

بەئێشی بە گەم لە

زایە ئەدی زریبار

بە رها مە بلاو ئە کراوە کانی

قانع

شیعر، نوکتە، قسە ی خوش و
بە شیک لە ژیان و بە سەرھاتی

کو کردنەو، لیکولینەو، لیکدانەو و ئامادە کردنی:
ئە حمەدی نە زیری

ماوینی ۱۳۸۲ - ۲۰۰۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

زایه‌له‌ی زریار

«بهشی په‌که‌م»

له به‌ره‌مه‌ه بلاونه‌کراوه‌کانی

قانع

شیعر، نوکته، قسه‌ی خوش و به‌شیک له ژبان و به‌سه‌رماتی

کۆکردنه‌وه، لیکۆبینه‌وه، لیکدانه‌وه و ئاماده‌کردنی:

ئه‌حمه‌دی نه‌زیری

هاوینی ۲۷۰۳ - ۱۳۸۲ - ۲۰۰۳

نظیری، احمد، ۱۳۳۴ - گرد آورنده،

به‌رهمه‌بلگونه‌گراوه‌کافی قانع، شیمر، نوکته، قسه‌خوشه‌کان و به‌شیک له ژیان و به‌سرهاتی /
کژکردنوه، لیکژلینه‌وه و لیکداننوه و ناماده‌کردنی، نه‌حمده نه‌زیری - سندنج: احمد نظیری،
۱۳۸۲ -

ج۲: عکس.

ISBN 964-06-2625-2 (ج. ۱)

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.

کردی

کتابنامه.

۱. قانع، محمد، ۱۸۹۸-۱۹۶۵م. - نقد و تفسیر. ۲. شاعران کرد - عراق. ۳. شعر کردی - عراق -
قرن ۲۰م. الف. عنوان.

۸۱۹/۲۱

PHR۳۲۵۶/س۷۴۳

۱۳۸۲

۳۹۴ - ۸۲م

کتابخانه‌ی ملی ایران

ناسنامه‌ی کتیب

ناوی کتیب: .....زایه‌لئی زرتیبار «به‌رهمه‌بلگونه‌گراوه‌کافی ساموستا قانع»

کژکردنوه، لیکژلینه‌وه، لیکداننوه و ناماده‌کردنی: .....نه‌حمده‌ی نه‌زیری

پیاچوننوه و بژار: .....ماموستا عوسمان محمد هورامی

.....ماموستا وریا قانع

.....ماموستا فاروقی که‌پوسره‌وی

.....کاک ناری محمد صالح

پیتچین و رازاندنوه‌ی: .....ئیان کۆمپیوتر ، سنه ۲۲۵۴۶۶۳

رازاندنوه‌ی رووبەرگ: .....کاک حمیدرزاه‌زی

رووبەرگ: .....ماموستا هادی زیانددینی

هه‌ژمار: .....«۵۰۰» به‌رگ

ناشر: .....نه‌حمده‌ی نه‌زیری

چاپی به‌کهم - هاری ۱۳۸۲

مال له‌چاهاندنوه و بلاو‌کردنوه بۆ نووسەر پارێزراره

کەتک وەرگرتن له‌بایه‌کافی نهم نووسراوه له‌گه‌ل نایب‌دینی سه‌رچاوه‌دا ره‌وايه.

پیشکش به باره گای بهرز و شکواری ...

کرپکار و جووتیار ورهش و رووتته چه و ساوه کانی لادی و شاری کوردستان، که چراوکی حوجره کانیان هه تائیستا به رووناکي هیشتوته وه و به نان و دوپان قانع کانیان پیگه یاندن.

به گیانی پاکی ناغا سهی چه سه نی چوری که وه ک باوکیکی دلوفان، قانعی بیباوک و دایکی، گرته نامیز و به داره داره پیکردنی خسته سه رته و ریگایه که بیسته قانع.

به گیانی پیروزی خاتو و نه منه ی خیزانی، نه و شیره ژنه که باری قورسی قانعی هه لگرت و هه رگیز نه ینا لاند.

به رولنه قانع کانی که هه ر روز هیسلانه یه کیان لی تیکه درا و هه ر وه کو گله خوشی نه دیو و بی بزپوه که یان، نه تیریان خوارد و نه تیرونوستن.

به و به ریزانه که سه رووده کانی قانعیان له سینگیاندا تو مار کردو فه رمووده کانیان کردنه به نامه و پروگرامی ژبانیان.

بہ ریز ماموستا احمدی نے فرمایا

سلاویکے برائیانہ

کتیبہ کہ تم خوب بندہ وہ پیشہ کے دہ سے خوشیت لیدہ کہ تم ہوا درم
خامہ بہ پرستہ کہتے کہ میں لہ پناوی رہوشن کردہ وہی شامیوان
و کہ تہ پیاوانی تہ تہ وہ ستہ عدیدہ کہ ماندالہ کار داسیتہ بیگورگ
تہم تہ رکے و حانوبونہ تہ لہ ریگای زیارتنا سینی قانع بہ نہ وہ کانی
میتا و نامیدہ مان نیشاندی دلگوزی و نیشاند بہ رود ریدہ
پویہ کا بہ مذہم تہ لہ نافر دہ رو سفہ وہ سو پاسی ہے پابانی تہ و فاندو
بودن تہ دہ کہ م .

ماموستای بہ ریز صینی وی بہ باش دہ زانم تہ و نو کتانی
قانع کہ لہ نا و دیوانہ کہ یا نو سراوہ بیان فہ بیتہ سر نہ م نو کتانی
قریبے کہ بہ ریزانی کو تانکر دہ تہ وہ کہ رہے ناوی نو کتہ وہ کہ
تعالی قانع تہ کہ رہوشکر چاہے و بلا عویان یکہ بدہ وہ . نیشکر زرا
سلا و بوتوی بہ ریز و بوتوی کہ سانہ ستر کہ تہ مہ کدرا لہ لہ و نیشتا
کہ یا نعی شیکر رہوشیت یکہ ہر زدہ کہ ہے

تہم بہ دکر مہ چاہکے لہ لایہ بی بنہ مالکہ شمانوہ
فولہ تہ چاہکے نشتہ پیشکشی دہ کہ ہے
بہ ریزای بچوکت
و ریا قانع

بیسنوری سپاس و پیزانین

له قولایی دلموه سپاسی بیسنوری خۆم پیشکەش به و به پیزانهی خوارهوه، که هه رکامه یان به جۆری بۆ ناماده کردنی ئەم بهرهمه و بهرهمه کانی تر یاریده یان دام و چى توانى بپتییان درێخیان نه کرد. له خوای میهره یان داوا ده که م هه موو سهرکه وتوو بن بۆ خزمه تی چاکتر و باشتتر بۆ بهر پێدان به ئەدهب و فرههنگی خۆیان.

۱- مامۆستا عوسمان محهمهد هه ورامی له سلێمانی که بۆ دیوانه کهی مهلاحسه ن زۆری رهنجی کیشا و بابه تی زۆری نارد و چى پیکرا درێخی نه کرد و جیگای خۆیه تی سپاسیکی تایبه تی بگه. که ئەم بهرهمه ش تهواو بوو، ناردمه خزمه تیان و پیاچووه وه و رینوس و زمانى زۆری له وشه کانی گۆری و دایرشته وه. دیسانه وه له قولایی دلموه سپاس و پیزانینی خۆم ناراسته ی نه و به پیزه ده که م.

۲- کاک عهتای جهوارینه سهب که ئەرکی پیاچوونه وه ی چمکێک له م بهرهمه ی گرتنه نه ستۆ، سپاسی نه که م.

۳- مامۆستا دوکتۆر ئیبراهیمی شه پۆل له تاران.

۴- کاک سهی باقری هاشمی له کرماشان.

۵- مامۆستا رهنووفی ته وه گولی له تاران.

۶- کاک عومهر محهمهد هه ورامی، کتێبفرۆش له سلێمانی که بۆ کۆکردنه وه ی چه ند بابه ت له شاره زوور زه حمه تی زۆری بۆ کیشام.

۷- برای دلسۆز و لیها توو که نه ته نیا بۆ من، به لکو بۆ هه مووان زه حمه تکێشه و خۆماندوو ده کات، به پیز کاک دلشاد نه زیری ته وه یله یی، زۆر سپاسی ده که م.

- ۸- كاك سديق و كور و براكانى له سلیمانى به تایبەت كاك ئومید عیزمەدین عەبدوڵلای برای.
- ۹- كاك هیوا عیزمەدین عەبدوڵلای له زەمانی بە عەسی دپی رووخاوا، دوو جار بە زێو، جوو بە غا و خۆی خستە مەترسییەو و زەحمەتی زۆری کیشا.
- ۱۰- كاك ئەنومری مەردۆخی بە ناوبانگ بە ئەنومری مەعوووقی، بەرپرسی دایرەى کاروباری کۆمەلایەتی فەرمانداری سنه.
- ۱۱- كاك عەتای حەسەنزادە له تاران.
- ۱۲- كاك سەى مەهدى حەسەینی، خاوەنى کارگەى فەرشی غەرب بافت له سنه.
- ۱۳- كاك ئەحمەدى حەسەینی بریکاری سەرپەرستی بانکی کشاوهرزی سنه.
- ۱۴- مامۆستا ئیبراهیمی مەردۆخی، وەرگێڕی قورئانی پێرۆز بۆ سەر زمانى کوردی.
- ۱۵- كاك سالار فاتحی، کارناسی فەرمانداریی له سنه.
- ۱۶- كاك عومەری کەرمی پوور، بەرپرسی دایرەى کشتوکالی سنه.
- ۱۷- كاك عابید دیزبورد، نووسەر له نووسینگەى دەفتەرى ۲۴ى سنه.
- ۱۸- كاك سەعدى نەزیری بازرگان له مەریوان.
- ۱۹- كاك لەتییى حەسەینی دەرەتفی له مەریوان.
- ۲۰- دادە شەوگار له سنه له نووسینەوہى بابەتەکاندا زۆر یارمەتیدام، دەستی خۆش بێت.
- ۲۱- كاك پەرویزی بابایی، کارگێڕی رێگەوبانی سنه.
- ۲۲- كاك سەلاحى کەرمیان سنه.
- ۲۳- دادە کەزالی له سنه له نووسینەوہى چەند بابەتدا یارمەتیدام.
- ۲۴- مامۆستا عەبدوڵلای ئێرانی له سنه.

پیرست

۷۹	قانع و تۆكرەڭ	۱	پیشه‌كى
۸۰	قانع و نويژه بارانى	۱۷	چۇن قانعم ناسى
۸۱	قانع و بەستنه‌وهى به دارىكه‌وه		كورتە يەك لە چۆنیه‌تى كۆكرىنه‌وهى ئەم
۸۲	قانع و دز	۲۲	بەرھەمە
۸۴	قانع و بارزانى	۲۹	قانع و مامۆستا شىركۆ بىكەس
۹۰	قانع و سەكۆى ئەحلى		قانع لە روانگەى دوكتور عەزەدەين مستەفا
۹۷	قانع و كتيبگرتنه‌وه	۳۰	رەسولە‌وه
۹۹	دە‌عوەتى قانع و ولامى سى پرسیار	۳۶	قانع لە روانگەى وریای كۆپى
۱۰۳	قانع و سووتاندنى دىیه‌كان		قانع لە روانگەى موھەندیس فاروقى
۱۱۰	ئوسا‌على و شیعەرىكى نەناسراو	۴۰	كە یخوسرە‌ویە‌وه
۱۱۷	قانع و شىخىك		قانع لە روانگەى مامۆستا شوكر
۱۱۹	قانع و زە‌ماو‌ەند	۴۶	مستە‌فاو‌ە
۱۲۰	ديسان قانع و حافظ		قانع لە روانگەى مامۆستا عوسمان محەممەد
۱۲۰	قانع و سەى نەجمەدین	۵۱	هە‌ورامییه‌‌وه
۱۲۴	قانع و سەى بەگ		چمكىك لە ژيانى مامۆستا قانع بە پىنوسى
۱۲۷	ديسان قانع و سەى بەگ	۶۲	مامۆستا وریا قانع
۱۲۹	قانع و تیشكى چراقو‌ە (لايت)	۷۲	قانع و مامۆستا كەرىم زەند
۱۳۰	قانع و دو‌عاى خىر بۆ شىخ	۷۹	نوكتە و قسە‌خۆشە‌كانى مامۆستا قانع
۱۳۳	قانع و پۆلیس و كەرسواری		

- ۱۸۷..... قانع و چاوتیشه
- ۱۸۹..... قانع و قسه‌ی خۆش
- ۱۸۹..... قانع و زیانی منداله‌کانی
- ۱۹۰..... قانع و ده‌فی مه‌لۆاسراو
- ۱۹۱..... قانع و پیتلاوه‌که‌ی
- ۱۹۱..... قانع و نوژی‌ی جه‌ژن
- ۱۹۲..... قانع و سه‌ره‌خۆشی
- ۱۹۲..... قانع و شیعریکی خۆی
- ۱۹۴..... قانع و شیخیکی ده‌سه‌لاتدار
- ۱۹۸..... قانع و که‌وشی مه‌مه‌دان
- ۱۹۹..... قانع و جاری مزگه‌وت
- ۲۰۰..... مامه‌له‌ی تووتن و که‌نگر
- ۲۰۳..... قانع و قسه‌ی خۆش
- ۲۰۴..... قانع و سواریی نه‌سپ
- ۲۰۵..... قانع و دۆینه و رۆن
- ۲۰۶..... قانع و عه‌بدوللا‌خانی دزلی
- ۲۰۶..... قانع و علی‌خانی وله‌ژیر
- ۲۰۷..... قانع و ده‌وره‌ی دوکتۆر موسه‌دیق
- ۲۱۲..... قانع و خان و سه‌بید
- ۲۱۳..... قانع و په‌سه‌ک
- ۲۱۴..... قانع و گیرانی له‌ دبی «سیف»
- ۲۱۵..... قانع و نوژی‌ی میوان
- ۲۱۵..... قانع و پۆلیسیک
- ۲۱۶..... قانع و مندال
- ۲۱۶..... قانع و موشاعیره
- ۱۳۶..... قانع و شیخ نه‌حمه‌دی ره‌شه‌دی
- ۱۳۹..... قانع و خوازینی بۆ وریای کوپی
- ۱۴۲..... قانع و مه‌لایه‌کی ورگ زل
- ۱۴۳..... گویره‌که‌ی چاوقه‌وی
- ۱۴۳..... قانع و مامۆستایه‌کی ریش درێژ
- ۱۴۴..... قانع و که‌رسواری له‌ به‌ر بیکه‌وشی
- ۱۴۶..... قانع و حه‌مه‌گولێ و گریان
- ۱۵۰..... سه‌ری بی‌رۆزی وا له‌ که‌ولۆسدا
- ۱۵۰..... گره‌و له‌ سه‌ر قورئان خویندن
- ۱۵۱..... ریشی یه‌ک سه‌له
- ۱۵۱..... قانع و مه‌لپه‌پکی
- ۱۵۵..... قانع و به‌ریرسی بی‌تاقه (کۆپن)
- ۱۵۶..... قانع و ملک تاپۆ کردن
- ۱۵۸..... مه‌لایی به‌رقه‌لا و کراسی شپ
- ۱۵۹..... قانع و پشیله‌ به‌شکردن
- ۱۶۲..... قانع و نه‌ولیا
- ۱۶۴..... قانع نه‌بووه‌ته‌ سه‌ریاری که‌س
- ۱۶۵..... قانع و زیرکی و وردبینی
- ۱۶۶..... قانع و رواله‌تناسی
- ۱۶۶..... شیعریکی به‌ناویانگی مینالی
- ۱۷۳..... قسه‌ی خۆش
- ۱۷۷..... قانع و چه‌ند نوکته
- ۱۸۱..... قانع و مه‌لا سه‌عیدی سه‌ئاوا
- ۱۸۲..... قانع و سواری پیکاب
- ۱۸۴..... قانع و مه‌لا سه‌عیدی کالی

۲۵۱	قانع و ماموستا نه همه دی قازیی پینجویین	۲۱۹	قانع و مودیری خورمال
۲۵۲	قانع و ناگر کردنه وه له نوتیل	۲۲۳	قانع و نوعای چهورد و شیرینی
۲۵۳	قانع و قازی داروخان	۲۲۵	قانع و له غز و موعه ماما
۲۵۵	قانع و فهرموو پیشکesh	۲۲۶	قانع و ناغایه کی کورد
۲۵۶	قانع و ده عوه تی	۲۲۷	قانع و کاله ک
۲۵۷	قانع و ناسینه وه	۲۲۸	قانع و حاجی ماموستا و بیتوشی
۲۵۸	قانع و دوزمنانی	۲۳۱	قانع و ده ست ماچکردن
۲۵۹	قانع و یه خچال	۲۳۱	قانع و جوانی
۲۵۹	قانع و فروجاو	۲۳۲	قانع و مهی کاله ک
۲۶۰	قانع و مزگه وت	۲۳۴	قانع و هه رامی سورنا
۲۶۲	قانع و یاپراخی سلق	۲۳۴	قانع و بوکتور
۲۶۳	قانع و نه فسه ریک	۲۳۵	قانع و دینداری
۲۶۴	قانع و سواری	۲۳۷	قانع و کوشتنی سه گ
۲۶۴	قانع و ناسینه وه	۲۳۸	قانع و مندال
حاجی محمه د نه مینی وه ستا قادری		۲۳۹	قانع و کاربه ده ستیک
۲۶۵	ته ویله	۲۳۹	قانع و هه لپه رکی
۲۶۸	قانع و ته لقینی پاش مهرگ	۲۴۰	شیمرتک
۲۶۸	قانع و گوریس و مه وچ	۲۴۱	قانع و مه لا مه محمودی خیرناوا
۲۷۰	قانع و هه ژارتک	۲۴۲	قانع و ماموستا عه بدولکه ریمی موده ریس
۲۷۲	قانع و که ریم به گی بیانی	۲۴۲	قانع و نینوک گرتن
۲۷۳	قانع و هه مره شید خان	۲۴۳	قانع و خزمایه تی
۲۷۴	قانع و جوانرویی	۲۴۴	قانع و مه نتیق
۲۷۵	قانع و کشت و کال	قانع و ورده واله فروشی و کاکه هه مهی	
۲۷۶	قانع و پیازی بناوه سووته	۲۴۴	ناری
۲۷۷	قانع و دینداری	۲۵۰	قانع و دستکاریکردنی شیمر

۳۰۷	قانع و نادره‌سی تاران	۲۷۹	گه‌ورده‌یی قانع
۳۰۷	قانع و تازه موسولمان	۲۷۹	قانع و شیخ
۳۰۸	قانع و کلاشینکوف	۲۸۰	قانع و جوابدانه‌وه
۳۰۹	قانع و ماشین	۲۸۳	قانع و پرچی دریز
۳۰۹	قانع و گۆرانی	۲۸۵	قانع و گۆشتفرۆشتن
۳۱۰	قانع و کاکه حه‌مه‌ی ناری	۲۸۷	قانع و رۆمان
۳۱۱	قانع و قهرز	۲۸۸	ته‌نزیماته‌کی قانع
۳۱۲	قانع و خورافات	۲۸۹	قانع و سیریژ و که‌ره
۳۱۳	قانع و ئیتران	۲۸۹	قانع و لپسته‌ی خواردنی حه‌فته
۳۱۴	قانع و میوانی	۲۹۱	قانع و دابه‌شکردنی زه‌وین
۳۱۷	قانع و خواردنی نیوه‌پۆ	۲۹۲	قانع و ره‌سمی خۆی
۳۱۸	قانع و سینه‌ما	۲۹۲	قانع و چیواری
۳۱۸	قانع و فرۆشتنی کتیب	۲۹۳	قانع و جینگا ماقووله‌که
۳۱۹	قانع و چادرنشینه‌کان	۲۹۴	قانع و ته‌سبب‌خفرۆش
۳۲۰	بیره‌وه‌رییه‌ک له کاک بورهان	۲۹۴	قانع و قیافه ناسی
۳۲۱	قانع و خه‌سته‌خانه‌ی سلیمانی	۲۹۵	قانع و که‌لب ره‌زاخان
۳۲۲	قانع و مه‌لایه‌تی	۲۹۵	قانع و رۆنی هه‌ورامان
۳۲۴	قانع و پۆلیس	۲۹۶	قانع و ماله‌ رووخاوه‌که‌ی
۳۲۵	قانع و ده‌هۆل و زوپنا	۲۹۷	قانع و مانگرتن
۳۲۶	قانع و که‌پری ۳۰۰ کۆله‌که‌یی	۲۹۸	قانع و نوشته‌نووسین
۳۲۷	قانع و سۆنی و ده‌رویش	۳۰۰	قانع و نه‌وێژن
۳۲۸	قانع و دایره‌ی ته‌موین	۳۰۲	بنه‌ماله‌ی قانع
۳۲۸	قانع و دیواخان	۳۰۳	قانع و خاوه‌ن ملک
۳۲۹	قانع و ئه‌فه‌ندی	۳۰۴	قانع و له‌ هه‌زار که‌متر نابێ
۳۳۱	قانع و پینه‌چی	۳۰۶	قانع فێرکردنی پینه‌کان

۳۴۹	قانع و قسه‌ی خوش	۳۳۱	قانع و نان و تری
۳۵۰	قانع و ماموستا علی سه‌عاده‌تی	۳۳۲	قانع و خواحافیزی
۳۵۲	قانع و بووکی نازادی	۳۳۳	قانع و نه‌داری
۳۵۴	یادی له که سرا	۳۳۳	قانع و وشکه‌سالی
۳۵۷	قانع و پیره ژنیک و پیره بیاوینک	۳۳۳	قانع و نانی نیوه‌پو
۳۵۹	قانع و ته‌له	۳۳۴	قانع و خوینه‌ریکی شیعره‌کانی
۳۶۰	قانع و به‌هار	۳۳۵	قانع و لیستی خواردن
۳۶۱	قانع و موسیقا	۳۳۶	قانع و پۆله ته‌یاره
۳۶۲	به راستی کوپی قانعن	۳۳۶	قانع و مه‌لایانه‌ی مه‌لایی
۳۶۳	قانع و پارچه‌ی که‌وا و سه‌لته	۳۳۷	قانع و کوپه‌ی خالی
۳۶۳	گویدرینزه‌که‌ی قانع گورگ ده‌یخوا	۳۳۸	قانع و خۆ شارندنه‌وه
۳۶۴	قانع و له‌قله‌ق	۳۳۹	قانع و لابار
۳۶۶	قانع و میوان	۳۴۰	قانع و مالکردنه‌وه
۳۶۹	سه‌ی نه‌جمه‌د حسه‌ینی	۳۴۱	قانع و چای به‌سیلک
۳۷۲	به‌سه‌ره‌اتی به‌یازه‌که‌ی مه‌لا ره‌سوول	۳۴۱	قانع و چاپی کتنبه‌کانی
۳۷۵	چند نوکته‌به‌کی قانع	۳۴۱	قانع و یه‌ک سالی‌تری
۳۷۶	شیخ محممه‌د ساوان	۳۴۲	قانع و فیئل له‌فرۆشتندا
۳۷۷	دیسان شیخ محممه‌د ساوان	۳۴۳	قانع و دوارۆژ
۳۷۷	مه‌لا حسه‌نی موفتی	۳۴۳	قانع و جمهوری عراق
۳۷۸	خواناسی	۳۴۴	قانع و دوونان
۳۷۹	له‌به‌ختی من	۳۴۴	قانع و داگیرکردنی زه‌وین
۳۸۲	نه‌م عه‌سره	۳۴۵	قانع و توومه‌ت
۳۸۳	گله‌یی	۳۴۵	قانع و پارێزگاری سلیمانی
۳۸۴	ده‌ست پیوه‌گرتن	۳۴۸	قانع و میوانداری
۳۸۵	هه‌ر که‌سیک	۳۴۸	قانع و پیره‌ژنیک

۴۱۳.....	قوتابی زیرهك	۲۸۵.....	وتم نهی دل
۴۱۵.....	نهی فلس	۲۸۶.....	گله بینامه
۴۱۶.....	گوزله‌هی کوردستان	۲۸۷.....	ئینقیلاب ناخ ئینقیلاب
۴۱۶.....	شیرینکی سەر گوزله	۲۸۸.....	نه م شهو
۴۱۷.....	وهرامی داواکاران	۲۸۹.....	پرسیاریك
۴۱۸.....	قانع و بیاره	۲۹۰.....	نامه‌یه‌کی دۆستانه
۴۲۳.....	نامه‌یه‌ك بۆ شیخ محهمه‌د	۲۹۱.....	قوی عالی م
۴۲۶.....	به‌شی فارسی	۲۹۱.....	ئینقیلاب
۴۲۶.....	شکر ایزد	۲۹۳.....	ئیستیخاره
۴۲۶.....	کلاسا	۲۹۳.....	نمه‌کی خاک
۴۲۷.....	ای میهن من	۲۹۴.....	چورمه به‌سره
۴۲۹.....	ای میان اولیا هان	۲۹۵.....	شینخی من
۴۳۰.....	آن اسفند	۲۹۶.....	شاهی علائنه‌دین
۴۳۰.....	شورش دنیا	۲۹۷.....	سەرخۆشم
۴۳۱.....	خرمن غرور	۲۹۸.....	له دیتنی خشتیكدا
۴۳۲.....	اندیشه	۴۰۴.....	میژوی کۆچی نایشی خانی نه‌قیب
۴۳۵.....	ماده تاریخ خان‌هی آقای محمد امین خان	۴۰۴.....	نامه‌یه‌ك بۆ جه‌نابی شیخ عوسمان بیاره
۴۳۸.....	چهند سەر گوزشته‌یه‌کی شاعیر	۴۰۵.....	وه‌لامی شیخ عوسمان بیاره بۆ قانع
۴۶۰.....	تئیبینی	۴۰۶.....	ملکی ویرانه
.....	شیخ محهمه‌د حه‌سه‌نی «شیخ حه‌مه	۴۰۷.....	نه م میله‌تی کورده
۴۶۱.....	مارفد	۴۰۸.....	مژده
۴۶۲.....	بابه‌تاهیر	۴۰۹.....	تیکه‌لکیش
۴۶۸.....	مه‌لا ره‌سوللی فه‌ریقی	۴۱۰.....	پینچ خشته‌کی له سەر شیرینکی حافز
۴۸۰.....	سەرچاره‌کان	۴۱۱.....	تیکه‌لکیش
۴۸۱.....	شه‌جه‌ره‌نامه‌ی بنه‌ماله‌ی مامۆستا قانع	۴۱۲.....	شینیی ره‌زاشا

پیشه‌کی

وتاریکم بو کۆنگره‌ی ماموستا قانع که له شاری مهربوان به‌ریوه برا، ناماده کردبوو: به‌داخه‌وه بار و دۆخ و هه‌ل و مهرجی نه‌گونجاو وایکرد که کۆنگره‌یه‌کی شیایوی که‌سیتی قانع به‌ریوه نه‌جی و منیش پیشکه‌شم نه‌کرد. به باشم زانی ده‌ستیکی تیوره‌دهم و هیتدی بابه‌تی تری لی زیاد بکه‌م و لی‌ره‌دا ناراسته‌ی خوینهرانی هیژای بکه‌م، تا له لایه‌که‌وه به‌گویره‌ی توانام ئهرکی خووم سه‌باره‌ت به‌و زانا بلیمه‌ت و به‌و نیشتمانپه‌روه‌ر و دلتسۆز و به‌نده‌ی سالحه‌ی خودا، به‌جییتیم، که له ماوه‌ی ته‌مه‌نی پر له نازار و ته‌نگ و چه‌له‌مه‌ی خویدا، نه‌یگوت، جگه له‌وه‌ی باوه‌ری بی بوو، نه‌یکرد، جگه له‌وه‌ی خیری خه‌لکی تیدا بوو. له لایه‌کی تریشه‌وه به‌هۆی شاره‌زابوونیکێ راسته‌وخۆم له‌سه‌ر ژبان و ناکار و بیر و باوه‌ری قانع، به‌پۆیستم زانی له‌روانگه‌ی خوومه‌وه چه‌ند تیشکی پرشنگدار به‌هاویمه‌سه‌ر هه‌ندیک گۆشه‌ و قورۆنی نادیار له‌میژووی ژبانی پر له‌شانازی و خه‌بات و تیکۆشانی قانع که دژ به‌هه‌موو خراپه‌ و چه‌وسانه‌وه‌ی کۆمه‌لایه‌تی، سیاسی و نه‌ته‌وايه‌تی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ بوو.

له سهرده‌میکدا که دیوه‌زمه‌ی نه‌هاتی و نه‌زاین له هموو باریک‌هوه
 بالی به سهر و لاتدا کی‌شابوو، قانع بویرانه و نه‌ترسانه به بیته‌وه‌ی گوی
 به هه‌ره‌شه و گوره‌شه بدات، بانگی کۆمەل ده‌کا بو نه‌وه‌ی له دژ نه‌و
 دامای و کویله‌تییه راپه‌رن. په‌یامی قانع په‌یامی بیدار کردنه‌وه‌یه. داخی
 گرام که هیشتا زۆرن نه‌وانه‌ی له ناوه‌روکی په‌یامی قانع ناگادار نین و
 هه‌ر یه‌ک به پیوه‌ری خو‌ی شیعی قانع هه‌لده‌سه‌نگینی. یه‌کی به
 کوردیکی توخی ناسیونالیستی ده‌زانی، که جگه له کوردایه‌تی کاریکی
 تری نه‌کردی. یه‌کیکی دیکه‌ش به دژی سه‌روک عه‌شیره‌ت و ئاغه‌واتی
 نه‌و سهرده‌مه‌ی داده‌نی، هه‌ندیکیش به سوسیالیست و شوپنکه‌وتووی
 بری فیکری تری ده‌زانن. له‌م پێشه‌کیده‌دا منیش بو‌چوونی خو‌م له سهر
 ژیان و خه‌باتی قانع ده‌خه‌مه به‌ر ده‌ستی هو‌گرانی ئەم که‌سیتییه مه‌زنه و
 هیوادارم توانیتم هه‌ندی له هه‌له‌کام راست کردیته‌وه، جا نه‌وه ئیوه
 و نه‌مش وتاره‌که:

بووین^۱ و کهس ریزی لینه‌ناین که هه‌ین

با نه‌هین نه‌هجار نه‌زانن که بووین

هه‌ر کۆر و کۆنگره و دانیشتیکی به مه‌به‌ستیکی تایه‌ت ده‌گیریت،
 یه‌کیک له گه‌وره‌ترین خیر و به‌ره‌می ئەم جو‌ره کۆرانه نه‌وه‌یه، به

۱- تاکه هو‌نراوه‌یه‌کی فارسییه، کردوومه به کوردی انوو سه‌را.

باشد که نباشیم و بدانند که بودیم

بودیم و کسی پاس نمی‌داشت که هستیم

دهوری یه كدا كۆ بینهوه و تۆی ئیلامی، منی مهرویانی، خوشکی سنهیی، برای گرماشانی، نووسهر و شاعیریک له تهوریز و تاران، خهعئور و دلسووتاویکی گهل له ههر کوی ئهم جیهانه. دلته کان نزیکینهوه، ببن به یهك، بلتین بۆ یهك، بدوین له دهردی یهك. مه بهستی سهره کی تنیا پینشکه شکردنی بابته و نووسراویک نه بیته. جا کی توانی ده رمانیک بدوزیتهوه؟ چاره ی گلداریک بکا؟ کی توانی دهستی مژمورنیک بگریته، جینگا ونبووه که ی بۆ بدوزیتهوه؟

کی توانی ماجوومیک بنویتی و ژارخوار دوویهك له ژانه سک رزگار بکات؟ کی توانی نوسخه ی حه کیمیک بۆ نهخۆشه کان لیکداتهوه؟ کی توانی وه ها دهنگی هه لبری گوی سهنگینه کان بییسن؟ با بفرمی رهنگی باوی نهوه نه مایی له دوور و نزیکه وه زه جمته ی زور بکیشریته، تاکو بزانیته شیعری کی له چ کیش و هه وایه کدایه!

کۆری نهجاره بۆ رینز له بیر و بۆچوونی قانعه. هیوادارم به سینگیکی فراوان و به دلیکی ناوه لاوه گوی بگرین، بزاین په یامی قانع چییه؟ ئایا تنیا به دهست نه ماییه و ساواکی «شا» وه نالاندوویه؟

ئایا تنیا باسی ناسیونالیستی و کوردایهتی ده کات و بهس؟ یان هاواری له دهستی هه موو جوړه چهوسینه ریکه، له دهستی

حاجیه سوودخۆره‌کان، یا لهو کاسب و بازارپیانیهی که چاویان له ناستی هه‌زاره‌کاندا به‌سزاهه، یا له دهستی دهیان له‌وانه‌ی وا ئاکاریان فریودانی خه‌لکه! چاک گوی بگه‌ره بۆ هاواره‌کانی و بزانه چیی ده‌لتی. به‌سه‌رهاتی ژیانیهی لیکبده‌وه و بزانه چۆن ژیاوه.

گه‌وره‌پاوان، رابه‌رانی راستی به‌هۆی فه‌رمووده و کرده‌وه‌کانیان‌ه‌وه که پێیان گوتوون «سونه‌تی قه‌ولی و عه‌مه‌لی» په‌یامه‌کانیان گه‌یاندوونه‌ته کۆمه‌له‌ به‌داخه‌وه زۆر گه‌وره‌پاوی کوردمان هه‌ن که جگه‌ له نووسراوه‌کانیان — ئه‌ه‌ویش نیوه‌وناته‌ه‌واو زۆریشیان به‌زمانی پێگانه‌ن - ئاگامان له ژیان و خوو و ره‌وشیان نییه. خۆزگه‌ وه‌کو شیعره‌کانی قانع که چوونه‌ته زۆربه‌ی ماله‌ کورده‌کان، په‌یامه‌ عه‌مه‌لیه‌کانیشی پرۆیشتنایه‌ تا بمانزانییا چۆن ژیاوه، چیی کردووه، خواردن و رابواردنی، جل و به‌رگ و هه‌لس و کهوتی چۆن بووه، ئه‌ه‌وجا تێده‌گه‌یشتین نهم که‌ته‌ پیاوه‌ له ره‌وشتی به‌رز و کرده‌وه‌ی چاکدا ئه‌ه‌ونه‌ی زۆریش شاعیر و نووسه‌ر هه‌ن که ته‌نیا په‌یامی قه‌ولپیان هه‌یه. بره‌وانه‌ و ته‌یان و مه‌روانه‌ بۆ کرده‌وه‌یان! به‌لام پیاوانیکی وه‌کو قانع، هه‌موو ژیان و کرده‌وه‌یان په‌ند و ئامۆژگاری و ده‌سه، ته‌ و کرده‌وه‌یان یه‌کێکه.

قورئانی پیروژ له زۆریه‌ی جیگا‌کاندا باسی نیمان و باوه‌ری کردوه، کرده‌وه‌ی چاکیشی به دوایدا هیناوه. نه‌گهر به تهرازووی «الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»^۱ قانع بکیشین، ده‌بینین زۆر قورسه و پروا و ئاکاری یه‌ک ده‌گر نه‌وه.

ماله‌ تهر و تاریک و سارده‌که‌ی له «کان»^۲ بۆت باسده‌کات، یان ژبانی «به‌رده‌به‌ل»^۳ و «قه‌لبه‌زه»^۴ به‌ نیوه‌په‌وی هاوین له‌ شاره‌زور.

بچینه‌ خزمه‌ت «خاتوو نه‌منه» و په‌رسین له «دۆلاش»^۵ هوه تا «له‌نگه‌دی»^۶ ریکه‌وت یه‌ک هه‌وتوو نان و په‌یخوری سی ژهمه‌ت ته‌واو بیی؟ هه‌رگیز ته‌وانیت ده‌ستی جل و به‌رگی تازه و سه‌رپۆش و په‌یلاوت به‌ ئاره‌زووی خۆت بیی؟ ئایا تۆش وه‌ک «داده‌ مه‌سوومی» «هه‌ژار» هه‌رگیز بۆت لوا به‌ دلنیا‌یه‌وه شه‌ویک ده‌ست له‌ ملی ئازیزه‌که‌ت — که به‌ خاتری نه‌و لای که‌م ۶۹ جیگای ژبانته‌ گویزایه‌وه — بنووی؟ کاتی له‌ مه‌ریوان

۱- ۳۹ رعد.

۲- کال دینه‌که له‌ ناوچه‌ی مه‌ریوان که‌ مامۆستا مالی له‌ویش بووه.

۳- به‌رده‌به‌ل دینه‌که له‌ بناری شاره‌زور، پالی داوه به‌ سوورینه‌وه.

۴- قه‌لبه‌زه دینه‌که له‌ بناری شاره‌زور، پالی داوه به‌ سوورینه‌وه.

۵- دۆلاش دینه‌که له‌ کاتی خۆیدا له‌ نیوان «ن» و «کانی سانان» دا بووه، ۷ ناشی تیدا بووه و موکتی بنه‌ماله‌ی قانع بووه.

۶- دینه‌که قانع له‌وئسه‌ری ناوه‌ته‌وه.

خوی بۆ نه‌گیرا له پینجۆین گیرسایه‌وه، لئی ده‌پرسن بۆچی ۱۰
 رۆژه دیار نیت؟ ده‌لئی: به‌خوا کهوشم نییه و دنیاش تهر و قوره
 و ناتوانم بیه‌ده‌روه. نه‌ناشوکره و نه‌منه‌ت به‌سه‌ر که‌سدا
 ده‌کا. له‌پینجۆین به‌سواری که‌ر به‌بازاردا ده‌گه‌ری، لئی
 ده‌پرسن بۆ دانا‌به‌زی؟ ده‌لئی: کاکه کهوشم نییه و پیم‌بلۆقی
 کردوه! ئەمانه‌ درۆ نین، زیاده‌وتن نین. له‌مه‌ش زۆرت‌ر نات‌ه‌واوی
 و نه‌داری سه‌ری لیداره‌وه. ئەگه‌ر قانع ده‌بووه موشی جه‌ناب
 سه‌ره‌نگی مه‌رزه‌بانی مه‌ریوان، یا کورسی ئیداره‌ی به‌جی
 نه‌ده‌هیشت، خاتوو ئەمنه‌ که‌وای تازه و وریا رانک و چۆغی
 زاخۆ و جلو به‌رگی گه‌زالی له‌به‌ر نه‌ده‌کرد؟ خواردنی چاک و
 نه‌سی سواری و ماشینی جوانی نه‌ده‌بوو؟

زۆر له‌وانه‌ی قانع نانا‌سن، پیمان وایه‌هر کورد و
 ناسیۆنالیستیکی به‌رچاوت‌ه‌نگ و ته‌نیا بۆ کوردایه‌تی هاوار ده‌کا.
 به‌لام چریکه‌ی قانع بانگه‌وازی‌ک بوو له‌دژی نه‌بوونی عه‌داله‌تی
 ئیجتماعی و هاواری‌ک بوو له‌ده‌ستی ئەوانه‌ی که‌له‌ژیر نالای
 ره‌نگ و ریا و ته‌زویردا له‌گه‌ل‌خه‌لک و خوادا درۆیان ده‌کرد.
 قانع تیگه‌هیشتبوو. ده‌یزانی ته‌نیا ناوبردنی کورد و داوای مافی
 گه‌ل له‌گه‌ل‌درۆ و خه‌له‌تاندن ده‌ردیک ده‌وا نا‌کا. قانع ژبانی
 له‌گه‌ل‌هاواره‌که‌یدا و هاواری له‌گه‌ل‌کرده‌وه‌یدا یه‌ک بوو.

هر گیز «لَمْ تَقُولُونَ مَالاً تَفْعَلُونَ» ی له بیر نه ده چوو. هاواری بۆ
چهوساوه بوو، خوشی وه کو نهوان ده ژیا. که دهیگوت نو که ری
بینگانه مه کهن، خوئی نه یکرد. که دهیگوت ریا، درؤ و ته زویر
خرابه، خوئی توخنیان نه کهوت و که سهیری به گژاچوون و رق
و کینه ی له تاغوت و چهوسینه ران ده کهیت، «فَمَنْ يَكْفُر
بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى»^۱ دیته
بیرت. وه کو ده تی:

شاپه رستی بنیره ژیر پیلاو

دهك به له حنهت بی شاه وتهختی گلاو

یا:

هت له بیرت نه چی هتا ماوی

هه سری هاجار و بهرگی خویناوی

که تهماشای دهر به دهری و ۶۹ جار راگوینانی بۆ شار و
گونده کان ده کهیت، «فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ»^۲
دیته بهر چاوت و راستوژی قانعت پیده سه لینی. له کاتی کدا
ته نیا ته نه که یه ک جور هشی هه یه، ده بیه خشی. ته نیا لیه که ی
دزراوه، دهیدوژیته وه و پیشکهشی دزه که ی ده کا. له هه مان

۱- ۲۵۶ بقره.

۲- ۱۹۵ آل عمران.

کاتدا به گز حکومتیکدا دهچی که به زورداری و زور ویزی
 بهناوبانگه، «اشِدَاءٌ عَلَى الْكُفَّارِ رَحْمَاءٌ بَيْنَهُمْ»^۱ بو نیمه مانا دهکا.
 لهو کاته دا خورآگری و بهربهره کانتی دژی چهوسینه ران
 گهیشتووته لوتکه له بهرانهر خواهن زور و زهر و
 تهزویه کانهوه، هینده خوی به گهوره دهزانی که له باس نایه.
 خوی له «میراجی»^۲ و «قله بهرد»^۳ بهرزتر دهزانی. «وَاللَّهِ الْعِزَّةُ
 وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ»^۴ ده کاته دروشم. چاوی تیژی زوربهی
 دژواریه کومه لایه تییه کان ده بیخی. له همموان داوا ده کا به نیش
 و کار و رهنجی خو بژین.

زورویژی بنینه لاهه. نهگهر پیایوی وهکو شیر بیړه مهیدان!
 ته نانهت له دهرویش نه وره چانی راوچی و نوکهری بهر ده رگا و
 جووتیاری که نازاری گویدریتزه کهی ده دا، تا ده گاته شته پر و
 پووجه کان و پیشیلکردنی مافی مروّف، به تایهت مافی کچان و ژنانی
 ستمم لیکراو و به زور به شوودان و ژن به ژنکردن، پیت وایه «آمرون
 بِالْمَعْرُوفِ وَ نَاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ»^۵ بو نهو هاتوته خواری.

۱- ۳۹ ناخری سوورته تی فهتج..

۲- میراجی کیویکه له مهریوان له پشت دئی کانی سانان و نی - وه.

۳- قله بهرد کیویکه له مهریوان که دئی چور و نه نه پالیان پیوه داوه.

۴- ۸ منافقون.

۵- ۱۱ توبه.

هر جوره جلو به‌رگی که پوشته‌ی کردیته‌وه و هر جوره
 که ره‌سه‌یه‌ک که بوی ده‌ست دابی، که‌لکی لیوه‌ر گرتون، وه‌کو
 به پی‌ رویشتن و برینی ریگی‌ای دوور به سواری گویدریژ و له
 سفره‌وه سوار بوونی پیکاب و هر جوره سه‌یاره‌یه‌کی دیکه، یا
 پینه‌کردنی جل و کهوش، ده‌لیی «و نهی النفس عن الهوی»^۱
 فی‌ری خه‌لک ده‌کا.

ده‌نگی زولال و هاواری به‌رز و بی‌رس و بی‌رووده‌ربایسی
 گه‌یشته جی‌گایه‌ک «و لا یخافون لومة لائم» به‌کرده‌وه مانا
 ده‌کا. هینده له بری هاوسی و هاومالدایه، خوی به شهریکی
 رهش و روت ده‌زانی، ده‌لیی «مَن أَصْبَحَ وَ لَمْ يَهْتَمَّ بِأُمُورِ
 الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ» ی‌کردوته به‌نامه‌ی ژبانی:

سهرم ناوی که فیزی به‌گله‌ر و سهرداری بنوینی

ده‌م ناوی که تیکه‌ی زلی ته‌نهایی بگلینی

ده ره‌بی! که‌ر بی‌ گوئی به‌بسی شینی هاو خوینی

خوا نهو چاوه هر کویر بی، که چاو بو خه‌لکی هه‌لبینی

لچی خوینی فه‌قیری پی‌ مژن یا ره‌بی دابرزی

زمانی به‌د بلی، هینده به‌ماسی خوی خنکینی

به داخه‌وه به پی‌ به‌نامه‌یه‌ک که دنیاخوره‌کان دایان

رشتیوو، رهش و روت‌ه‌کانیش ناچار بوون په‌یره‌وی بکه‌نن و

شوینی بکهون. هەر کەس دژی چهوسینه‌ریک هاواری بکردایه
ناوی به بی دین و مونکیر و کافر و ... هتد، ده‌برای.

لی ده‌پرسن ئه‌ری خۆ تۆ جلی مه‌لایه‌تیشته له بهر
دایه و نوێژ ده‌که‌یت، چۆن به مونکیرت ده‌زانن؟ ده‌لی:
ئه‌وانه دین به هی خۆیان ده‌زانن. پێیان وایه بو
به‌رژه‌وه‌ندی ئه‌وان هاتوو. له راستیدا من خه‌ریکی
زیندوو کردنه‌وه‌ی بانگه‌وازه‌کانی قورئانم. قانع به‌یه‌کی
له سه‌رۆک عه‌شیره‌کان ده‌لی: ئیمه نه‌گه‌ر له ده‌ستی
پێگانه هاوار ده‌که‌ین، خۆمان له‌گه‌ڵ یه‌ک ده‌بی چاک بین.
ده‌ست له ئازار و پێزاری یه‌کتر هه‌لگرین. ئازار هه‌ر
ئازاره و سته‌م هه‌ر سته‌مه. چ من، چ هه‌ر که‌سی دیکه
بیکای.

تفی تۆ چاوی ته‌ر کردم براهه‌م

شه‌ق و گورزت دراندوو یه‌ که‌واکه‌م

په‌روو کاوم له ژیر لۆسی جه‌فاتا

له‌ده‌س تۆ، یا له‌ده‌س یابا هه‌راهه‌م

نهم شیعره بلاق نه‌کراوه‌ته‌وه

ده‌لی رۆله‌کانم داب و نه‌ریته‌کانتان له بیر نه‌چن: نه‌که‌ن

خۆتان بگۆرن: خۆتان به‌فرۆشن. قانع و قانعه‌کان هاواریان بو
خه‌لتک و ره‌نجیان بو گه‌یشتن به‌لوتکه‌ی خۆشه‌ختی هه‌موانه.

ھەزار بەرھەمەت بىي لەگەن ھاوئەلەكانىدا، ماوئەيەك
چاوى بە شەكر ناكەوئى. كە شەكرىكىيان دەس كەوتووھ
رەش ھەلگەراوھ و لە شەكر ناچى: دەلىي حەيفە بيتاشىن
با بەش دوو ژەم بكا. بۆئەوھ زۆرتر لە كىو خۆ راگرن،
ئەگەر خوالىخۆشبوو ھىمەن تەنيا مەنىك جو لە تۆوى
جوتيارىك قەرز دەكا. دەسھارى دەست ناكەوئى بىكا بە
نارد، دەيكاتە ئاوتانەرم بىي. ئەگەر مەلا حەسەنى دزلى
مەشكە كۆنىك دەجىتتە ئاوتووخەواكەي، ئەگەر موفتى
توتونچى ئەو ژيانە و ئەو تۆمەتانە قەبوئدەكا و موفتى
زەھاوى لە سالىمانى لە بەر برسىيەتى ناتوانى دەرس بە
فەقى بلىتەوھ و دەرواتە بەغدا و دەيان كەسىتى تر، ھەر
يەكە بە جورى پىمان دەلەين كورد گەلىكى گەورەيە
پىشىنەي پىر شىنگدارە و گەلىكى گران و «ھىقمە» ئەم
گەورە پىوانە سەلماندىيانە ئىمە ھەين، نەمردووين و
نامرىن. ھەتا پىوانى وامان ھەين، نەمان روومان تىناكا.
با نەخۆش و لاواز و ھەزارىش بىن.
وھكو ئەبولقاسمى توونسى دەلىي:

إذا الشعب يوماً أراد الحياة فلا بد أن يستجيب القدر و لا بد
 ليل أن ينجلي و لا بد للقيد أن ينكسر. چاره نووسی هر گه لیک
 ریتوینی گهوره پیاوان دهیگوری.

به دریایی میژوو نیستعمار گه ره کان ویستوویانه ئەم گهوره
 پیاوانه نهبن، یان به جوړی رازیان کهن که بیدهنگ بن و به هر
 شیوهیهک خوین بیانوی ئەسپی پیلانیان تاو بدن.

نیستا سیاستی جیهان گورزیکی قورس و گرانی به
 دهستهوه گرتوه.

دهیانوی جگه له پیلانی گوری نی جلو بهرگ،
 ههلسو کهوتیش بگورن. وه کو دهلی:

رۆنی سه، سابوونی لوکس و قۆنه‌ره‌ی سوور و سپی

بهسته بو تهگیری هۆزی برسی و بیکاری کورد

خهریکن جوړی ژیان بگورن و لاهه کائمان و لیده کهن
 نه توانن هاوار بکهن و بلین زلهیژه کان چیان له چهوساوه کان
 دهویت؟! به داخ و پهزارهیه کی زوره وه، بری له رۆله کانی نیمه
 په یامی گهوره پیاوانیان له بیر خوین بردوونه تموه و روویان
 کردووه ته پیلانه دژ به خه لکیه کان و له ناکامدا خویشیان له
 بیر ده چیته وه.

مامؤستا بیر و باوه‌ری وایه، نیمان و بروا چاکترین
هؤکاره بؤ لا نه‌دان له ریگه‌ی راستی و هر وه‌هاش روو
ده‌کاته منداله‌کانی ده‌لی: مه‌به‌ستان ته‌نیا خوتان نه‌بی.
هر ده‌لی ئهم فهرمووده‌یان بؤ مانا ده‌کا «لا یؤمن
أحدکم حتی یحبّ لآخیه ما یحبّ لنفسه»^۱ وه‌کو ده‌لی:

رؤله من نه‌مرم له پیشا هؤشی نیمانت بیی

بیری هؤز و نیشتمان و زینی کوردانت بیی

هه‌ولی ته‌نیا خوت نه‌بی هر هه‌ولی یارانت بیی

قانع هر باسیکی کومه‌لایه‌تی ده‌کا، ده‌زانی نایه‌تیکی
قورئان یا حه‌دیسکی پیغمبر (دررود و سلاوی خوی لیبی)
مانا ده‌کا:

نه‌تبیستووه براله پشت برا بی

مه‌گهر هر قه‌زاه لای خوا بی

ته‌نیا په‌نجه‌یه‌ک هیچی پی ناکری

که کردت به پینج، کی به‌رگه‌ی ده‌گری

«واعتصموا بحبل الله جمیعاً ولا تفرقوا»^۲.

ته‌عه‌سوب لابه‌رن، به‌زمی عه‌شیره‌تکاری توونا که‌ن

بچینن فیکری وه‌خدمت، به‌سیه‌تی هه‌نگاوی کوپرانه

۱- «متفق علیه»

۲- ۱۰۳ آل عمران.

له دژواریه کۆمه لایه تییه کان شتیک نامینی که باسی نه کا و
هاواری بۆ بهرز نه کاته وه. که روو ده کاته بهرتیلخۆره کان، که به
داخه وه له هه موو زه مانه کاندایا هه ر بوون، ده لی:

بـرـوانه له نه حـوالـ مـودـیرانی ئـیداری

بۆ گرتنی بهرتیل وهکو تانجی شکاری

دانیشتوی سه ر میژ و هه موو مه ست و خو مارن.

«لعنة الله على الراشي و السمرتشي»^١. لعن رسول الله الراشي أو
السمرتشي و الرائش. روو ده کاته نه وانهی وا چاکه ده که ن و داوا ده کا
له پاداشی چاکه و خراپه دا چاکه بکریت. «هل جزاء الاحسان الا
الاحسان»^٢

جهزای چاکه، به چاکه چاکه کاکه

به دیش بی، چاکه چاکه، کاکي سه روهر

ته ماشای دنیا و یستی پاره داری ده ول هه مه مند

ده کا و بینزی لیده کاته وه و ده لی:

هۆر به سه ر نه و پاره داری داری بی ناو توورکه^٣

سیبهریشی نابی بۆ ئیسراحمی ریبواره کان

(بلاو نه کراوه)

١- متفق علیه، تورپی خوا له بهرتیلدهر و بهرتیلخۆر - بیبهمه ری خوا - درودی خوی لیبی -
له عه نه تیکردوه له بهرتیلدهر و بهرتیلخۆر و ده لاله که یان.

٢- ٦٠ الرحمن.

٣- بی، داریکی بیبهره که له ناو توورکا روا ئیتر کهس ناتوانی له سیبهره که پیدا دانیشی.

قانع زور جار بۆی لواوه بیته بهرپرسیکی گهوره، یا
مووجه‌خوړنکی میری و ژبانیکې چاک و چاکهت و پانتولتیکې جوانی
هه‌بې، به‌لام له ترسی نه‌وه نه‌وه‌ک نه‌توانی له‌و مه‌قامه‌دا خزمه‌تی خه‌لک
بکا، خوی لی بواردووه و نه‌چووه به‌قه‌ریدا و ده‌لی:

چ فه‌رفتیکی نییه لای من، گه‌دایی، یا خو پاشایی
که هه‌ر دوو هه‌ر نه‌مانه‌ت بن، خه‌یالی ته‌ختی شا ناکه‌م
به ره‌حمه‌ت بی، که نو‌ستادم شه‌وی بۆ ته‌ریبه‌م فه‌رمووی
نه‌گه‌ر من قانعم ناو بی، چ بی نه‌میری خوا ناکه‌م

ماموستا قانع که ده‌روانیه پیلانی دوزمنان، که به داخه‌وه به
دریژایی میژوو له لایه‌ن خوییه‌کانه‌وه یارمه‌تیاں دراوه، هاوار ده‌کا و
ده‌لی:

به فیت و مالی عوسمانلی له خوینی نه‌رده‌لانیدا
سه‌ری نینوکی سوور بوو له‌شکری میرانی بابانم
نه‌سه‌ف داریک نه‌بیته کلکی ته‌ور و داریتر نه‌برئ

به نه‌م دهرده‌ گرفتاره سه‌راسه‌ر خاکی کوردانم
کاتی که ده‌بیی برئ له خه‌لک به‌ ناوی په‌یره‌وی له
ته‌ریقه‌ته‌وه، خراپه‌ی یه‌کتر ده‌لین و قینان له یه‌کتره و له
دژی یه‌کتر ده‌دوین و ته‌نانه‌ت ده‌گه‌نه‌ جینگایه‌ک، یه‌کتر به
کافر و له دین دهرچوو ده‌زانی و ده‌لی:

برای كوردم كه خۆت ناو نا مونه ووومر

بزانە بوغزى شه رعى موسته فا بهس

قانع زۆر هاوار ده كا بو ناشتى و هيمنايه تى و پيى

خۆشه هيىزى جووتيار و كرىكار بكه ونه ئيش بو

تير كردنى زكى هه ژاران و ده لى:

قه زاي هيىزى له شى جووتيارى مانوو

له دوو سه د تانك و توپ و بۆمبى شاران

نه مانه خزمه تن نه ك كوشتن و چه ك

هه زار له عه نه ت له كوشتار و له تالان

كه ديته باسى چه قبيزى و كه تمان نه كردن له هيچ

جىگايه ك، له بهرانه ر هيچ كه سه وه خۆى ناگرى و چه ق

ده لى:

به دمرزى كيوى گۆيزه م پى بكيلىن

ئه وهى هاتۆته سه ر زارم هه ر ئه يلىم

«قولوا الحق ولو على انفسكم»

چون قانعم ناسی:

بنه‌ماله‌ی ئیمه به هۆی خویشایه‌تییه‌کی دوره‌وه له‌گه‌ن
 بنه‌ماله‌ی مامۆستادا، ناشنایی و هاتوو‌چۆیان بوو. مامۆستا به
 باوکی خوالی‌خوشبوومی ده‌گوت «مه‌ولانا» و هه‌ر به مه‌ولانا
 عه‌لی ناوی ده‌برد. ناشوکرێ نه‌بی باوکی منیش له‌ گۆیزه‌ن
 گۆیز و شوینا و شوین کردندا ده‌سکه‌میکی له‌ مامۆستا نه‌بوو.
 هه‌ر ئه‌و گۆیزان گۆیزه‌ بوو به هۆی ئه‌وه له‌ چه‌ند شویندا مالمی
 ئیمه و مامۆستا یه‌ك بگرنه‌وه. جا ئهم ناسینی بنه‌ماله‌ و هاتوو‌چۆیه
 بوو به هۆی ئه‌وه که هه‌ر له‌ مندالییه‌وه مامۆستا بناسم هیشتا
 نه‌چوو‌بوومه به‌ر‌خویندن، وه‌کو هه‌ندی مندال که پیش نادر نه
 خویندن بری شتای فیر ده‌که‌ن، منیش چه‌ند سووره‌یه‌ك له
 قورئانی پیروژ و بری شیعی گولستانم له‌به‌ر بوو. خزم و
 کهسی وامان هه‌بوو که له‌ بیروبو‌چوونی مامۆستا رازی نه‌بوون،
 نامۆزگاریان ده‌کردم که هیچ کات نه‌چمه‌ لای مامۆستا قانع و
 موفتسی پینجوتینی (تووتنجی). نازانم هه‌ر ئهم به‌ره‌نگاری و ری
 لیگرنه‌ی نه‌وان بوو یان بوو خوو و خده‌ی خو‌شی نه‌وان که
 بووه هۆی ئه‌وه منیش ته‌نیا لای نه‌وانم پی‌ خو‌شبی و هه‌ر بو
 لای نه‌وان برۆم. له‌ بیرمه هه‌ر له‌ مال وه‌ده‌ر ده‌که‌وتم، ده‌چوممه
 دوکانی جگه‌ره‌ فرۆشییه‌که‌ی تووتنجی. ئه‌و زه‌مانه‌ جگه‌ره‌یه‌ك

هه بوو قامیشیا پیدهوت، که خویان توتنیان تیده کرد و دایانده گرت و دهیانفرۆشت. مامۆستا توتنچی پر دوو قۆلی ده کرد. له جگهره ی قامیش و من توتنم ده کرده سه ری، تا قامیشه کان پر ده بوون. مامۆستا بهرزیده کردنه وه و دهیکوتانه سه ر سینییهک. ئینجا سه ره کهیان داده گرا و ناماده ده کران بۆفرۆشتن. به ده م جگهره تیکردنه وه قسه ی خۆشی بۆ ده کردم و شیعی ده خوینده وه و منیش زوو زوو سه رم ده کیشایه ده ره وه، تا بزائم ناسراوئیک نایهت و ئهم دانیشتنم له گه ل مامۆستادا بگپرتسه وه بۆ ئه و خزمانه و توشی ده ردیسه ریک بيم. بیره وه ری زۆرم له گه ل مامۆستا توتنچیدا هیه... با له باسی مامۆستا قانع دوور نه کهوینه وه:

مامۆستا قانع جینگایه کی وای نه بوو وه کو توتنچی که هه ر کات پیم خۆش بووایه بچمه لای، نه شه ده کرا من وه کو مندالتیک بچمه مالیان و هه میشه له خزمه تیدا یم. به لام هه ر کاتیک هه لیک بیره خسایه ده چوومه خزمه تی و هه تا ماوه بوایه داده نیشتم. بیره وه ری زۆرم هیه له پینجوین و سه یه دسادق و سلیمانی. له کاتیکدا له گه ل باو کمدا یه کیان ده گرت و ده کهوتنه و توویژ، منیش زۆر به تاسه وه گویم بۆ ده گرتن. پارچه شیعیکی له ژیر ناو نیشانی مه ولاناعه لی بۆ باو کم نووسیوه، زۆر

جوانه و وه لامي گلهيي نهو خزمانه ده داته وه که نه يانده هيشت هاتو چۆي لاي ماموستا بکهم، وه کو خهزنه يهک وايه و پره له نامۆزگاري و روونکردنه وه. به لام چونکه شيعره که بۆ باوکم نووسراوه و منيش نه م بابته ي مامۆستام نووسيوه له بهر نه وه ي شوبهده يک دروست نه ي و نه يته هۆي ره خنه ي هه ندی کەس. ليره دا شيعره که م بلاو نه کرده وه. چونکه له شيعره که دا ستايشي زۆري باوکمي کردوه و خو شهويستي خۆي بۆ ده برپوه.

روژيک خهريکبووم تووتنم ده کرده به دهستي مامۆستا تووتنجي دا، مامۆستا قانع هاته ناو دوکانه که و فهرمووي نه مه تۆي کورپي مه ولانا عه لي؟ فهرمووي به موفتي: به خوا نيشيني زيور خراپ و پيست هه يه، نيش و کاري جگه ره له... خراپزه. يارمه تي نيشي خراپ خراپه. جاريکي تر يارمه تي موفتي نه ده ي بۆ جگه ره تيکردن. موفتي هه زاري وه کو مني خنکاندوه.

جاريکي تر جزمينکم پي بوو گوايه له مال ده رکه وتبووم بچم بۆ لاي مه لاعه زيزي ده نگزل له پينجوين که قوتابخانه ي هه بوو. خو م دزيه وه و چوومه دوکانه که ي حاجي سه عيد، که به حاجي سه عيدي ريخۆته به ناو بانگ بوو.

دوکانيني گه وره و پر شتي عه تاري و جواني تي دا بوو، وه کو که ره سه ي کايه ي مندا لان و شتي وا. مامۆستا قانع له وي

دانیشتبوو. فهرمووی: نه‌حمده گیان چیت پیّ خوشه لهم دوکانه هه‌لیگره من پاره‌کهی ده‌دهم. منیش تۆزئ خۆمم گرت و پاشان ئیشاره‌م کرد بۆ میدادیک، پیمان ده‌گوت «قه‌لهم قۆپی»، نه‌گه‌ر به‌ته‌ری پیت بنوو سیایه‌ ره‌نگی ده‌گۆری و ده‌بووه به‌نه‌وش.

فهرمووی: تۆ ته‌ماشاشا ئهم داماره، هه‌ر له‌ ئیستاره دیاره نانی نابئ بیخوا به‌ دۆی خۆیه‌وه. ئهمیش وه‌کو باوک و باوای قه‌له‌می هه‌لبژارد که له‌ به‌ر برسیه‌تی هینده‌ توویان خوارد تا زکیان ئاوسا. به‌ خوا رۆله‌ تا ماوی نانت نابئ. ده‌بئ هه‌ر هه‌ناسه‌ی سارد هه‌لکیشی. بۆ شتیکت هه‌لنه‌گرت له‌ ئاخردا بیته‌ حاجی سه‌عید؟

رۆزئ له‌ پینچوین له‌ دوکانه‌کهی باوکم دانیشتبووین. مامۆستا هات بۆ هه‌والپرسی. من «جزمی عه‌مه» یه‌کم به‌ ده‌سته‌وه بوو. باوکم هیلکه‌یه‌کی له‌ قه‌راخ مه‌نگه‌له‌که‌ دانا بوو برژئ. باوکم هیلکه‌کهی دامئ و من ته‌ماشای جزمه‌که‌م ده‌کرد و ده‌ستم کرده‌ خواردنی هیلکه‌که‌. مامۆستا قانع فهرمووی له‌ وه‌ختی قورئان خویندندا نه‌ خواردن دروسته‌، نه‌ قسه‌کردن. جزمه‌که‌ت هه‌لگره‌ تا هیلکه‌که‌ ده‌خۆیت. منیش جزمه‌که‌م دانایه‌ سه‌ر عه‌رزه‌که‌. خیرا فهرمووی نا مه‌یکه‌ سه‌ر عه‌رز، نه‌وه

نیشیکی خراپه، با فیر نه بی، بیخه شویتیکی بهرز و بهر تیزه وه ههلیگره.

جاریکیان ماموستا قانع له پینجوین له دوکانی سه لیم حالو اچی دانیشتبوو. منیش چورومه دوکانه که و پاش چاک و چونی دانیشتم و خیرا خیرا پشتم ده خوراند. ماموستا تیگه پشت پشتم شتیکیه تی. فهرمووی: نه وه چیه بۆ نه وه نده پشت ده خورینی؟ وتم: هه لتوقیه. له پشت ملمه وه کراسه که ی لادا و ته ماشای کرد و وتی: نه مه چیه؟ پیشانی خالتو سه لیمی دا و وتی: بروانه چی لیها توره. رۆله نه مه چیه؟ وتم: نه وه دوینی ماموستا مه لاعه زیز که دهرسمان بی ده لی به شوولی تهر لیداو، نیستا جیگه تووله کان هه موو بلوقیان کردوه. فهرمووی: تهرییه ت و دهرس به نه شکه نجه و نازاره وه دهس پینکا ناخری به هیچ نابی. خیرا قه له می هه لنگرت و نامه یه کی نووسی بۆ باو کم. نه وه له بیره نووسیوی تهرییه ت و ته علیم نه گهر به شکه نجه وه دهست پینکات قوتابی له ناخر دا ده بیته شکه نجه گهر و میرزای نووسینی رسووماتی ناغا، یا ده بیته ... مه ییره نه و جو ره جیگایانه با فیری لیدان و نه شکه نجه و نازار نه بی. زور شتی نووسیوو که بیرم نییه و به داخه وه کاغزه کش نه ماوه. منیش ها تمه وه نامه کم دا به باو کم و نیتر سه دهست مه لاعه زیزه وه نه جاتم بوو. له بیرمه جیگه ی تووله کان زیاتر له مانگی ههر دیار بوو و هیشتا نیسه که شی له بیرم نه چو وه ته وه.

کورتیه‌ک له چۆنیه‌تی کۆکردنه‌وه‌ی نهم بهره‌مه

هەر وه‌ک له پێشدا وتم له منداڵیه‌وه پێم خۆشبوو شتی زۆر له مامۆستا قانع بزاتم، جا هەر شتی‌کم ده‌بیست له قسه‌خۆش و به‌تامه‌کانی و هەرچی له جۆری ژبانی بۆمیان ده‌گێرایه‌وه، ده‌منووسی یا وه‌ها له سینهمدا هه‌لم ده‌گرت که له بیرم نه‌چیته‌وه. نووسینی هه‌وراماناسی وه‌ها خه‌ریکی کردبووم که نهم یادداشتانم دانا‌بوو بۆ دوائی، هەر چهند له زووه‌وه نه‌خۆشی «گورچيله» نازاری ده‌دام و ژبانی لیکردبووم به ژاری مار، له‌و لاشه‌وه یادداشته‌کانی هه‌وراماناسی، دیوانی مه‌لا سالتحی نه‌سپه‌ریزی، بهره‌مه‌کانی شه‌یدا — میژوونووسی کورد — بهره‌مه بلاو نه‌کراوه‌کانی مه‌لاخزری رواری و دوزینه‌وه و کارکردن له سهر چهند شاعیر و نووسه‌ری بێناو و نیشانی تریش له‌شیککی ساغ و تواناییه‌کی زۆری ده‌ویست.

به‌تاما بووم نهم بهره‌مه‌مانه له جوارچی‌ه‌یه‌کدا که بریتیه له ۸ به‌رگی ۷۰۰ لاپه‌ره‌یی بلاو بکه‌مه‌وه، له پاشان یادداشته‌کانی بهره‌مه‌که‌ی مامۆستا قانع ده‌ست تێه‌رده‌م، هه‌ستم کرد دوو هۆی سه‌ره‌کی هانم ده‌دا بۆ نه‌وه‌ی که نهم بهره‌مه خه‌یرا و به‌زوویی ناماده بکه‌م به‌لکو چاپ بکریت، یه‌که‌م نه‌خۆشی «دل»م تووش بوو، زۆر به‌سه‌ختی که‌وتمه نه‌خۆشخانه و — ناچار بووم به‌رازی بوون به‌کاردۆژه (عمه‌ل) — نهمیش هاته سهر نه‌خۆشیه‌کان، پاش چهند مانگ که به‌دزی

دوکتور و دلسوزانم ده‌ستم کرده‌وه به نیش و کار، چونکه مه‌ترسیم بوو که نیز ماوه نه‌بی بو ژیان و هه‌تا نیستمش ژیانم زور به سه‌ختی له‌گه‌ل چهند نه‌خوشی‌دا دریزه‌ی هه‌یه، دووم دیم نه‌وانه وا قانعیان دیوه و راسته‌و‌خو شتیان لی بیستوه، یه‌که یه‌که خه‌ریکن ده‌مرن و له‌گه‌ل خو‌یان نه‌و هه‌موو گه‌وه‌ره ده‌به‌نه ژیر خا‌که‌وه، ناچار هه‌موو شتم نایه لاوه و ده‌ستم پیکرد. نه‌و دی و شارانه‌ی که خو‌م ده‌ستم گه‌یشت رو‌یستم و هه‌ر کس نه‌گرنجا که شتیک له‌قانع بزانی، رووم تیکرد و له‌هه‌ر کس ده‌پرسی تو کئی ده‌ناسی له‌قانع بزانی، نه‌گه‌ر که‌سیکی ده‌ناسی له‌هه‌ر کوی بو‌ایا خو‌م پی ده‌گیاندا، له‌مه‌هاباد، بانه، سه‌رده‌شت، پیرانشار، مه‌ریوان و دیه‌ دوور و نزیکه‌کانی. له‌لای مه‌لایه‌کی دانیش‌تووی شاری سنه و پیریکی کوردی دانیش‌تووی هه‌مه‌دان و ره‌لیق و هاوه‌لی قانع له‌کرماشان و که‌سیک له‌پاوه و نه‌ویژ له‌نه‌غده و جا نیز شار به‌شار و دی به‌دی له‌زور جی‌گه‌دا مال به‌مال بچو و پیرسه و کی ده‌زانی و ده‌یان کس ده‌لین نازانین و نه‌گه‌ر که‌سیک په‌یدا بوو شتیک لی بزانی، «ده‌نگوده‌ره» که (زه‌بتی

۱- له‌بناری شارم‌روز و له‌بریک له‌مه‌ناتی هه‌وراماندا مندانان که ده‌چوونه کینو و کیوتیتر له‌رووبه‌روویانه‌وه بوو هه‌ر ده‌نگ و لهره‌به‌ک ده‌نگی ده‌دایه‌وه جا بانگیان ده‌کرد: «شاخه‌که، من بمرم یان تو؟ شاخه‌که‌په‌ل ده‌نگی ده‌دایه‌وه و دویاتی ده‌ر کرده‌وه و من‌داله‌ک‌ه‌ش ده‌یوت: «شاخه‌که تو بمری یان من؟» نه‌م‌ش دوویات ده‌بووه‌وه، جا به‌مه‌یان ده‌وت ده‌نگوده‌ره. پی‌م خوشبوولم ده‌نگوده‌ره‌په‌ل بو زه‌بتی سه‌وت به‌کار پی‌نم. جا له‌گه‌ر په‌سه‌ند کرا، له‌جی‌گای دانری وه‌گه‌ر نه‌هیج.

سهوت) ده‌بینه و له بهر ده‌می راگره و نه‌ویش نه‌گهر پتی خو‌شبوو
وه‌لام بداتمه‌وه، چی بزانی بۆت ده‌لتی، یا دووباره‌یه یا تازه‌یه. پاشان
بزاری ده‌که‌ی، جا ئیتر بۆ که‌رکوک و مووسل و بۆ ناوچه‌ی قهره‌داخ
و به‌شارباژێردا دئی به‌دئی و له‌سلیمانی وه‌کو مان دزراویک نه‌م مان
و نه‌و مان لای نه‌م مه‌لا و نه‌و مه‌لا و پرسین له‌فلان مووچه‌خووری
پیشینی میری، بنیره بۆ به‌غدا و ههر کس ده‌نیری بترسه‌خوایا هیچی
لی نه‌یه‌ت، کری ماشین و خواردن و خهوتن و کری ماتل بوون و بۆ
پاره‌ی زه‌بتي سهوت و باتری و — ته‌ریق بوونه‌وه له‌زه‌حه‌تی خه‌لک —
جا له‌هه‌موو ناخو‌شتر له‌کسی ده‌پرسی ده‌لتی: کاکه‌خه‌ریکی چیت
نه‌مه‌ت بۆ چیه‌؟ نه‌م ده‌نگۆده‌ره‌ چیه‌؟ له‌م دینه‌دا چی ده‌که‌ی؟ بۆ
هاتووی بۆ شاره‌زوور؟ یا جاری وا هه‌یه له‌کسی ده‌پرسی ئاخ‌ر قانع
چهند ساله‌مردوووه‌ بۆ وازی لی ناهینی؟ یا زۆر کس پشان وایه‌ نه‌مه
ئیشیکی چاکه‌ و به‌ده‌رامه‌ته، کتیه‌که‌ ده‌فرۆش‌ریت و بروا ناکن له‌به‌ر
ناسینی بیروبو‌چوونی قانعه‌ نه‌م هه‌مووه‌ ره‌نجه‌قه‌بوون ده‌کریت. من خو‌م
ده‌زانم هینه‌م خه‌رج کردوووه‌ که‌ ده‌رامه‌تی کتیب نایه‌نینه‌وه. له‌بیرمه
شه‌ویک له‌نه‌خۆشخانه‌ی سنه‌له‌به‌ر ناره‌حه‌تی پاش کاردۆژه‌خه‌وتبووم،
نیوه‌رۆ ئیزنیان دام بچمه‌وه‌ مان بۆ حه‌سانه‌وه، چووم بۆ «وله‌ژیر» سه‌ر
به‌ناوچه‌ی مه‌ریوان بۆ لای که‌سیک که‌ بیسته‌بووم له‌قانع ده‌زانن.
چوومه‌مالتیان وتیان له‌مه‌ریوان نه‌هاتۆته‌وه و منیش گه‌رامه‌وه‌ بۆ

مهریوان و بهو ناونیشانه که دابوویان رویشتم، وتیان رویشتوتوه بو
 ولهژیر، شو بوو گه‌رامهوه بو ولهژیر، سه‌عاتی ۱/۵ دوی نیوه‌شهو
 بوو، دووباره له ده‌رکی ماله‌که‌مان دا و پرسیمان، ماله‌که زور ترسان
 که نیمه بو هینده هاتوچو ده‌که‌ین، وتیان: نه‌هاتوتوه. به‌لام چونکه
 خوم ناساندبوو، بروایان کرد. زوری له سهر نه‌روم واریککوت چهند
 جار ولهژیر— مهریوانان کرد، جا دوزیمانوه. نهو شهوه چهند جار
 له‌ناو ماشینه‌که‌دا گه‌یشتورومه‌ته حالی... .

چهند جار بیستورومه له فلان شار که‌سیک له ماموستا ده‌زانی،
 رویشتوروم، که‌چی کابرا شتیکی تازه‌ی پینه‌بووه یا چهند شیعیک له
 دیوانه‌که‌ی له‌بهر بووه. له لای خورمان و هه‌له‌بجه خهریک بوو له به‌ین
 بجم. له زور شویتدا له ده‌نگۆده‌ره‌که که‌وتوونه‌ته شک و ماتلیان
 کردووم و به زه‌جه‌ت نه‌جام بووه، جا نه‌مانه جگه خهرجیکی یه‌که‌جار
 زور، زه‌جه‌تیکی به‌ربلاوی بووه. زور شت هه‌یه ناتوانم بیگی‌رمه‌وه،
 له‌وانه‌یه دلسوزه‌کانیش به‌ئیشیکی ژیرانه‌ی نه‌زان، جا چاک وایه ههر
 خوم بزائم و خوی خوم، نارشیویکی نه‌واری ده‌نگۆده‌ره‌م هه‌یه که
 له‌گه‌ل ۷۸۰ کسه قسه کراوه، له سه‌راسه‌ری کوردستانی ئیران، ههر
 وه‌ها تاران، له نه‌ودیوی ولاتیشه‌وه له به‌غدا، هه‌ولیر، ده‌وک، سلیمانی
 و له‌گه‌ل نه‌وانه‌شدا که له هه‌نده‌ران ده‌ژین له ههر کوی بووبن... ههر
 کوردیک له ههر کوی بووبی و له قانعی زانیبی و پیم زانیبی، پتوه‌ندیم

له گەل گرتوو، ره‌نگی کسانیک به لیوه و نه‌زانم تی‌بگەن، ناخر ئەم
 هه‌موو زه‌حه‌ته بۆ؟ به‌م هه‌موو نه‌خۆشییه‌وه بۆچی لێ ناگه‌ریت تا
 که‌سێکی تر ئەم ئیشه‌ بکات؟ نازیزان من ژیانم بۆ ئەوه ئەوی که ئیشیکی
 چاکی تیا بکەم، نه‌گینا ژیان چیه‌؟ جگه‌ له‌ ده‌رد و ئیش. نازیزه‌کان
 ده‌زانن بۆچی ناوا سوورم له‌ سه‌ر ئەم ئیشه‌؟ له‌ ۸۱/۳/۳ وه‌ هه‌تا
 ۸۱/۱۱/۳، ۴۴ کەس له‌و کسانه‌ که من شتی‌کم لێ وه‌رگرتوون و
 له‌ قانعیان زانیوه، هه‌نده‌ پیر بوون، مردوون. شیعی شیری هه‌ورامان و
 مه‌ریوان و زۆر شیعر و به‌سه‌رهاتی ترم له‌ کاک‌عه‌لی نادری تۆمار کرد
 که ئیسته‌ له‌ به‌هه‌شت دایه‌ و هه‌ر وه‌ها شیخ‌مه‌حمود و مامۆستای
 ساوجی و کاک‌حسینی ده‌شتی و... نه‌گه‌ر من بیر وه‌ریه‌کانی ئەوام
 تۆمار نه‌کردبا ده‌فوتان.

ئسته‌ به‌رگی یه‌که‌می ئەم به‌ره‌مه‌ ده‌رده‌چی، به‌رگی دووه‌می که‌ پێ
 له‌ هه‌زار لاپه‌ره‌ ده‌بی، نه‌گه‌ر نه‌خۆشی وازم لێبێتی و ستانم رێکوپێکی
 کەم و به‌لگه‌ و ساغکردنه‌ویان بۆ بکەم، ئەویش ده‌رده‌چی. جا ئەمه‌م
 بۆ ئەوه‌ نه‌وت که ئیوه‌ی به‌رێز ماندوونه‌بوونیم پێلێن یا ده‌ستخۆشیم
 لێکەن، هه‌یج ئافه‌رینم ناوی و خراپه‌شم بێ بلێن گه‌ردنتان نازا بی،
 مه‌به‌ست ئەوه‌ بوو که بلێم لیکۆلینه‌وه‌ و توێژینه‌وه‌ و ته‌حقیق، نه‌رکی
 سه‌ر شانی لاوه‌کاخانه‌ که وزه‌ و توانای زۆریان هه‌یه‌ و وا چاکه‌ ئەم
 نه‌رکه‌ گه‌وره‌یه‌ به‌نه‌ستۆ بگرن، بۆچی ده‌بی ته‌حقیق پیر و به‌ سالاجوو

بیگات؟ جا داخه کم نهو لاوانه وا نهه ئیشه یان لسی دهو شیتوه و نهو بنداری خزمتهن، نه پاره یان هدیو و نه کمره سی پیوست و نه کسینکیش یارمه تیان ده دات و جینگایه کیش نییه ده ستیان بگری و یارمه تیان بدا تا نهه نه رکه پرورزه له نه ستر بگرن. ناخر زور جینگای داخه قازی عه بدولت لای شهیدا ۸۰ کتییی چاکی بووه که من ناوی چند کتییکی ده زانم، له وانه میژووی شاره زووره که دووه هزار لاپه ره بووه و میژووی هورامان ۱۵۰۰ لاپه ره که زور بهی نووسراوه کان له شهر تکدا سووتاون و هرچی ماوه تهوه له مزگوته کهی «تووتهر» دا لم ناخره دا مهلا سالتح ناویک له چند گونیه دا بردوویه، خستویه ته زاخیکموه، با گوناح نه بیت. نه گهر دلسوزنیک پیش نهه کاره ساته نهه ئیشه ی بگردبا، ده زانی ئیسته ئیمه چیمان ده بوو و ده یان نمونه ی تر که لیره دا ناگونجی بنووسریت. جا نازیزان ههقم بدهنی که بو قانع و مهلا حه سن و مهلا سالتح و قازی عه بدولتلا و مهلا خزر و مهلا ره سوول و... ناوه ها خو ماندوو ده کم، گوی به نه خوشی نادهه، بروات بی یا خهوی نیوه بیهوشیم لیکه وتروه به دهه ده دهوه یا خهریکی ئیش و کارم، جا لاوه نازیزه کان ئیوه ته مهنتان ههروا به فیرو مه دهه، ئیشی به که تک بکه، به تالی خه ساره. با وه کو ئیمه له پیری دا خه فته ی رابردوو نه خون و نه بیته داخ به سه ر دلتانه وه که بوچی تا ده متوانی و نه مکرد. نازیزان ته نیا خوشه ویستیم ههیه و له

کەسی داوای یارمەتی مالتیم نەکردوو و هیچی کەسەم نەویستوو و زۆر پێشنیارم پێکراوە کە یارمەتی وەرگرم، شوکر بۆ خوا تاقە قەرانیکم لە کەس وەر نەگرتوو و وەریش ناگرم، واتە نەکرێ لە پەنای نیش و کاری روژانەدا بۆ ژیان نیشیکی کۆمەلایەتیش بکریت. جا بۆیە ئەمانەم وت کە دەتوانی تۆش بە لیبوردوویی خۆت نیشیکی وا بکە کە پاشەرۆژ ناخ و ئۆفت نەبێ، ئەمانە کە وتم نە منەت لە سەر کەسە و نە خۆشم بە خەڵتەتاو دەزانم. پێم وابە لە مالتی دە قات و ماشینی چاک و مووچە و مەزرا و پوول و پارە چاکترە. ئەمە سەرمايەییە، ئەمە دەولتەمەندییە، ناخر قانع هیچی نەبوو، بۆیە هیندە دەولتەمەند بوو.

لە خوای گەورە داوا دەکەم هەموومان شاگردی قانع بین، لە گەن قانەدا زیندووومان کەنەوه، لە گەن قانەدا بچینه لای خودای گەورە.

قانع و ماموستا شیرکو بیکه‌س

له رۆژی ۲۰۰۳/۳/۳ له دیداریکدا
له‌گه‌ل ماموستا شیرکو بیکه‌س له سلیمانی، ئەم
بهره‌مه‌م دایه خزمه‌تی و داوام لیکرد بیرورای
خۆی سه‌باره‌ت به ماموستا قانع ده‌ربهری،

به‌رێزیان گه‌وره‌یی زۆریان نواند و کاغه‌زێکی له‌سه‌ر میزه‌که‌ی
هه‌لگرت و ئەم شیعره‌ی خواره‌وه‌ی به‌خه‌تی خۆی نووسی و فه‌رمووی
من ئەمه‌م بۆ قانع هه‌یه. منیش پیم خوشبوو ده‌سخه‌ته‌که‌ی بکه‌مه
رووبه‌رگی دووه‌می به‌ره‌مه‌که. ئەمه‌ش ده‌قی شیعره‌که.

قانع

ئه‌و میوژهی

که گوندیکی شیعره‌ نه‌ما

لیی نه‌خوات و

که‌چی خوشیی

به‌ده‌می تال

مائاواویی له‌میوژ و

له‌ئیمه‌کرد.

شیرکو بیکه‌س

سلیمانی ۲۰۰۳/۳/۳

ماموستا قانع له روانگه‌ی

< پروفیسور دوکتور عزیز زه‌دین مسته‌فاره‌سوول‌ه‌وه >

یه کهم جار که قانعم بینی سالی

۱۹۴۶ ی زاینی، یا ۱۳۲۵ ی

کۆچی بوو. سه‌یرانیکی فه‌قیانی

سلیمانی بوو. من فه‌قی نه‌بووم به‌لام ته‌له‌به‌ی قوتابخانه
بووم، به‌هائهدین نووری خۆمان فه‌قی بوو. نه‌وه‌خته
کۆمونیستیش بوو. سه‌یید تاهیری حسه‌نیش بوو. له‌وه‌سه‌یرانه‌دا
قانعیشان له‌گه‌ل بوو، ئیتر شاعر خویندنه‌وه بوو. دوایی لیمان
پرسی: باشه‌ ئه‌م شاعرانه‌ بو‌ کهم بلاو نه‌که‌یه‌وه؟ - له‌
گه‌لاویژدا بلاوی نه‌کردنه‌وه - گوتی: گه‌لاویژ بو‌ منی بلاو
ناکه‌نه‌وه، نه‌مجاره‌ کاغه‌زیکم بو‌ نووسیون ده‌لیم سی‌چوار دوکانم
کرپوه و حه‌مامیکم به‌ئيجاره‌ گرتووه و ... گوايه‌ ده‌وله‌مه‌ند
بووه، تا شاعری بلاو که‌نه‌وه.

جا من له‌ وتاریکدا نووسیومه‌ ده‌لیم سه‌رمایه‌داری له‌ چاو

قانعدا له‌و سنوره‌دایه.

سالی ۶۷ میان ناردده کونفرانسیکی حیزبی شیوعی له
 شاره‌زورور. مه‌لا ماری گامیش ته‌به که شیوعی بوو که‌وته
 سکالا له وه‌زعی خۆی و هیرش بو سهر حیزب و نه‌مه‌ده‌که‌ریم،
 گوتی له‌گه‌ل من زور خراب بوون و ته‌به‌عیدیان کردووم بو
 عماره، یارمه‌تی خۆم و مندا‌لمیان نه‌داوه قانع نه‌بوايه له برسا
 نه‌مردم. وتم: مردووت مری یه‌کیک قانع له برسینه‌تی نه‌جاتی بدا
 نه‌بی چی بی؟

هیمه‌ت و دل و دموونی قانع

به سهر نه‌و هه‌موو نه‌داری و ده‌ست‌کورتیه‌دا قانع هه‌رگیز
 ملکه‌چی خاوه‌ن پاره و ده‌سه‌لات نه‌بووه و نه‌وه‌ی به‌حقی
 زانیی گوتوو‌یه و قسه‌ی له‌کس نه‌خواردۆته‌وه، بو
 دابینه‌کردنی ژسانی خۆی جگه‌ له‌کار و زه‌حمه‌تی خۆی
 چاوه‌روانی یارمه‌تی هه‌چ‌کس نه‌بوو.

له‌مه‌لایه‌تیه‌وه بگه‌ره تا موعه‌لیمی و ناشه‌وانی و...
 کردووه. هه‌چ کاریکی بو نه‌چووته‌سه‌ر، چونکه بو پاراستنی
 کار و قازانجی خۆی حه‌قی نه‌کردووه به‌ناحه‌ق. له‌گه‌ل بیر و
 باوه‌ری پووچ و خورافات دژایه‌تی کردووه و له‌سهر نه‌م بیر و
 باوه‌ره پێشکه‌وتنه‌خوازانیه‌ی چه‌رمه‌سه‌ره‌ی زوری دیوه.

من نه‌میستوهه قانع کۆمۆنیست بی. قانع قهت شیوعی نه‌بووه. به‌لام ئهم دیوانه‌ی دوایی، پاشهرگه، زۆری تیدایه له سه‌ر سۆسیالیزم و چینی کریکار — و نه‌وانه هه‌ژاری ره‌حه‌تی نه‌یوت — نه‌وانه درۆیه هه‌مووی بۆیان دروستکردوه. نه‌یوت هی قانع نیه: دووریش نیه چونکه له پینج دیوانه‌که‌ی یه‌که‌میدا نه‌و بۆنه‌ی تیدا نیه. به‌لام چیه؟ قانع ده‌نگی جووتیاره، هی هه‌ژارانه، هی بیناییه، هی فه‌قیرییه، نه‌وانه که ژبانی خۆیه‌تی، ژبانی نه‌بوونی خۆیه‌تی. نه‌و وه‌خته نه‌و قسانه کۆمۆنیست نه‌یانکردن. بیره‌کان بیری کۆمۆنیستانه‌یه، به‌لام قهت نه‌میستوهه په‌یوه‌ندی بووبی. هه‌ژار زۆر شتی قانعی له بیر بوو، باسی قانعی ده‌کرد که شیعی له ناو خه‌لکدا بلاوه. قانع و جگه‌رخوین له هه‌موو شاعیری کورد زیاتر شیعیان بلاوه له ناو فه‌لاح و خه‌لکی کورد دا. له کوردستانی تورکیا و سووریا و نه‌وانه شیعی جگه‌رخوینان هه‌موو له به‌ره.

شتیک بلیم نووسیویشمه، له شویتیکدا جگه‌رخوین و قانع و هه‌ژار که شیعی کوردایه‌تی ده‌لین، سۆزیک شیعه کلاسیکیه‌که‌ی تیدایه.

ئهی و مه‌تن پاییز به‌ خیر بی چونکه ئیستا باومه
گهرم و ساردیی فه‌سه‌که‌ت هه‌ر وه‌ک دل‌هی شیواومه

به لّام که دیته سهر شیعی روژانه:

برا وا باوگمان رؤی بیسه رحمت

با نه جاتی بی له دهرد و زه حمت

نه بی به شیعی ساکاری خهلق، هه ژاریش وایه:

کور دینکهم نه وی چابک و پتهو

سه فه ریک هه یه بوم بکا به شهو

نهم شیعرانه نه لی. که چی دیته سهر نه وی تری نه بی بی

شیعی روژانه یه:

جاش همر نهو جاش، کوری کهری

به کک و گوئی باره بهری

نهمه شیعر نیسه. به لّام نهوانه ی کور دایه تیسه کانی

هه ژار، به شیککی زور له به ره و مو کریانی شیعه.

جگه خوین له پر تماشا نه که ی له که ناری چه می نامیر:

روونه سه مرگ هردان نه ی دل

چاوی خوقه که بنیره وهلاتی کوردان

له که ناری نامیر چه فانه چند سی بی (سیداره)

بواتان کردیه جوندی زازان

دهبگری و ناله بیژره نه ی دل

که چی له پر ده لی:

بهگ خویندیه نه فه ندیه حقوق و لیسانس بر دیه

نه‌خوندییه نه‌جه‌ندییه مه‌حسوولی گوندان ژفییه

نهمه شیعر نییه هر که‌سیکیان شیعی کوردایه‌تی و
 هیئه‌که‌یان سۆزیک‌ی تیايه. که دینه سهر شتی رۆژانه، که بۆ
 خه‌لکه و بۆ‌فلاحه له بهر نه‌وه قانع له ناوچه‌ی نیمه و
 جگه‌رخوین له‌ولا له ههموو کس مه‌شهوورترن. له مه‌ریوان و
 که‌ناری شاره‌زوور فلاح و جووتیار له به‌ریانه، هی ئه‌ویه
 ده‌ردی دلی نه‌وان ده‌لی و ساکاریشه. به زمانیکیشه که نه‌وان
 تیی بگه‌ن ته‌نانه‌ت ره‌نگه کیشیکیش بی که نه‌وان تیی بگه‌ن.
 به‌لام نهمی کوردایه‌تییه که:

رۆله وه‌سیه‌تیی که مردم سه‌یری نهم نه‌شعاره‌که‌ن

حه‌فته‌ی جارئ ته‌ماشای سۆری نهم گو‌فتاره‌که‌ن

بابی خۆت ره‌فتاری چۆن بوو تۆش ههر نهم ره‌فتاره‌که‌

روو له قازانجی عموومی و پشت له خاومن پاره‌که‌

قه‌فه‌قه‌هی حه‌لقه‌ی که‌له‌بچه‌هه‌لپه‌هه‌ک پاله‌وان

رووکمه‌هه‌ندیل و ئاکۆ ههر بلئ یا نیشتمان

نهمه له شیعی بابته‌ی حه‌مدی و نه‌وانه‌ده‌چی. که‌چی

نه‌وانی دیکه‌ی شیعی ساده و ساکارن. به‌لام خۆی هه‌ستی به

ههموو شتیکی خه‌لکه‌که‌کردوو، نه‌و ژبانه‌ش سه‌یره: کابرایه‌که‌

مۇغلىمىسى لى مەكتەپ پاش ئەۋەتتى بىيى بە پۇلىس، بىيى بە
ئاشمۇن، ئەمە لى ژيانى كىدا ھەيە؟

شىتەك بىگىر مەۋە:

ھەزار وتى لى كەركوك بوۋىن: شوكر مستەفا، زەبىھى،
ھەسەنى قىزىجى، ئەبدوللا شەرىفىنىكى مەھابادى، وتى لى پىر قانچ
پەيدا بوۋ. وتبوۋى ئىشىتەك، كارىتەك؟ وتبوۋى قانچ ئەۋە
ئەرەبانەيە كمان ھەيە تەنبا بوۋىرېنگى بوۋ پەيدا كە، لىي دەخورى
شىت بوۋ دادەنېين بىچۆ بىفروۋشە. ژيانى قانچ ئاۋەھا بوۋە.

مامۆستا قانع لە روانگەى مامۆستا وریای کورپه‌وه

— باوکی من ھەرگیز روژیک لە
روژان تەنیا سەعاتیکیش شیووعی
نەبوو. بەلام لە بەر ئەوێ کە

ئەفکاریکی تەقەددومی (پیشکەوتنخووانە)ی بوو، باوهری بە
شتی خورافی نەبوو دژی زولم و زۆرداری و ئاغاوات و
دەرەبەگایەتی بوو بێر و باوهری خۆیشی بە ناو خەلکدا بلاو
کردۆتەو و خەلکی وشیار کردۆتەو، دوژمنانی میللەتە کە،
ئاغاوات و ئەوانەى کە مەسالحیان لەو درۆ و دەلەسەدانەدا
بوو. ئەوانە بە شیووعی شیووعی کەوتوونەتە شوینی قانع بو
ئەوێ خەلکی لی بته کیتەو. ئەگینا ئەگەر قانع شیووعی بوایە
لە وەسیەتیکدا کە بو ئیمەى دەکا لە پیش ھەموو شتیکدا دەلی:

روۆلە من ئەمرم لە پیشا ھۆشی ئیمانەت ببی

بیری ھۆز و نیشتمان و ژینی کوردانەت ببی

ئەگەر شیووعی بوایە بە لای ئیماندا نەدەچوو، لە

پیش ھەموو شتیکدا کە وەسیەتە کەى دەکا دەلی ناگات

لە دینە کەت بێ. ئەمانە ھەموو بەلگەن بۆ ئەو قانع ئەو
ھەموو شیعەرە ئاینیانەیی ھەیە.

یا ناوی خوا لە شیعەرەکانیدا، بە ھەر بیانوویەك ناوی
خوای بردوو.

بەتێ، ئەو ھەموو شتانە کە مەسایلی ئاینی زۆر لە
شیعردا بە کار ھێناوە. بۆ وینە دەتێ:
لە بیرم دێ ئەیا واعیز نەعم بووی رۆزی ئیستیفھام

منم قالو بەلاویرد و کەچی تۆ بێم ئەتیی باتل
لیرەدا روو دەکاتە مەلایەك لەوانە کە بە قانعی وتبو کافر.
دەتێ لە بیرم دێ کە ئەو رۆژە لە شارستانی ئەرواحدا کە خوا
ھاتە ناو رۆحەکان و فەرمووی: «أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ؟» ھەرچی وتی
نەعم کافر، ھەرچی وتی بەلا نیسلامە. جا دەتێ لەو رۆژەدا
من بووم کە وتم بەلا، تۆ نەعم بووی کەچی تۆ بە من دەتێ
کافر، لە ناو شیعەرەکانیدا ئەو شتانەیی زۆرن.

من و تۆ بیکەوھە وەستا بووین لە شارستانی ئەرواحا
وھکو دوێ بێ لە پێش چاوم وەھایە مەسنەلەمی قابیل

لە یادمنە رۆژێك لە گەن باو کەمدا چووبینە مالتی مەلایەکی
خزمی خۆمان لە شارەزوور، خەلکی ناوایی کە زانیان قانع
ھاتووە و لە مالتی مامۆستایە، ھاتن و لییان کۆ بوونەوہ. یەکیك

لهو خه‌لکه له مامۆستای پرسى: ئه‌رى مامۆستا تو خوا راستمان
 یی بلتی مه‌کته‌ب باشه، یا خراپه؟ منیش لهو کاته‌دا منداڵ بووم،
 مه‌لا بهو خه‌لکه‌ی وت: وه‌لاهی کاکه قانع دانیشتوو ه‌ نه‌گینا
 راستیم ده‌وت. باوکیشم زور عه‌جایب ما. به سه‌رسوورمانیکه‌وه
 وتی: وه‌لا مامۆستا چی ده‌زانی له باره‌ی مه‌کته‌به‌وه به‌م خه‌لکه‌ی
 بلتی. پێتان بلتی، بو نالتی؟ وتی: عاجز نابی؟ وتی: نا، بو عاجز
 ده‌م؟^۱ وتی: ده‌با پێتان بلتیم نه‌گهر زه‌لامیک ه‌هر دوو چاوی
 به‌هستی و ه‌هر دوو گوێی بناخنی، نه‌گهر مه‌کته‌به‌یک دوو ده‌رگای
 تیدا پیت لهم درگایانه‌وه به‌چیه ژوور و بهو درگایاندا
 ده‌رچیت کافری موته‌لقه و ژن و ماله‌که‌ی حه‌لاله.

ئه‌مه عه‌قلیه‌تی خه‌لك بوو، دیاره باوكم ئا له‌مه‌ی نه‌دا
 ده‌یوت بابه ئه‌مه درۆیه. ئه‌مه وانیه. مه‌کته‌ب مایه‌ی پیشکوه‌ته،
 مه‌کته‌ب مایه‌ی سه‌ربه‌رزیه.

هه‌شت نو سالتیک دوای ئه‌وه عومهر عه‌لی هاته سلیمانی
 مه‌لاکانی کرد به موحازر له مه‌کته‌به‌کاندا، عه‌ینه‌ن ئه‌وه مه‌لایه که
 ئه‌وه‌ی وت به قانع له مه‌کته‌به‌که‌دا بوو به موحازر. قانع ئا لهم
 جووره شتانه‌ی وتوو ه‌ ئه‌م جووره شتانه‌ی به خه‌لك راگه‌یاندوو ه‌.
 گو‌توو به مه‌چنه لای ئه‌وان، ئه‌وانه درۆزنن، ئه‌وانه ده‌ستبردن،

۱- له بهر ئه‌وه باوكم وه‌ختی خۆی موعلیم بووه.

نه‌وانه راست ناکهن، مه‌سله‌ه‌تی ئیوه‌یان ناوی، تاکه‌ی ئیوه له‌و وه‌زعه‌ته‌دا بن. نه‌وانه‌ش له‌ مه‌سال‌حیان له‌ مانه‌وه‌ی بیه‌قلتی خه‌ل‌کدا بوو، شیووعی شیووعی، نه‌که‌وته شوین قانع.

مالمان له «بناوه‌سووته» بوو، «کامهران موکری»ی شاعیر رای‌کردبوو و له پینج‌وین بوو، هه‌فته‌ی جارێک دوو جار ده‌هات شه‌و له‌ ماتی ئیمه‌ ده‌مایه‌وه. شه‌وێکیان هه‌روا دانیشه‌تبووین هه‌تاوه‌کو دره‌نگانی‌ک له‌ گه‌ل باوکم هه‌روا باسی کو‌رد و مه‌سه‌له‌ی کو‌رد و سیاسه‌ت و نه‌مانه‌یان ده‌کرد. له‌ دواییدا خه‌ریک‌بووین ده‌خه‌وتین، وتی: وه‌لا باشبوو، مامۆستا بۆم ده‌رکه‌وت که‌ جه‌نابیشه‌ت سه‌ر به‌ حیزبه‌که‌ی ئیمه‌ی. باوکیشه‌م پینکه‌نی و وتی: وه‌لاه‌ی دیاره‌ له‌ ئیواره‌وه‌ نه‌و قسانه‌ی بۆت ده‌که‌م تینی نه‌گه‌یشه‌تووی، من وام نه‌وتوووه‌. وتم حیزبه‌که‌ی ئیوه سه‌ر به‌ منه‌.

ماموستا قانع له روانگه‌ی

ماموستا موهه‌ندیس فارووقی که یخوسره‌وییه‌وه:

چ ده‌توانم بلّیم که شیای
که‌سیتی قانع بی. له به‌رانبهر ریز و
گه‌وره‌یی قانعدا جگه له خو به بچووک
زانین چیم له ده‌ست دی.

ئه‌و شانازییم ده‌سته‌که‌وتوو که له نزیکه‌وه به خزمه‌تی
بگم و بیره‌وه‌رییه‌کی لی بگیرمه‌وه، ئه‌وه‌نده نه‌بی که له
سه‌ره‌تای ژبانی مندالیمه‌وه ته‌نیا شیعی قانع بوو له‌م و له‌وم
ده‌بیست و له نیو کۆمه‌لی کورده‌واریدا نه‌ک هه‌ر له حوجره‌ی
فه‌قیکان که ئه‌نجومه‌نی ئه‌ده‌بی ئه‌و سه‌رده‌مه و کانی زانست و
هونه‌ر و باس و ده‌مه‌ته‌قیی ئه‌ده‌بی بوو، به‌لکو له نیو فه‌لا و
جووتیار خه‌لکی ئاسایی گونده‌کانی کوردستاندا ده‌ماو‌ده‌م
ده‌گه‌را و ئه‌م بۆ ئه‌وی ده‌خوینده‌وه و هه‌موو کهس به‌ خوینده‌وه
و به‌ بیستی که‌یف‌خۆش و دلشاد ده‌بوون و ده‌رسیان لی وه‌ر
ده‌گرت. نه‌ک هه‌ر زانا و خوینده‌وار، به‌لکو نه‌خوینده‌واریش
بهره‌و پیری ده‌چرون.

بیری پیشکومتنخوازانهی قانع له رۆژگاری خۆی زۆر له
 پیشتر بوو، ئهوهی ئهوه له سهردهمی ژبانی خۆیدا باسیده کرد و
 به کۆمهلتی راده گه یاند. به ره کانی دواتریشی به ره و خهبات و
 تیکۆشان هانداه و ئیستاش له دواى دهیان سال رووناکیه خشی
 رینگای کۆمهله.

ئهو نهزمه ناله بهاره ی که جیاوازی چینیایه تی و حکوومه تی
 پاشایه تی دایانمه زرانده بوو و کۆنه به رستیش بو سه قامگر تی زیاتری
 هه ولیده دا، به لای زۆربه ی خه لکه وه شتیک نه بوو به ره و فه وتان
 بپروا. هه ژار گوته نی ده گو ترا:

ده مرئ به بی ئیمانی

هه ر کهس بپرکا له زمانی

پله ی فه ره ننگ و تیگه یشتنی خه لک له راده یه کدا نه بوو
 که بتوانی به ره ننگاری ئه م نهزمه بی و ته نانه ت بپیشی لی
 بکاته وه. به لام شیعی قانع ئه م به حره مه ند و ئارامه ی
 ده شله قاند و شه پۆلی رق و بیزار ی کۆمه لانی خه لکی ده خسته
 ری. هه ر چه ند فیکری قانع له زه مانی خۆی و ته نانه ت ئیستاش
 زۆر له پیشتر بوو، به لام ئه وه نده له حال و ژبانی خه لک نزیك
 بوو کهس بۆنی نامۆیی لی نه ده کرد. کاتی له زمانی کۆتریکه وه
 روو ده کاته راوچی و به بیه روا پتی ده لئی ئه وه ی ده بی بیلی،

دهرسی بهره‌سه‌کانی و راه‌ستان فی‌ری خه‌لک ده‌کا و به
زۆرداریش راده‌گه‌بهنی که:

نه‌گهر خاو‌من حمیا بی   له دنیا تا‌کو ما بی
ناچی به‌گز هه‌زارا   تفه‌نگ ناخه‌ی به‌دارا

بهره‌سه‌کانی قانع له‌گه‌ل زاتم و زۆردارا له‌چوار‌چیوه‌ی
فیکر و شیعر و شیعاردا زیندانی نه‌کراوه، به‌کرده‌وه و له
هه‌موو بواریکی ژیانیدا درێژه‌ی بووه. هیچ کاتیک بو‌پاراستنی
قازانج و ناسایشی خو‌ی و مندالی پاشگه‌ز نه‌بووه‌ته‌وه، نه‌وه‌یه له
سه‌ر هیچ کاریک سه‌قامی نه‌گرتووه و ژیانیکی پر له‌نازار و
نه‌شکه‌نج و چه‌رمه‌سه‌ره‌ی رابواردووه، به‌بیته‌وه‌ی ترس به
سه‌ریدا زالبی.

گهرچی دو‌ژمن وا ده‌زانی من به‌ دیلی لال نه‌بم
باش بزانی کونجی زیندانم هوتاب‌بخانه‌یه
گرتن و لی‌دان و کوشتن عامیلی ئازادییه
هۆر به‌سه‌ر نه‌و دو‌ژمنه‌ی هیوای به‌به‌ندیخانه‌یه

قانع نه‌ک هه‌ر به‌ره‌و رووی زولم و زۆری کۆمه‌لایه‌تی و
نه‌زمی ده‌ره‌به‌گایه‌تی و پاشایه‌تی بووه‌ته‌وه، به‌لکو ده‌سته و
یه‌خه‌ی شه‌رێکی قورس له‌گه‌ل خورافه‌په‌رسی و بیروشه‌که‌کان و
نه‌و به‌روا‌هت دیندارانه‌ش بووه که به‌جینگای ئایینی بزووتنه‌وه

و گۆرانکاری، رواله‌تیکي ته‌سلیم‌خوازانه و بیجم و جوولیان
له ئیسلام نیشانده‌دا.

به کوفری تیمه‌گه‌ن نه‌شعاری وردم

هه‌مووی په‌ند و دوپ و مه‌رجانه بو‌تان

لایه‌نیکی ناشکرتری بیر و باوه‌ری قانع نیشتمان‌په‌روه‌ری و
کوردایه‌تییه‌کی که‌م وینه‌ بوو، که سه‌رانسه‌ری و جوودی
داگرتبوو. راستیژی و حه‌ق‌خوازی بووبوو هۆی ئاواره‌یی و
هه‌لوه‌دا بوونی له‌م دی بۆ نه‌و دی، له‌م شار بۆ نه‌و شار و له‌م
دیوی سنوره‌وه بۆ نه‌و دیوی سنور. له‌م گه‌شت و گه‌رانه
نیجارییه‌دا هه‌ستی به‌ سته‌می نه‌ته‌وایه‌تی میلیه‌ته‌که‌ی کردبوو.
به‌و باوه‌ره‌ش گه‌شتمبوو که جگه‌ له‌ خواست و ئیراده‌ی
نه‌ته‌وه‌که‌ی هه‌یج هه‌یز و ده‌سه‌لاتیکي بیگانه ناتوانی له‌ ته‌نگانه
ده‌ریبیتی و بیته‌ هۆی رزگار بوونی.

ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم

به پێچه‌وانه‌ی به‌شی زۆری رووناکیرانی سه‌رده‌می خۆی
که کۆمۆنیزم و به‌ره‌ی ولاتانی سوسیالیستیان به‌ رووگه‌ی
نومید و ئاواتی خۆیان ده‌زانی، به‌ پێچه‌وانه‌ی نه‌وانه‌ی دوا‌ی
رووخانی رژیمی پاشایه‌تی به‌غدا و هاتنه‌ سه‌رکاری عه‌بدو‌لکه‌ریم
قاسم، نه‌ویان به‌ تاقه‌ رزگاریده‌ری گه‌لی کورد ناو ده‌برد.

ھەرگىز دلى بە ئەو دەسەلاتانە نەبەست و خەباتىكى فەرھەنگى
دریژخایەنى دەست پیکرد، بۆ ئەوھى كۆمەلانى خەلك بەرھو
وشیاری و ئاگادارییەكى زیاتر ھان بدا تا بۆ خویان بتوان
چارەسەرى دەرد و نازاری كۆمەلى خویان بکەن.

ھۆزى كورد تاكەى بە غەفلەت تا بە كەى مەستن لە خەو
تا بەكەى خۆ خواردن و دوژمن بە پەك وەك ھۆزى كەو

رۆزى رووناكت لە بەرچى تارىكە وەك نیوہشەو
تاوئ چاوەروانى ئەم بى و گاهى خزمەتكارى ئەو
لە سەردەمىكدا كە بىرى خەباتى چەكدارانە لە نىو خەلكدا پەرەى
دەگرت، قانع خەباتى رۆشنبىرى و فەرھەنگى دەست پى كرد كە لە
دواى دەیان سال شەرى چەكدارى و لە دەستچوونى زۆر ھەلى لەبار و
ھەزاران ھاوئىشتمانى بە ئەمەك تازەى كۆمەل دەكەوتتە سەر
دروستبوونى ئەو رىگایە كە قانەى ئىشتمانپەرورە گرتبویە بەر.

چەكى شۆرپىگىرى من، نووسىنى بىر و باوەرە
راپەرپىنە، ھەلمەتە، پپ نەعرەتەى كوردانەپە
قانع بەم تايبەتەندىيەو وەك ئىنسانىكى خۆنەوىست و لە
خۆبوردو و وەك مەلایەكى رووناكبىرى تىگەپشترو كە لە شەوہزەنگى
زولم و ئىستبداد و خورافەپەرستىدا دەردى كۆمەلى باش ناسیوہ و
چارەسەرىيەكەشى بە دروستى دۆزىوہتەوہ، وەك خەباتگىرىكى بىوچان
كە لە ھەموو ھەل و دەرفەتەك بۆ راگەياندىنى پەيامى خۆى كەلك

وهرده‌گری. له نیو کۆمه‌لی نهو سه‌رده‌مه‌دا نینسانیکی ناسایی نه‌بوو، ناکار و کرده‌وهی قانع په‌یام و راگه‌یاندرای قانع، هه‌لسوکه‌وتی قانع له هیچ باریکه‌وه، ته‌نانه‌ت وه‌ك رووناکبیریکی ناسایی نهو سه‌رده‌مه‌ش نه‌بوو. نهو تیۆری شوێرشێ کۆمه‌لایه‌تی دارش‌ت‌بوو، بۆ خوێشی به‌ته‌نی بۆ نه‌نجامگه‌یاندنێ نهو تیۆریه‌ باسکی هه‌لمه‌لتیوو، شتی واش له‌ کس نه‌بهرابوو. نه‌م به‌زمه‌ی قانع له‌ چوارچێوه‌ی نه‌زمی دامه‌زرای سه‌رده‌می خۆیدا نه‌ده‌گونجا. له‌ نیوه‌ی یه‌که‌می سه‌ده‌ی بیسته‌مه‌دا و تا نه‌م دواییانه‌ش ئالای شوێرشێ کۆمه‌لایه‌تی و چینه‌یه‌تی به‌ ده‌ست حیزبه‌ تازه‌ دامه‌زراوه‌‌کانه‌وه‌ بوو. ته‌نانه‌ت به‌شی له‌ مه‌لا و کورمه‌لا و فه‌قیی مزگه‌وته‌کانیش، وێرایی باوه‌ر به‌ دین و نایینی پرۆزی ئیسلام، چوو‌بوونه‌ نیو ریزه‌کانی نهو حیزبانه‌وه، یان به‌ کرده‌وه‌ پالیان پێوه‌ دابوون. نه‌وه‌ بوو که‌ نه‌یارانی قانع نه‌ویان به‌ بێدین و شیوعی تاوانبار ده‌کرد و به‌م چه‌شنه‌ ده‌یانویست له‌ به‌ر چاوی خه‌لکی بخه‌ن و له‌ نیو کۆمه‌لی خه‌لکی موس‌لمانی کوردستاندا به‌دناوی بکه‌ن.

زۆری ماوه‌ که‌ بتوانین قانع به‌ ته‌واوی بناسین. له‌ هه‌ر قوناغیکی پیشکه‌وتنی کۆمه‌لدا به‌شێک له‌ که‌سیتی به‌رزی نهو ده‌رده‌که‌وی. به‌لام قانع مامۆستای هه‌موو سه‌رده‌میکی میژووی و لاته‌که‌مانه‌. رینگا و ریبازی قانع رینگای قورنان و نایینی پرۆزی ئیسلامه‌ که‌ داها‌تووشی وه‌ك رابوردووی پر له‌ شه‌ره‌ف و که‌رامه‌ت و شانازییه‌.

مامۇستا قانع لە روانگەى

مامۇستا شوكر موسته فاوه

وابوو رىككەوت لە گەل مام ھەژارى

رەھمەتى لە كەر كووك يەك بگرينه وە.

ئوتىلى شىخ رەشىدى پىنجوينى، بە

سىنگى قەلاى كەر كووكە وە بوو، كە رووى لە پردىكى

كۆنى «خاسە» ھەبوو - ئىستە نەماو - دوو بە دوو لەو ئوتىلەدا

بووين. رۆژىكيان مامۇستا قانع پەيدا بوو، من بۆ خۆم تائەو

كاتە قانەم نەدىبوو، بەلام بىستبووم شاعىرى چەوساوە كانە و

دژى چەوسىنەر دەدوى، ھاتبوو مامۇستا ھەژار بىنى و ئەگەر

بكرى ئىشىكى بۆ بدۆزىنەو، گوزەرانى نارەحت بوو لە سەيد

سادقدا دەژيا.

مامۇستا ھەژار فەرمووى: زۆر چاگە تۆ خۆت لە

ئاشەوانى و شتى وا رزگار كەيت. پاشان برپار درا لە

كەر كووك دانىشى و فەرمووى دەچمەو مانگايەك و

چەند بزنم ھەيە دەيانفرۆشم و دەگەرپمەو. رۆيشت و

پاش ماوھەك پەيدا بوو، خۆى و ژن و مندالەكانى. لە

پیشدا کهوتنه بیری نهوه نهو کورانه چ بکهن، یه کیکمان له نوتیله که دامه‌زراند، ژووریکمان له قه‌لای کهر کووک بو گرتن، پیم وایه چهند بوخجه‌یه کیان هه‌بوو، چوونه ژووره که و ماموستا کهوته فیکری نهوه چی بکا. بیرمان هاته سر نهوه که عه‌ره‌بانیه‌ک بو یه کیک له کوره‌کانی په‌یدا کهین و بو چاککردنی عه‌ره‌بانیه نیاز به چوار دانه بۆلبرینگ هه‌یه. ماموستاش به که‌وا و سه‌لتیه‌کی شاره‌زووریه‌نه‌وه، مشکی دوورنه‌نگ به سه‌ره‌وه و فه‌قیانه له قول نه‌چووینه بهر هر دوکانی ده‌پرسی بۆلبرینگ هه‌یه و هر جور بوو په‌یدامانکرد و چووین بو لای دارتاشیک، دروستمانکرد و بۆ لای «کاک مه‌جید» که پیاویکی چاک و خزمه‌تگوزارو له بنه‌مالیه‌کی دلسوز بوو، چووین و باسه‌که‌مان بو گپرایه‌وه، نه‌ویش که بازرگانی که‌لوپه‌لی ورده‌واته بوو به جومله ده‌یفرۆشت، زۆری پیخۆش بوو. هر چیمان پیوستبوو بۆی پتچاینه‌وه، له سر عه‌ره‌بانهمان خست و قه‌رار بوو یه‌کی له کوره‌کانی بینه بازرگانی گه‌رۆک.

رۆژیک هات و وتی: وه‌ختی خۆی عه‌لانه‌دینی سه‌جادی کتییکی بو چاپکردووم، چۆنه ئیسته من خۆم

کتیبه بچکۆله‌یه کم هه‌یه چاپیکه‌م؟ وتمان: زۆر چاکه. منیش، که خویندن دهستی پینکردبووه‌وه، ده‌بووا بچوومایه‌ته‌وه به‌غدا. مام هه‌زار وتی: له‌گه‌ل خۆت بیه، هه‌ر جۆر بووه‌وه ئه‌و نیشه جیه‌جیکه‌ن. لای چه‌ند کس چووین داوای پاره‌مان کرد، (۵۰—۶۰) دیناریک پۆیستبوو بۆ چاپی ئه‌م کتیبه. که‌لکی نه‌بوو. «کاک برایم» یێک بوو، خه‌لکی ده‌وری کرماشان بوو، بووبووه ره‌سام، دوکانی عه‌کاسی هه‌بوو — کاک هه‌زار و کاک قزلجیش له‌ لای ئه‌و کاربان کردبوو — به‌م کاک برایه‌یان ده‌وت «ئه‌بووخه‌لیل»، زۆری حه‌ز ده‌کرد یارمه‌تی بدا، روومان له‌ ئه‌و نا، ئه‌ویش پیاوانه‌ وتی: چه‌نده‌تان ده‌وی؟ وتمان: (۶۵) دیناریک پۆیسته. (۶۵) دیناری دانا و وتی: ئه‌گه‌ر بۆتان کرا بده‌نه‌وه و نه‌گه‌ر نه‌بوو هه‌یج. چووینه چاپخانه‌ی مه‌عاریف، له‌ شارعی موته‌نه‌بی، که کتیبه‌ی کوردی‌ی چاپده‌کرد. ریکه‌وتین که (۱۵۰۰) به‌رگمان به‌و پاره‌یه بۆ چاپیکا، قانع وتی: باشه، چۆنی بفروشم؟ ئیمه‌ش وتمان: کتیبه‌ی کوردی زۆر نییه و خه‌لک ده‌یکرن به‌ تایه‌ت کتیبه‌ی تو که ده‌نگی چه‌وساوه و هه‌زارانه، نووسراوی قانع دانامی. بریارماندا

خوی بیبا بفرۆشی، وتمان: نه‌گهر بیده‌ی به مه‌کته‌به
 پاره‌کته ده‌خۆن. وتی: زۆر چاکه. هه‌زار به‌رگمان دا
 به سه‌ریدا و وتمان: بۆ نه‌وه به‌گاته ده‌ستی خه‌لك خۆت
 زووتر و چاکتر ده‌یگه‌یه‌نی. کتییی برد و دوای مانگیك
 هاته‌وه فرۆشتبووی و پاره‌که‌مان دایه‌وه به ئوسا برایم.
 نه‌وه‌ی که مابوو، وتمان: برێکی تری لی بفرۆشه. وتی:
 ماندوو بووم.

دوو سه‌د نوسخه‌یه‌ کیشمان دا به «به‌شیر موشیر»،
 نه‌ویش ورده ورده ده‌یفرۆشت و هه‌تا ته‌واو بوو.
 جارێکی تری که له کتیبه‌کانی که ناماده‌ی چاپ بوو،
 دووباره له وه‌ستا برایم پاره‌مان وه‌رگرت. له بیرمه له
 کاتی که چاپخانه وه‌رگرت، وتی نه‌مه دوو لاپه‌ره‌ی ده‌بی
 سپیی. منیش وتم: حه‌یفه. وتی: با به‌چین بۆ نه‌و چاپخانه‌یه
 ئیستا شیعت بۆ ده‌لیم. چووینه چاپخانه‌که، دوو
 قه‌سیده‌ی زۆر چاکێ نووسی، برده‌مانه چاپخانه و ئیتر
 ته‌واو بوو. زۆر له‌گه‌ل قانع بۆ چاپ و بلاو کردنه‌وه‌ی
 شیعه‌کانی یارمه‌تیمدا و زۆریشم هه‌ز ده‌کرد له‌وه
 نیشانه. جا نه‌گهر هه‌موو باسه‌کان بکه‌م دوور و درێژ
 ده‌ییت. قانع زۆر پیاو بوو، زۆر قسه‌خۆش بوو، به

تایبەت له کاتی‌کدا که له‌گه‌ڵ هه‌زار کۆ ده‌بوونه‌وه. جارێک پێکه‌وه چووین بۆ سلێمانی، منیش فه‌قیر و نه‌ویش نه‌دار، ناچار چووینه‌م زگه‌وت لای فه‌قیکان و خه‌لتوو‌زیان گه‌شانه‌وه، ئێمه‌ تووشی سه‌ره‌گیژه و نه‌خۆشی بووین، ژبانی پر له‌ رهنج و کۆیره‌وه‌ری قانع سه‌یر و سه‌مه‌ره‌ بوو. قانع جگه‌ له‌وه‌ی که به‌ راستی ده‌زانی نه‌یده‌کرد و نه‌یده‌گوت، مه‌لایه‌کی راست و بێ‌درو بوو، کێ ده‌توانی وه‌کو قانع بێت؟ می‌ژووی کورد شانازیده‌کات به‌ که‌سانیکی وه‌ک قانع.

ماموستا قانع له روانگه‌ی

ماموستا عوسمان محمد مه‌مه‌ده هه‌ورامیه‌وه:

ئهم نووسراوهم ئاماده کردبوو له کۆنگره‌ی قانعدا بیخوینمه‌وه، به‌داخه‌وه نه‌گونجا، که «ماموستا نه‌مه‌ده» فه‌رموو یان ئیشیکێ وه‌ها گه‌وره و گرانی به‌ ده‌سته‌وه‌یه، پیم باشبوو که‌میک کورتیکه‌مه‌وه و پیشکه‌شیکه‌م، ریز و خو‌شه‌ویستی خو‌م به‌ باره‌گای به‌رز و بلندی ئه‌و گه‌وره پیاوه و هو‌گران و قوتاییه‌کانی ده‌ر برم. له‌ خوای گه‌وره ده‌خوایم برای به‌ریز، «ماموستا نه‌زیری» ته‌ندروستی و بهره‌می شیاو و جوانی تریشمان پیشکه‌شبکات.

له‌ریز و قه‌تاره‌ی وابه‌ستانی جیهانی وێژه و نووسیندا، هو‌زانقنان فراوانترین پانتایی و قه‌واره‌یان بو‌ خو‌یان دابینکه‌ردووه، ناشنایان و هه‌ورازیان زۆر زه‌به‌نده‌ن، گه‌وه‌هه‌ره‌کانی دل و ده‌روون و زمانه‌ ره‌وان و پاراوه‌کانیان، دله‌ودل ده‌قۆزنه‌وه، ئهم چه‌سپنامه‌یه به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی له‌ ناو

کوردده‌واریدا ره‌چاو کراوه، لهم سه‌رده‌مه‌شدا ریز و سه‌نگی
شکۆدار و تاییه‌تی خۆی هه‌یه.

به‌تی (قانع) زمان‌عالی زۆربه‌ی خه‌لکی کوردستان بوو. زۆر
چاک شاره‌زای بۆچوون و دل و ده‌روون و سروشتی چینه
جۆراوجۆره‌کانی میلله‌ته‌که‌ی بوو. بۆ هه‌ر کۆر و دانیشتیکی
زۆر زیره‌کانه و به‌ ئاستی پتویست ده‌دوا. له‌ هه‌مان کاتیشدا
وه‌ک پاییزه‌هه‌را ده‌رده‌که‌وت، هه‌میشه‌ به‌ تاسه‌ی هه‌ناوه‌وه
چاوه‌رپێده‌کرا، هه‌موو کاتی تامه‌زرۆ و له‌ به‌ر دلان بوو. زۆرتر
ره‌ش و رووت و چه‌وسیتراوه‌کان هۆگری بوون، ئه‌ه‌ویش
تیده‌کۆشا خه‌نده‌ی گه‌شینی پیشکesh به‌ لیو و ده‌روونیان
بکات، به‌ نوکه و قسه‌ی خوش چاره‌سه‌ری نازاری ده‌کرد. له
توانای هیج خامه‌یه‌کی کارامه‌دا نییه‌ به‌ ته‌واوه‌تی مافی هیج گوشه
نیگایه‌کی شاعیریکی مه‌زنی وه‌ک قانعی به‌ره‌مه‌ند به‌ سه‌ر
بکاته‌وه، که‌ نزیکه‌ی شه‌ست سالی ره‌به‌قی له‌ ته‌مه‌نی دزوار و
سه‌ختی بۆراژه‌ی وشه‌ی پیروژ ته‌رخانکرد، بۆیه‌ منیش پیشه‌کی
تکای لیبوردن له‌ ره‌وانی ئه‌و مه‌زنه‌ ده‌که‌م، که‌ به‌ نه‌وازشه‌وه
ده‌مه‌وی شتیکی له‌ باره‌ی (گه‌شینی و پیشینی) یه‌وه‌ بلتیم ...

ئهم مرۆفه‌ مه‌زنه‌ رووی له‌ هه‌ر لایه‌ک بگردایه‌، شادی بالی
به‌ سه‌ر هه‌موواندا ده‌کیشا و به‌ گه‌رمی پیشوازی لیده‌کرا، هه‌ر

یه‌که به ناواتمهوه بوو میوانی نهو بی، تاکو خوشترین کات له ته‌کیا به سهر بهری. نهویش بهرانبهر نهو ههسته ناسک و به‌رزه نهونه‌ده‌ی‌تر ده‌گه‌شایدوه و له سهرچاوه‌ی خوش‌پرووی و خوش‌دووی به تام و بۆیموه هه‌زار و یه‌ک دانه‌ی مرواری دانسقه‌ی هه‌لده‌رشتن، بهم چه‌شنه تا ماوه‌یه‌ک پلار و دهرده و به‌لای ناهه‌مواری ده‌وران فه‌رامۆشده‌کران. هه‌رچی کۆری پادشا و ساماندارانه، له‌چاو کۆری وه‌ها دا کس به پوولیکتی قه‌لب نه‌یده‌کرین، به تایه‌تی نهو هه‌موو مرۆفه دلپاک و ساده و ساکارانه ده‌وره‌ی قانع‌ی خویناناسایان ده‌دا. نهویش به شانازی پر له خه‌ندهوه ده‌یگوت و ده‌یگوتمهوه:

فه‌له‌ک به‌ردی به سهرما دا، پزیسکه‌ی

له تاریکی شه‌وی به‌ختم چه‌رایه

هه‌تا دوری نه‌فیس‌ی نی‌کته خوشبۆ

مه‌لین (قانع) له دنیادا گه‌دایه!

سهرپا بوونی نه‌م شاعیره‌مان تۆماری دیرۆک و نه‌زموونی باو و باپیران و رۆژ‌گاره، پیتشینی داها‌تروه، به هه‌موو رووداو و کاره‌سات و سهره‌نجامه‌کانه‌وه، به گشت خوشی و ناخوشیه‌وه له میژه‌نه‌یاران و ناحه‌زانی کورد له ده‌هۆله‌ شه‌ری خوینان داوه، گوایا له هه‌نده‌ران ژیان مسۆگه‌ره و مرۆف‌حه‌ساوه‌یه ...

داخی داخانه لهم سهرده مه دا پهتا پهتا زور کس له زیدی
 خویان ناواره و پهتیاره ده بن و روو ده کهنه ناینده یه کی نادیار و
 ته مومزاوی، همنده رانی پر له ته له که و داوی همناو پر...
 و تراویشه بهرد له جتی خوی سهنگینه ... بو پیزانین و
 نه مه کداریش نه مه پهنده چه سپی ناخه: هر کهسه و به مهرگی
 و امداری نیشتمانه ...

نه مه تا قانعی شاعیر و مامه خه مه ی همووان، به رهوانی پر له
 ره سه نایه تی، زور سهر فزازانه و سر که شاننه، له بینو گه ی
 گه شینییه وه روو له همووان ده کات و به چریکه ی زور ساز و
 له بار و پر شادی، داوا ده کات به گه شینی پرواننه کوردستان و
 نه یگور نه وه به هموو نه ورو پای روو کهش:

منی بولبول بنائینم له کوردستانه دا بو گون

شهاده ی مه کته بی عیشقم به نیمزای نه وروپا ناده م

نه م شاعیره مه زنه مان همیشه و هرده م و له هسه موو
 شویتیک رۆله ی نه مه کداری یه که مین لانکی نه خشین و زیدی
 پرۆزی بووه ... بهرده وام وه کو نوقلی ترش و شیرین ناوی
 مریوان له سهر زار و له ناخیدا بووه. بهوپه ری راستگزی و
 دیدی گه شیییه وه بانگی زولالی به سهرایا گهر دووندا چراندووه
 و دوور له ناوچه گهرییه تی، مافی ره وای به سهر کردۆته وه، هر

بە وينەى جىگەرگۆشەيەك كە ھۆگرى ئامىزى داىكىەتى و بى ئەو
ھەلناكات و ھەر (دايە، داىە) يەتى، ئەمىش بە ھەمان دەستور
ئەو پەپرەوى و نەرىتەى بەر نەداو، لە ھەر كۆيەك بووبى
ھاوارى (مەريوان، مەريوان) لە بوون و ھەستىدا بوو. ديارە
گەرمزىن سۆز و پىزانىن و گەرەتەرىن خۆشەويستى مرۆفى
ئەمە كدار ھەر بۆ نىشتەمانى نازىزىتەتى. واتە لەم بوارە پىرۆزەدا
شاعىرمان مالى تەواوى خۆيەتى بەوپەرى بەختەوهرى و شادىيەو
ستايشى پىر لە گەشپىنى مەريوانى ھەمىشە رازاوە بكات و لە
چەند باخچەيەكى رازاوەى دىوانە كەيدا سۆزى خۆى بۆ مەريوان
دەردەپرى.

مەريوان فىكر و ھۆشم ھەر بە تۆيە

دەروون رۇش و سەراسىمەم لە كۆيە

ئەگەرچى پەرتەوازەى ئىمە ديارەم

خەمىدارى (دۆلاشى) مەرو خانە

شاعىرمان رۆتە و مولكى كورده، بەو پەرى قىرپو و
گەشپىنيەو، لە رىزى پىشى پىشەوہى دلتسوزان و
ئەھنگىپرانى بەختەوهرى و بۆنە پىرۆزە كاندا بە دل و بە گيان
بەشدار بوو... پىش ھەموو نەورۆزىك بە شادىيەو خۆى
نامادە كردو و لەم بۆنە مەزنىدا خولى كارىگەر و ديارى

هه بووه، بهر له هه مووان نهنگوچکه که ی بهر داوه ته وه و به تاسه
 و شهوقی ره وان هوه سهر چۆبیه که ی گرتووه و هانی کوردانی
 داوه به شدار بن و پتر شانازی به کوردستانی جوان و پر له خیر
 و بیره وه بکه ن، دلتیای کردوون نه هه موو نه وروپا
 سه رمایه داره پۆیستی به میوه ی هه مه رهنگ و بهر و بوومی
 دانسقه ی ده بی ...

وا به هاره، سهر که وه، بۆ سهر مله و نیلاخ و گرد

ئاو پکی ده وری خۆت ده و، تی بفرکه ده ستوبرد

بینه بهر چاوت نمونه ی میوه هاتی زبر و ورد

گهر به چاوی نیشتمانی سه پیری خاکی خۆتت کرد

نه وروپا مسوحتاجی میوه ی وشکی ئالوواته

نه ندیشه و سه رووش تاقه بژۆبی شاعیران، له نه نجامی
 به کلابوونه وه ی له به هه شتی نه شقی په ربی خولیایدا، به ته وای
 چاوی دلی ده کریته وه و له روانگه ی تایه تی و روونیه وه په ی
 به و دیوی بوون و گهر دوون ده بات و بۆچوونه گهش و
 رووشنه کانی له چوارچیه ی که سه ته کی په وای دارپترراو و
 نه خشیندا بهر جه سه ده کات... بۆیه شاعیرمان دلتیا بووه، که
 نه سه ی خه یالی که وه بال، رۆژ به رۆژ، مانگ به مانگ، سال به
 سال هۆنراوه کانی هه ر ده م له به ره دان، به و پۆ دانگه

شه‌یدایانیش به تاسه و په‌روشه‌وه پز وابه‌سته‌یان ده‌بن، نه‌میش
همیشه ناسورده‌وه شادپه‌وانه...

قانعم ، نه‌سپی خه‌یالم، چه‌ندی‌تر سه‌رگهرم نه‌بی
موشته‌ری نه‌شعاره‌کانم هه‌رنی تر بی‌شهرم نه‌بی

قانع وه‌کو مامۆسته‌یه‌کی زۆر کارامه و دل‌سۆز و په‌روه‌رین،
له‌گۆشه‌نیگای گه‌شه‌وه، به‌به‌لگه‌ی ژبانی پر له‌نه‌زمونییه‌وه،
پیشه‌کی ریتمایی جگه‌رگۆشه‌کانی خۆی کردوه، که‌ده‌ست
بدنه‌کار و به‌ره‌نجی شانیان بژیویان په‌یدا بکه‌ن و به‌سه‌ر
بلندی بژین ... دیاره‌نیشکردن گه‌وره‌ترین به‌لگه‌نامه‌ی ریز و
پایه‌ی مرۆفه، بۆیه‌له‌ری کوره‌کانیشیه‌وه، به‌خه‌نده‌ی پر به
ناسۆ، هه‌مووان هانده‌دات کار بکه‌ن ... ته‌مه‌لی و ته‌وه‌زه‌لی
میره‌زمه‌ی شووره‌یه و نرخی مرۆف ناهیتلی، به‌نه‌مانی ته‌مه‌لی
و بیکاره‌یی هه‌موو ژین ده‌بیته‌خه‌نده ...

چه‌ن خۆشه‌گورم ، ناره‌ق برژینی
له‌ده‌شت و ده‌راغیرت بنوینی
نانی سه‌پانی خۆت به‌ده‌س بی‌نی
ریشه‌ی ته‌مه‌لی له‌بن ده‌ر بی‌نی

شاعیرمان بۆ خۆی پیشتریش، بە رووی گەشەو،
 دەستپیشخەریی کردوو و ھەموو پەند و نامۆزگارییەکانی بە
 کردوو ھەمماندوون و بەرجەستەى کردوون. خودى خۆى
 پیشەنگى کارکردنى پیروز بوو، بە رەنجى شان و دەست و
 بازووی زبى نانى پەیدا کردوو و چاو لە بەرى کەس نەبوو،
 ھارپاز و ھاودەنگ و ھۆگری ناشى خۆى بوو و
 نەگۆرپووتەو بە تەختى شامى. بە دل و دیدەى گەشەو
 روانیووتە تۆزى ئارد و ناشەکەى، بە مەردى ژیاو.

لە سەر لوتکەى شادى و شانازیو، بە سۆزى دەروونى بە
 کوتى، بە بەند و ھۆرە و سیاچەمانەو چریکاندوووتى:

لە تۆزى ئاشەدا غەرھم، لە تەھوقى سەر ھەتا ئەژنۆم
 نەترسى ئەمرى ما ھەوق و نە مەحکوومی بەراتى تۆم
 بەلام چەن خۆشە ئەو تۆزە، کە ھەر خۆم نامیرم بۆ خۆم!

قانع بەداکەوتن و قانعیەکەى خۆى، سەلماندوووتى کە ھیچ
 نازیکى لەم جیھانە بەرینەدا نەبوو، بە ھیچ جۆرى چارەى
 مەرۆفى خوازەتۆک و دەروون نزمى نەویستوو ... ئەوئەندە
 دەستە و دامانى دنیای بادى و بى ئەمەك و کاتى نەبوو، ژيانى

به گران و دژوار نه‌داوه‌ته بهر و باکی پی نه‌بووه، به راستی
نهمه‌یه فلسفه‌ی گه‌شینی!

شاعیرمان به خوش‌رووییه‌که‌ی خو‌ی، به دلی فراوان و
دووربینی و لیک‌دانه‌وه‌ی گه‌شه‌وه، به‌که و راست روانی‌یه‌ته نه‌و
کوتایی و سه‌ره‌نجامه‌ی له توانای هیچ بوونه‌وه‌ریک‌دا نییه
به‌ره‌نگاری بکات و بی‌گۆری، بۆیه به ده‌ربرپینیکی
فلسفه‌نامه‌یزی سو‌فیانه، بۆچوونی خو‌ی تۆمار کردووه و بیخه‌م
پالی لیداره‌ته‌وه...

چ هه‌ره‌تیکی نییه لای من، گه‌دایی، یا خو‌ باشایی
که هه‌ردووکیان نه‌مانه‌تبن، خه‌یالی ته‌ختی شا ناکه‌م

شاعیرمان له‌گۆره‌پانی رینمایی و مؤچیاریدا گه‌لیک سوار
چاکه، ناگاداری هه‌موو لایه‌نه‌ باش و زیانه‌رو‌که‌کانی دیرۆکه،
بۆیه پاش قاتل‌وونی له‌گشت بواره‌کانی ژباندا، به‌دلتیایی
بانگه‌وازی دلتسۆزان نه‌دابه‌ گوئی هه‌موواندا، بۆ نه‌وه‌ی چه‌ک
وه‌لا خه‌ن. سه‌ره‌نجامی جه‌نگ و ویرانکاری هه‌ر ئاخ و داخ و
سنگ‌کو‌تانه... سه‌رده‌می ئاوه‌ز و راویژ و گف‌تو‌گۆی ژیرانه‌یه،
باوی تیکۆشانی ژباری و مه‌ده‌نییه و به‌زانست و ته‌کنۆلۆژیای
نوی گۆی زه‌وی پێش‌ده‌که‌ویت و هه‌مووان ده‌ست له‌مه‌لانی

شادی و گه‌شینی دهن ... بویه قانع پیشه‌نگ بووه و بهر له هم‌ووان بهره‌ویری زاین چووه.

قانع هر له‌گه‌ل به‌که‌مین چاو تروو‌کاندنیدا، تا دوا همناسه‌ی ژبانی به هیچ جورئ وهی بؤ کس نه‌بووه. بؤ خوی له خویدا کۆتری سهی و هیمای ناشق بووه... نه‌وه‌نده‌ی له‌گه‌ل گه‌له‌که‌یدا، به دست گیتزای جه‌نگ و کوشتاره‌وه، نازار و برسیه‌تی و نه‌خۆشی و دهر‌به‌ده‌ریان چه‌شتروه، هزاران نه‌وه‌نده بؤ به‌دیه‌تانی ناشق تیکۆشاهه. هر له‌گه‌ل به‌رز کردنه‌وه‌ی به‌که‌مین ده‌نگی ناره‌زایی و پرۆتستۆی دژ به جه‌نگ و نازی گلاوی رژیم‌ی سه‌رمایه‌داری جیهانی، نه‌میش به هم‌وو توانایه‌وه هاو‌رازی کۆتره نه‌شیمله‌ی ناشق سه‌راپا سه‌رزهمین بووه، دل‌تیا بووه تمنا له سایه‌ی ناشتیدا مرۆفی نه‌م گه‌ردوونه ده‌حه‌سینه‌وه. به خۆشی و نارامی و گه‌شینی ژین به سه‌ر دهن.

له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا له‌گه‌ل به‌وار و مه‌یدانی به‌رفراوانی ویتزه‌دا به‌ر شالای زۆر ناهه‌موار که‌وتروه. له پیناو دهر‌برینی نازاد و وشه‌ی شیرین و ره‌وان و کاریگه‌ردا تووشی گه‌لی په‌ته‌تی، دهر‌به‌ده‌ری، گرتن و نانبرین کراوه... له هه‌مان کاتدا به ده‌ماخی زۆر به‌رزوه‌وه روانیویه‌ته ناسۆی گه‌شی نازادی و، وچانیکی پر له سه‌رفرازی و ناسووده‌گی و هیوای نه‌له‌خشاوی

گرتووه. کاتیکیش خوی له ههست و دل و دهروونی
 هاوړازانیدا بینوه، به جوش و خرۆشی پر له گهشینی
 پیروزهوه، به خهندهو شادی ناخهوه به بالای نالو والای پاکزو
 کاریگردا هتیداوه. بو شکۆمندی و ریزی بالای نهدهب و
 نهذیبی پاکز چریکاندوو بهتی.

له دوا ویتگی باسه کهمدا دهتیم: رۆژانه چهندان ملهور
 و سهرمایه داری چاوچنۆک و بووتپهرست و خوازه لۆک لار
 دهبنهوه و کهسیش ناویان ناهیتی، بهلام نهوه تا شاعیران و
 نووسهران و زانایانی بواری وشه رهسن و پیروز هه میسه له
 وارگی دله گهشه کاندا و پانتایی گهر دووندا ده دره وشینهوه،
 په یام و ریز و یادی پر له شکۆمندیان هه نهر و له گهل
 کاروانه سهر کهشه کهی ژیاندان، نیت ههزار سلاو بو گیانی پاک
 و هه میسه زیندووی مامۆستای دین و نایین و مرۆفایه تی و سلاو
 بو له دایکبوون و مردن و زیندوو بوونهوت.

چمکێک له ژبانی مامۆستا قانع به پینووسی مامۆستا وریا قانع:

ئەم چمکە لە سروەیی بەرەبەیانیشدا بلۆکراره‌تەرە،

لە سەر فەرمانۆدی مامۆستا وریا لێزەشدا بلۆی دەکەبنەرە.

سەربرده‌ی ژبانی قانع که به نازناوی «دەنگی چەوساوەکانی کوردستان» ناسراوە لە ناواریه‌تیه‌وه دەست پێده‌کات، لە دوا‌ی به‌سەر بردنی ژبانیکی تال و چوونه‌ ناو به‌ندیخانه‌کانی عێراق و دەرکردنی له‌ فەرمانبرایه‌تی، به‌ دلته‌یشاوی له‌ ساڵی ۱۹۶۵ی زاینیدا له‌ ته‌مه‌نی ۶۷ ساڵیدا مالتاوا‌یی له‌ ره‌ش و رووتانی کوردستان و هه‌موو چەوساوەکانی جیهان ده‌کردو له‌ گۆرستانی «شیخ نه‌وره‌مان» له‌ «له‌نگه‌دی» نارامگی هه‌میشه‌یی خۆی ناوه‌دانکرده‌وه‌و سه‌ری پر له‌ سه‌ودای نیشتمانپه‌روه‌ری و نازایی چینه‌ هه‌زاره‌کانی تیدا نایه‌وه‌.

ئه‌گه‌ر بمانه‌ویت ژبانی پر له‌ نه‌شکه‌نجه‌ی ۶۷ ساڵه‌ی قانع به‌ ته‌واوی تو‌مار بکه‌ین، ته‌مه‌ نه‌رکینکی گرانه‌ و له‌ سنووری وزه‌ی ئی‌مه‌دا نیه‌، ته‌مه‌نیکی ۶۷ ساڵی پر له‌ ناسۆر و دهر به‌ده‌ری و خه‌باتی سه‌ختی رو‌شنبیر کردنی هه‌زاران و هاندانی لاوان بو‌ گه‌یشه‌ته‌ هه‌وارگه‌ی نازادی و سه‌ربه‌خۆیی و هوشیار کردنه‌وه‌یان و به‌گه‌زا چوونه‌وه‌ی ناکۆکیه‌کانی ناو کۆمه‌ڵی کورده‌واری و هاوار کردنی مافی ئافره‌تان له‌ لایه‌ن قانعه‌وه‌ به‌ ئاسانی له‌ ده‌روونه‌وه‌ هه‌لتارژێته‌ سه‌ر لاپه‌ره‌ی کاغه‌ز و پێشکه‌ش به‌

خوینده واران بکریت، ۶۷ سالی ژبانی مروفتیکی خوشی
 نه دیو که هر سالتیکیان هه لده گریت چه نندین وتاری
 دور و دریژی له هر بنوسریت ناسان نیه.

من لهم پیشه کیه دا هه ولده دهه که ته نیا به سه رهاتیکی
 کورتی ژبانی قانع و نامه یه کی که بو بهریز شیخ محهمدی
 خالی نووسیوه، بخرمه پیش چاوی خوینده واران تا کو له
 گۆشه یه کی تاریکی ژبانی قانع و وره ی بهرز و نه بهزینی
 نم شاعیره ناگادار بن، قانع له ساله کانی سه رهتای
 چله کاندای له بهرز نهجه بووه، تازه له ماموستای دهه
 کرابوو. نالهو کاته دا نهرکی ژبانی پینج سهه خیزانی له
 نهستو بوو. له بهره به یانیکدا له لایهن پولیسه کانی سهه
 به رژیم پاشایه تی عیراق گهماروی ماله که ی داوه و له
 پاش پشکینی ماله که ی گهراوه و به کهله بهچه کراوی
 رهوانه ی بهندیخانه ی سلیمانی کراوه. له دوا ی چه نند
 روژیک شاعیران و نووسهرانی شاری سلیمانی هه واتی
 گرتیان بیستووه و کهوتوونه ته هه ولدان بو رزگار بوونی.
 هر بوو نم مه بهستمش، «ماموستا پیره میردی نههر»
 بووه ته که فیلی ۱۰۰ دینار و (قانع) ی له بهندیخانه
 هتاوه ته دهروه و له شاری سلیمانی دهست به سهه

بووه. له پۆلیسخانهی سلیمانی دهفتهریکی بۆ کراوتهوه که دهبا ههموو روژیک له کاتژمیری ۱۲ی نیوه روڤدا نهو دهفتهره واژۆ بکات، له لایهن شاعیران و نووسهرانی شاری سلیمانیهوه چهند روژیک دهعهوت کراوه، پاشان ژبانی کهوتۆته نهستۆی خۆی و نهویش هیچ دراوینکی سکه لیدراوی شک نهبردوه. بی نهوهی کاریک یا مووچهیهکی بۆ تهرخان بکریت له شاری سلیمانی ماوتهوه. روژگاری رهشی ژبانی نهوهندهی تر رهش و ناههموارتر بووه، له لایه کهوه خهمی ژبانی مان و مندال و له لایه کی دیکه شهوه خهرجی روژانهی خۆی له ناو شاردادا زۆری بۆ هیناوه، ناچار چووته لای مامۆستا پیره میگرد و داوای لیکردوه که له کهفالهته کهی دهرچیت. کهوای گوتوه، مامۆستا پیره میگرد لسی پرسیهوه: بۆچی له کهفالهته کهت دهرچم؟ قانعیش لهوه رامدا وتویهتی: «من نه مووچه و نه کارینکم هیه خهرجی روژانهی خۆم بۆ دابین ناکریت و سههرای نهمش مان و منداله کانم بهجیهیشتوه، کهستیکان نیه نایتیکان بۆ پهیدا بکات، بۆ من چوونهوه ناو بهندیخانه کم گهلیک لهم نازادیهم باشره.» مامۆستا پیره میگرد دلسی

پنده‌سووتاره و توویه‌تی: باشه قانع تو نه‌گهر رابکه‌یت ده‌توانی خوت و مال و منداله‌کانت به‌خیو بکه‌یت؟ چونکه تو له‌ئیران و له‌عیرا قاجاخی، له‌کوی داده‌نیشت؟» قانعیش و توویه‌تی: «نه‌گهر را بکه‌م ده‌چمه ملکاتی محمده ره‌شید خانی بانه.» نه‌و کاته محمده ره‌شیدخان شاری بانه‌ی گرتبوو. ماموستا پیره‌میرد و توویه‌تی: «که‌وایه تو رابکه‌من له‌ناو خزمه‌کاغدا ۱۰۰ دیناره‌که‌کو ده‌کمه‌وه و ده‌یدهم به‌حکرومه‌ت. تو ترسی منت نه‌ییت، من ناگیریم» قانع نه‌م کاره‌ی به‌لاوه‌په‌سهند نه‌بووه و توویه‌تی: «من هه‌رگیز کاریکی وه‌ها ناکم خوم دهر‌باز بکه‌م و که‌سینکی دیکه‌دوچاره‌ی دهر‌دیسهری بکه‌م. به‌لام ماموستا پیره‌میرد له‌سه‌ر داواکاریه‌که‌ی سوور بووه، پینداگرتووه تا (قانع‌ی ناچار کردووه که‌پیشنیا ره‌که‌ی په‌سهند بکات. له‌نیوه‌رودوایه‌کی رژی پینج شه‌مده‌دا له‌دوای واژو کردنی ده‌فتمره‌که‌ی پولیس‌خانه. به‌پا به‌چمای گویزه‌دا هه‌لگه‌راوه و مالتاواپی له‌شاری سلیمانی کردووه. به‌ره‌و ناوچه‌ی «شلیز» که‌وتوته ری. جوابیشی بو مال و منداله‌کانی ناردووه و توویه‌تی که‌وا من چروم بو لای

بهرپرز محمد ره شیدخان. نیووش بار کهن بو شلیز،
 خیزانه کهشی باری کردووه و رویشتووه ته ناوچهی
 شلیز. له ناوایی «شیوه گويزان» نیشته جیوون. بهرپرز
 «محمد نهمین خان» ی برای «محمد ره شیدخان»،
 ناشیکی له ناوایی «تیمهز» ده بیئت. ناشه کهی داوه به
 قانع. نهویش سه پرورشقی ناشه کهی کردووه و ژیانی
 روژانهی پی دابینکردووه. نالو کاته دا نامهیه کی بو
 بهرپرز «شیخ محمدی خان» که قازی شاری
 «چمچمال» بووه نووسیوه.

قانع لهم نامهیه دا باسی ژیانی خوئی کردووه، نیمهش
 وای به باش ده زانین که نامه که پیشکش به خوینده وارانی
 نهم دیوانه ی قانع بکهین. نهمش دهقی نامه که یه تی:

بو ماموستای دین و دنیای کوردان هزاره تی شیخ

محمدی نالی خان

گهرچی من مه محبوبی خان و شیخ و ناغ و به گلهرم

بنده شاهای شمایم و سنا خوان شما

روح له تنگی سینه مهیلی لیونه کات بو خاکی بیئت

باز گردد یا دراید چیست فرمان شما

کاشکی عومری دووباره ی پی بدامایه خوا

تا ببوسم هم چو گردون خاک ایوان شما

من به ناهی سارد و سه ختم کیتو و کهژ و پیران نه کهم
بـــو که بویی بشنوم از خاک ایــــوان شما
هر چهنده دلم پر له غم و دهرد و به لایه
نه عالهمی نیمنکان له لام داری به هفایه
عمیش و تهریب و که میضم همــــووی دهرد و جه هفایه
زیاتر له هموو هورپه سهری ناوم مه لایه
چی بکه م چی بلیم چاره م چپیه کاری خوايه
لهو رۆزه و وا هاتمه ناو کۆمه لی نینسان
به دبه خت و به بی شهوق و سه راسیمه و عوریان
کهه تالی نوباش و کهه لی داخلی عرفان
کهه فهقه هه یی بی سوود و کهه لی شیومن و گریان
سه پریکه چ سه پریکه من و گهردشی دهوران
وا نیسته له بهر پیری تهواو مات و به مشیوم
رهنگ زهرد و بریندار و کز و بار به نیوم
وهک غوولی بیابان و نه لئی زاده یی دیوم
کهه واله و سه حرایی و کهه ساکنی کیتوم
بی عه شرمهت و غه مخۆر به بی پاومر و خیتوم
به م پرییه گشت رۆژی نه بی مهیلی سه مفر کهم
بی نافع و به بی سوود نه بی روو له زهره م کهم
له م شاخ و کهژ و کیتوش کاکه حه زهر کهم

له نامه‌که‌دا ده‌لایت نه‌گهر هه‌واتم ده‌پرسیت بۆ خۆم
 ئاشه‌وانم و کوته‌ک و خه‌نجه‌ریش شووانی گویره‌که‌ن،
 له‌گه‌ل ئهم هه‌موو خۆشی و به‌خته‌وه‌رییه‌دا، کوردستانم له
 یادنه‌کردوو هه‌موو رۆژێک یه‌ک چامه‌ده‌نوسم، به‌لام
 داخه‌که‌م کاغه‌زم نییه‌ تا‌کو بلاق‌ویانکه‌مه‌وه، هه‌ر وه‌ها له
 سه‌ر به‌رگ و پشتی کتێبه‌کانم ده‌یاننوسمه‌وه.

«ئاشکرایه‌ له‌و سه‌رده‌مه‌دا له‌ ناوه‌دانییه‌کی وه‌کو
 شیوگوێزان و ته‌یمه‌زدا کاغه‌ز ده‌سته‌که‌وتوو به‌یوه‌ داوای
 له‌ جه‌نابی شیخ‌مه‌مه‌دی خاڵ کردوو که‌ کاغه‌زی بۆ
 ره‌وانه‌ بکات، تا‌کو شیعه‌ره‌کانی له‌ مردن و له‌ ناو چوون
 رزگار بکات و بیانگه‌یه‌نیه‌ ده‌ستی خۆینده‌واران.

به‌لێ قانع تا‌کو ژیا بۆ کورد و چه‌وساوه‌کانی
 کوردستان ژیا. له‌م نامه‌یه‌دا ده‌رده‌که‌سویه‌ت که‌ هه‌زاری و
 برسه‌یه‌تی و ده‌ربه‌ده‌ری کاریان له‌ وره‌ی به‌رزی قانع
 نه‌کردوو و نه‌یان‌توانیوه‌ له‌ سه‌ر رێبازی نیشتمانی لایبده‌ن
 و گه‌ل و نیشتمانه‌ ئازیزه‌که‌ی له‌ بیربه‌رنه‌وه. له‌ نامه‌که‌سه‌دا
 ده‌رده‌که‌سویه‌ت که‌ ترسی کوشتی هه‌بووه، ته‌نانه‌ت
 چه‌زه‌ری له‌ دار و به‌ردی که‌زه‌کانیش کردوو. به‌لام ئهم
 هه‌موو کوێره‌وه‌ری و سه‌رگه‌ردانی و نه‌بوونی و

هه‌ره‌شهی مهرگه، نه‌یانتوانیوه تمنها گهر دیک له قه‌لای
 وره‌ی به‌رزی نهم مرۆفه بکاکین، که سنووری ژبانی له
 نیوان دوو سی دی زیاتر تینه‌ده‌په‌ری، ئیران و عیراق به
 دوایدا ده‌گه‌ران. قانع لهو سه‌رده‌مه تاریک و
 شه‌وه‌زه‌نگه‌دا که رژیمی ده‌ره‌به‌گایه‌تی لهو په‌سه‌ری
 ده‌سته‌لاتدا له ولاتدا فه‌رمانه‌وه‌ابوو. بی‌ری وای
 کردوه‌ته‌وه و شیعی وای وتوو که حیزبه سیاسییه‌کانی
 نهم سه‌رده‌می نه‌ته‌رنیت و کۆمپوتهر و چوونه ناو مانگ
 و نه‌ستیره‌کان شیعه‌ره‌کانی ده‌که‌نه‌مانشیقی رۆژنامه‌کانیان.
 من وای بو ده‌چم که هیشتا قانع به‌ته‌واوی نه‌ناسراوه.
 نه‌گه‌ر به‌وردی چاوێک به‌به‌ره‌مه‌کانیا بخشیتین و
 بگه‌رینه‌وه بو سه‌رده‌مه‌که‌ی و له‌ره‌فتاری ده‌سته‌لاتداران
 و فه‌رمانه‌وه‌ایانی نه‌و کاته ورد بینه‌وه، نه‌وساکه زیاتر
 راستگویی و دلسۆزی نهم شاعیره‌مان بو ده‌رده‌که‌ویت.
 ناشکرابه که نه‌بوونی و ده‌ستکورتی و به‌خێو کردنی مال
 و مندال گه‌لێک جار مرۆفه هوشیاره‌کانیش دوچار
 هه‌ته‌ی لابه‌لایی کردوو و له‌ناسقی نه‌یارانی
 نه‌ته‌وه‌که‌یاندا سه‌ریان دانه‌واندوو، به‌لام نه‌وته‌قانع له
 تاریکترین و سامناکترین به‌ندیخانه‌ی په‌له‌ه‌ویدا ده‌لتیت:

گهر به نازادى نهژيم مردن خه لاته بۆ لهشم

نۆكهرى و سهردانهوانن كارى نامهردانهيه

قانعم نه مېرۆ له زيندانان به نازادى ئهژيم

سهه ههزار له عنهت له وهى وا نۆكهرى بېنگانهيه

ئهو دهر به دهرييه كه به سهه قانعدا هاتبوو هه مان

دهر به دهري و سهه گهردانى به سهه ديوانه كه شييدا هاتبوو.

باوكم له ترسى گرتن و مالتشككن نه يده و پيرا ديوانه كه ي

له مالى خويمان، يان له يهك شويندا دابنيت. ئه وهنده ي

كه من له بېرم بيت ماوه يهك ديوانه كه ي له مههاباد لاي

ماموستا ههزار بوو. تهنانهت له سهه هتاي دروستبوونى

كوتمارى كوردستان له مههاباد ماموستا ههزار بهنديك له

ديوانه كه ي باوكمى له ژيتر ناوى ديوانى قانعدا

چاپكر دبوو. ماوه يه كيش ديوانه كه ي لاي «ئاغا سالتحى

رهنگهريژان» بوو له ئيران. له دواى نه وهش ماوه يهك له

لاي «شيخ نهحمه دي رهشه دي» بوو له مهريوان. سالتى

١٩٦٣، كه له بهنديخانه ي قهسرى قهجر رزگارمان بوو،

چهند روژييك له تاران له ميوانخانه ي «هتل گيلان نو»

ماينه وه لهو روژانه دا ههنديك قوتابى كورد كه له

زانكو ي تاران دهياغوئيند هاتن بۆ لامان، چهند جار يكيش

دهسته ي نووسه رانى ئهو روژنامه كورديه كه له تاران به

ناوی کوردستان دهر ده چوو هاتن بۆ لامان. نهو
 روژنامهیه خویندنهوهی بۆ دانیشتوانی ئیرانی به گشتی و
 به شه کوردستانه کهی ئیران به تایه تی قه دهغه بوو. دوو
 جاریش سهر گوردیکی ئیرانی هاته لامان به باو کم و ت:
 ده زانیت له سهر چی گیراوی؟ باو کم له ره رامدا وتی:
 نه خیر. سهر گورده که کورد بوو وتی: له سهر شیعی
 «ئیران پوو» ه که ت گیراوی. باو کم وتی: هیچ شیعیکم
 بهم ناوه نییه. نهویش وتی: من خۆم له دیوانه که تدا
 خویندوو مه تهوه. باو کم وتی: دیوانه کهی منت له کو
 دیوه؟ سهر گورده که وتی: له مالتی شیخ نه حه دی
 ره شه دی. نهو کاته من قوتابی بووم و باو کم دۆستی شیخ
 نه حه د بوو، هاوینان ده چووین بۆ مالتیان لهوی زۆر بهی
 دیوانه ده سه ته ته کهی تۆم خویندۆ تهوه. جینگه ی
 سهر سوورمانه نه م پارچه هه لبه سته ی باو کم تا ئیستاش
 بلاونه کراوه تهوه. «ئیران پوو» نوینه ری ده ولته تی ئیران
 بوو له نه تهوه یه کگرتوو ه کان. به پتی شیعه کانی باو کم
 نه م کابرایه گیل و نه زان بووه. ناسقی زانیاری و
 روژنبری و سیاسه تی گه لیک نزم بووه. به داخه وه نه م
 هه لبه سته زیاد له چهند دیریکی نه بیته لامان نه ماوه.

قانع و ماموستا کهریم زهند

له رۆژی ۲۰۰۳/۳/۴ له سلیمانی چومه
خزمهتی پیری ژیر و خزمهتگوزار «ماموستا
کهریم زهند» که له گهڵ ماموستا قانعدا نیوانیکی

زۆر خوشی بووه و زۆری له ماموستا دهزانی و ماموستا کهریم زهند
به رووخوشیهوه له مالی خویاندا له خزمهتیدا دانشتین و
داوامانکرد که باسی قانعمان بۆ بکات. ئه‌ویش فهرمووی له کتیبی
به‌سه‌رهاتی خۆمدا ئه‌و به‌سه‌رهاتهی که په‌یه‌هندی به قانعه‌وه بووه،
نووسیومه. له گهڵ پێشه‌کییه‌ کدا بۆتان ده‌خوینمه‌وه، به‌لام به‌ هۆی کاتی
دیاریکراوه‌وه له گهڵ که‌سیتییه‌ کی گه‌وره‌دا نه‌متوانی دانیشم، کاک
هیوای ئامۆزام نارده‌ خزمه‌تیان و ئه‌مه‌ ده‌قی فهرمووده‌ که‌یه‌تی:

پێشه‌کی زۆر سپاسی ماموستای به‌رپێز ماموستا ئه‌حمه‌دی نه‌زیری
ده‌که‌م که له‌ ریگه‌یه‌ کی دووره‌وه‌ هاتووه‌ بۆ به‌چوون به‌ دوای به‌ره‌می
بلاونه‌ کراوه‌ کانی قانع و ئه‌و زانیارییه‌ که له‌ باره‌ی قانعه‌وه‌ هه‌یه‌. منیش
یه‌ کێکم له‌ دۆسته‌ نزیکه‌ کانی ماموستا قانع، هه‌رچی زانیارییه‌ که‌ هه‌بی
ده‌یگێر مه‌وه‌:

له‌ ۱۳۰۸ کۆچی مانگیدا ۱۸۹۸ ی عیسانی تا ۱۹۶۵ که‌ کۆتای
ژیاویه‌تی، له‌ یادواره‌یه‌ کدا که‌ بۆی سازکرا من یه‌کی بووم له‌

بهشداران. له زۆر جینگای کوردستانه وه ته نانه ت مامۆستا هیمینیش
بهشدار بوو، من لهو یادواره دا دوام، که بهم شیعره دهستم پینکرد.

زهمانیکی فراوانه ده نوۆشم شهر بهتی تالی

دمروونم پر له نه شعاره و له ترسا دمقترم خالی

له پاشان به پارچه شیعریک و بهم بهیته درێژه م پیندا:

نه بوونی خۆم و نه ولادم فه بووله عیززه تی تیا بی

به رۆح کیشانی خۆ رازیم رهفاهی میله تی تیا بی

له مه هاباد له دینه کدا به ناوی «کهلبی ره زاخان» مامۆستا

بووم، له چایخانه به کدا دیم و ههلبهستیکی چرپاند به گویمدا و

وتی ده رۆم. وتم: مه رۆ. وتی: ههلبهت نامناسی. پاشان هاته وه بو

کوردستانی باشوور، به ئیشی کرێکاری و ناشهوانی و... خۆی

خهریک کرد. له چهند دینی شاره زوور مایه وه، نهو زه مانه که من

ئهفسه ری په یوهندی بووم له ده ره بندیخان قانعی برسی و عه ودال

به شوین ژباندا هاته نهوی، نهو سه رده مه کۆمپانیای فه ره نسی

«سهیر ابوبرسیو» و کۆمپانیایه کی ئه مریکی «کنتراکتۆر بیکسی»

به کاری تونییل و به نداوی ده ره بندیخانه وه خه ریک بوو، چونکه

پینج هه زار کرێکار خه ریکی ئیش بوون نهیده توانی بمبینی، له

سه ر پارچه کاغه زیک نووسیوی «یا که ریمی کار ساز مه ده دی»

و نووسیوی «قانع». منیش له ژووره کهی خۆمدا میوانداریم

کرد و زور ریزم بو دانا و بهیانی بردمه لای نهندازیاری راگر
 «کلونیل گریس» و «کلونیل بانس» که نهمانه سه‌پدرشتی نه
 نیشه بوون و یاوه‌ری سه‌کۆماری ئه‌میریکا «نایزنهاویر» بوون و
 چهند گه‌وره فه‌رمان‌به‌ریتر. من که مامۆستایان بووم و زمانی
 کوردیم فیر ده‌کردن و نه‌فسه‌ری په‌یوه‌ندی بووم، قانعم پیمان
 ناساند، وتم: نه‌م پساوه شکسپیری کورده. نه‌وانیش زور به
 سه‌رسامیه‌وه سه‌یری قانعیان ده‌کرد و جلی شاقه‌ل شو‌ری
 چلکن، چاوی ناو‌کردوو، وتیان: نه‌مه شکسپیری کورده؟
 پاشان وتیان: چی نه‌وی؟ وتم: کاری نه‌وی. کردمان به
 سه‌رپاسه‌وان و به‌کریکاره‌کائمان وت نه‌م مه‌یلی خۆبه‌تی که هر
 جور کار بکات و خزمه‌تی بکن، نه‌و زستانه له‌وی مایه‌وه، هه‌تا
 ده‌روبان گهرم بوو و نزیکي گهرما بووه‌وه، هاته لام وتی:
 فینیشم که. واته‌ده‌رم که. منیش ده‌مزانی که وتی نه‌رۆم نه‌روا و
 ده‌شمزانی ناتوانی له‌جیگایه‌کدا بی به‌مووجه و مه‌عاشی
 چاکه‌وه. ده‌بی نه‌دار بی و هه‌زار وه‌کو هه‌زاران بژی. ناخر قانع
 نه‌گه‌ر رایبواردایه له‌دیوه‌خانداندا و به‌سواری نه‌سه‌په‌وه بژیایه، قانع
 نه‌ده‌بوو. قانع قانعی نه‌و ته‌وان و ته‌حه‌مۆله بوو. ئیتر نه‌مدیه‌وه تا
 ۱۹۵۸ عیسایی، دوا‌ی کودتای ۱۴ی ته‌ممووز له‌خویندگای
 پره‌مه‌گرون مامۆستا و کارگی‌ر بووم، هاته لام، داوا‌ی نه‌لفبیی

کوردی کرد و دامی و دوو رۆژی پینچوو، هات و کتیپکی پینبو «میزوووه‌که‌ی ره‌شید یاسمی». وتی: با بیکه‌ینه کوردی و نهم یادگاره‌مان هه‌بی. نه‌و ده‌پنۆینه‌وه و من ده‌منووسی. چاوی چاک نه‌یده‌دی به زه‌ره‌بین ده‌پنۆینه‌وه و زانیم و نابیی. سی مامۆستای خۆشنووسم کرده نووسهر و پاش مانگیك ته‌واومان کرد و ههر رۆژ نان و ماستمان ده‌خوارد. دواي ته‌واو بوونی، نه‌و نووسه‌که‌ی خۆی خسته گیرفانی و نه‌سیحه‌تی کردم و رۆیشت و تا منیش ده‌سته‌سه‌ر کرام و نه‌فیکرام بۆ باشووری «میزۆیۆتامیا» و زۆنگاوه‌کانی هۆری خه‌مباره و پاش چه‌ند سال هاتموه.

نهم باسه زۆر زۆر بوو، شتی زۆری تیدا بوو به داخه‌وه له گه‌رانه‌وه‌دا له یه‌کێک له پرسگه‌کاندا که پیماندا گه‌ران ده‌ستیان نابوو به ده‌نگۆده‌ره‌که‌دا و پاک بووه‌وه تا ئییره که ده‌لی مامۆستا باسی جوغرافیای کوردستان و باسی خێله‌کان ده‌کا و ده‌لی نه‌مه‌م له‌ه‌تیف چنگیانی ره‌گرته‌وه.

کورگه‌ل کوردستان هه‌رنه‌و بانه‌یه

ههر دوو که‌ژ و کیو ههر نه‌و شانه‌یه

له گۆن و بۆلبۆن له پلانیگ له شیر

پیده‌گه‌نی ئازا و ده‌نگ دلیر

یه‌کی وهک بابان یهک وهک نه‌رده‌لان
وه‌کیلی میله‌ت یانی کمریم خان
میری نورستان به‌گزاده‌ی که‌لور
فازلی کوردی هر وهک دانسه‌ی دور
سمکۆ ساداتی نه‌هری و شه‌مزین
له غیرت نه‌وان هزار نافه‌ری
هر کیو کاله زهرزه
موکری و دیبوکری و تا کوردی زازا
هۆزی گهورک و به‌گزاده‌ی بانه
خانانی سه‌قز له نه‌رده‌لانه
له کۆن و تازه به‌گی مهربوان
ئاغهی کۆماسی سانی ههورامان
جوانرۆ و لهۆن هه‌تا ئیناخی
مه‌نمی و باجه‌لان هۆزی گولباخی
ئاغهی دزمیی و میری شه‌قلاوا
جاف و هه‌ماوند خانی ئاوا
شیخ بزینی و شوان، شیخی تاله‌بان
شیخانی ئیرشاد یانی که‌سنه‌زان
پیری ته‌هویله و شیخی بیاره
با منیش نه‌ئیم له گشت دیاره

شىخى بەرزەنجە ساداتى كىرام

گشتى كورپى كى نەوھى نىكنام

مىرى مىراودەل بەگزادەى پشدر

ئاغايانى كۆ شىرى پىر ھونەر

عەشرەتى بلباس ھۆزانى ئەئومند

پارچە نەورۆلى ولاتى پەسەند

سوور سوور و گەشكى سنجەرى نەپان

لە رۆزى جەنگا وەك شىر ئەپنەپان

زەنگنە و شىلانە و كايە و گۆران

داسنى و فەيلى يا ھۆزى سۆران

قەرۆز و شىخان شىخى جەبارى

تاوگويىز مەلكەر شىرى ديارى

گەورك و مەنگور خانى تىلەكۆ

ھەوشار و سەرپىر تا والى پشتكۆ

مىرى كىرماشان يانى ئەمىر كۆل

زەند و داودە عەشىرەتى گۆل

ئاغەى ھۆزى كافرۆشى

يا مىران بەگى و شىخ كۆنەپۆشى

لە ھورموزىبار

يا ئاغاسوورى شىخى جەوھەردار

ناوداری یالان غەوارە و باشکی

بالگە بۆ چاخوسی شی و شینهکی

یا جافە رمشکە و کەلۆیژ یا کۆیی

بنچینهی کوردان هۆزی مامۆیی

جەلالی و زەرزا و بیسە و چوچان

دیز و جەباری و دهموری بەرزان

بەرازی و سەرسوو هۆزی قەلخانە

میری میری جاف بەگی شیروانی

شیرە و رەگەزی کورد و کوردستان

نەهەندە زۆرە نایهتە مەیدان

من چیم نووسیوه هەزارتایەك بئ

تولی نادەمئ ئیتەر کۆتا بئ

شیرە کە دوایی هات و فەرمووی باسی چی

قانع بەکم کەسئ ناتوانئ باسی گەرەیی و

لێبوردووی و لێهاتووی قانع بەکا کە دەبێتە قانع.

قانع ناسی زۆر گرانە، بە رحمەت بئ.

نوكتە و قسە خۇشەكانى مامۇستا قانع

قانع و نۆكەرىك

مامۇستا جارىكىيان لى نۆكەرى زاوت كى خوتى
نۆكەرى ئاغا بوو توورە بوو و شىعەرىكى زۆر جوانى
بۆ ئاغە و رەعەتى خوتقان دوو و باسى نەو كەسانەى
كردوو كە كارىك دە كەوتتە نەستۆيان و خۆيان
وندە كەن و دە كەونە گىانى خەلك. لىم بواردە چەند
دېرىك لىم شىعەرى درىزە بىلار دە كەمەو.

خوالىخۇشبوو مەلا غەلى گۆشخانى گىپرايمەو و فەرمووى لىو
شىعەرى مەن نەمەم لى بىرماو:

قىخا غەبىدوللا بىنچارەى هەزار

يابووى بارمبەر هىسىرى ژىر بار

بەندەى نۆكەرى نۆكەرانى خان

بىچىرەو بەرات بىكا و بىيدان

مەحرۇوم لى رەنجى شەوان و رۇزان

كەرى بىگارى ئاغە و نۆكەران

پشتەرىش له بهر بىگارى زاوت

هەرگىز تىر نەبوويت له پووہ و قاوت

بە سکی برسیش هەر ئەسەرىنى

نۆکەر نۆکەرى وا ئەنەرىنى

پار هەر کەرى بوويت ئىستەنۆکەرى

تۆيچ وینەى ئاغەت عاقىبەت شەرى

قانع و نوێژەبارانى

خوالیخۆشبوو شیخ مەحمودى کانى سانانى گىپرایەوہ فەرموى:

شیخ مەحمودى کانى سانانى

لە پینجورین ماوەیەکی زۆر بوو

باران نەدەبارى، بریارىاندا برۆن بو

نوێژى باران. سووفى و دەرویش

دوژمنایەتیان لە بەیندا بوو، پیکەوہ

نەدەچوونە دەرهوہ. هاتنە سەر ئەوہ هەر

کام دەستەى خووى نامادە بکا و بچنە

نوێژ و بە جیا نوێژ بچوینن. لە خزمەت

مامۆستادا بووم لە گەل دەرویشەکاندا چووہ دەرهوہ،

مەلاکان هەر چەند هاواریان کرد، ئەمە زۆر شتیکی

خراپە، بو لە گەل سووفیەکاندا ناچیتە دەرهوہ مامۆستا

وهرى نەگرت.

ده‌رویش‌ه‌کان زور زور بوون و ته‌نیا له ناویاندا چاک
 له‌بهر و می‌زهره به‌سهر هر قانع بوو. سو‌فیه‌کان کم
 بوون به‌لام (۱۲) مه‌لایان له‌گه‌لدا بوون. فه‌رمووی مامه
 بویه له‌گه‌ل نه‌مانه‌دا هاتووم من له هیچ ده‌سته و
 دایره‌یه‌کدا نیم، نامه‌وی نه‌م هه‌زارانه بارم بو‌بهرن،
 نامه‌وی خووم به‌سهر که‌سدا به‌پیتیم. زور شتی‌تری
 وت به‌لام...

پاشان هه‌موو چوونه ده‌ره‌وه و ده‌رویش به‌ته‌پل و
 ده‌ف و سو‌فی به‌بیده‌نگ، چوونه ده‌شت و به‌جیا
 نو‌یژیان کرد. به‌فه‌رمووده‌ی شیخ مه‌حمود، باران
 دایک‌ردووه و هه‌موو به‌ته‌ری گه‌راونه‌ته‌وه زور باریوه.
 ده‌رویش و توویه‌تی له‌بهر نیمه‌بوو، سو‌فی و توویه‌تی له
 به‌ر نیمه‌بوو. قانه‌یش و توویه‌تی ئاخ‌ر برا‌ئه‌گه‌ر ته‌پل و
 ده‌فه‌که‌ی نیمه‌ناسمانی نه‌هینایه‌ته‌ له‌رزه‌ چوون ده‌باری؟

قانع و به‌ستنه‌وه‌ی به‌داری‌گه‌وه

کاکه‌ه‌می پینج‌وینی له‌مه‌ریوان گن‌پرایه‌وه و فه‌رمووی:
 جارێک له‌کانی‌مانان روو به‌پنج‌وین رویش‌تووه. له
 رینگه‌دا تووشی کابرایه‌ک بووه و بووه‌ته‌ه‌اورپی،
 و توویه‌تی: مه‌لایت، یان فه‌قی؟ و توویه‌تی: بوچی؟

وتوویه‌تی: شیخ محمدی دۆلاشی ده‌ناسی؟ وتوویه‌تی: بۆ
 چیته؟ وتوویه‌تی: ده‌مه‌وی... مامۆستا زۆر بۆی داچووه.
 وتوویه‌تی... منی گرتووه به‌کری له‌ ههر کویدا
 بیدۆزمه‌وه نه‌وه‌نده‌ی لیده‌م بیخه‌مه‌ مردن. وتوویه‌تی:
 بۆچی؟ وتوویه‌تی: ناخر ئه‌و له‌ دین ده‌رچووه و
 هه‌لگه‌راوه‌ته‌وه. وتوویه‌تی: له‌ دین ده‌رچووه یا له‌ ژیر
 باری زاتم. جا باشه‌ کێ ده‌لی راسته‌که‌؟ جا نه‌گه‌ر
 بیینی و پیش لیدان و کوشتی شایه‌تیمان بیی و دستنویژ
 بگری و نویژ بکا، جا تۆ چی لیده‌که‌ی. وتوویه‌تی:
 وه‌تلا هیچ، من زه‌ره‌ریکی زۆرم لیده‌که‌وی. وتوویه‌تی:
 بۆ؟ وتوویه‌تی: ناخر نه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی پیم و تراوه به‌ جی
 بینم، زه‌وینیك و دوو سه‌ر بزیم ده‌ست ده‌که‌ون. مامۆستا
 وتوویه‌تی: ئالیره‌دا راوه‌سته. وتوویه‌تی بۆ؟ وتوویه‌تی: من
 نه‌وم. شایه‌تیمانیش دینم و نویژیش ده‌که‌م. که‌وا
 بوو لیدانم گوناهه‌. به‌لام له‌ به‌ر نه‌وه تۆ زه‌ره‌رت
 لینه‌که‌وی. به‌ پشتیینه‌که‌م ببه‌سته به‌م داره‌وه، خۆت
 بچۆ بلی زۆرم لیداوه و به‌سترومه‌ته‌وه. خه‌وا
 که‌رمه‌سه. یسه‌کێ دی و به‌رمه‌ده‌دا. کابرا زۆر
 ته‌ریقه‌ده‌بیته‌وه.

به زوری ماموستا بهستریه تموه. کابرا رویش تووه و پاش
 ماوه یه کسه، ریجواریک به ویدا تیهریوه و کردوویه تموه.
 ماموستا و توویه تی: ناتواخ برؤم بهریدا سر بووم. له زووه وه
 بهستراومه تموه. کابرا چووه و گویدر ریژیکسی هیناوه و
 سواریکردوه و بردوویه تموه بو ناودی.

قانع و دز

خاتوو نه منهی خیزانی ماموستا قانع گنپرایه وه و فرموی:
 مالممان له پینجوین بوو، هاوسسییه کمان هه بوو
 خه لکی دهوری... بوو. له بهر نه داری، بری شومه کی
 له مالتی دزیجوو، پیمان زانیبوو. هاتن دهوری ماله که بیان
 دان. ماموستاش زانی، وتی به کابرا نه گهر شقی له مالتان
 هیه بیخه مالتی نیمه. کابرا شته گانی خسته مالتی نیمه و
 هاتن گهران و له مالتی کابرا هیچیان نه دوزیه وه و
 رویشتن. بهیانی ماموستا کابرا مالتراوی بانگ کردو
 شته گانی دایه وه پی و وتی: کاکه من ماله که تی تووم
 بریوه. کابرا زانی مسهله چیه، وتی: ماموستا بو نیم
 کارهت کرد؟ ماموستا وتی: نیم کابرا نه داره و نه بوونی
 نیم که ته تی پتکردوه. منیش ناتواخ یارمه تی بدهم. نیم
 نیشه تی ماموستا وها کاری له کابرا کرد که یارمه تی

کا برای دزی دا و نیشینکی چاکی بۆ پهیدا کرد، زبانی به تهواری گۆرا. ئنجا وتی: سهی نهجهی که لینی، که مامۆستای خۆشده ویست، جار جاره نیشی بۆ ده کردین. وتی: ده بی ئهم دزه له هاروسیه تیمانهوه دهر کهین. پاشان مامۆستا وای له سهی نهجه کرد نه گهر کا برای دز له مال نه بوایه بانی بۆ ده مالی.

قانع و بارزانی

ئهو سالة که خوالیخۆشبوو مهلا مستهفات بۆ پینجوبین، شاره کانی کوردستانی ئیران، کرماشان، پاوه، مهربوان و سهقز و... ههر کام نوینهری خۆی به دزی ساواکهوه دهنارد بۆ پینجوبین بۆ دیداری بارزانی. نازانم نوینهرانی شاره کانی تر چون ناردرا بوون. من که تهمه نیتی کهمم بوو و بۆ ئهم کاره نه ده شام، چوومه پینجوبین. بارزانی گهیشه پینجوبین. چونکه تائهو جاره زۆر نه گهرا بووم، یه کهم جار بوو پارچهی نووسراوی به سهرشه قام و جاده کانداهه لواسراوم ده بیینی و یه کهم جار بوو ده بیست که (۹) ماشین وه کو یه که له گه ل بارزانیدان. کس نازانی بارزانی له ناو کامیاندا یه. شهو له گه ل مامۆستا قانع و مهلا سهی ره شهید پیکهوه بووین که

مامۆستا و مه‌لا سه‌ى ره‌شيد زۆر تيبده‌گيران. سه‌ى ره‌شيد
 جوۆرى خه‌باتى مامۆستاي قه‌بوون نه‌بوو. له‌مه‌ بگه‌رپين كه
 له‌ به‌يني ئه‌و و مامۆستا چى ده‌گوزه‌را. يه‌كترىان زۆر
 خوڤشه‌ويست. له‌وه‌ بگه‌رپين كه‌ من چۆن له‌ به‌ر مندالى
 و كه‌م ته‌مه‌نى نه‌مه‌ه‌زاني چى بكه‌م. به‌ هه‌ر حال من
 روڤشته‌ ديدارى بارزاني. له‌ سه‌رادا بوو، گه‌يشتمه‌ به‌ر
 ده‌ركى سه‌را. پاسه‌وانه‌كه‌ وتى: بوۆ كووى؟ وتم بوۆ لاي
 بارزاني. وتى: تو بوۆ لاي بارزاني؟ بپرو لاچو. هه‌رچى
 هاوارمكرد له‌ مه‌ريوانه‌وه‌ هاتووم، بپرك پيم پيكه‌نى و
 ده‌رپكردم. پاش سه‌عاتيك دووباره‌ روڤشته‌وه‌ و بپرو
 شتم له‌ دلى خوڤدا حازر كردبوو كه‌ بيليم. كه
 ده‌ستمكرد به‌ وتن پاسه‌وانه‌كه‌ تووره‌ بوو، وتى: كه‌م بللى
 ده‌تخمه‌ به‌ندليخانوه‌. گه‌رامه‌وه‌. شه‌و لاي مامۆستا
 باسه‌ كه‌م گه‌رپايه‌وه‌. مامۆستا فه‌رموى برا، تو هه‌ر له
 ئه‌وه‌ ته‌وه‌ غه‌لت هاتووى، تو هيشتا ته‌مه‌نيكى وات نيه‌
 جى متمانه‌ بيت. تو ناترسى سه‌به‌ى ده‌چيته‌وه‌ ئيران و
 ساواك له‌ سه‌ر ئه‌م نيشته‌ بتگرى؟ ئاخه‌ر تو نيشته‌ به
 بارزاني چيه‌؟ بوۆ ئه‌و هه‌موو ريڤايه‌ت بپروه‌ به‌ يته‌وه‌ى
 كه‌ بزاني بوۆ هاتووى، ئه‌مه‌ به‌ خه‌بات ده‌زاني؟ راست

دهوی بـرا ئـم جـۆره خـهباتـهی ئـیوه دـژی شـا، نه ناوی
 خـهباتـه و نه جـینگایـهك ده گـریتـهوه. سهی رهشید که زوو
 زوو له گـهل مـامۆستـادا قـسهیان تـیده گـیرا، وتی: مـامۆستـا وا
 نیه. مـامۆستـا فـهرمووی: باشه، بۆچی قـهرار نهبوو بارزانی
 هاته ئیره من بیینم و کاتم بۆ دیاری نهگراوه؟ بۆچی ریم
 پی نادهن؟ سهی رهشید وتی: ناخر نهوانهی له دهوری
 بارزانیان جهنابت نانس.

مـامۆستـا فـهرمووی: نهوانه کـین؟! ناوی چـهند
 پـتـهجوئـیهکی برد، نهوانه بوونهته کارگیری بارزانی،
 برێکیان لهوانه که راپۆرتیان له من دا. سهی رهشید
 وتی: مـامۆستـا خـۆت دهزانی لـم جـۆره کاتـانهدا ئـم
 شـهـرزیه روو دهدا. بهیانی مـامۆستـا ویسـتی بـروا و
 نارـهـحت بوو لهوهی که زۆر چـاوهـپـوانی کـیشـاوه و له
 باتی نهوه یه کهم کس بی بۆ دیتنی بارزانی، کهچی ماوهی
 پـتـهـدراوه. نامیهکی زۆر سهیری نووسی بۆ بارزانی. مهلا
 سهی رهشید نهیده هیشت برپا و پتی خوش نهبوو به
 نارـهـحتیهوه بچی و لهوه زیاتر برهنجی. دهیزانی نهگـر
 بارزانی بزانی قانع لهوییه خوی دیتنه دیتنی. مهلا سهی
 رهشید نامه کهی برد و چۆن گهیا ندهویه دهستی بارزانی

نازانم. به لأم پاش ماوهیەك هاتن به دوای مامۆستادا و
 بردیان. چهند سه عاتیکی پی چوو، هاتن به دوای منیشدا.
 من که واقم وړ ماہوو، کهوتبوومه ناو نیشیکی گهوره وه،
 توانای نهو بارهم نه بوو که خستبوومه سه شانم.
 گهیشتینه لای بارزانی، مامۆستا دانیشتوو زۆر عاجز
 بوو. بارزانی دلی ده دایه وه و ده بیست نهم نار هه تییه له
 دلی ده ربینی. من دانیشتم له ترسی عاقه تی نهم کاره م و
 له وهی یه کهم جار بوو پیاوینکی گهوره و سیاسی و نهم
 جهنجالهم ده دی دلم پر بوو. نه مه ده توانی قسه بکه م.
 بارزانی دلی دامه وه و دلته وایی کردم. نه له ق پیاوینکی
 گهوره بوو و دلیکی ناوه لای هه بوو. فه رمووی نه گه ره ده
 کس له مه ریوانه وه به اتنایه، به نه ندازه ی تو که لایینکی،
 پیتم خو ش نه ده بوو. تمهس مامۆستا که گهیشتبووه لای
 بارزانی پیش هه موو شتیک باسی منی کرد بوو. زۆر شت
 له بهینی بارزانی و مامۆستادا و ترا. مامۆستا
 پرس یاریده کرد و بارزانی به نه رمی وه لامیده دایه وه.
 فه رمووده کانی مامۆستای په سه ننده کردن. نانی
 نیوه پو یان له گه ل مامۆستادا پیداین. بارزانی چهند دیناری
 دایه دهستی مامۆستا که پیدا به من له پاکه تیکیشدا

پاره‌یه‌کی‌تری دا به مامؤستا. ناگام لیجوو هر چی بارزانی
تکایکرد، مامؤستا نه‌یویست و داینایه‌وه.

خوزگه فهرمووده‌کانی بهینی بارزانی و مامؤستا
بنووسرابان. مامؤستا له بری شت ره‌خنه‌ی ده‌گرت و
بارزانی وه‌لامیده‌دایه‌وه. جار جار بارزانی ده‌سقی
ده‌خسته سهر شانی مامؤستا و ده‌یفهرموو خوا بته‌یلتی
بو رینمایی نیمه. هر چه‌نده من له دلی خو‌مدا پیم
ناخوش‌بوو مامؤستا خه‌لاته‌که‌ی وهرنه‌گرت و ده‌ترسام
بارزانی نار‌ه‌حمت بی، به‌لام بارزانی هر دلی
ده‌دایه‌وه و شقی زوریان باسکرد.

له بارزانی خوا‌حافیزیمان کرد و هاتینه‌وه بو مال
مامؤستا فهرمووی جا نیسته گوی بگره با بو
روونکه‌مه‌وه. تو نه‌ده‌بوو بهاتبای، کس نه‌یویزوه بیت،
تویان ناردوه. نم جوره خه‌بات و دزایه‌تییه‌ی رژیمی شا
ناگاته نامانج. چونکه نه‌وانه‌ی که له ساویلکه و لوی
وهک نیوه که‌لک وهر ده‌گرن له‌گهل ساواکدا سهر و
کاریان هیه. هه‌لبه‌ت له ناو سه‌دان که‌سدا یه‌کی، یا
دووان خه‌لسه‌تاون و خه‌یانه‌تده‌کهن و خه‌بات‌گیژان به
ساکاری ده‌که‌ونه شویتیان و نه‌وه‌ک و دووانه زوربه‌ی

سیاسەتی خەباتە کە دەگرنە ژێر چاودێری خۆیان و ناهێلن کەس بزانێ و پاش ماوەیەک ئێوە دەگیرێن. مەلا سەی رەشید توورپە بوو، وتی: دە لە ترسی دوو کەس بە قسە ی جەنابت دەست لە خەبات و تێکۆشان هەلگیرین؟ مامۆستاش فەرمووی خەباتێک ساواک رێبەری بی، ئاخری دەچیتەو دەرباری شاهەنشاهی. روویکردە مەن و فەرمووی: رۆتە تۆ هۆشت بە خۆتەووە بی. دەبینی مەن چەند سالا لەم رینگەدا چیم لی قەوما؟ بۆ چاوپێکەوتنێکی بازارانی چۆن بپرێک نەیان دەهێشت بچمە لای بازارانی. پاشان فەرمووی لە هەر خەباتێکدا بۆ و دەستەینانی ماف، ژیرانە رۆشتن پێویستە. ئەگەر هەزار سال بە هەتەدا بچمی، دانێشتن چاکترە و بێدەنگی تا غەلەت رۆیین. چەند دینارە کە ی بازارانی پێدام و فەرمووی ئەمە بگەرە بێسەرەووە بۆ... بازارانی بۆی ناردووی. منیش وتم مامۆستا، بازارانی بە تۆی داوە نەک بە مەن. فەرمووی: نا، بۆ تۆیە. بازارانی وتوویە ئەم لاوە زۆر رەنجیکێشاوە کە مەن بێنیست و زۆریش نارەحەتە. منیش بری لە پارە کەم بە جێهێشت بۆ سە ی رەشید.

پاشان له سهر نهم سهفهره چيم ليها، با خوم بزنام.
هزار رحمت له ماموستا قانع.

ماموستا به مهلا سهی ره شیدی وت: دهزانی بو پاش
نهو توره ییه چووم بو لای بارزانی؟ له بهر خاتری نهم
کوره که به نائومیدی نه چیتهوه. لیره دا نهو شمان بو
دهرده کهوی له گهل نهو هه موو دهستکورتی و نه دارییه دا
پاره ی نهویست و بانگهواز و هاواری بو راستهوی بوو.
سهی ره شید وتی: به خوا ماموستا پاره ی سهفهره که ی پی
نییه و نهو ته پاره که ی بارزانی شی نهویست.

قانع و سه کوی نه حلی^۱

ماموستا جار یکیان له سهر کیوی سوورین ته ماشای
بناری شاره زوورمی کسردووه، به هونراوه یهک و به کورتی
باسی له بری میژووی نهم بناره ی کسردووه. منیش
ماوه یه کی زور خه ریکبووم تا پهراوتزی بو بنووسم بو
نهو ی زورتر لهم چمکه میژووییه بگهین. نه ماش دهقی

۱- پیاویکه خه لکی دهوری وه پسهی سهر به ناوچهی مهریوان، له شاره زوور کریکاری و دروینهی
بو خه لک کسردووه. به شهو له بهر گه رما و میشووله چووه ته کیوی سوورین. له نزیک لوتکهی
نهم کیو دا جیگایه کی ته خه کسردووه و نووستووه و به یانی زوو رویشنووه تهوه بو دهشتی شاره زوور
بو دروینه. نهم سه کوی به «سه کوی له حلی» ناو بانگی دهر کسردووه.

هؤنراوه‌که‌ی قانع له ناونیشانی «سه‌کۆی نه‌حلی» که
له‌بهر ده‌ستوووسی خوالینخۆش‌بجو مامۆستا مه‌لا محمه‌مه‌د
نه‌مین کانیکه‌وه‌یی نورو سیومه‌ته‌وه.

پرسیار له نه‌حلی:

نه‌حلی ههر چه‌نده نووستوی ده‌زانم

تۆ چیت له بیره؟ هه‌زات له گیانه‌م

بانی بنۆک^۱ و هه‌لاکه‌ی نه‌هوی^۲

بۆس به بۆس خاکی لیڤه تا نه‌هوی

سوورین^۳ و هه‌یان، هه‌رمیله^۴ و راده^۵

ئاسه‌وار میترا^۶ و زه‌رده‌شت^۷ و ماده^۸

۱ - دێیه‌که له بناری شارمزرور، که‌وتوو‌ته‌ له‌ی سه‌رووی دینی انه‌وی‌هوه.

۲ - دێیه‌که له بناری شارمزرور، قه‌لا و ئاسه‌واری کۆنی زۆری تێدا‌یه، له پشت ئهم دێیه‌وه
قه‌لا‌یه‌کی زێڤزه‌مین هه‌بووه که پێیان وتوووه «زیندانی زوحاکف»، باسی قه‌لاکانی نه‌هوی و
قه‌لاکانی نه‌مه‌دئاوا و زلم و مبری سوور و قه‌لاکانی ئهو بناهم له کتێبی هه‌ورامانناسیدا به
ته‌مه‌لی کردوووه.

۳ - شاخپه‌که له به‌ینی شارمزرور و مه‌رواندا، رینگێ ئه‌سکه‌ندهر له‌وی‌هه‌ تێبه‌ریه‌وه.

۴ - کێویکی به‌رزه له په‌نای «دقه‌میز» دا. پیا‌هه‌نگه‌رانی زۆر سه‌خت و دژواره. له سه‌ر لوتکه‌ی
«هه‌پاله‌وه» شارمزرور و مه‌روان دیا‌ره.

۵ - ده‌شت و ناواییکه که له په‌نای کێوی «هه‌یان» و له داوینی «هه‌شمه‌ری» دایه، له سه‌رووی
دینی چناره‌ی بناری شارمزرور‌ه‌وه، دارستانه و جیگایه‌کی زۆر خۆش و کۆیستانه.

۶ - زۆر گه‌رام نه‌مه‌زانی له کۆیدا‌یه.

۷ - میترا - میهر. میتر له ئاوێستا و فارسیی کۆندا میترا و له سانسکریت میتره. له په‌هله‌ویدا
میتر. میهر به مانای خۆشه‌ویستی. له‌لی مه‌ر واسته‌یه له به‌ینی به‌دیینه‌ری بوونه‌هر و
بوونه‌هردا. له گاله‌کاندا به مانای عه‌هد و په‌یمان هاتوووه. میهر له ئاوێستادا به‌دیانه‌وی

همی باوان شیواو، شه حلی رهنجه رو

ببووره زامت دههینمهوه سو

ههرووخ^۲ گامه بووه؟ خیلان^۱ کی بووه؟

میژووی جهن سألهی نیمهی پی بووه

ناهورابه. به کورتی بووهته نایینی میهر و به هژی سمر بازه رومییه کانموه چووته پیشهوه. نایینی میهر پهری سهندووه و به ولاندا بلو بووهتهوه. له زور جیکاشدا کراوه به خوابه کی گوره. بهم جۆره نایینی میهر پهرستی به دینا تووه. له ههورامانناسیدا باسی میهر پهرستی و نایینه کۆنه کان له کوردستاندا باس کراوه.

۱- لاپهری پیشوو | زمردهشتی: نایینیکی زور کۆنه. دهلین چهند زمردهشتیکه هه بوون. هر کات نایینی پاک تووشی ههله بووه و له ریگه لاپداوه زمردهشتیکه هاتوو به تووهی بیخاتهوه سهر ریگا. دوایین زمردهشت کوری پورشیپ - ۶ سال پینش له دابکبوونی حهزرتهی مهسیح بووه. زمردهشتهکانی تر هاتن و چوونیا ن زور دبار نییه. کتییی زمردهشت ناو پستای ناوه. له سهری نوسراوه لشرهی لیکراوه به ناوی زهند. له سهر تهویش نوسراوه به ناوی پاره ند. له ههورامانناسیدا باسی نایینی کۆنی کورد و زمردهشم کردوو. بهر و باومری ولاتی کوردهواری پینش هاتنی نایینی پیروزی ئیسلام به پیی بهلگه و نوسراوی کۆنی ولاتی خویمان ههرچی بووه باسکردوو.

۲- (پیشوو لاپهری) ماد: هر کوردیکه تا رادهی پیویست رهسن و باوه گهورهی خۆی دهناسی.
 ۳- دهلین په کیکه له سهر دله کورده کان له کاتی هاتنی سوپای ئیسلامدا بو کوردستان، له نهویدا هه مانهروا بووه. به پیی ههروودهی ماموستا قانع، ههلمهت بهلگه و نیشانهی تهریش هه. بهلام «والدی» پیی وایه ههرووخ هه مانهروا په کی به دهسهلات بووه له کیوه کانی قهندیل، بان بهرزاندای بووه. زور گهرام بو زان و بهسهرهاتی ههرووخ، زور شتم لی دۆزهوه. لیرمدا ناگونجی باسی بگریت. له ههورامانناسیدا باسکردوو.

۴- خیلان: کچیکی کورد بووه، له زلم و خورمالدا زیاده. ویستوو یانه به زور بیدهن به شوو، دواي گهران و نهسیر کردنی باوکی، خیلان چووته کمز و هر کەسی له هر جیگایهک کچیکی به نارمزا بدایه به شوو، مهلا و باوکه و شایهتهکانی دهبرده کمز و ههلاقی دهکردن و له نهشکهوتیکدا چهند روژی دهپشاردهوه ههتا تۆبه باندنه کرد و تهمیده بوون و کچه که زرگار

ئەسكەندەر كى بوو؟ كامەرىنگە كەي؟

خاتوو زېرىنە^۱ و قەلا و جىگە كەي

دەبوو. ئەم خېلىنە رەنگە كچى ئەمىر خەسرەم بېناسى بووبى. ئەم ئەمىر خەسرەم مائەپەكە
 ھاكىمى شارەزور بوو بە پىي ئەم بەلگە نووسراوى بىنەمەلى سەيدمەمەد مستەفاي خۇرمادى
 لىورمىلى ئەگەر راست بىن لە ساقى ۱۶۶۸ى كۆچى ماتىگدا عوسمانىيە لە خوانەترسەپپسە
 داگېر كەرەكن و بە پارمەتى و ھاوكارى سەربازە ئېرانييەكن لە هېرشىكى دوو لايەندە كە
 بىردەنە سەر شارەزور و كوشت و كوشتارىكى بە كىجار زۆر و بەر بلو روويدا، بوو بە ھۆي
 سووتانى خورمال، گول غەبەر، خۇرماد و پالى دېگىنى شارەزور و سەپاندنى فەرمانى
 عوسمانىيەكن و كوژرانى ئەمىر خەسرەم و دەر بەدەر بوونى كوردەكن. بەلام خېلىن كە ويستىن
 بە زۆر مارەپەكن بۇ كەسى، چووئە كەز و پىنج كچى تىرى لەگەل خۇي بىردوون. دىلىن لە
 كېوھ كانى بنارى شارەزورا بە تايبەت ھەيان سى سال ماپەو. ئېرەدا دەر فەت نىيە نموونە كەلگەك
 لە ئىپاتوويى ئەم كىژە كوردە باسكەين. بە پارمەتىي خوا لە ھورامانناسىدا بە تەسەلى
 باسىدە كەين و شىدە كەپنەو لەگەل بەلگەي پتەوتر. لە بەينى دىنى چنارە و مىرى سوور پىشىدا لە
 بنارى شارەزور رىگاپەك ھەپە بە ناوى «راخىلىن»

۱- ئەسكەندى مەقدونىيە.

۲- خاتوو زېرىنە فەرمانرە مائەپەكى كوردە كە لە ئىپاتوويى و زېرىدا بە ناوبانگبوو. جىي
 فەرمانرە مائەپەكى و بنارى شاخى سوور بىن خولر دىنى چنارە بارگەپەكى بە كىجار بەر بلو و
 باخىكى زۆر و خانووي رازاوى دروستكردوو و لە دوورمە ئاويكى زۆرى بە كەرەسى ئەم كاتە
 ھىتاوئە ناو باخ و مائە كەي و بەھەشتىكى لى دروستكردوو و ناوبان ناو «زېرىنە»، لە پاش
 مائەپەكى زۆر گۇرا بە زېرون و پاش مائەپەك لە ھېرشىكىدا كە كراپە سەريان لە شەردا لە
 سەر ئاويە بەردىكە كەوتە خوارمە و مرد. مائەپەكى زۆرى بە سەرداھات كە نازانين چى
 قەوماو تا لەم دوايە، ھەر بەو ئاودانىيە مائەپە و لەم دوايەدا خوالىغوشبوو خاومە مولكى
 زەوى و زارى زېرون كە ويستى مەزراكان شېرر نەبن دانىشتووانى گۇپزانەو بە جىگاپەكى تازە
 بە ناوى كالىئاسكان و دىيەكى تازە دروستكرا. ئېرەدا و لەمە پىتر بوار نىيە باسى خاتوزېرىنە
 بىكى. خەلگى ناوچەكە بە چۆرىكى تىرىش باسى ئىدە كەن. مەن لەم باسە دىنيا نىم و خەرىكە بە
 باشى روونىكەمەو و راستىيە كەي بە پارمەتى خوا لە ھورامانناسىدا دەنووسم.

بە تايىبەت نەوى، نەم شارە كۆنە

قەسرى كامە بوو؟ قەلاكەى چۈنە؟

وہ لامي نەحلى:

گلەپیت لیبی دامنە چلەمکینی

لە خموی خۇشەم رائە پەپەپینی

من لە بەر گەرما و میشوولە و سەبوون

لە مانوو بوونم چشمکرد، بە توون

رۆژ لە شارمژوور درموم نەکرد

بە شەو بۆ سوورپن پەنام نەھاورد

بیستوومە قەدیم لە باوەگەرە

نەم قەلا و بەردە هی دەوری گەرە

باوک و باوامان نیژن گاور بوون

پاسەوان مەشخەل دەوری ئاور بوون

لە بانى بنۆك قەلاپە بوو

خېگەى ھەوارى شای نەوى بوو

فەرپوخ شایەکی بە دەستەلاتبوو

خۇشەویستی خەسەك گەل و ولاتبوو

ولات ناومدان خەتکی دلشاد بوو

لە دەرد و رەنج و میحنەت ئازاد بوو

سپایە سامدار لە پەپ پەپەیا بوو

سەرۆزی فەرپوخ تەفر و توونا بوو

قهلاکهی په گجار گه مارؤ دریا
سمر چاوهی ناوی لی قهتغ کریا
قهر ووخ شهریکرد همتاکوو کوزیا
خوینی به سمر بهرد قه لادا پزیا
سوورین ریگهی بهین دوو ناته شگا بوو
هه میان حهشار و جیتی په ناگا بوو
له بانسی بنؤک قه لای تاشه گه
روو به پرووی کانی و بهرد و تاشه گه
نووسراوه له بهرد له سهنگ و له غار
بیستوومه بووه بئ حهد و ژمار
ههرمیله جینگهی بهرده په ناگهس
له ژیری مال و بهر هه یوانه گهس
خیلان ، ژنیکی سمر خیلی کوردان
حالی له نیش و ئازار و دمردان
بؤ تۆله سهندن هاته نهم ههرده
هاته نهم شاخه و نهم کیو و بهرده
چهن سال شهریکرد مهرد و مهردانه
ههتا سه لاندی شییره ژنانه
نهمیشت هاسلهی بهینی ژن و پیاو
رۆلنهی کورد، کورده چ ژن، چ پیاو

جاده و ريگهيهك بۇ عەرمەبسانە
 ئاسارى مابوو تا ئەم زەمانە
 گوايا ئەسكەندەر، جادهى كيشاوه
 وەھا مەشھوورە، بەم جۆرە باوه
 پانزده رۆژ، دەورى سوپاكەى دريا
 كە باسى سوپاى كوردى بۇ كريا
 مۆلەتى خواست و لەم جىگاوه چوو
 تواناى شەر و وىستانى نەبوو
 خاتوو زېرىنە و قەلا گەورمكەى
 ھەزارە سوون^۱ و دەور و بەرمەكەى
 فەرمانەرەوايهك كورد و بە ھەلمەت
 حاكمى عادل بە سام و ھەيبەت
 ھەلاى زستانى زېرىنە مەشھوور
 بوو بە زېرىن و كاؤل و خاپوور

۱- ھەزارەسوون ئەشكەوتىگە لاي سەروى دېنى «دەرەگولان» و لە لاي مېرى سوور داپە لە جىگاپەكدا كە پىي دەلېن «راخىلان»، ئەشكەوتىكى زۆر گەورەبە و دەرگاگەى بە كۆلەپەكى سەروشتى كراوه بە دووبەشەو، ئەم ئەشكەوتە ھىندە گەورە و جىگەدارە كە خەلكى وەپەسە، سىيانا، ئەسكۆل و پىران لە زەمانى پېشووودا كە بەلغرى زۆر دەبارى و ئالامل و ھەيوانەكانى دەكەوتنە قات و لېرى، خەلكەكە لە بەر ناچارى و بى ئاقى دەپانبردنە بنارى شارمەزور بۇ لەوم، شەوانە ئازمەكانيان دەكردنە ناو ئەشكەوتەكە و خۇشيان لەوېدا ستارىاندەگرت. ئەم ئەشكەوتە ھىندە گەورەبە ئەم نىزامى بەراوردە دەكرد. زۆرتر لەم بارەبەو پېويستە باسبىرئىت. ھەزارەسوون و قەلاكانى دەور و بەرى و سولتان ئىساق و ... لە ھەورامانناسىدا باسكراوه.

زېرىنە گۆرپا و زېرون لە پاشان

ناوى مەشهور بوو بە كانى ئاسكان

ئەم شېرە ژنە، ئەم قارمانە

مايەى شانازى كورد و كوردانە

داخەكەم ئەمەم بۆ باسكراو

سال و رۆژەكەم لە بىر نەماو

خوئاغافىز ئەحلەن بېخەم بىخەو

خاستكرد جىتەھىشت ئەم چەقەل و دەو

جا ھاتە سەر كەل روو بە مەريوان

چاوم خستە سەر ئەسكۆل و پىران

كاش لە ھەر جىيەك ئەحلەن بوايە

جوابى سونالى منى بدايە

قانە و ئەحلەن ھەر دوو ھەژارن

ھەر يەك چەوساوى يەك رۆژگارن

قانە و كىيىگرتنەو

ئوسا مەمەدى خەيات مالى لە «كال» بوو. ئىنسانىكى چاك و

پىوانە بوو، پىيان دەوت (ھەمەشەمە) گىپرايەو و وتى:

رۆژىكىان لە خزمەت مامۇستادا بروم، ژن و پىارنىك

ھاتن وتيان مامۇستا دەمى كىيىمان بۆ بىكەرەو، دەمانەوى

له یه کتر جیا بینسه وه، چونکه رزقمان نیسه،
 کهله شیریکمان بو هیناوی. نهو دهلی سیر، من دهلیم
 پیاز. ماموستا له رواتهت و جل و بهرگدا زانی دهبی زور
 نه دار بن و زور له ناتسه و اویدا بژین. فهرمووی همه
 ههلسه. به ژن و پیاوه کهی وت: مالتان له کویه با
 بچین. ژنه که وتی: نه پرۆ ماموستا کهی ئیمه لایهقی
 نهوهین که تو بیته مالمان؟ ئیمه هه دمان چیه؟ ماموستا
 فهرمووی قهینا کا. چووین بو مالی کابرا له ده رگایه کی
 بچووک چووینه ماله وه. ته نیا کوناوه جهیه کی تیدا بوو.
 جهواته شریک راخرا بوو. بری کزی و کهوچکی دار و
 رۆحه شکار و زور وه زعینکی ناله بار. ماموستا زانی نه
 شهر و نا کوکیه هی نه داریه و ههتا لهم دیه دا بن له مه
 خراپتر دهبی. ماموستا به کابرا ی وت: نابی لهم دیه دا
 بن. کابرا وتی: قوربان بچم بو کوئی. وتی: من له
 ریشین له شاره زورور ناشنام هیه، نامه ی بو دهنووسم.
 بچن بو په موو چنین. ههتا کاریش ده دۆزنه وه خه لکی
 ریشین یارمه تیتان ده دن. هه ردووکیان قه بوولیان کرد و
 ماموستا کهله شیره کهی دا به ژنه که و وتی نه م کهله شیره

بکولتینه و بیکه به تۆشه بۆ ریگه، منیش ده‌لیم ناتان بۆ
 بکه‌ن. وتم: مامۆستا نهم نیشه چی بوو. وتی: کاکي من
 لهم دینه‌دا نیش و کار نیسه، خه‌لکیش نه‌دارن. لیره‌دا
 بواین ته‌لاق ده‌که‌وته به‌نیان. به‌لام له ریشین به‌چاکي
 ده‌ژین و نیش مندا‌له‌کانیان سه‌رگه‌ردان نابن و خۆشیان
 تروشی داماری نایدن.

ده‌عهوتی قانع و وه‌لامی سی‌پرسیار

کاک عبیدوللا محهمه‌د له سه‌ی سادق گنیرایه‌وه و فه‌رمووی:
 له ماتی یه‌کی له پیاوه‌گه‌وره‌کان به‌ بۆنه‌ی مامۆستا
 قانعوه میوانداریه‌ک ساز کرابوو. یه‌کیک له‌وانه‌که
 ده‌عهوت کرابوو و مامۆستای خۆشه‌ده‌یست و دانووی
 له‌گه‌تیا نه‌ده‌کولا. له‌وه‌ده‌عهوته و له‌و ریز گرتنه‌له
 مامۆستا، رازی نه‌بووه، و یستوو به‌تی مامۆستا بشکینی،
 وتوو به‌تی: مه‌لا قانع شتی غه‌له‌تی زۆری وتوو. بۆیه‌له
 رووی خۆیدا ده‌لیم، نه‌بیته‌غه‌یه‌ت. شیعر و قسه‌کانی
 هه‌موو ته‌ناقوزه و هه‌موو شتیکی بۆ فیز و ده‌ماره. نه‌گه‌ر
 باسی کورد ده‌کا، بۆ نه‌ویه‌ ناتوانی شتی تر باسبکا.
 چونکه شاعیر نیسه و نهم ره‌خنانهم رووبه‌رووی خۆی

ده‌لیم و ده‌زایم وه‌لامی نییه. مامۆستاش وتوویه‌تی یه‌که
 یه‌که ره‌خنه‌کانت بلی، جا نه‌گه‌ر توانیم وه‌لامده‌ده‌مه‌وه و
 دانیشتروان داوه‌ریبکه‌ن. ئه‌ویش وتوویه‌تی: یه‌که‌م،
 بیستوومه ده‌لین ستالینت خوش‌شده‌وی. ستالین یه‌که
 میلیۆن نینسانی کوشتووه، که به هیچ شایه‌نیکی
 مرو‌فایه‌تیدا ناکیشری. ئاخ‌ر کوشتی میلیۆن به کام
 به‌لگه په‌سا ده‌دریت؟ من پیم وایه مرو‌فایه‌تی بو
 کرده‌وی ستالین و هیتلیر وه‌لامی نییه، نه‌مه یه‌که. له
 یه‌کنی له شیعه‌کانتدا ده‌لتی:

نه رهندي، نه فه‌له‌ندهری، نه فارسی، نه به‌رپه‌ری

کوردیکی پر ده‌رده‌سه‌ری، بی‌قیمه‌تی وه‌که تووری ته‌ر
 کوردت به بی‌قیمه‌ت داناوه. وه‌کو تووری ته‌ر ناوی ده‌به‌ی،
 که‌چی خۆت به خه‌مخۆری کورد ده‌زانی، نه‌مه دوو. سییه‌م:
 جلی مه‌لایه‌تیت له‌به‌ر دایه و ده‌لتی سه‌یدم و... که‌چی دینت به
 گالته‌گرتووه و ره‌خنه‌ی لیده‌گری... و چه‌ند شتی تر. هه‌موو
 دانیشتروان گوی قولاخ بوون تا بزانی وه‌لامی مامۆستا چیه.
 مامۆستاش وتوویه‌تی نیازم نییه وه‌لام بده‌مه‌وه، هه‌موو خه‌لک
 خۆیان وه‌لامه‌که ده‌زانی. به‌لام به کورتی ره‌خنه‌کانت
 شیده‌که‌مه‌وه، به‌لکو خۆت تییگه‌ی.

یه‌که‌م: له باره‌ی ستالینه‌وه ئه‌وه من و ئه‌وه تو و ئه‌وه هه‌موو
 خه‌لك جارێكم ستایش له ستالین کرد بێ، ناوی ستالینم بردبێ. ئاخ‌ر
 کاکه من نیشم به ستالین چیه؟ کێ شتیکی لیم بیستوه، فه‌رمووی
 هه‌موو ئه‌وانه‌ی که به هه‌ر هۆیه‌که‌وه خه‌لك ده‌چه‌وسینه‌وه و
 ده‌یان‌کوژن من به خرابیان ده‌زانم. جا کاکه فه‌رموو به‌لگه‌ت بده، نه‌گینا
 فه‌رمایشته‌که‌ی جه‌نابت سه‌یه. جا نه‌گه‌ر تو سه‌لماندت له
 هه‌رجینگایه‌کدا و به هه‌ر جو‌ری من له ستالین ستایشم کردبێ و به چاک
 ناوم بردبێ. به‌شه گوژته برژاوه‌که‌ی نهم نیوه‌رویه‌ی خو‌مت ده‌ده‌می.
 به گیانی مام قادر^۱ درۆ ناکه‌م. با من نهم نیوه‌رویه‌ش هه‌ر وه‌کو جار‌ان
 به بێ قه‌لی برژاو بزیم. به‌لام چونکه هه‌رگیز شتی وام نه‌وتوه به
 خه‌یالی ره‌حه‌ته‌وه به‌شه گوژته قه‌لی برژاوی خو‌م ده‌خو‌م. له باره‌ی
 ئه‌و تاکه‌شه‌وه که فه‌رمووت، نهم به‌یته جه‌نابت سه‌رنجت نه‌داوه. نه‌گه‌ر
 تو‌زی بیرته‌کرده‌وه ده‌ترانی هه‌چکس له جیهاندا نیه‌ بتوانی کورد به
 خراب بزانی و به بی‌قیمه‌ت ته‌ماشایکا، جگه له شه‌یتان. ته‌ماشای هه‌موو
 شه‌یره‌که‌ت نه‌کردوه. ئه‌و به‌یته هی ئه‌و شه‌یره‌یه که خه‌وێکم دیوه و
 له‌گه‌ڵ شه‌یتان ده‌دوێم. ئه‌وه شه‌یتانه قسه به کورد ده‌لی، نه‌ک من. من
 کوردم خو‌شده‌وی ته‌ناهت جه‌نابیش.

۱۷- ره‌نگه مه‌به‌ستی له به‌رپه‌شیخ قادی چو‌پسه بیت.

له وه‌لامی پرسیاری سییه‌مدا ده‌لتیم: نه‌ری برا کوا من ره‌خنم له نیسلام گرتووه و خوانه‌خواسه له‌کوی خراپه‌یه‌ک به ده‌م و قه‌لم و بیرمدا دژ به نیسلام هاتووه؟ من له ته‌واوی ته‌مه‌مدا بی‌زاری و نار‌ه‌زایی خۆم له پی‌اوی دوو روو ده‌ر‌پ‌روه. وه‌کو خۆت ده‌لتی جلی مه‌لای (نایی)م له به‌ر دایه و نۆیژ ده‌که‌م. خۆیشم وا ده‌زام پی‌غه‌م‌بری خوا^(۲۰) هیچ نۆمه‌تیکی وه‌کو من خۆشی نه‌ویستووه. چونکه به‌گژ نه‌وانه‌دا چووم که به‌ درۆ قسه‌کانی نه‌ویان بو‌خیری خۆیان گۆر‌پ‌یون و به‌ درۆ خۆیان کردووه‌ته‌ جینگه‌ داری نه‌و. جا کاکه‌ گیان نه‌وانه‌ وا مه‌زاتخانه‌یه‌کیان داناره و دینیان تیدا هه‌را‌ج‌کر دووه و به‌ هه‌ر قی‌مه‌تیک ده‌ی‌فرۆشن: نه‌وانه‌ وا خۆیان به‌ رابه‌ر و پی‌شه‌وا ده‌زانن، به‌لام نه‌ رابه‌رن و نه‌ پی‌شه‌وا، زه‌می نه‌وانه‌ و ده‌رخستنی ته‌له‌که‌و فرۆفیل‌یان زه‌می نیسلام نییه، به‌لکو خزمه‌ته‌ به‌ نیسلام. له‌رمووت ته‌ناقوز له‌ شی‌عه‌کانتدا هه‌یه. تو ته‌ناقوز به‌ چی ده‌زانی؟ نه‌م وشه‌ تی بگه‌یت و بزانی من چی ده‌لتیم، نه‌و ده‌ دینه‌اره‌ وا خالۆ قادر ده‌یدا به‌ می‌وانه‌کانی بو‌خه‌رجی سه‌فه‌ره‌که‌مان، ده‌لتیم بیدا به‌ تو، به‌ مه‌رجی دینه‌اره‌کان هه‌ل‌گری و «ده» که‌ بجه‌ته‌ سه‌ر «ته‌ناقوزه» که، نی‌ر نیشی خۆت کردووه، ده‌ست له‌م قسانه‌ هه‌ل‌ده‌گری و ده‌چیه‌ سه‌ر

بهرنامه‌ی خوٚت، جا کاکه گیان دور له روت، هدرچی پیای
 نه‌زانه، پی وایه من شتیکی تازه په‌یا بووم، که چی وانیه.
 نه‌مانه و هموو ئایین و بیر و راکان هر نه‌وانه ده‌لین، من
 به شیویه‌کی سووک و ساکار به زمانه‌که‌ی خوٚمان بوٚ خه‌لکی
 ده‌گیرمه‌وه. نه‌وه‌تا هموو کس پی خوٚشه.

جا هر نه‌وه‌لامانه‌ی کردوون به‌گالتنه و شوخی و
 کوٚره‌که‌ی رازاندوٚته‌وه‌و دانیش‌تروان زور پی‌یکه‌نیون که
 ماموستا نه‌وه‌نده‌بیری تیژ بووه. ته‌ناقوز و حسابی نه‌بجهد
 و نه‌م پرسیارکه‌ره که جوٚری ژیانی رابوردووی له‌گه‌ل
 نه‌م تینیه‌ی ماموستادا زور ده‌گونجی: (دانیش‌تروان کابرا
 ده‌ناسن و ده‌زانی ژنی زوٚری هیتاوه) سهر سور‌هینهر
 ده‌بی. مه‌به‌ستی قانع له‌ده، پی‌ی (ی)یه که به‌حسابی
 نه‌بجهد ده‌کاته‌ده، بیخه‌ره نیوان نون و نه‌لفی
 ته‌ناقوزه‌وه، ته‌نیا... دهر ده‌چیٚت!

قانع و سووتاندنی دیکان

له‌وکاته‌دا که پیلانگیٚران به‌فیتنه‌ی ئینگلیس، ده‌یانویست
 سه‌روک عه‌شیره‌ته‌کان له‌یه‌ک دور بن و ده‌ولته‌ته‌کان ناچار
 بوون په‌یره‌وی سیاسه‌تی به‌ریتانیا بکه‌ن. به‌ریتانیاش خیری بوٚ
 کس نه‌ده‌ویست، ته‌نیا به‌رزه‌وه‌ندیی خوٚی له‌پیش چاو بوو.

بهرزه ونديی نهویش هه لنانیان بوو، بو شهر کردن له گهله
 یه کتر دا. ده یانوت نه گهر وا نه بی تیمه یارمه تی سهرانی
 عه شیر هه کان نادهین. نهوان ههروا و نه مان ههروا، جاله بهر
 نهوه، نه گهر سهرانی عه شیر هه کان یه ک بوایه ن و بیانزانیایه چی
 ده کهن، نیتر نه ده بوونه (وجه المصالحه). جا ههر بهم
 بو نه یه وه هیچ کات نه یاننده هیشت سه روک عه شیر هه کان یه کبن و
 ده یانکر دنه دوژمن. یه کیکیان ده کرده سه رتیب و نهویان
 ده خسته تهنگانه وه و پاش ماوه یه ک دور ده گورا. نیتر بویه نه م
 ناوچه یه وای لیها تبوو. بویه گه یشتبووه نهو جیگه، هوی زوری
 هه یه لیتره دا ناگونجی باسی بکهین. ههر له «روم» و «عوسمانی»
 شه وه زورویزه کان خویان سه پاندووه به سه ر کورده
 داماوه کاندا. نمورونه یه ک لهو پیلانه شه ریک بوو له بهینی سهرانی
 هه ورامی که سه لاتی نی هه ورامان له نه وه ی بهمه ن سولتان بوون
 و سه دان سال پیش هاتنی نینگلیس له هه وراماندا بی هیچ شهر و
 شور ی ناو خو له گهله خه لکدا به چاکی و پاکی ده ژیان و رهنگه
 بلیم تاکه که سی له دهستی فه رمانه رواکان نارازی نه بووه. به
 داخه وه من له رابوردووی مه ریوان نازانم: رهنگه نهویش وه کو
 هه ورامان بووبی، نه وه ی که روونه: هیچ کوردیک بی فی تی
 دوژمن دژی کوردیکی تر نه بووه. به ههر حال شه ریکی ناشیرین

له نیوان ههورامان و مه‌ریواندا روویداوه. دی سوتان و مالی رهش و رووتی مه‌ریوانی تالانکرا و چهند بیتوان کوژران به بی نهوهی هیچ خیریکی بو خه‌لک بی. ماموستا باسی نه‌م شهر و هه‌رایه‌می له خوالیخوش‌بوو ره‌زا به‌گی باراماوا بیستووه. ره‌زابه‌گ پیاویکی ژیر و قسه‌خوش و قسه‌زان و دهرد چیشتوو بوو. زور شق وردی له بیر بوو، یا بیستووی. ماموستا نار‌ه‌زایی خوئی و داخی له‌م شهره دهرده‌بری که شهریکی زور بیزراو بووه. تفه‌نگچی ههورامی دینه سهر دیتی دهرزیان و تالانیده‌کن، مال به مال ده‌یسووتین، خه‌لکه که ئاواره ده‌کن، چهند کس له‌م شهره‌دا ده‌کوژرین و دوژمنایه‌تیه‌که ده‌که‌ویته نیوان ههورامی و مه‌ریوانی.

نه‌م شهره سالی ۱۳۴۰ ی کزچی مانگی روویداوه. من خوم بو نه‌م شهره له فایق به‌گی زه‌لکه، که ئیستا له سنه دوکانی پارچه فروشی هه‌یه و به ره‌نجی شانی خوئی ده‌ژی، پرسیارمکرد. چاکی لیده‌زانی. کوژراوه‌کانی ده‌ناسی. به‌لام شیعه‌کانی له‌بهر نه‌بوون. بویه له کاک‌علی بۆریده‌ری پرسیارمکرد و نه‌ویش فه‌رمووی: من هه‌موو شیعه‌کانم له‌بهر نین، به‌لام نه‌وهی که له بیرمه بۆتانی ده‌خوینمه‌وه، جا نه‌وه ئیوه و نه‌وه شهرنامه‌ی ماموستا قانع:

چ خاکیکه به سهه رمانا گراوه

چ ئاویک هه له بهرمانا رزاوه؟

شهری هسه ورامی و رۆلهی مهربوان

چ هه ربیکه، به چی نساوی نراوه؟

چ جهنگیکه برای هه ورامی مهزلووم

به کام شهر بوو، دهوای دمردی گراوه؟

به کام تاوان هه ژاری دهرزیانی^۱

له ری کیدا بووه خوینی رزاوه؟

زه خیره و رهنجی سالانی له دمس جوو

له بهر چی مال به مال سووتینراوه؟

مهپ و مالات له کلپهی ناگری شهر

به زینوووی چلۆن برژینراوه؟

کورپی هه ورامی پر تین و ئه وینم

به دهستی کام برای خنکینراوه؟

له ری کاروانی هه ورامی به دیلی

له بهر چی؟ بو حوزووری کی براوه؟

شهری دووگهس له پهك مالا له بهر چی؟

چ تومیکه به بیسی چینراوه؟

شهری کی بوو؟ به دمس کی بوو له بهر کی

مهپری کام ماله کورده جووته زاوه؟

۱- دهرزیان دینه که له دیکانی مهربوان، دوو کیلومهتر له شارۆچکهی کانی دینارموه دووره.

بسه دستوور ..... کونه لؤتی

چ خوینی کورده بیقیمهت رزاوه؟

ده بهسیه کاکی زاتم بهسیه تا گهی؟

تہماشاکہ زہمانہ گ—ؤپردراوه

مہریوان مامہیہ و ہہورامی لالؤ

چ پی—لان و چ داویکہ ن—راوه؟

ہمتا نیستا شہری نیؤ دہولہتان بوو

کہچی نیستا شہری مالان کراوه

شہری ناحق بہ سمر کوردا سہپاوه

سکی ک—ورده له مہیداندا دراوه

ہہزار لعنہت له شہرخوازی زہمانہ

نہوہی لای خوا له شہیتانی کراوه

له خیر و خوشی کورده بی نہسیبی

موبارہک بی له شہر سہہمت دراوه

شہری بہین دوو برا ئەقلن مہحالہ

برا کوشتن چ پیس و بییزراوه!

بہ وەللأ کورد شہراشؤ نہبووہ ہہرگیز

ہہمیشہی خوا شہری پی گبیردراوه

نہ ہہورامی و مہریواندژ بہ یەک بوون

بہ پیر شالیار قہسەم مہجبوور کراوه

بە رۇحى كابل و شېخ رەش قەسەم بى
مەريوانىش بە گۇچان نىردراوه
كەسى گەر نەچووه بۇ سووتان و تالان
بە ئەمرى ناغەكان تىنى ھەندراوه
لە زنجدايە، لە ناو بەردا لە گەورە
بەرھە مەيدانى شەپ دەرھينراوه
ژن و خىزان و ئەولاد و عەيالى
بە بى رەحمى لە مالى دەرگراوه
كەسى ملكەج نەبوو بى روو بە مەيدان
سەرى چوو سەرۈمتى تالانكراوه
دەزالم بەسيە وازبىنە لە بەر چى
سەمىلى پىساوەتتە قىرتىنراوه؟
دە چەوساوى ئەسرى كۆت و زەنجىر
بىزانە بابى تۆچى پىسى كراوه؟
ھەتا كەى نابرى زەنجىر و دەسبەن
سەدان سالىھ لە دەستى تۆ نراوه
تەمايەر بىت كە دەورانىكى تر بىت
نەجاتت بى لە دەستتەم چەشنىرپراوه؟
خو ھەرموويە بۇ خۆت بىرە مەيدان
بىزانە كۆمەكى ئەو بى چەساو

که خۆت رازی به همر دمرد و به لا بی
دمه وتاوی به دمس دمرد و به لاوه
که خۆت فشکرد ههتا بارت له سهر نین
به بی ره حمی قه یاسمت کیشراوه
له نیش و دمرد و نازار بی زوانان
ببزن باره و پشیله ییش ههر میاوه
برا خۆ تۆ زوان و هورگ و دهنگت
ههیه و بو بانگه وازت دانراوه
ده هاواری که کاتی دمرده داریت
که هاوارت له دنیا دهنگی داوه
له بهر مهزلوومی تۆ گشت دینه هاوار
چ هاواری؟ وهکو ساجی زپراوه
ده پروانه برا چاوت هه ئینه
هه مووی دونیا وهکو ئیره نهماوه
ئه بی رۆژی ببینم سهرومری کورد
له ههر لا ناوی کورده و قاوه قاوه
دببا په رزینی قایمینی له رووتان
حهیا و شهرمم به جاری نایه لاوه
ئهوهی خایمن به کورد و کوردستانه
دزمانم زۆله، دایکی .....

بهیهك هیمهت، هه موو هه ئسین به یه کجار
 برا ئیستا که نـۆبهی خووگه پراوه
 ده خان خانی و عهشایه ربازی بهسکه
 دههۆئی بوو، دره، دهنگی نه ماوه
 نهگه ر دنیا هه مووی بهش بهش جیایی
 بهشی ئیمه له دۆلاش تا پزاوه
 منیش بیبهش وهکو باقی هه ژاران
 دهیان ساله ئه ویش داگیر کراوه
 نهگه ر رۆژی به ئاواتی گه یشتین
 دهزانم مافی قانع، هه ر خوراوه

ئوسا عهلی و شیعریکی نه ناسراو

خوالیخۆشبوو ئوسا عهلی نادری هه بوو
 خه لکی بۆریدهر بوو، هه اتبووه ده وری
 «ده ره تفی» و «کانی سانان» له بهر بیکاری
 ناچار بوو بوو به بهر گدوور و به ئوسا عهلی
 خه یات ناوبانگی ده ر کردبوو. له م ئاخره دا
 ئوسا عهلی نادری
 مالی چوو بۆ شاری مه ریوان. پیاویکی سه خی، قسه خۆش و
 پیاوانه بوو. خزمه تی خه لکی زۆر ده کرد، له گه ل داده ره عنای
 خیزانیدا که ئه ویش ژنیکی کوردانه و لیه اتوو و میواندار و

ماندوونه‌ناس بوو. بېووه دایکی نهو مندا لانانه که له‌بهر
بیمه‌دره‌سه‌یی ناچار بوون بو خورندن له دیوه بچن بو شار.

هر سالة چهند کس له‌مالیاندا ده‌یاخویند. هم داده ره‌عنا
و نوسا علیه وه‌کو نهوه خزمه‌تکاری بی حق و ابوون.
ده‌سته‌یه‌ک میوان ده‌هات و ده‌سته‌یه‌کی تر ده‌چوو، هر گیز هیچ
کامیان رویان گرژ نه‌ده‌کرد.

نوسا علی زور شتی ده‌رباره‌ی ماموستا قانع ده‌زانی و
شعیری نهوی زور له‌بهر بوو. شعیری شه‌ری مریوان و
هه‌ورامان و شعیری مه‌ولانا علی که بو خوالیخوشبوو مه‌لا
علی، که یه‌کئی له ماموستا‌کانی نهو سه‌رده‌مه بوو نووسیوه.
هر وه‌ها شعیری دارمازوو و قه‌زوان و په‌رؤ شره‌که. ده‌لتی دار
مازوو و دارقه‌زوان بو نیوه شین بوون و رواون، بو نه‌وه‌ی به
سه‌مه‌ر و ده‌رامه‌تتان نه‌داری نه‌هیلن و هه‌ر گیز بیکاره و
مفته‌خوړ نه‌هیلن. کی په‌رؤیه‌کی پیا‌کردن و له‌بهر سیبه‌رتاندا
دانیشت بو مفته‌خوړی؟ کی بوو کوردی فیری مفته‌خوړی و
مفته‌ده‌ری کرد؟ شعیرتکی زور جوانه. به‌لام من نایانووسم له
بهر نه‌وه‌ی ره‌نگه بیته هوی دل‌تیشانی بری له بنه‌ماله‌کانی
مریوان. منیش به‌سه‌ریاندا راده‌بوورم، نیز هر وه‌کو باقی
گنجی ژیرخاکی ولات ونده‌بن و کس دل‌ی ناهیشی. هر هم

وهستا علیه شیعری شاعرانی تری له بهر بوو. هر چه ند
 نه خوینده وار بوو به لام زور زیرهك و زور بر تیژ بوو. رهنگبی
 دوو سی کتیب شیعری له بهر بووبی. نهم شیعری خواره وهی
 له بهر بوو، پتی وا بوو هی مامۆستایه و دواى بلاو کردنه وهی
 شیعری «مینالی» کیشه که وتوو ته نیوان «ناری» و «قانع» و
 مامۆستای دهره تفی. مه لایهك له پینجوین که ناوه کهی نازانم و له
 بیرم نه ماوه نهم شیعرم بۆ خوینده وه. بۆ نهوانه ی لهو دهره دا
 که شیعری مامۆستایان بیستووه، به تایه تی به ریز مه جوود به گی
 حهیده ری که پساویکی زیرهك و راستویژه و وتی هی قانع نییه،
 هر وهها شیعره که تیکه له وه کو دوو شیعر بووبی و تیکه لاو
 کرابی. جا هر چیم کرد بۆم راسته به وه و بۆم جیانه کرایه وه.
 دلشیم نه مات لاییم. به ناوی شیعری قانعیشه وه بلاوینا که مه وه.
 له بهر فهرمووده ی وهستا علیه و نه وهك هی نهو بی دهینووسم.
 وهستا علیه زور به راشکاو ییه وه وتی هی قانع و به زمانى
 یه کیکه وه نووسیویه تی. هر وهها وتی له مانه زورتر بوون و له
 بیرم نه ماوه. نایهت و حه دیسی رهق رهقی زوری تیدا بوو، بۆیه
 له بهرم نییه. جا هی هر کهس بی شیعره و کوردییه، شتی چاکی
 تیدایه و حه یفه بفه وتی، به لکو کهسی نهم شیعری هه بی و بۆمان
 روونبکاته وه. له دوا ییدا که نشانی مامۆستا وریا قانعم دا

فەر مووی: لەو باوەرەدا نىم نەم شىعرە ھى قانچ بىت. جا كە وا
بوو ھى قانچ نىيە و لە بەر فەر موودە كەى كاك عەلى
بلا و پدە كە مەوہ. تا بەلكو كەسانى بزنان شىعرى كىيە و بۆمانى
راستكەنەوہ.

وېرد و تەھلىلە و تەحيات و زىكرم

دەرس و تەئلىف و تەحرىر و فىكرم

ئارەزوو و ئامانچ، ھۆش و گۆشەكەم

خەو و خۇراك و عەيش و نۆشەكەم

بۆ مەنەم ئەكەن مەلام و پىرم

عالم ئاگام، ئەفامم زىرم

ئەوانەى ئەكەن قسەى خۇراپى

تۆى مودەپىس و مەلای ئاواپى

نازانن كاكە دوور لە شەوورن

لە وادى عىشق و موحىبەت دوورن

دەسبەردارم بە، وازم لى بىنە

مەھەپنە قسە و دەنگم دەر مەپنە

كام دەردەناسى دەردم ئەزانى

ئەم بارەى عىلم و عىشق ئەتوانى

بىرام ھىچ زىرى لۆمەى من ناكا

ئەگەر كەسى بىو تەجاھول ئەكا

سوقرات، ئەرەستوو، حوكەماى يۇنان

عىلمى سەرف و نەحو، بەدىع و بەيان

تا ئیره دیاره چەند بەیت لە بەین بەیتەکاندا نەماون، یان
 جینگۆرکیان پێکراوه. پاشان دەگاتە باقی شیعەرە کە:
 ھەر بە مندالی بۆ حوجرە ی فەقی
 ھەناعەتکردن بە نانە رەقی
 ھەلوام نان و دۆ، شەربەتم ئاوبوو
 گال و جۆم لە جیبی گوشت و پلاو بوو
 من ھەرچی رەنج و زەحمەتم کێشا
 چەن شەو نەخەوتم لە دەرد و ئیشا
 بەو ھەموو ئیش و دەرد و ئازارە
 کە من چەشتوومە لەم رۆزگارە
 علیم و مەعریفەت، تەجرووبە و زانین
 ھەموویان فێر بووم بە گوێرە ی توانین
 ماوەی تەمەنم خەریکی چی بووم
 ھەمووی بەتال بوو ئەوەی کەدیبووم
 ئیستا تێدەگەم ھەر کا و بایەک بوو
 چیم بە دەس ھینا ھەر ھەوایەک بوو
 ھەر نەزانی بوو، ھەر بێ ئاگایی
 گا بیری شەکر و گا بیری چایی
 ھەرچی رەنجەدا زۆر تر بزانی
 تازە تێگەیم کە ھیچ نازانی
 فەلسەفە و مەنتیق چینیان کرد بۆ من
 ئیم بوون بە ئافات ھەر وەکو دوزمن

ئاخ چەندە دوور بوو ئارمىزۇو و ئىمەل
پىردىمكى گاران دارەكسى سەركەل
كە تىنگەيشتەم زۆر دامام بۇ خۇم
هەتا كەي چىيوى نەزانى ئەخۇم؟
كاگە لە جياتى ئەم دەردى سەرە
لەم دنيا بىسەي بىسەر و بەرە
هەر لە مندالى ھەتاكو ئىستا
كەمەرى ھىمەت مەردىمان بەستا
ئەسەر ئەفسانەي ھەوس نەبوایەين
بە راسىي حالى لە ژين بوایەين
لە فيكر و خەيال گەنجى و .....
لە پەلەمقازەي جۇگەلەي ژينا
خۇم ئەدۇزىۇ ئەمزانى من كىم
لە كوئى ھاتووم و كامە شوين و جىم
خۇ ھەر گياندارئ ئەخوا و ئەخەوئ
تەمەنى ئەروا و پەكى ناكەوئ
پەك نانى گەنم يەكى ترقەلاس
ئەمیان حەرىر و ئەوئتر پەلاس
ھەر كام تەمەنى جۇرئى بىردە سەر
پەكى بە خۇشى يەكى دەردى سەر
ئىستا تىنگەيىم چۇن دەروا تەمەن
بە ھۇقە و ئىزرەم بە تەنەكە و مەن

یه‌کی نه‌کیشی و یه‌کی نه‌پییوی
 یه‌کی سوکنا بوو یه‌کی نه‌دیوی
 نه‌مانه هه‌مووی ورپنه و به‌هانه
 هه‌لووک و تۆپی ده‌س منالانه
 من خۆم نه‌زانم چیم لئ هه‌وماوه
 منیش هه‌ر وه‌ک تۆ ریم لئ گۆراوه
 هه‌ر وه‌کو که‌سی سه‌ری با له سه‌نگ
 له سه‌ری لاجی مه‌ستی و شیتی و مه‌نگ
 جا نیسته خه‌ریک شوکرانه‌ی خوام
 له خه‌وی غه‌فلت زوو داچله‌کام
 حالیم بوو زیان هه‌ر نه‌مه نییه
 هه‌ر فلس و عانه و هه‌ر دره‌م نییه
 نه‌ردلی ئینسان عه‌رش خواجه
 که‌ی جیگای عه‌مر و زه‌یدی تیايه؟
 گه‌ر ئینسان ماواو جیگه‌ی خۆی ناسی
 که‌وته سه‌ر ریگای راسی به راسی
 نه‌بینی هه‌یه‌وو جیگای زۆر به‌رزه
 یه‌کجار بچووکه نه‌م کوره‌ی عه‌رزه
 له کوپوه هات و بۆچی هاتوو
 بانگی ئیرجیعی له کی بیستوو؟
 جا تیده‌فکری نه‌گه‌ر دهرکی هه‌س
 نیدای فادخلی فی عبادی به‌س

ئهم هاوارهی بیست لیژی حالی بوو
میژی له ههر چی پووچه خالی بوو
له قهید و بهندی دنیا و مافیها
به ههشت و خوشی ههرچی و اتیدا
که رزگاری بوو نه‌حه‌سیته‌وه
له سه‌رمه‌قولات ئه‌وه‌ستیته‌وه
جا ئیتر لایه‌ق الی ربها
ناظر و ناظر کهون و مافیها
هاوار و لاله و دوعام دم به دم
ئهمم دهسکه‌وی له دهستی نه‌دم

مامۆستا مه‌لا عه‌لی مه‌لا عه‌بدوللا

قانع و شیخیک

مامۆستا مه‌لا عه‌لی^۱ گپیرایه‌وه و فه‌رمووی:
جاریکیان له سه‌ی سادق له مالی مامۆستا مه‌لا
سالحی سه‌ی سادقدا میوان بووم. مامۆستا قانع

۱- خوالیخۆشبوو مامۆستا مه‌لا عه‌لی پیاویکی خۆینده‌وار و ئایینه‌ره‌هر بوو. له بنه‌مالهی «حاجی مه‌لا نه‌زیر»ی ته‌ویله‌یی بوو. زۆر جیگای کوردستان گه‌را و گوێزاوگوێزی زۆری کهوتۆته به‌ر. شیعر و نووسراوه‌ی زۆری هه‌یه که به‌ داخه‌وه له چاپ نه‌دراون. له مانگی گولانی ۱۳۴۱ی کۆچی مانگیدا له دنیا ده‌رچوو. ئهم گه‌وره‌ پیاوه‌ کوری «مه‌لا عه‌بدوللا»ی «خاتوو ئه‌سما»ی به‌ناوبانگه‌، که به‌یاز و ده‌ستنووسه‌کانی به‌لگه‌یه‌ بۆ میژووی کورد، به‌ تابه‌ت هه‌ورامان. نووسه‌ر بۆ هه‌وراماناسی که‌کی زۆری له‌م به‌یاز و ده‌ستنووسانه‌ وه‌ر گرتوو.

بیستبوی له‌ویم، به هۆی خزمایه‌تی و خوشمویستیه‌ک که له نیوانماندا هه‌بوو، هات بۆ لام و مامۆستا شه‌و نه‌یه‌یشت برواتمه‌وه. شه‌و جار‌جاره له سه‌ر بارودۆخی رۆژ له‌گه‌ل مامۆستادا ده‌که‌وته کیشه و باسه‌که‌یان به درێژی و وه‌کو جنه‌ده‌لی لیده‌هات. زۆربه‌ی باسه‌کان باسی بیروپروا و نایین و شه‌ره‌کانی مامۆستا بوو.

مامۆستا مه‌لا سالح فه‌رمووی: تۆ هینه‌ده باسی خوا و پیغه‌مبه‌ر و نه‌وانه ده‌که‌ی، وا دیاره بروات به نه‌ولیا و شیخ و ته‌ریقه‌ت و که‌شف و که‌رامات نییه؟ نه‌مویش به وردی و له‌سه‌رخۆ، وه‌لامی ده‌دایه‌وه و له‌وانه فه‌رمووی: نه‌گه‌ر تۆ بروا به‌وه بزانی من ده‌سه‌و داوینی شیخ ... ی هه‌له‌بجه بیم و ده‌ستی ماچکه‌م و لیتی پاپایمه‌وه که بیته هۆ له به‌ینی من و خوادا و من هه‌ر داواکارییه‌کم بیی، نه‌و به خودای بگه‌یینی و چونکه من ده‌نگم نایگاتی و من بۆ هه‌ر شتی‌کم بچم بۆ خزمه‌تی نه‌و داوا بکه‌م، نه‌و بۆم بلتی به خودا و به‌لکو بۆم جینه‌جی بی یا فیرم کا، چون بۆم بۆم، کاکه من نیسی وا ناکه‌م. من نه‌و و ئی‌وانه‌ی وه‌کو نه‌و وان به دژی نایین و ره‌وشی به‌رزی مرۆفایه‌تی ده‌زانم و من پیم وانیه نه‌گه‌ر ئیمانداریک نه‌چی بۆ لای که‌شف زانیک یا نه‌گه‌ر که‌شف زانیک نه‌بی ده‌ستی پتوه بگری شتی‌ک ده‌فه‌ومی. ئاخه‌ر برا شیخ... چونکه کوری شیخ... له بنه‌ماله‌ی ... بووه خۆی کردوه به خاوه‌نی نایین و... بۆچی قورئان و حه‌دیس تراونه‌ته لاره و نه‌م کابرایانه جی‌گاکه‌یان

گرتوونه تموه و چۆن ره وایه کۆمهلی چهوساوه بخزیته شوینی نهمانه و بۆ
 ههر کوی که بیانهوئی رایانکیشن؟

منیش وهک مامۆستا بری رهخنه و تیینیم بوو لهسهه ژیان و
 کردهوهی، بهلام مامۆستا وهلامی من و مامۆستاشی دایهوه و به بهلگه
 سهلماندی که پایوکی ناینهروهه و له خوا ترس و دلتسۆزی خهلهکه
 و قسهی پر و پووچ و دروستکراو خراوته شوینی، جا من خۆم چونکه
 نهو شیخه که نهو ناوی برد، رقم لیتی بوو، به باشم نهدهزانی پیم
 خۆشبوو مامۆستا به چاکی نهدهزانی و رهدی دهکردهوه.

قانع وزه ماوهند

مامۆستا چهه یوسف گێزایهوه و فهرمووی:

جاریکیان مامۆستا قانع له گهل خاتوو نهمههی خیزانی به لای
 زه ماوهندی کهدا تیدهپهرن که ههر دووکیان پیر و بهسالا چوون. مامۆستا
 به عادهته کهی خۆی که زه ردهخهنه دهخسته سهه لیتی نهوانهه که
 دیانندی، تهنانهت له شایی و زه ماوهندی شادا که خهلهک خۆشحالتن و
 ههلهپهرن، دهیویست خۆشحالتریان بکات و شادییه کهیان شیرینتر
 بکات، له شایه کهدا دهپرسی: نهم زه ماوهنده هی کییه؟ دهلتین: هی نهم
 برادههیه. نهویش دهلتی: نهمه زه ماوهندی تویه؟ نهویش دهلتی: بهلتی
 قوربان. دهلتی: کاکه منیش وهکو تو نهم بهزمهه گێرا، نهم خهلهکهه

هه‌له‌په‌راند و ناوه‌ها جه‌نجالی‌کم ساز کرد، به‌لام عاقیبه‌ته‌که‌ی نه‌مه‌ بوو که ده‌بیینی. ده‌ست ده‌کیشی بۆ خاتوو نه‌منه و ده‌لی: نه‌مه‌ نه‌تیجه‌ی نه‌و هه‌موو جه‌نجاله‌ بوو که من گرتم، جا ئیتر خۆت ده‌زانی. خه‌لك ده‌ست ده‌که‌نه‌ پێکه‌نین و ده‌زانن مامۆستا ئه‌یه‌وی نیشان بدا به‌ هه‌موو که‌سه‌وه‌ نزیکه‌ و شه‌، یکی شای و شیوه‌نی خه‌لكه‌.

قانع و حافظ

دیسان کاک‌ه‌لی گه‌ی‌رایه‌وه‌ و فه‌رمووی:

له‌ سلیمانی له‌ گه‌ل نابینایه‌ك قسه‌ ده‌کا. نابینا که ده‌لی: قانع من چیم کردووه‌، خوا غه‌زه‌بی لینگرتم کو‌ی‌ری‌کردم؟ نه‌مه‌ زولم نییه‌ خوا له‌ منی کردووه‌؟ قانع ده‌لی: من به‌خیلی ده‌به‌م به‌ تو که چه‌ندی خۆشه‌و‌یت و کو‌ی‌ری کردووی. غه‌زه‌بی له‌ من گرتووه‌ نه‌م چاوه‌ مژمۆرانه‌ی داومی. نابینا که سه‌ری سور ده‌می. مامۆستا ده‌لی نه‌ گهر وه‌ کو من بو‌ویتایه‌، رۆژی چه‌ند جار خه‌زانه‌ که‌ت بدیایه‌، به‌ «دره‌وش» چاوی خۆت هه‌لده‌ کو‌لی تا نه‌بیینی. خوا غه‌زه‌بی له‌ من گرتووه‌ نه‌ك له‌ تو. کابرای نابینا زۆر پنده‌ که‌نی و سوکنای دی.

قانع و سه‌ی نه‌جمه‌دین

سه‌ی نه‌جمه‌دین که‌لجینی پیاویکی دیسندار و له‌ خوا ترس بوو. زه‌مانه‌ و نه‌داری گه‌یانده‌بوویه‌ پینج‌وین و خه‌زانی مردبوو، ئیتر ژنی نه‌هه‌ینا بووه‌وه‌. ته‌نیا کو‌ریکی هه‌بوو. له‌ دوا‌ی چه‌ند

سال فيرى سؤرانى نه ده بوو، له گه ل هوراميدا تيگه ليده كرد و شتيكى لى ساز ده كرد. بۇ هر كهس قسه ي بكر دايه. پيده كهنى و كه م كهس له قسه كانى تيده گه يشت. دوكانه چكوله يه كى هه بوو شتى تيذا ده فروشت. كاسبى سهر پيئى و هه موو جوړه ئيشيكي پياوانه ي ده كرد. خه لك زوريان خو شده ويست. زور پاك و به دلا چوو بوو. ميژه ريكي سه وزى به ته قه ل لكاندبوو به كلاوه كيدا كه توژى قوچ بوو، پييان دهوت «تانج». زور زيت و ليها توو بوو. جار جاره ئيش و كارى مامؤستاي هه لده سوپراند. ماست و دو و نان و دارى ده كپرى بؤ مالى مامؤستا. سه ي شه مسه دينى براى، كه ئيسته، به پيئى فه رمووده ي خوى ته مه نى (۱۳۵) ساله و له ميريوان داده نيشى، فه رمووى:

ئهم سه ي نه جه دينه روژى پاش نويزى به يانى كه هيشتا ته واو روشنى نه كردبوو چه ند نانى گهرم ديئى بؤ مالى مامؤستا. ته ماشا ده كا مامؤستا هيشتا خه به رى نه بوئه ته وه. خاتوو ئه منه له سهر بهر ماله و خه ريكي نويزه. سه يي كه ئه مه ده بينى ماتده بى و مامؤستا خه به رى ده بيته وه. خاتوو ئه منه ده پرسى: ئه رى بؤ ماتى؟ ده لى: هيچ. خاتوو ئه منه هه ر ده لى: چى بووه؟ مامؤستا به ژيرى تيده گا مه سه له چييه. ده لى، ئه گه ر ئه م نانه داده نى، بيدينيك ده يخوا كه هيشتا نويزى به يانى نه كردوو، ئه گه ر ده ياته وه، نه وه ي له سهر بهر ماله له نانى گهرم بييه شه، سه ي نه جه ده لى: ئه رى به خوا چاكت زانى. ده لى ده باشه به شه كه ي خاتوو ئه منه

و منداله‌کان دانی و به‌شه‌که‌ی من به‌مه. منیش له قینی تۆدا
 نویژی ئەم به‌یانیه ناکهم، خو ده‌بینی هیشتا زووه و نویژ ماوه. له
 روژی دوایدا که خوا پرسی بو نه‌تکرد، ده‌تیم تو به هر چی
 بیدین و نویژنه‌که‌ر و کافره رزق ده‌ده‌ی. سه‌ی نه‌جه بو ته‌نیا
 نویژیک نان به من نادا. سه‌ی نه‌جه ده‌بینی راسته‌کا و نیژی ها
 نه‌وه نانه‌که. مامۆستا ده‌لی: نه‌خیر تازه من رقم هه‌تساوه و له
 داخی تۆدا ئەم به‌یانیه نویژ ناکهم. سه‌ی نه‌جه هر چی
 ده‌پارێتسه‌وه برا هه‌تسه‌ دره‌نگه‌ خه‌ریکه نویژه‌که‌ت ده‌چی،
 مامۆستا ده‌لی: نه‌خیر تازه من رقم هه‌تساوه و له داخی تۆدا ئەم
 به‌یانیه نویژ ناکهم. سه‌ی نه‌جه وه‌قره‌ی لی ده‌بریت. نه‌گه‌ر
 مامۆستا ئەم نویژه‌ی نه‌کا نه‌وه‌لامی خوا چی بداته‌وه؟ ده‌لی:
 هه‌تسه نویژه‌که‌ت بکه، ته‌نیا روبه‌ه‌ دیناریکم هه‌یه ده‌ته‌می، له‌وه
 کاته‌شدا روبه‌ه‌ دیناری زۆر بووه مامۆستا ده‌لی: جا من به
 روبه‌ه‌ دیناریک خو ده‌نیمه‌ ناو نه‌وه‌ ناوه‌ سارده؟ سه‌ی نه‌جه
 ده‌لی: ده‌ی باشه به چی رازی ده‌بی؟ ده‌لی: نه‌وه‌ روبه‌ه‌ دیناره
 بده به سه‌ر و پی و پاکه‌تیک و کیته‌له‌یه‌ک ماست، بیه‌نه‌وه.
 ده‌لی: به سه‌ر چاو. مامۆستا ده‌سته‌کا به ده‌ستنوێژ گرتن و
 سه‌ی نه‌جه‌ش ده‌روا سه‌ر و پی و ماست و پاکه‌ت ده‌کری و
 دیته‌وه. نانی گه‌رم و سه‌ر و پی و جگه‌ره‌ی غازی و ماستاوه به

شوتىندا، نانئىكى چاك دەخۇن و مامۇستا دەلى سەى نەجە نەگەر
نەم نوپۇزم نە كر دايە چىت دە كر د؟ دەلى وەتلا ھەرگىز
مەرحەبام نەدە كر دى. مامۇستا بە عادەتەكەى خۇى كە بىرئك
بەسەر ھاتى دە كر دە شىەر، نەم شىەرەى خوار ەو دە نووسى:

بەداخەوە سەراپا شىەرە كەم دەستەكەوت.

خوایە كارەكانت زۇر بى قوسوورە

بەلام نەم تۇپش وەكوسەى نەجە سوورە

بە خاتەر دوو ركات نوپۇزى بەيانى

سەر و بى و ماست وپاكەت، ناننى ھانى

لە بەر ھەر نوپۇزى تۇپش ھىندەت بەدایە

خەلاتى نوپۇزى رۇزى ئەونە بايە

ھەموو بەرماناں دىراپوو، بەرد سوابوو

لە بەر تەزىبىك دەنك قەزوان نەماپوو

نەپنى لاپى، نەپنى ھارى نەپنى چەوت

ھەموو دنىا دەبوویە مانى مزگەوت

تەماشاكە چلۇن سەھىد لە بەر تۇ

لە تارىكى بەيانىدا تەپوگۇ

خەرىكى كار و بارى خەلك و خوایە

ئەلىنى قەرزى ھەموویانى لە لایە

مىنى بىچارە ھەر كارم سوپاسە

لە تۇو سەھىد، لە ھەر كەس كارى واسە

یه‌گی وه‌ک من له بهر باری نه‌داری
 له بهر نهم گاره‌ساته بهرد نه‌باری
 نه‌گهر پاداشی دهردی من به شایین
 له تایه‌کی ترزووی عه‌دلی دانین
 به هه‌شتی خوابه‌خوا هیشتا کو سووکه
 له نه‌و تاکی ترزوودا بچووکه
 که چهن قورسه خواباری گرانم
 منی قانع، چلونه نه‌هیتوانم!؟

قانع و سه‌عی به‌گ

له پینجوین سه‌عی به‌گی هه‌بوو پینان دهوت
 «سه‌عی هه‌مل به‌گ» پیاویکی چاک و خو‌ش
 مه‌ش‌ره‌ب بوو، مه‌لا و خو‌ی‌نده‌واری
 خو‌ش‌ده‌ویستن. زۆر قسه‌خو‌ش و نو‌کته‌زان بوو.
 جل و به‌رگی جوانی له به‌رده کرد. دنیا پشتی
 لی هه‌ل‌کردبوو، نه‌داری رووی تیکردبوو. سه‌عی به‌گ
 نه‌یده‌زانی چی بکا. ههر کاریکی بو ژیان ده‌کرد نه‌یده‌گرت. نهم کاک
 سه‌عیده هه‌میشه لای مه‌لای گه‌وره و پیاوه به‌رزه‌کان داده‌نیشته.
 له گه‌ل مامۆستا قانعدا به‌ینی زۆر خو‌ش‌بوو، له قسه‌دا زۆریش پیکه‌وه
 نه‌ده‌سازان. سه‌عی به‌گ به‌ مه‌نی خو‌ی ده‌پیاوا و مامۆستایش په‌یره‌و و

پرزگرامى خۆى. رۆژنىك سەعى بەگ دەلتى مامۇستا ئەوھ تۆ بۆ
 لە گەل.. بەىنت شىواوھ؟ دەلتى وەلتلا كاكە سەعى ددانى دەر هیتا بوو،
 جۆرى قسەيدە كرد من ئىز نەمىتوانى لە گەلتىدام. سەعى بەگ لەمە
 تىناگات و ماوھىەك ترووشى ھەر كەس دەبىت و لە ھەر لا باسى
 مامۇستا دەكرى دەلتى مامۇستا عادەتتىكى خەراپى ھەيە، ھەر كەس
 ددانى كەوت ئىز لە گەلتىدا نادوى. ھەتا رۆژى سەعى بەگ ھالى
 دەكەن ئەمە قسەيدەكى كۆنە و مەسەلە وايە. سەعى بەگ ئەم گالتەو
 شۆخىيەى مامۇستاي گرتبووھ دل و رەنجا بوو، لای موفتى توتتەچى ئەم
 شكايەتەى كردبوو. موفتى دەلتى كاكە سەعە ئەم قانە سەيىدە و لە
 سەيىدەكانى دۆلاشە، بچۆ بۆ لای و ئەم شىعرەى بۆ بچۆنەوھ. جا كە
 سەعى بەگ دوای ماوھىەك زۆر مامۇستاي نەديوھ، ھەر لە دوورەوھ
 دەلتى مامۇستا من لە تۆ تىنەگەيشتم، جا كە تىنەگەيشتم ئىز خەرىكبوو
 شىت ىم. ئەوھتا وەلامم بۆ ھىناوى لە قسەكەى تۆ خراپتە، مامۇستاش
 دەفەرموى سەعەگيان ئەمە قسەى موفتىيە.

هۆ باواسەى كۆنە دولاشى

دەر بە دەر كراو ئاشەوان باشى

مەلای راكردوو ئاوارەى دەردان

سەر قافلەى گرۆى ھەناسە سەردان

ئاوارەى ولات، راكردوى ھەدمف

رینگە لىگىراو لە ھەر چوار تەرەف

ئاگا بە ئەحوال دەردى بېدەرمان

تەماشات دەكمە دەمرم لە شەرمان

ئساخر كام ئىنسان وەكو تۇ واىه؟

غەيرى تۇ ھىچكەس دەنگى دەرنابە

ھىچكەسى گيانى نەنايە لاوہ

وەك تۇ كىم دىوہ بە رووى دنياوہ؟

ھىندە زوانى خۇت بۇ رانەگىرا

غەرقى لە دەرباى ئەندىشە و بىرا

فەرمووتە كە كەوت دىانى ...

دەمى خالى بوو جا ئەبى ...

جەنابت ئاگات لە خۇتان نىيە

چاك گويم بۇ بگرە بزانه چىيە

سەيى نەرپرچى ئىووش بتاشن

بە كوردى گورگى بشتى دۇلاشن

فەرھيان چىيە؟ گورگ و سەگ برا

ھەر كاميان جۇرئى ناويان لىيرا

خۇزگە چرچىل، يش سەگى بوايە

گردابە.....

بەس بۇ مەزاحە باسى گورگ و سەگ

تەنيا بە خاتر لالە سەعى بەگ

ئهم شيعردم نووسی بؤ دلدانهوه
بؤ لا چوونی شهر ئاشتيدانهوه
کاکه گيان ههموو شوخی و مزاحه
ئيهسانمت نييه ئهمسرى مباحه
مزاح و شوخی شتيکی جوانه
خوو و خدهی پاکی ئيمهی کوردانه
له ناو ئيمه دا بووه تا بووه
همزاران سائله بهرپوه چووه
قانع ناوی تۆ ههميشه بهرزه
ههزار وهك موفتی دینيته له رزه

سهعی بهگ و قانع

هر ئهم کاک سهعهیه گنپرایهوه و وتی:

چووم بؤ لای مامۆستا، وتم فریامکهوه. هیچم بؤ ناکری. نه
پارهم هیه و نه دهرامت. ناتوانم بژیم. مامۆستا هدرچی
بیریکردهوه به جینگایهك نه گهیشت. زوری خهفت بؤ خواردم.
نه پارهی ههبرو بجداتی و نه دهیتوانی به خیومبکا. زستانیش بوو،
زستانیکی ناخوش. دواي چهند جار رویشتن بؤ لای مامۆستا
وتم بیرمکردووه تهوه ئهم زستانه بچمه بهندیخانه تا بههار. نازانم چ
بکهم عهیب نهیی و ئابرووم نهچی. دزی و حیزی و جاسووسی
و ئهمانه ههموویان خراپن. له مهجلیسه کهدا کابرایهکی ژیر

دانیشتبوو، وتی: توتون زور قاچاخه به هر که‌سه‌وه بیگرن توتنه‌که ده‌بن و به نه‌ندازه‌ی پاره‌ی توتنه‌که جه‌ریعه ده‌کری. وتان فکریکی چاکه به‌لام له کوی توتون بینم؟ ماموستا فهرمووی من بری توتونم هیه بیه. وتم خوت چی ده‌کهی؟ وتی خوا په‌ک ناخا. منیش توتنه‌که‌م حیسابکرد، جورمه‌که‌ی نه‌وه‌نده بوو تا به‌هار له به‌ندیخانه ده‌مامه‌وه. خوشی خوشی توتونم گرت به ده‌سته‌وه به بازاردا ده‌ستمکرد به گه‌ران و پاش چه‌ند روز نه‌گرم. له پشته‌وه سواری پیکابیک بووم. بو سلیمانی و هه‌تا نه‌وی کس نه‌یوت نه‌وه چیه. له سلیمانی توتونم فرۆشت. پاره‌ی توتنه‌که چه‌ند بوو نه‌وه‌نده خیری کرد. هاتمه‌وه هه‌موو پاره‌که‌م دا به توتون، وتم با زور بی و زور له به‌ندیخانه‌دا بئیمه‌وه. توتونم هه‌لگرت و هه‌رچی ته‌ماشامکرد پؤلیس بیگری هیچ خه‌به‌ری نه‌بوو. گه‌یشتمه سلیمانی و فرۆشتم. دووباره هه‌موو پاره‌که‌م دا به توتون. نه‌هجاره‌ش کس نه‌یوت که‌رت به چه‌ند. پاره‌یه‌کی زوری تیدا بوو. فیکرمکرد نه‌مه ئیشیکی چاکه بو بچمه سجن. بری له پاره‌که‌م خسته باخه‌لمه‌وه و برنیکیشم دا به توتون. نه‌هجار به ترس و له‌رزه‌وه خوا نه‌یگرن، خوا نه‌یگرن، بردم. گه‌یشتمه پال‌شار. پؤلیس پتی‌زانی و لیمان گرت. هه‌ر چی هاوارمکرد فایده‌ی نه‌بوو بردمیان بو

پۆلیس‌خانه. تووتنه‌که‌یان بررد و حیسانیان کرد جه‌ریه‌که‌ی ده‌یکرده نه‌ونده. وتم نیمه ده‌چمه به‌ندیخانه‌وه. ده‌ستیان کرد به‌گیرفاندا پاره‌که‌یان دهر هیتا، ریک به نه‌ندازه‌ی جه‌ریه‌که‌ بوو. ته‌نیا نه‌ونده‌ی کم بوو پینج رۆژ به‌چمه به‌ندیخانه. به‌لام پینان به‌خشیم و دهر‌یانکردم. زۆر به‌خه‌مباریه‌وه هاتمه گاراجی نه‌سحابه‌سپی. ده‌گه‌رام به‌شوین که‌سیکدا دوو روپه‌ی لی بیتم و بیمه‌وه پینجوتین. ته‌ماشامکرد کابرایه‌ک بیستویه من لی‌ره‌م و نیو دیناری لامه، به‌شوینمدا ده‌گه‌ری. نه‌گه‌ر به‌دۆزیتمه‌وه و داوام لی‌بکا چی بکه‌م. چاوم پیکه‌وت، ناو سکم داکه‌وت. سلام کرد و وتی برا بیستومه خه‌ریکی کاسیت و چاکیش ده‌وله‌مه‌ند بوویت. پیم خۆشه‌بین به‌شهریک. ده‌لین تووتنفرۆشی شتیکی چاکه‌نمه‌وه دینار خۆت و خوای خۆت هه‌ر چی خیری کرد دووبه‌ش. نه‌وه دیناره‌م کرده مایه و له‌وه‌مووه نا ئومیدییه‌رزگارم بوو. نه‌وه‌ساله‌وه‌زعم گۆرا و له‌سایه‌ی تووتنه‌که‌ی مامۆستاه‌ژیانم گۆرا و زۆر چاکوو.

قانع و تیشکی چرا قووه (لایتا)

له‌پینجوتین خوالی‌خوشبوو سه‌لیم هه‌لتواچی هه‌بوو. ژنیکی هه‌بوو ژیر و لی‌هاتوو. ناوی نه‌منه‌خان بوو. ده‌چووه‌مالی

مامؤستا. هر چهند مامؤستا زؤر له پینجوتندا نه بوو، به لام لهو ماوه یه دا شتی زؤری لی ده گپ نه وه. نم ژنه ده چیتنه شهونشیفی. چراقووه یه کی پی ده بی. هیشتا چراقووه نه بوو بووه باو. ده رویش همه ناویکی خه لکی مرانه له مالتی مامؤستا ده بی. چراقووه که به ده ست نم ژنه وه ده بی جار جار ده ستیکی پیداده نی روشنی ده کا. ده رویش همه ش به سهیره وه ته ماشا ده کا و سهرده نیته لای گوپی مامؤستا وه، ده لی نم ژنه مه لایه که نووری لی ده باری، نه وه چاوی شیخه. مامؤستا تیده گا چیه، ده لی: ده رویش همه نه وه نووری عیلم و زاینه. چاوی ژیرییه، چاوی بیننه. جا ده رویش همه تیده گه یینی.

قانع و دوعای خیر بو شیخ

مامؤستا جار جار له دهر د و رهنجی کۆمهل زؤری بو هاتووه که چاره ی بو نه کراوه. ناچار بووه هر بهو زوانه که خه لک فیری بوون بدوی. نه گهر فه لایه کی داماوی نه دار نه وه نده دهرامتی نه بووه که به باشی بژی و ناچار بووه ژن و مندالتی له خراپترین بواری ناله باردا بهرپوه به ری، بو نه وه کاژه له ی بیته گیسک و گیسکی بیته بزن و بزنه کان زؤر بن و له کهره و کهشکه کمیان که لک و هر گرن. ته نانه ت دیه کانی دهوری شار ماستیان به منداله کانیان نه ده دا، بو نه وه ی بیبهنه شار و بیفرۆشن، بیدهن به شه کر و چای.

ماموستا کاتیک له یه کیک له دینه‌کانی مه‌ریواندا بووه، ژنیک ده‌چینه لای خیزانی ماموستا و ده‌لی: بوو کیکم بیزوو ده‌کا و زور حمزی له گوشته. نه‌گهر مریشکیک له مالی دراوسیکه‌مان بدزم. به‌هار کمره بفرۆشم حقه‌که‌ی بدهم، بلتی به ماموستا خوا قه‌بوولی ده‌کا؟ به خوا شمو تا به‌یانی خموی پیا ناکه‌وی. زور به‌زه‌ییم پیندا دیته‌وه زوریش له‌ر و لاوازه. خیزانی نهم باسه بو ماموستا ده‌گیریته‌وه و باسی بیتگوشتی و نه‌بوونی خه‌لکی دیکه ده‌کا. ماموستا ده‌لی بلتی تا دو روژی‌تر راوه‌ستی.

کورپکی لای، به‌ ناوی سوچان بانگده‌کا و ده‌لی نهم نامه‌یه نیواره بیتنه مزگه‌وت و بلتی نهمرو پینان داوم پیش نویژی مه‌غریب بیده ده‌ستم با کس نه‌زانی. ده‌لی به‌ سهر چارو. نیواره که ههموو خه‌لک ده‌چنه مزگه‌وت بو نویژی جماعت، نامه‌که ده‌داته ده‌ستی ماموستا و ماموستا تماشا‌بیده‌کا و ده‌فهرموی: ههموو چاک گوی بگرن لهم نامه‌یه، با بیخوینتمه‌وه. نووسراوه:

به‌ ناوی خوای گه‌وره،

خه‌لکی دیندار و پیاو چاکی ...

حه‌زهرتی شتیخ خه‌لکی دیسه خوانده‌خواسه به‌لایه‌ک به‌ رتویه، ههر کس ههر چی له ده‌ستی دئی دوعای خیر و مه‌لوودی و نیحسان بکا و به‌شی کاته‌وه به‌سه‌هر

خه لکدا، به لکورو خوار ئیحسانه که قهه بولتیکا و ره جبکا،
نهم به لایه دور کهورتهوه.

جا ئیستا هر کس به پی توانای گویره که یهک، بزنیك،
په زنیك، گیسکیك نه‌دا، بلتی با بینوسین و به یانی زور بهیتی بۆ
بهر مزگهوت با سه‌ری بپرین و به شیکه یه‌مه به سه‌ر خه لکدا.

ده‌بیته گریان و شیوه‌ن و هر کس ده‌توانی چهند سه‌ر
حه‌یوان بدا، ده‌ینوسن. به یانی هه‌مووی دیننه بهر مزگهوت،
سه‌ریانده‌پرین. به سه‌ر خه لکی ئاوایدا به شیده‌که نه‌وه. نه‌وه‌نده
گوشت زور ده‌بی. گوشتیکی زور ده‌نیرنه مالتی ماموستا. به شی
هه‌موو کس زور ده‌بی. خه لک جگه له خواردن و ناردنی بۆ
ماله ناشنا له دیکانی دور و بهر، بری قاورمه‌شیان لیدروست
کرد. ماموستا دیتسه‌وه بۆ مال‌تاشا ده‌کا، خیزانی سکتی دار
به‌رووی خستوه و خه‌ریکه گوشت ده‌برژی. خیزانی ده‌لی
نه‌ری یا شیخ نهم مه‌لوودییه چی بوو؟ به لای چی؟ کاری وا
چاک تا ئیسته روی نه‌داوه، به لام من زور ده‌ترسم پیم وایه
که‌تی تویه.

خه لک له دوره‌گوشتی ده‌ردین و له دیکانی دور و بهر
ده‌بیته دعایه و هه‌موو ده‌س پیده‌که‌ن و نه‌وه‌نده حه‌یوان سه‌ر برآ
خه لک سه‌ری سور ده‌ما. پاش چهند رۆژ خیزانی ماموستا ده‌لی

چاوم به ژنه‌که کهوت، وتوویه خه‌به‌ری مه‌ولوودیمان بیستبوو
 بووکه داماره‌که‌م زۆر کهیفی خوش بوو، هه‌تا به‌یانی نه‌خه‌وت و
 له‌ماتی خوشمانه‌وه دوو سی‌سه‌ر جه‌یوان چوو بوو، که
 گۆشته‌که‌یان هینایه‌وه به‌خوا قه‌سه‌م سی‌چوار پلی به‌کاتی
 خوارد. زۆر زۆر مه‌ولوودییه‌کی خوش بوو. مامۆستا ده‌لتی نیمه
 نه‌وه‌نده قاوومه‌مان دروستکردبوو تا ماوه‌یه‌کی زۆر
 هه‌ر گۆشتمان ده‌خوارد و دوغامان ده‌کرد بۆ لاچوونی
 به‌لا. کاتی مامۆستا له‌مزگه‌وت دیته‌وه خیزانی ده‌لتی: نه‌وه بۆ
 چی چاوت سوور بووه. ده‌لتی به‌خوا خه‌لکه‌که هینده به‌دل و
 به‌کول ده‌گریان منیش خۆم پی‌نه‌گرا. ره‌نگه‌له‌هه‌موویان
 زۆرتر گریام به‌هیچ جوری کولم نه‌ده‌نیشته‌وه. له‌وه‌سه‌یرتر
 مامۆستا له‌کاتی گپ‌رانه‌وه‌دا دووباره‌دلتی پر ده‌بی. نه‌وه‌ش با
 بتین له‌وه‌وره‌دا عاده‌ت نه‌بوو له‌دیکاندا وه‌کو قه‌سابی،
 کس جه‌یوانیک سه‌ربری مه‌گه‌ر نه‌خوش بووبی، یا ده‌ست و پی
 شکابی.

قانع و پۆلیس و که‌رسواری

شیخ مه‌حمودی کانی‌سانان گپ‌رایه‌وه فه‌رموی:

له‌کاتی‌کدا ماتی له‌دیی به‌رده‌به‌ل ده‌بی - به‌رده‌به‌ل دیه‌که
 له‌بناری شاره‌زور - شه‌و له‌نیوه‌لایدا بوو، بارانیش ده‌باری.

دهدن له ده رگا و تماشا ده کهن بارچاوشی (نهفسهر) و شمش
پوليسه. دهلین: بیّ دهره وه. ماموستاش ده فرموی: بۆ کوی؟
دهلین: بۆ (ههله بجه). دهلی: بۆ؟ دهلین: بۆ نمو قسه قورانه وا
دهیاننوسی. ماموستا به شیخ مه جوودی کانی سانان، که خزمی
نزیکه و میوانیسه تی ده فرموی: له گهلم وهره. تماشا ده کهن
کهریکی سپان هتاره زور زل و بهرز. ماموستا سوار ده کهن و
هر دوو قاچی به پشتوینه کهی له زیر سکی کهره کهوه
ده بهستنه وه. نهفسهره که دهلی نه وه دهرت بیتسه ی قور
ده کهی! دهلی: تۆ چووزانی سالتهایه به ناواتم نم سوننه ته
به جیینم. ناخر سواری کهر سوننه ته. ئیستا خوا بۆی
ریکخستوم و له نیوهش زور مه منووم. له زووه وه پیم خوشبور
له شهودا سه فریکم بۆ ریکهوی. له زووشه وه پیم خوشبور
بچه شار. دهستان خوش، هه موو نه مانم به جاری بۆ
ریکهوت. دهلی که ماموستا هر پیده کهنی و خوی نار هحت
نیشان نه ده دا. پوليسه کان له داخا خهریک بوو شه قیاند هبرد تا
گه یشته تا که چایخانه کهی سهر ریگه، که له نزیکی ههله بجه وه
بوو. دابهزین و چایان خوار ده وه و دووباره سواریان کرد وه و
دوو پاکه یان به یه کزی به ستوه. به پوليسه کهی فرموو: مامه
پوليس بلتی به نهفسهره که تۆزی کاغزم بداتی و قهلمیک.

ئەفسەرە که وتی: کاغەزت بۆ چییە بە قاچی بە سزاو بە سەر
 کەرەو؟ وتی ئاخر ئیو پەلەتانکرد نەتانهیشت کاغەز هەلگرم.
 قاقەزیان دایە دەستی و ئەویش دەستیکرد بە نووسین. بە
 پۆلیسە کهی وت: بیدە بە دەست ئەفسەرە کهو، که دایە دەستی
 ئەو پارچە شیعرە ی نووسیوو که لە دیوانە کهیدا هەیە بە ناو
 نیشانی «کاکی زالم»، خۆیندیبەو تا گەیشته:

پۆلیس بە فیدای فیشە که کهی شان و ملت بم
 هەر خۆم بە فیدای قۆندمرکهو هاچ و هۆلت بم
 قوربانی زکی برسسی و عینوانی زلت بم
 دمس هەلگره لەم زولمە نه وا چنگ و ملت بم
 ئاهی منی مەزلووم مەهاو مەهەری شانت

دەلتی وە کو شیقی لی هات. شوو نەخەوتبوو، ماندوو بوو،
 رینگە دوور و زۆر قور و باران بوو. هەلتیدەخستەو و دەیقیران:
 تۆ مەلای، تۆ شیخی، تۆ دینت هەیە؟ لە ئیران راتکردوو و
 لیرەش واز ناھیتی؟ ئەم قسە قۆرانە چین دەیانکەیت و کارت بەم
 کارانە چییە؟ خوا غەزەبت لی بگری. بۆ واز لە خۆت ناھیتی؟
 دە ی بە خوایەك که خوای هەژدەهەزار عالمە دەبی ۶ سال
 بتخەمە بەندیخانەو. قانع وتی: دە ی بە خوا ناتوانی، ئاخر من
 چیم کردوو؟ ئیو نیو شەو دەرگام پێدەگرن و ئەمەن بۆ

هه‌له‌بجه. ده‌لی: ئیتر نزیکی ناو شار بووین، پۆلیسه‌کان وه‌نه‌وزیان ده‌دا و جار جار سه‌ر نووچیان ده‌برد و بۆله بۆن یا دو‌عیان ده‌کرد، یا وه‌کو نامۆزگاری، ده‌یانوت: مامۆستا تۆ کارت به‌م کارانه‌وه چیه؟ تۆ بانگ و نوێژنی خۆت بکه و سه‌رفیزه‌ی خۆت بخۆ و دانیشه. ده‌لی له‌ نزیکی پۆلیسه‌خانه که مالتی، ناشایه‌کی مامۆستا هه‌بوو. من چووم بۆ مالتیان خه‌به‌ر به‌ده‌م مامۆستایان به‌رد. چوومه ماله‌ ناشناکه، دوو کوری هه‌بوون، ناردنی بۆ پۆلیسه‌خانه و زۆری پینه‌چوو مامۆستا هاته‌وه، وتی: هه‌ر به‌ردمیانه ژووره‌وه جگه‌ له‌وه که له‌ پێشدا بۆم ساز درا بوو، بارچاوشه‌که چوو شیعره‌که‌ی دایه‌ ده‌ستی به‌رپرسه‌که و شکایه‌تی کرد و وتی بروانه‌ له‌ رینگه‌شدا واز ناهێتی هه‌ر خه‌ریکی قسه‌ی قۆره. به‌رپرسه‌که خویندیه‌وه زۆر پینکه‌نی و وتی به‌ کابرا تۆ بچۆ. پاشان (٤) دیناری نایه به‌ر ده‌ستم و وتی: مامۆستا ته‌نیا ئەمه‌ شکده‌به‌م، فەرموو برۆ، منیش هاته‌وه.

قانع و شیخ نه‌حه‌دی ره‌شه‌دی

دیسان شیخ مه‌حمود ده‌لی:

له‌ گه‌ل مامۆستادا له‌ شاره‌زووره‌وه هاتینه پینچوین، گه‌یشینه ناوه‌راستی شار، تووشی خوالیخۆشبوو شیخ نه‌حه‌دی ره‌شه‌دی بووین (شیخ نه‌حه‌د پیاویکی گه‌وره و له‌ خانه‌دانی کۆنه‌پۆشی

بوو. پیاویکی لیھاتوو بوو لە لای خەلکی مەریوان ریزیکى تاپەتەى ھەبوو). ناندار و ناوداریکی وا بوو لە زۆربەى ناوچەى کوردەواریدا دەیانناسى و ریزیان لێدەگرت. فەرمووی: قانع من لە ناسماندا بە شوێن تۆدا دەگەڕام، تۆ وای لە زەویدا؟ زۆر پێم خۆشبوو بینیت. ھەموو شیخەکانى کۆنەپۆش دەعوەتى منن، دەبى تەشريف بێتى. خالتۆ شیخ مەھموود، تۆش دەبى بیست بۆ مالتى حاجى فەرەج، روشتین. ھەموو شیخى کۆنەپۆشى دانیشتیوون. ... یەش، زۆر بە فیزەوہ لە لای مەرووی کۆرەکەوہ دانیشتیوو. جا ئەوہش بزانی زۆر چکۆلە بوو. وىستی قانع بشکێتى، بۆیە لە کاژى (قالب) گالتەو شوخیدا وتى: قانع وەرە با باسێكى خۆمان بکەین، ھەر کەس بۆرى خوارد گرەوہ کەى دانابى. شیخ نەھەدى رەشە دى و ئەم خەلکە داوەر بن. قانع وتى: باشە تۆ لەپێشدا باسى خۆت بکە، جا منیش دوایى. شیخ... دەستیکرد بە قسە کردن و ھەرچى زانى لە باسى قانع و مزمۆرى و غاباتی و ناشەوانى و... وتى. خەلکە کەش جار جار پێدەکەنین، وەکو باسێكى گالتە و گەبى لیھاتوو.

قانع وتى باشە تۆ ماوہیەكى زۆرە قسە دەکەى من ھیچم نەوتووہ. ئیستا من زۆر کورت داستانیك دەگێرمەوہ و بەس:

رۆزى من له خزمەت خوادا بووم. له کاتێکدا
 خەریکبوو خەلکی دروستە کرد، سەیری ئەم هەموو
 گیانلەبەرەم دە کرد. تەماشام کرد ئەم جەنابی شیخەى
 دروستنە کردوو و قورپیش تەواو بوو. عەرزی خوا گیانم
 کرد: باری تەعالا تۆ شیخ... ت دروستنە کردوو.
 فەرمووی ئەوە تە قورپ نەماوە پاک و تەمیز بێ، منیش زۆر
 پارامەووە ئەمە نەگەر نەبێ هەر وادە بەز دەبێ و هیچ
 عەزابى نادری، فەرمووی تۆزى قورپ ماوە و برى خەوش
 و خال، کە ئەویش بۆ ئەوە نابێ. منیش زۆر پارامەووە و
 هاوارم کرد. فەرمووی: دەباشە لە خەوش و خالی
 قورپە کە کە ماوە تەو کۆی کەنەووە با بێتە شیخ... ، بەلام
 زۆر بەجکۆلە دەبێ. مەلانی کە تۆزە قورپە کە و خەوش و
 خالە کەیان کۆ کردەووە و کردیانە شیخ... ئیستا هاتوو
 باسی من دەکا. ئاخەر ئەمە کەى پیاو تیبە؟ نەگەر من
 نەبوايم ئیستا ئەم هەر نەدەبوو. خەلکە کە تماشای
 شیخ... یان دە کرد کە زۆر بەجکۆلە بوو. ئەوەندە
 پێکەنین خەریکبوو لە سەر خۆیان بچن، کۆرپە کە بە
 خۆشی رازایەووە. شیخ... وتى بە خوا بۆر بخوارد. خۆی
 لە هەمووان زۆر تر پێدە کەنى. خوالیخۆشبوو شیخ ئەحمەد

فهرمووی، قانع ماوه یه کی زوره پینه که نیووم، یا خوا
به خویر بیت قهینا که شیخ... ت شکاند.

قانع و خوازینی بو وریای کوری

دیسان شیخ مه محمودی کانی سانان گنپرایه وه فهرمووی:

روژی ده چی بو سرگهت، بو مالتی کاک نه حمده. کاک
نه حمده پایکی زور پیاوانه و له خانه دانی سهیدانی سرگهته.
زور به دین و له خواترس بووه. گهوره پایکی دهست و دل باز
و لیهاتوو بوو. دهلی کاک نه حمده نهو کچه تم بدهری بو وریای
کورم. کاکه نه حمده دهلی نایدهم. دهلی: بو؟ دهلی ناخر من
چون کچ دهدهم به کوری تو؟ هر روژه ی له دینه کدای و
سالی چمند جار ده گوژیتموه. دهلی بدهری نه گینا لیت
دهستیم. دهلی کاکه ناتوانم و هر گیز نایدهم، خو کچم له
هردهوه نه دوزیوه تموه تا بیدم به کوری تو. وه کو به چکه
پشله بیگری به دهدهم، کون به کون بیگری. باسی مه که و
هر گیز او هر گیز. قانع دهلی ده باشه نه گهر لیم نه سندی تو
راسته که ی. خوا حافظی ده کا و ده چی بو بیاره بو دیدنه ی
شیخی بیاره. شیخ زور ریزی لیده گری و ده فهرمووی چون
بووه هاتوو. دهلی: قوربان هاتوم نیشیکم هیه بوم بکهیت.
ده فهرمووی: هر چی بی به سر چاو، قانع دهلی قوربان بچین بو

سەرگهت بۆ مالتی کاک نهجمهه، بهلکو ئهو کچهی لی بسینین بۆ
 وریای کورم، شیخ دهفهرموی: حازرم به مهرجیک ئهو شیعه
 چوارچواریم بهتهواوی بۆ بخوینیتهوه. نهویش دهلتی: به سهر چار
 و بۆی دهخوینیتهوه. تا دهگاته ئهم بهینه که دهلتی:

چوار شتن نهمرۆ که بوونه بایسی کوردی ههزار

خانمقا پهک، تهکیه دوو، عمامه سی، عابا چوار

شیخ زۆر پیده کهنی و دهفهرموی نه ههموو
 خانهقایهک. ده کهونه ری بۆ سهرگهت. قانع له ریگهه دا
 دهفهرموی قوربان نیسته ئیمه دهچینه سهرگهت تا
 شتیگمان بۆ حازر کهن له برسان دهمرین، با سواریک له
 پیشهوه به غار برپا و کاک نهجمهه ناگادار بکات که شیخ
 بۆ مالتی نهوان تهشریف دینی. شیخ دهفهرمی: نهوا
 سواریک دهنیترین. به پتی فهرموودهی شیخ مههموود، کاک
 نهجمهه به سهر و پتی پهتی دیته پریانهوه. له ریگهه دا قانع
 دهلتی قوربان ههرچی به کاکه نهجمهه دهلتیم تۆ عاجز
 نهبی. کاک نهجمهه دیته خزمهتی شیخ، دهیهوی دهستی
 شیخ ماچبکا و به خیر هاتنی لی بکا. قانع دهلتی: نا، له
 پیشدا پیم بلتی دهیدهی، یا نه. کاک نهجمهه دهلتی: به تۆ نا

به لّام به شیخ به سمر چار. دهلیّ باشه، به خوئی ده گنه
 سمرگهت و پاش حسانهوه قانع دهلیّ قوربان به بهر
 چاری تووه فهرمووی باشه دهیدم، تو چوروتتهوه دهلیّ:
 وتوومه دهیدم به لّام نهم وتووه کهی، شیخ دهلیّ: کاک
 نه حمده کهی؟ دهلیّ: قوربان داومهتی. پاش ماوهیهک قانع
 دهلیّ قوربان نیستا له خزمهتی تو دا گهرمه و پاش چهند
 روژ سارد بوونهوه وتی ماره ی نابرم تا چهند سالتی تر من
 چی بکم؟ شیخ دووباره دهلیّ: کاک نه حمده ماره یکه.
 دهلیّ: به سمر چار. قانع دهلیّ: دهی باوره که ۵۰ فلسم
 پینه، جا نه گهر خهرجی بکم چون برومهوه؟ چاره پروان
 نه بی شتیکی دهستکهوی، لهو دهوره دا وابوو ده بوا مالتی
 کور پاره و دیارییان بدایه به مالتی کچ و خهرچی
 زه ماوندیشیان بدایه. دوو شاهید و ماموستا قانع خوئی
 ده بیته مهلا و ماره یده کهن. له حوزووری شیخدا قانع له
 جیاتی جل و بهرگ و خشل و دیاری دهلیّ قوربان من
 خوم نهم کچم ماره کرد، له ناو کورده واریدا ره سمه هر
 مه لایهک ژن ماره بکا ماره برانه ی دهده نی. کاک نه حمده
 دهیهوی کچه کهی ماره کراوه، به قسه ی خویش و ریژ
 لیان نهم ماره برانه بهوتینی. فهرموو ماره برانه کم بداتی.

ھەموو دەستدەكەن بە پىكەن. پاشان قانع دەلتى: قوربان تا ئىرە ناتوانى گىچەل بكا، بەلام پاش چەند رۆزى تر كە ئىمە ويستان بووك بەرین ئەگەر وتى جارى نابى چى بكەين؟ قەولتى لى بستىنە ھەر وەخت ھاتىن، بووك بدا بە دەستەوہ. شىخ دەفەرموى كاك ئەحمەد وا بكە. دەلتى: باشە قوربان. جا قانع دەلتى كاك ئەحمەد ئەگەر بە خوشى خۆت بتدايە ئەم گىسگ و برنج و مريشكەت زەرەر نەدەكرد. كاك ئەحمەد دەلتى: پىم خوشبورو كە دە كەسى وەك تۆ ھەر كام دە كورى وەك وريايان بوايە كە شىخ ھىجىبى (داخوазى) بۆ بكردنايە. منيش بەو ميزانە كچم بوايە و پىشكەشم بكردايە. ئەگەر بتوتبايە كچەكەت لە گەل ملكە كەتدا پىم بەخشە حازر بروم و خوشحال.

قانع و مەلایەكى ورگا زل

ديسان شىخ مەحمود گىنرايەوہ و فەرموى:

قانع جارنىكيان تروشى مەلایەكى يەكجار مك زل بووبوو. تەماشای سكى مەلاكە دەكات زۆر گەورەيە. دەلتى: مامۇستا قسەيەك بكم نارەحت نابى. دەلتى: نە وەتلا. دەلتى: ئەگەر تۆ دى بوايە «دەرەورگان» دەبووى. مەلاكە خىرا دەلتى مامۇستا قانع ئەگەر تۆيش

دی بوایهی «شیخه کویره» ده بووی. قانع چاوی ورد و
مزمور بوو.

گویره کهی چاوهوی

ديسان شيخ مه حمود گنپرايهوه و فرموي:

روژيک له بهر ده رگای خوماندا راوه ستا بووین.
گویره کهیهک لهویوه تیده پهری، چاوی زور قهوی و جوان
بوو. ماموستا روویکرده ناسمان و وتی: خوايه گيان ده با
چاوی نهو گویره کهت بدایه به من که زورم پیوسته بو
نورسین و خویندنهوه. نه م چاوانهی منت دا با به نهو.
دوو چل گیای دهویست هر جور بوايه ده بدوزيهوه.

قانع و ماموستایه کی ریش دریز

ديسان شيخ مه حمود گنپرايهوه فرموي:

ماموستایه که ده چیته مالیان، ریشی دریز ده بی. خاتو
نه مننه پی ده لی، یا شیخ نه م ماموستایه بو هینده ریشی
دریزه. قانع ده لی ژنه که نهو ریشه نانه، ناوه، لیاسه.
نهوه روئه، نهوه ماسته، نهوه کهشکه، نهوه پوولته، نهوه
سلاوه، نهوه ده ست ماچکردنه، نهوه ژیانی دنیای به
سهره وهیه، نهوه هزار جوره شقی تره. خاتوو نه مننه هیش

دەلی، یا شیخ تۆش بۆ وہا ریشیک ناھیلیتەوہ؟ قانع
دەلی ناخر تازە بۆمن نابێ.

قانع و کەر سواری ئە بەر بیگەوشی

شیخ مەحمود گێرایەوہ و فەرمووی:

جارێکی تر تازە لە شارەزورەوہ ھاتبووینەوہ، پایز
بوو. گەلا تەماکوێان رنیبوو. جارە تەماکوێەک پڕ بوو لە
کەر، ئەلەوہرەن. قانع جووتی کلاشی لەپیدا بوو، جگە
چەند قەیتان، لە سەرە کەبەوہ ھیچی نەمابوو. نەیدەتوانی
بەدوای خۆیدا رایکیشی. وتی مامە دەتوانی کەریکم بۆ
بگری؟ دەمەوی منیش سواریم تا ناو شار، بە پا ناتوانم.
پام بریندار بووہ. منیش، ما کەریکی بچکۆلەم ھەبوو،
گرتم دەیتوانی چاک سواریی. سوار بوو، لیمان خوری.
چونکە ما کەرە کە جاشی ھەبوو، زۆر بە زەحمەت ملی
ریی ئەگرت. تا ھاتینە پێنجوین. ھەر کەس چاوی
پێدە کەوت لە بەر پێکەنین خۆی بۆ نەدەگیرا. ما کەرە کە
چونکە بچکۆلە بوو، ماموستا تۆزیکسی ما بوو پای بدا لە
زەوی. وتی: لیتخوڕە تا بەر دوکانە کەمی حاجی قادری
کەوشفرۆش کە پێان دەوت قالە ھەراز.

به ناو شارددا سواری ماکهر، به پشتی رووت،
 بیکۆپان. تووشی هر کهسیک دهبرو دواى سلاو کردن
 دهیوت: نهوه چیه بۆ دانابهزی؟ دهیوت: کهوشم نیه.
 شقی دهچی به پامدا. چونکه خه لکی پینجوتین ههموو
 دهیاناسی. ههموو کهسیک تهماشایده کرد، به لام ماموستا
 گوئی بهمانه نهدهدا. رویشتین تا گهیشتینه بهر دوکانی
 حاجی قادری کهوشفرۆش. حاجی به پریهوه هات وتی:
 نهوه چیه؟ ماموستا دابهزه. وتی: نا دانابهزم بزاتم بۆ پای
 من کهوشت هیه؟ نه گینا دانابهزم، ماکهره کهم له دست
 دهچی و ناتوانم به پتخاوس بگهریم. نهویش وتی: هیه،
 دابهزه. وتی: نا تا کهوشه که نهیینی دانابهزم. چوو
 جووتی کهوشی بۆ هینا وهر به سر کهره کهوه کردیه
 پای. پر به پای بوو، جا دابهزی و ماکهره که به ناو شارددا
 بهغار گهرایهوه بۆ لای جاشه کهی. جا خه لک لئی کو
 بوونموه: ماموستا تو به چاکی شوپ و میزه ره وه عهیب
 ناکهی سواری کهر دهبی؟ وتی برا کهر وه سیله به،
 نینسانه کانیش ههموو وه که یهک وان، من و فلان فهرقمان
 چیه؟ مه گهر نه ههموو خه لکه به کهر هاتوو چۆ ناکهن؟
 وتیان: ناخر تو فهرقت هیه و تو پیاویکی گهره ی،

شاعیری، مه‌لای. وتی بۆچی هەر کەس شاعیر بوو، مه‌لا بوو، شیخ بوو له ئینسانی دهرده‌چی؟ نه‌ کاکه گیان ئیمه وه‌ک یه‌ک واین و له‌ کهرسواره‌کان هیچمان زیاتر نییه‌.

قانع و حه‌مه‌ گۆلی و گریان

مامۆستا جار به‌ جار به‌زمینکی دروستده‌کرد، یا ئیشینی وای کردوه‌ که خه‌لک روو بکه‌نه‌ مه‌به‌ستیکی سه‌یر و شتیکی تیینگه‌ن. باسی دهروینش و سوڤیه‌تی له‌ مه‌ریواندا له‌ زوه‌وه‌ هه‌یه‌ و جار جار وه‌ها ته‌نووری گه‌رمبووه‌ که برایه‌تی و یه‌کیه‌تی سووتاندوه‌. زۆر بووه‌ته‌ هه‌وی زهره‌ر. یه‌کیه‌تی و برایه‌تی دینی له‌ ناو ده‌برد. جار جار گه‌یشتووته‌ نوێژ کردنی جیا جیا له‌ یه‌ک مزگه‌وتدا. من خۆم له‌ بیرم دی له‌ کانی‌ساناندا سوخته‌ بووم شه‌ری دهروینشی و سوڤیه‌تی گه‌یشتبووه‌ جیگایه‌ک نو (٩) مال له‌ کانی‌سانان له‌ به‌ر ئه‌وه‌ دهروینش بوون له‌ سه‌ر مال و مووچه‌ و مه‌زرایان دهرکران و دهروینشه‌کان به‌ کافر ناو ده‌بران. کفری دهروینش بووبوووه‌ فتوا و ئه‌م فه‌قیرانه‌ش ناچار به‌ په‌یره‌وی بوون. به‌لام دهروینشه‌کان بیده‌سه‌لات و بی‌ سا‌حی‌ب بوون. له‌ مه‌ریواندا زۆر شتم له‌ باره‌یه‌وه‌ له‌ بیره‌، له‌م دووبه‌ره‌کییه‌دا زیانی زۆر له‌ خه‌لک کهوت. به‌ پینی دابی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ ئیواران فه‌قی مال به‌ مال ده‌گه‌را له‌ هه‌ر ماله‌ نانیکیان ده‌مینا و له‌ کاتی نوێژی شیواندا ده‌چوونه‌ ب‌رێک له‌ مالان. پێخۆر هه‌ر چی بوايه‌ توژیک ده‌کرایه‌ ناو قاپیکه‌وه‌ که فه‌قی له‌ گه‌ل خۆی بردبووی،

دهیان‌نه‌ینایه‌ره بۆ حوجره. له مالی خوالیخوش‌بوو همه‌خاندا به‌شه چیشتی فهقی ته‌رخانبوو. نان و چیشتی چاکیان و مرده‌گرت. ته‌نانه‌ت له بیرمه هر ئهم دووبه‌ره‌کییه بوو به‌هوی ئه‌وه ماموستا له خه‌لك شتی وهر نه‌گری. خوالیخوش‌بوو همه‌خان که پیاویکی ژیر و پیاوانه و خوینده‌وار بوو، ژسانی ماموستای له چه‌لتووک و گهنم و شتی‌تر دابینده‌کرد و ماموستا چاک ده‌ژیا و گویا منته‌تی خه‌لکی نه‌ده‌کیشا. ماله‌ ده‌رویش ته‌هریمکرا بوون، به‌ قایبه‌ت ده‌بویا به‌ فهقی بۆ نان و پیخۆر نه‌چوایه‌ته چهند مالیک.

روژیک ژنی یه‌کی له‌و مالانه به‌ منی وت: فهقی گیان تو ئه‌و قورئانه خوینده‌وت ته‌ شتیکت پی ده‌لیم لای که‌س ده‌نگ مه‌که. وتم: باشه. وتی: ئیواران دوا‌ی مه‌غریب وه‌ختی که‌س نه‌زانی تو، یا شیخ برابیم (ماموستا شیخ ئیبراهیمی مه‌ردۆخی ئه‌و وه‌خته له کانی‌سانان ئه‌ویش سوخته‌ بوو) بی‌ن بۆ مالی ئیمه پیخۆر و نان به‌رن با خیراتی ئهم بنه‌ ماله نه‌فهوتی. له‌و وه‌خته‌وه نایه‌ن بۆ نان و پیخۆر مالی ئیمه وه‌کو عه‌زادار وایه‌ن. پیاوه‌که‌مان زۆر جار ده‌گری، خوشم ناره‌حه‌تم. ده‌ستی‌کرد به‌ گریان. جا ئهم مروغه دلپاک و ده‌روون ئاوه‌لانه درا بوون به‌ شه‌ر. ده‌بویا به‌ که‌تریان به‌ خراپ بزانیبا. جا له‌ زه‌مانی قانعیشا ئهم ده‌رویش و سووفیه هر بووه. دیسان شیخ مه‌حمود گنیرایه‌وه و فه‌رمووی:

روژی ماموستا له‌ دی‌ی «ده‌ره‌تفی» وه‌ به‌ره‌وه کانی‌سانان دی‌ت. له‌ سه‌ر کانیه‌که‌ی نزیك دی‌ی

کانی‌سانان دهرویش همه (همه گوتی) خهریکه
 ده‌ستویژ ده‌شوا. چاوی به قانع ده‌که‌وی. دواي سلام و
 ماندوو نه‌بوونی، ده‌پرسی ماموستا له کوی بووی؟ ده‌لی
 دهرویش همه، باسی مه‌که، ناخر زه‌مانه. خه‌لک خرابی
 لی قه‌وماوه. ده‌لی: چی بووه؟ ماموستا ده‌لی: داماو
 خهریکی چیت؟ ده‌ستویژی چی ده‌شوئی؟ فورمان بو
 گیراوه‌ته‌وه، پیسمان لی قه‌وماوه. ده‌لی: ماموستا چی
 بووه؟ ماموستا ده‌لی: بابه نه‌یلیم چاکه، یا خوا نه‌یسی.
 ده‌لی تو خوا بۆم بگیریه‌وه چی بووه؟ زۆر سویتدی
 ماموستا ده‌دا و ماموستا ده‌لی: نه‌مشه‌و من له ده‌ره‌تفی
 بووم. ده‌لین: سو‌فیه‌کی شیخ علائه‌دینی بیاره
 دهرویشیکی شیخ قادری که‌سنه‌زانی... ده‌لی: به‌راست؟
 ده‌لی: ده‌کری راستبی. جا دهرویش همه‌ته‌مه
 زه‌مانیه؟ مه‌گه‌ر نه‌مانه‌هر دووکیان موسولمان نین؟
 کورد نین، خه‌لکی دیه‌ک نین؟ له یه‌ک مزگه‌وتا نویژ
 ناکه‌ن؟ له یه‌ک جومعه‌دا به‌یه‌که‌وه نین؟ دهرویش همه
 ده‌سده‌کا به‌گریان و باوکه‌رۆ و رۆتله‌رۆ. ده‌ستویژ ته‌واو
 ده‌کات و به‌شیوه‌ن له‌گه‌ل قانعا دینه‌وه کانی‌سانان.
 پاشان همه‌گوله‌ده‌چینه‌وه مالی خویان. مالیان نزیکی

مالتی خوالیخۆشبووان فهره‌ج به‌گ و مه‌هموود خانه‌وه بوو. له ماته‌وه بانگ هه‌لده‌دا و ده‌گری و هاوار ده‌کا. فهره‌ج به‌گ و مه‌هموودخان گۆریان لیده‌بی، ده‌لتین به‌ کۆیخا سه‌عی نا بچۆ بزانه‌ همه‌ گۆته‌ چی لی قه‌وماوه. بۆ ده‌گری. کۆیخا ده‌چی و همه‌ گۆته‌ دینی و ته‌ماشاشا ده‌که‌ن له به‌ر گریان ناتوانی هیچ بلتی. پتی ده‌لتین چی بووه؟ ده‌لتی هیچ قوربان ناخر زه‌مانه‌. دنیا خه‌ریکه‌ کاولده‌بی و هه‌ر ده‌گری. زۆری بۆ دینن بلتی چی بووه. ده‌لتی: قوربان بیستوو مه‌ دویشه‌وه له ده‌ره‌تفی سۆفیه‌کی شیخ‌ه‌لانه‌دین ده‌رویشیکی شیخ‌قادی که‌سنه‌زانی... جا بانگ هه‌لده‌دا و ده‌سه‌ده‌کا به‌ گریان. فهره‌ج به‌گ پتی ده‌لتی کی بۆی گپراوینه‌وه؟ ده‌لتی مامۆستا قانع. خیرا فهره‌ج به‌گ و مه‌هموود خان حالیده‌بن نه‌مه‌ به‌زمی قانعه‌. هه‌ر چی دلتی ده‌رویش همه‌ ده‌ده‌نه‌وه و دلخۆشیده‌که‌ن، نه‌وه‌ هه‌ر باوکه‌رۆ و شیوه‌نده‌کات. ناچار کۆیخا سه‌عی ده‌نیرن به‌ شوین قانعه‌دا به‌تکو خۆی چاره‌ی همه‌ گۆته‌ بکا. قانع دی و ته‌ماشاشا ده‌کا ده‌رویش همه‌ هه‌ر دوو چاری وه‌کو گۆمی خۆنیان لی هاتوووه و هه‌نسک ده‌دا، خه‌ریکه‌ ملی جیا بینه‌وه. فهره‌ج به‌گ

دهلئی قانع بؤ وات کردووہ بهم داماره؟ دهلئی نهمه
 دهردی من نییه، نهمه دهردی نهویه له میشکیدا
 فیربانکردووہ که سؤی و دهرویش دوزمن بن. ننجنا
 شیده کاتوه بؤ حممه گولئی و دهلئی: سؤفیه کهی شیخ
 علائهدین شووی دهرویشه کهی شیخ قاده، پاره که
 سؤفیه، ژنه که دهرویشه. جا حممه گوله هیدی ده بیتهوه.

سهری بیروزی و له که ولتوسدا

شیخ مه محمود گپرایهوه:

یه کی له شیخه کانی که ولتوس له مه جلیسیکدا
 دهلئی: سهری بیروزی و له ژیر خاکدا. قانع دهلئی کاکه
 درویه. دهلئی: چۆن درویه؟ دهلئی: سهری بیروزی و له
 «که ولتوس» دا.

گره و له سهر قورنا نخویندن

دیشان شیخ مه محمود گپرایهوه:

چمند مه لایه که له ده عوه تیکدا له گمن ماموستا کو ده بنهوه.
 یه کیکیان زور بهرزه فر ده بیت، به لام زور خوینده وار نابیت، قانع
 به گیر دیتیت، ده لیت: همدوو کمان قورنان بخوینن و هر کام
 غلتهی خویندهوه نهوی تر بهردیکی پاکیشی، دهلئی: زور چاکه.

قانع ده‌لی: ده‌ها کابرایه‌ک بگرین بچی له چه‌م باریک چه‌وو ریخ بی‌یی. چونکه ده‌زانم نه‌گر هر که‌لیمه‌یه‌کت هه‌له بی و من ریخیکت لی بدهم، وه‌کو گووره جووله‌کته لی دی. مه‌لایده‌کهنی و واز دینی.

ریشی یه‌ک ساله

دیسان شیخ مه‌حمود گن‌پرایه‌وه و فه‌رمووی:

قانع تووشی مه‌لایه‌ک ده‌بی، زور ریشه‌که‌ی دریز ده‌بی. ده‌لی ماموستا له‌که‌یه‌وه توبه‌ت کردوه؟ ده‌لی له‌به‌هاره‌وه. ده‌لی کاکه‌ پیم وایه درو ده‌فه‌رمووی، چونکه نه‌م ریشه، ریشی یه‌ک ساله‌ نیه.

قانع و هه‌لپه‌رگی

ماموستا زور جار ویستوویه‌تی عاده‌تی چاک و خراب بخاته به‌ر توژیینه‌وه و لیکۆتینه‌وه. به‌عاده‌تی خه‌لکی نه‌و سه‌رده‌مه‌ی بناری شاره‌زور، هه‌موو نه‌و خه‌لکه‌ رابواردنیان که‌مبوو. هر خه‌ریکی نیش و کار بوون. ته‌نانه‌ت له‌هه‌نیشدا. ماتی له‌«به‌رده‌به‌ل» ده‌بی. به‌هار ده‌یکاته‌ عاده‌ت که‌ خه‌لک فیری رابواردنیش بکا، به‌یانیان تیانه و که‌وچک و جام و شتی پتویست (هه‌وه‌ر) له‌گه‌ل خیزانی ده‌به‌نه به‌ر ئاواپی. خه‌لکیش ده‌شتیان له‌

بەر ئاوايى بوو، كەرەسەي كولانى دانولەي نۆك و گەنم و
 ھەزىبى (جافرە) و پاقلە دەبەن و دەيكولتېنن و چالئىدەننن. دواي
 نيوەرۆ ھەر كەس بەويدا تىدەپەرى، يالە سەر نىش و كار
 دەھاتەوہ تۆزى دانولەيان پىدەدا بە مەرجى تۆزىك ھەلپەرى.
 دواي نيوەرۆ خەلك زۆر كۆ دەبونەوہ و پاش دانولە
 خواردن، مامۆستا سەر چۆپپىيەكەي دەگرت و ھەموو
 ھەلدەپەرىن، مامۆستا شىعەرى خۆي بۆيان دەخويتدەوہ.

شىخ مەھموود زۆرى لە بىر نەمابوو بەلام، خوالىخۆشبوو
 ھەمە بەيجان (باوكى جەمەي راوچىي بە ناو بانگ) زۆرى
 لىدەزانى، نىش لە بىرم ماوہ:

حوي—ەلانى حوي—ەلانى

پياوئىكم ھەيە حوي لانى

كلاشى بە پى لار و خوارە

سەر و ژېرمكەي تۆزى خوارە

خەلكى جووت و پا بىل ئەكا

وھرد و بوورە بىكىل ئەكا

گەنم و نۆك و پياز ئەكا

بەراوھردى نياز ئەكا

رۆز ھەتا شەو بە دەس بە پا

بە نەوبە جووت بە نۆبەكا

خۇي و ژنى و دايك و بابى
تېدەكـۆشن به حيسابى
تا كو خەرمانۆكى سوورگەن
تا نەدارى له خو دوورگەن
له پر سوارىكى لەندەھوور
بەيانەبى تۆزى له دوور
دېتە سەر خەرمانى حازر
دەك ھەرگىز نەيبىنى كافر
بەشيئەكا بېتس و خوؤف
خيزانىش ھەربە ناخ و ئوؤف
ئەم ھەزارە بارى مال خان
ئەبى زوو بىباتەو بويان
جا كاتى ھى خانى بردو
پاژى خەرمانى كۆگردو
قېخا، گزىر، شوان، ھەزار
بەيا ئەبن لە سەر، لە خووار
فەقى و سەبى، مەلا و خادەم
خولاسە كورانى ئادەم
بەشى خانەقا و بەشى شېخان
بەشى ھاوسى، شەل و كوئىران

جيا ئەكرىتمەولەو خەرمانە
 چى مابوو ئەو بەستە زمانە؟
 رەنجى سالى چوو بە تالان
 خىزانىش بى جىل و پالان
 رەش و رووت ھەناسە سەرد
 بە ھەزاران ئازار و دەرد
 حۇيسەلانى حۇيسەلانى
 بانگرېنى لە سەر بانى
 رۆزى بشىۋىت ئەم كاپە
 بۇچى ھەزار دەنگى ناپە
 بۇچى زەحمەتكىش بىدەسە
 مفتە خۇر بۇ نالى بەسە
 كەى بى نۇرەى ئىۋەيش بگا
 ھەر كەسە بەشى خۇى ببا
 با بىرووخى ئەم بەرنامە
 دەك نەمىنى ئەم نىزامە
 ھەلا رزگار و ئازاد بى
 بچى بۇ سەيران و شاد بى
 جا لەگەل قانع دەسگرن
 ئەو ھەلپەرى و ئەوان بمرن

حۆیه‌لانی حۆیه‌لانی

بیانگردینی له سه‌ر بانی

شیخ مه‌حمود ده‌لی تا ئیواره هه‌ر کسه به‌ویدا به‌جوايه مشتێ دانووله‌ی ده‌خوارد و هه‌لده‌په‌ری.

خه‌لك زۆر كۆ ده‌بوونه‌وه و قسه‌ی بۆیان ده‌کرد. ده‌لی پیاویکی له لا بوو ناوی نه‌ول واحید بوو. پای لار بوو. هه‌ر چی كه‌وشی بوو ده‌کری به‌ كه‌لكی نه‌ده‌هات و خه‌یرا خه‌راپده‌بوو. جا مامۆستا ده‌یوت: به‌ختم لاره‌ ته‌نانه‌ت پای پیاوه‌كه‌شم هه‌ر لاره‌.

قانع و به‌ر په‌رسی بیتاقه (کۆین)

شیخ مه‌حمودی کانی‌سانانی گه‌یراه‌وه و فه‌رمووی:

سالتیکیان ده‌یکه‌نه به‌ر په‌رسی دابه‌شکردنی پێداویستی بیتاقه (کۆین). هه‌رچی زه‌خه‌ره له هه‌ماره‌کاندا بوو دابووی به‌ هه‌زار و نه‌دار. که پێیان زانی وتیان بۆچی وات کردوو؟ وتی نه‌مه عادلانە نییه، نه‌وانه‌ی ده‌توانن خۆیان شه‌ت بکرن، چ گرانیه‌ چ هه‌رزان هه‌ر ده‌یکرن. ده‌بی کۆین هی فه‌قیر بیت که ناتوانن به‌ مه‌یلی خۆیان شه‌ت بکرن!! خه‌ریکبوو بیگرن و موحاکمه‌ی بکه‌ن زۆر به‌ زه‌حمه‌ت نه‌جاتیوو.

قانع و ملک تاپو کردن

دیسان شیخ مه‌حموودی کان‌سانانی گنپرایه‌وه و فهرمووی:

مامؤستا بۆ هر مه‌به‌ستیک که به حه‌قی بزانییا خیرا ده‌ستی ده‌دایه پتووسه‌که‌ی که له هه‌موو و شمشیریک تیزتر بوو. خانه‌دانیکی گه‌وره‌ی مه‌ریوان زور خه‌ریک ده‌بی بۆ نه‌وه وه‌سیله‌ی جیا کردنه‌وه و سه‌بتی موتک له ریگه‌ی قانونه‌وه دابینکه‌ن. هه‌لیان بۆ ده‌ره‌خسی و به‌رپرسی نه‌م نیشه پیاویکی گه‌وره‌ی ناوداری نه‌و زه‌مانیه ده‌بی. ته‌واوی گه‌وره پیاوانی نه‌و ده‌وره له یه‌کی له دیکاندا له ده‌وری کۆ ده‌نه‌وه. مامؤستا قانع نه‌م سه‌بت و جیا کردنه‌وه‌یه به چاک نازانی و خۆی به حه‌قدار ده‌زانسی و پتی وایه نه‌م نیشه ده‌بیته هۆی پیشیلکردنی مافی که‌سانی‌تر.

پارچه شعیریکی زور سه‌یر، که به‌داخه‌وه ناگری بلاویکه‌مه‌وه، ده‌نووسی و ده‌یداته ده‌ستی کابرایه‌ک به ناوی «بله‌خۆجی»، ده‌لی بیهره مه‌جلیسه‌که‌و بیده‌ره ده‌ستی... نه‌ویش له په‌نای نه‌و پیاوه‌دا، که هاتوو بۆ ریکخستی نه‌م نیشه، دانیشتوو. بله‌خۆجی کاغزه‌که

دهداته دهستی... نهویش دهلی، قوربان تو کوردی چاکر
 دهزانی، بیخویننهوه بزانه قانع چی نووسیوه؟ که
 دهیویننهوه چاوی سوور دهبی و دهسته کا به لهرزین.
 به هزاران رنگ ده گزریت. نم هتکی حورمه تهی بو
 قه بوولتا کری. هه لدهستی و هیشتا هیچی نه خواردوه و
 نم هموو خدرجهی بو کراوه و پتر له چند کهسی له
 مه جلیسه دا به خاتری که سیتی نهو کو بوونه تهوه،
 ده روا. ههر چی هاواری لیده کهن، دانانیشی و
 ناگه پرتوه و نیشه که به هیچ دهر ده چی. ده گهرین به
 شوین بله حوجیدا بو نم کارهی کرد. وتویه تی نهویش
 دهلی من چی بکم؟ قانع وتی. ده گهرین به شوین قاندا.
 نهویش لای یه کی له پیاره گهوره کان خوی ده شاریتهوه.
 پاشان داوای لیده کهن ههرچی بوو چوو، نیشه که
 خراپوو. چند سال به ته های نهمه بوین به هیچ
 دهر چوو، قانع شیعه که بده با بیخویننهوه بزاین چیت
 نووسیوه. شیعه که یان دهداتی ده لین بو خاتری خوا نهمه
 چیه نووسیوته. ناحقی نه بوو کوره که ی به جیهیشت.

مه‌لای به‌رقه‌لا و کراسی شر

شینخ مه‌حممود کانی‌سانان گنیرایه‌وه و فرمووی:

ماموستا کاتی له دیی به‌رقه‌لای مهربوان مه‌لا بوو. چه‌ند هاوه‌لیک له مه‌لاکانی مهربوان دین بو دیده‌نی. پاش چه‌سانه‌وه لئی ده‌پرسن: باری ژیان و گوزه‌رانت چۆنه؟ فلان به‌گ له به‌رقه‌لا خزمه‌تی چاکت ده‌کا، یا نه. ده‌لی با شتیکتان بو بگنیرمه‌وه: ماوه‌یه‌ک له‌مه‌و به‌ر خاتوو نه‌مه زوری بو هینام وتی نه‌و کراسه‌ت داکنه‌ با بیشوم، منیش وتم: بو خاتری خوا واز بینه‌ هی‌نده دراو و کونکونه، دایکه‌نم ئیز ناتوانم بیکمه‌وه به‌رم. زوری له سه‌ر روی. چه‌ند روژ ژیانی لی تالکردم منیش ناچار بووم کراسم داکنه‌ند و خاتوو نه‌منه‌ش بردی شو‌ردی و پاش وشکبونه‌وه هینایه‌وه. به‌هر دوو کمان ویستمان بیکه‌ینه‌وه به‌رم، به‌لام هر چه‌ند خه‌ریکبووین هی‌نده دراو و شر و ور بوو، نه‌مانتوانی قۆله‌کانی وه‌ما ساخکه‌ینه‌وه که بیکمه‌ به‌رم. تووره‌ بووم و فریتمدایه‌ سه‌ر چلی جهوشه‌که، چه‌ند روژ وه‌کو داری کانی با هر دیار بوو. روژیک دیم نه‌ماوه، پرسیارمکرد چی لی‌هاتوووه؟ وتیان: فلان به‌گ چوووه بو زه‌ماوه‌ند له به‌ری کردوووه. ئیز

بزانن حالتى من دەبى چۆنبى كە ئەمە ئاغە و بەراتدەرى
من بى! پاشان لەم بارەبەو شىعەرىكى نووسىو.

قانع و پشیلە بەشکردن

مامۇستا بۇ پىشاندانى دژوارىيە كۆمەلەيەتتەكان، لە
كاتىكدا خەلك لە ژىر بارى قورسى رسووماتى ناپەوادا، كە
جەبرى زەمان مەشرووعىەتى پىدا بوو و ئەندامانى كۆمەل
پەيرەويان دەكرد و زۆربەى جوتيار و رەش و رووتەكان وەها
خۇيان ناچار بە پەيرەوكردنى زانىو، پىيان وابوو ئەگەر لە ژىر
ئەم بارە دەرچن لە شەرى ئىسلام لايان دەدا و خويان لى توو
دەبى و ەس كەس وىستبىتى يارىدەيان بدا و لە ژىر ئەو بارە
دەريانىنى بەرەو جەمەنەمیان دەبا و گوپيان بۇ نەگرتوو.
بەلام لە ناو ئەم خەلكدا بىرى كەس تىگەيشتون و پىيان
خۆشبوو لە ژىر ئەم بارە دەرچن. ئەمەش تەنيا لە وزى ئەو
پيارە دىنيە بلىمەتانەدا بوو كە لە زامانى شەرعەو شتىكىان
وتوو، يا شىعەرىكىان نووسىو كە قانع يەكئ لە نمونە ەرە
ديارەكانى ئەو كەسانە بوو. قانع ەس وەختى مەبەستىك
شىدەكاتەرە، چونكە مەلايە و دىندارە، ئىتر كەس ناتوانى بلى
گوناخە. جار جار نەرم و لە سەر خۇ و دەيكاتە بنىشتەخۆشەى
دەمى خەلك، هەندە دەخوینرتەرە كە ەموو كەس لىي تىدەگەن
و باسى لىدەكەن و لىي دەكۆلنەرە. مامۇستا بۇ نىشاندانى بىرى
مەبەست رووداوىكى كردۆتە دەستمايەو بە دانانى شىعەرىك كەم

و کوورپیه‌کانی کۆمه‌ل ده‌خاته به‌ر ده‌ستی خوینهر و ده‌یکاته په‌ند و نامۆزگاری بۆ دوا رۆژ.

گوایا له دۆلّاش چه‌ند نۆکه‌ر به‌ لای ئاشه‌ گه‌ره‌وه‌ ده‌بن. تارما‌یییه‌ک ده‌بینن و ته‌قه‌ی لێ‌ده‌که‌ن و ده‌پپێکن. که‌ ده‌چه‌نه‌ سه‌ری ته‌ماشا ده‌که‌ن پشیله‌یه‌ و ده‌لێن پیمان وابوو گورگه‌. به‌ هه‌له‌ پشیله‌که‌یان کوشتوو.

به‌ داخه‌وه‌ ئه‌وانه‌ی ئه‌م شیعره‌یان له‌ به‌ر بوو هه‌موو مردوون و عه‌مری خوایان کردوو، جگه‌ له‌ چه‌ند که‌س که‌ به‌ ناته‌واوی که‌میکی ده‌زانن، زۆر که‌می ماوه‌ بپێکی لێ‌ بلّو ناکه‌ینه‌وه‌. چونکه‌ هێندی له‌ بنه‌ماله‌کان و ناوی که‌سانیکێ تێ‌دایه‌، ناره‌حه‌ت ده‌بن و ئیمه‌ش ناره‌حه‌تی که‌سمان ناوی. هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ی لێ‌ ده‌نوسین که‌ له‌ مه‌به‌سته‌که‌ گه‌یشته‌ن و ویستی مامۆستا به‌ریوه‌ چووبی. ئه‌م شیعره‌ زۆر زۆر بووه‌. با ئه‌وه‌ش بلّین تا ماوه‌یه‌کی زۆر لایه‌نگرانی شیعری قانع هه‌موو له‌ به‌ریان بوو. مامۆستا سه‌ی ئه‌حمه‌دی حسه‌ینی کورپی ششیخ خالۆعه‌بدولی کانی‌سانان که‌ خۆشی هۆنه‌ریکی چاکه‌ و هۆنراوه‌ی زۆری هه‌یه‌ سه‌بکی شیعری وه‌کو قانع وایه‌، خزمی نزیکێ مامۆستا قانعه‌ و به‌ ره‌نجی شانی له‌ کانی‌سانان خه‌ریکی جووت و گایه‌، کاک ئه‌حمه‌د بپێ‌ له‌و شیعراوه‌ی له‌ به‌ریوو زۆریشی زه‌حمه‌ت کێشا و یارمه‌تیدام بۆ دۆزینه‌وه‌ی شیعری قانع که‌ ده‌بن بۆ ئه‌م کاره‌ گرینگه‌ سپاسیبه‌که‌م. مامۆستا له‌گه‌ل بابا تایه‌ری خزمیدا، که‌ نه‌ویش پیاویکی ژیر و قسه‌زان و قسه‌

خوش بووه و هر بهم بۆنه‌یه‌وه زۆر ناسیاو و به دلا چوو ده‌بیئت.
ئهم بابا تایه‌ره له دۆلّاش به‌شی خۆی ملک و کینگه‌ی بووه،
دانه‌نیشن و ئهم نیچیره، واته پشیله‌که، به‌شده‌که‌ن به‌سه‌ر
خه‌لکی دیکانی دهور و به‌ری دۆلّاشدا به تایه‌ت کانی‌سانان.

و ماموستا ئهم شیعرانه‌ی خوارم‌وه داده‌نی.

سهر و پیکه‌ی چاخ و چه‌وره

دایب‌نینین بۆ ماله گه‌وره

چایچی و نۆکه‌هر و کوخا

دوای ..... تسی‌ری لیخوا

ئه‌گه‌ر باشخوانیان لی ماوه

که کاسه‌یان گیرا دواوه

چا‌ئاوه‌که‌ی به‌ را و ته‌دبیر

نۆکه‌ر بیبا بۆ مان گزیر

وا به‌شمکرد ئهم پشيله

تیامانه‌کرد فیل و حيله

ئاهه‌رینم ... بۆ ئاغایه‌یت

بۆ ته‌هنه‌نگچی ناو ناوایه‌یت

بۆ چه‌گدار و پاسه‌وانت

بۆ ناش و بۆ ئاشه‌وانت

پشيله و گورگ جیا ناکه‌نۆ

هه‌رگیز سه‌ری تیا ناکه‌نۆ

كاتى كە كەوتنە تەقە
 ھەرچى بىكەن لايان ھەقە
 ھەرچى بى خۆينىك بېژىنن
 مېشكى گياندارىك بېژىنن
 نىتر پىشيلە بى يان گورگ
 مەبەست نۆكەر چلكاۋە و ورگ

قانع و ئەوليا

مەلا ئەحمەدى خاكى گىپرايەۋە و فەرموۋى:
 لە گەل يەكى لە ھاۋەلە كاندا لە
 دەورەى فەقىيەتيدا چوۋىنە مالى مامۇستا
 قانع. مالى لە دىي «قەلبەزە» بوو.

مالە كەى ھەۋشەى نەبوو. چەند مەلا ئەحمەدى خاكى
 بەردى گەورەى ۋە كو ھەۋشە لى كەردبوون. زۆر بەخىر
 ھاتنى كەردىن. پاش ماۋەيەك پەرسى: فەقى گيان خەلكى
 كام لاي؟ مەنىش وتم خەلكى مەريوانم دىي كالى خواروو.
 وتى: خىلى مېنە فاتان دەناسى؟ وتم: بەلى. وتى: با
 قسەيەكى خۆشت بو بگىرمەۋە. وتم: فەرموو. فەرموۋى:
 كاتى گيا دوورين بو، خەلك لە مەريوانەۋە دەھاتن بو
 شارەزورر بو كرىكارى و كەرەنتويان دەگىرا. رۆژىك

دیم کابرایه‌ک هاتوره بۆمالتمان، لیم پرسسی: خه‌لکی کام لای؟ وتی: کالی خواروو، هاتووم بۆ که‌ره‌نتوو کیشان. وتم: خیتلی فاتان ده‌ناسی؟ وتی من مینه فاتانم. وتم زۆر چاکه نان و چاکهت بخۆ با بجهم گیات پی نیشاندهم بۆمان بدروو. وتی: چاکه. نیوه‌رۆ دوای حه‌سانه‌وه و ناغواردن بردهم گیام نیشاندا و گهرامه‌وه. سه‌بی دووباره جینگای کاریم نیشاندا و رۆزی دوایی دووباره پیشاندا و چووم بۆ نه‌وی. نیوه‌رۆ گهرامه‌وه و ته‌ماشامکرد خاتوو نه‌مه و منداته‌کان هه‌ر کامه له سه‌ر به‌ردیک له هه‌وشه‌که‌دا دانیشتون و خه‌ریکه له ترسا ده‌تۆقن. که گویم گرت مینه له ماله‌وه حالی لیهاتوو، هه‌تا هیتزی تیایه ده‌قیرپتی و ده‌لی به‌ به‌ به‌ به‌ و هوار ده‌کا. وتی: منیش له سه‌ر یه‌کێ له به‌رده‌کان دانیشتم تا هه‌ر جۆری بوو حاله‌که‌ی ته‌واو بوو. هاته‌ ده‌روه منیش ده‌مزانی نیی منداته‌کان زاتیان نیی نه‌زیکیکه‌ون و نه‌گه‌ر خوا نه‌ خواسه شه‌و نه‌م حاله‌ی لیبی چی بکه‌ین. منیش وتم: کاکه‌گیان تۆ له نه‌وه‌له‌وه‌وه وتت من گیادوورم نه‌توت نه‌ولیم. من حه‌دم چیه نه‌ولیا گیام بۆ بدووری. نه‌مه پاره‌ی سی رۆژه‌که‌ت برۆ به‌ سلامه‌ت. هه‌رچی

وتی: من ده‌رویش مینه‌م، نه‌ولیا نیم. وتم نه‌خیر تو
 نه‌ولیايت، برؤ خوا حافیزت بی.

قانع نه‌بووه‌ته سه‌رباری که‌س

مه‌لا نه‌حمه‌دی ساوجی

مامؤستا مه‌لا نه‌حمه‌دی ساوجی که
 پیاویکی بالآ به‌رز و ژیر و قسه‌خوش و
 رووخوشه. هه‌میشه ده‌م به‌پیکه‌نینه. زور به
 دلآ چووه، مامؤستایه‌کی بیفیز و ده‌ماره.
 هر که‌س که‌ ده‌یناسی پیی وایه له‌نه
 خوشه‌ویستتری نییه. نه‌م مامؤستا
 به‌سه‌ره‌مات و قسه‌ی ژیرانه‌ی زوری له‌بیره.
 باسی قانع کرا فه‌رمووی:

ته‌مه‌نم ۸۴ ساله، له‌ته‌واوی ته‌مه‌غدا پیاوی وام
 نه‌دیوه، خوی به‌سه‌ر خه‌لکدا نه‌سه‌پاندووه و زور له
 خزمه‌تیدا بووم. جاریکیان له‌حوجره‌ی مزگه‌وتی
 جامعیه‌ی پینجوین، شه‌وله‌منی پرسی: مالتی شیخ
 نه‌حمه‌دی ره‌شه‌دی ده‌زانی؟ عه‌رمزکرد: به‌لی. فه‌رمووی:
 ده‌ی هه‌سته‌پیم بلآ. منیش چووم له‌گه‌لیدا پیم و ابوو
 له‌وی ده‌خه‌وی. که‌گه‌یشینه به‌ر ده‌رگا و ته‌قه‌مان
 له‌ده‌رگا دا، کردیان‌ه‌وه. که‌مامؤستا قانعیان بینی،
 فه‌رموو، فه‌رموو ده‌ستیانکرد به‌خولکی. فه‌رمووی:

لیقهیه کم بده نسئ له حوجره ده نووم. هرچی هاواریانکرد،
 وتی: نا. لیقه و سهرینی هه لگرت. له ریگه دا وتی: مه لا
 نه حه ده مه گهر من خووم لیقهیه ک ناتوانم؟ وتم: به تی. وتی:
 ده چۆن بسیده م به تو هه لیگری؟ وتم قوربان: من پیم
 خووشه. وتی: با پیشت خووشین، به لام زور ناشیرینه. من
 له بهر نهوه له دیوه خانه که دا نه خه وتم و نه چوومه ته مالتی
 که سئی که حوجره یه کم گیر که وتوو، بی منه ته. ئه ر کم
 ناخه مه سهر شانی کس. نه گهر حوجره نه بووبایه
 ده چوومه مالتی شیخ نه حه ده، هاتینه وه حوجره خه وتین.
 بهیانی لیقه ی هه لگرت و هرچی هاوارم کرد، من
 ده بیه مه وه فهرمووی نابئ. خوئی به ناو شاردا لیقه و
 سهرینی هه لگرت و بر دیه وه مالتی شیخ نه حه دی ره شه دی
 که لهو کاته دا له پینچوین بوون.

قانع و زیره کی و ورد بینی

ماموستا مه لا نه حه ده ی ساوجی فهرمووی:

تازه ژنم هیتا بوو له ساوجی. ماموستا ته شریفی
 هینایه مالمان. فهرمووی: مه لا نه حه ده ئه م خیزانه ت که چی
 خاتوو رابیه نه نیه؟ سهرم سورما و پرسیم: قوربان چۆن
 ده زانی؟ فهرمووی: چل سال له مه وه پیش ده نگه دی دایکیم

بىستوۋە. ئىستا دەنگى ھات، زانيم كچى ئەو. چونكە دەنگى لە دەنگى ئەو دەچوو.

قانع وروالەتناسى

مامۇستا شىخ برايمى مەردۇخى گىپرايەو

و فەرموۋى.

لەگەن مەلا ھەمە يوسفدا لە شارەزور

تووشى مامۇستا قانع بووين فەرموۋى بە مەلا كاك ئىبراھىمى مەردۇخى

ھەمەيوسف تۆ كورى مەلا سەعيدى ساوا نىت؟ ئەوئىش

فەرموۋى: بەلى كورى مەلا سەعيدم.

شىعەرى بە ناو بانگى مینالى

تازە خەلك فير بووبوون لە چەورى ئاژەن و خۆلەكەو

(خۆلەمىش) جوړى سابوونيان دروستەكرد. لە برى دىي

مەريواندا ژنانىك سابوونى چاكيان بو خەلك دروستەكرد. لە

دى دەور و بەرەكانەو خۆل و پىوى ئاژەليان دەبردە لای

وہستای سابوونكار. ھەر مالە خۆلەكەى خۆى كۆ دەكردەو.

لەبەر ئەوہى مزگەوت چونكە دارى زۆرى دەسووتاند خۆلى

زۆرى ھەبوو. ژنىك مینالى ناو، خەلكى دەرەتفى، خىزانى

مەھمود ناويك بوو كە بە مەھموو كۆل بە ناو بانگ بوو. بە

جوان و شوخ و شەنگى ناوى دەر كىردېۋو. جار جاره ھاتوۋە خۆلى لى مزگەوت بىر دوۋە كە بىكا بە ساپوون. مامۇستا دەپھوئى بىرئى لىمۇ شتانه لىمۇ زەمانەدا باۋ بوۋە و ناوى ئەو كەستىيانەھى ئەو سەردەمە تۆمار كات. لەوانەھى كە لەم شىعەرەدا بۆ بايەخدان بە مەبەستە كە باسەدەكا. جەنابى مامۇستا مەلا مەھمۇدى جوانرۆيى، كە پىاۋىكى ئايىنى و زانايەكى ناودار و موددەپىستىكى زۆر پايەبەرز بوۋە لى دەرەتقىدا خەرىكى خىزمەتى زانست و ئايىن بوۋە. لى ھەمۇ زانستەكانى ئەو سەردەمە شارەزا بوۋە. قازىبى دەورانى خۆى بوۋە، گەورە پىاۋىكى وا بوۋە فتوۋى لى ھەمۇ كوردستاندا جىنگەھى متمانە بوۋە. خەلكى ناۋچەھى مەريوان رىزىكى زۆريان بۆ داناۋە. لىرەدا بوۋار لىيە لەمە زىاتر باسىكەين. ۋە گەرنە ئەم كەستىيە بۆ خۆى كىتپىكى ئەۋى لى بارەپھوۋە بنووسرىت. باۋكى خوالىخۆشبوۋ گەورە پىاۋىكى زانا و رەنجكەش و ناگا بە دەردو دلتسۆزى مامۇستا موھەمەدى جوانرۆيى بوۋ، كە ئەۋىش جىنگايەكى تايەتى لى دلى خەلكدا ھەبوۋە. حاجى شىخ فەرەج پىاۋىكى پىاۋانە و رىزدار بوۋە، كەمخوسرەو بەگ پىاۋىكى دىيار و لىھاتوو و پىاۋانە بوۋە. جىنگاى رىزى خەلك بوۋە.

هر وهما ناوی ناودار و بی‌ناوی له شیعره که‌دا هیناوه
 و کردوو به‌ته قان زۆربهی خه‌لک له وه زه‌مانه‌دا
 شیعره که‌یان له بهر بووه. به داخموه نه‌نووسراوه ته‌وه.
 خه‌ریکبوو به ته‌واوی بفه‌وتی، هر چه‌ند زۆریشی لی
 فه‌وتاوه. به‌لام نه‌و که‌مه‌ی له سینه‌ی به‌رپێزان جه‌نابی:
 مه‌حموود به‌گی حمیده‌ری، که پیاویکی ژیر و ناگایه و زۆر
 به پیاوانه ژیاوه و له مه‌ریوان داده‌نیشی و به‌رپێز سه‌ید
 له‌تفی ده‌ره‌تفی، خزمی مامۆستا قانعه، که له مه‌ریواندا
 ده‌ژی، ژیر و قسه‌زانه. سوئی ره‌حیمی تابا وله‌ژیری، که
 چه‌ند شیعی تریشی بو راستکردمه‌وه، کاک عه‌بدو‌لتلای
 نه‌زیری له مه‌ریوان و خوشکه سه‌عیده‌ی حسه‌ینی له
 مه‌ریوان و چه‌ند که‌سی تر هر که‌سه تۆزیک‌ی لی‌ده‌زانی،
 هر نه‌ونده‌ی لی ده‌رچوو:

یاران سه‌فایه یاران سه‌فایه

عه‌جیب به‌زمی خوش شیرین سه‌فایه

پۆژی له رۆژان به‌کو‌تو پری

گیسه که‌پۆتی سه‌گ سکی دری

له ژیر پرده‌که بی‌ده‌ردیسه‌ری

سه‌گه‌ل ده‌ره‌تفی په‌رینه سه‌ری

لەدوای ھەشت نۆرۇژ شەریف پىتى زانى

لاكى لە بەردەم سەگەل دەر ھانى

ئەومەنى تۆزى چەقى لى دەسكەوت

لە سەگى سەند و بردى بۆ مزگەوت

داى بە كوورمگە چەققە تاوى كرد

نايە بەرپۆيە قايم ھەئىگرت

فاتەى كەيبانـووى كە ئەمىيە زانى

چەقى لە باخەل شەریف دەرھانى

وتى شەققە كوئىر ئەيكەم بە سابـوون

پىت نەترەكىو، جەھانم بە توون

خۆلى دەرپۆزى مزگەوتەم ئەوى

مىنالى بىبا كۆسم ئەكەوى

ھەمە سەلىم بەگ خىرا بە فىران

خەبەر ئەم خۆلەى بە مىنا گەيان

مىنا كە زانى زوو بە دەسو برد

زلىفى داھانى لارەپىچى كرد

چاوپر لەسورمە، پەمرچەم خەناوى

دەم پەر لە سەدەف روومەت سووراوى

كەمەرە بە ناز تونكرد لە كەمەر

گوارە و لا چەناخ، بریقەى بانە سەر

ھارەى مېخەكبەن زەرەى سەلسە

وریشەى ئىلانچى تىكەن پەن پە

خەشەى پانىبەرز، كەشەى گوارەى زەر

ھەلقەى ناگرېجەى لە بان گۆنای تەر

بەدەن شووشەى زەر، لەبان پەر لە گۆن

تەر لانى تەواو، نىشتوون لە بان چەن

ئەلھەق سەرتاپاى چوون شىشەى سەھۆن

گىرۆدەى مەينەت دەس مەحمووە كۆن

بە سەد نزاكەت روى كرده مزگەوت

بە ھاتن مینا شەریف كۆسى كەوت

روویكرده مینا و ھات بە بۆلە بۆن

وتى خاتەر جەم، نايدەم مشتى خۆن

خادەم مزگەوتەم ھەقى بە منە

مزگەوت جینی پیاو، كەى جیگەى ژنە؟

سۆفی حسین ھات بە یا ھوو یا ھوو

لە سەر مینالى لە مەلساف ھەنجوو

كەيخەسرەم بەگ ھات بە دلەى پىرچۇش

ھەمانە ئەبا بۇ خۇل بۇ سەر دۇش

ھاجى شىخ فەرەج ھات بە بۆلە بۆل

ھەرچى مائەم ھەس بۆت ئەدەم بە خۇل

سۇق كەرىم بەگ بە يا ھوو يا ھوو

لە سەر مینالى لە شەرىف ھەتچوو

ھاجى ھەمەسالە مەنت بە گيانم

قەزای مینالى لە كچەكانم

ئەمىنە رەش ھات روویكردە مزگەوت

بە ھاتنى ئەمىن شەرىف كۆستى كەوت

.....

وتى تى ھەلەن سەر تەنەكە نەوت

ئەولكەرىم رەسوول ئەویش بۆلە بۆل

ماينە رەش كەوتت بۇ ئەدەم بە خۇل

خولە بە فېرگە، رايكردە بەرۇ

وتى مامۇستا شەپە لە دەرۇ؟

كە مامۇستا ھات و روانى غەوغايە

شەپ شەپى ملساف لەگەل مینايە؟

وتى فەقى بېن ئەم كەردى ئەحمەق

لە سەر مینالى بیدەنە بەر شەق

بە واسواسکه سکت ئەدرم

قەزای مینالى لە عەلى كورم

من خۆلەم ناوى ئاوا بەم جۆره

ھاوار مینالى كۆمەكى زۆره

لە وردە چەرچى ھەتا قومامدار

مەلا و بەگزادە نۆكەر و توجار

دەرویش و سۇقى فەقى و ئاغەدى

ئەمىنيە و شوان و ھەرچى گونى بى

لە كورپى فەلى تا عەولەى رەسوول

ئەھل ئاوايى سەرسەرى و ماھوول

يەك يەك حازرن بىۇ كۆمەكى ئەو

تەرك مالم ئەكەن بەدەوانوو دەو

شەرىفە ملساف بە دلەى پىر ئىش

چەقەكەت بەرۇ بىۇ تامە بىرۇش

ئىتر كۆتا بى ئەم قەسە و باسە

بە سەر ھات شەرىف بىۇ بازە خاسە

قسه‌ی خوش

برادره‌ریکی خوشه‌ویستم، كاك عه‌ینه‌دینی نه‌حمه‌دزاده
به‌ناویانگ به‌عومهری نگلی کوی شاعیر و گه‌وره‌پیایوی کورد
مه‌لا سادق نگلی^۱ یادی به‌خیر، پیایویکی لیها‌توو و خوینده‌وار و
ژیره و دهردی زوری چیش‌توو و دهربه‌دهری زوری کیش‌شاوه.
خه‌می زوری خواردوو و مه‌ناسه‌ی ساردی زوری مه‌لک‌یشاوه،
نه‌و زه‌مانه له‌میریوان دوکانی مه‌بوو گپ‌رایه‌وه، فهرمووی:

ماموستا قانع گویدر ژۆنکی بردوو به‌و پینج‌وین به‌و کرینی
جۆی ره‌ش. نه‌و ساله‌ سون گه‌می مه‌ریوانی خوارد و بزۆیوی
خه‌لك یا گان بووه، یا رۆیش‌توونه‌ته پینج‌وین جۆریك جۆ بووه
پیان وتوو جۆره‌ش، هیناویانه و تیکه‌ل گالیان کردوو و کراوه
به‌نان. ماموستا بریک جۆره‌شی کرپوه، دیتسه‌وه به‌ره‌و مه‌ریوان.
بانگی مه‌غریب ده‌گاته‌ دیتی «بناوه‌سووته» له‌ ژیر دالانی
مزه‌گه‌وته‌که‌دا باره‌که‌ی ده‌خا و نه‌وه‌نده‌ش باران لی‌ی داوه
ده‌زووی وشکی نه‌ماوه. ده‌جیته‌ مزگه‌وت و له‌ به‌ر ناگری
کووره‌که‌ خۆی گهرم و وشکده‌کاته‌وه. با نه‌وه‌ش بلتین له‌

۱- مه‌لا سادق یه‌کیکه له‌ شاعیره زۆر زۆر گه‌وره و گرانه‌کانی کورد که له‌ دینی نگلی مه‌ریواندا
زیاده. شیمیری زۆری هه‌یه. ده‌وانه‌که‌ی کۆ کراوه‌تسه‌وه و بره‌پاره له‌ باره‌یه‌وه بنووسم و
ریکۆپیکه‌م به‌و چاپ و لهرکی له‌ چاپدانی کاکه‌ عومهر کرتووینه‌ته نه‌ستۆ، خوا بار به‌ن
چاپده‌کریه‌ت. له‌م شاعیره‌ وه‌کو زۆره‌ی شاعیری چه‌وساوه‌کان، شوخ و تهنزۆپله و زۆر جار به‌ش
له‌ دهبتی نا‌هه‌ق تووره‌ بووه و چی به‌ ده‌میدا ها‌توو نه‌بگنیراوه‌تسه‌وه و نه‌ترساوه. زۆر به‌رتیز بووه
که به‌ر و فیکری له‌ زه‌مانه‌ی خۆی پینشر بووه.

کور دستاندا هر ديهك مزگهوت و مهلا و خادمي مزگهوتي ههيه و هر غهريبهيهك خانه خويي نهبي روو ده‌گاته مزگهوت و پاش نوپژ هر كه خهلك زانان غهريبه و خانه‌خويي نييه، چهند كس ده‌عهوتي ده‌كهن و زور به روو خووشييهوه ديه‌نهوه مالي خويان و خزمه‌تیده‌كهن، ماموستاش هر بهو عاده‌ته چووه‌ته مزگهوت. جا لهو كاته‌دا خهريكه خوي وشكده‌كاته‌وه و پيش بانگي نيواره‌يه و ره‌سمده‌بي مه‌لای دي موعيزه بكا بو نهو خهلكه. ماموستای بناوه‌سووته خهريكه ده‌گاته باسي قورباني، ده‌لي: قورباني خيري وايه و وايه. هر كس قورباني بكا له پاشه‌رؤژدا نهو قوربانييه ده‌بيته وه‌سيله‌يهك ده‌بياته بهه‌شت. هر وه‌ها ده‌گاته باسي كافران و ده‌لي ده‌سكردی كافر نابي به كار بهيتريت، چونكه پاره‌يهك كه ده‌دری بهو شته و ده‌سيتريت ده‌بيته هوي قه‌ويووني كافره‌كان. هر كس ده‌ستكرد و مه‌سنووعي كافر بكريت، خوشي ده‌بيته شهريكي نهو كافره و دزي نيسلامه و له دين دهر چووه. جا ده‌گاته باسي درؤ كردن و ده‌لي درؤزن كه‌زابه و نابي كس درؤ بكا.

ماموستا له بهر كووره‌كه‌دا ده‌لي: ماموستا نه‌گهر نيجازه بدهي چهند پرسياريكم ههيه بيكهم. ماموستا ده‌لي: چهند جار وتوومه و ده‌ليم له كاتي موعيزه كردندا نابي كس قسه

بکات. ماموستا قانعیش به کهوا و پانترلی تهره وه کس
 نایناسی، دووپاتیده کاتموه. ماموستا دهلی: وسبه و قسه مه که.
 عوام نموهی خراپه که هدرچی پتی دهلیی تیناگا. ماموستا روو
 ده کاته خلیفه، که له لای ماموستاوه پالیداوه تموه، دهلی:
 خلیفه من له گمل تومه، خو ماموستا ماوه نادا من پرسیار بکم،
 هلی به ماموستا بیده نگبی تا پرسیاره کان له جهنابت بکم.
 خلیفه روو ده کاته ماموستای دی و دهلی: ماموستا تو
 بیده نگبه، بزائم نم میوانه فقیره چی دهلی. ماموستا خیرا
 بیده نگدهبی و ماموستا قانع بو نموه شتیک دروستکا که خه لک
 پینکمن و جا بیکا به جوړه په یامیک که خه لک له مهبه ستیک
 تیگن، روو ده کاته خلیفه و دهلی: نم ماموستایه دروژنه،
 کافره و کهزابه و نابی گوی به قسهی بدری! ایه کم پرسیار
 له جهنابت نممیه: نم ماموستایه چند ساله مه لای نیوه به؟
 خلیفه دهلی: دهوری سی سالتیک دهبی. دهلی: نم سی ساله دا
 ماموستا مالاتیکی وه کو بزن و مهر و گا و شتی وای بووه؟
 دهلی: نمری وه تلا شوکر همیشه مالاتی زور بووه. دهلی: له
 پیش نمم دا کی مه لاتان بوو؟ دهلی: خوالینخوشبووی باوکی.
 دهلی: نهو چند سال مه لا بوو؟ دهلی: دهوری سی و پنج سال
 دهلی: دهباشه باو کیشی مالاتی هبوو؟ دهلی: نمری وه تلا.

ماموستا قانع ده‌فهرمووی ده‌باشه لهم ده‌وری (۶۵) ساله‌دا
 خوی، یا باوکی نیوه بزنانن مهریک، بزنیك، یا گویره‌کبه‌کیان
 کردروه به قوربانی؟ خه‌لیفه تماشای خه‌لکه‌که ده‌کا و همورو
 ده‌لین: نه‌وه‌تلا. ده‌لی: ته‌نانه‌ت خوی باوه‌ری به وتهی خوی
 نییه. نه‌گمر وتهی خوا و پنه‌مبهری خوا ده‌خوینیتسه‌وه ده‌بی به
 گوئیان بکات. نه‌گمر به چاکی بزانییا و باوه‌ری به مردن بباویه
 خوی و باوکی لهم ماوه‌یه‌دا قوربانیه‌کیان ده‌کرد. پرسیاری
 دووهم: لهم ماموستایه وتی هر کس ده‌ستکردی کافر به کار
 بیتی خویشی نیمانی له‌ق ده‌بی. ده‌باشه له ماموستا پرسیار بکه
 کهواکه‌ی به‌ری گازرانیه و سه‌لته‌که‌ی شیرداخه، هر دوو‌کیان
 ده‌ستکردی کافرن. پس خوی نیمانی له‌قه و هر کس نیمانی
 له‌قبوو، نویژ له پشت سه‌ریه‌وه دروست نییه. پرسیاری سییم:
 ماموستا فهرمووی هر کس درۆ بکا کمززابه. خوی به وته‌کانی
 خوی بر‌وای نییه، کهوا سوو درۆزنه. درۆزنیش کمززابه و
 ماموستاش کمززابه. جا خه‌لیفه تو بلتی نیمه‌ی عه‌وام چی
 بکه‌ین؟ خه‌لیفه ده‌لی: ماموستا خوت وه‌لامی بده‌وه. ماموستا
 ده‌لی: خه‌لیفه لهم کابرایه پیم وایه دروستکراوی ده‌ستی شیخ
 محمدی دۆلاشه، که پی ده‌لین قانع. به خوا بی و نه‌بی ده‌ستی
 نه‌وی پینگه‌یشتووه. نینجا هه‌لده‌ستی و ده‌چیته بهر کورره‌که و

دهلی کاکه تو خوا تو قانع ده‌ناسی. ماموستا قانع ده‌لی: به‌لی و من قانعم. ماموستا ده‌ستده‌کاته ملی و به‌خه‌لکه‌که ده‌لی: خه‌لکینه نه‌وه شیخ محهم‌ده‌دی دؤ‌لاش، قانعه. خه‌لک هه‌موو ری‌زی لیده‌گرن و هه‌ر که‌س ده‌عه‌تیده‌کا. ماموستا ده‌لی به‌خوا نایه‌لم به‌چیته‌هیچ کوی. میوانی منه و نه‌وه حیوانه‌که ده‌بوو بمکر‌دایه به‌قور‌بانی، بو‌نه‌وه سه‌ریده‌برم. ماموستا قانع‌یش به‌خه‌لکه‌که ده‌لی من ویستم به‌زمیکم دروست کردبی و تو‌زیک دلی ئی‌وه‌م شاد‌کردبی و بی‌که‌نن و جینگای خو‌م و گوید‌ری‌ژه‌که‌م بیته‌وه. جا ده‌چیته‌مالی ماموستا و خه‌لکی ئا‌وایش هه‌موو شه‌وه ده‌چنه‌خز‌مه‌تی و بو‌به‌یانش ناهیلن پرواته‌وه.

قانع و چهند نوکته‌یه‌ک

ماموستا محهم‌ده‌دی یوسف ره‌منورن

ماموستا حه‌مه یوسف، ماموستا و موده‌ریس له‌مه‌ریوان گنیرایه‌وه و فه‌رموی:
من له‌ژیان‌دا دوو جار چاوم به‌ماموستا قانع که‌وتوو: جاریکیان له‌دی «سه‌له‌سی» له‌مه‌ریوان. له‌شایی خوالی‌خوش‌بوو ماموستا عوسمان مه‌ردؤ‌خیدا،

ئیمه‌مندال بو‌وین، سه‌روودی «ئه‌م روژی سالی تازه‌یه‌نه‌ورؤ‌زه هاته‌وه» مان ده‌خویند که‌بو‌نه‌وه سه‌رده‌مه‌شتیکی سه‌یر بوو.

مامؤستا زۆری پی خوشبوو، زۆری نافهرین پی وتین. ههر لهم سه‌فه‌ره‌دا بوو له مالتی شیخ محمدادی شیخ حسه‌ندا، به‌یانیه‌کیان زوو به‌خه‌بر هاتین، چووین بۆ مزگه‌وت، نوێژمانکرد و زوو گه‌رینه‌وه. هیشتا مامؤستا هه‌لته‌ستا بوو، که ده‌نگی ئیمه‌ی بیست له ژیر لیقه‌که‌دا سه‌ری ده‌ره‌یتا و به‌عاده‌ته‌که‌ی خۆی، که ههر له به‌یانیه‌وه به‌قسه‌ی خوش ده‌ستی پیده‌کرد لیقه‌که‌ی لادا و تماشای په‌نجه‌ره‌که‌ی کرد و فه‌رمووی نه‌سته‌غفیر و تالا (استغفرالله) خو هیشتا خوڕ نه‌که‌وتوو له‌ لیقه‌که‌ی دایه‌وه به‌ سه‌ردا. پاش توژیك هه‌ستا و چوو بۆ نوێژ. پیم خوژه بلیم زۆر کس بوون له‌ میژوودا به‌ بی موبالات له‌ دیندا ناویان براوه و حوکمیان بۆ دراوه، به‌لام نه‌و شته‌ش نه‌بووه مه‌گه‌ر له‌ به‌ر زۆری نه‌قلیان و نارها بوونیان به‌و شته‌ نارها وایانه که به‌ ناوی دینه‌وه هاتوونه‌ته‌ ناو دین. قانعیش یه‌کی بووه له‌و که‌سانه‌ی که ئه‌مه‌ی به‌ سه‌ردا سه‌پینه‌دراوه.

جاری دووه‌م که به‌ خزمه‌تی گه‌شتم، من له‌ گه‌ل شیخ ئیبراهیمی مه‌ردۆخیدا له‌ (شانه‌ده‌ری) ده‌مانخویند. له‌ سه‌یدسادق ده‌گه‌رینه‌وه به‌ره‌و شانه‌ده‌ری، له‌ سه‌ه‌ته‌ره‌یه‌ک که جیگای پشکینی خه‌لک بوو، واته‌ عه‌ره‌به‌کان له‌ به‌سه‌روه‌ ده‌هاته‌ نه‌وی خه‌لکیان ده‌پشکینی و ده‌یانپرسی خه‌لکی کویت و داوای

ناسناویان ده کرد. به لّام شوکور بؤ خوا نیسته شاره زوریه کان لهویدا دموهستن و دهرسن، نهوهك بیگانه و نامؤ به بیری خراپوهه تیپرن، خوا رهحی ههبی نیز جارینکی تر به عسی نامؤ و سیپهری رهشی نه که ویتنه سر شاره زورور جالو جینگیه دا تووشی مامؤستا قانع بووین. چووینه خزمه تی. سر کارینگری ریگهوبان بوو. دهستان ماچکرد و من له پیشدا عهرزمکرد ده ماناسیت؟ فهرمووی: تو له مهلا سه عید ده چیت. عهرزم کرد: بهلی. شیخ نیراهیمی ناسیهوه. (با نه ماش بلتیم ده لتین له بلیمه تییه کانی قانع نهوه بوو هر کسی ده دی ده یزانی له چ بنه مالیه که) له سیپهرینکدا له خزمه تیدا دانیشتن و دوا ی چاک و چونی پرسی، نه ری خالتوت نیستهش له نو یژدا ده قیریتیت؟ (خالتوم جهزبه ی لیده هات، ته نانهت له نو یژیشدا هاواریده کرد و ده بقیراند) عهرزمکرد نه ری وه تلا. فهرمووی: چووینه وه بهلی قانع ده بووت:

همسرانت گور می گیرند ز دشت

کور می گیری تو در کوچه به گشت

عهرزمکرد مانای شیعه که ده زانم، به لّام له مه به ست تیناگم. فهرمووی شاعریکی فارس ده لی، جارینکیان کویتیک له کۆلانی دیه کدا ده گهرا، گیانداریک پریدایه، نه ویش نه م

شیره‌ی خوینده‌وه. دیسان عمرز مکرد تیناگم. فدرمووی خه‌لک
 خهریکه ده‌چنه سهر مانگ و ئیستا خالتوت له نویژدا بوم
 ده‌قیرنیت. جا فدرمووی: نهو ساله‌ش که شیخ علائه‌دین له
 دنیا ده‌رجووبوو حاجی مه‌لا... ی نه‌زانش ده‌یوت ناسمان شیخی
 شیخ ده‌کا و له‌بهر فهوتی نه‌وه ده‌باری. نهو به‌هاره که شیخ
 فهوتی کرد (۲۹) رۆژ باران باری، هیچ پردیک نه‌ما. خه‌لک به
 تنگ هاتبوون و شاعیران لهم باره‌یه‌وه شیعیان ده‌گوت.
 منیش^۱ عمرز مکرد جا قوربان چ ئیرادیکی تیاپه؟ نه‌وه نییه خوا
 فدرموویته‌ی «فما بکت علیهم السماء و الارض» ههر چهند پاشان
 تهماشای مانا کهیم کرد حزقی موزافه. واته خه‌لکی ناسمان و
 زهوی بۆیان نه‌ده‌گریان. فدرمووی: به راسته؟ وتم: به‌لتی
 قوربان. فدرمووی: مهرگی پیاوچا کان نیازی به‌گریانی ناسمان
 نییه. شیخ علائه‌دین چاکتر بوو یا حه‌زرتی حسین؟ وتم:
 حه‌زرتی حسین. فدرمووی نه‌و کورپی حه‌زرتی فائمه (خوای لئی
 رازیبی) و که‌زه‌ای پیغه‌مبهر (دروودی خوای لیبی) بوو، به‌و
 ههموو گه‌وره‌یه‌وه ناوه‌ها بی‌ره‌حانه شه‌هیدیان کرد و سهریان بری
 و کردیان به‌نیزه‌وه، هیچ بارانیش نه‌باری، چونکه بارینی باران
 سونه‌تی ئیلاهییه و هه‌قی به‌مردن و ژبانی که‌سه‌وه نییه. جا

لیره‌دا من فهرموده‌که‌ی مامۆستام گێرایه‌وه، نه‌وه‌ك كه‌سانێ
فتوای کوفر و بێدینی منیش دهر‌که‌ن.

قانع و مه‌لا سه‌عیدی سه‌ئاوا

كاك همه‌ه یوسف گێرایه‌وه و فهرمووی:

خۆم نه‌مانه‌م به‌ مامۆستاوه‌ دی‌بوو. به‌لام نه‌وه‌ی له
خوایه‌خۆشبوو باوکم و كه‌سانی‌ترم بیستووه‌ به‌م جوژه‌یه، باوکی
ره‌حه‌تیم (خوایه‌خۆشبوو حاجی مامۆستا مه‌لا سه‌عیدی سه‌ئاوای
مه‌ریوان) گێرایه‌وه و فهرمووی: من‌دال بووم، باوك و دایکم
نه‌ما‌بوون. له «بالک» دا بووم. به‌گزاده‌ی بالک مامۆستایه‌کی
زۆر خوێنده‌وار و نه‌دی‌بیان هێنا‌بوو بۆ دهر‌سی من‌داله‌کانیان به
ناوی «مامۆستا مه‌لا نه‌حه‌دی چا‌زی» که‌ زۆر چاک گولستان و
بوستان و خه‌مه‌سه‌ی نيزامی و «تاریخ موع‌جه‌م» ی ده‌زانسی.
له‌ گه‌ل فه‌قی نه‌حه‌دی بالکی کتی‌فرو‌ش و شیخ همه‌ه سه‌عیدا
فه‌قی بووم. نه‌و کتی‌بانه‌ی که‌ وتم خوێند‌من و زۆر چاک ده‌مزانین.
مامه‌یه‌کم هه‌بوو نار‌دبوویان بۆ «مووسک» که‌ به‌نا بی‌تی بۆ
دروست‌کردنی مزگه‌وتی بالک. به‌ ره‌سه‌ی نه‌و سه‌رده‌مه‌ چه‌کی پی
بووه. له‌ رینگه‌دا چه‌ند چه‌ک‌دارێک ده‌ییین و بۆ بردنی
چه‌که‌که‌ی ته‌فه‌ی لێده‌که‌ن و ده‌یکوژن. به‌ عاده‌تی نه‌م
ناوچه‌یه‌ی خۆمان نه‌گه‌ر که‌سه‌یک بمر‌دایه‌ هه‌ولده‌‌درا ژنه‌که‌ی له

بنه‌ماله دهر نه‌چوایه. میان مه‌جبور کرد ده‌ست له خویندن
 مه‌لگرم و ژنی مامم ماره کم. پاش ماره کردنی نه‌و ژنه ماتم
 چوو بو «کیلو»ی لای پینجوتین. په‌سه‌کینکم له بهر کردبوو،
 خه‌ریکی نیشی کشتوکان بووم، مه‌ره‌زهمده‌کرد. پاش ماوه‌یه‌ک
 خیزانه‌کم مرد، منالتیکیشم هه‌بوو، نه‌ویش مرد. روژتیک له
 ده‌شته‌دا خه‌ریکی مه‌ره‌زه کردن بووم، برپارمدا بچمه‌وه
 خویندن. هر وامکرد و به‌ره‌و چاره‌نووسی خویندن چووم. له
 ریگه‌دا تووشی ماموستا قانع بووم، منی ده‌ناسی. پرسى: نه‌وه
 سه‌عه بو کوی ده‌چی؟ وتم: بیرمکردووه‌ته‌وه و برپارمداوه
 بچمه‌وه خویندن. فهرمووی: جا برا تو خوا چوار په‌لیکی قه‌وی
 و به‌توانای پیتداوی، ده‌توانی هر نیش و کارنکی پی بکه‌ی.
 جگه له‌وه‌ش تا تو ده‌بیته مه‌لا، حه‌زرتی عیسا دیته خواره‌وه،
 ده‌بی بیی به مه‌لای حه‌زرتی عیسا. جا دلت نه‌یشی من هر له
 نیسته‌وه پیت ده‌لیم سه‌عی عه‌وام (واته نه‌خوینده‌وار). دواى
 خواحافیزی تووشی ماموستای «سه‌ردۆش»، برای مه‌لا زبه‌یر
 بووم له خویندن تاریفیکرد و دلخۆشی دامه‌وه و چووم
 ده‌ستمکرد به خویندن. پاش ماوه‌یه‌ک تووشی ماموستا قانع بووم،
 چهند پرسیارنکی لیکردم، زانیم. فهرمووی: له‌مه‌ولا پیت ده‌لیم
 سه‌عی «ع» (عهین).

پاش ماوه یه کی تر تووشیهاتم، پرساری لیمکرد و
 وهلامدایمهوه. فهرمووی: لهمهولا پیت دهلتیم سهعهی
 شمش (ع) چونکه شمش وهکو سهری «ع» وایه و
 عمینش هی عوامه.

پاش ماوه یه کیتر دیسان تووشی بوومهوه، همرچی لی
 پرسیم، زانیم و به جوانی وهلامم دایمهوه. فهرمووی: نیت لهمهولا
 پیت دهلتیم سهعهی همزهه. همزهه له شمش دهچی، شمش له
 سهری عمین دهچی، عمین هی عوامه. ماوه یه کی تری پتچوو،
 دیسان به خزمهتی گهیشتم و پرساری لیمکردم. فهرمووی: نیتا
 نیت گوناحه پیت نهلتیم مهلا، بریارم وایه لهمهولا پیت بلتیم
 «مهلا سهعی». وتم: ماموستا پرساریکم هیه، بیکهه؟ فهرمووی:
 بهرسه. وتم: ماموستا دهلتین تو «شیووعیت». فهرمووی: سهعه
 توش وام پی دهلتیت؟ وهکو ژنان دهلتین «له داوینی خوت لی
 ههلهپری» ناخر سهعه تو بو؟ من و شیووعی؟

قانع و سواری پیکاب

دیسان کاک حههه یوسف گپرایمهوه و فهرمووی:

نهم پیاوه قسهخوشانه وهکو دهریای بیسنور وان. له
 باوکم بیست که قانع بو بابهتایری گپراوتهوه که ماشین هیه و
 زور توند دهروا. نهو کاته وهک نیتا ماشین زور نهبوو. کهمتر

که‌سیک ماشینی دی‌بوو. فه‌رمووی: له‌ سلیمانی ده‌هاتینه‌وه بوّ
 شاره‌زوور، له‌ ریگادا به‌ به‌ر بیستانیک‌داتیپه‌رین و به‌
 لیخوره‌که‌مان وت: راوه‌سته با شتیك بکرین. کابرا راوه‌ستا و
 به‌ بیستانه‌وانه‌که‌مان وت بوّمان بیته. کابرا چوو هینای و دایه
 ده‌ستمان، به‌ لیخوره‌که‌مان وت: ئاده‌ی برۆ. کابرا هیئنده‌ توند
 لیده‌خوری سه‌ری کابرا به‌ ئه‌نازه‌ی مازوو یه‌ک دیار بوو.
 لیخوره‌که‌ پی و ابوو بوّ ئه‌وه که‌ پاره‌ نه‌ده‌ین ده‌لین توند برؤا،
 به‌لام بیستانه‌وانه‌که‌ وتبووی پاره‌م ناوی، لیخوره‌که‌ نه‌یده‌زانی
 مه‌به‌ست ئه‌وه بوو که‌ ماشین چه‌نده‌ توند ده‌روات.

قانع و مه‌لا سه‌عیدی کالی

ماموستا مه‌لا ره‌شیدی گله‌یی

ماموستا مه‌لا ره‌شیدی گله‌یی موده‌ریس و
 پیش‌نوژی مزگه‌وتی حاجی‌ئاوای شاری سنه،
 ماموستا چه‌مه‌ یوسف، جه‌نابی مه‌حموودبه‌گی
 چه‌یده‌ری، ماموستا مه‌لا ئه‌حمه‌دی خاکی، سه‌ی باقر
 شیخه‌لئیسلامی، کاک مه‌مه‌دی چه‌سه‌نی و چه‌ند
 که‌سی تر ئه‌مه‌یان گپ‌رایه‌وه بووم. ئه‌مه‌ی لی‌ ده‌رچوو:

مه‌لا سه‌عید ناویك بووه، خه‌لكی «کالی»

سه‌روو» بووه له‌ مه‌ریوان. ئه‌م مه‌لا سه‌عیده‌ کابرایه‌کی فه‌قیر حال
 و لیوه‌ بوو. گویا بری گولستان و ناگه‌هان و کتیبه‌ ورده‌ی
 خویندوو، له‌ «کانی‌میران ماوه‌ته‌وه» ته‌مه‌نی خویندنی له‌

گولستان تېنەپەريوھ. ئەوندە فەقىر حال بووھ ھەموو روژى نانى
 ئاوايى كانى مىرانى مەريوانى دەچنىپوھ. ئىوارە بىرىكى دەكرە
 تىرىق دۆ و دەخوارد و پارشيو، پىش بانگى ۋ ايانى ئەوى تىرى
 دەخوارد. ھىندەي دەخوارد تا نىوېرۆ دەينالاند بە دەست
 سكيوھ. دواي نىوېرۆ لە برسانەيدەتوانى ھەلسىتەوھ... ئەم
 مەلا سەعيدە داواي لە مامۇستا قانع كىردبوو، تۆ ئەم ھەموو
 شىعرە دەلتىت، شىعەرىكىش بە مندا بەلى. مامۇستا ئەم شىعەرانەي
 خوارەوھى بۆ نووسىبوو. مەلا سەعيد لەبەرىكىردبوون، ھەموو
 جارە خەلك دەيانوت شىعەرمان بۆ بخويئەوھ ھەر خىرا «اعوذ
 بالله من الشيطان الرجيم» بسم اللهى دەكرە و بەم چەشەنە
 دەستىدەكرە بە خويندى شىعرەكە:

ياران نەخۇشم ياران نەخۇشم

دەردى بىدەرمان خەيلى نەخۇشم

ناخ بۇ ھەكىمىن حالزانى حال بى

كەواكەي بەرى قولانجى شال بى

كۆسە كارى بى پى و قەدەم بە شەرى

ئازاردار لە لاي ساق نەچىتە دەر

بىس و پى نەشور، رەنگ و بۆگولى

بىر و بىدیان يەك تىكە زلى

شاخی مەرشەك و خورى كەمە مار
 پەرى وشتر ر سىبەر پىرە دار
 ھىلكەى كەلەگا و رۆنى مېشوو لە
 كىوى قەلەمبەرد لە ناو قىتوولە
 ئەمە ھەر ھوتى بۆمكا بە دەرمان
 پىم بەدا بىخۆم بە سسەھل و ئاسان
 كەوتنم بىن و ھەلئسانم نەبى
 ئەم دەرمانانە بە سنىدانم بى
 مەلا سەعەيدم مەلای شلېرم
 مەلای كەشك و رۆن ماست و پەنىرم
 لە بەحرى دىماچ چ بەلایىكم
 لە ناگەھان دا چ مەلایىكم
 بە فیدای بالاتبم كەنووە گلینە
 پىاتا بەرمو بوو لە ھەزار وینە
 لە گوپزە كوپرە، ھەتا، لەنجناوا،
 بربكەم، نەگەم ھەتا خۆر ناوا
 خەلكى، سەلەسى، ميوان بەزېرن
 ئەمما، چاوكى بە ميوان فېرن
 لە گىاى بەھارا ھىلكە و رۆن خۆشە
 سى جار خوار دوومە بەو، كۆنە پۆشە

كالى ژووروو ئەسلى مەركەزم

ئەگەر تىي بچمۇ گوو بە رەگەزم

من مەلاسى نابلەد كەوتەم

ئىمامى ئەھلى دىيى بىمىزگەوتەم

چىك و چەپەلى زۆرى هىناو

تەنانەت تاقەت خۇيشم نەماو

ھەموومان تپۇ و سووك و لاسارين

سەربارى خەلك و برسى و بىكارين

جا ئەگەر حوجرە و مزگەوت نەبوايە

من و قانعيش چىمان كىرايە؟

قانع و چاوشىشە

دىسان مامۇستا ھەمە يوسىف لە

زمان «مامۇستا شىخ ھەمە مارق» دەو

كىرايەو و فەرمووى:

جارتىكىان مامۇستا قانع ھاتە

مالمان لە «بەردە رەشە»ى مەريوان

فەرمووى: چاوم دىشى دەمەوى بچم مامۇستا شىخ ھەمە مارق

بۇ بيارە بۇ خزمەتى شىخى ئەلئەدىن، بزانم دەرمانيك،

دەوايەك، چارەيەكم ناكات، وتى: ھاوين بوو، شووتى

۱- بۇ ناسىنى ئەم پايەبەرزە و قسەخۇشەكانى بىروانە ئاخىرى ئەم كىتپە.

پینگه ییوو. شهو شووتیمان خوارد و ماموستا له کاتی نووستن دا فهرمووی: من له سهربان دهنووم، چونکه شهو نیازم ههیه زۆر بچمه دهرهوه. مالتی دیتی نهو زه مانه ههموو به پال یه کهوه بوو، تا نهو پهروه بهرله و ههموو کس دهیتوانی هات، چۆ بکا، تهنا نهت گیاندارانی وه کو سهگ و پشیلشه. له بهر خاتری ماموستا و بو خزمهتکردنی، منیشیان له سهربان خهواندبوو. نیوه شهو خه بهریکردمهوه و فهرمووی: مزارف ههتسه، مالتان نهشیوی چاوه کانم چاک بوونهتهوه و ئیتر نیاز نییه بچمه بیاره و دهرمانی چاو ئیشهش فیتر بووم. منیش عهرزمکرد: چۆن قوربان؟ فهرمووی: ئیتر ههر کس چاوی دیشی، بیه مال ئیوه و شووتی زۆر بخوا و شهو ناچار بی له سهربان بنوی و شهو میز زۆری بو بیی. ههتسهتهوه بو میز کردنو له جینگاکهی دوور کهوتتهوه به چاوی بهسراوهوه بکهوتیه مل سهگینکدا و سهگه که داتروسکی و نهویش راچلهکی و له ترساندا چاو بکاتسهوه و دوو دلۆپ ناو له چاوی بیت، چاوی بکریتسهوه و دنیا بیی و چاکبیتسهوه. ئیتر نیازی به رویشان بو بیاره نییه.

قانع و قسهی خوش

ديسان كاك يوسف گنپرايه وه و فهرمووی:

باوكم بۆی گنپرامه وه. مامۆستا هات بۆ بیاره و فهرمووی: ده مهوی بخوینتم له خزمهتی مامۆستا مهلا عهبدولكهریمی موده پرسیدا له گهله «مامۆستا مهلا محهمهدی (نی) دا (به ناو بانگ به «حهمه نیی»)). خه ریکی خویندنی «فهرایز» بوون. مامۆستا قانع بۆ شوخی و بۆ نه وهی مامۆستا و نهوانه بیته پتکه نین و بیتاقه تییان ده رچی، جار جاره سه ری بهرز ده کرده وه. نافره تیک لهویوه تیده په ری، دهیوت نه وه ژنیکم. وه کو مندالان ده لئین نه وه مازوویه کم، یا نه وه گوێزێکم، هه موو ده ستیاند ه کرد به پتکه نین.

قانع و ژیا نی منداله کانی

ديسان كاك يوسف گنپرايه وه و فهرمووی:

باوكم بۆی گنپرامه وه فهرمووی، له گهله مهلا عیزه تی «بناوه سووته» پیدا هاوړی بووین، له بیاره ده ماخویند. هاتین بۆ دیده نی مامۆستا قانع که له «نهوی» — دی به که له بناری شاره زوور — دا بوو. شهو ماینه وه، قسهی خوشی زۆری بۆ کردین، یه کی له و قسه خوشانه نه وه بوو فهرمووی ئیسته مندالی ئیمه به نه به تی ئیوه وه وه کو «حهمه قه دووی مووسل» وان، ئیمهش وتمان ههزار شوکور بۆ خوا. جا زۆر چا که مندالی ئیوه ئیستا هینه باری ژیا نیان چا که. فهرمووی: جا با باسی باری ژیا نی ئیمه و منداله کانتان بۆ بکه م. ئیمه خو مان ناژه لمان

نییه، خه لک دو مان بو دینن. دو هینده نییه که بتوانین به ته سه لی
 بیخوین. جامه دو یه کمان بو دی، که میشی تیده که وی منداله کانان
 میشه که دهرناهیئن هه روا به سووکی و ئاسانی ده یخه نه ده میانه وه و
 ده یژن. تا ئه و دو یه که به میشه که وه ماوه بیخون، ئنجا فری ده دن.
 باو کم ده یفه رموو: به یانی له ریگه ی بیاره دا بیرم قسه خو شه کانی قانع
 ده کرده وه پیده که نیم و ده موت ئیستا که سی گوی لیسی، واده زانی
 شیتم هینده پیده که نم.

ده فی هه ئواسراو

ماموستا مهلا محهمه دی حافظ گپرایه وه و فهرمووی:
 شیخ حسینی شیخ کاکه حه مه بوی گپرامه وه و
 وتی: جاریکیان چوومه مالی ماموستا قانع ده فیکی
 هه لواسیوو. وتم: ماموستا شوکور ده فیستان هه یه.

فهرمووی: کاکه حسین ده فی چی، زه رگیشمان هه یه جا خاتوو ئه منه
 نایه لی بیوه شیتم!!

۱- مهلا محهمه دی حافظ، زانا و بلیمهت و ژیریکی لیباتوو، جگه له خوینده واری و زانستی
 قورئانی، گشت ته منه نی پر له خیر و بیری خه ریکی فیر کردن و راهینان بووه. هه ر له به یانییه وه
 که ده ست ده کا به دهرس و تنه وه، هه تا ماوه هه بی ناوه ستی و ماندوو نابی، بو دایینکردنی
 ژیانی کاسبی ده کا و کاسبیکی بو هاتوو. له وهی که وه ده ستی دینی خزمه تی هه ژاران و
 نه داران ده کا و لیبه دا دهرده که وی نه بوونی ئه ندامیکی له ش وه کو چاو، نابی بیته هوی ئه وه
 که سیک به مانه می دانیشی و چاوه روانی ده سگرویی خیرومه ند بی. ئه کری وه ک ئه م ماموستا
 بهرز و بهریزه بو گه له که می جیگای شانازی بی. ئیستا له مه ربوان داده نیشی و ته منه نی ۸۸ ساله.

قانع و پىلاۋەكەى

مەلا محەممەدى حافىز بۆى گىرامرە:

مامۇستا قانع لەگەل مالى «فەقى ئەحمەدى باشماخى» دا زۆر تىكەلتىيان بوۋە و يەكزىيان خوشدەويست. جارىتك بە فەقى ئەحمەد دەلتى: كەوشى خەلك ناو دەدا و كەوشەكانى من قورپش دەدەن.

قانع و نوپۇزى جەژن

دىسان مەلا محەممەدى حافىز گىراپىۋە و فەرموۋى:

جارىتك مامۇستا بە ئاوارەبى و دەربەدەرى دىتە «باشماخ»ى مەريوان، «شىخ ئەمىن»ى رەھمەتیش لەۋى دەبى. مامۇستا مەلا ئەحمەدى كورپى پىنجوئىنى بە ناوبانگ، لە باشماخ دەبى. پاش نوپۇزى جەژن بە عادەتى ئەو زەمانە دەۋايە بچوونايە بۆ لای فەرەج بەگ كە خەرىكى كەردنەۋى مىرزا مىرانشا بوۋە. ھەموو پىكەۋە دەچنە لای فەرەج بەگ، ئەۋىش دەزانى مامۇستا قانع گالتەچى و شوخە. دەلتى: كى قورئانى پىش نوپۇزى دەخوئىنى؟ مامۇستاش دەفەرموۋى: بۆ قورئانخوئىندى پىش نوپۇز بوۋ بە گەم گەم؟ ئەو وتى تۆ بىخوئىنە، ئەۋى تىر وتى تۆ بىخوئىنە. بىرپار درا ھەر كەس خوئىندى ھەلەبەكى بوۋ، رىخىكى پىا دەكىشەرى. مامە ئەمىن وتى: من دەپخوئىنم.

دهستی پيكرده هيشتا چهنده لاپهري نه خویندبوو ره جمان
کرد. هينده بهردی لیدرا وه كو گوره جووله كهی
لیهات.

قانع و سه ره خویشی

ديسان مهلا محهمه دی حافظ گيپرایه وه وتی: پیاویك
هه بوو ناوی «ماموستا مهلا محهمه دی سوئی كهريم بهگ»
بوو، كوپیكي ههیه، ناوی نه حمه ده، گيپرایه وه وتی:
باركم مردبوو، خهلكی زور هاتبوون بوؤ پر مه.
خهلكی پینجویین و شلییر و مهربان و شیخی چویسه
هموو دانیشتبوون. ماموستا قانع تمشرفی هیا و منیش
خیرا چووم دهستم ماچکرد. فاتحایه کی خویند و پاشان
دهستی هیا به ریشیدا و فرمووی: توخه ی حمه گیان
مردی و نه جات بوو به دهست فاتمه، توخه ی.

قانع و شیعی خوی

كاك حمه ی پینجویینی و گيپرایه وه و فرمووی:
قانع ده چیه حوجره كهی دی «نزاره»، فه قیكان نایاسن.
شهو باسی شیعر ده كریت، به كیك له فه قیكان دهلی: من
مسالیک زیاتر له گهل قانعهدا بووم. شیعی قانع له بهك

دهدنهوه و مانايده كهن. قانع مانای يه كينك له شيعره كان
 پهسند ناكات و دهلی: مهبستی شاعیر نهوه نهبووه.
 فهقیكه دهلی: له كانی وتی نهم شيعره من له گه لیدا
 بووم. مامؤستاش دهلی: تو له بیرت نییه، نه گینا
 مهبسته كه نهمیه و بؤی شیده كاتوه. فهقیكه تووره
 دهبی، دهلی: تو ئینكار دهكهی، ههتیوه ...، چونكه
 هینده نهفامی نابی نهمشه و لهم حوجره به دابی. نهویش و
 باقی فهقیكان دهلین: بؤ خاتری خوا بهم شهوه بؤ كوی
 بروات؟ بچیته دهره وه سهگ دهیخوات. فهقیكه دهلی:
 حقیقه سهگ بیخوا. نهفام و ئینكار دهبی سهگ بیخوات.
 قانعیش ناچار له حوجره دهر دهچی و دهچیته مزگهوت
 و مزگهوت چۆن و تاریک و کینچی زۆر دهبی. نهو شهوه
 به ههموو ناخۆشی یهوه بهسهر دهبات. بهیانی زوو له سهر
 كاغهزیک پارچه شيعریك بؤ فهقیكه دهنووسیت و له
 حوجره بانگیده كاته دهره وه و دهلی: من قانعم و
 نهمیست تهریقته بكمه وه، نهم شيعره بخوینه وه و ئیتر
 خوا حافیزت بیته.

به داخوه نهو كهسهی كه نهم نوكتیهی بؤم گنیرایه وه شيعره كهی له بیر
 نهبوو.

قانع و شېخىكى دەسە لاتدار

كاك كەمالى خاوەرى گىپرايەو

فەرمووى:

مامۆستا قازى، بە رەھمەتتى گىپرايەو و

فەرمووى: مامۆستا قانع لە كانى سانان مەلا بوو،

پېش جەژنى قوربان خىزان و مال بە گىريان هيتاوه

بۆ تەدارەكى جەژن. ئەويش گوشتى شكنەبردوو، كەمالى خاوەرى

يەكئى لە كەسئىتتە كانى ئەو سەردەمە بۆ ھاوئىنەھوار ھاتوو تە پىشتى

«دۆلاش» (ولە گەور). مالاتىكى زۆرى ھەبوو، شوانى تايىت

لەو ھەراندوو، مامۆستا پارچە شىعەرىك دەنووسى بۆى، دەيەوى

بەزمىكىش ساز بكات بۆ ئەو ھى خەلك لە برئ مەبەست تىگەن.

جۆرى ژيانى خۆى و ئەو كەسئىتتە بختە دەمى خەلكەو و برئ شتى

سەيرىشى باسكردوو، ئەم پارچە شىعەرە كە بە داخەو زۆرى لى

وئووە دەنئىرى بۆ ئەو پياو:

وئە قوربان لە سەيرى جىژنى قوربان

سەماوەر پر لە ئاوه و دۆلە بىنان

بە ھەر حالئى بـرنج پەيدا كراو

لەگەل نەختى كەرەى دىيى كانى سانان

وہ لىكىن داخەكەم بۆ رانە گوشتى

فەيداي جىشتى بکەين وەك قوچى قوربان

نه‌فهرمووی گیسکه‌ئی، یا بزنه قرخسی

نه‌بی بزنی زه‌لام بی و نه‌ختی ریش بان

به جاحی وهک . . . . . ی بالکی بی

درؤزن بی و مگو . . . . . نی مه‌ریوان

به میزهر ههر و مگو.....

به ریشا ههر و مگو . . . . . کۆلان

که هاته باسی نه‌شعار و نه‌دوب ههر

و مگو قانع غه‌زه‌لباز و سه‌ناخوان

نم شیعه بلاق کراره‌توه

نم شیعه ده‌نیری بۆ نه‌و کهسه، نه‌ویش به دوو کس له

موریده‌کائی بزنیکی زۆر چاخ ده‌نیرته بهر ده‌رگای مامۆستا و

مامۆستاش ده‌لی: کاکه من ناتوانم هیچی لی بکهم، خۆتان

زه‌جه‌ته که بکیشن و سه‌ریبرن، پاکیکه‌ن. نه‌وانیش ده‌سه‌ده‌که‌نه

سه‌ر برین و پاککردنی، خاتوو نه‌منه ده‌لی: برۆ له ناواییدا بری

دار و تۆزی خوی و چه‌ند نایکیش په‌یدا بکه با تۆزی گوشت

برژنیم بۆ نه‌م پیاوانه، گوناحه. قانعیش ده‌لی: به خوا نه‌وه‌نده‌م

وتوه بۆ نه‌م شت و نه‌و شت رووم نیه، ناچارم به جۆری

جوابیان بکهم که برۆن و له بری خواردندا نه‌بن. ده‌پرسی: نه‌ری

برا نه‌م بزنه ته‌مه‌نی چه‌نده؟ ده‌لین: نازانین. ده‌لی به رای ئیوه

نه‌م پیره، یا...؟ نه‌وانیش که نه‌مه ده‌بیسن زۆر ناره‌حه‌تده‌بن و

پیشان وایه ناسمان دیتسه خواره‌وه. بزنیش پاککراوه و ناماده. خیرا ماله‌که به جیده‌هیلتن و ده‌چنه‌وه و ده‌گن به خزمه‌تی نه‌و پیاوه و به‌سهره‌اته‌که‌ی بۆ ده‌گیرنه‌وه. نه‌ویش زۆر پئی ناخۆشده‌بئی و ده‌لی ناده‌ی بچن بانگیکه‌ن. نه‌گهر نه‌هات، میزه‌ره‌که‌ی بجه‌نه ملی و بیهینن. چهند که‌سیک دین و له‌نزیکی دئی کائی‌سانان تووشی کابرایه‌ک ده‌بن و نه‌م به‌سهره‌اته‌ی بۆ ده‌گیرنه‌وه، نه‌ویش خۆی ده‌دزیتسه‌وه و به‌راکردن ده‌چیته‌ مائی مامۆستا و خه‌به‌ری پیده‌دا. مامۆستا ههر چهند که‌وشی نابئی له‌ لاری‌وه له‌ نیو زه‌له‌که‌ی زریاره‌وه به‌ره‌و «چۆر» ده‌روا. نیوه شه‌و ته‌قه‌له‌ ده‌رگا ده‌دا و ده‌چیته‌ خزمه‌تی سه‌یی چۆر. که‌ سه‌یی ناگادار ده‌بن، ده‌لی: قانع، ده‌بئی که‌تینک کردبئی، نه‌گینا نیستا به‌م نیوه شه‌وه، نه‌ویش شه‌وی جه‌ژن، نه‌ده‌هاتی. ده‌لی جارئ برسیمه، به‌فرموو تیرمه‌کن، جا پاشان بۆت ده‌گیرمه‌وه. پاش تیر خواردن به‌سهره‌اته‌که‌ ده‌گیریتسه‌وه بۆ سه‌یی. سه‌ییش چاره‌ی نابئی، پاش نویژی جه‌ژن داوای لی‌بوردن ده‌کا له‌ خه‌لکه‌که‌ و ده‌لی من شتیکم بۆ پیش هاتووه، ده‌بئی به‌جم بۆ دۆلاش. چاروایه‌ک دینن بۆ قانع و سه‌ییش سوار ده‌بئی و پیکه‌وه ده‌چنه دۆلاش بۆ لای نه‌و پیاوه. نه‌ویش که‌ خه‌به‌ری پیده‌گا سه‌یی هاتووه خیرا له‌ مال ده‌چیته‌ پیرانه‌وه و زۆر ریزیان ده‌گری و ده‌لی نه‌بوايه من

بهاتمابه بۆ چۆر، شهرمهنده‌تکردم، بۆ خۆت زه‌جه‌تت کیتشا؟
 سه‌یی ده‌لتی: نه بۆ جه‌ژن موباره‌کی هاتووم، نه بۆ دیتن. له‌گه‌ن
 ئەم پیاوه‌دا هاتووم. ده‌لتی: مه‌لاکه‌ی کانی‌سانان نه‌بی؟ ده‌لتی:
 به‌ری وه‌تلا نه‌وه. خیرا ده‌لتی: زۆر به‌رم لیکردوه‌ته‌وه که
 چۆن تمه‌یکم. به‌لام به‌خشیم به‌تۆ. پاش ماوه‌یه‌ک خواحافیزی
 ده‌که‌ن و هه‌ر یه‌که‌ عه‌بابه‌کی زه‌رپافتی عه‌ره‌بیان خه‌لات ده‌کا و
 مامۆستا دیته‌وه. پاش هاتنه‌وه خه‌زانی ده‌لتی له‌ دویتیه‌وه نه‌و
 مندالانه دیتن به‌ ده‌وری نه‌و لاکه‌دا، دارمان نییه‌ تۆزی له
 گوشته‌که‌یان بۆ به‌رژیتن. قانه‌یش ده‌چیته به‌ر مالتی خه‌لیفه و
 ده‌لتی نه‌و گویدریژهم به‌نه‌ی بیهم باری دار بینم. خه‌لیفه ده‌لتی:
 وه‌تلا مامۆستا گویدریژهم (له‌م رووته) کۆپانی نییه.
 جلیکیشم نییه‌ لئی بکه‌م. ده‌لتی: ئیمه‌ خۆمان جلمان هه‌یه، خیرا
 ده‌روا و عه‌باکه‌ دینیت، ده‌یه‌وی بیخاته سه‌ر پشتی گویدریژهم،
 خه‌لیفه ده‌لتی: نه‌وه چیه‌ نه‌وه‌نده‌ جوانه‌ تۆ ده‌یکه‌یته‌ کۆپان بۆ
 که‌ر؟ مامۆستاش ده‌لتی: نه‌وه عه‌بابه‌، شیخ پتی داوم و منیش
 پیوستم نییه. خه‌لیفه: ده‌لتی باوکه‌رۆ خوا غه‌زه‌مان لیده‌گری،
 بیده‌ به‌ من ئیستا باری داری وشکت بۆ دینم. مامۆستاش ده‌لتی:
 زۆر چاکه. چونکه‌ من پیوستم به‌ نه‌وه نییه و منداله‌کانم به‌رسین.

ده لټين تا نيم ناخره عه باكه له مالي خه لټيفه دا ما بوو. ده يانبرده
مالان بؤ ته بيه پروك.

قانع و كهوشى هه مه دان

كاك كه مالي خاومري گټرايموه و فهرمووي:

جاريكيان يه كي له ده سه لاتداره كان ده يه وي پروا بؤ
هه مه دان، به ماموستا ده لټي چيت پټويسته بؤت بينم.
ده لټي: كهوشم نيه جووتى باتم بؤ بينه. ده لټي: باشه.
پاشان ده سه لاتداره كه دټيموه له هه مه دان و جووتى باتي
بؤ دټيني. نهو وهخته باته ده خرايه ناو پاكه تيكه وه. ماموستا
پټلاوه كان له پا ده كا و به سر پاكه ته كه وه به خه تيكي
گهوره (نهو شيعره فارسي به مه شهووره ده نووسي):

دولت بخران دادى و نعمت به سگان

پس ما به تماشاى جهان آمده ايم؟
به سر دهر گاي حوجه كه دا هه لټيده واسي. پاش
ماوه يه ك، ده سه لاتداره كه چاوى به تابلو كه ده كه وي و
ده لټي: ده تماشا يكه، له هه مه دان كهوشى بؤ بگري به
كۆلوه و نهو يش وات پي بلي؟ ماموستاش ده لټي: «به
گولټيك به هار نايه».

فانج و جاي مزگهوت

ديسان كاك كه مالي خاوه‌ري له ميريوان گيڙايه‌وه فمرووي:

جاريكيان يه‌كي له دهسه‌لاتداره‌كان جاييكي زور به خير ده‌كړي بؤ مزگهوت و رايده‌خه‌ن. ماموستاش چهن مندالي بي جل و بهرگ نه‌ناسي، جاوه‌كه ده‌باه‌وه بؤ مال به خاتوو نه‌منه ده‌لي بيكه به بهرگ بؤ نه‌و مناله بي جل و بهرگانه و ده‌رييه‌كيش بؤ خوم بدووره. خاتوو نه‌منه‌ش ده‌لي: نه‌مهت له كوي هيناوه. ماموستا ده‌لي خوا كه‌ريه. پاش چهنه‌ند روز دهسه‌لاتداره‌كه، مزوري^۱ مزگهوته‌كه هه‌لده‌واسي و نه‌ويش هر سوئند ده‌خوا كه ناگاي لي نييه. ماموستا كه ده‌زاني بيتاوايتك هه‌لواسراوه، ده‌چي و ده‌لي من بردوومه نه‌و داگرن. من به ناشكرا بردوومه و هه‌موو ده‌زان.

دهسه‌لاتداره‌كه ماموستا بانگده‌كا، ده‌لي: نه‌م ده‌نگوباسه چييه؟ ده‌لي: ده‌زاني پساوه‌تيم كرد نه‌م جاوه‌م برد؟ له بهر ريزدانان بؤ نيوه، ناخر من مه‌لای نيوم. ده‌لي: چون؟ ده‌لي: خوت ده‌زاني هينده‌م پينه له پانتوله‌كه‌م داوه، كه نير جينگاي نه‌ماوه، هيشتا هزار كوني تياوو. ده‌ترسام له يه‌كي له‌و

۱- مزور وشه‌به‌كي كورد ييه له بناري شلمزور بؤ شوان و كريكار و مجبور به‌كار ده‌بريت، وشه‌به‌كي كوني هه‌وراميه. مزد+مرد هه‌لي نيش و كار، وهر به مانا خور، له فارسيدا به ماناي به‌كريكيار هاتووه كه ماناكي هه‌له‌به.

کونانه وه ده عباکهم بیته دهره وه بچی به چی ... براتا. نه و کاته
 جا ده زانی چ ده قهوما؟ ده کاریکی چاکم کردوه، یان نه.
 ئاخر برا مزگهوت پره له حسیر و قالی، نه وه هموو
 جاوه ی بو چیه؟ له کاتیکدا من و نه وه هموو عالمه
 رووتن و زور کس له بهر رووتی ناتوان بینه دهره وه.
 جائه ویش ده سته کات به پیکه نین و ده لیت جاوی
 مزگهوت بنیره وه، خوم تویی جاوی ساق بو ده نیرم.

مامه له ی تووتن و که نگر

حسین ده شتی

کاک حسین ده شتی له مهربان گپرایه وه و
 فه رمووی:

جاریکیان له مالی «فه قی نه همه دی
 باشاخی» بووین له پینجوین. فه قی
 نه همه دهاته وه له مزگهوت، وتی به
 عه بدولای کوری، ماموستا قانع،

کاغه زیکی نووسیوه بیخوینه وه. نه م شیعرا نه ی نووسیوو
 که به داخه وه من زور که میانم له بیر ماوه. باقیه کهیم له
 بیر چوو ته وه. چونکه چهند سال له کاره ساته
 تیده پهری. له کاته دا بوو که قانع مالی له «قه لوهزه» ی
 شاره زور بوو. له شاره زور تووتن نه بوو. کس ئیجازه ی

نەبوو تووتن بەچىنى. مامۇستا لە گەل مالى فەقى ئەھدەدا
دەچوونە مالى يەكەر. مامۇستا داواى شقى لە هېچكەس
نەكردووه، مەگەر لە دۆستە نزىكەكانى كەخوشى شقى
داوه بەوان. نووسىويه كە فەقى ئەھدە تووتنى بۆ بنىرى و
جۆرى مامەلە و كرىن و فروشتن روونده كاتەوه:

لەو تووتنە كەوا خوت لىت دزىوه

غەپىرمز خوا نەبى هېچكەس نەپىدووه

تۆزى لەو ژارە بۆ من بنىرە

چونكە بىتووتن دامام لىرە

جا ئەگەر دەلىلى چۆن تووتنت نىيە

ھام لە شارمەزور دەسەلات جىيە

چوون لە شارمەزور تووتن ناكړى

ئىجازەى تووتن بە كەس نادىرئ

لىرەدا چەن بەقى ديارنن:

بە ھۆقەى قورس ئەكىشى گەزۆ

عالمەت كز دووه تەواو رەنجەرۆ

رۆن و كەرە و كەشك مازوو و گەنم و جۆ

ھەزاران برسى و تۆيش تەسەل و كۆ

چاوى كەرمووه خوا بناسە

خزمەتى ھەزار ئىشىكى خاسە

جا منیش بەھار كەنگر پینگەیی
 ئاۋاتی زكى تۇ دېنمە دى
 گيا پینگەیی كەنگرت بۇ دېنم
 دىدار دۇسى خۇم بەجیدەھینم
 كەنگر پینگەیی من دېم بۇ پېنجوتین
 شارى گەزۇ و ماس ، كەرمو و ھەنگوین
 دېم بۇ لای ئیوہ بە عەزمى دیدەن
 گيات بۇ دېنم بە ھۆقە و بە مەن
 جا لىی دانیشە بە و كەنگرە كالە
 فەقئ ئەحمەد جا قۇلى لى مائە
 جوان جوان تىر بغۇ بە كولاۋى و كالى
 بېنەرمو بە ياد پېشەى منالى

من تائىرەم لە بىرە بە تىكەلى. بەلام باسى زۆرى
 كرددوۋە. باسى دەشىقى مەريوان و كەنگر ھەلكەندى
 شارەزور و گەزۇ كردن و جۆرى رۇنفرۆشتن، جۆرى
 موعامەلەى رەنجكىشە دېھاتىيە كان لە گەل بازارگانى
 بازاردا. پاشان خەلك ئەم شىمرانەيان دەخویندەنمە و زۆر
 كەس رەفتارى لە گەل دېنشینە كاندا گۆراپو.

قانع و قسهی خوش

مهلا محهمهدی حافز له زمانى كهسانىكه وه و كاك
حسینی دهشتی، كه خوی لهوی بووه، گپرایانه وه و
فهرموویان:

شهوینکیان له مالى فهقی نهحمهدی باشماخی له پینجوین
دانیشتیوین، بهفر و باران بوو، ماله كه دلۆپه ی ده کرد. عهلی
پزشکی (عهلی حاجی رهشی باشماخ) یش لهوی بوو. عهبدو لای
کورپی فهقی نهحمهد له ده لاقهیه كه وه، كه له بهینی هۆده كه و به
قنهوتی ئیمروژی ناشپهزخانه كه دا بوو چای دههینا. کورپیکی
ژنبرای عهبدو لایش لهوی بوو. ماموستا فهرمووی: نهری باشه،
نوه كاك عهلی بۆ گیرسانه وهی دلۆپه چووه ته سه ربان خه ریکی
بانگردیته. نهوا حسین زوپا خوشده كا. عهبدو لاش چای دینی،
منیش میوانم و پیرم، هیچم پی ناکری. نهی نه مه کییه له ته ر
ده خوا و له وشك ده خه وی؟ نهویش وتی: به خوا نه مه، ژنبرای
عهبدو لایه. ماموستاش فهرمووی: نهها نه مه له خیلای ده رپی
تیکه لتن. کوره ئالتوز بوو، رویشته نهو دیو. پاش ماوه یه كه
کچه که ی فهقی نهحمهد دپته ژووره كه وه ده تی: مامه قانع چیت
وتوو به عهبدو لا، نه وه ته لهو دیو خه ریکه سکی خوی ده رپی؟
قانع فهرمووی: هه ر سکی ئیوه نه رپی قهیناكا، با سکی خوی
بدری، سکی خویه تی با هه ر بیدری.

قانع و سواریی نه‌سپ

کاک حسینی ده‌شتی گێراپه‌وه‌ وتی:

یه‌کی له‌ ناغاکانی مه‌ریوان نه‌سپێکی به‌ مامۆستا قانع
 به‌خشیبوو، که‌ له‌ دیوانه‌که‌شیدا باسیده‌کات. فه‌قی
 نه‌حمه‌دی باشماخی زۆر جار بۆ زۆر جینگاله‌ خزمه‌تیدا
 چوووه‌. جارێکیان له‌ باشماخه‌وه‌ به‌ره‌و دێی «یه‌نگیجه‌»ی
 مه‌ریوان دێن. مامۆستا سواری نه‌و نه‌سپه‌ لاتیه‌ و فه‌قی
 نه‌حمه‌د به‌ پیاده‌ له‌ پێشه‌وه‌ ده‌روا. به‌ مامۆستا ده‌لتی: هه‌زار
 خۆزگه‌ت به‌ من که‌ قول و قاچیکی توانام هه‌یه‌ و نه‌سپه‌
 لاته‌ نه‌به‌وته‌ ملم. تۆ هه‌ر به‌ من ده‌لتی پیاده‌، پێت خۆشه‌
 گه‌ره‌وتک بکه‌ین؟ مامۆستا ده‌لتی: چۆن؟ ده‌لتی: نیستا واین
 له‌ به‌ر به‌رده‌ ره‌شه‌دا، من به‌ راکردن و تۆش به‌ غار، هه‌ر
 کامه‌مان زوو گه‌یشه‌ته‌ «یه‌نگیجه‌» بیاته‌وه‌. مامۆستا
 ده‌لتی: باشه‌. نه‌سپه‌ لات لیده‌خوری و فه‌قی نه‌حمه‌دیش
 به‌ راکردن. که‌ ده‌گه‌نه‌ لای دێی یه‌نگیجه‌ فه‌قی نه‌حمه‌د
 زۆر له‌ پێشه‌وه‌یه‌ و نه‌سپه‌ لات هه‌ر قولته‌ی دی. مامۆستا
 بانگه‌ده‌کا مه‌رۆ، مه‌رۆ، به‌را به‌رده‌وه‌، من پیاده‌، جالو
 سه‌فه‌رده‌دا شیعری نه‌سپه‌که‌ی وتروه‌، له‌ دیوانه‌که‌یدا هه‌یه‌.

قانع و دؤینه و رۆن

کاک یوسف گنډرایه وه و فرموی بابه تایر^۱ گنډرایه وه ته وه:
مامؤستا قانع فرموی (نازانم بابه ته که می کامیانه)
جارتکیان له شارباژیر ریم کهوته دیکه کهسم نه ده ناسی.
بیرمکرده وه خواجه بچمه کوئی. تووشی شوانیک بووم و پرسیارم
لیکرد، لهم دیکه دا چ کهسیک ناوداره و نانداره؟ وتی: خهلیفه
فلان. وتم ژنه کهی ناوی چیه و منداله کانی به که به که و
ماله که یان چۆنه. تایه تییه کانی تریش هر چی پیوستبوو
وهرمگرتن و به کسهر چوومه مالتی خهلیفه و سهیرمکرد ژنیک
ویستاوه. پرسیارمکرد: خهلیفه ژن، فلان له ماله؟ وتی:
نوه تللا. نیسته چووه ته دهره وه. خهریکی پرسیار کردن بووم له
خهلیفه ژن: کوره کان، سه عید چۆنه، حسه ن چی ده کا و
کچه کان چۆنن، فاته چۆنه؟ خهریکی چین؟ خهلیفه هاته وه و نم
پرسیارانهی پی سهیر بوون که من چۆنیان ده زانم. وتی پیته ده بی
نه بی جهنابتان چۆن ته شریفان هیناوه؟ منیش وتم: خهلیفه نم
پرسیاره له من مه که، له شیخه کهت پرسه. برده میانه ماله وه و
زۆر ریزیان لیگرتم. نه وه نده رۆنیان کردبووه ناو دؤینه وه که به
جهدت ده تتوانی میزه رت له بهری پیچایه ته وه.

۱- بؤ ناسینی نم گهوره پیاملس سهرنجی پهراویزی پاشکۆ بدمن.

قانع و عەبدوڵڵا خانى دزلى

سەى باقرى شەيخ‌الاسلامى

كاك سەى باقر شەيخ‌ولئەيسلامى دانىشتوى

شارى مەريوان گۆپرايه‌وه و فەرموى:

رۆژيک له دوکانى «حاجى عەبدوڵلاى

پەرتەوى» له مەريوان دانىشتبووين، خوالیخۆشبوو

«عەبدوڵلا خانى دزلى» هاته دوكانه‌كه و وتى: «ئينه

مامۆستا قانعه‌كه و یمانە؟»^۱ ئەويش فەرموى: بەلى

و دانىشت. له پيشدا بريار درابوو من بچم شەكر بکرم. مامۆستا

فەرموى: باقر شەكره‌كه‌ت كړى؟ عەرز مکرد: ئیسته دەچم دەيکرم.

«عەبدوڵلا خان» وتى: من پارەى شەكره‌كه دەدەم. مامۆستا فەرموى:

من و تۆ هینده پیکه‌وه نەبووين كه من بتوانم پارە له تۆ وەرگرم. خان

هەرچى هاواریکرد مامۆستا قەبوولینه‌کرد.

قانع و عەلى خانى ولەژير

شەيخ مەحموى كانى‌سانان و كاك حەمه‌غەربى ولەژيرى و

كاك سەى باقر گۆپرايه‌وه و فەرمويان:

مامۆستا قانع ناميه‌ك به شيعر دەنووسى بۆ خوالیخۆشبوو

«عەلى خانى ولەژير» و دەلى:

ئاشيكم هەيه لهو شارەزووره

چەن سەعات ريگه له خۆمه‌و دووره

۱- هەوراميه، واتە ئەمه مامۆستا قانعه‌كه‌ى خۆمانه.

که ریگم نهوی مزه ی پی بینم
به و مزه ناشه منال بژیینم

که ریگم نهوی شان و ملبانبی
وهک... زور به عینوانبی

وهک... شان و مل قهوی
نه رگسه ی کلکی بدا له زهوی

منیش له و ماله که ریگم نهوی
به هه موو شهرعی نهومه نه کهوی

وهک... دم به پیکنه نین
به وینه ی... دلی پر له قین

نهم شیعرا نه زور بوون هه ر نه ویهان له بیره. وه گهر نه
ته وای چه وسینه ران و بری له وانه که فیز و فله اسقه یان بووه

ده گریته وه. بریکیشی له دیوانه کهیدا بلاو کراوه ته وه.

قانع و دهوره ی دوکتور موسه دیق

نوسا چه مه نه مینی هه لاکر

چوومه خزمه تی نوسا چه مه نه مینی
هه لاکو خه لکی «نی»، دانیش تووی مه ریوان،
که بیستبووم چووه ته خزمه تی ماموستا و
له م باره یه وه پرسیارمکرد، نه مه ده قی
وه لاهه که یه تی: لسه دهوره ی دوکتور
موسه دیقدا پارچه شیعیگ بلاو ده کاته وه.

له و وه خته دا زور بووه ته ده نگوباس، که به داخه وه من ته نیا دوو

تاکه‌هیم له بیر ماون، که باسی ئیستیعمار و نه‌وته‌که‌ی ئابادان و ده‌ستی بیگانه ده‌کا و ده‌لی:

ایا ای ابیادان هم درد دردم

ایا ای ابیادان هم رنگ زردم

من و تو هر دو در چنگال ابلیس

گرفتاریم به صداها سحر و تلبیس

ئهم شیعر و نووسراوه ده‌که‌ویته بهر چاوی دوکتۆر موسه‌دیق. موسه‌دیق بو تیمسار نه‌حمه‌د به‌هارمه‌ست ده‌نووسی: له هر کوینی ئهم قانعه په‌یدا که و داوای لیکه بیته بو لای من. ئهم پیاوه که ئاره‌ها ئاگری تیبه‌ر بووه له داخی بیگانه په‌ره‌ستاندا له ئیران ده‌رچوووه، هرچی زووتر وه‌سیله‌ی گه‌رانه‌وه‌ی فه‌راهه‌م که، چونکه ئهو که‌سانه که ده‌رد ده‌ناسن ده‌رمانیش ده‌زانن.

تیمسار به هارمه‌ست ده‌پرسی کس له عیراقدا قه‌وم و خوینشی هه‌یه ده‌توانی بچیتته ئهو دیو. وتبوویان «حاجی عه‌بدو‌لای نی» (حاجی عه‌به‌ شه‌یت) ئه‌ویش بانگیه‌کات و ده‌پنیرنی به شوین مامۆستادا و نامه‌که‌ی موسه‌دیق و خوشی نامه‌یه‌کی جوان ده‌نووسی و داوای لیده‌کا بگه‌ریته‌وه بو ئیران. ئهو گاته مامۆستا له که‌رکوک ده‌بی و شاگردی چاخانه ده‌بی. حاجی عه‌بدو‌لای ده‌چیتته خزمه‌تی و نامه‌کانی ده‌داتی و داوای لیده‌کا بگه‌ریته‌وه چونکه شایه‌تی نه‌ماوه و ده‌وره گۆپاوه و

دەورەییەکی تر هاتوو، پێویستە بگەرێتەو بە بۆ ئێران و بێرێر
 دراوێ داواکارییەکانی جێبەجێ بکـرێن و چەوسـیـنـەـران
 تەمبیکرێن. بە داخوێ نامەکان و شیعەرەکانم لە بێر نین. مامۆستا
 دەگەرێتەو و دێتە مەریوان و لەگەڵ حاجی عەبدوڵادا چاویان بە
 بەھارمەست دەکوێ. بە رمزای خوا ئێو دەگاتە مەریوان و بێرێر
 بەیانی بچێ بۆ لای موسەدیق، ئێو شوێ کوودەتا دەکری و
 موسەدیق لا دەبێرێ و مامۆستا بە ناو میندی دەگەرێتەو بە بۆ
 جینگای خوێ. بەھارمەست زۆری رێز لێنابوو، بەلام ئێتر هیچ
 نەکرا. بە داخوێ ئوسا حەمە ئەمین شیعەرەکانی لە بێر نەمابوون،
 زۆر گەرام بە شوین ئێو شیعەرەکاندا تا بەرێز کاک سەی باقری
 شیخوونیسلامی کە زۆر یارمەتیدام لەم بواردادا، بێرێک لە شیعەر و
 بەسەرھاتەکەیی دەزانسی، بۆی روونکردمەوێ و پاشان بەرێز کاک
 وریا قانع چەند وشەیی نەزانراوی بۆ راستکردمەوێ، ئەمە
 فەرموودەکەیی کاک باقر:

تیمسار بەھارمەست فەرماندەیی نێزامی کوردستان، کەسانی
 دەنێرێ بۆ لای مامۆستا و داوای لێدەکا بگەرێتەو. ئەمیش
 وەلامیداوێتەو. هەلبەت تیمسار لە پەیمانە کەیدا ئیدیعیای ئازادی
 دەکا و دەتێ چەوسینەران سەرکوودەکا و نایەتێ زۆروێژەکان
 بە زۆروێژی درێژە بدەن و مامۆستاش هەموو ژبانی بە شوین
 چارەسەر کردنی ئێو وەزعی نالەبارەدایە و دەگەرێ بە شوین
 کەسانی کەدا تیمارێکی زامە ناسۆرەکان بکەن. زەمانی موسەدیقە،

جا هر کس و تبیتی لهم باره‌یه‌وه هه‌نگاوێک هه‌لده‌گریت خیرا
 ئافه‌رینی بۆ ده‌کا و هه‌لیده‌نی به‌لکو راستکا. ئهم شیعرا نه‌ی بۆ
 ده‌نوو سی و هانیده‌دا بۆ نه‌وه لای خوار و خۆی ئازار و نه‌زیه‌تی
 خه‌لک نه‌دا و نیروه‌که‌ی له‌ کوردستاندا که‌مه‌ر سه‌ر کو‌تیکه‌ن،
 به‌ بیانووی سه‌ر کو‌تکردنی عه‌شایره‌وه خه‌لکه‌ هه‌ژار و
 پیده‌ره‌تانه‌که نه‌چه‌وسیتیه‌وه. به‌ داخه‌وه کاک باقریش هه‌موو ئهم
 شیعرا نه‌ی له‌ بیر نه‌ما بوون. ته‌نانه‌ت نه‌وه‌شی که‌ له‌ بیری ما بوو
 چهند وشه‌یه‌کی بۆ راست نه‌بوونه‌وه. شیعره‌که به‌م جو‌ره‌یه:

ایا کرد کردان ایـــــــران زمین

ایـــــــا... شیران غریــــن

ایا صـــــــفدر روز تنگانه‌ای

ایا تیر در چـــــــشم بیگانه‌ای

بسی شکر کردم که در کردستان

شده جایگاه چون توی قهرمان

نه تنها من از خـــــــاک بیگانه‌ام

نه تنها من از داغ دیوانـــــــه‌ام

نه تنها منم دور از خاک و آب

نه تنـــــــها دل من بسان کباب

هزاران زمن خلق شـــــــیداترند

ز درگاه بیگانه رسوا تـــــــرند

عجب دارم از چون توی نامدار
نپرسد ز احوال ویل و دیار
ز ظلم خوانین و اعیان و بگ
ز زخم سنان و دندان ...
عراق آبادان گشت و ایران خراب
دل میهن از داغ در اضطراب
بهار شود، مسرت گردد هوزار
شود مرهم نیش دل‌های زار
جا تیمسار نه‌جهدی به‌هارمه‌ست وه‌لامی ده‌داته‌وه و ده‌لی:
ای قانع دانا و سخن‌سنج و سخن‌دان
با طبع روان و دل بی باک جوشی‌ران
با آن همه دل‌بستگی و مهر فراوان
که هست تو را برتر از همه‌ی مردم ایران
برخیز و ز بیگانه‌زمین زود برون شو
در میهن و کاشانه‌ی خود آی، درون شو
کی گفت برو خانیه‌ی بیگانه زبون شو
در میهن خود ویل و پریشان و نگون شو
گر اهرمنان عاهد و فارا بگسستند
پیمانیه‌ی مردی و مدارا بشکستند
در برخوودی و مادر و فرزند ببستند
تا این که نمودند که دیوانه و مستند

بسی شکر که آن دوره رسیدست به پایان
آباد شده، مثل بهشت میهن ایران

ماموستا جار جار بو ناردنی په‌یامیک، یا روونکردنه‌وهی
جوړی ژبانیک له بهر مانه‌وهی له میژوودا به شیعر و تهنز و
شوخی دهنووسی.

قانع و خان و سہیید

کاک باقری شیخولئیسلاسی گنپرایه‌وه و فرموی:
ماموستا به زمانی دوو کس له که‌سیتییه‌کافی نه‌و سهرده‌مه‌ی دینی
سه‌ناوا، سه‌ییدیک و خانیک که هر دوو خاوه‌ن مولک بوون نه‌م
شیعرانه دهنووسی که پیمان خوشه‌بوو ناویان بینین:
این حکایت شنو زسعد آباد

..... و ..... خلاف افتاد

شیخ را از خجالت شلتوک

گفت با خان از طریق سلوک

شیخ از گرد راه و رنج رکاب

گفت با خان از طریق عتاب

من و تو هر دو مالک خاکیم

هر دو چون هم کراس چاک چاکیم

قدم من به سوال پیش‌تر است

پس چرا شلتوک تو بیشتر است

تونه سگ دیده‌ای نه خیله و خیل

نه بیابان و مکر و حيله و فیل

تف نکرده ز روت پی — رزنان

نه گه ریدی ز بهر لقمه نان

جوابی خان به سهید:

سیداتو چرانمی دانی

شیوهی آدمی و انسانمی

دهمه داسی بیار و ریش تراش

دائماً در پی سوال مباش

نشنیده‌ای که افصح الشعرا

در گلستان به شعر کرده ادا

هر که بر خود در سوال کشد

تا بمیرد نیاز من — بود

قانع و پهسهک

کاک سهی رهشیدی حسینی کوری بابه‌تایهر
(ناسراو به ره‌شهی بابه‌تایهر) گپرایه‌وه و
فهرمووی:

قانع و بابه‌تایهر^۱ ده‌چن بو سنه. نهو کاته

ماشین نه‌بوو، ده‌بوایه به پی برۆشتبان. شهو سهی ره‌شید حسینی

۱- بابه‌تایهر بیایوکی قسه‌خۆش و ژیر و لپاتوو بووه و خزمایه‌تیی نزیکي له‌گه‌ل مامۆستا قانعدا هه‌بووه، بو کورته‌یه‌ک له ژبان و قسه‌خۆشه‌کانی برونه بو ناخری ئەم کتێبه.

ده چنه دئی «کهراوا»ی هورامان. قانع نهو کاته پمسه کی ده فروشت، پمسه کینکی کردبوره بهری و پمسه کینکی تری کردبوره قوئی. یه کی له خانه کان له بهر ده رگادا خاتوونیک ناویده کرد به ده ستیدا و قانعیش له رینگه کهوه تیده بهری. کابرا بانگده کا: پمسه ک پمسه ک. قانع ده لی: چیه فله رنجی، فله رنجی؟ ده لی: نهو پمسه که ده فروشی؟ قانع ده لی: به لی. ده لی: به چند؟ قانع ده لی: بیمه نهو جینگایه ی تو و نهو خانه ناو بکا به ده ستیدا هه ر وا پیشک شتبی. لا ناکاته وه و ده روا.

قانع و گیرانی له دئی <سیف>

کاک سهی باقری شیخولنیسلامی گنیرایه وه و فله رموی:

من زور به خزمه تی ماموستا قانع گه شتروم. سالی (۱۳۴۲)ی کوچی هه تاوی مالتیان هاتبوو بو مهربوان. هه ر چند تازه خانوویه کی له دئی «نزاره» دروست کردبوو، به لام به هوی شه ری داسه پاوی عه رب به سه ر کورده کانداناواره بوو بوو. هیزی سه ربازی عیراق هاتبوو، نهویش خوئی پینه گیرابوو به جیهیشتبوو. له پیشدا بریار بوو دزسته کانی نیجازه ی بو و هه رگرن، به لام نهویژابوو دانیشی تا نیجازه کهی بدریتی، هاتبووه «ساوجی» پاش شهونیک به ره و «سیف» و مالتی نیمه کهوتبووه ری. نازانم کام پاو چاک به و شه وه نه وه ستابوو،

خه بهری دابوو به ساواک. ساواکیش دهیزانی ناتوانی له
 جیگایه کی تر دا بگرسیته وه جگه له «سیف». هاتنه مالی ئیمه و
 گرتیان و بردنیاں بو قه سری قه جهر. ئیتز چوون و چسیان به سهر
 هات، کاک وریا چاکتر دهزانی. مه بهستم نه وه یه له قه سردا
 نه فسه ریکی خه لکی سنه ده چیته خزمه تی، ئیژی نه مه قانعه که ی
 خو مانه؟ ماموستا ببووره ئیشتییا بووه. ماموستا ده لی: نه گهر
 راسته که ی هه تا ئیستا چیم لی قه و ماوه وه کو نه و شیرهی که
 دایکت پی داوی حه لالتان بی، به لام ئیستا به رمدنه.

قانع و نویژی میوان

حماه علی بهگی حایدی

کاک «حماه علی بهگی

که له وینجه» گیرایه وه و فهرمووی:

جاریکیان قانع له مالی کدا میوان ده بی و

چهند که سی تریش ههر له و ماله میوان ده بن.

یه کی ک له میوانه کان، که به درژیایی ژیانی

نویژی نه کردبوو، له گه ل ماموستا، که ئیمام ده بی هه لدهستی بو

جه ماعه تکردن. پاش ته و او کردنی نویژه که، ماموستا سلاو

ده داته وه چاوی به و کابرایه ده که وی. نه و روژه چوارشه مه ی

مانگی سه فهر ده بی، که به کوله چوارشه مه ی مانگی سه فهر به

ناوبانگە. مامۆستا پاش و یرد و ئەوراد خویندن، کاتی دەگاتە
 دوعا خویندنی پاش نوێژ، دەلتی: خوا بمانپاریزی لە شەری کولە
 چوارشەمە. خوا بمانپاریزی لە شەری ئەو نوێژە ی ... چونکە
 نوێژە کە بۆ تۆ نییە. کابرا قەڵسەدەبی. مامۆستا دەلتی: بۆیە وام
 وت ئێژ جارێکی تر جگە لە خوا لە کەس نەترسی روودەربایسی
 و ریا نەکە ی.

قانع و پۆلیسیک

ئوسا «عەبدوللای حەلەبی سان» گێرایەووە و فەرمووی:

رۆژێک سواری پیکایتیک^۱ بووم لە «سە ی صادق» وە بۆ پینجوتین
 دەرویشتم. لە رینگەدا مامۆستا قانع دەستی راگرت بۆ پیکابە کە و لە
 سەر وە سوار بوو بۆ پینجوتین. لە بەینی پۆلیسیک و کەسیکی تر دا
 دانیشتم. پۆلیسە کە تۆزی فیزی هەبوو، بە مەیلی خۆی دانیشبوو.
 مامۆستاش هەمیشە لە گەل وەها کەسانیکدا جۆریکی تر بوو. بە
 پۆلیسە کە ی وت: ئەو سەر جلته لابە با جینگامان بیتەووە. مەبەستی
 پالتاوە کە ی بوو. پۆلیس زۆر قەڵسبوو، وتی: دەزانی کابرا سەر جل
 بەچی دەلتین؟ سەر جل بە هی کەر و هیستر و ئەو شانە دەلتین. وتی:

۱- پیکاب سە یارە بەکی ئامریکایییە کە کارخانە ی شوپلرێت دروستیدە کات، بەلام چوئکە
 بە کەمین جۆری وانت بوو کە هات بۆ عراق بە هەموو جۆرە وانتیکی دەلتین پیکاب.

کاکي پۆليس بۆ قهلسده بي؟ نهوه چيه له بهر تا؟ وتي: جله. وتي: ده مه گهر نه مهت نه کردوو به سهر جله کانتدا؟ وتي: با. وتي باشه نه گهر سهر جل نيه چيه؟ ئير پۆليس كه بيدهنگ بوو.

قانع و مندال

مامۆستا زۆر مندالي خو شويستروه. ويستويه ههر جور بووه سهرنجي مندال و لاو بۆ لاي خو ي راکيشي و زوريان له گهه داوه.

قانع و موشاعيره

«مه محمود به گي موسته فاسولتاني» له مهريوان گي پرايه وه و فرموي:

من مندال بووم له گهه چهند قوتاييه كي هاوه لما لاي فه يقاني نه لمانه ده ريمان ده خويند. له سهرباني هموزه كه راوه ستا بووين. مه لايه كي چاك شوپري لباس كۆنه پهيدا بوو. وتي: منداله كان و هرن شهره موشاعيره بكهين. ئيمهش پيمان وا بوو شوپولهيه و هيچ نازاني، وتمان: چاكه. دهستان پيكره. ئيمه مندال و نهزان و ههر چيمان پي بوو وه كو تفهنگچي ناشي خهرجانكرد و دوايي نهو يش كي شاماني بۆ پيتي «ژ» كه له سهره تاي شيعردا زۆر كهمه، په كمان كهوت. خو ي ده پانزده شيعري خويندنه وه كه به ژي ده ستيان بيده كرد و شيعري خو ي بوون، ئيمه ده مان بوو به ته له ي ته قيو. كاك سه عيده به گي موسته فا

سولتانیش فهرمووی: باو کم زۆریه‌ی شیعره‌کانی مامۆستای له بهر بوو، که بۆ ئەم موشاعیره خویندبوویهوه، که به زاراوه‌ی هه‌ورامی بوو، به داخه‌وه من ههر ئەم تاکه‌یه‌م له بیر ماوه.

ژنێن ژاوه‌رۆ، ژریزه و ژیاوار

شیعرت په‌ی ماچوو که‌روت گه‌فتار

له پر مامه‌م، «حه‌مه‌ره‌شید به‌گی نه‌لمانه» په‌یدا بوو، چوه خزمه‌تی. ئی‌مه سه‌رمان سوور ما. فهرمووی: کورینه ئەمه مامۆستا قانه. پیاوی‌که له دنیا‌دا ناسراوه. جی ریز و خۆشه‌ویستی هه‌موانه. پێم وایه من دوانزده ساله بووم. تاریخ شه‌هریوه‌ری بیست بوو.

ژیانی مامۆستا هه‌موو کات و ساتی په‌نده. ده‌رسی تاریخه، شه‌ره‌ی مرۆفایه‌تییه. نیسباتی گه‌وره‌ی مرۆقه. هه‌ر قسه و داستانیکی بیده‌لیل و بی‌حیکمه‌ت نین، خۆراگری له به‌رانبه‌ر تانه و ته‌شه‌روه، له به‌رانبه‌ر رووت و قووتی و برسیه‌تی منداله‌وه، له به‌رانبه‌ر چاوی فرمیتسکاوی ژنه‌وه، له به‌رانبه‌ر برسیه‌تی و سه‌رماوه، له هه‌موو کس ناوه‌شینه‌وه، جگه له قانع و قانه‌کان.

قانع و مودیری خورمال

«حاجی نه حمه دی ره شهیدزاده» گنپرایه وه و فهرموی:

من له «نهوی» لای قانع بووم، ماموستا قانع مه لای ناوایی
 نهوی بناری شاره زورر بوو. خه لکی دیکه ژانیان دابین
 نه ده کرد. له «بهرده بهل» نزیکی نهوی ناشیکی نایه وه و
 ده ستیکرد به ناشه وان. به یانی ده چووه لای ناشه که ی تا ئیواره
 و شهو ده گنپرایه وه. زورر نه دار و بیته نوا بوو. ته نانه ت ژیره
 خه ریشی نه بوو، له ماته رووخاویکدا بوو و زورر به سه ختی
 ده ژیا.

مودیری ناحیه ی خورمال (به خشداری خورمال) له گهل
 چهند پولیسی هاته دتی «نهوی». موختار^۱ و ریش سپیه کان
 کو بوونه وه و به ره و پیری چوون. زورر به ریزه وه به خیره اتیان
 کرد. موختار داوایکرد بچته مالتی نه وان. مودیر وتی ده چمه
 مالتی قانع. وتیان: قانع هیچی نییه و جینگا و رینگای نییه و
 مالتیکی رووت و رووخاوی هیه بو تو ناشی. وتی: نه خیره هر
 ده چمه نهوی، چونکه به تاییه ت بو لای نهو هاتوروم. مالتی
 قانعان پیشاندا، روویکرده ماله که. قانع له سهربانه رووخاوه که
 راهه ستا بوو که مودیر گه یشته بهر ماله که وتی: قانع چونی؟

۱- موختار- قیخا، دهدلر.

وتی: مهنسورر نهوه توی؟ چۆن ریگهت کهوتووه ته ئیره؟ خیرا سهلته کهی داکه‌ند و بۆی راخست. وتی: فهرموو ههر نه‌مه شکده‌بهم له سه‌ری دانیشه. خه‌لکی ناوایش ده‌وری مودیریان دا و زۆر جه‌نجان بوو، خیرا چایان هینا. مودیر که به «مودیره سوور» به ناوبانگ بوو تهماشای ماته روو‌خواه کهی کرد و وه‌زعی قانعی دی. به دوو کس له پۆلیسه‌کانی وت: خیرا، به سواری بگه‌رینه‌وه خورمال. سنوو قینک چا و فه‌رده‌یه‌ک شه‌کر و قالییه‌ک و ده‌سقی جی‌وبان و پشتی بینن و بگه‌رینه‌وه. وتی به موختار، مالتیکی پاک و تازه حازر که با بیکرم بۆ قانع. ئیتر تا ئیواره مودیر لای قانع مایه‌وه و باسی زه‌مانی فه‌قییه‌تیان ده‌کرد و شیعیان ده‌خوینده‌وه و باسی بیره‌وه‌ریی نه‌و سالانه‌یان ده‌کرد که پینکه‌وه بوون و هه‌موو نه‌و خه‌لکه له ده‌وریان بوون گوئیانده‌گرت. له بیرمدی قانع وتی: مهنسووره سوور من و تۆ ره‌فیق بووین. تۆ ملت ده‌لتی ملی... له چۆن تۆ بووته مودیر و من ناشه‌وام. مودیر ههر پرسیاری لیده‌کرد. وتی: قانع چه‌ند مندالتان هه‌یه؟ وتی: چه‌نه‌ی نازام. هه‌رزالتیکمان به‌ستوه، «پووش» و «له‌بان» مان به سه‌ردا داوه. له به‌ر بینوینی مه‌غریب دوا‌ی نوێژ من له په‌سا ده‌ده‌م به ده‌ست نه‌مه‌وه بۆ سه‌ر هه‌رزاله‌که هه‌تا خه‌وتنان، روژنده‌کا له ده‌سقی نه‌مه‌یان ده‌گرم

تا خۆر ده‌که‌مۆی. درۆ ناکه‌م قانع هینده نه‌دار بوو کس له‌و نه‌دارتر نه‌بوو. زۆر به‌زه‌حه‌ت ده‌ژیا، به‌لام پینکه‌نین له‌سه‌ر زمانه‌تارا و ناشوکر نه‌بوو. جگه‌ بۆ شوخی، گله‌یی له‌ ژبان نه‌ده‌کرد.

ئهم داستانه‌م (واته‌ هاتی مودیری خورمان بۆ ماتی قانع) له‌ چه‌ند که‌سیکی‌تر بیستوهه. به‌لام که‌سانی لایان وابوو مودیر دووجار چووه‌ته‌ دیده‌نی، که‌ جاری دووه‌م قانع مال و فهرش و شته‌کانی فرۆشتون. مودیر لێ ده‌پرسی: کوا شته‌کانت؟ ده‌لی: قهرزاری ناشه‌وانی پێی فرۆشتم. قهرزه‌کانم داونه‌ته‌وه. مودیر ده‌لی: جینگایه‌کی چاکم بۆ داناوی بیته‌ کارگیر. ده‌لی: شه‌رتی چیه‌؟ ده‌لی: شه‌رتی چی؟ ده‌لی: تۆ بووتیه‌ مودیر شه‌رتیان بۆ دانه‌ناوی؟ ده‌لی: با، ده‌بی په‌یره‌وی یاسا و ده‌ستور بی. ده‌لی: یاسا و ده‌ستورێک ئینگلیس ده‌ریکا و نووری سه‌عید مۆریکا بۆ من به‌ریۆه‌ ناچیت. پاش چه‌ند رۆژی ده‌رمده‌که‌ن، له‌وانه‌یه‌ به‌ندیشم بکه‌ن. مودیر ده‌لی: ده‌می خۆت بگره‌ هینده‌ مه‌لی. قانع ده‌لی: ناخر وتم ده‌بی خۆت بفروشی به‌و پاره‌یه‌ که‌ ده‌ته‌نه‌ی. ده‌مت هه‌لدووری و بێده‌نگ بیت. وه‌کو عه‌ره‌ب ده‌لین «أُسْكُتْ كَمَا سَكَّتِ الدُّجَاجَةُ تَحْتَ الدِّيكِ». من بێم له‌ ژیر تۆدا ساکتیم و تۆ له‌ ژیر قایمه‌قامدا و قایمه‌قام له‌ ژیر

موحافيزدا تا ده گاته نوورى سه عيد و نهویش له ژیر به چكه
 زۆلتیكى نینگلیسیدا ساکتی. جا كاكه من بۆ ژیانکی چهند
 رۆژه، چۆن ئیشى وا ده كه م؟ مودیر ده لی: وا نییه. ئیسته من
 هرچی مه یلمبی ده یلیم. قانع ده لی: كاكه مه یلی نییه. نه گهر
 به مه یلی نه وان نه بی، ناییه مودیر. مه گهر من و تو له حوجره دا
 ره فیق نه بووین؟ من له تو خویته وارتر نه بووم؟ له سیبازیشدا له
 تو نازاتر نه بووم؟ ده ی چۆن «غابات» پیشان لیسه ندمه وه؟ مه گهر
 له شهریکه له سر کریکاری ده ریاننه کردم؟ مه گهر مامۆستای
 قوتابخانه نه بووم؟ ده ریاننه کردم؟ بۆچی تو دهر ناکه ن؟

چونکه «حاجی ره شیدزاده» خۆی له وی بووه به
 چاوی خۆی دیویه زۆرتیری لیده زانی به لام نهو شیرانه ی
 بۆ مودیری نووسیون حاجی ره شیدزاده بۆمانی نه گپرانه وه
 یا جاری دووه م و توویته تی یا حاجی له بیرى نه ماون. جا
 هر وه ها که دانیشتیبون له سر کاغزی سه پی که لله
 شه کریک نووسی:

چ فه ره قیكى نییه لای من گه دایى یا خو پاشای

که هر دوو هر نه مانه تبین خه یالی ته ختی شا ناکه م

ههزار ره حمهت له ئوستاد م شه وی بۆ ته ربیه م فه رمووی:

نه گهر من قانعم ناوه، چ بی نه مری خوا ناکه م

شیمیری بلار كراوه

قانع و دوعای چه‌ور و شیرینی^۱

له کاتی‌کدا مالی له کال بووه ژنی‌ک دی بۆ مالیان و به خاتون نهمنه ده‌لی به مامۆستا بلتی دوعایه‌کم بۆ بنووسی. خاتون نهمنهش به مامۆستا ده‌لی: نهم خانمه هاتووه دوعای بۆ بکه‌ی. ژهموولتکه‌یه‌ک^۲ که‌ره‌شی هیناوه بۆمان. مامۆستا ده‌فهرمی: دوعای چی ده‌وی؟ خاتون نهمنه به عادته‌که‌ی همیشه‌یی که ده‌یوت یا شیخ، ده‌لی: یا شیخ دوعای «چه‌ور و شیرینی» ده‌ویت، بۆ نه‌وه لای شووه‌که‌ی خوشه‌ویستییت. شووه‌که‌ی بیری ژنه‌ییانی له سهر لاجی. مامۆستاش ده‌فهرمی خانمه‌که ئیسته به نهمنه ده‌لیم به‌و که‌ره‌یه که خۆت هیناوته ههمو له‌شت چه‌ور کا و پاشان شه‌کرمان هیه به‌هاریت و بیکا به سهر که‌ره‌که‌دا. جا ده‌چیته‌وه شووه‌که‌ت شه‌و هتا به‌یانی ده‌بیلیستیته‌وه. چونکه ههم چه‌وره ههم شیرین. خاتون نهمنه ده‌لی: یا شیخ شوخی مه‌که، وه‌لامه‌که‌ی بده‌ره‌وه. مامۆستاش کاتی که ژله‌که ده‌بیی ناره‌تیکی زه‌حه‌تکیش و خه‌ریکی مالات به‌خیو کردنه و نه‌گه‌ش‌تووه به‌ خۆیدا و بۆنی دیت. ده‌فهرمی: ناخر شه‌رتی هیه. ده‌توانی بیبا به‌رپۆه، نه‌وه شووه‌که‌ی خوشی

۱- دوعای چه‌ور و شیرینی، که‌سانیک ده‌یاننووسی بۆ ژن خه‌له‌تاندن و پاره ئیسه‌ندن.

۲- به‌ لرتوکیکه به‌ لهد هه‌ناریکه پره مشتیکه که‌ره‌یان ده‌وت زموولکه.

گهره‌ک ده‌بی. نه‌گهر ناتوانی ئیز هیج. ژنه ده‌لی: ههرچی شهرتی
 هیه به‌ریو‌هی ده‌بم. چونکه مندا‌تم هیه، حز ناکم سهریان
 لی بشیویت. ماموستا ده‌فرمی: تنه‌که‌تان هیه؟ ده‌لی: به‌لی.
 ده‌لی: همر دوو روژ جاری بیخه سهر کرانوه‌که و له کاتیکدا
 شووه‌که‌ت نیه له مان، پریکه له ناوی گهرم و جوان، به
 سابون خوت و جله‌کانت بشو. ههموو روژی جاری سهرت به
 شانده‌دابه‌ته و مه‌یله رشک و شق وات به سهره‌وه بیت.
 نیواران که شووه‌که‌ت دیته‌وه پیش نه‌وهی قسه بکا، بچو به
 ده‌میوه و شتیکی بو راخه و خیرا جای بو ساز که و به‌خیره‌اتی
 بکه. له لای ورده‌واله فروشه‌وه نه‌لفه‌نی بکره له گهل میخه‌ک
 بیکه به یه‌خه‌تدا، یه‌ک مانگ وا بکه جا نه‌گهر چاک نه‌بوو،
 خه‌بهره‌کم بو به‌ینه‌وه. ژنه‌که ده‌لی ده‌هزار جار به‌خوا
 ههمووی جیه‌جیده‌کم.

ژنه ده‌روا و دوای ۱۵ روژ دیته‌وه بو مان و کیته‌ته‌یه‌ک
 ماست و به‌ره‌مه‌شکه‌یه‌ک کهره دینی بویان و به‌خاترون نه‌منه
 ده‌لی: عهرزی ماموستا بکه خوا ده‌ستگری به‌ته‌مه‌نیه‌وه، دم و
 نفوسه‌که‌ی هینه‌چاکبوو، شووه‌کم خهریکه بمخوا، هینه‌ده‌ی
 خو‌شده‌ویم مه‌گهر خوا بزانی. بیری ژنه‌پسانی له سهر لاجوره،

مامؤستاش ده فرمی: خوا شوکر که نهوان ژیانان لی نه شیوا،
بهلام ده بی نم کارانه هر هر ده وامین.

نیز ژنه که به خوشیهوه ده چیتهوه. خاتون نهمنه به مامؤستا
دهلی خمریک بو نهیناسمهوه هینده پاک و بوغوش بوو.

قانع و لهغز و موعه ماما

مامؤستا مه مور خه لکی خوش ویستوه، به تایبته لاور
قوتابی و خویندکار. زور جار شیعی بؤ خویندونه ته وه. وه کو
عاده تی نهو سهردهمه «لهغز» و «موعه ماما» و «مهتل» له ناو
خوینده واراندا باو بووه، زور چاکی لی زانیوه و له گه ل مهلا و
فه قیدا شیعی زوری لهو باره وه و ته وه و هزی له دانیشتنی له
ناو فه قی و مهلا کردوه. «مامؤستا سهی مه حمود» پیشنویشی
مزگوتی «والی» سنه گپرایه وه و فرموی:

من و خوالیخوشبوو مهلا نه حمده دی نارهنانی و دور فه قی تر
چوون بؤ ماتی مامؤستا قانع له «کهولتوس» ی شاره زوور.
گهیشینه به ره وه، پاش به خیر هاتن به عاده ته که ی خوی که به
خیزانی دهوت «یا شیخ»، فرموی: یا شیخ چیمان هیه بهینه
با بسیخوین. نیمه تازه ناغان خوارده بوو، گوتیمان له
سه خوشه کانی و شیعه جوانه کانی گرت، تا گهیشه «موعه ماما»
و «مهتل». من عمرز مکرد: قوربان، من ناوم مه حموده شیعیک
به ناوی مه حمودا به فرموو. تیزی بیر کرده وه فرموی:

مح تاجه به مودای دهمی تیخی برؤدل

بینن له دلم شهرته کهی نایم نمبن نیستا

واته «مح» بیته تاج بو «مودای» ده بیته محمودای. دهمی

تیخ و برو دل نه گهر بینن له دلم به لتین بی وشه ی «ای» لابه م.

یانی «ای» له «محمودای» لابه ده بیته «مه جوود» وتی نیمه

هموو لهو زیره کی و لیها تووییه سه رمان سورما.

قانع و ناغایه کی کورد

«مامؤستا نه و لخالقی ریشین» گیرایه وه و فرموی:

لهو کاته دا که مامؤستا ماتی له شاره زورور ده بی، یه کیک

له مالیکه کانی نهو سه رده مه له جوتیار تک، که پیمان دهوت

ره عیبت، نالوز ده بی و فرمانده دا هه لیواسن و دار کاریکه ن،

کس ناریری داوای لیجوردنی بو بکا. ناچار په نا ده به نه

مامؤستا قانع و ده لتین به لکوو تکایه ک بکه ی، نم داماره به ره لا

بکا، هیچ تاوانیکی نییه. مامؤستاش نامه یه ک و نم چوارینه یه

ده نووسی و ده پیری بو ناغاکه. ناغاکه نامه که ده بی خیرا کابرا

ده به خشی و زه وینیکی به خه لات ده داتی: ناغاکه خزی به

کوردی لایه نگری مانی کورد زانیوه.

تفی تو ریشی تم کردم براکه م

شهق و گورزت درانوویه که واکه م

پرووكاوم له ژيړ لؤسهى جهفاتا

لهدهس تو، يا لهدهس «يا به، هه پرا كه م

نهم چوارينه به بلۆ نهكراوه ته وه

مه بهستى مامؤستا له يابه عه ره به كانه.

قانع و كالهك

مەلا محەمەدى نەنەى

«مامؤستا مه لا محه مه دى نيكيهى»

(نه نهى) دانيشتووى نه نهى مه ريوان فه رموى:

له پينجويين فه قى بووم. روژيك مامؤستا قانع

هات بو حوجره و كاله كيكي زور چكولهى به

دهسته وه بوو. سفره كهى ئيمهى راخست. برى

نان و قهراخى ژهمى پيشووى تيدا مابوو. پاشان

ههستا و له تاقه كه دا قورئانيكى هيتايه پالدهستى دايانا و توئكللى كاله كه

چكوله كهى گرتوه و وتى: فه رموون. به لام بيكه ن به خاترى نهم

قورئانه مه خون. چونكه ئيوه نانى ژهمى پيشووتان خواردوه من

نه بخواردوه. زورم برسيه. هيندهشم پاره نه بوو كاله كيكي گه وره تر بكرم.

مامؤستا هه ميشه گلهى و شكايه تيكردوه له دهست ئه و

نووسهر و زانايانه كه نووسراوه كانيان به زمانى بيگانه

نووسيووه. فه رموويه تى خوژگا هه رچييان ده نووسى به زمانى

خويان بيان نووسيبايه تا ئيستا فه ره ننگ و ئه ده بى ئيمه

ده له مه ندرت بو ايه. زانايانى زور به ده سه لاتمان بوون كه ده يان

نووسراوه يان پيشكه شكردوه به ئه ده بى غه يره كورد.

ئەمەش خەسارەتێكە جیگا كە ی پر ناییتەو. خۆزگا
 («وضوحی») «مەلا ئەبو بە كر» بە زمانی ئەو زەمانە ی خەلكی چۆر
 بوایا، نەك بە زمانی عەرەبی.

قانع و حاجی مامۆستا و بیتووشی

«مامۆستا زامێد جەلالی نۆدشی» گێپرایەو و

فەرمووی:

جارێکیان من و خوالیخۆشبوو کاکم،

مامۆستای پایە بەرز ئەهەدی جەلالی و مامۆستا زامێد جەلالی نۆدشی

خوالیخۆشبوو «مەحیەدینی جەلالی» بە دیداری مامۆستا قانع

شاد بووین، پرسى: كین و خەلكی كوین؟ ئیمەش وتمان:

خەلكی نۆتشیەین و كۆری فلان. فەرمووی: بەرای من نە

«حاجی مامۆستا» و نە «بیتووشی» مەلا نەبوون و پیم

نەخویندەوارن. کاکەم قەلسبوو، ویستی وەلامیداتەو. ئیمەش

زۆرمان پى ناخۆشبوو. چۆن «حاجی مامۆستا» مەلا نەبوو؟

فەرمووی: دەزانن بۆ وا دەلیم؟ ئەگەر «حاجی مامۆستا» و

«بیتووشی» و بیتووشیەکان نووسراو و فتواکانیان بە زمانی

خۆیان بوو با وامان لى نەدەهات. جا ئیتر ئیمەش هاتینەو سەر

خۆمان، زانیمان مامۆستا مەبەستی چییە. وتمان راست

دەفەر مووی.

بهریزیک که پریار درناوی نه‌هینین و هر کس نه‌هوی
 ناوی بزانی له نووسه پرسی، گنپرایهوه و فرموی:
 که باسی قانع ده‌کریت به راستی رۆحم شاد ده‌بی. چونکه
 من ئیراده‌تیکي زۆر و تاییه‌تم به مامۆستاه هه‌بوو.
 ده‌توانم بلتیم هیچکس وه‌کو قانع قسه‌خۆش نه‌بووه و
 هیچکس نه‌هونده بیر تیژ نه‌بووه. هه‌موو شیعه‌کانی له بیر
 بوون. نه‌وهی که پتیم سه‌یر بوو نه‌وه بوو که ده‌هاته مه‌جلیسی
 باوکم چه‌ند کس له‌ویدا بوایه‌ن هه‌موو ده‌بوونه گوینگر و له
 هر دانیشن و کۆرپیکدا هه‌موو خه‌لک گوی بوون و قانع زمان
 بوو.

قانع به راستی ئینسان بوو. نه‌گهر بمانه‌وی تاریفیک
 له ئینسان بکه‌ین، ده‌بی بلتین قانع بوو. نوکته‌ی زۆر
 گرنگی ژبانی قانع نه‌وه‌یه په‌یره‌وی باوه‌ری خۆی ده‌کرد.
 بیر و برۆای خۆی به‌ر نه‌ده‌دا. هه‌میشه کۆر و مه‌جلیسی
 تاییه‌ نه‌زه‌ر و رای خۆی ده‌کرد. ده‌بوت نه‌وه‌ی که
 برۆای پی بوو، له کس و له هیچ شتیک نه‌ده‌ترسا. برۆا
 ناکه‌م خوا که سیک‌تری وه‌های خه‌لق‌کردی. هه‌رگیز
 قانع رۆژیک له رۆژان مونا‌فیکانه نه‌ژیا.

رۆژیک له سلیمانی له خزمه‌تیدا بووم. هه‌والی
 «شیخانی...» پرسی. (... دئییه‌که له سنووری بانه)

منیش نهوهی که ده مزانی عه رزمکرد. فسر مووی
 حیکایه تیکی خوشی شیخ... ده گپرمهوه.

من نیستعاره م ده خویند بۆ بهر اوردی نیازی جل و
 بهرگ و کتیب. ده برایه به عاده تی فه قیان دی به دی و
 مان به مان بگه رایهم و داوای یارمه تیم له خه لک بکردبا،
 که پیمان ده گوت «راتبه». بۆ راتبه کردن چوومه مالی
 شیخ... که مالی لهو دی ته بوو. وتی نیوه هر فیر بوون
 سوالبکن. موفته خووری بۆته پیشهتان، نه گینا نیوه فهقی
 نین. منیش وتم ده باشه خو نیشیکی ترمان بۆ ناکری. جگه
 له راتبه ده توانین چ نیشیکی تر بکهین؟ شیخ هر
 نه بیست، هر مهلا و و فهقی کوتا. پاشان وتی باشه
 نیسته جهند پر میاریکت لیده کم وهلام بده ره وه. منیش
 وتم: فهرموون. وتی: یه کم پرسیار «مجاز» ته عریف که.
 منیش خیرا وتم «انت انسان» نهمه مه جازه. حه قیقه ت
 نهویه ده برایه بو تایه «انت حمار». خه ریکبوو تیم مه لچن
 ناچار بووم، خو م ناساند وتم من قانعم. تازه ناوازه ی
 شیعر و شاعریم بلاو بوووه وه، که زانیان قانعم
 بیده نگ بوون و یارمه تی چاکیان دام.

قانع و دەست ماچكردن

ئەم بەرپزە ديسان فەرمووى، جاريكى تر مامۇستايەكى بەرز
و ناسراو بۆى گىپرامەوۋە فەرمووى:
دەچووين بۆ سلیمانى. لە چايخانە كەى «شانە دەرى»
دابەزىن. قانع لەوى بوو. بەرە و رووى رۆيشتم و ويستم
دەستى ماچكەم. دەستى نەدايە دەستمەوۋە. لە بەر و بە خىرايى
فەرمووى:

گرىي بەختەم بە هيچ دەستى گوشادەى بۆ نەبوو ھەرگىز
بە ناھەق لىوى خۆم ئىتر لە پشت دەستى مەلا نادەم
شەرتبى دەستان ماچنەكەم. دەستى زۆر ماچكراو، بە هيچ
كۆى نەگەشتىن.

قانع و جوانى

ئەم بەرپزە و كاك سەى باقرى
شىخولئىسلامى و مامۇستا محەمەد عەلايى
ئەردەلان، سەردەفتەر لە سەنە و چەند
كەسىكى تر گىپرايانەوۋە كە مامۇستا فەرمووى:
بەيانىيەك لە خەو ھەستام، ئەمنە پىي وتم بە

خوا ھىچمان نىيە برۆ شت بىنە. منىش ھىچم
شكەندەبرد چووم بۆ لای «شىخ لەتيفى حەفیدزادە» كورى

گهوره پیاوی کورد «شیخ مه جوودی نهمر»، دانیشتم. شیخ لهتیف فهرمووی قانع بۆچی په شیوی؟ بهو ههموو ناشیرینیوه خوت ناشیرینر ده کهی. هر وا قسه مان ده کرد، وتی قانع قسه مت ده دم به خوا، خوا له تو ناشیرینری دروست کردوه، یان نا؟ منیش وتم نه گهر پیشانت بدهم چی؟ وتی به خوا سی دینارت ده ده می. منیش بیرمکرده وه. به یانی من هاتم نه منه خه نه ی گرتبو و بریار بوو ناو مان پاککاته وه، جگه له خه نه که کراسه کۆنیک کی به سهر جله کانیدا له بهر کردبوو، له بهر تو ز په رویه کی به سهر خه نه که دا به ستبوو. خیرا وتم به شیخ ههسته برۆین پیشانت ده م. شیخم ههلساند و کۆلانه و کۆلان تا برده بهر مالی خو مان. که دامان له ده رگا و نه منه هات و ده رگا که ی کرده وه شیخ چله کاوه و هاته دوا وه. وتی قانع نه مه کییه؟ وتم له پیشا بهر موو من ناشیرینم یان نه مه؟ وتی وه لا نه مه. وتم سی دیناره که م بده ری، جا بیت ده لیم. سی دیناره ی دامی و وتم: یا شیخ نه مه ره فیقی شهوانه ی منه.

قانع و هه ی کاله ک

«کاک ره ئووف گۆشخانه یی» گپرایه وه و فهرمووی:

من له مندا لیدا ماوه یه کی زۆر له خزمه تی مامۆستا قاندا

بووم، خزمه تیم ده کرد، بۆ زۆر شوین له گه لیدا بووم. جارێکیان

بهره‌دهنده مەریوان دەهاتین. سواری کەرە رهش بووبوو. گە‌یشتینه
 بهر دیتی «کۆلان». که زانی من له بهر مندالتی پتیم وایه مامۆستا
 قسه ناکا، بۆ ئەوهی له بێ‌دهنگی ده‌رمیتتت. فه‌رمووی: نا
 ره‌ئووف گیان هە‌ی کاله‌کی بکه. منیش عە‌رز مکرد: قوربان نا
 لهم زستانه سارده‌دا و لهم ده‌شته‌دا هە‌ی کاله‌ک چ سوودی
 هه‌یه؟ یا نه‌گەر کە‌سی هات و وتی کاله‌کم ده‌وی چی بکه‌ین؟
 فه‌رمووی: پتی ده‌لتین به‌هار نهم زه‌وینه ده‌که‌ینه کاله‌ک و
 کاله‌کی چاکی ده‌بی. بۆ‌مان ده‌ر ده‌که‌وی موشته‌ری هه‌یه یا نا.
 وتی جا نیتر باسی ناره‌زووی دوور و درێژی بۆ کردم و زۆر
 شتی له‌باره‌ی به‌رنامه و ئومیدی به‌ داهاتووه‌وه بۆم باس کرد.
 زۆر شتی فێر کردم. دیم مامۆستا وه‌کو خزمه‌تکاری ته‌ماشام
 ناکات. وه‌کو کە‌سیک بۆم ده‌روانیت. هەر لهم باره‌یه‌وه و
 ناره‌زووه درێژه‌کانه‌وه فه‌رمووی: ره‌ئووف زۆر پتت خوشبوو
 ئاغه‌ی کۆلان بوایه‌ی و له‌گه‌ڵ ئاغه‌ی دیتی «سیف» دا لیتان
 بوایه‌ته شه‌ر و بچواینه سه‌ر ئاوابی سیف و ئاغه‌ی سیف
 «شیخولئیسلامی» تان به‌ دیلی بگرتایه و جا بیانوتبایه ده‌ور
 ده‌وری ره‌ئووفه. جا ئاغه و ره‌عیه‌تی بۆ شیکردمه‌وه و
 تینگه‌یاندم.

قانع و حهرامیی سورنا

دیسان کاک ره ئووف گئیپایهوه و فهرمووی:

جاریک له خورمال چهند مه لایهك كۆ ده كاتهوه و هوی
 حهرامیی سورنایان لیده پرسی. نهوانیش هیچ به لگه یهك پیشان
 نادهن، جگه له وه ده لئین نیر و میه. مامۆستاش ده لئی: شتی زۆر
 ههیه نیر و میه. نه گهر نیر و می حهرام بی نابیی كهوش له
 پێكهن چوون نیر و میه.

قانع و دوكتۆر

دیسان کاک ره ئووف گئیپایهوه و فهرمووی:

مامۆستا ده هیوی له «دایه وهی غابات» دا، واته جهنگه لێبانی
 دامه زری بۆ نه هیشتنی دار برین و گوژی زانه وهی به ماشین. ده لئین
 ده بی بچی بۆ لای دوکتۆری باوه پینکراو، بۆت بنووسی ساقی
 و ده توانی ئیش بکهیت. مامۆستا ده چی بۆ لای دوکتۆر و نۆره
 ده گری. كه نۆره ی ده گا ده چیه ژووره وه. نه م دوکتۆره كه
 ده ناسی و دوکتۆر نه م نانا سیته وه. ده لئی: هیچم نییه و هاتروم
 بۆم بنووسی ساغم و بگه رپه مه وه بیمه کریکار. نه ویش ده لئی نا
 به م چاره جوانانه ته وه؟ نه ویش ده لئی نامه وی بچم سه عاتسازی
 بکه م. نه مه وی نه گهر لۆریه دارم دی و نه هیلتم داره كه بیا. خو

تۆ له لۆری بچوو کۆزی و دهتینم. خیرا دوکتۆر دهزانی، بهم
 قسه خووشانهی دهبی قانع بی و ئیشه کهی بۆ چاک دهکا.

قانع و دینداری

مهروه کو پیشتر باسمانکرد، له بارهی خواناسی و
 دینداری قانعوه، بهلگهی زۆرمان پیشاندا، قانع زۆر جار
 ویستوو به پنی قورئان و هه دیس ئیش و کاری بکردبا. له بهر
 نه یارن نه یوئراوه و فهرموو به: خۆزگا هه مو مندا له کوردیک
 بیزانیبا به کوردی مانای قورئان لیکبدا تهوه. کاتی دهیخویند
 ماناکهشی بزاننبا. جاله م بارهیهوه «کاک رهئووف رهحیمی»
 گنپرایهوه و فهرموو، کاک هه مه رهئووف گنپرایهوه و فهرموو:

من له خزمهتیدا بووم. له شۆرشه کهی عهبدو لکههریم
 قاسدا، له و دیو دووباره ئاواره بوو بوو هاتبووه دیی سیف. له
 حوجرهی لهقیکاندا دهژیان. خیزان و مال له حوجره کهدا، من و
 خوشی له ژیرزهوینی حوجره کهدا ده نووستین. شهوئیک
 فهرموو: رهئووف، ئاخ ئیستا ئهم ژووره بچوایه ته خوارهوه و
 من و تۆ بچوو باینه ژیرزهوی و ههتا پهنجای سالی تر نه هاتباینه
 دهروه. جا که هاتینه دهه، من مانام له قورئان به کوردی
 بدایه تهوه و نهوه به بیر و میشکندا دههات بگوتبایه و کس پنی
 نه گوتبایه کافر و بیدین. رهئووف جگه له من و تۆ خوا نه بی
 کس لیره دا نیسه. ههچکس وه کو من باوه ری به خوا نیسه و

باوه‌ری به زیندوو بوونه‌وه نییه و باوه‌ری پتو نییه. هر بلتیم
فلان کس بۆ واده‌کا، خیرا مؤری کافریم لیده‌دهن و خه‌لکه
فقیرو همزاره‌کشم لی هه‌لده‌نین و به بیدینم ده‌زانن.

فهرمووی بایه‌کی له بیدینییه‌کانی خۆمت بۆ بگێرهموه.
شیخ... هه‌یه ده‌یناسم له بهر نه‌وه که مالممان له یه‌که‌وه نزیکه
خۆی و خه‌زانی ده‌ناسم. رۆژی خه‌لکی ناواییه‌کان ده‌سته به
ده‌سته ده‌چوون بۆ مالی شیخ بۆ پرسه. منیش پرسیم کی
مردووه. وتیان شیخ که‌چیکی بووه تازه پنگه‌ییوه و مردووه.
منیش له بهر ناسراوی هه‌ستام و چووم بۆ مالی شیخ. زۆر
جهم‌جالبوو. هه‌موو دلخۆشییان ده‌دایه‌وه و فاتیه‌حایان ده‌خویند.
چونکه شیخ ده‌یناسیم، برده‌یه مالی خۆیان و هه‌چ‌کام له
مندا‌له‌کانی هه‌چیان لی نه‌هاتبوو. پرسیم نه‌ری نه‌مه پرسه‌ی
کیه. خۆ هه‌موو مندا‌له‌کانت زیندوون؟ وتی: که‌چی ژنه
جنۆکه‌که‌م مردووه. ژنیکم له جنۆکه هه‌ناوه، که‌چم گه‌وره بوو
نیسته مردووه. منیش وتم: خوا بتگری ئه‌م هه‌موو به‌زمه‌ چیه به
خۆرای خستووته ریگا؟ ناخر له خوا ناترسی درۆی وا ده‌که‌ی؟
به خوا ئابرووت ناهیتم. نه‌ویش وتی: به خوا هه‌رچی بلتی
ئابرووی خۆت ده‌چی. پاشان وتی: قانع باری ژیان و ده‌رامه‌تم
هاتبوه کزی، بۆیه نه‌مهم ساز کرد. نه‌وه‌ته نه‌و خه‌لکه هه‌موو

کۆ بوونه‌مه‌وه، شتی زوریان بۆ هیناوم و باری ژیانم گۆراوه.
 تۆیش نه‌گهر دژی من بوه‌ستی، خۆت به‌ کافر دهرده‌چی. منیش
 پاش هاتمه‌وم له‌و پرسه‌یه‌ جارمدا درۆیه و شیخ ناتوانی جنۆکه
 بیفی. خیرا خستیانه شویتیم ئیمانی به‌جنۆکه نییه و کافره و ته‌ریقه
 و عیرفانی به‌ گالته‌ گرتوه.

قانع و کوشتنی سه‌گ

دیسان کاله ره‌ئووف گنپرایه‌وه و فهرمووی:

له‌ کاتی‌کدا ماتی له‌ سیف بوو، کیتله‌یه‌که ماستیان
 بۆ هینابوو بۆ ئه‌وه‌ی گهرم نه‌بی له‌ دهره‌وه‌ی ماله‌که
 هه‌لیان واسیروو. شه‌وی تانجیه‌که خستبووه‌ خواری، رژا
 بوو، مامۆستا فهرمووی: نه‌مشه‌و خه‌وم لینه‌که‌وتوه‌ هه‌ر
 ده‌م نه‌م ماسته‌م جوۆری پیده‌کرد. تاوی به‌ نان و ماست،
 تاوی هه‌لمده‌قۆراند، جار جاریش ده‌م‌کرده‌ مه‌شکه‌ و
 ده‌مانزه‌ند و که‌لانسه‌م له‌ رۆنه‌که‌ره‌که‌ی هه‌لده‌کیشا،
 هه‌مووی به‌ هه‌چ دهرچوو. پاشان فهرمووی: سه‌گه‌که
 هه‌موو خه‌لکی خستوه‌ته‌ ته‌نگانه‌، خۆزگه‌ ده‌کوژرا.
 منیش وام ده‌زانسی نه‌گهر بیکۆزم مامۆستام
 خۆش‌حاله‌کردوه‌. که‌وتسه‌ شوین سه‌گه‌که‌ هه‌تا
 «مه‌حه‌مه» له‌ویوه‌ تا هانیمه‌وه ده‌شت نه‌وه‌نده‌ مانده‌ووم

کرد تا هه‌لوپسا و کوشتم. هاتمهوه وتم ماموستا سه‌گه‌که‌م له کۆن خه‌لکی ئاواپی کردهوه. ماموستا ته‌ماشای کردم، پتکه‌نی و زانی من به خاتری نه‌و به خه‌یالی خۆم نیشیکی چاکم کردهوه، فهرمووی: نافهرین.

قانع و مندال

هر وه‌کو وتمان ماموستا له منداله بچووکه‌کانه‌وه ده‌ستی پیده‌کرد. ده‌لین له دیکاندا له سه‌سه‌لوینکی‌کدا، یا له ناو مه‌یدانیکی دیکه‌دا مندالی وردی کۆ ده‌کردنه‌وه، سه‌روودی فیزیان ده‌کردن، یا قسه‌ی خوش و مه‌ته‌لی بۆیان ده‌وت. دیسان کاک ره‌ئووف گێرایه‌وه و فهرمووی:

ماموستا مالتی له دیی سیف بوو له مه‌زیوان، مندالانی کۆده‌کردنه‌وه، چونکه‌ مندالی بچووکی زۆری تیدا بوو، مه‌ته‌لی ساده‌ی بۆ ده‌گوتن:

له‌ه‌ه‌ازانا کـولـاوه، له‌ ده‌ورپیدا س دراوه،

ئه‌گه‌ر نه‌زانی بیژه پلاوه،

یا ده‌پرسی:

له‌ سه‌ره‌و ته‌سکه، له‌ خواره‌و بلاوه، ئه‌گه‌ر

ده‌زانی بیژه کلاوه،

یا نۆک نووکی لاره.

جا مندالان زوریان پی خوشبوو. هموو لهو کاته دیاریکراوه دا کۆ ده بوونهوه و دههاتن. پاشان مامۆستا شتی فیر ده کردن. نهو کاته قوتابخانه نه بوو، هموو مندالان بیسهواد بوون. مامۆستا به پیی توانا بو ماوه به کی که میش بوایه دهرسی به مندالان ده گوت.

قانع و کاربه دهستیک

دیسان کاک ره ئووف گێرایهوه و فرمووی:

کاربه دهستیک هاته سیف بو ئیشیک، پرساری کرد. خه لکه که ده یانگوت نازانین. کابرا وتی چون نازانن، ئیوه مامۆستا قانعتان له ناو دایه، چون ده بی نهزانن. وتیان: ناخر چوار مانگه لی ره یه. وتی: قانع یه که رۆژ له ههر جینگایه کدا بی نهو خه لکه که ده بی فرقی بیت له گه ل خه لکی تر دا.

قانع و هه ئپه رکی

دیسان کاک ره ئووف گێرایهوه و فرمووی:

مامۆستا گێرایهوه، جارێکیان ریگم کهوته دینه ک. به رینکه هوت زه ماوه ند بوو. ژن و پیاو هه لده په رین. مۆسیقا که شیان شمشال بوو. شیخ موحه ممد وتی: به لکو به چی نهو زه ماوه ند تیکده ی. منیش وتم باشه. چووم بو ناو زه ماوه ند. که ته ماشای خه لکم کرد زۆر که یفیان خۆشه. مۆسیقا که شیان شمشاله و گۆرانی خۆمالتی ده لئین. پیم گونا جبوو نهو شادیه له خه لک تیکده م. ههر بهو جل و بهرگی مه لایه وه خیرا سه رچۆبیه که م گرت و ده ستم کرد به هه لپه رین. خه لکه که پینان وابوو

بو تیکدانی شادییه که هاتووم، (له‌مه و بهر مه‌لا ریزی زورتر بوو، دهیتوانی ناوا ده‌ستووریک بدات) که ده‌ستمگرت همه‌وو له خوشیدا گه‌شانه‌وه و زور هه‌لپه‌رین. له کاتی هه‌لپه‌ریندا له پشته‌وه فه‌قیانه‌ی کراسه‌که‌میان گرت. پاش ماوه‌یه‌ک که به‌ریاندا، ته‌ماشامکرد چه‌پکی و نه‌وشه‌یان پیوه به‌ستووه. پاش ماوه‌یه‌ک که گه‌رامه‌وه مالی ماموستا، فه‌رمووی ده‌ستت خوشبی تیکتدا. ماموستا پیی وا بوو تی‌کمداوه. جا فه‌رمووی: ئیستش له‌زه‌تی نه‌و شمشاله‌م له بیر ناچیته‌وه، هه‌ر کات شمشال ده‌بیستم، نه‌و بیره‌وه‌ریه‌م دیته‌وه بیر. پاشان فه‌رمووی هه‌ر وه‌خت «لو‌تی» هاتنه‌ ناوایی بیانیه‌نه مالی ئیمه. ده‌بی ریزیان بو دانیین چونکه ته‌نیا مؤسیقایه‌ک که له کورده‌واریدا ماوه‌ته‌وه هه‌ر نه‌و زورنا و ده‌هۆل و شمشاله‌یه.

شیریک

سە‌ی له‌تیی ده‌ره‌تفی

«شیریک له‌تیی ده‌ره‌تفی» نه‌م شیرانه‌ی بو

خویندمه‌وه. نازانم بلاو کراونه‌ته‌وه، یان نه:

هه‌زار سال بژیت به‌گه‌رده‌نکه‌چی

نایه‌نی رۆژی ژینی مه‌ردانه

می‌ژوو دهر ده‌خا له پاشه‌ رۆژدا

کیه‌ خانی‌نه به‌م نیشتمانه

.. ..

له ساتییکی وه‌ها ته‌نگ و له کاتیکی وه‌ها په‌ستی

که‌ عالم گشتی هه‌ستاوه، ده‌بی تۆکه‌ی له‌ خه‌و هه‌ستی

قانع و مهلامه حموودی خیراوا

کاک نه نوهری مهردوخی ناسراو به نه نوهری
 مه عروونی، کاک ئیسماعیلی حسهینی، کاک باقری
 شیخولئیسلامی، ماموستا مهلامه موحه ممه دی
 نیکپه ی (نه نه یی) و چه ند که سی تر گپرایانه وه و
 فه رمویان:

کاک نه نوهری مه عروونی

روژیک ماموستا قانع چاوی ده که وی

به «مهلامه حموودی خیراوا» که پیاویکی زور بالا بهرز و
 قهوی و چوارشانه بووه. ده بیخی ماشه لالا چه ند گه وره و
 به خووه بووه. هاوه لیکي لیی ده پرسی، ماموستا نه وه
 چون نه ماموستایه نه وه نده گه وره یه؟ ماموستاش که
 بنه ماله یان ده ناسی و ده زانی مهلامه حموود ته نیا کوره و
 باوکی پیاوی چاک بووه، ده لی کاکه نه مه باوکی مندالی
 نه بووه، هینده دوعای کرد و پاراوه ته وه و به سهر خوادا
 گریاوه و هاواریکردوه که خوا چه ند کوریکي پی
 به خشی، جا خوی گه وره به زه یی پیدا هاتووه ته وه و
 داواکه ی وه رگرتووه و له بهر نه وه واز بیخی و ئیتر
 به ره کی خوا به ردا، چوار کوری پی به خشیوه، به لام
 به سه ری که وه بووه ته نه م مهلامه حمووده که ده بیخی.

قانع و مامۆستا عبدالکهریمی موده‌ریس

سه‌ی نئسماعیلی حسه‌ینی

دیسان مامۆستا نئسماعیلی حسه‌ینی گئیرایه‌وه

و فهرمووی:

جاریک قانع ده‌چیته بیاره و له لای

مامۆستا عبدالکهریمی موده‌ریس

داده‌نیشی و مامۆستا خهریکه دهرسی «جمع الجوامع» به

فهقیه‌ک ده‌لی و فهقیه‌ههر به‌لی ده‌کا. مامۆستا ده‌زانلی

فهقیه‌ک تیناگا و ههر به‌لی ده‌کا. له مامۆستا

عبدالکهریم داوا ده‌کا به بیانویه‌که‌وه فهقیه‌ک بنیریته

ده‌روه. مامۆستاش فهقی ده‌نیریته ده‌روه.

مامۆستا قانع به مامۆستا ده‌لی: ئەم کابرایه له

ده‌رسه‌که‌ی تو تیناگا، جا ته‌ماشاکه تا بو تاقیکه‌مه‌وه.

(جمع الجوامع) هه‌لده‌گری و گولستانی سه‌عدی له

جیی داده‌نی، فهقی دیته‌وه تماشای کتیبه‌که ده‌کا و به‌لی

ده‌کا بو مامۆستا. جا قانع ده‌لی: ته‌مasha که نه‌مگوت

تیناگا!

قانع و نینوککردن

کاک نئسماعیلی حسه‌ینی گئیرایه‌وه و فهرمووی:

جاریک قانع ده‌چیته دیده‌نی مامۆستای گه‌وره

عبدالکهریمی موده‌ریس. روژی پینجشهمه‌ده‌بی.

ماموستا خهريكي نينو ككردن دهبي. قانع دهلي: ماموستا
 خهريكي چييت؟ ماموستا ده فرموي: مه شهووره روژي
 پنجشهمه چساكه نينو ك بكه، رزق زياد ده كا و
 بهر كه تي هيه. قانعش ده فرموي ماموستا كا براله
 ده شق شاره زوردا جووتي گا ده گيري هيشتا رزقي
 خوي پيدا نكا، تو ده توي به دوو نينو ك رزقت زياد
 بي!

قانع و خزمایه تي

كك نيسماعيلي حسييني گي پايه وه و فرموي:

قانع ده چيته ماتي خوالي خوشبوو سهي...، مابينيكي
 پيده بي بو سواري، چاوي ناوي ليدي. خاوهن ماله كه به
 ماموستا قانع دهلي: تو له گهل خيزاندا خزمي. نه ويش كه
 خيزاني سهي... ده بي چاوي ناوي ليدي. دهلي: خالو
 سهي راست ده فرموي، خوا شوكر كه به خزم
 دهر چووين. سهي دهلي: باشه قانع تو چون ده زاني
 خزمين؟ دهلي: كا كه خيزاني تو چاوي ناوي ليدي و
 مابينه كه ي منيش هر چاوي ناوي ليدي. كا كه لهم
 روالته هاربه شه (وجه اشراك) چاكر كو اني بو
 خزمایه تي!؟

قانع و مهنتیق

ديسان كاك ئيسماعيلى حسهينى گيڭرايهوه فهرمووى:
 وه كو مشهوره له تاريقى زانسقى «مهنتیق» دا و تراوه:
 «قانون تعصم مراعاتها الذهن عن الخطأ في الفكر».

خوالينخوشبوو مامؤستا مهلا مه جووودى جوانرؤيى
 (مامؤستاي دهره تفيى) زانسقى «مهنتیق» ي چاك زانيووه و
 فهقى بالا خويته كان بو خويندنى مهنتیق چوونهته خزمهتى.
 جاريكيان «نهحه خادهم» چووه به گز مامؤستا مهلا
 مه جووودا. قانع نهمه دهبيسى، زورى پى ناخوش فلهقى و
 دهلى نه گهر مامؤستا «حفظي» زهنى بوايه له «خطاء
 في الفكر» نهم نهحه خادهم نه ده چوو به گزیدا.

قانع و وردهواله فروشى و كاكه حه مدهى نارى

هر وه كو همووان دهزانه مامؤستا زؤربهى كار و
 پيشه كانى تاقى كردونه ته وه و هيچى پى عار نه بووه.
 يهكى له پيشانه وردهواله فروشى بووه. كاك عهلى
 نادرى و كاك حه مدهى پينجويى، مهلا موحه مدهى كانى
 كهويهى و شيخ تاجه دين كانى سانانى هر كامه بريكيان
 ليگيڭرايهوه، نه مدهى ليدمرچوو:

فهرموويان جاريكيان وردهواله ده فروشى، زهميله
 به دهسته وه، سنوق به شان ده چيته دى «بيلوو» بو

نه‌وه که ده‌نگی بگاته به هم‌وو ناوایی، ده‌چیته سهر
سه‌لوینکیکی زور به‌رز و هاوار ده‌کا «ورده‌واله»
سه‌لوینکه که ژیری تهر بور، قانع پای ده‌چیته ناوی.
ماموستا «ناری» که تماشا ده‌کا، ده‌یناسیته‌وه و ده‌زانی
قانع. خیرا قه‌لم هلدنه‌گری و ده‌نوسی:

هر نه‌مهت ما بوو له سه‌لوینکا چه‌قیو

دس به داوینی زهمیل، خوشی نه‌دیو

وردی ورده‌واله‌کمت بوومه‌و، چ وردی وه‌ک کله

هارپام و هاتمه‌و سو‌میشک و نیسقانی رزیو

تۆ و کله و توتنه‌لفه‌ین و دمرزی و دمزوو

وه‌ک خلۆکی سهر ته‌شسی نه‌م راس و نیو

تۆ و بنیشت و ناوینه و شانه و خه‌نه

تۆ و له نیسی شان و مل ناره‌ق س‌ریو

ویستی خۆته خۆ دمزانم نانه و شکّی هر نه‌بی

کیم وه‌کو تۆیه بن‌ازم نه‌ی به دنیا پیکه‌نیو

ورده‌واله ورده ورده روو و مردموه من

نه‌ی له ناراسی به دوو روو حیل و مه‌کر و فریو

گهر به زاهر حازری بۆ سه‌ختی و کوپره‌ومری

ژینی تۆ هر رممز و رازه پر له نه‌فراز و نشیو

چوون ده‌لیی من قانعم راسته به‌راستی قانعی

تۆیش له سهر داری نه‌داری هر وه‌کو ناری فریو

به که سیکدا دهینیری بۆ قانع و دهلی بیته مالتی نیمه.
 ماموستا زهميله کهی دادهنی و نهم شاعرانه دهنوسی: زۆرم پی
 سهیر بوو سهبکی نهم شیعره لهو سردهمه دا بووه و شاعران به
 هر جور شیعریکیان بۆ بنووسایه نهوانیش هر بهو کیش و
 ههوایه وه لامانداوه تهوه کهچی قانع نهو سونهتهی گۆریوه و به
 شیوهی فولکلۆری کوردی شیعری وتوه.

ورده والته، ورده والته

کی له دهره و کی له ماله

کی خهوتوو کی خه بهره

کامه خیره و کامه شهره

کلهی توورم بۆیه هانی

مزمۆر بیکاته چاوانی

زهميله بوو به سهرمایه

له هه موو بابتهی تیايه

بۆ ههر کهسی که خهوتوو

دهردهاری نه سهرو تووه

بانگی لیکهه هه لیسینم

شیفای دهردی بۆ بهینم

کۆل له سهر پهشت و که له کهم

بهمه هوربانی گه له کهم

گەلى فەقىر و بى ئاگا
دادى بىبە مەلای خوا
بلىم ئەمەش دەسكارى تۆس
لە خەلقەتاشاكارى تۆس
بۆچى ومەلای لىقەوماوہ
ئەسحابى كەھفیش ھەئساوہ
فەیلەھووسى تروا لىرہ
دەرویشىكى تروا بىرہ

...

لىرەدا چەند دىرېك ديار نين
دەرزىم ھىنا بۇ درومان
بۇ دەرگانانى زامەكان
دەزوو مۇمىكى بە دەورا
داگىرسىنن بى بە چىرا
كە فەرمووتە دەخولئىمەوہ
لە ناو دەردا دەتلىمەوہ
ومكو سەلكە تەشى بەتاو
بە دەور خۇما وەك ناسىاو
گەرۆك و سەر لىشىئاووم
ئارەق لە پەشت ، ئاو لە چاوم

بىم بە بىنىشتە خۇشەى دەم
 بىم بە ئاۋىننەكەى جەم
 بىم بە سەھ—ۋۇن بۇ ياو و تا
 تـووانەووم بى بە شىفا
 بىم و ما دەنگىم ، ھەلبىنم
 كۈولەكە لابەم بىشكىنم
 خەوتۈپك لە خەو ھەلبىنم
 بىئاگايى راجلەككىنم
 دىرمانى بىم بۇ ھەر دوويان
 بىسوتىم بىم بە بۇسۇيان
 ئاۋىننەم ھىناۋە بۇيان
 تەماشابكەن مېژوويان
 لىرەشدا چەند دىرپك ديار نىن
 بىنەو بۇ سەفى ھەلبىرپىن
 لاچوونى دىمرد ، ئارەقسىرپىن
 و ما دەمى يەكتر گىرن
 دوژمىيان شەقبەرن ، بىمىرن
 بىدەن لە جەپىلە و قاۋمقاۋ
 بلىن قانغ تۇيش بىرە ناو
 دەمى لە بناگوۋى و گۇرانى
 بە ھەورامى و بە سۇرانى

شاره زووری و بادینانی

لهك و لوړ و کرماشانی

نیتړ هه موو خوشك و برا

كؤ بینه وه ئا له م بهرا

خه لیفه نه ئی دمهؤل لاوه

سورنایش کاریکی خراوه

ناری بکوئی دمهؤل به تاو

له دنیا دا بیکا به قـاو

قانع هووکا به زورنادا

دهنگی بگا به دنیا دا

ورده واله ، ورده واله

کئی لهدمره و کئی له ماله

کئی خهوتووه کئی خهومره

کامه خیره و کام زمرره

نهمه ده نیری بؤ ماموستا ناری و ده ئی با ئا وایی بگهریم،

ورده واله کمه بفرۆشم جا پاشان دیم بؤ خزمه تی.

نهم شیره ی کاکه حمه ی پینجوتینی بومی خوینده وه،

رهنگه له گمل تاکه شیره که ی نهو بهر پزه دا که نه یویست

ناوی بهرم، پتکه وه بووبن، چونکه زور له یهك ده چن...

کاک همه فرموی له شیخیک تورره دهبی که دهستی
ماچنه کراوه و پی ناخوش بووه.

که هرچی ماچیکم دست و نه بینم خیر و نینتاجی
که خهرمانیک لهدان خالیبی من کایهک به با نادم
کتیبی خوام له تهورات و له نینجیل تا وهکو فورئان
چ نه مدی ماچی دست، تمعزیم و کورنوش بؤ بهنی نادم
موحه ممد یا نه بووبه کر و عهلی کی دستی ماچکردن
نه گمر ری راسته قینهی دینه من لهو ریگه لا نادم
نه گمر دسته و نه زهر ویستان و کورنوش بؤ خواپه و بهس
که من ناسیومه خوی خؤم گوی به سهد رب و خوا نادم
له بهر نادانی و گیژی، له بهر ورگ و سک و عابا
ده روو ره شبیی درؤزن خؤم له ته زویر و ریا نادم
جگم خوا سر له بهر کی دانه وینم، راست و لارهو بم
شهرهف، مهردانه گیم هرگیز به سکهی بیبهها نادم
له چمن لاره کونی تیدایه که شتی بهختی نهم هؤزه
دهزانم نامری نهم هه هؤزه بانگی نه لویدا نادم

قانع و دستکاری کردنی شیعر

قانع شیعری شاعیرانی فارس و عهره بی زوری له بهر بووه.
له بهر نهوه که مریوانی بووه و فارسی چاک زانیوه شیعره کانی
مولانای رومی، خه یام، نیزانی، حافز و سعدی، همو ژیر و
روو کردووه. به تایبته زور خوی به سعدی و حافزه وه گرتووه

و دیوانه‌ک‌هی حافز و گولستان و بوستانی سه‌عدی له بهر بووه .
له زۆر جینگادا له شیعر و په‌نده‌کانی سه‌عدی که‌لکی وهرگرتووه .
جار جاریش بو شوخی و ته‌نژ ئالوگۆری به سه‌ردا هیناون . کاک
حه‌مه یوسف گێپرایه‌وه فه‌رمووی: له گولستاندا سه‌عدی
ده‌گێپریته‌وه که:

عبدالقادار گیلانی را دیدند سربر «حصبا» نهاده و
می‌بالید و می‌نالید و می‌گفت:

ای که هرگز فراموش نکنم

هیچت از بنده یاد می‌آید؟

ماموستا قانع ده‌لی: «شیخ عبدالقادار... را دیدند سر بر در
حه‌مه‌رشیدخان داروخان نهاده می‌بالید و می‌نالید و می‌گفت:

ای به صندوق و شکر چا دارید

هیچت از بنده یاد می‌آید؟

قانع و ماموستا نه‌حه‌دی قازی پینجۆین

کاک «ره‌حه‌توللای قازیزاده» گێپرایه‌وه و

فه‌رمووی:

ماموستا قانع هینده قسه خوشبوو،
چووه‌ته هه‌ر جینگایه‌ک زه‌رده‌خه‌نه‌ی خستوته
سه‌ر لیوانی دانیشتروان. ده‌چیته مالی کاک
ره‌حه‌تیم (ماموستا مه‌لا نه‌حه‌دی قازی

ماموستا نه‌حه‌دی قازی پینجۆین

پینجوین) که قهندانه کان دادهنین چا بینن، ماموستا دهست بهرز ده کاته وه و ده فهرمی: خویا ههزار شوکر و سپاس بو تو. ماموستا مهلا نه حمده ده فهرمی: شوکر بو چی؟ نه ویش ده لی: نه هم هو ده میشی تیدا نییه، نه گینا خیرا قهندی ناو نه م قهندانه یان هه لده گرت و ده یان برد.

قانع و ناگرکردنه وه له نوتیل

قانع جار جار بۆ نیشانندان و چاره سه ر کردنی مه به سستیکی کو مه لایه تی خو ی فیدا کردوه و ریگایه کی دۆزیوه ته وه که خیرا هه موو خه لک تیگه یه نی و نه م دژوارییه چاره سه ر بکا و نه وانه ی وا بو ئه رکی حاجی نه حمه لبگی دهره تلی سه رشانی خو یان نه جوو لآونه ته وه، رایانچه له کینی. حاجی نه حمه د به گی دهره تلی گپرایه وه و فه رموو ی:

رۆژیک له سلیمانی له نوتیلی حاجی برایم ناغا بووین و قانعیش له وی بوو. له هۆله که دا دانیشته بووین، له نا کاو قانع ونبوو. زۆری پینه چوو له هه موو هو ده کانه وه دوو که ل هاته

۱- نه م گه وره بیاوه دیندار و ژیر و قسه زان و لیبور دوو بوو. له دیی دهره تلی مه ریوان پیاوانه ده ژیا. خزمه تی مه لا و فه قی و خو پنده واری ده کرد. بو هیشتنه وه ی حوجره که ی دهره تلی و په ره پیدانی زانستی ئایینی ره نجی زۆریکیشا. چه ند رۆژ پاش گپرانه وه ی نه م بیره وه ریانه له ماموستا قانع، بیستم له دنیا ده رچوه. خوا بیبه خشن.

دوره وه. هموو شهرزه بوون و هر کهسه به جوړی رایده کرد و بانگیانده کرد هموو ههلبین و بینه خواره وه. خه ریکبوو خه لک به هواوی نوتیله که چو لکهن، قانع له هژده کهی خو په وه سه ری دهرهینا و تی: رانه کهن، من بووم جله کانه خسته سه ر نه م مدنگه لیه تاسووتین. نه م نوتیله هینده نه سپی هیه، هموو گیانم هاتوته خوران. که تماشامکرد هینده نه سپیان پیوه به «تی وه شانندن» چاریان ناکا و مه جوور بووم جگه له ژیر دهرینکهم هموو یان بسووتینم تا له ده سقی نه سپی رزگار مپیت. خاوه نی نوتیله که، حاجی برایم ناغا پیاوکی چاکبوو، خیرا زانی قانع ویستوو به تی بهم جوړه خاوه نی نوتیله که تیگه به نی که نوتیله که ی زور پیسه. خیرا ناردی له ماتی خو یان جلی بو هینا و پوخته ی کرده وه. نه م باسه ش هموو شاری گرتوه.

قانع و قازیی داروخان

هر وه ما بو نیشان دانی ناشیرینیک شیعی دهنووسی و بلاویده کرده وه. بو نیشان دانی ناشیرینی جاش و نه م دیارده ناهز و ناله باره، که به سه سه شمر عدا سه پابوو، بهر اهری ده ستووری شهرعی نه بووه و دهیشکرا. زور جار ویستوو به نه م

۱- داته کاندنی جل و بهرک له بان ناکر بو کوشتنی نه سپی.

دیسارده ناشیرینه نەمینی، خەلك لە رینگەى شەرعییەوه بپروا.

دیسان حاجی ئەحمەد بەگ گێڤرایەوه و فەرمووی:

لای ئیمە شیخێك هەبوو كە قازیبى دارۆخان جار جارە
دەیکرد بە جاش. قانع پارچە شیعیكى زۆر سەیرى بۆ
نوسیوو. بەلام بە داخهوه من هەر ئەم بەیتەم لەبەرە:
جاشى قازى بۆ لەوهر روویكردە، خواو.

كەر بە لەحنەتبى كە پۆشیویە خەلاتى پالتاو
زۆر جار لە ناو دەرویشەكاندا كەسانێك هەبوون كە لە بەر
ئیش و كار و گوێتەدان بە خۆیاندا نەدەگەشتان و سەریان بپهرو
لە... لە شەرعى ئیمامى شافعیدا (خوای لى رازیى) ئەگەر موو
تەر نەبى خوشۆردن تەواو نابى و لەش پاکی نایە.

دیسان حاجی ئەحمەد بەگى دەرەتفی گێڤرایەوه و فەرمووی:

پارچە شیعیكى تەووه بە پرچی رشكاویدا. من تەنیا
تاكەیهكم لە بەر ماوه.

مار ئەگرى و پرچی ناکا بە شانە

ئەومش نیشانەى دین و ئیمانە

دیسان حاجی ئەحمەد بەگ گێڤرایەوه و فەرمووی:

پارچە شیعیكى تری هەیه كە تەنیا ئەم بەیتەم لەبەرە:

بێژن بە ئەسكە بدا لەو تەپلە

زەمان مەرەسكەن بۆ كۆرى گەپلە

ديسان حاجی نه‌حمهد به‌گ گيڤرايه‌وه و فهرمووی:

پياويك داواي ژنيكي كردبوو، ناوي «نامين» بوو،
شووي پي نه‌كرد، كايرا ناردی بو هيچبي كچه‌كهي
نامين بو كوره‌كهي. جا قانع نه‌مهي كرده شييريك كه
تهنيا نه‌مهم له بيړه:

كچي نامين كه بوو به بووكي مه‌ولا

نيتر ترسم له نامينه له مه‌ولا

ماموستا پي خوشنه‌بووه قسه‌ي به‌لاش بكری و نه‌و
ته‌عارفاته بيستر و بنه ره‌واج په‌يدا بكات. وه‌كو خستكي
نيستا نه‌گهر بليت نه‌و سه‌ياره‌يه، يا نه‌و باخه جوانه پيروز
پيت. خيرا ده‌لي قابلي نيه، پيشكش. بو نه‌وه نه‌و
ديارده ناشيرينه لاچي.

قانع و فهرموو و پيشكش

كاك ره‌حمه‌توللاي قازيزاده ده‌گيڤرته‌وه:

جاريكيان مه‌لا جه‌لال ناويك ته‌نيا كه‌ريكي ده‌بي
ده‌يا بو ناو. له ريگه‌دا توشي قانع ده‌بي و ده‌لي: مه‌لا
جه‌لال نه‌م كره چاكه بو كوي ده‌به‌ي. نه‌ويش ده‌لي:
ماموستا پيشكش. ده‌لي: به‌ راسته؟ ده‌لي: نه‌ي چون.
قانع دار له ده‌سقي مه‌لا جه‌لال وهرده‌گري و كهر ده‌خاته

پیش خوئی و دهلی: نهوا قه بوولتمکرد، دهستت خوشبی. ده خوړی له کهر بو بازار. مهلا جهلال دهلی: قوربان بو کوی؟ دهلی: بو بازار بیفرۆشم. مهلا جهلال ده که ویته شوینی و دهلی: قوربان به خوا هر نم کهرم هیه و زۆرم پیوسته. مامۆستا قانع دهلی: ده کاکه مه گهر مه جوورمکردیت؟ لیت پارامهوه؟ تو خوۆت به رهزا و مهیلی خوۆت پیشکەشتکردووم بوته ماتم. مهلا جهلال خیرا دهروا به شوین چهند که سدا که بین و له مامۆستا تکا بکن گویندریژه که ی بداتمهوه.

قانع و دهعهوتی

کاک نه بوبه کری چواریاری له مهربوان و کاک حه مه له پینجویین گنیرایانهوه و فرموویان:

یه کی له بازار گانه مهربوانیه کان له پینجویین تووشی مامۆستا دهبی. دواى ههواتهرسی به مامۆستا دهلی: دهبی نم نیوهرۆیه دهعهوتی من بیت. مامۆستا چونکه پاره ی پی نابی دهلی: نابی و ناتوانم. بهلام نهو هر زۆری بو دینی. مامۆستا قه بوولیده کا و دهچنه چیشتهخانهیهك. نان دهخون. له پر دین به شوین نهو پیاوه دا، دهلین باره کهت گهیشترهوه، نهویش نه دهعهوت و نه قانعی له بیر نامینی. ههلهدهستی و دهرووات. قانعی

داماويش پاره ی نوميشى دپته مل. هر وا داده نيشى به لكوو خوا
چاره يه ك بكات. له پر كابرايه كى ناشنا ديت و ده بىنى قانع
دانيشتووه، ده چيته پالى داوا ده كات نان بخوا. قانع ده لى نام
خوار دووه. كابرا نان ده خوا، له پر خوين له لوتى بهر ده بى و
ده روا بو لاي ده ستشور، نه ویش نايه ته وه. نانى نه ویش ده چيته
مل قانع. نيز زور به په ژاره وه هر وا له سهر ميره كه دانيشتووه
و نازانى چى بكات. له پر ناشنايه كى مەريوانى پهيدا ده بى و
ده چيته سهر ميره كهى ماموستا و داوا ده كا له ماموستا نان بخوا
و ميوانى نهو بيت. ماموستاش ده فهرمى نام خوار دووه. نه ویش
ده لى قهيناكا دووباره بخو. ماموستاش ده فهرمى: تا نيسته سيانه،
با نه بيته پينج. جا به سهره اته كهى خوى بو كابرا ده گيرپته وه.
كابرا به رووخوشيه وه پاره كه يان حيسابده كا و ماموستا رزگار
ده بى و شيعر يك ده نووسى كه به داخه وه له بريان نه ما بوو.

قانع و ناسينه وه

ديسان كاك نه بو بېكر چواريارى له زارى خوالى خو شيوو
«مه لا محه ممدى جوانرؤيى» وه گيرايه وه و فهرمووى:
ماموستا قانع مالى له «كهولوس» ي اشاره زوور بوو.
نيمه فهقى بووين چووينه مالىان. هر كه چاوى پيمان

کهوت خیرا فەرمووی تو کوری فلان کەسی تۆش
 کوری فلان کەس. لە گەڵ ئەوەشدا کە نە من و نە
 رەفیقه کەمی نەدیوو.

دوژمنانی قانع

ئوسا حەمه ئەمەین گێزایه‌وه و فەرمووی:

مامۆستا لە هه‌چکەس و هه‌چشتێ نەدەترسا. ئەو
 هه‌موو دوژمنایه‌تییه‌یان لە گەڵ دەکرد، هه‌چ کات ته‌سلیم
 نەدەبوو. لەبەر لایه‌نگیری پیاوه گه‌وره‌کانی ئەو سه‌رده‌مه،
 چ له‌و دیو، چ له‌م دیو دوژمنان نه‌یاتوانیوه وره‌ی به‌رزێ
 به‌رووخیتن. زۆر جاریش به‌ کرێگیراویان ناردوو به‌ ییکوژن.
 مامۆستا زانیویه بانگی کردوو کە من ناماده‌م بکۆژه‌ و
 پاره‌ کە بو‌ منداله‌ کانت خه‌رجکه‌... کابرا زۆر شه‌رمه‌زار
 بووه‌ و له‌و هه‌موو پاکێ و نه‌ترسییه سه‌هری سوپماوه.
 یه‌کێ له‌وانه بو‌بوو به‌ موخلیسی و خزمه‌تیده‌کرد. جا من
 هه‌ر چه‌نده‌ بلتیم ئەو زه‌مانه‌ دنیاخۆره‌کان و
 چه‌وسینه‌ره‌کان کە به‌رزه‌ وه‌ندیان به‌ هه‌وێ قانعه‌وه
 که‌وتبووه مه‌ترسییه‌وه، چ پیلانیکیان بو‌ ده‌گێرا، ئەمڕۆ
 کەس ناتوانی له‌م وتانه‌ی من تییگا. چونکه‌ له‌ گەڵ ئەو
 رۆژه‌دا زۆر جیاوازی هه‌یه.

قانع و یه‌خپال

ئوسا همه نه‌مین گنیرایه‌وه و فرمووی:

جاریکیان له شاره‌زورر چووینه خزمه‌تی. پاش چه‌ند قسه‌ی خو‌ش پرسیاریکرد: چ ئاوی له هه‌موو ئاوه‌کان ساردتره؟ ئیمه‌ش وتمان: ئاوی چا‌و‌گه‌که‌ی «گو‌یزه‌به‌بخان»^۱. فرمووی: چ ئاویکه له هه‌موو ئاوه‌کان گهرمتره؟ وتمان: «قول خورد»^۲. وتی روژی نه‌م زانسته ده‌گاته جینگایه‌ک ئاوی قول خورد و گو‌یزه‌به‌بخان وه‌کو یه‌کیان پیدی. جائیمه نه‌و کاته تینه‌ده‌گشتین. چونکه نه ئیمه و نه ماموستا ئاوی یه‌خه‌چالمان نه‌بیستبور. نه‌مه‌ده‌ر ده‌خا تیروانی ماموستا له زه‌مان پیشتر بووه و زوری زانیوه.

قانع و فرووجاو

ئوسا همه نه‌مین گنیرایه‌وه و فرمووی:

ماموستا ماتی له «به‌رقه‌لا» ده‌بی و حاجی مساموستای «به‌یه‌له» هه‌موو جار ده‌چیته میوانی و پی ده‌لی: ده‌بی تو‌ش بییت بو میوانی من. ماموستا ده‌لی:

۱- گو‌یزه‌به‌بخان کالیایه‌که له کبوی میراجی له پشت دوک‌شوه، که زیدی قانعه، سه‌پیرانگابه‌کی خو‌شه.

۲- قول خورد دینه‌که له شاره‌زورر.

میوانی مهلا یا ده بی بجیته دیوه خانی به گینگ یا نان و
 ماسیتک بخوا. من نهو بهره و زووره ناگرمه بهر بو نان و
 ماست. حاجی ماموستا هسر واز ناهیتی تا به لیتی
 لیوه رده گری. حاجی ماموستا ده چیته «خاومیراوا» بو
 برنج و بری برنج دیتی و ماموستا دیت بو مالیان.
 خیزانی حاجی ماموستا ده چیته هسر سه لوینکیتک و
 مریشکیتک ده گری. نان دروستده کری حاجی ماموستا له
 کاتی ناخوار دندا ده لیتی بقیه زابی تو هسر نه ده هاتی و
 ده توت نان و ماست، نهو هتا گوشتی فروج و فروجا و
 و برنج و نیمه هتی خوا زور و زه بهند. ماموستاش به
 عاده ته که ی خوی کاغز و ده لخره که ی دهر دیتی و به
 پارچه شیرینک بهم میوانی هدا هده دا، که به داخله
 هسر نهم تا کهیم له بیر ماوه:

ناوی کانی گوینزه و له ویچی برنجی خاوا

مریشکه پیره ی سه لوینک ناوت ناوه فروجا و

قانع و مزگهوت

کاک عباسی خاوه ری کانی سانان گینرایه و و فرموی:

من زور ده چرومه خزمه تی ماموستا. له بهر نهوی

نیمه زور فقیر بووین ده هاته مالممان. هسر مالتی فقیر

بوایه ده چووه مالتیان، دلی ده دانهوه، زور قسه ی جوانم
 لی بیستووه، به لام پیری له پیری بردوو مه تهوه. برینکم له
 بیره: جارینکیان خوی و دوو کوری رینگه یان ده که ویتیه
 دیکه. مندا له کان ده لپن بچینه کوی؟ ماموستا ده لی
 ئیستا ده تانبمه مالتی، لم دینه دا لهو گوره تر نه بی و
 خاوه نه که شی منه ت به سهر که سدا ناکا. پاشان روو به
 مزگهوتی دینه که ده یانبات. که ده چنه بهر مزگهوت
 تمعاشا ده کهن پره له کهر. گا گه لیان له پال مزگهوتدا
 مؤلداوه، کهر چوونه ته ناو مزگهوت. ده پرسی کی لم
 دینه دا ده سه لاتداره. خانی دیکه ی پی تیشانه ده ن که به
 سهر بانیکه وه راوه ستاوه. ماموستا ده چی بۆ لای خان و
 خیرا ده سقی ماچده کا و دووباره ده سقی ماچده کا. خان
 ده لی: روونکراوی؟ قانع ده لی: نا. دووباره ده سقی
 ماچده کا. خان سهری سور ده مینتی. ده لی: خان ته نیا
 کسی هقی منی سهندی ههر تۆی. نافرین خوا بته یلی.
 خان ده لی: چیه؟ ماموستاش ده لی: له میژوهه خوا
 له گل مندا به مهیلی خوی ده جوولیتیه وه، باو کمی
 گوشت، دایکمی گوشت. ههژاری و نه داری به سهردا

هیتام. چاوی کز کردم، دهر به‌دهری کردم. بروام هیه ههر
چیم به سر هاتوره، خوا به سهری هیتام. دهره‌قهتی
نه‌ده‌هاتم، نه‌مه‌زانی چی بکهم. نه‌مرو دیم تو هقی منت
لی سه‌ندوته‌وه. کهرت کردوته ماله‌کهی، ناه‌رین!

خان تنده‌گا ماموستا چ ریگابه‌کی لی گرتوره و نه‌م
کاره نار‌ه‌وایه دیتته‌وه بهر چاوی. ده‌لی: خه‌لکی نیمه
زستانه و زستان ده‌چینه مز‌گه‌وت. ماموستا ده‌لی:
ده‌توانی دهر‌گایه‌کی لی خهی، یا دهر‌گاکهی هه‌تچنی تا
پاییز. خان و خه‌لکی دیکه ته‌ریقده‌به‌وه و خیرا ده‌کونه
نیش بو نه‌م مه‌به‌سته. خان ده‌لی: نه‌ری کابرا تو خوا
راست بلتی تو قانع نیت؟

قانع و یا پراخی 'سلق

به‌ریز مینه‌به‌گی مه‌ریوان گنیرایه‌وه و فه‌رمووی:
قه‌فه‌زه‌به‌کم له مه‌ریواندا هه‌بوو. ماموستا هات، بری سلقی
کرپوو. به هیوا بوو که‌سی بیت و پیکه‌وه به‌چنه‌وه بو سیف. له پر
خوالیخوشبوو قاسم نه‌زادی، مه‌نمووری سه‌ره‌نگ نه‌میر موکری
مه‌رزه‌بانی مه‌ریوان هات و وتی: ماموستا سه‌ره‌نگ بانگده‌کا.

مامۆستاش فەرمووی لە گەلم وەرە، نە وەك زیندا نەكەن. منیش لە گەلتی چووم. سەرھەنگ وتی: مامۆستا خۆت و بورھانی كۆرت دەبی بەیانی نامادە بن، بچن بۆ تاران ئیشیان پیتانە. ئەویش فەرمووی: سەرھەنگ دووبارە حیزە فیلەكانن؟ نازانم كەى ئەم حیزە فیلانە تەواو دەبن؟ پاشان فەرمووی: ویستم یاپراخیكى سلق بچۆم ئەویش هیچ و شتی زۆری بە سەرھەنگ وت.

قانع و ئەفسەریك

كاك محەممەد ئەمینی مەردۆخی مەریوان

گێڕایەو و فەرمووی:

لە سالی (١٣٤١) دالە دێی

«سەلەسی». بۆ خوالیخوشبوو كاك

عوسمانی بگرام زەماوەندمان دەكرد. محەممەد ئەمینی مەردۆخی

مامۆستا قانع دەعوەت بوو. لە مەجلیسە كەدا پێیان وت:

مامۆستا قسەى خۆشان بۆ بكە. سەروان... یش لە

خۆیەو بەیدەعوەت هاتبوو، دانیشتیوو. مامۆستا

فەرمووی: یەكێیان بەستوو بە دەستەو بە بۆ ئەو قسە

نەكەم، بەلام هەر دەیکەم. سەروان... وتی: مامۆستا

چەورمانیکرد.

قانع و سواری

سه‌لا‌حه‌دینی‌کاریمیان

کاک محهممه‌د ئه‌مینی مه‌ردوخی،
دوکتور حه‌سه‌نی یوسفی، کاک ئیبراهیمی
مه‌ردوخی و شیخ حسین زونجی و کاک
سه‌لا‌حه‌دینی‌کاریمیان له‌سنه و چه‌ند
که‌سی‌تر گێپرایانه‌وه و فه‌رموویان:

له‌سه‌له‌سی زماوه‌ندی خوالیخۆشبوو شیخ عوسمانی
زونجی بووه، مامۆستا قانعیش له‌وئ بووه. کاتی گه‌رانه‌وه
که‌وێستوو یانه‌ئه‌سه‌پ به‌ینن بو مامۆستا، وتوو یانه
ئه‌سه‌په‌که‌ بێنن با مامۆستا سوار که‌ین. فه‌رموویه: نه‌خیر
بلێن با باریکه‌ین، چونکه‌ ئه‌مه‌ بار کردنه، نه‌ک سوار
کردن.

قانع و ناسینه‌وه

مامۆستا زاھیدی ئه‌شعاری

مامۆستا مه‌لا زاھیدی ئه‌شعاری کوری
خوالیخۆشبوو مه‌لا سه‌عیدی ئه‌شعاری گێپرایه‌وه
فه‌رمووی:

له‌گه‌ل شیخ عوسمانی ئه‌لمانه‌دا چووین بو
قاعقاعیمه‌تی هه‌له‌بجه، پاسپۆرت مۆر که‌ین. مامۆستا زاھیدی ئه‌شعاری
مامۆستا له‌وئ بوو. چاوی پیمان که‌وت فه‌رمووی: کوری
سه‌عه‌ لی‌ره‌ چی ده‌که‌ی؟ منیش عه‌رز مکرد: چۆن ده‌زانی کوری

سه‌عمه؟ فهرمووی: شیۆهت له‌وه‌چی و فهرمووی: نه‌ی نه‌م
ره‌فیهت که به‌سه‌ر و گویندا له‌نه‌لمانیه‌ی ده‌چی کییه؟ منیش
عهرزمکرد: کوری حاجی شیخی نه‌لمانیه.

قانع و حاجی حه‌مه‌د نه‌مینى وه‌ستا قادری ته‌ویله

به‌ریز ماموستا عوسمان محه‌مه‌د هه‌ورامی^۱ له‌نامه‌یه‌کدا چه‌ند
بابه‌تیکی له‌باره‌ی ماموستا قانعوه‌ نووسیوو، ناردی بۆم. شیعیکی له
ماموستا قانع که پێم وایه بلاو نه‌کراوه‌ته‌وه و نه‌وانی تری بلاو کراوه
بوون، نه‌مه‌ ده‌قی نامه و شیعه‌که:

گه‌وره‌برا و زیده‌به‌ریز ماموستا نه‌حه‌دی نه‌زیری:

هینده‌ی هه‌موو نه‌ه‌ بارانه‌کانی گه‌ردوون سه‌لام، به‌هه‌مان هه‌ند و
ده‌ستووریش هینده‌ی هه‌موو سۆزی سروه‌ی نه‌م جیهانه‌ به‌رین و فراوانه
سه‌رفراز و به‌خته‌وه‌ر بی... کاکه‌ گیان نه‌م بابه‌تانه له‌باره‌ی ماموستا
قانعوه‌ ده‌زانم پێشکه‌شته‌نده‌که‌م:

١- نه‌گه‌ر ده‌بان جار و له‌ده‌بان لاره‌ سیاس و پێزانین خۆم ناراسته‌ی به‌رای
دلسۆز و به‌رای به‌راستی ماموستا عوسمان محه‌مه‌د هه‌ورامی بکه‌م هه‌ر که‌مه،
له‌وه‌ رۆژه‌وه که بیستی به‌ره‌می بلاونه‌کراوه‌ی شاعیر و نووسه‌ره‌ کورده‌کان کۆ
ده‌که‌مه‌وه‌ خێرا به‌ ده‌نگه‌وه‌ هات و له‌ به‌ره‌مه‌که‌ی مه‌لاحه‌سه‌نی دزله‌یدا زۆر
پارمه‌تیدام و باهه‌ت و شیعی زۆری بۆ ناردم، هه‌ر وه‌ها بۆ ماموستا قانع، هه‌رچی پێی
کرا درێخینه‌کرد. جێی خۆبه‌تی سه‌پاسی زۆر و پێزانین خۆم ده‌به‌رم و داواکه‌رم ته‌سه‌نی
په‌ خێر و بیری درێژ بێت تا خه‌لمه‌ته‌ بێمه‌ت و مزه‌که‌ی زیاتر بکا، زۆر سه‌پاس.

چو قانع که مرگش به پایان گشت

برست اندرین گردش کهنه گشت

وصیت همی کرد با قوم و خویش

دلش تیره در یوزه مجروح و ریش

که وقتی گسسته شد از این حیات

به چایی دهند غسل اندر ممات

تو خـرما فکن بر تن خسته ام

که در خدمتـش من کمر بسته ام

خیاطم زن نانـوا بـایدش

خمیر جوین را بیاسایدش

شکر کوفته پاچ گورم کنید

بیفکنید تابوت هورم نهید

به پیشم رود سفره‌ی پر زنان

به پشتم بیارانید کوزه دوان

به جایی ز گاری و شین و چمر

بگویندهی جوز و چای و شکر

کسانی نهندم سر دوش خویش

که دارای زر باشد و گاه میش

تو گوریچه از هیلکه درهم بساز

به جایی لحد خپله‌های دراز

به جایی نمازم زن خوبرو

کند مسشکه جنبیدن روبه‌رو

رو و چیشث مارا نهند بر زمین

بریزاند در زیرم از گوشتین

به جایی که ختم کند قاریان

بگویند گورت شود پر زنان

جا ماموستا عوسمان نووسیویه‌تی:

روژی یه‌کشه‌مه ۱۹۷۴/۳/۳۱ له بهر ده‌ستتووسی‌کی

حاجی ماموستا همه همین قادر ته‌وتله‌یی نووسیمه‌وه. ناوبراو

گوتی: له پاییزی ۱۹۶۰ ی عیساییدا، ماموستا قانع له هه‌له‌بجه

هاته سهر دو‌کانه‌کهم، که باسی گوزه‌رانیم لی‌پرسی، له

وه‌لامدا ئهم هونراوه‌یه‌ی له گیرفانی دهر هینا، گوتی: ئهم

هونراوه‌یه زامخالته.

حاجی ماموستا گوتی: منیش خیرا نووسیمه‌وه و له کوتاییدا ئهم

تا‌کهم بۆ زیاد کرد:

کسانی که ایستاده‌ی گور منند

بگویند ئامین به بانگ بلند

ماموستا قانع نه‌وه‌ی زور پتخوش بوو، گوتی: به‌راستی کۆتاییه‌که‌ی

زور په‌سنده...

قانع و تهلقینی پاش مهرگ

کاک شیخ که مالی کۆنه پۆشی له مەریوان گنپرایه وه و فەرمووی:
 مامۆستا له گەل یه کێک له مه لاکانی نهو سەردەمه ده کهوتنه
 گفتوگو و هەرچی دهلتی نهم مه لایه تیناگا، مامۆستا ده فەرمووی: ده ترسم
 بېرم و تو بێته سەر قهبرم و تهلقینم بخوینی و بلتیت مامۆستا قانع
 مه لایه که دینه سەرت و بلتی خوام نهو هیه و پینه مېهرم نهو هیه و دینم
 نهو هیه. بلتی تو مردووی مه ترسه و ابلی و و ابلی. به ئیرادهی خوای
 گهوره که مامۆستا مرد، دواي دهیان سال نهو مه لایه له سەر گۆره کهی
 ناماده بوو و تهلقینی خویند.

قانع و گوریس و مهوج

له زه مانی پینشوودا هه رکهس چاوی ده هاته ئینش
 «میلو» یان بو ده کرد، به لکو ئینشه کهی بسره ویت و چاو
 هینشه ش زور بوو، دهوا و دوک توریس نه بوو.
 پاکوخوا وینیش وه کو ئیستا نه بوو. شیخ که مالی
 کۆنه پۆشی گنپرایه وه و فەرمووی:

باوکی ره جهتیم (خوالیخوشبوو شیخ نه جهدی ره شه دی) له
 رینگه ی سلیمانیدا ده چینه که و لئوس بو دیده نی مامۆستا قانع و مامۆستا

۱- شیخ نه حمەدی ره شه دی، پیاویکی گهوره و لیهاتوو و زور زیر و قسه خۆشبوو، یه کێک
 له کهسیتییه ناودار و به دسته لاته کانی ناوچهی مەریوان بوو، جگه له خۆینده واری و

ده فرموی: خوله سهوزهی پیای کاک نهجهد، چای چاک دروستده کاک
 و چایه کی چاکمان بو لیدهنی. جا نهمه کاک نهجهد هزی له قبولتی
 مریشکه، بزمان دروستکه، وهختی ناغواردن کابرایهک هاته ژوروه و
 مهوجیک و گوریسیکی پینه و نهلی: ماموستا کاکهم مردوه و وهسیهتی
 کردوه دواي خوی نهم گوریس و مهوجه بدری به تو. ماموستا قهلس
 دهبی و زور نارهدتهبی و تیکدهچی، باو کیشم دهلی: ناخ قانع، نهم
 توریهی و قهلسیه چیه؟ کابرا پیارهتی کردوه و توی کردوه به
 میراتگری خوی و قانعیش دهلی: کاک نهجهد باوهر بکه دوو سی ساله
 و خوا دهیوی چاوم دابینتی و تروشی چاو نیشم بکات، له بهر نهوه
 گوریس و مهوجم نمبور، بهزهیی پیمدا هاتوه و چاوی دانههیناوم. نهم
 خوا خراب بو کردوه، نهم گوریس و مهوجهی هینا و نیتر خوا
 دهلیلیکی بو نامیتتهوه و بهزهیی به من دا نایتهوه و چاوم دادی.

بهیانی باو کم دهچی بو سلیمانی، پاش سی رۆژ ده گهریتتهوه.
 فرموی به خوا قسمم له ناو میلوودا بوو چاوی گلیده کرد، وتی:
 کاک نهجهد، نموت؟ پروانه چاوم چی لیتهات؟

قسهزانی، سهروکی عهشیرهتی کۆنهپوشی بوو، پیوانی وه کو قانع و ناری خوشیان
 ویستوه و له سهخاوت و نانداریدا بهناوبانگ بووه، خوا بیبهخشن.

ماموستا و هه ژاریک

ماموستا هر کات شتیکی نارپه‌وای بدیبایه خۆی پینه‌ده‌گیرا و نه‌گهر هه ژاریک به هر جور سته‌می لیکرابن یا بیحورمه‌تی پیکرابن، له لایه‌ن هر که سه‌وه بووبن، خۆی پینه‌گیراوه و شمشیری شیعیری بۆ کیشاوه و هه‌قی ئه‌و هه‌ژاره‌ی سه‌ندووه. شیخ که مالی کۆنه‌پۆشی دیسان گێرایه‌وه و فه‌رمووی:

کابرایه‌کی هه‌ژار ده‌چیته‌ لای ماموستا قانع و ده‌لتی: چوومه‌ته خزمه‌تی شیخ له‌تیف و گوئی پینه‌داوم و من زۆر نارپه‌هه‌تم. ئیتر نازانم چۆن بووه خوالیخوشبوو شیخ له‌تیف گوئی پینه‌داوه، نه‌گینا شیخ له‌تیف پیاویکی گه‌وره و زۆر به‌رپه‌حم و به‌زه‌یی و به‌چکه‌ شییری لیها‌توو و پیاوانه‌ بووه. ماموستا له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا که شیخ له‌تیفی زۆر خۆشویستوو و پیکه‌وه زۆر خۆشیانبووه، خیرا ده‌ست ده‌داته قه‌لم و کاغەز، ئه‌م شیعرانه‌ ده‌نووسی، بۆ تۆله‌ سه‌ندنی ئه‌و هه‌ژاره‌ شاره‌زوورییه و ده‌ینیری بۆ خوالیخوشبوو شیخ له‌تیف.

گه‌ورمه‌زاده‌ی خاک شییری بی‌شه‌لان

سولاله‌ی وه‌ج‌اخ ئاگری کوردان

دوینێ چوومه‌ سه‌رچاوه‌ی عابیرین

که‌ل (مله‌ که‌وه) وه‌ک خولدی به‌هرین

پرسىم ئەى سەرگەل گوزمى پاران

جىگەى شكارگەى گشت نەوشكاران

قەسەمت ئەدەم ئەھەيۇبى ئەكراد

قەسەمت ئەدەم بە تىشەى فەرھاد

ئەھەل تا ئاخىر چىت دىوہ بە چاۋ

لە شىرانى كورد پىاۋى ساحىب ناۋ

رەلامى ملەكەوہ:

بە ئەمىرى خوا ھاتە گفتوگو

وتى ئەى ئانە كوردى رەنجەرۇ

تا ئەوسا من بووم جىگەى شىران بووم

جىگەى بازە راۋ كورد و گۇران بووم

فەوجى نىزامى كەرىم خانم دى

تۇپ و تۇپخانەى ھەلۇخانم دى

شىخ مەھموودم دى شىرى روى مەيدان

ئەھيا كۈنەندەى بنەجەى كوردان

چراى ھەوت سەد سال كوزاۋەى ھەئكرد

بۇ كوردى مەزلووم كەوتە دەستو برد

دور کهوته و نهما ناو و نیشانی

نهما نه عرتهی رۆزی مهیدانی

نیستا که ئەئین تازه جوانی

مهغروور و مهدهوش ئەحوال نهزانی

ئەئین جوان و بیته جروبویه

نازانی کوری رۆز هر به کییه

فهزلی شارسانی به تر و عینوان

ئەدا به مل خه‌ئک دیهاتی مهیدان

ماموستا و کهریم به گی بیبانی

به‌ریز کاک سه‌لاح عبدولقادر له سلیمانی فرمووی:

له خزمهتی ماموستا مه‌لا سألحی شاره‌زووری ' دا بووم. شیعریکی

ماموستا قانعی بۆ خویندمه‌وه و فرمووی کهریم به گی بیبانی نامۆزای

۱- ماموستا مه‌لا سألحی شاره‌زووری که له سهی سادق ئیمام و خه‌تییب و پیاویکی پیاوانه و زۆر خویندمه‌وار و دلیکی لاهولتی هه‌بووه، به رهنجی شانی خوی ده‌لایا و ته‌نانه‌ت له دوکانه‌که‌میدادا خه‌ریکی کاسبی بوو، له ئهرکی سه‌رشانی خوی نه‌ده‌بوارد و وه‌کو رهنمايه‌کی دلسۆز جی هانا و په‌نای خه‌لکه هه‌زاره‌که‌ی شاره‌زوور بوو. له‌م پیاوه که‌وره‌یه زۆر قسه‌خۆش و شوخ و سه‌خی و لیهاتوو بوو. شاعیریکی زۆر باش بوو، شیعری به سۆزانی و زاراوه‌ی هه‌ورامی و فارسی ده‌وت و له دینی که‌راوی هه‌ورامان سالی ۱۹۱۰ له‌دايه‌بووه و له ۱۹۹۸/۶/۲ کۆچی دوايهی کردووه. له گۆرستانی سهی سادق نیزاروه و له‌م که‌وره پیاوه باوکی خوالیخۆشبوو ماموستا مه‌مه‌دی شاره‌زووریه که ئەویش نووسه‌ریکی زۆر به ده‌سه‌لات بووه له ماوه‌ی ته‌مه‌نی که‌میدا زۆر خزمه‌تی ئایین و ئه‌ده‌بی کوردی کرد و نووسراوی زۆری به‌جیه‌یشتون.

فەقى مەمەدى مەمەندى باو كى مەمۇرد فەھمى مەمەۋەندە، سابىر بەگى كەرىم بەگى بىيىنى فەقى مەمەدى بىيىنى لە دىۋەخانە كەى نەجەدبەگى بالكدا لە بالكى مەريوان كوشت. عەلى بىيىنى براى فەقى مەمەد سابىر بەگى كوشتەۋە و پاشان شەيخ مەمەدە بەجكۆلە كە نامۇزاي شەيخ مەمۇردى جەفەد بوو، عەلى بىيىنى كوشتەۋە و مامۇستا قانع لە دىنى «نى» دا ئەم شەيخەى بەم بۆنەبەھە نووسىۋە.

خو اقوۋەى بە بىيىنى عەتا دا

لە سەم سابىر قەزا شاپلى لا دا

لە خاكى غوربەتا بىار و ياۋەر

رەگ و رەشەى بە يەك ئانى بە با دا

قەدەر كوشتى خىرەد تەئرىخى وا وت

جەقەل بوو شىرى شىرانى قەنادا

قانع و جەمە رەشىدخان

كاك رەھىم لوقمانى گىپرايمە و فەرموۋى شەيخ مەمەد غەرىبى دەرەزىارەتى سەقز، كە كاتى خۇى مامۇستا قانع ماتوچۇى كردوون، بۇى گىپرامە و فەرموۋى:

جارىكىان لە بانە دەۋەتى مالى جەمە

رەشىدخان بووین. وارىككەوت مامۇستا قانعش مامۇستارەھىم لوقمانى لەۋى بوو. كاتى چايان بۇ ھىناين. مامۇستا ھەر نەخواردەۋە. خان

فهرمووی مامۆستا چایه کهت بخۆره وه. مامۆستا وتی: وه لّلا قوربان دیانم نییه! خانیش وتی: جا کهی چا به دیان ده خورینه وه؟ مامۆستا قانعیش وتی: به دیان ناخوری، به لام چایی ئیوه دیانی دهوی.

قانع و جوانرۆیی

مامۆستا مه لامحه ممه دی جوانرۆیی^۱ گێرایه وه و
فهرمووی:

مامۆستا مه لامحه ممه دی جوانرۆیی

جاریکیان به خزمه تی مامۆستا قانع گهیشتم،
لّی پرسیم: ئه ری تۆ کوری مه نتیقرانه کهی^۲
کاله کئاوای^۳? منیش عه رزمکرد: به لّی. فهرمووی:

جا ده بیته باوکت؟ منیش عه رزمکرد: ئه گه ر بمه باوکم کی بیته
من؟ پاشان منیش وه کو لاویکی بیته جه روبه عه رزمکرد: مامۆستا
شعیریکم بو بخۆینه وه، ئه ویش بیته وهی دلّم بشکیتنی خیرا
میداده کهی ده ر هینا و نووسی:

۱- مامۆستا ممه ممه دی جوانرۆیی زانایه کی ئایینی و ژیر و لّیاتوو بوو، له بهر ئه وهی که
نه بیته سه رباری خه لک و به ره نجی خۆی بژی له ده ره تفنی هاته مه ریوان و به کاسبی
جوړاو جوړ خۆی خه ریکده کرد. ئه ویش وه کو قانع له زۆر ئیش و کاردا بوی نه ده هات.
له ژباندا ره نجیکی زۆری کیشا و ده ردی زۆری چه شت، به لام ناشوکر نه بوو، به
زه حمه ت و ره نجه رازی بوو، منداله کانی خۆینده وار و ژیرن و خزمه تکاری کۆمه لن.
داوامکرد ژبانی و به سه ره اتیم بو بنیرن، که له جیگایه کدا تۆمار بکریت، به داخه وه
نه هاتن به ده نگمه وه.

۲- مه نتیقران، مه به ست مامۆستا مه لا ممه موودی جوانرۆیییه که له زانستی مه نتیقدا به ناواینگه وه.

۳- کاله کئاوا، مه به ست دبی ده ره تفنییه که کاله کی زۆر بووه.

جوانرووی جوانرۆیی جوانی رۆیی و پیری هات
نه‌جه‌ل زوو زوو ده‌ئێ کیش و خه‌ریکه‌ ها بلێ هه‌ی مات
له‌ جوانیی روو نه‌سیبیکم نه‌بوو، نه‌مبوو جوان رووی
ومکو کورد و عمره‌ب ئیژن هه‌زار ناخ و هه‌زار هه‌یهات
پاشان فەرمووی ئەم شیعەرە ١٦ تاکه‌ بوو، که‌ به‌ داخه‌وه‌ من هه‌ر ئەم
دوو تاکه‌یه‌م له‌ به‌رن.

قانع و کشتوکاڤ

کاک ئەحمەدی بایه‌ره‌ی گێزایه‌وه‌ و فەرمووی:

مامۆستا چه‌ند سالتیک مالتی له‌ «بناوه‌سووته» بوو. ناشی
حاجی فه‌تاحی «مینه‌مه‌لتی» گرتبوو به‌ ئیجاره‌ و خه‌ریکی
ناشه‌وانی بوو. چه‌ند سالتیک زۆر زه‌حه‌تی کیشا له‌و ناشه‌دا و
هه‌ر نه‌یگرت و هه‌ر نه‌دار بوو. کابرایه‌ک هه‌بوو به‌ ناوی قیخا
حه‌مه‌ره‌شید که‌ له‌ میژه‌وه‌ له‌ گه‌ل مامۆستا ناشنا بوو. وتی: نه‌گه‌ر
پیت خۆشه‌ من زه‌وینیکم هه‌یه‌ له‌ به‌ینی «بناوه‌سووته» و
«هه‌رگینه‌» دا، بچۆ بیکێته‌ و خۆتی پتیه‌ خه‌ریکیکه‌، به‌تکو
ژیانت له‌م رینگایه‌وه‌ دا‌ینبکریت و له‌م نه‌دارییه‌ رزگار بیت.
مامۆستاش نه‌و سالت له‌ زه‌ویو زاردا ره‌نجیکی زۆری کیشا،
هه‌موو شتی وه‌شاندبوو. له‌ نۆک و گه‌غه‌وه‌ تا شووتی و کاته‌ک و
پياز. به‌ ئیراده‌ی خوا هه‌موو ئاگر و ئافه‌ت لییدان و هه‌یج

خیزیکي نه بوو. جا دهیفرموو، نه حمد من خوم دهمزانی هر چی بکم نافهت لییده دا، بویه نهو هموو شتم کرد که یه کیکیان چاکیت و نافهت لیینه دا. پاشان فرمووی: ژبانی من هر وا هاتوره و هیچ کات ناشوکر نیم، هر جور بی دنیا ته او ده بی نم چند روزه هر جوری بروات فرقی نییه.

قانع و پیازی بناوه سووته

له ناو خه لکی نهوکاته ی نهو دور و بهرهدا سواریی گویدریتز بؤ نافرت زور عیب و ناشیرین بوو. ماموستا که همیشه خه ریکی لابرندی خورافات و نه م دیارده ناشیرینه بوو، خوی و خاتوو نه مننه ته ناهت له شاریشدا سواری کر ده بوون. کاک نه حمه دی بایه وه ی گنپرایه وه و فرمووی:

پیازی «بناوه سووته» بؤ چاکی و شیرینی وه کو پیازی «بؤریده» به ناو بانگه. دوسته کانی ماموستا له بناوه سووته شکارته ی پیازیان بؤ کردبوو. له کاتیکدا بوو که له پینجوتین برپاردرا بوو کورپیکسی نه ده بی بؤ بگرن. مالتی له «که ولتوس» بوو. له گه ل خاتوو نه مننه دین بؤ پینجوتین و بناوه سووته. هیشتا نه گه یشتبوونه پینجوتین به خاتوو نه مننه ده تی: ده بی لیره دابه زین. نهویش ده تی: ناخر بؤ؟ مه گهر ناچینه پینجوتین. ماموستا ده فرمی: ده بی دابه زین. لهوی که له سه یاره که داده بزن،

گویدرێژیک بە کرێدەگری بە روبەدیناریک و سوار دەبی و بە خاتوو ئەمنە دەلی: دەبی تۆش سوار بی. هەر چی خاتوو ئەمنە هاوار دەکا من بە پا دیم، دەلی نابێ دەبی دوو پشتەکی سوار بین. هەر دووکیان پێکەوه سوار دەبن تا دەگەنە مەییانی شار و خەلک چاوەروانیدەکن. کە تەماشای دەکەن خۆی و خیزانی سواری کەرێک بوون سەریان سوڕ دەمی. دەپرسن مامۆستا ئەوه چیه؟ دەلی: کاکە ئەمە وەسیلەی هاتوچۆ و بارکیشانی هەزارانە، ژن و پیاویش بۆ کەر سواری هیچ فەرقیان نییه. ئەگەر ژن سواری کەر بیت ئابرووی ناچی و گوناهیش نییه.

قانع و دینداری

مامۆستا سەیی مەمەدەدی موسەنەبی

مامۆستا سەیی مەمەدەدی موسەنەبی
 دانیشتووی مەریوان گێڕایەوه و فەرمووی:
 خوالیخۆشبوو بورهەان قانع لە
 کانیسانان بوو، نەیاران تۆمەتیان لێداوو
 شیوووییە و ئیتر نەیدەوێرا دانیشتی، لە
 کانیسانانەوه بە ریگای سووریندا لەگەڵ

خوالیخۆشبوو شیخ مەهوودی کانیسانانیدا، چووین بۆ خزمەت
 مامۆستا قانع کە مالتی لە قەلبەزەهی شارەزوور بوو. بۆ ئەوهی
 لێی پرسی نایا مندالەکانی شیوووعین، یا نە؟ بۆچی تۆمەتی وایان

بۆ ههلبهستوووه؟ مامۆستا ئیمه‌ی دی، به بهرگی مه‌لایه‌وه هات
 به پیرمانه‌وه. سه‌گێك به شوینیه‌وه بوو، زوو زوو هه‌لمه‌تی
 ده‌هینا بۆمان، ته‌نگی پته‌له‌چنیبووین، پرسیارمانکرد: ئهم سه‌گه
 چیه‌؟ فه‌رمووی: ئهم ئاوییه‌ به‌جکۆله‌یه و منیش ناحه‌زم هه‌یه و
 هه‌چکس به شه‌و ناتوانی نزیکی مالممان بته‌وه، به رۆژی‌ش
 نه‌گه‌ر پۆلیس، یا کاربه‌ده‌ستیک بته‌ دیکه‌وه و ده‌بینی ماله‌که
 به‌رزه و دارلۆتییه‌که‌مان (داری ئانته‌نی رادیۆ) به سه‌ر ماله‌که‌وه
 هه‌یه، له به‌ر ئهم سه‌گه‌ ناوێری بته‌ مالممان. جا که میوانی
 خۆمان بی، خۆم دێم و ده‌به‌ینه‌وه مال. له ماله‌شماندا هه‌نده
 شت نییه که پته‌یدا بگه‌ری و پسیکات. جا عه‌رزمکرد تۆمه‌تی
 شیوو‌عیگه‌ریان داوه‌ته پان کاک بورهان، وایه، یان نه‌؟ بیده‌نگ
 هه‌له‌سایه‌وه، له سه‌ر ره‌فه‌ی هۆده‌که‌ قورئانیکی داگرت و
 کردیه‌وه و فه‌رمووی: ئهمه‌ بخوینه‌وه. که خویندمه‌وه نووسیوی
 «هه‌ر کورپێکم و هه‌ر نه‌وه و نه‌بیره‌یه‌کم له سه‌ر مه‌رامی
 شیوو‌عیگه‌ری بی، له من نییه و من نامه‌وی. له ناو نیشانی من
 بته‌ریی.» جا فه‌رمووی: خۆ من نه‌مه‌ده‌زانی ئیوه دین بۆ ئیره.
 ئهمه‌ وه‌سیه‌تی منه و هه‌ر کس برۆا ده‌کات بیکات و نه‌گه‌ر
 نایکات خۆی ده‌زانی، من موئافق نیم له جل و به‌رگی دیندا
 دژی دینم. خه‌لك له به‌ر دین یارمه‌تی من بده‌ن و من له

مزگهوت جو موعه بکه‌م، برواشم نه‌بی؟ جا نه‌گه‌ر و اجم روو راست نیم.

گه‌وره‌یی قانع

ماموستا مالا عاربی بابره‌یی

ماموستا هیئنده خوئی به‌که‌م زانیوه و فیزو ده‌ماری نه‌بووه. به‌به‌شی خوئی رازی بووه ره‌نگه‌که‌س وه‌ها نه‌بووبی، ته‌نانه‌ت به‌وه‌ی له‌دییه‌کدا ریگای بوته‌وه به‌زوری زانیوه. جا بنواره‌گه‌وره‌یی قانع. ماموستا مه‌لا عاربی به‌یه‌ره‌یی دانیش‌تووی به‌رقه‌لای خواریوی مه‌ریوان گیپراه‌وه و فه‌رمووی:

پرسیم له‌قانع تو مه‌لای «کال»ی ده‌رامه‌ت چونه؟ فه‌رمووی: سه‌گه‌کانی ده‌مناسنه‌وه لیم ناوه‌رن. نه‌مه‌که‌مه؟ منیش وتم: نه‌وه‌لا زور زوره. فه‌رمووی: جا چی له‌وه‌چاکتره؟ مه‌گه‌ر من کیم و چیم؟ هه‌ر نه‌وه‌نده ریگام ده‌ده‌ن له‌ناو خه‌لکدا دانیشم زوره و رازیم.

قانع و شیخ

ماموستا مالا عاربی

ماموستا عه‌لائه‌دین موده‌ریس و پی‌شنویژی مزگه‌وتی مواره‌ک‌ئاوای شاری سنه گیپراه‌وه و فه‌رمووی:

ماموستا مالی له‌سه‌ی سادقدا ده‌بی‌ت. شیخ... ده‌بی‌ته میوانی. به‌یانی ماموستا ده‌چی‌ته مزگه‌وت بو‌نوئیژ و

ده‌گه‌رپ‌ته‌وه، هیشتا شیخ... له‌خه‌وه‌له‌نه‌ستاوه. به‌

عاده ته کسهی خوئی که به خیزانی ده گوت شیخ، بانگده کا یا شیخ. شیخ... له ژیر لیقه کسهوه مهر دهر دینی. قانع ده لی: له گمل تۆم نیبه بجهوه له گمل نهو شیخه کهی تر مه.

قانع و جوابدانهوه

مهر وهما که وتمان ماموستا مهر شتیکی بدیبایه که به ناوی دینهوه ده بیته هوی ناشیرینی دین، خیرا هاواری بهرز ده بووهوه. ناحهز و ساویلکهش پر و پاگه ندهیان بو بلو ده کردهوه و بانگی که مترخه مییان له دیندا بو دها...

ماموستا «مه مسه دی ره عنای» ی ئیمام جومعهی دینی «کۆله ساره» ی سنه گنپرایهوه و فهرمووی:

من له پینجوتین فهقی بووم له مزگهوتی پاشا. به هوی ناسراویکهوه له شاره زوور له گمل ماموستا قانعدا بووم، رۆژیک ته شریفی هینا بو حوجره. پاشان پیکهوه چووین بو جومعه. وا ریکهوتبوو تازه مهلا... بو بوو به خهتیبی جومعهی پینجوتین. دانیشتین بو نویتز و مهلا... ده ستیکرد به خوتبه خویندن و باسی شهراپی ده کرد. بو نمونه وتی شهراپ ته نیا له تری دروستده کری و تری له میوه و میو له میزی شهیتان سهوز بووه. شهراپی خالیس میزی شهیتانه که ناوی تریه، بویه مهستده کات. لهم جوره ده لیلانیه و خوتبهیه کی زور بیسه و بهری خویندهوه. نویتز کرا و ماموستا لایکرد به لای منهوه و

فهرمووی: نهم خوبه‌یه‌ت به‌دل‌بوو؟ عمرزمکرد: نه‌ی خۆت
 قوربان. فهرمووی: ناو‌تری؟ عمرزمکرد: نه وه‌للا. فهرمووی:
 من ده‌ویرم و ناترسم. بریا له جیاتی نهم خوبه‌یه‌که بو نهم ههموو
 خه‌لکه داماره‌ی خوینده‌وه، کاسه‌یه‌ک شه‌رابی له‌و شه‌رابه‌که
 خۆی ده‌لتی له‌و می‌حرا‌به‌دا بخوار‌دایه و ناوا نابرووی ئیسلامی
 نه‌بر‌دا. دوور له‌ ناوی خوا و پیغه‌م‌به‌ر گرووی خۆی به‌ ناو له‌و
 خوبه‌یه‌که خوینده‌یه‌وه و زۆر نار‌ه‌حه‌ت‌بوو. فهرمووی: نهم خه‌لکه
 کۆ ده‌به‌نوه شتیک بیسن و فی‌ر بن، ده‌به‌ی بو وایان لی بکریت؟
 من ده‌عه‌تم کرد بو حوجره و پیکه‌وه هاتین. من له حوجره‌که‌دا
 دوو هاوه‌لم هه‌بوون مه‌لا... و مه‌لا... خوشیان له‌ مامۆستا
 نه‌ده‌هات و ده‌یان وت شیووعیه، ده‌یانوت مامۆستا دژی خان و
 شینخه و هه‌رکس دژی له‌وان بێت شیووعیه. هه‌لبه‌ت نه‌ ته‌نیا
 ره‌فیه‌کانی من، زۆری تریش هه‌بوون هه‌ر وایان ده‌زانن. من
 داوام‌کرد له‌ مامۆستا شه‌و دانیشی. ئه‌میش داوا‌که‌ی وه‌رگرتم و
 شه‌و مایه‌وه. هاوه‌له‌کام حوجره‌که‌یان به‌ جی هیشت تا به‌یانن.
 که هاتنه‌وه سه‌ریان کیشایه ژووره‌وه هیشتا مامۆستا
 نه‌رۆیش‌ت‌بووه، میان بانگ‌کرده‌ ده‌ره‌وه. وتیان: بۆچی نهم
 شیووعیه ناروا؟ مه‌لا... وتی هه‌تیو تو کهری. تو نازانی ئیستا
 پینج‌وین بزانی نهم شیووعیه و الی‌ره‌ ده‌رتده‌که‌ن؟ منیش وتم تو

نافامی ئاخړ چؤن شیووعی له‌و دښه دووره‌وه به پی، بهم
گهرمایه ههرچی جومعه‌یه دیت بؤ نویژی جومعه؟ ئاخړ کام
شیووعی پیشنویژی مزگوته و جومعه‌یه کی نافه‌وتی؟ تۆ نابئی بیر
بکه‌یته‌وه؟ بؤ گوی له‌ ناحه‌زان ده‌گری؟ نه‌و شاعیریکي گه‌وره‌ی
کورده. تۆ چؤن وا ده‌لتی. لی شیواوه و ده‌ر به‌ ده‌ر کراوه؟
له‌ گه‌لم به‌ شهر هات. ده‌ستمانکرد به‌ لی‌دانی یه‌ک. مه‌لا...
هه‌ول هات بؤ ناو‌پژیکردن، پاشان نه‌ویش بوو به‌ کومه‌کی نه‌و.
شهریکي چاکمان کرد. مامؤستا له‌ حوجره‌که‌وه گوی لی‌بوو
بانگی‌کرد فهرمووی: من نام به‌ هؤی زه‌جه‌تی تۆ. لی‌ان گهری
هه‌ر نه‌وه‌نده ده‌زانن. توانای بیر کردنه‌وه‌یان نییه. ئاخړ وه‌ک
خۆت وت کام شیووعی ده‌توانی به‌م گهرمایه بیت بؤ پینج‌وین
بؤ جومعه؟ نه‌ویش نه‌و جومعه‌یه که‌ دیمان. خۆی حازر کرد و
رؤیشت. به‌لام له‌ دوا‌ییدا له‌ گه‌ل مه‌لا... بوو به‌ شهرمان تا نه‌و
نامه‌یه‌کی بؤ هات، حوجره‌ی به‌جیه‌یشت. من به‌ سه‌ر مه‌لا...
شیر بووم و نیژ نه‌یده‌توانی شهرم پی بفرؤشی. فزه‌م لی چنیبوو.
هه‌ر نه‌وه‌نده‌ی ده‌توانی حوجره‌که‌ی به‌جیده‌هیشت تا مامؤستا
ده‌رؤیشته‌وه. چونکه‌ هه‌ر چی جومعه‌یه مامؤستا دوا‌ی جومعه
ده‌هاته حوجره و به‌ نانه‌ ره‌ق و ته‌ماته‌یه‌ک قانع بوو. به‌ خوا قانع
بوو. جوانترین وشه‌ نه‌وه‌یه بلین: به‌ خوا قانع بوو. هه‌ر خۆی

قانع بوو. مامۆستا هموو کاتی، هموو ره‌فتاری، هموو ژبانی
ده‌رسبوو، نامۆزگار بوو.

قانع و پرچی دریژ

مامۆستا به په‌په‌وی له‌ نایه‌تی: اُدُعْ اِلی سبیل ریک بالحکمة
الموعظة الحسنه، بو‌ راگه‌ یاندنی په‌ یامیک بو‌ راست رو‌یشتن،
باشترین ریگای هه‌لبژاردوو. هیچ کات جگه‌ له‌ زمانی تیگه‌یین
به‌ زمانیکی تر له‌ گه‌ل که‌ سدا نه‌دواوه. خه‌لکی ساویله‌که‌ و
نه‌ خوینده‌واری بیقه‌در و قیامت ته‌ ماشا نه‌ کردوو. واته‌
هیچکه‌سی له‌ به‌ر نه‌زانی به‌ بچوک ته‌ ماشا نه‌ کردوو. کاک
سه‌یید حسه‌ن حسه‌ینی مه‌ریوان گێرایه‌وه و فه‌رمووی:

مامۆستا مالی له‌ «بناوه‌ سووته» ده‌بی. کابرایه‌کی زۆر
زه‌مه‌ت‌کێشی خه‌لکی بناوه‌ سووته که‌ خه‌ریکی کشتوکال و
ناژه‌لداری بوو، پرچیکی زۆر دریژی هه‌بووه. مامۆستا ته‌ ماشا
ده‌کا ئه‌م هه‌زاره‌ زۆربه‌ی وه‌خت سه‌ری ده‌خورینی و دیاره‌ زۆر
به‌ ده‌ست ئه‌م پرچه‌وه‌ نارِه‌حه‌ته‌، چونکه‌ هه‌ینده‌ تۆزی کای
تیچوو، نارِه‌فکردن و نه‌بوونی هه‌م‌میش بووه‌ته‌ هۆیه‌کی تر بو‌
نازاردانی کابرا. مامۆستا ده‌زانی نه‌ گه‌ر بلتی ئه‌م پرچه‌ت بتاشه‌
وه‌ کو خیرۆمه‌نیکی به‌ متمانه‌ ناتوانی نازار و نارِه‌حه‌تی که‌ سیك
بینی و هیچ نه‌کا. ناچار چه‌ند مانگ سه‌ری ناتاشی، تا سه‌ری

وهك سهري كابرای لیډی. جا روژیتك ماموستا سهري پر دهكا له خوڼ و توژ و دهچی بۆ سهر مەزراكهی. ناوینهیهك و چهقویه کی تیژ له گهڼ خوژی دهبا. له گهڼ كابرا داده نیشی و باسی پرچ و ریشی بۆ دهكا و دهلی: پرچ و ریش هر دووکیان سوننه تن. ئیستا من و تو پرچمان هیه. تاشینی پرچیش هر سوننه ته. چونکه پیغه مبهر (دروودی خوای لیډی) مووی سهري دريژ بووه و هم تاشیویه. جا ناوینه که دهر دینی و دهلی به كابرا تهماشای خوژت بکه. ماموستاش تهماشای خوژی دهكا و دهلی: ئهري كاکه دهزانی ئهم پرچهی من چهنده بوته هۆی نار ههتیم؟ بیجگه له وهش شهرع ده فهرمی نه گهر رشك به سه ره وه بی غوسل دهر ناچی و نوژه كانان به تالن؟ كابرا تهماشای خوژی دهكات و به ماموستا دهلی: ده باشه من و تو چی بکهین؟ ماموستاش دهلی: به خوا كاکه من دهیتاشم و ههر گیز ئیژ پرچی وا که نه توانم خزمهتیکه م ناینیم به سه ره وه. كابراش دهلی: نه گهر تر بیتاشی منیش دهیتاشم. ماموستا دهلی: دهی تو ههلسه هینه کهی من بتاشه و منیش هی تو دهتاشم. كابرا رازیده بی و هر دووکیان پرچه کهیان دهتاشن. جا دهلی پاش ماوهیهك كابرا ههر چی چاوی به ماموستا دهكوت دهیوت: ماموستا خوا خیرت بنووسی نه جاتبوو.

قانع و گوشتفرۆشتن

له زهمانی ژيانی مامۆستادا زهویوزار می خاوهن مولکبوو. به جوتیاریان دهوت «رهعیهت». دهبوا جوتیار خهرمانی ئاماده بکردبا و مالیک دهچوو بهشی خۆی جیا دهکردهوه و جوتیاریش بهشی خۆی دهبرد. نهگهر چهند رۆژیش مالیک نهچوايه بۆ بهشکردن، دهبوا خهرمانه که مهر وا به سووری و ئاماده بمایهتوه. له کاتی خهرمان هه لگرتندا رهعیهت بۆ خزمهت ئاماده دهبوو. که له شیزری سهر دهبری بۆ «زاوت» (نوینه ری مالیک) یا مهر خاوهن مولک خۆی دهچوووه سهر خهرمان. بهشی خاوهن مولک $\frac{1}{2}$ یا $\frac{1}{3}$ یا $\frac{1}{10}$ بوو. نهگهر چهند خهرمانیک به دهوری به کدا بوونایه بزنیك، یا گیسکینک سهر دهبره و خاوهن خهرمانه کان گوشتیان دهکری. شهو له سهر خهرمان دهبووه رابواردن و گوشتخواردن. به لام خاوهن مولک پیوستنه بوو پاره بدا. تهنا نهت فتوا درا بوو فه لا لهو خهرمانه له بهشی خۆی زهکاتی شه رعیش بدا. یانی فه لا زهکاتی ئهو دهخلودانهی که خاوهن مولک دهیبرد، بیدایه. جا سهیرتر له هه موو شت ئه وه بوو که به بهشی خاوهن مولکیان دهوت «زهکات». خاوهن مولک لهو کاته که مولکی به که له پووری پیشوو بۆ به جیمابوو و فتوای شه رعی بۆ ده درا. که خاوهنی مولک ههقی زهکات و بیگاری و دهیان جووری تریشی ههیه و کهسی نه بووه بلی وانییه، جگه له قانع و قانع کان. شهویش له مهر زهمانی کدا بۆ ناوچهیه که یهک کهس، که شهویش ئاویان به سهر هاتوووه. خاوهن مولک تاوانبار

ناکری. نازانم فتوا ده‌ران تاوانبارن، یا ده‌سه‌لاتدارانی به ناو ده‌ولت یا خودی خاوه‌ن مولک، یا هر هق بووه، کی به‌رپرس بووه، کی وه‌لام ده‌داته‌وه؟ کاک شیخ محهمه‌دی حسه‌ینی سه‌ئاوا گئی‌رایه‌وه و فه‌رمووی:

مامؤستا مالی له «سه‌ئاوا» بوو، باو کم و مامه‌ی ره‌حه‌تیم ئیواره‌یه‌ک ده‌یانویست بچن بؤ سر خه‌رمان، به مامؤستا ده‌لتین: تۆش وهره با بچین. مامؤستاش ده‌لتی: نه جووتیارم و نه خاوه‌ن مولک. نه‌وانیش ده‌لتین: عاده‌ته شه‌وانه بز ن سهر ده‌برن خاوه‌ن خه‌رمانه‌کان چه‌لتروک ده‌ده‌ن و گوشت ده‌کرن، تۆش بزنیك بینه سهری بره و له جیاتی گوشته‌که چه‌لتروک وهر گره. نه‌ویش ده‌لتی: باشه. مامؤستا بزنیك ده‌با بؤ سر خه‌رمانه‌کان و سهری ده‌برن و مامؤستاش له ریگه‌دا به‌ردیک هه‌لده‌گری بؤ سه‌نگ دوایی تا ده‌وری بلتین ۴۵ کیلو گوشت ده‌فرۆشی. باو کم و مامه‌م ده‌پرسن: مامؤستا نه‌مه چ جووره بزنیکه که تۆ ۴۵ کیلو ت لی فرۆشتووه؟ بز ن ناگاته ۲۵ کیلو. چۆن خه‌رمانی چه‌لتروکت هه‌لداوه‌ته‌وه؟ نه‌ویش ده‌فه‌رمی: برا من و ئیوه فه‌رقمان چیه؟ تازه من تۆزی گوشتیشم داونه‌تی، ئیوه چی؟ ده‌لتین: باشه. چۆن نه‌م بز نه هینده قورسبوو؟ ده‌لتی: کاکه له ریگه‌دا به‌ردیکم هه‌لگرت، ئیتر نه‌مزانی چه‌نده «به‌ختم» هینابوو، نه‌وه‌نده ده‌ر چوو. جا ده‌سته‌کات به‌ پیکه‌نین و ده‌لتی:

نهوه چه لتوو که که تان، من مه بهستم هر نه مه بوو. خاوه ن
 خهرمانه کانش هموو دین و داوای لیده کنه چه لتوو که که
 بیاته وه و نوشی گیانی بیت.

قانع و رومان

ماموستا قه له میکی ره وان و بیریکی تیژی هه بووه. نه گهر
 بیویستبایه رومان بنووسی، رهنگی بی زور له رومان نووسه
 بیانییه کان لیها تو تر بوویا. زور جار «راز» (حیکایه تی)
 گنپراوه ته وه که کاریگه ری له سه ر دانیش تان زور بووه. شیخ
 محمه دی کوپی خوالیخوش بوو شیخ نه و پرهمانی سه ناوا له
 زمانی باوکیه وه گنپرایه وه و فهرمووی:

له «بهر دهر شه» وه پیکه وه ده هاتینه وه بو سه ناوا. ماموستا
 ده ستیکرد به گنپراوه ی به سه رهاتیک که خو ی و هه و الیک ی له
 کیشه یه کدا به دیل گیراون، چه ند روزی به ده ست دوزمن نازار
 دراون و زور بیرهمانه له گه لیاندا جوو لا ونه ته وه. هاوه له که یان
 بیرهمانه کوشتوو و به میان وتوه ده بی بیگری به کو لته وه.
 نه میش به و خوینه وه هاوه له که ی هه لگرتوو و خوین به سه ر و
 چاویدا هاتوته خواره وه و نه نانت به و خوینه و به و باره
 قورسه وه نه شه که نه ی زور یان داوه. ده لی، باو کم فهرمووی:
 گه یشتینه پان ناوی، من که له سه ره تای به سه ره اته که وه گریا
 بووم نیتر وام لیها تبوو خهریک بوو ملم ده پهری. ماموستا

فهرمووی: ئیز گه‌یشتینه ئاوابی، کاکه ناره‌حت مبه نه‌مهم به
 بیدا هات، بۆ نه‌وه‌ی ریگه‌که‌مان لی بروا، وه‌کو خه‌مویک
 گه‌پرامه‌وه بۆ تو. هه‌ر خۆم سازمکرد بۆ نه‌وه‌ی بیتاقه‌ت نه‌بین.

ته‌نزیما‌ته‌که‌ی قانع

مامۆستا جگه‌ له‌وه‌ی که به‌ ده‌ستی نا‌هه‌زانی خۆیه‌وه
 به‌ گیر بسوه، دایم له‌ را‌کردندا بسوه. حکومه‌ته‌کانیش لێی
 نه‌گه‌راون و هه‌ر جاره به‌ تۆمه‌تێک گرتوویانه و به‌ندیان
 کردووه و نازاریانداوه و نا‌چاریانکردووه به‌ هه‌له‌اتن و
 خۆشاردنوه. به‌لام مامۆستا کۆلینه‌داوه و هه‌موویانی به
 کالته‌ گرتوون. مامۆستا دوکتۆر سه‌باحی به‌رزنجی
 گه‌پرایه‌وه و فهرمووی:

جاریکیان به‌ تۆمه‌تی شیرووعیگه‌ری ده‌یگرن و ده‌یخه‌نه
 ژیر پرسیار. داوای لیده‌که‌ن نه‌و ته‌نزیما‌ته‌ بلتیت که تیدا
 نه‌شده‌کات. کین و ناویان چیه‌ و له‌ کۆین؟ مامۆستاش
 ده‌ست به‌ نووسین ده‌کات و ده‌نووسیت.

یه‌که‌م: خه‌زانم. ناوی نه‌وه، کچی نه‌وه‌یه، ئیسته‌ له
 فلان جیه، به‌م ناو نیشانه. دووه‌م: کوره‌که‌م ناوی
 نه‌وه‌یه و له‌ مالتی خۆماندایه. هه‌ر وه‌ها کور و کچ
 هه‌مووی ده‌نووسی و ده‌یداته‌ ده‌ستی به‌رپرسه‌که. که

نه‌ویش چاوی پیده‌که‌وئی ده‌ستده‌کات به پیکه‌نین و ده‌زانیّت ماموستا هم‌مووی به گالته گرتووه.

قانع و سیریژ و که‌ره

دیشان کاک سه‌باحی به‌رزنجی گپرایه‌وه و فره‌مووی:

جاریکیان ماموستا ده‌بیته میوانی مالتی حاجی تایهر به‌گی «تووته‌قاچ» بو نانی نیوره‌و «سیریژ و که‌ره» ی بو داده‌نین. ته‌ماشاه‌کات که‌ره‌که‌ی زور که‌مه، دراوه به سه‌ر سیریژیژیکی زوردا. ماموستاش ده‌فرمی: حاجی نه‌گهر حکوومه‌ت بزانی به‌م ژنه‌ی تو قوته‌راتی قیرتاوی جاده‌ی پینجورینی ده‌داتی. ده‌لی: چون؟ ماموستاش ده‌لی به‌هر میلی^۱ قیر به‌ینی سلیمانی و پینجورین قیرتاو ده‌کا.

قانع و لیسته‌ی خواردنی جه‌فته

ماموستا شینگ عوسمانی ماردیخی

ماموستا بو نه‌وه خه‌لکی ناوایی له په‌ژاره‌وخه‌فەت دەر بیینی و زهرده‌خه‌نه بخاته سه‌ر لیوان، جارجار به‌زمیکی دروست‌کردووه و خه‌لکی هیناوه‌ته پیکه‌نین و په‌یامیکی پیراگه‌یاندوون. ماموستا سه‌یید حه‌سه‌نی حه‌سه‌ینی

^۱ - به‌رمیل: بو‌شکه

سه‌ئاساوا گنبرایمه‌وه و فه‌رمووی:

خوالیخوژشبوو مامۆستای پایه‌به‌رز شیخ عوسمانی
مه‌ردۆخی فه‌رمووی: مالتی مامۆستاله سه‌رکان بوو،
له‌گه‌ل ه‌اوالتی‌کمه‌دا چووینه خزمه‌تی، له‌ نزیك
مزه‌وتبوو، فه‌رمووی: میوانی ئیمه‌ ده‌بن، یا میوانی شیخ
عه‌بدولی سه‌رکان؟ ئیمه‌ش وتمان: چۆن؟ فه‌رمووی: ئاخه‌ر
ئه‌و دیوه‌خانی هه‌یه‌، خواردنی چاکتری هه‌یه‌. جا بچنه
مالتی ئیمه‌ و له‌ هه‌یوانه‌ که‌دا لیسته‌ی خواردنی هه‌فته‌مه
داکو‌تاره‌ بزانه‌ن ئهم ئیواره‌یه‌ چیمان هه‌یه‌. ئیمه‌ش رویشته‌ن
ته‌ماشای لیسته‌مان کرد، ئیواره‌ دۆینه‌ بوو. ئیمه‌ش
هاتینه‌وه‌ خزمه‌تی و عه‌رزمان کرد دۆینه‌ی تو ناگۆرینه‌وه‌
به‌ برنج و گوشتی‌تر، شه‌و له‌ خزمه‌تیدا بووین. ده‌فیکی
کردبوو به‌ دار دا. هه‌لسا و هینای، وتی: ئیوه‌ بکه‌ونه
شوینم. روو به‌ شیخ عه‌بدول ده‌ستی‌کرد به‌ ده‌فلیدان. ئه‌و
شیعه‌ی شیخ ره‌زای تاله‌بانی خوینده‌وه‌ که‌ ده‌لتی:
«مه‌ربووته‌ حه‌یاتمه‌ به‌ سوله‌یمانی و خاکی» بری شیعی
خویشی خوینده‌وه‌. ئیمه‌ش له‌گه‌لتیا بزمان ده‌سه‌نده‌وه‌.
خه‌لك هه‌موو کو بووونه‌وه‌ و گوتیان له‌ شیعی

ماموستا ده‌گرت و هه‌زیانده‌کرد و به‌جه‌نجاله‌وه چووینه
مالی شیخ‌عه‌بدول.

قانع و دابه‌شکردنی زهوی

ماموستا محهم‌هدی‌حه‌قدۆست
سه‌رده‌فته‌ری ئی‌زدواج و ته‌لاق، دانیش‌تووی
شاری مه‌ریوان گپ‌رایه‌وه و فه‌رمووی:

پیم‌خۆشه‌ده‌رباره‌ی ئه‌وه‌ی نه‌یاران به
ماموستایان ده‌وت، ئهم به‌سه‌ره‌هاته

بگپ‌مه‌وه بو‌روونکرده‌وه‌ی ژبانی ئهم ماموستا محهم‌هدی‌حه‌ق‌دۆست
گه‌وره‌پیاوه، له‌خورمال‌ده‌مخویند. مه‌لا‌عه‌لی‌ناویک
خه‌لکی «تووته‌خاج»ی‌شاره‌زور، که‌ئه‌ویش‌حه‌زی‌له
دابه‌شکردنی‌زه‌وی‌ده‌کرد و به‌ده‌ست‌ناره‌واپیه‌وه
ده‌ینالاند. که‌سانی‌بوون‌پیان‌ده‌وتن‌شیووعی، ئه‌ویش
ده‌ردی‌خه‌لکه‌چه‌وساوه‌که‌ی‌ده‌زانی. تازه‌دابه‌شکردنی
زه‌وی‌له‌ئیراندا‌ده‌ستی‌پیکرد‌بوو، وتی‌به‌ماموستا: ئیمه
چی‌بکه‌ین‌ئهم‌بار و دۆخه‌ی‌ئیستا‌چۆن‌ده‌گۆریت؟
ماموستا‌فه‌رمووی: دابه‌شکردنی‌زه‌وی (اصلاح‌زراعی)
به‌م‌جۆره‌نابی و زه‌مانه‌به‌ره و پیش‌ده‌روا و ره‌نگه‌من و
تۆ‌نه‌مین، به‌لام‌ده‌بی...؟

دانشتووان پاش قسه‌کانی مامؤستا، وتیان وا دیاره مامؤستا قانعیش وه‌کو مه‌لاع‌ه‌لی وایه ئه‌ویش دابه‌ش‌کردنی زه‌وی پتخۆشه. بروه‌ته شیووعی.

قانع وره‌سمی خوئی

مامؤستا شیخ جه‌لال فاروقی موده‌پریس و پیش‌سنوئیزی مزگه‌وتی دینی نژماری مریوان، گنیرایه‌وه و فرمووی:
 جارێکیان له به‌غدا ده‌چیته چا‌خانه‌یه‌ك. ته‌ماشایا ده‌كات، ره‌سمی‌کی گه‌وره‌ی خوئی هه‌لتواسراوه. ده‌چیته پیشه‌وه و ده‌لتی: تف له‌و سه‌ر و هه‌یه‌كه‌له‌ت. چایچه‌یه‌كه ده‌چی بۆ لی‌بدا و ده‌لتی تۆ ده‌زانای ئه‌وه کییه؟ دیته پیشه‌وه بۆ لی‌دانی ده‌یناسی و ده‌زانای ئه‌مه خودی قانعه. ده‌ستی ماچده‌كا و ده‌یابه‌ جینگایه‌کی تایه‌ت.

قانع و چیواری

مامؤستا وریا قانع گنیرایه‌وه و فرمووی:
 جارێکیان باوكم چیواری ده‌كات. دوو بزنی ده‌کری به‌ دینار و نیویك، هه‌رچی ده‌كا نافرۆشریت. کابرایه‌ك ده‌لتی ئه‌و بزنانه به‌ چهند؟ ده‌لتی: دینار و نیویکم پیداون به‌ پاره‌که‌ی خوین و هه‌ریانگره. ده‌لتی: به‌وه‌نده نامه‌وین. قانع ده‌لتی: چاکه به‌ دینار و روبه‌یک بیانبه. کابرا ده‌لتی: ده‌باشه ئه‌گر به‌ دینار و نیویکت

کریون، چۆن به زهره دهیانفرۆشیتهوه؟ قانع ده‌لی: کاکه به خوا نه‌وه ویستم خوا تاقیکه‌مه‌وه، نه وه‌کو له پاشه رۆژدا خوا بفرمێ من رزقی تۆم له چیاواریدا دانابوو، بۆ نه‌بوویته چیاوار. نه‌وته چیاواریم کرد بۆ نه‌وه‌ی له‌و دنیا ریگه‌ی قسه‌م بیته.

قانع و جینگه ماقووله‌که

دیسان کاک وریا قانع گێرایه‌وه و فرمووی:

مالتمان له «کهولتوس» بوو. خۆمان خانوومان نه‌ه‌بوو، کابرایه‌که هه‌بوو، ناوی «فته‌ کیتله» بوو. له‌وی باریکردبوو، چوووبوه «قاینه‌جه». ئێمه چوووبوینه ماله‌که‌ی. خۆشان ده‌زانن مالتی دینی نه‌و سه‌رده‌مه چۆنبوو، له‌ ده‌رگای نه‌و ژووره‌وه که‌ دانه‌نیشان هه‌یوان ده‌چووه ژووره‌وه ده‌رگاکه‌شی چه‌په‌ریکبوو به‌ شیاکه هه‌لناویابوو. شیاکه‌که کون‌کون بووبوو، چونکه باران لێیدا بوو. نیت که‌ با ده‌هاته ژووره‌وه یه‌کسه‌ر دوو‌که‌لی ناوره‌که‌ی ده‌برد بۆ لای سه‌ره‌وه. باوکیشم له‌ لای سه‌ره‌وه دوو‌که‌له‌که‌ی بۆ ده‌چوو، ناوی نابوو جینگه ماقووله‌که، هه‌ر میوانی بهاتایه ده‌چووه جینگه ماقووله‌که، نیت نه‌و داماره ده‌بوايه سه‌ری لار کردایه‌ته‌وه چاری له‌ به‌ر ئاو پهاه‌تن نه‌یده‌دی، هه‌تا ده‌چووه‌وه کوێر ده‌بوو. جارێک (حه‌مه‌ی قه‌مه‌ر) هات بۆ مالتمان

هر له ده رگا که وتی سی بهسی ته لاقم کهوتبی ناچمه جیگه
ماقروته که.

قانع و ته سیب حفرۆش

دیسان کاک وریا قانع گپرایه وه و فهرمووی:

باو کم نه پینجوتین له دوکانی حاجی عهلی زهرنگهر
داده نیشی، کابرایه کی ته سیب حفرۆش دیته بهرده می، دهلی
ته سیب بکره، باو کیشم ده فهرمی: نامه وی. کابرا دهلی:
۱۰۱ دانیه و زۆر پیویسته بو ته هلیله. باو کم ده فهرمی:
نامه وی. کابرا دهلی: یا شیخ کاتی ته هلیله ده که ی
نه گهر ته سیب نه بی لیت تیکده چی و نازانی چه نده.
باو کیشم ده فهرمی: جا بو خالتو گوینز به خوا ده فهرۆشم
که ده بی بیژمیرم تا لیم تیکنه چی.

قانع و قیافه ناسی

دیسان کاک وریا قانع گپرایه وه و فهرمووی:

باو کم له قیافه ناسیدا زۆر ته و او بوو. بو غورونه له
یاری کلاوتین واته (گوره وی بازی) دا زۆر شاره زا بووه.
که سی گه پراوه مازو، یا موور، یا فلسی شاردۆته وه که
باو کم چاوی کهوتوره به چاوی کابرا یه کسه زانیویه له

کوی دایناوه. زور جار باو کم چووته دهروه تا شاردوویانه‌تهوه وتوویه به کابرا تماشای پشکیله کان بکه، یا بیان ژمیره. که تماشایکردوه باو کم به کسه زانیویه و دوزیویه‌تهوه.

قانع و کهلب ره‌زاخان

ماموستا دوکتور سه‌لاح سۆران گپ‌رایه‌وه

و فهرمووی:

ماموستا له مه‌هاباد بوو. سه‌رده‌می

کۆماری مه‌هاباد بوو. لئی ده‌پرسن له

کوی خزمه‌ت ده‌که‌ی؟ ده‌لی: له ماموستا دوکتور سه‌لاح سۆران

«سه‌گی قازی»، نه‌وانیش ده‌لین: تیناگه‌ین. ده‌لی: له

دیه‌کدا که پی و تراوه «کهلب ره‌زاخان» ئیسته نه‌و دیه

له ژیر ده‌سه‌لاتی کۆماری مه‌هاباد دایه و ده‌بی ناوی

بگۆریت. کهلب ده‌بیته سه‌گ و ره‌زا خانیش نه‌ماوه

ده‌بیته قازی، که ابو له سه‌گی قازی خزمه‌ت ده‌که‌م.

قانع و روئی هه‌ورامان

ماموستا عوسمان مه‌مه‌د هه‌ورامی گپ‌رایه‌وه و فهرمووی:

جاریکیان ماموستا قانع له دی نی نه‌وتی ده‌بی له

قه‌رده‌داخ. برنجی باشی ده‌بی، به‌لام روئی چاکیان نابیت،

ده‌یهوی بی بۆ سلیمانی، مه‌لاژن ده‌لی به‌لکو روونی چاکی هه‌ورامان بکری. ده‌لی: باشه ده‌چم بۆ لای حاجی ناسراوم بزاتم روونی هه‌ورامانی هه‌یه. ده‌چیته سلیمانی و ده‌چیته لای حاجی، ده‌لی: روونی هه‌ورامانت هه‌یه؟ ده‌لی: به‌لی. مامۆستا ده‌فرموی چۆن پرواکم هی هه‌ورامانه؟ حاجی ده‌لی: به‌و قورئانه‌ی خوا هی هه‌ورامانه. مامۆستا روون ده‌کری و ده‌یه‌یتیه‌وه بۆ مال و نیواره چیشته لیده‌نین. بۆنی پیسی روونه‌که نه‌و گهره‌که داده‌گری، مه‌لاژن ده‌لی نه‌وه روونی هه‌ورامانه تۆ هیتاوته، بۆنی پیسی به‌هه‌وو لایه‌کدا بلار بۆته‌وه! مامۆستا هه‌لده‌ستی و ده‌چیته به‌رده‌می قورئانه‌که که له‌سه‌ر ره‌فه‌که دانراوه و ده‌لی: قورئانه‌که تۆ ده‌ستی منت بری، نه‌گینا من حاجی ده‌ناسم!

قانع و ماله رووخاوه‌که‌ی

ديسان كاك عوسمان هه‌ورامی گێراپه‌وه و فرموی:

یه‌کی له‌ بنه‌ماته‌ی قانع له‌ نزیکي پینجوتین داوای لیده‌که‌ن جینگه مالتیکی قانع هه‌یه بیدا به‌ ماله فه‌قیرتک با بیکه‌نه‌وه بۆ خۆیان، نه‌ویش ده‌لی: ده‌باشه پینشکه‌شی بیت من له‌ جیاتی بنه‌ماله‌ ده‌یده‌می. ده‌لین به‌ کابرای

هه‌ژار نه‌وته جینگه ماله‌که‌ی ماموستا ناماده‌یه، بیکه‌روه. کابرا ده‌لی: نه‌وه‌للا هه‌رگیز مالتی قانعم ناوی، وه‌کو نه‌وم لی‌دی، له‌و ماله‌دا نه‌ نانی هه‌بوو، نه‌ ناو.

قانع و مانگرتن

ماموستا محهمه‌دی مه‌لا که‌ریم گئیرایه‌وه و فهرمووی:

ماموستا محهمه‌دی مه‌لا که‌ریم
باشه‌ تو بوچی

من قانعم زور خوشده‌ویست. زورم به‌ گه‌وره
ده‌زانی، ده‌چووه‌ مالتی شیخ له‌تیف من شیخ له‌تیفم
له‌ سه‌ر حه‌قیقه‌تی خو‌ی نه‌ده‌ناسی، رویشتی قانع
بو‌ مالتی شیخ له‌تیف و عه‌لاقه‌ی له‌ گه‌ل شیعر و
وته‌کانیدا جیاوازه، ته‌نانه‌ت جاریک پی‌م وت: باشه‌ تو بوچی
ده‌چیته‌ مالتی نه‌م کابرایه. هه‌تا له‌ ژبانی شیخ له‌تیف تیگه‌یشتم
که‌ چ پیاویکه، چ که‌سی‌تییه‌ که‌. تا کاک حه‌سه‌نی قزلجی بو‌ی
گئیرامه‌وه، شیخ له‌تیف چ گه‌وره‌ پیاویک و چ نیشتمان‌په‌روه‌ریک
بو‌وه، جا تیگه‌یشتم و زانیم قانع چاکی کردووه‌ چووه‌ته‌ لای
شیخ له‌تیف و به‌ حه‌قیقه‌ت پیاویکی گه‌وره و نیشتمان‌په‌روه‌ر

— ماموستا محهمه‌دی مه‌لا که‌ریم گه‌وره‌ پیاویکی کورده، جکه‌ له‌وه‌ی هاو‌کاریکی راست و خزمه‌تکاریکی ماندوونه‌ناسی ماموستا مه‌لا که‌ریمی موده‌ریسه، خوشی نووسه‌ر و له‌دیب و خزمه‌تکاریکی بی‌ونه‌یه‌ له‌ بواری نه‌ده‌ب و فهره‌نک و که‌له‌پووری کوردیدا. کتیبخانه‌ی کورده‌واری به‌ نووسراو و لیکو‌ئینه‌وه و چاپکردن ده‌وله‌مه‌ند کردووه. خوا بی‌یللی و سه‌رکه‌وتووی کا.

بوو. قانع زور قسه خوشبوو، له كهر كوك و له به غدا هاتووته
 مالمان، يه كي له قسه خوشه كاني: بورهاني كوري له به غدا
 روژنامه نووسبوو. به خورايمي سواري پاس ده بوو، چونكه
 روژنامه نووسبوو پاره ي نه ده دا. روژي له گهل باوكي سواري
 پاس ده بيت، پاره ي باوكي ده دا و پاره ي خوي نادا. باوكي
 ده پرسى: چون پاره يان لي وهر نه گرتي؟ ده لي: من
 روژنامه نووسم. ماموستاش ده لي: ده كه وايه بوچي ناچي هر
 سوار بي و دانه بزي، مادام خورايمه.

قانع قسه ي خوشبوو، لهو كاته دا كه عه بدولكه ريم قاسم
 په شيمان بووه له به لينه كاني و كومونيست و ناشتيخوازانيان
 سر كوت كرد، قانع شيان به ناو ناشتيخوازه وه گرت و بردنيان بو
 عماره. كه چه سه كان له خوار دن مانده گرن، قانع مان ناگري
 و شت ده خوا. ده لين تو بو شت ده خوي؟ وه كو ئيمه خوت
 ناگري؟ ده لي: من له هيچ ده سته و حيز بيك نيم كاكه، برسيم
 ده بي و بوچي برسي دانيشم.

قانع و نوشته نووسين

كاك وريا گيپرايمه وه و فرموي:

مالمان له دتي نهوتي ده بي كه تابعه به ناحيه ي قهره داغ.
 باوكم ماموستا ده بي له نهوتي، كابرايه كي كولكه شيخي

لیده بین، دست به نووخته نووسین و کتیب گرتنه وه و ئهو جوره
 شتانه ده کا، بۆ خه لک. ده سقی عالمی برپیوو. رۆژنکیان باو کم
 به فیراشه که ی ده لئی من ده چم له مزگهوت داده نیشم، تو وهره
 بۆ مزگهوته که بلئی مامۆستا کوره کم نه خو شه و فیتی لیه اتوو و
 خهریکه ده مری، دو عایه کم به په له بۆ بنووسه، ئه ویش ده لئی
 باشه. باو کم ده چی له مزگهوته که داده نیشی و له دوا ی
 ماوه یه ک فیراشه که به په له راده کاته ژووره وه، ده لئی: مامۆستا بۆ
 خاتری خوا فریامکه وه، کوره کم خهریکه ده مری، دو عایه کم
 بۆ بنووسه. باو کیشم له ویدا خیرا قه لثم و کاغه ز دهر دیتی (پتی
 نه بی خۆی بۆ حازر کردوو) دو عاکه ی بۆ ده نووسی. که
 دو عاکه ی نووسی و فیراشه که ده یه وی بچیته دهر وه، بانگی
 ده کا ده لئی: وهره، وهره. ده لئی: چیه؟ ده لئی: ئه وه په نجا فلس
 بیده به میو و بهرگ و شت بۆ دو عاکه و ئه مانه چونکه دو عا
 نابی سه رقه له مانه ی لیوه ربگیری، چونکه نه گهر سه رقه له مانه ی
 لیوه ربگیری برای نامتی.

له بهر ئه وه ی به بهر پیش چاوی خه لکه که وه پاره که ی
 دایه، تا کو هه مویان تیگهن، نیر نه ئه چون بۆ لای
 کابرا و سه رقه له مانه یان نه ئه دا. له فیل و که له که ی نه و
 کابراهه رزگار بوون.

قانع و نه ورؤز

— كاك ورييا تكايه بفرموو له نهوئى باوكت بؤچى گيرا و له
سهر چى بوو؟

— قوربان نهم مهسهلهى پؤليس و كهر سواريهى خالتو شيخ
مه جوود، كه له دئى نهوئى بووين و باوكم گيرا و له سهر چى
گيرا با عمرزت بكم. نه ورؤز بوو، ئيوارهى نه ورؤز بوو، ئيمه سئ
برا بووين، باوكم ههر له نيوه روزه به ئيمهى وت: ههلسن شت
كو بكنه وه، پووش و دار و تهخته و چيلكه و پيلاوه كوئى
دراو و نهم جووره شتانه. له دامينى ناوايه كه دا شه خسيك هه بوو،
دهوروبهرى شه خسه كه دارى زورى لي بوو، زورمان كو كرده وه
بوو به كو مه ليكي گه وه، كاتى روزه ناوايون روشتين، ناگرمان
كرده وه. پياوانى ناوايى نه هاتن، به لام مندالتى ورد و لاو زور
هاتن و له دهورمان كو بوونه وه. باوكم لهويدا شيمريكي فارسى
دهخوينده وه.

نوروز شد نوروز شد   گل در چمن افروز شد

ششادى مرا امروز شد

نوروز نو باز آمده   كار جهان ساز آمده

بلبل به پرواز آمده   قمرى به آواز آمده

بابا بده نوروزيم   تا بر خورى از روزيم

بابا سلامت مى كنم   خود را غلامت مى كنم

وصف و ثنايت می کنم

ای خانم حوری سرشت   جای تو باشد در بهشت
دستی بزن صندوقچه را   چیزی بده این بچه را
این بچه‌ی خوش لهجه را

- نم شیعره هی کئییه، کاک وریا؟

— نازانم نم شیعره هی کئییه، به لام نهوه ده زانم باو کم نم
شیعره‌ی له بهر برو دهیوت و نیمش له بهرمان کردبوو.

جانا لهو کاته‌دا که نیمه ناوامان ده کرد، مه‌لای دی، که
«به‌لاحمه کهریم» ی ناو بوو، لام وایه له هه‌یوانی مز‌گه‌وته‌که‌دا
کۆمه‌لتی پی‌اوی ناوایی ده‌وریان دابوو، لیان پرسییوو: نه‌ری
مامۆستا نهوه نهو ناگره‌ی مامۆستا قانع ده‌یکاته‌وه حهرامه، یا
حه‌لآله؟ نه‌ویش پشتی‌کردبووه باو کم، وتبووی: وه‌تلاهی نه‌وه‌ی
له دووریشه‌وه بۆی بروانی ته‌لاقی ده‌که‌وی، نه‌وه حهرامه. ههر
نم مه‌لایه له سهر باو کم‌ی نووسیوو بۆ مودیر ناحیه‌ی خورمال
نه‌ک بۆ هه‌له‌بجه، چونکه دیکه‌مان تایعی نه‌وی بوو. بۆ روژی
دوایی پۆلیس هات باو کم‌یان گرت. به‌ریشیان نه‌دا. نزیکه‌ی
یه‌ک دانه مانگ باو کم هه‌پسوو.

— بۆ سالتی دوایی له‌وه دئییه بارمان کرد. چووینه دئی
قه‌لبه‌زه. به‌رانبه‌ر نه‌وی، نزیکه‌ی چاره‌که سه‌عاتی له یه‌که‌وه

دوورن، بهران بهر یه‌کن. له قه‌لبزه که نه‌ورۆز هات باو‌کم نه‌یو‌یرا نا‌گر بکاته‌وه لۆ‌کزێ‌کمان هه‌بوو به ئیمه‌ی وت لۆ‌کزه‌که به‌رن له سه‌ربان دای‌گر سی‌ئن. لۆ‌کزه‌که‌مان بر‌دو له سه‌ربان دامان‌گیر ساند، جا خه‌لکی ئاوا‌ییبه‌که بان‌گیانده‌کرد: نه‌و لۆ‌کزه‌تان بۆ دا‌گیر ساندووه له‌و سه‌ربانه؟ بو‌رهانی به‌رام وتی: شتمان لی ونبووه، بۆی ده‌گه‌رێن بیدۆزینه‌وه.

بنه‌ماله‌ی قانع

کاک وریا گه‌یرایه‌وه و فه‌رمووی:

له بنه‌ماله‌ی ئیمه‌دا ژن و پیاوی زۆر بوون که ئه‌دیب و زانا بوون، غوونه‌یه‌ک له خاتوو عادلته، باو‌کم مالی له کانی‌سانان ده‌بی و خاتوو عادلته‌ی خوشکی بنه‌هوانی ده‌بی، هه‌شتا ژنی نه‌هه‌تایوو. له کانی‌سانان له پال ئاوا‌ییدا که ده‌چی بۆ ده‌ره‌تفی کانییه‌ک هه‌یه، کانی کانی‌سانانی پیده‌لێن، له‌ویدا چاخانه‌یه‌کی دانا‌بوو.

— جا ئیواران نه‌سه‌بابی چاخانه‌که‌ی قۆری و پیاوه و شته‌کانی ده‌خسته ناو سندوقه‌که‌وه، وه‌کو جانتایه‌ک ده‌یبرده‌وه بۆ ما‌ن رۆژیکیان که دهبه‌ره‌که‌ی تازه‌ پنگه‌ییوو، له پال چاخانه‌که‌یدا سی چوار تروۆزی و خه‌یاری لیده‌کاته‌وه و ده‌یخاته ناو سندوقه‌که‌ و ده‌بیاته‌وه. که ده‌رواته‌وه ماله‌وه میوانیان ده‌بی.

خاتوو عادلته‌یش دئی به ده‌میوه، لهو کاته‌دا باو‌کم سندوروقه‌که ده‌دا به ده‌ست خاتوو عادلته‌ی خوشکی. خاتوو عادلته‌یش له‌گه‌ل وه‌ریده‌گری هه‌سته‌ده‌کا له‌ جاران قورسزه، شیعریک هه‌یه له یوسف و زلیخادا ده‌لی:

بگفتا دلو ما امروز گران است
یقین چیزی به جز آب اندر آن است

ئه‌وه زیره‌کیی خاتوو عادلته‌ پشانده‌دا له‌ویدا پی زانیوه ئه‌و شیعره‌ی یوسف و زلیخای خویندۆته‌وه.

قانع و خاوون موئکیک

دیسان کاک وریا گنیرایه‌وه و فرمووی:

مالممان له‌ دئی قه‌لبه‌زه بوو، شیخ مه‌حمودی به‌رده‌بل، شیخ مه‌حمودی شیخ فه‌ره‌ج و خاوون دئی و موئکه‌کان، ماتی له‌وی بوو. کابرایه‌کی کوردی ئیرایش هاتبوو له‌وی کریکاریده‌کرد. هه‌ر رۆژیک ئیشی هه‌بوایه ئیشی بو‌خه‌لک ده‌کرد. هه‌ر رۆژیک ئیش نه‌بوایه له‌ ماتی ئیمه‌ نانی ده‌خوارد و شه‌ویش له‌وی ده‌خه‌وت له‌وی. رۆژکیان له‌ کاتی عه‌سردا باو‌کم پی ده‌لی: عه‌بدولواحید گیان به‌یانی بو‌هیچ که‌سیک ئیش مه‌که.

نیمه نیشمان همیه، بمرد هملده کهنین بۆ خانوو. نهویش دهلی: باشه. له دهوری بانگی شیوان شیخ مه جوود پیی دهلی عبدالواحد بهیانی وهره بۆ نیش بۆ نیمه. نهویش دهلی: وه تلاهی ماموستا قانع پیی و تووم، ده چم بۆ نهو نیش ده کم. نهویش تووره ده پیی. کچیکی هه بوو ناوی دره خشان بوو، له بانگی شیواندا دره خشانی نارد بۆ لای باو کم، دره خشان وتی: مامه قانع؟ باو کیشم وتی: مامه گیان، وتی: باو کم دهلی رازی نیم عبدالواحد نه مشهو لهم دینه پیی. نهه گرایه خاوهن دینه و خاوهن ملک. باو کیشم پیکه نی و وتی: دهی مامه گیان به باوکت بلتی عبدالواحد دهیوت رازی نیم شیخ مه جوود نه مشهو لهم دینه دا پیی.

قانع و < نه هزار که متر نابی >

کاک وریا گنبرایمه و فرمووی:

له پینجوین فارسی محمد هه بوو له گهل باو کمدا ره فقهه قنی ده بن. له ناوچهی مهربانمه ده چن بۆ سنه. له رنگا ده گنه ناواییهک، دهروانن کابرایهک که فهیزوتلای ناوه له سهر دار گوئزیک خه بریکده پیی گوئیز ده ته کینی. خه لکه که هیش له خواره وه کۆزیده کهنه وه. وتی

نيمش همزمان له گويز ده كړد و تازه پنگه شتو، فه قی
 بووین به ناوی پاره وه و تمان: كاكه ده گويز مان به چهنی
 پنده فروشن. فهيزولتلا له سر گويزه كه وتی: «وه گيان
 په يغه سر وه هه زار نه وی نایفروشم». هه چهنده
 هه ولتماندا بابه نيمه هه زار مان بو چیه، په کی ده گويز
 ده خوین، ده سته يهك دوو ده سته گويز مان بهنی به پاره،
 چهنی ده لپن ده تانده نیی. وتی قسه يهك له نيمه و قسه يهك
 له، له سر داره كه وه به تووره يسه وه وتی: وه گيان
 په يغه سر وه هه زار نه بی نافروشم. له گمل ته او بوونی
 قسه كهی لقه كه له ژیر قاچی كا برا شكا و كه و ته
 خواره وه. كه و ته حالتی بپهوشی و خه لك ده وره مانیان
 دا و مه لا گيان به قور بانتم ياسینی بخوینه نيمه يش و تمان:
 وه گيان په يغه سر وه هه زار نه بی نایخوینم! بری
 تماشا يان كړدین و وتیان: كا برا هیا كه. دهی باشه، باشه
 هه زار گويز تان ده ده بی. وتی: دهی بینه پشه وه.
 كومه ليك گويزيان هتایه پشه وه. باو كم وتی من
 ده ستم كړد به ياسین خویندن و هاو له كه يشم ده ستم كړد
 به گويز ژماردن. وتی: هیچ مان پشه بوو. جا بو فه قی
 عاده بوو به سر ده پيدا شهروالتيكيشيان له پنده كړد.

باو کم وتی: هاو له کم شهرواله کهی داکنه ند و
 دهره لنگه کانی گریدان و ده ستیکرد به ژماردن، وتی من
 یاسینه کم ده خویند، نهو وتی ۲۸، ۲۸ نه مه حه فده،
 شانزه پانزه دهیوت نهوان له تاو حهیه تی کابرا ناگیان
 لینه بوو، وتسی شهرواله که هه تاکر گرتی، تییکرد.
 نیشاره تیکی بو من کرد و وتی: نهوه تهوار بوو. نیش
 منیش کورتاییم به یاسینه که هینا و گویره کاغان برد بو
 سنه، لهوی له مزگه وتیکدا دمان به فه قیکان، خویمان و
 نهوانیش تیرمان خوارد.

قانع و فییرکردنی پیتهکان

ماموستا بو فییرکردنی مندال بو خویندن رهوشیکی تایبه تی
 به کار دههینا. دیسان کاک وریا گنیرایهوه و فهرموی:
 له کاتیکدا هیشتا من له دایکنه بووم و سه لاهی برام
 تازه خه ریکبوه زمان بگریت، باو کم هر ۲۹
 حه رفه کهی به سهویر بو دروست کردوه. به ساج
 برژاندوونی به دایکمی وتبوو: نانی مه ده ری هتا برسی
 ده بی. که برسیوو پیمان داوه، وتوویانه نه مه نه لفه، نه مه
 پیه، نه مه تییه، نه مه لامه و ... هه موو پیته کانیان به
 جو ری پشاندا بوو ناسیوونیهوه، نه مجاره که لیان

پرسیوه کام حرف ده خوی، نه وهنده زورزان بووه
وتوویستی لام نه لفته لا ده خوم، چونکه له ههموویان
گموره تر بووه.

قانع و ئادرهسی تاران

دیسان کاک وریا گنبرایه وه و فهرمووی:

باوکم له سلیمانی ده بی و شیخ ... له سلیمانی
ده بی. ئیواره بهک پیکه وه ده چن بو دیوه خانه که ی شیخ
له تیف. له کاتی قسه کردندا شیخ ... خوی
هملده کیشی، ده لی من سالتیکان له تاران وه زیر بووم،
وام کرد و وام کرد، که وا ده لی شیخ له تیف چاویک
داده گری له باوکم و له پاشان ده لی: باشه قانع نه وه بو
نه چووی بو تاران بو لای، ئیشیکت بو بدوزیته وه.
باوکیشم ده لی: ئاخر قوربان ریگم نه ده زانی. من
چووزانم تاران له کوپه.

قانع و تازه موسولمان

دیسان کاک وریا گنبرایه وه و فهرمووی:

مالتمان له سهرکان بو، کابرایه کی نۆموسلمان مالتی
هاته سهرکان ناوی میرزا علی بو. ههمو روژیک له

بهر مز گهوتته كهه دا له سهه ره جهوزه كهه، خه لكه كهه به گير دههينا: من دینی محهمدم زیاد كردووه و پیوسته خزمه تم بکری و من دینی نیسلامم سهه رختووه و دینی موسام شکاندووه.

نه وهنده لهم بابه ته دوا، رۆژنیکیان باو کم پی و ت: میرزا علی، وه تله هی چ خیرنیکت داوه ته وه بو موسا، هه ره نهو خیره هیش ده دهه ته وه بو محهمدم، ده واز بینه!

قانع و کلاشینکوف

دیسان کاک وریا گپرایه وه و فرموی:

شورشى نهیلوول دهستی پتکردبوو، کلاشینکوف كهوتبووه نیو کوردستانه وه و نیمهش مالمان له (نزاره) بوو. رۆژنیکیان دهستهیهك پشمرگه هاته نهو، یهك دووبه کیان کلاشینکوفیان هه بوو. باو کیشم ته ماشایکرد، یه كهم جار بوو دهییینی، سهه ری سوپما. وتی: نهه ری ئەم چه كه ناوی چیه؟ وتیان: ناوی کلاشینکوفه. باو کیشم وتی: وه تله سا منیش ساچمه زه نیکم ههیه سوکانی سهه یارهیه کوردوومه به ساچمه زه ن، لیسه ناسنگه رنیک له نزاره بوو نهو کردبووی، نساوی حاجی علی بوو، وتی: منیش ساچمه زه نه كهم ناوی حاجی علی توفه.

قانع و ماشین

دیسان کاک وریا گئیرایهوه و فهرمووی:

باوکم له سنه فهقی دهبی، بۆیه کم جار دهبی سهیاره دیته سنه. که هاتبووه نهوی نهویش پینج قهرانی دهبی، دهچیته لای شو فیره که، دهلی بسایی نهم پینج قهرانه سوارمکه. دهلی: بۆ کوی؟ دهلی: بۆ هر کریمهك دهروی. دهلی: وه تلاهی نهوهندهت دور دهخمهوه ههتا دیتهوه سهگ بتخوا.

قانع و گۆرانی

دیسان کاک وریا گئیرایهوه و فهرمووی:

باوکم جار جاره بۆ خالیکردنهوهی دهروونی، گۆرانی و حهیرانی دهوت و جار جاره له گهل دایکم دادهنیشن سه جووتسه گۆرانی حهیرانیان دهوت، جا من که میکم له بیرماوه. باوکم دهیوت:

نهمن و سهگ بازو له خیل جیماوین

له بهفراو خواردن کویستان بریاوین

به زمانی جافه کانهوه دهیوت:

نهمن و هله رهش (ههیلانی) کردمانه گرهو (ههیلانی)

ناو سک من رهشتر (ههیلانی) له سه ر بائی نهو (ههیلانی)

ئهمانه کۆمهله شتیک بوون که دایکیشم دهیزانین. جاریک دایکم دهیوت، جاریکیش باوکم دهیوت. له یه کتریان دهسهندهوه. ئهم چهیرانهی ئهوانم هر له یاد ماوه.

قانع و کاکه همهی ناری

دیشان کاک وریا گئیرایهوه و فهرمووی:

کاکه همهی ناری له بیلوووهوه دهچی بۆ «کال». ئهو زهمانه مالتی باوکم له کال دهبی. که دهچیت، پاش دانیشتن و ئیسراحت روو دهکاته باوکم دهلتی: قانع. دهلتی: بهلتی. دهلتی: بهم هاتنهم بۆ ئیره دلتی دۆست و دوژمنم خوشکردووه. ئهویش دهلتی: قوربان، چۆن دلتی دۆست و دوژمنت خوشکردووه؟ دهلتی: ئهوهی که دۆستیک دیومی به پیمان دهپۆم وتوویهتی ئوخهی هیشتا کاکه همه هیز و گورپنکی تیدا ماوه، دهتوانی به پا بروات، شوکور هیشتا گهنبه، دلتی بهوه خوشبووه. نهوهشی که قینهتی لیم دوژمنمه وتوویهتی ئوخهی کابراکه ناوا بهو پیرییه چه که چهک کهوتوویته ئهم ریگهیه و کهرپکت نییه سوارییت.

قانع و قهرز

دیسان مامؤستا وریا قانع گنیرایه‌وه و فهرمووی:

له ساله‌کائی سه‌ره‌تای په‌نجاکان و کۆتایی چله‌کاندا، مالمان
له سه‌رکان بوو. زۆر هزار و ده‌ستکورت بووین. روژنیکان
چامان نه‌ما بوو. کابرایه‌کیش که ناوی نه‌حه‌دی عادلته‌کافیه بوو،
له ناوایی سه‌رکان نیمچه دوکانیکی بوو، جای ده‌فرۆشت.
باوکم به منی وت: «وریا برۆ بلئی باوکم وتی نه‌للی دره‌م^۱ چام
بو بنیری، جا که پاره‌که‌م ده‌ستکه‌وت بوئی ده‌نیرم، بلئی به
قهرز، بزانه ده‌تداتی؟» منیش روژیشتم وتم: «کاک نه‌حه‌د، باوکم
ناردوومی، وتی نه‌للی دره‌م چامان بو بنیری» کابرا چاییه‌که‌ی
پتدام. که به‌ره‌و مال بوومه‌وه و له ده‌شته‌که‌وه ده‌رکه‌وتم، باوکم
بانگی‌کردم وتی: شیر، یا ریوی؟ منیش وتم: شیرم. که وتم
شیرم ناوا دانیشت و کلاو و میزه‌ره‌که‌ی هینایه‌پیشه‌وه و
ده‌ستیکرد به‌سیاچه‌مانه‌و تن، سیاچه‌مانه‌یه‌کی باشی ده‌زانی.
یانی به‌و نه‌للی دره‌م چاییه، نه‌ویش به‌قهرز، نه‌وه‌نده
خۆش‌حالتبوو، هر وه‌ک سوپه‌ریکت^۲ پتدایی.

۱- له‌و کاته‌جایی به‌کیلۆ نه‌بوو، به‌هۆله‌بوو. هۆله‌به‌ک سنی‌کیلۆ بوو. ئی‌درمه‌میکیش کیلۆ و نیویک بوو
ئعلی دره‌م چواریه‌کی کیلۆبه‌ک بوو. ئعلی دره‌م چا به‌سێ په‌نجایی بوو. گله‌یی له‌کوردی عێراق له‌کا
بۆچی ناوی سه‌نگه‌کانیان ناگۆرن و ناپه‌کن به‌کوردی. وه‌کولای ئی‌مه‌سیه و بانزه‌یی و ...

۲- جۆزه ماشینیکی زاپۆنی

قانع و خورافات

ديسان مامؤستا وريا قانع گيڤرايهوه و فرمووی:

سالتیکيان قانع له مهربوان فهقی دهبی، کتیبیک دهخویفی، وا بزائم «ارشادالعباد»ه، حیکایه تیکی تیداينه دهلی: «عابیدیک له چیايهک نوڤزیده کرد، عیاده تی خوی ده کرد. رۆژ گه یشته ده می عهسرنیکی درهنگ و خه ریکبوو خۆر ناوا ده بوو، عابیده که دهستوڤیری نه بوو، کانیه کهش دورر بوو. خوا ورچینکی نارد، ورچه که گۆزه کهی برد له کانی پر گۆزه یهک ناوی بو هینا و عابیده که دهستوڤیری گرت و نوڤزیکرد و نوڤزه کهی نه چوو.»

که قانع نه مه دهخوینیته وه به مامؤستا دهلی: مامؤستا وه لالا نه مه راست نیه. نه ویش پتی دهلی: مهلعوون چۆن نه مه راست نیه؟ نه وه نیه کتیه که نووسیویه تی؟ دهلی: ناخر مامؤستا با نیمه به واقعی قسه بکهین. نه گهر ورچه که به دوو پا بروا و گۆزه که هه لگری. داره داره ده توانی بروا، کابرا خوی ده نه وه ندهی نه و خیراتر ده توانی بروا بو سه رکانیه که. نه گهر به چوار چه مۆلش رابکا، گۆزه که له بهرد ده دا و ته واو دهشکی. خو نه گهر نه شدا له بهرد و گۆزه کهش نهشکی، ناوه کهی تیا ناوهستی و ده رژی.

له سه ر نه مه له شاری مهربوان شار به ده ریده کهن. ههتا وه کو ده چی له سه مه لایهک ده دۆزیته وه که بونی

خزمايه‌تی ده‌بی له‌گه‌تیدا. ئه‌وه‌ له‌وه‌ی گلیده‌داته‌وه‌.
چونکه‌ پاییز بووه‌ و له‌ پاییزانیشدا مزگه‌وته‌کان فه‌قی وهر
ناگرن. بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌وه‌ زه‌خیره‌یه‌ی خسته‌رزیانه‌ بۆ زستان
یه‌کیکی‌تر نه‌که‌نه‌ هاوبه‌ش و هی خۆیا‌نبی.

قانع و ئیران

قانع وه‌کو کوردیکی ئیران ماوه‌ی نه‌داوه‌ ئیران ئیه‌انه‌ بکریت
و هه‌ر که‌سی شتیکی ناشیرینی وتبێ خیرا وه‌لامیداوه‌ته‌وه‌.
دیسان کاک وریا گێریاوه‌ و فه‌رمووی:

قانع له‌ به‌غدا ده‌وره‌ی مامۆستایی ده‌بینی. رۆژیکیان مامۆستا که‌یان
باسی بازرگانی نیوان عیراق و ئیران ده‌کا. باسی ئه‌وه‌ ده‌کا که‌ له‌
عیراقه‌وه‌ شتی باش ده‌چی بۆ ئیران. به‌لام له‌ ئیرانه‌وه‌ هیچ نایه‌ بۆ
عیراق. له‌ ناو مامۆستاکاندا قانع ده‌ست به‌رز ده‌کاته‌وه‌ ده‌لی: مامۆستا
منیش تینینییه‌ کم هه‌یه‌. ئه‌ویش ده‌لی: فه‌رموو. مامۆستا قانع هه‌لده‌ستی
و ده‌لی: مامۆستا راسته‌کا. ده‌لی: ئه‌و شتانه‌ له‌ عیراقه‌وه‌ ده‌چن بۆ
ئیران. به‌لام له‌ عیراقه‌وه‌ کۆمه‌لی شتی له‌ بیر چووه‌. له‌ عیراقه‌وه‌ سوون
ده‌چی بۆ ئیران، کولله‌ ده‌چی بۆ ئیران. حاجی له‌قله‌ق ده‌چی بۆ
ئیران. ته‌یره‌ن ئه‌بابیله‌ و په‌ره‌سیلکه‌ و ئا ئه‌م جووره‌ شتانه‌ هه‌موو ده‌چن
بۆ ئیران، به‌لام له‌ ئیرانیشه‌وه‌ فه‌رشی کاشان و برنجی سه‌دری و قه‌یسی
و کشمیش و گوێز و ئه‌م جووره‌ شتانه‌، خه‌نه‌ و باهه‌تی هه‌وریشمی ئیرانی
و ئه‌مانه‌ هه‌موو دین بۆ عیراق.

قانع و میوانی

مامۆستا محهمهد سالیح عه‌بدی دانیشتووی

شاری سنه گێپرایه‌وه و فه‌رمووی:

ناوی مامۆستا قانعم بیستبوو، کاتیك كه

چاووم پێكه‌وت، وه‌كو ده‌لێن ده‌نگی ده‌هۆل

له‌ دووره‌وه‌ خوۆشه‌، به‌ دوور كوژی نزیك مامۆستا محهمهد سالیح عه‌بدی

خه‌سار هاته‌ به‌ر چاووم. یه‌ كێك له‌ هاورپێكانم مامۆستا قانعی به‌ من

ناساند. وتی ئه‌مه‌ قانعه‌. دواي چاك و چۆنی و هه‌والپرسی

مامۆستا قانع ئه‌وه‌نده‌ به‌ وته‌ شیرینه‌کانی له‌ گه‌ل مندا دوا، وام

ده‌زانی ئاشنای كۆن و دێرینه‌مه‌ و ساله‌هایه‌ كه‌ ده‌یناسم. شیوه‌ی

مامۆستا قانع بالابه‌رزیک، چاقل و درێژ، میزه‌ره‌ به‌ سه‌ر،

ره‌قوته‌قیکی ئیسقان قه‌وی، چه‌وت و چیلێکی خوار و لار، چاو

کزیکی مژ و مۆر، هه‌نگاوی بچووکی ده‌نا و دايم رووخۆش و

پر له‌ هیوا و له‌ گه‌ل هه‌ر كه‌سیكدا بدوايه‌ ده‌یکیشا بو‌ لای

خۆی، كه‌س حه‌زینه‌ده‌کرد به‌ جیی بیلی. به‌ بۆنه‌ی وته‌

شیرینه‌کانیه‌وه‌ بوو دايم گه‌دا و ده‌وله‌مه‌ند و گه‌وره‌ و بچووک،

ئاواته‌خواز بوون كه‌ ده‌عه‌وتی بکه‌ن بو‌ مال خۆیان و شه‌ویك له‌

شه‌وان به‌ دیار وته‌ به‌ نرخه‌کانیه‌وه‌ دانیشن، كه‌ پر بوون له‌

رابوردووی كۆنی كورده‌واری، په‌ند و ئامۆژگارییان به‌ گشت

كه‌سیك ده‌به‌خشی. ئاشنا بوو له‌ گه‌ل هه‌ر كه‌سیك كه‌

نمیده‌ناسی. چونکه گشت خه‌لکی نه‌ویان ده‌ویست و هه‌موو کسه‌ی به‌کسه‌ی خو‌ی ده‌زانی، حمزیده‌کرد گشتی سه‌ره‌برز بیت. کاتی قسه‌ی ده‌ست پیده‌کرد، وات ده‌زانی سالت‌های سالت ده‌یناسی. بویه‌منیش چه‌ند شه‌ویک له‌مالتی خو‌مان کردم به‌میوان و شه‌و و رو‌زمان له‌گه‌ل یه‌ک کرده‌وه.

شایانی وتنه‌که خو‌ی و کاک بورهان و کاک وریا و یه‌ک دوو کسه‌ی‌تر له‌خزمه‌کائی و هاوری‌کائی هه‌ر کامیان خاوه‌ن قسه‌و و وته‌ی شیرین و به‌نرخ بوون. گشتیان به‌وته‌ی شیرین و قسه‌ی به‌نرخ رازاوه‌بوون. قسه‌زان و قسه‌خوش‌بوون و کو‌ریان ده‌رازانده‌وه.

هاوینی سالتی ۱۹۶۳ بوو، له‌گارا‌جی سلیمانی دووباره‌چاوم پتی کهوت، تکام لئی کرد نیواره‌میوانی من بیت. دوا‌ی نه‌وه‌ی که تشریفی هیتا دوا‌ی خواردنی نانی نیواره‌وتی: نه‌به‌دویشه‌وم و نه‌به‌نم‌شه‌وم. وتم: چون؟ وتی: دوینئ شه‌و له‌مالتی «شیخ قادری حه‌فید»^۱ بووم، باوه‌ر بکه‌لیقه‌و دۆشه‌که‌ی نه‌وه‌نده‌نهرم و خزریان بو‌راخستبووم — چونکه‌فیر نه‌بو‌بووم — هه‌تا به‌یانی نه‌متوانی بخه‌وم و خه‌و نه‌چووه‌چاوم، به‌لکو نه‌مشه‌و له‌بان نه‌م حه‌سیره‌ره‌قه‌ی نیوه‌تیر بخه‌وم و نیسرا‌حه‌تبه‌که‌م. هه‌ر له‌وه‌شه‌وه‌دا ده‌ستیکرده‌گی‌رانه‌وه‌ی داستانی‌ک که

۱- برای شیخ مه‌حمودی نهمر.

نیشانده‌ری زانستی نهو بوو له بواری میژوو و فله‌هه‌نگی کۆندا. وتی: ده‌زانی بۆچی هه‌ر کاتیک مانگ بگیری، خه‌لکی ده‌سته‌که‌نه‌ته‌قه کردن و ته‌نه‌که^۱ لیدان؟ نه‌مه‌ ده‌گه‌رته‌هوه‌ بۆ سه‌رده‌می یه‌کیک له پادشا‌کانی ئیران، که نه‌ستیره‌ناس و زانابه‌کی ده‌رباری، له‌گه‌لیدا گه‌روه ده‌کا، که گه‌رایه له فلان شه‌ودا مانگ ده‌گیری، به‌لام پاشا باوه‌ر ناکات و ده‌لی: شه‌رتی نه‌گه‌ر مانگ بگیری، من کچه‌که‌مت ده‌ده‌می. نو‌یش که دل‌تیا ده‌بی له وتی نه‌م پیش‌گۆیییه‌ی خۆی، به‌گشت شا‌گرد و موریده‌کانی ده‌سپیری که بۆ نه‌و شه‌وه هه‌ر کامیان ته‌نه‌که‌یه‌ک و داری بگره‌ ده‌ستیان و ده‌سته‌که‌نه‌ته‌قه ته‌ق که گه‌رایا به‌و ته‌قه ته‌قه، مانگ که به‌ ده‌ستی جنۆکه‌کان گه‌راوه به‌ر ده‌بی و رزگاری ده‌بیت، چونکه جنۆکه‌کان له ته‌قه ته‌ق ده‌ترسن. نه‌م پیش‌بینیه له هه‌مان کاتدا، که نه‌ستیره‌ناسه که وتسبوری روو ده‌دات و له کاتیکدا که شا نووستوه، بریار وایه هه‌چکس شا هه‌لنه‌ستینی و خه‌به‌رینه‌کاته‌هوه، له‌و کاته‌دا ده‌سته‌که‌نه‌ته‌نه‌که لیدان و ته‌قه‌ته‌ق، پادشا به‌م ده‌نگه ده‌نگه هه‌لده‌ستیت و وه‌ختی په‌رسیار ده‌کات که چی بووه؟ ده‌لین: مانگ گه‌راوه و دنیا خه‌رۆشاوه، نه‌م ته‌قه ته‌قه بۆ نه‌وه‌یه که مانگ له ده‌ست جنۆکه‌کان رزگار بکه‌ن. نه‌وسا ده‌زانی که چ خه‌به‌ره و چی قه‌وماوه، قسه‌ی زانا‌که دروستبووه. له‌و کاته‌وه تا ئیستا

باوه که له کاتیکدا که مانگ ده‌گیری، ته‌قه ته‌ق ده‌کن و له ته‌نه‌که ده‌دن.

قانع و خواردنی نیوهرۆ

دیسان مامۆستا محهمهد سالح عه‌بدی له سنه‌ گێرایه‌وه و فه‌رمووی:

نیوهرۆی یه‌کێک له‌ رۆژه‌کانی هاوینی ۱۹۶۳ بوو. مامۆستا قانع له‌ چایخانه‌ی نه‌سحابه‌سی دانیشته‌وو. منیش به‌ ویدا تیده‌په‌ریم، چوومه‌ خزمه‌تی، دوای چاک و چۆنی و هه‌والپرسی، بینیم خه‌ریکی ناخواردنه‌ و نان و که‌وه‌ر ده‌خوات. وتم: باشه‌ مامۆستا بۆچی ناچیته‌ که‌باخانه‌، یا چیشته‌خانه‌ به‌ تیری نان بخۆی؟ وتی: برا گیان تۆش سه‌یرت هه‌یه‌. له‌ بیخه‌به‌ران که‌شکه‌ک سه‌له‌وات. من هه‌مووی خاوه‌نی ۲۰ فلسم. عانه‌یه‌ کم داوه‌ به‌ نیسته‌کانی چا، عانه‌یه‌ کیشم داوه‌ به‌ نانی‌ک و عانه‌یه‌ کیشم داوه‌ به‌ ده‌سکێ که‌وه‌ر و نه‌و ده‌سکه‌ که‌وه‌ره‌ گشتی ناخۆم و به‌شی دوو رۆژم ده‌کات. نه‌وا نه‌مروۆ خۆم تیر ده‌که‌م. بۆ به‌یانی نه‌گه‌ر خوا بیکات عانه‌یه‌ کم ده‌سکه‌وه‌ی نانیکی تری پیده‌کرم و به‌یانی تیر ده‌بم و ده‌یه‌مه‌ سه‌ر، چاش نه‌بیت زۆر گرینگ نیه‌. نه‌مه‌ ده‌چیته‌وه‌ سه‌ر نه‌و داستانه‌، جارێکی خه‌لتیک ده‌یانه‌وه‌ی به‌ره‌و کویستان به‌چن، کاتی که‌ ده‌یسن چه‌ته‌ له‌ ریگایاندايه‌، گه‌وره‌کانیان ده‌لتین: له‌ چه‌می چه‌قانه‌وه‌ مه‌رۆن، سه‌گاتان ده‌سوئ، له‌ چه‌می شاره‌زوووره‌وه‌ به‌رۆن. مه‌به‌ستی نه‌وه‌یه‌ که‌ چه‌می چه‌قان دزی لیه‌ و خۆتان له‌وه‌ی لاده‌ن.

منیش دهموئ خۆم له خهرجی گران لادهم. بۆیه روو ناکمه که باجخانه و چیشتهخانه و دهموئ به کهم قناعت بکهم.

قانع و سینهما

دیسان مامۆستا محهمهد سالح عهبدی گنپرایهوه و فهرمووی:
 رۆژێک چووم بۆ سینهما سروان، چاووم کهوت به مامۆستا قانع، مامۆستاژینشی له گهڵ خۆی هینابوو بۆ سینهما، ده گهران به ناو سالتۆنی سینهمادا و وینهی ناو سالتۆنی سینهمایان تهماشایان ده کرد، وتم: مامۆستا، لیره چی ده کهی؟ وتی: هاتووم نابرووی به عزیزک بیهه. وتم: چۆن؟ وتی: نهو کهسانهی وا ده لێن سینهما چهرامه. منیش ناوا به جلی مه لاییهوه، به شاقهلتی درێژ و میزه ره ی سپی، دهستی مه لای زهم گرتوه و هاتووین بۆ سینهما.

قانع و فرۆشتنی کتیب

دیسان مامۆستا محهمهد سالح عهبدی گنپرایهوه و فهرمووی:
 رۆژێک له سلیمانی له شهقامی مهولهوی به مامۆستا قانع گهیشتم، کتیبیکی خۆی به دهستهوه بوو. دوای ههواپرسی له باره ی نهو کتیهوه پرسیارم کرد. وتی: دهستم لێ مه ده، سی رۆژه ئهم کتیهه به دهستهوهیه، دهموئ بيفروشم، به لام ناتوانم،

نمه له حالیکدایه که خه لکی به ناواتی کتیه که ی منن ده ستیان
که ویت و له کتیب فرۆشیه کاندایا به.

قانع و چادر نشینه کان

دیسان ماموستا محهمهد سالح عهبدی گنبرایه وه فهرمووی:
ماموستا خوی نم رووداوه ی بو من گنبراه ته وه: رویشتبوو مه
ناوچه ی گهر میان، چوومه ناو خیلستیک و له ژیر چادردا
دانیشتن. ده ستمان کرد به قسه و گفتوگۆ، دوا ی نه وه ی نان و
چامان خوارد. قسه هاته بهر قسه و باسی شاعر و قانع و کورد
کرا. پیاویک وتی: نیژن که سیک پهیدا بووه ناوی قانعه و بن و
به چه ی کورد ده زانیت، وه ک غه یزانه کان نیژن نه مه نیشانه ی
دنیا ناخره. منیش وتم: به لئی وایه و من خۆم. نه وه ش راسته که
ده لئین دنیا ناخر ده بی. نیوه ش پیش نه وه ی دنیا ناخر بیت،
هه ستن کاورپیک سهر برن با له ناو خیلدا دهسته جه معی
بیخوین. کابرا رایکرد و کردیه هه را: خه لکینه بین فریا که ون،
نه وه نه و روژه یه و الی ده ترساین. نه وه تا خوی هاتوره. خه لک
کۆبوونه وه و قسه ی زۆرم بو یان کرد و شیعی زۆرم بو یان
خوینده وه و نه وانیش کاورپیان سهر بری و گوشتاویکی خوشیان
دروستکرد و بیتۆ ناخوش خوارد مان.

بیره وهریههك له كاك بورهان

دیسان ماموستا محممه سالتع عهبدی فهرمووی
 نهم بیره وهریهشی له گهل كاك بورهاندا هیه كه جیگای
 خویهتی باسبكری:

له سلیمانی تروشی كاك بورهان بووم و دواى چاك و چوئی
 و هه والپرسی وتم: چیه، ناسازی؟ وتی: مه پرسه، زور حالتم
 ناخوشه، دهمهوی سهری خوم هه لگرم و بچم بو جیگهیهك كه
 هیچكس نه زانیت. وتم: ناخر بو. وتی: من دهمهوی له دهست
 زنه كمم راكمم. منی شیتكردوه، گیرم خواردوه به دهستیوه،
 جارئ كه مان ده گری به دوو ههفته جارئ قسهیه كم له گهل
 ناكات.

منیش زانیم دلتی پره، بویه بو دلتنه وایی نهو وتم: جا كاكه
 نهمه خو هیچ نییه، من ژنیکم هیه نه گهر ئیستا بچین بو مالی
 ئیمه ده بیی سهرین و دوشه كه كان هه موویان بو گهنیان لییدی،
 هاتم زور له باره ی وه زع و چوئیتهتی مالی خومانم بو باسکرد.
 — نهمه له حالتيكدا بوو كه نهو دهیزانی من ژنم نییه — وتی:
 وه تلالا هی من ناواش نییه، به لام چونكه منت په شیمانكردوتهوه و
 نهتهیشستوه برؤم، دهعه تنده كم بیته مالممان. «چونكه
 مریشكمان هیه» من وتم: ناتوانم بیم. وتی: ناخر من بوته شهرم
 و رووم نییه برؤمهوه، به بونهی توره هه من ده برؤمهوه و هه

تۆش ده‌عه‌تبه. کاتی چو‌وبنه مال. نانیان هینا، نيسکیان هه‌بوو. وتی جاری با نه‌مه بخۆین جا مریشکیش دینین. به دهم خوارده‌مه‌وه من مریشکم له بیر چو‌وه‌وه و به تیر و ته‌سه‌لی نيسکمان خوارد. دوایی که له نيسک تیر بووین، به دایکی وت: دایکه نه‌و مریشک‌هش بینن. منیش وتم: تازه تیر بووین، ئیتر چی بینیت. دایکیشی نه‌یه‌شت قسه‌که‌ی من ته‌واو بیت به په‌له چوو مریشکیکی زیندووی هینا و کاک وریا وتی: نه‌ها مریشکمان هه‌یه. شایانی باسه که له هه‌یواندا لیسقی خواردنیان هه‌تواسیوو که له حه‌فته‌دا ته‌نیا یه‌ک رۆژ برنج و گوشتیان هه‌بوو.

قانع و خه‌سته‌خانه‌ی سلیمانی

خاتوو خه‌رامان ئیبراهیم عه‌زیز خه‌یزانی مامۆستا محهممه‌د سالح که په‌رستاره له شاری سنه، گه‌رايه‌وه و فه‌رمووی:
 یه‌کێک له رۆژه‌کانی مانگی دووه‌می (۱۹۶۵) له دووه‌ی په‌رستاری له خه‌سته‌خانه‌ی سلیمانی ده‌خویند. سالی دووه‌می په‌رستاری بووم، له قاوشی^۱ داخلی پیاوان کارنامه‌ووژ بووم، مامۆستا قانع به بۆنه‌ی نه‌خۆشیه‌وه به‌ستهری بوو، دوای نه‌وه‌ی که له به‌خش په‌روه‌نده‌م بۆی دروستکرد و بۆم ده‌رکه‌وت که مامۆستا

قانع، به راستی زور خوشحال بسوم، چونکه من همیشه شیعره کانیم ده خویندنه وه و له بهرمبون، به لام خویم نه دیوو، منیش دواى ناسینی خزمهتی زورم کرد و به جوانی حهب و ده زمانه کانیم ده دایه و یارمه تیمده دا و ده ستم ده خسته پشت مهربی و دواى خواردنی حهب و ده زمانه کان اعلام حه یاتیم ده کرد و نهویش زور سوپاسیده کردم و شیعیری بو ده خویندم. له بیرمه له به کیک له روزه کان که سه روکی خسته خانه، که خه لکی میسر بوو، له گه ل چهند که سی له بریکار و ده ور و بهری هاتن بو سهردان و چاو پیکه وتنی. دواى به خیر هاتن و ریز گرتن له ماموستا و تۆزی قسه ی خوش و به عه ره بییه کی په تی وتی: «انتم عرب لماذا لا تتکلمون باللفه الفصحی؟»، نه وانیش هیچ قسه یه کیان نه کرد. وه ختیک که له خسته خانه ده رچوو ماوه یه کی زوری پنه چوو نه مری خواى کرد. روحی شاد بیت.

قانع و مه لایه تی

دیسان کاک وریا گنیرایه وه و هه رموی:

ره مه زان ده بی. قانع فه قی ده بیت و له سه رده می فه قیه تیدا ده گه ری بو دیکه که بی به مه لای ره مه زانی نه و دیکه و

شیتکی ده‌ستکه‌وی، سهر فیظه و شت و نهمانه‌ی بده‌نی. رۆژی
 جومعه ده‌بی ده‌گاته دینه‌ک، ده‌ستتویژ ده‌گری و له‌ریزی
 جماعه‌ندا داده‌نیشی. مه‌لاکه‌ خوتبه ده‌خوینتیه‌وه باسده‌کا
 ده‌لی: له‌ به‌هشتدا هه‌نار هه‌یه به‌ قه‌د و شتریک ده‌بی. باو‌کم
 ده‌نگنا‌کا. دوا‌ی نویژه‌که دینه‌ دهره‌وه، مه‌لا ده‌بیاته‌وه بۆ مالتی
 خو‌یان. که ده‌چیتیه‌وه بۆ مان به‌ مامۆستا ده‌لی: مامۆستا
 ته‌شبهاته‌کانت زۆر دوورن له‌ واقع. ده‌لی: چۆن؟ ده‌لی: تو
 ده‌لی له‌ به‌هشتا هه‌نار هه‌یه به‌ قه‌د و شتریکه، هه‌نار به‌ وشتر
 ناچو‌یتری. وشتر ملیکی دریژ و چوار قاچی دریژ و دوو‌گیکی
 به‌ریزی هه‌یه. هه‌نار به‌م شیوه‌ نییه. نه‌گهر بتوتایه‌ وه‌کو مه‌نجه‌لیک،
 وه‌کو تو‌پیک، یا شیتکی وا، ده‌گونجا. سه‌ره‌رای نه‌وه و شتریک
 ده‌وری ۲۵۰ کیلو و زیاتر، ده‌بی مه‌عقول نییه هه‌ناریک ۲۵۰
 کیلو بێ، زه‌لامیک بیکاته‌وه بیخوا. هه‌ناری وا قونچه‌که‌کی
 ده‌بی به‌ ته‌ور بیهریتیه‌وه. به‌ ده‌ست نا‌کریته‌وه. نه‌ویش تووریه‌ ده‌بی
 ده‌لی: — نه‌و کتیه‌ بینه — مامۆستاش ده‌لی: ئاخ‌ر مامۆستا نه‌و
 کتیه‌ که نه‌مه‌ی نووسیوه‌وه بۆ خه‌لکی ۷۰۰، ۸۰۰ سالتی
 له‌مه‌و‌پیشی نووسیوه‌ که نه‌و عه‌قلیه‌ته‌ی نه‌بووه. به‌لام ئیستا
 خه‌لک عه‌قلیه‌تیک‌تری هه‌یه و پتویسته‌ نه‌و وتاران‌ه بگۆرد‌رین.
 چونکه‌ نه‌و جو‌ره‌ شتانه‌ نه‌ خوا فه‌رموویه‌تی و نه‌ پتغه‌مبه‌ر (خ).

قانع و پۆلیسی

دوکتۆر عیززه‌دین مسته‌فا ره‌سوول گێزرایه‌وه و فه‌رمووی:

ماوه‌یه‌ك قانع موعه‌لیم ده‌بی. ده‌ریده‌که‌ن، ئیتر ئیشی نابێ،
 ره‌نگه‌ بیه‌ن بۆ عه‌سکه‌ری. نه‌و وه‌خته‌ نه‌و که‌سه‌ که‌ ده‌برا بۆ
 عه‌سکه‌ری، له‌ پێشدا ده‌چوو ده‌بوو به‌ پۆلیس. پۆلیس مه‌عاشی
 زیاتر بوو، قانعیش ده‌چی ده‌بی به‌ پۆلیس، چونکه‌ خوێنده‌وار
 بوو ده‌ینێر بۆ به‌غدا ده‌وره‌یه‌ك بیی. ره‌نگبوو ده‌ره‌چی بیی به‌
 قومیسێر. قانع که‌ ده‌چی کابرایه‌ك دی. خوێندن له‌ ئه‌لف و بیوه
 ده‌ست پێده‌کا. ئه‌لف، بی، تی، سین، جیم تا ده‌گاته‌ لام ئه‌لفه‌لا.
 نه‌ویش ده‌ست هه‌لده‌برێ ده‌لتی. مامۆستا نه‌وه‌ ئیمه‌ ئه‌لفمان
 خوێند ئه‌لف، بی، تی، لامی‌شمان خوێند. ئهم «لا» یه‌ چییه‌؟
 کابرای موعه‌لیم نایزانی ده‌لتی: «وه‌تلا نه‌وه‌ لام ئه‌لفه‌لایه‌»
 ده‌لتی: «نه‌وه‌ لامی‌شه‌ و ئه‌لفی‌شه‌. لامه‌که‌ی تر ئه‌لفی بجه‌ته‌ سه‌ر،
 هه‌ر ده‌بی به‌ مه‌. بۆچی کراوه‌ به‌ جه‌رفیتک؟» ده‌لتی: «تۆ دیاره‌
 شه‌یتانی و لێی ده‌زانی پیم بلێ» ده‌لتی: «نه‌وه‌ یان هه‌مزیه‌،
 نه‌مه‌یان ئه‌لفه‌ مه‌ددی تێدایه‌. بۆیه‌ خراوه‌ته‌ سه‌ر لامه‌که‌ به‌لامه‌وه
 زیاتر دیت. هه‌مزه‌ که‌ جیایه‌ و ئه‌لف جیایه‌.» ده‌لتی: «تۆ چیت؟»

ده‌لی: «من پۆلیسی نیجباریم^۱» ده‌لی: «یانی چی؟» ده‌لی: «من فلان مه‌سه‌لم له سه‌ر بووه و ابووه و ابووه ناچار خوّم کردووه به پۆلیس.» ده‌لی: «ده‌باشه شه‌رته من نه‌جات بهم.» و نه‌جاتیده‌دا.

قانع و ده‌هۆل و زورنا

کاک نه‌یوب محهمه‌دزاده گنپرایه‌وه و فرمووی:

هاوین بوو، له لای دایره‌ی کشتوکان له مه‌ریوان، بو ئیشیک چووین بو دیتی سیف. خه‌لکی دی هه‌موو له ده‌شت و ده‌ر بوون. ده‌نگی ساز و ده‌هۆل ده‌هات، ئیمه پیمان وابوو شایب و زه‌ماوه‌نده، چووین به ده‌نگی ساز و ده‌هۆله‌وه، که دیمان مامۆستا له ناو میحرابی مزگه‌وته که دانیشتووه ده‌ستی ناوه‌ته ژیر چه‌ناگی، چووه‌ته ناو فکر و هینه ده‌نگی ساز و ده‌هۆله که کاری کردووه ته سه‌ری که ناگای له رویشتی ئیمه نه‌بوو، ته‌نیا هه‌ر مامۆستا بوو، که‌سی تری لینه‌بوو. دانیشتین تا سازه که ته‌واو بوو، چوومه خزمه‌تی مامۆستا و عه‌رز مکرد: قوربان چۆن نیجازه‌ت داوه له ناو مزگه‌وتدا ساز و ده‌هۆل لیده‌ن؟

۱- عه‌سکری نیجباری و عه‌سکری ئیختیاری هه‌بوو. عه‌سکری نیجباری که نه‌بوو به زۆر خزمه‌تکا. وه‌ک دهوری رماشا. عه‌سکری ئیختیاری خۆیان نه‌چوون. مه‌عاشیان توژیک زیاتر بوو. به‌لام پۆلیس که بۆ خۆی ده‌بوو به پۆلیس.

فهرمووى: نهمه كهلهپوورى نيمهيه و زور پيروزه، وهكو
 نهو مزگوتسه پيوست و موقهدهسه. دهبي ريزى بو
 دانين و نههيتين بهوتى. پاشان عهرزمکرد: قوربان تو
 ملت باريكه و رهشقى و جامانهت تيكه لكردوه، بو
 سهرت قورس نييه؟ فهرمووى: جامانه كم هى سورانه و
 رهشتيه كه هى گوران، تيكه لكردوون، دهبي سوران و
 گوران وهك جامانه و رهشتيه كهى من به يه كدا بئالتين و
 له يهك جيا نهبنهوه.

قانع و كه پرى ۳۰۰ كۆله كه يى

حاجى حههه على (لامركهزى) گپرايه وه فهرمووى:

خوالىخوشبوو «شيخ قادرى شيخ كهريم» له «راوگان»
 كه پرى ده بهسقى له سهر (۳۰۰) كۆله كه، زور كس بانگده كا
 بو دهعهه تيك، يه كى لهوانه ماموستا قانع دهبي، كه ديتيه
 كه پره كه و تماشاى بهر بلاوى و جوانى كه پره كه ده كا و پالدهدا
 به كۆله كه يه كه وه. شيخ ده چى بو لاي و دهلى: قانع بو خاترى
 خوا وازم لى يتيه. نهو يش ده فهرمى: زور چا كه به لام نهم هه موو
 مه سره فه نه گهر بتاردبايه بو خه لكى هه ژارى نهم ديئانه چا كتر
 نه بوو؟ نهو يش ده فهرمى: چا كتر بوو، به لام تو واز يتيه. ماموستا

پارچە شىعەرىك دەنوو سى كە بە داخەوہ لە بەر پىرى لە بىرم
چو وەتەوہ.

قانع و سوڤى و دەرويش

مامۇستا لەگەل خەلكى سادە و ساكاردا كە پىيان
دەوتن سوڤى و دەرويش و زۆر لە خوا ترس و كەردەوہ
چاكبوون بە دلئىكى ئاوەلاوہ دەژيان. نە پىي دەوتن كافر
و نە بە خراپى دەزانين و بو تىگەياندن يان لەو شتانه كە
بە ناوى دىنەوہ هاتوونەتە ئاراوہ و دژى بەرژەوہندى
هەژاران بوون زۆر بە ئارامى خەرىكبوو. لە كاتىكدا لە
دىي «كال» بوو دەفەيك دەدەرىت و دەلەين شەھيد بوو.
مامۇستا بە دەفرەنەكە دەفەرموئ: تۆ خەليفەي، يا
ديوانە؟ دەلى: ديوانە. دەلى: دە باشە موسلمانيشى.
دەلى: بەلى. دەلى: دەي تۆ ئەو دەفەت دەرانند و كافر نىست.
چونكە كەسى شەھيد بكەرىت دەبى كافر شەھيدىكردبن.
جا بو خەلكى شەھيدەكاتەوہ پلە و پاىەي شەھيد چىيە و
ئەمجا كى شەھيدە و پاشان دەلى ئەو دەفە پىستى بزە.
دەپرى، يا نەدەرى خىر و شەپرى بو دىن نىيە.

۱- كال دىيەكى خەنجەلانەبە لە بەبنى كالى سەر و رىخەلاندا، ۸۰ مائە و سەر بە ناوچەي
مەريوانە.

قانع و دایره‌ی تهموین

ئوسا نه‌حمه‌دی خه‌یات (له‌مه‌له‌بجه) گنپرایه‌وه و فهرمووی:
 له‌خوار قه‌یسه‌ریه‌که‌ی حامی‌به‌گه‌وه قه‌یسه‌ریه‌ک هه‌بوو، کرابوو به‌
 دایره‌ی (تهموین)، له‌لایه‌ن حکومه‌تموه‌جۆیه‌کی کۆنی نه‌سپێ تیدراوی
 تیدا دابه‌شده‌کرا. مامۆستا کرابوو به‌کاتب له‌و دایره‌یه‌دا، چونکه‌ ژن و
 منداله‌که‌ی نه‌هینا بوو، به‌شه‌وان له‌مالتی (حلمی) ده‌نووست. منیش
 هاتوچۆی مالتی حلمیم ده‌کرد و به‌م بۆنه‌یه‌وه له‌گه‌ل مامۆستادا
 دۆستایه‌تیم هه‌بوو. رۆژێک چوومه‌خزمه‌تی، میژیک له‌به‌ر ده‌میا دابوو،
 له‌پشتی میژه‌که‌وه دانیشتیوو کاغه‌زێکی به‌ده‌سته‌وه بوو فهرمووی: ئهم
 کاغه‌زه‌ شیعریکم له‌سه‌ر نووسیوه، ها بیده‌م به‌تۆ. منیش وتم: من
 خوینده‌وار نیم، فهرمووی: بیده‌ به‌که‌سیکی خوینده‌وار با بینخوینتیه‌وه
 بۆتو له‌به‌ریکه‌. منیش دام به‌کاکم، خوینده‌وار بوو، شیعره‌که‌ی بۆ
 خویندمه‌وه.

قانع و دیواخان

به‌ریز کاک شیخ مه‌حمود برای (حلمی) گنپرایه‌وه و فهرمووی:
 جارێکیان له‌که‌هوتۆس کابرایه‌کی سوار به‌جلوبه‌رگینکی
 جوان و ریکوپینک دی و له‌مامۆستا ده‌پرسی، ده‌لین له‌و ناشه‌دا
 ناشه‌وانه. ئه‌مویش ده‌روا بۆ لای، که‌چاوی پێ ده‌که‌وی هه‌موو
 گیانی تۆزایه‌ ده‌لتی: تۆ قانعی؟ ده‌لتی: به‌لتی. ده‌لتی: من له‌

که‌ر کوو‌کموه بو لای تو هاتووم. قانع ده‌لی: به‌خیر بییت، ئیسته
 ناشه‌که ده‌وستیتیم و ده‌چینه‌وه بو دیوه‌خان. ناش ده‌وستیتی،
 ده‌چنه‌وه بو مال، کابرا تماشا ده‌کا چوار دیواریه‌ک به‌که‌ته‌ک
 هه‌لچنراوه و له‌وحی ته‌نه‌که‌ی به‌سهدا دراوه، له‌جیاتی ده‌رگا
 ده‌ر مه‌نجه‌ته‌یه‌کی پتویه‌یه. لیسته‌ی خواردنی هه‌فته‌ی به‌ده‌ر
 مه‌نجه‌ته‌که‌دا هه‌لتواسیوه، تماشا ده‌کا نانی نیوه‌رۆی ئه‌و رۆژه
 (۲) هیلکه‌ و نایکه‌. که‌ کابرا تماشا ده‌کا ده‌لی: ئه‌مه‌یه
 دیوه‌خان و ئه‌مه‌یه خواردنی نیوه‌رۆ؟ ماموستاش ده‌لی: کاکه‌ تو
 بو نار‌ه‌ه‌تی؟ من ده‌بی نار‌ه‌ه‌تم. یه‌کی له‌ هیلکه‌کان ده‌بی
 بده‌م به‌ تو.

قانع و ئه‌فه‌ندی

ماموستا هه‌ر کات شتیکی ناشیرینی دیبی، خیرا بو
 پیشاندانی ئه‌و ناشیرینییه‌ به‌ خه‌ک، هاواری لی به‌رز بووه‌ته‌وه.
 ئه‌فه‌ندی به‌ له‌به‌ر کردنی چاکه‌ت و پانتۆل به‌سه‌ر خه‌لکی
 هه‌ژاردا فیزیانکردوه و جله‌ کوردییه‌کانیان له‌بیر چوه‌ته‌وه،
 ته‌نانه‌ت زۆریان داب و نه‌ریتی عه‌ره‌به‌کانیان گرتوه، یا وه‌کو
 غه‌ربییه‌کان خۆیان نیشانداده. ناشوگری نه‌بی ئه‌وه‌ته‌ ئیستاش
 به‌ جلی غه‌یره‌ کوردییه‌وه فیز ده‌کری و پئی ده‌لین جلی
 (په‌سمی) و ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر فلیمی‌ک دروستبکریت جلی کوردی
 ده‌کریته‌ به‌ر چایچی و ده‌رگاوان و نو‌که‌ر عه‌ره‌بانه‌چی و ... به‌

داخەوہ بە ناوی سەقافەت و رۆشنپەرییەوہ داب و نەریتە رەسەنەكان لە بێر بچنەوہ و كەسێك نەبە ھاوارێكى لى بەرز بێتەوہ. ئەو تە لە كوردستانى ئەو دىودا حكومەتێكى كوردى چەند سالە لە سەر دەورە. كە زۆر بە داخەوہ بەرنامەییەكى ئەوتوى بۆ ھێشتنەوہى فەرھەنگى كورد نەبە، كچ و كور شاناژى بە جلوبەرگى جۆراوجور و تەسك و تروسك و ناشیرینی رۆژئاواوہ دەكەن، پاش ماوہییەكى تر زمانەكە شەمان لى نامۆ دەبێت، تەنانەت لە سایەى دەسەلاتدارە كوردەكاندا ناوی كوردیش نامینی، ژيانى كوردانە عەیب دەبێ، چیشتى كوردى عەیب دەبێ و ... ھتد. دەبوايە ئەم دەسەلاتدارانە بیریان كرايەتەوہ بۆ بەدەستھێنانى ئازادى بۆ ھێشتنەوہى ژيار و كەلەپوور و ئەو ھەموو بايەخە كە كورد بوویەتى و ھەیتى، سەنەت و زانست و تەجربە فیڕ بێن. جا سەیرتر لەو ئەوہییە كەسى ھاوار بەرز كاتەوہ كاكە ئیمە لە ھەموو بواریكدا دەولەمەندین. ئیمە پێشینیەمان پەرسنگدارە، ئیمە ئەمە بووین و ئەوہ بووین، خیرا دەلین بیری كۆنە، كۆنە پەرسیتیە. لە دلسۆزان داواكارم ئەو خیر و بەرەكەتەى كە بە بۆنەى زانستەوہ دنیای گرتووەتەوہ، ئیمەش فیڕى ئەو زانستە بێن، ئیمە خۆمان لەگەل بايەخەكاندا بگونجینی نەك لەگەل بیبايەخیدا. كاك شیخ مەحمود گێرايەوہ و فەرمووی:

جارێكیان قانەق پانتۆلیك لە پێدەكاو لە سەر كەوشەكانى كە پێیان دەگوت جاش كەوشو لە لاستیک دروستكراو، بە

ته‌باشیر نووسیبووی قانع (نه‌فه‌ندی). نه‌فه‌ندییه‌کان زۆریان
 پیناخۆشبوو، شکاتیان لیکرد، که گویا سووکایه‌تی به نه‌فه‌ندی
 کردوه. بردیان بۆ لای مودیر ناحیه، به‌لام مودیر ناحیه
 ده‌بناسی و زۆر ریژی لیگرت و به‌ریدا.

قانع و پینه‌چی

ئوسا نه‌حمه‌دی خه‌یات گنپرایه‌وه و فه‌رمووی:

که‌موشه‌کانی دراپوون. چوو بۆ لای پینه‌چی، بۆی پینه‌بکا.
 پینه‌چییه‌که‌وتی: مامۆستا ببووره‌به‌خوا پینه‌م نییه‌بیده‌م له‌پیلاره‌کانت،
 بائیشه‌تلا بنێرم پینه‌م بۆ بێنن، جا به‌سه‌ر چاو بۆت پینه‌ده‌کم.
 مامۆستاش فه‌رمووی: کاکه‌من پینه‌م پینه. تۆشه‌به‌ره‌که‌ی کرده‌وه و
 دوو سێ کولێره‌ی گالتی زۆر ره‌قی تیدا بوون، وتی: ئەم کولێرانه‌بکه
 به‌پینه‌ی که‌موشه‌کان، ئەها چهند مه‌حکه‌من. پینه‌چی وتی: جا مامۆستا
 ئەمه‌نانه و چۆن ده‌بی به‌پینه؟ وتی: کاکه‌هه‌قت نه‌بی، چونکه‌خوا ئەم
 کولێره‌ره‌قانه‌ی کرده‌وه به‌خواردنی من، منیش ده‌یانکه‌م به‌پینه‌ی
 که‌موشی دراووم.

قانع و نان و تری

دیسان کاک شیخ مه‌حموود گنپرایه‌وه و فه‌رمووی:

زۆر جار نیوه‌رۆ ده‌هاته‌مالتی حیلمی برام. رۆژنیکیان له‌به‌ر
 چاخانه‌ی باقیدا جامیکی دانابوو هیشوو به‌ک تری تیاوو، دوو

نایشی خستبووه سهر رانی، له گهل یه کئی له کوره کانی
خه ریکبورن ده یانخوارد. منیش لیم پرسی: ماموستا نه وه چیه؟
فرمووی: کاکه مه گهر خوا نه یفرمووه:

دروستتانئه کهم بۆ سهیر و گۆ بهن

بۆ خزمه تکاری بیای دهلهمه

قانع و خوا حافیزی

حاجی نه نوهری تووته قاجی گپرایه وه و فرمووی:

له تووته قاج هاته مالمان و فرمووی: پیم وایه نه
نه خوشییه نه خوشیی دوایییی، زورتان زه جه تکیشاوه
بۆم، هاتم خوا حافیزی یه کجاریتان لیکم و ده مهوی نه
دهوروبه ره بگه ریم تا کوئ بگم له هه مووان خوا حافیزی
بکم. نیواره چو وین بۆ مزگهوت خه لکه که زوریان پی
خوشبوو، هه موو هاتن به بیره وه فرمووی: براكانم
لووتم رۆشن، خو ناشوکری نه بی چاوم نابینی، نهو شهوه
دانیشت و به یانی چوو بۆ مالتی شیخ مه موودی قه لبه زه،
لهوی نه خوشییه که ی زورتی بوو. سواری هیستریکیان
کرد و بردیان هه. شمش روژی پینه چوو خه بهر هات
کۆچی دوایی کردوه.

قانع و نه داری

ديسان حاجی نه نوهری توو ته قاچی گيڙايه وه و فهرمووی:
مانگايه کی هينا بۆ مالتی ئيمه. فهرمووی: نه م مانگايه م
بۆ به خيۆ کهن. نهو کاته مالتی له «دهره ميانه» بوو،
ئيمهش مانگا کهمان به خيۆ کرد و ههر نههات بۆی، پيم
وابوو له ماوهی نه م سنی سالتدا جينگا و ريگايه کی وای
نهوو بيپاته وه تا خۆی به خيۆ بيکا.

قانع و وشکه سائی

ديسان حاجی نه نوهری توو ته قاچی گيڙايه وه و فهرمووی:
سالتنيکیان بيپارانی بوو. ناشه کهی نووستبوو. لييان
پرسی: مامۆستا حالت چۆنه؟ فهرمووی:
باران ناباری ئاشم ناگهړی
کوتهک له برسا وهک سهگ نهومړی
نه مننه له جاران زياتر ديوه
حاکه له ترسا حالی په شيوه

قانع و نانی نيومړۆ

ديسان حاجی نه نوهری توو ته قاچی گيڙايه وه و فهرمووی:
دهور و بهری سالتی (۱۹۵۸) بوو. له گهڼ بورهانی کوریدا
ليره دا خهريکبوو هۆدهيه کی ده کرده وه. من و خواليخوشبوو

حاجی تایه ربه گی برام به بهره میاندا دههاتین، ماندوو نه بوومان
 لیکردن، کاکه م فرمووی: ماموستا تو ئیستا ده بویه زور
 خوشحال بوویتایه. نه م قیره قیره و نه م بژی پروخیتیه زور
 پنخوشبوو، نه مه ویستی تو بوو. ماموستا فرمووی: بوچی تو
 پیت وایه من شیووعیم؟ نا، کاکه من شیووعی نیم. شیووعی
 دهلی قانع هی منه، پارتی دهلی قانع هی منه، ههروهها
 حزبه کانی تریش، دهلین هی منه. فرمووی: بینهو پیکهوه نانی
 نیوه رۆ بخۆین، جا فرمووی: یه کئی نار بینئی و یه کئی پووش بینئی
 و یه کئی ناگر بکاتهوه، منیش ته ماته که ده جنم. ماموستا عادهتی
 وابوو ئیشی به خه لک نه ده کرد و خۆی دانیشیت و ناوا
 ته ماته که مان لیناو و پیکهوه نانی نیوه رۆمان خوارد.

قانع و خوینه ریکی شیهره کانی

کوهی حاجی تایه ربه گ له زمانی مامه یهوه گپرایه وه و فرمووی:
 جار یکیان له گه ل من هات بو سلیمانی بو ئیشیکی من، زور
 ریزیان لیگرت و چووین بو گه ران. چاومان کهوت به گه نجیک،
 کتیی «گولالهی مهربان» ی به دهسته وه بوو ده بخوینده وه، زور
 به تاسه وه ته ماشایده کرد. من و قانعیش به سه ر سه ریه وه وه ستا
 بووین. من پرسیارم کرد: قانعت دیوه؟ وتی: نه وه لا خۆزگه
 ده مدی! منیش وتم: نه گه ر بیینی چی ده که ی؟ وتی: ره نگه له

خوشیدا بمرم. وتی: تۆزی سهرمان نایه سهری و پاشان وتم
 نهوهی له‌سهرسهرت وه‌ستاوه قانعه. سهری بهرز کردهوه وتی:
 تو قانعی؟ مامۆستاش فهرمووی: به‌لتی. وتی: بریا نه‌مدیایه.
 مامۆستا خیرا فهرمووی: جا کاکه تو ده‌تویست چاوت به چ
 په‌یکه‌ریک بکه‌وتایه؟ جا کوره‌که سهری داخست و مامۆستا زۆر
 لوتفی له‌گه‌ل کرد.

قانع و لیستی خواردن

دیسان حاجی نه‌نوه‌ری توتته‌قاچی گنیرایه‌وه و فهرمووی:
 مامۆستا له‌ کاتیکدا مالتی له‌ که‌ولتۆس بوو له‌ ماله
 شرپ و ناخۆشه‌که‌یدا جه‌دوه‌لیکی خواردنی رۆژانه‌ی له
 سهر ده‌رگا‌که‌ دا‌کو‌تابوو. به‌م جه‌وره: شه‌مه: ساوار.
 یه‌کشه‌مه: دۆینه. دووشه‌مه: ترخینه. سیشه‌مه: شوربا.
 چوارشه‌مه: تۆله‌که^۱. پینجشه‌مه: دۆینه. جومه‌مه: نه‌گهر
 بوو گوشت، نیواره‌که‌شی تۆله‌که، نه‌گهر شیخ
 مه‌جوودی نه‌مر میوانم بی‌ت ده‌بی تۆله‌که‌ بخواست و ههر
 که‌سیش له‌ رۆژی گوشته‌که‌دا هات نه‌وه‌شانسی
 خۆیه‌تی.

۱- گیابه‌کی خواردنه‌که‌ زیاتر له‌ کوردستانی عێراقدا هه‌یه و له‌ کاتی شینبوونیدا له‌ سهره‌تای
 و مرزی به‌هاردا ده‌پکولینن و ده‌په‌خۆن، که‌لای پانیشی ده‌که‌نه‌دۆلمه.

قانع و پوله تهياره

ديسان حاجي نه نوهره ي توو ته قاچي گيڼرايه وه و فهرمووي:

له سالي (۱۹۴۸) ۱۵. هاته مالمان له توو ته قاچ.

دانشستين و کاکم، حاجي تايه ربه گ، پرسيار يکرد:

ماموستا دنيا له چيدايه؟ — عهبدوالله به گي حسين به گ

ناموزاي باو کمبوو، خاوه ني ملکي دور و بهري هه له بجه

بوو — ماموستاش فهرمووي: نه وه تلا من نه مه به دل نيه

پيم خو شه شه پريکي وا روو بدا که پوله تهياره و کو

ريشو له بهم ناوه دا بيت و بچي. دهو له مه ند و فقير وه ک

يه ک لي بقهومي. جا منيش په لي نه مه و کو ته ک و

خه نجر بگرم، بري کولي ره ي ناشه که ي خو مان له گل

خوم بهرم و بلتيم ده سقي عه به ي حسين به گ....

قانع و مالانه ي مه لايي

حاجي قادريه گ گيڼرايه وه فهرمووي:

دوو پياوم لايون که پيان دهو تن دهرويش بايز و نه وراني،

جا دهرويش بايز و نه وراني مالانه ي مه لايي ماموستايان نه دابوو.

روژيک من و ماموستا و کاکم همه خان به گ

دانشستبووين، باسي ژباني ماموستا و مه لايانه کرا.

فهرمووي:

من که عاصمه برسی و بینانی

سهری بایزید به هنگ نه وپانی

پیم وایه نهم شیعره لهو شیعره فارسی به وهر گراوه که دهلی:

چون راضی شدم من به نان جو

خاقان برود سرش به خسرو

قانع و کووپه‌ی خالی

دیسان حاجی قادر بهگ گپرایه وه فرمووی:

سالتیک پیش جمهوری، مالتی له نهوی بوو. فرمانی گرتنی بو

دهر چوو بوو، نیمه شارده بوومانوه. زورمان خوشده ویست.

جمهوری هاته به ره وه، فرمووی: کیچ زوری بوم هیاوه، با بجم

بو قهلبهزه. نیمهش عهز زمانکرد: هموو جیگایهک مالتی خوته!

رؤیشت بو قهلبهزه و دهستیگرد به مالکردنه وه. من و

براده ریکم رۆژنکیان چووینه خزمهتی و بورهانی کوری و له گه

کریکار یکدا خهریکبون «خهنهک» ای مالتیان ده دایه وه. نیمهش

له مالتی «حاجی شیخ مه جوودی قهلبهزه» بووین، له خزمهتی

مامؤستادا، بورهان هات، وتی: باوهر، له خهنهکه که دا

کووپه به کمان دۆزیوه ته وه. رهنگه پر بی له پاره، نیمهش چووین

و رووبه خهنهکه که دانیشتین. نهوان دهستیانکرد به خالیکردنی

۱- په یکنی، له وشعی ... خهنهک موه هاتووه، که وشه به کی عه ره بییه.

ده‌وروبه‌ری کووپه‌که، تا ده‌ریانه‌ینا، که تماشامانکرد تۆزئی خۆله‌که و خه‌لتۆزی تیدایه. مامۆستا سه‌ری به‌رز کرده‌وه و وتی: خویا نه‌ده‌بوو پر بئی له لیره و شتی وا.

قانع و خۆشاردنه‌وه

دیسان حاجی قادر به‌گ گێرایه‌وه و فه‌رمووی:

دوو سی مانگ پێش جه‌هووری، مامۆستا له نه‌وی له مالی ئیمه‌ بوو رۆژێک عیزه‌ت به‌گی برام چوو بوو بۆ خورمان، له لای ئاوه‌که‌ی «ریشین»¹ توشی مه‌ئموور مه‌رکه‌زو چه‌ند پۆلیستیک بووبوو. مه‌ئموور مه‌رکه‌ز پرسیبووی: قانع له‌وییه؟ عیزه‌ت به‌گی برام وتبووی: نه‌خیر، له‌وی نییه. مه‌ئموور مه‌رکه‌ز بردبوویه لاری و وتبووی: هاتووین بیگرین، تۆ بگه‌رپۆه، نه‌گه‌ر کتیب و شتی وای هه‌یه، بیشارنه‌وه و خۆشی چه‌شار بده‌ن با نه‌یگرین. عیزه‌ت به‌گی برام خیرا گه‌رایه‌وه و مه‌سه‌له‌که‌ی به مامۆستا وت. پاشان به مامۆستای وت خۆت بچۆ بۆ مالی چه‌مه‌سه‌عی به‌گی برا‌زمان له‌و سه‌ر، بۆ خۆت دانیشه و خاتوو ئه‌منه با لیره بئی. بوره‌انیش له مال نه‌بوو، هه‌رچی کتیبی هه‌بوو شاردمانه‌وه و کاتی مه‌ئمووری مه‌رکه‌ز گه‌یشه به‌ره‌وه چوو به ده‌میه‌وه و بردی بۆ مالی مامۆستا قانع. وتی: ئه‌مه خاتوو ئه‌منه و

1- گوند و سه‌یراتگه‌که له بناری شارحزور.

ماموستاش له مال نیه سی چوار رۆژه دیار نیه. وتی: دهبی من به زبانی نیه وه وه لایمی حاکمی ههلهجه و دهستوری سلیمان بدهمهوه. جا دواى رۆیشتی مهئموور مهر کهن، ماموستا گهرايهوه، لای ههموو کس خوشهویستوو، ههموو کس حازر بوو فیداکاری بو بکات.

قانع و لبار

حاجی سالاری کوپی حاجی نامیق گهرايهوه فهرموی:

ماموستا مالتی له سهیدساق بوو. رۆژیکیان ماموستا هات بو لای غهریب بابل که پیای همهسهعی به گ بوو، وتی: غهریب با برۆین بو لای شیخ عهبدولکههریم، هاتوو و له مالتی حاجی همه کههریم میوانه. بهلام دهبی به لبار له گهلم بیت. پیکهوه چوون بو نهو بهری پرده که بو مالتی حاجی همه کههریم. که رۆیشتنه لای شیخ زۆر ریزی له ماموستا گرت. زۆری پیخوشبوو. که چوو بو لای، وتی به دهرویشه کانی، هۆده که چۆلکهن و له گهلم ماموستا کهوتنه گهتوگۆ. قسهی زۆریان کرد. وهختی خواحافیزی، شیخ دهستی کرد به باوله کهیدا فهرموی: نهه قاته لهندهنییه له خزمهتدا بیت. وتی: نامهوی. شیخ زۆر ههولیدا که هۆی نهویسته نه کهی بزانی. پاشان ماموستا فهرموی: نهه قاته کراسی دهوی، فهقیانهی دهوی،

کهوشی دهوی، جامانهی تازهی دهوی، نه گینا پیم ده تین تماشاکه
 نم کابرایه بهو قاته لهنده نییه وه چون بیکهوش و کراس
 ده گپری. شیخ فهرمووی: ده باشه نه مهش (۳۰) دینار خوت
 نه وانش تهرتیکه. شیخ زور تکایکرد. ماموستا وهری گرت و
 فهرمووی: ناخر من ره فیم هیه. شیخ قوتوویه کی جوانی دا به
 غریب. ماموستا فهرمووی: بریار بوو تو به لبار له گه تم
 بیت. نیسته قوتووه که، سره کهی بو من و زیره کهی بو تو.

قانع و مالگردنه وه

دیشان حاجی سالار حاجی نامیق گپرایه وه و فهرمووی:

ماموستا له سهی سادق له (زهوی) ی باو کم دا
 خهریکبوو خانووی دروسته کرد. له گهل باو کم چوین
 بو سر زه وینه که، باو کم فهرمووی: نم زه ویه هی منه،
 بوچی بیس و کرین دهیکه یته وه؟ ماموستا فهرمووی:
 دابهزه نیسته قسه ت بو ده کم. باو کم دابهزی و
 ماموستا فهرمووی: دوانزه پهنجایی بده با بیده م بهو
 کریکارانه، چاکبوو خوا ناردیق، نهمده زانی چی بکم بو
 پاره ی نم کریکارانه. باو کم (۱۲) پهنجایی دا و پاشان
 فهرمووی: منیش نه وه ندهم ده کهوی. باو کم زوری
 پینخوشبوو.

قانع و چای به سئلك

ديسان حاجی سالار گئيرايه‌وه و فهرمووی:

مامؤستا ناشه‌وان بوو له ناشه‌که‌ی سه‌ریاوه‌ره. له‌گه‌ل شیخ
سمایلی که‌ولتؤسدا پئیکه‌وه بوون. دوو بار گه‌غمان برد بیه‌ارین.
فهرمووی: باره‌کانتان بخه‌ن و دوو روژی تر پئیه‌وه بو ناره‌که.
بانگیکرد شیخ سئلك چای پئیه‌ بیکه‌ نه‌و قوریه‌ بویمان له
کاتی‌کدا ته‌نیا بو ژه‌میکیش چاییمان نه‌بووه.

قانع و چاپی کتیبه‌کانی

ديسان حاجی سالار گئيرايه‌وه و فهرمووی:

جاریکیان شیخ عه‌بدولی سه‌رکان و نه‌جه‌دبه‌گی سه‌ردؤش
له‌ ماتمان بوون. مامؤستا قسه‌ و باسی زوری کرد. من چووم
ئاری ده‌ستتوژیتم بو هی‌ئا و ده‌ستتوژی گرت و فهرمووی:
خۆزگه‌ نه‌مردمایه‌ تا نه‌و کتیبانه‌م هه‌موو چاپکردنایه‌، می‌شکی
هه‌موو روله‌ کورده‌کان و ئیوه‌یشم پر بکردایه‌.

قانع و یه‌ك سائی تر

کاک جه‌لالی کوپی حاجی تایه‌ریه‌گی تووته‌قاچ له‌ زمانی
باوکیه‌وه گئيرايه‌وه و فهرمووی:

به‌ نه‌سپ و ده‌مانچه‌ و برنه‌و و ستارخانی و به‌
سواری نه‌سپیکه‌وه له‌ سه‌ر مله‌که‌ی که‌هولتؤس

تووشیووم، جلیکی شر و شوتلی له بهر بوو، کتیی به دهستهوه بوو، وتم: ده‌لتیی زبان و فیکرم نه‌وه‌یه و وا ده‌کنم، ئیسته نه‌وه‌ته من ده‌ره‌به‌گم و ده‌ولمه‌ند، نابهم وه‌زه‌وه که نه‌مینی ناده‌ی چیت پیده‌کری؟ وتی: تایهر گیان دابه‌زه با دانیشین و ده‌ستمانکرد به قسه‌کردن. فهرمووی: گوئگره، یه‌ک سالی ترم لی بخایه‌نی جا تیده‌گه‌ی من چی ده‌لتیم. جا نه‌و ساله سالی ۱۹۵۷ بوو که له (۱۹۵۸) دا نه‌و به‌زمه هات به سهردا. جا مامؤستا ده‌یزانی دنیا چه‌نده له نالو‌گۆردایه.

قانع و فیئل له فرۆشتندا

حاجی عه‌لی تووتنفرۆش گنیرایه‌وه و فهرمووی:

مامؤستا ته‌ماته‌ی بۆ فرۆش کیریوو، من بۆم ده‌فرۆشت. نه‌و رۆژه نه‌فرۆشرا و بۆ به‌یانی دامنابوو بۆ فرۆش. ژنیک هات، پرسی: نه‌م ته‌ماته تازه‌یه؟ وتم به‌لتی. مامؤستا خیرا وتی: درۆ ده‌کا هی دوینییه. منیش وتم: بۆ وا ده‌لتیی؟ ناخر نافرۆشری. فهرمووی: خوا خۆی رزقم نادات و ده‌ته‌وی به درۆ و به خه‌لك خه‌له‌تاندن رزقم بی، من هه‌رگیز بۆ پاره درۆ ناکه‌م و خه‌لك ناخه‌له‌تیم.

قانع و دواروژ

ديسان حاجى على گيڤرايهوه و فهرمووى:

جاريكيان له خزمهتي ماموستادا بووم، فهرمووى:
على كه چهل چى لهم وهزعه دهزاني؟ منيش عهرزمکرد:
قوربان هيچ. فهرمووى: علىه روژيك دهبي لهم دهشتي
شاره زووره دا تهياره دهنيشيتهوه، خهلك سوار دهكا بو
نهرىكا. نير نازام ئيمه دهمين، يا نه.

قانع و جمهورى عراق

كاك يونسى بانى بنوكى گيڤرايهوه و فهرمووى:

مالي له بانى بنوك بو، روژي فهرمووى: با بچين بو
سهيران و گهران. چووين بو پشت دى بانى بنوك. له
جنگايه كدا كه پى دهلين «كانى دارمازوو» لهوى
دانيشتين. ماموستا فهرمووى: نهم جمهوريه چون ديه بهر
چاوت؟ چى لى دهزاني؟ منيش عهرزمکرد: باشه،
حوكمى شايهتي لابر دووه، كورد چاكدهبي. فهرمووى:
نه گهر تو بوويته نه ندادازار و شاخى سوورينت كونكرد،
نهم جمهوريهش بو كورد چاكدهبي و مالي ده داتى. كاكه
نهم جمهوريه خوى به دهست چهوسينهرانهويه،
چهوسينهر چون بو چهوساوه چاكدهبي.

قانع و دوونان

ديسان حاجی علی تووتنفرۆش گيپرايه وه و فرمووی:

مامۆستا جارنيکیان له «کهولتۆس» وه دهيهوی بچی بو «شانهدهری». له رینگه دا تووشی ژنیك دهیی بو ناو ران دهچی. دهلی: داده نانت پی نییه، برسیمه؟ دهلی: با. کۆله کهی ده کاته وه دوو نانی پیدهیی دهیدا به مامۆستا. مامۆستا نانه که ده خوا. دهیهویت له ژنه که خوا حافیزی بکا، دهلی: رووی باوکی خۆت ره شبی و به قوزه لقورتی خۆتبی. دهلی: نه وه چیه خالتۆ؟ دهلی: نیسته ده چیه لای شوانه که و دهلی: نانت پییه؟ دهلی: نه وه لا، رووی باوکی نه و کابرایه رهش که خواری و به قوزه لقورتیی. من هر له نیسته وه ههقی خۆم کرد وه. ژنه که دهلی: خالتۆ تو مامۆستا قانع نیت؟

قانع و داگیر کردنی زهوی

مامۆستا هینده سهخی و خوشه ویستی خه لکبووه هیچکهس له ناستی نه ودا خۆی به خاوهنی هیچ نه زانیوه. شیخ قادر له سهی سادق گيپرايه وه و فرمووی:

جارنيکیان له سهفر هاته وه که تماشام کرد، مامۆستا له زهوی مندا که له بهر ماله که ماندا بوو، خهریکه مال ده کاته وه.

که منی دی وتی: قاله، دهموی لی‌ره‌دا مال بکه‌مه‌وه. منیش
 عمرز مکرد: زور جینگای شانازییه بو من که تو بهم زه‌وینه‌ی من
 رازی بی. داری زوریشمان هه‌بوو. ماله‌که‌ی کرده‌وه. پاش
 ماوه‌یه‌ک به جیه‌ه‌ه‌شت و رویشت.

قانع و تۆمه‌ت

دیسان شیخ قادر گنبرایه‌وه و فرموی:

مامۆستا رقی له زالم بوو، له‌وانه‌ش که دۆستی زالم
 بوایه‌ن. ده‌یوت له زه‌ویی خوادا که جووتیاره‌کان به
 ره‌نجی شانیان نارهدانیانکردۆته‌وه ده‌بی بو نیوه بدری به
 که‌سێک که هیچ ره‌نجیکی نه‌کیشاوه و ناره‌قی نه‌رشتوه.
 بری ساویلکه و نه‌زان له جیاتی پشتگرتن و ئافه‌رینی،
 ده‌یانوت شیووعیه. که‌چی قانع جگه‌ له خزمه‌تی گه‌لی
 کورد و چه‌وساوه‌کانی شتیکی تری نه‌ده‌وت.

قانع و پارێزگاری سلیمانی

دیسان شیخ قادر گنبرایه‌وه و فرموی:

مامۆستا پتی وتم با برۆین بو سلیمانی. منیش له خزمه‌تیدا
 چووم. چوونه سلیمانی و رویشتین بو لای پارێزگار، چوونه
 به‌ر ده‌رگا، مامۆستا جلیکی شر و جووتی پیلای لاستیکی له

پادا بوو، نه فنه ندییه ک له بهر دهر گای ژووری پاریز گاردا بوو، ماموستا پرسى: پاریز گار لیږه یه؟ وتى: بهلى. ماموستاش وتى: به یارمه تى. ویستی بچیته ژووره وه. نه فهندى وتى: برؤ خالتو، لاچؤ تڑى چی و پاریز گاری چی! قانع دهنگى بهرز کرده وه وتى: من ههر دهلیم نابى و به کار لای تو ناخویم و ناهیلن، نه وه هر دهلى وه ره.

به دهنگه بهرزه کهى ماموستا، پاریز گار له دهر گاو سه ری کیشایه دهرى، بزانی نه م قیره قیره هی کییه؟ که چاوی به ماموستا کهوت، خیرا هات به ده میه وه له بهر دهسته کهى تووره بوو. وتى: ههر نیستا دهر تده کهم نابى له سلیمانیشدا دانیشی. ماموستاش به دم قسه کردنه وه فهر مووی: بهلى، جا خه لک بلین قانع هینده ده سه لاتدار بوو، خزمه تکارى کی دهر کرد! وتى به کابرا برؤ چوار چا بینه. جا پاشان پیت دهلیم چی بکه. کابرا زوو رویشت، چوار چای هینا و ماموستا زوری لی کرد که خو شی دانیشت له گهل پاریز گاردا چا بخواته وه. پاشان له گهل پاریز گار که وته گفتوگو و باسی ژبانى. قانع. وتى: له زوو وه خه یاتم هدیبه نیشیکت بو بکه م. نیسته ته گبیرى کی چاکم بو کردووی، وه ره ده نخمه سه سر نیش. نیسته عه ریزه یه ک بنو سه بؤم، ده تکم به مودیرى شاره وانى سلیمانى و پاش مانگیك

عمریزه‌یه‌ك بنووسه، خانه‌نشینه‌كه‌م به‌ مووچه‌یه‌کی چا‌كه‌وه،
 هه‌تا ماوه‌ی ژیانته‌ مووچه‌كه‌شته‌ زۆر زۆره. نیته‌ چیه‌ ده‌وی!!
 مامۆستا‌ش فهرمووی: نافه‌رین، جا‌ نه‌مه‌ قسه‌ی تۆیه‌؟ تۆ پیت وایه
 من هه‌رچیم و‌تووه‌ درۆیه. نه‌ویش وتی: نه‌وه‌لا بۆ درۆیه.
 مامۆستا فهرمووی: ده‌ نه‌گه‌ر له‌گه‌ڵ جووتیار و کرێکار و
 وه‌رزیری کورده‌دا درۆم‌کردی، چۆن من به‌ تاقی ته‌نیا له‌ ناو
 نه‌واندا خۆم هه‌لاوتیم^۱، گوزه‌هانی خۆم چا‌که‌م و نه‌وان هیچ.
 خۆم به‌و مووچه‌زۆره‌وه‌ بجم به‌ نه‌فه‌ندی. ده‌بی جلی جوان و
 خانوو به‌ره‌ی خو‌ش و پیتلوی چا‌که‌ له‌پێکه‌م، نه‌وسا به‌
 چه‌وساوه‌کان چی بلێم؟ مه‌گه‌ر بلێم کاکه‌ من گه‌یشتم به‌ نان و
 پاره. ئیوه‌ش جه‌نابی پارێزگار خۆتان ده‌زانن هه‌رگیز من ئیشی وا
 ناکه‌م، نه‌و هه‌زارانه‌ جیناهیتیم. نه‌گه‌ر وا نه‌که‌م و وه‌کو ئیستا
 نه‌ژیم، له‌ بیرمه‌ده‌چیته‌وه‌ چه‌وساوه‌ زولتم لیکراوه‌کان چۆن
 ده‌ژین! مرده‌م زۆر چا‌که‌ره‌ له‌وه‌ی که‌ وته‌کانم له‌گه‌ڵ ژیا‌مه‌دا یه‌ك
 نه‌که‌ون. زۆر سوپاس، ناشه‌وانیه‌که‌م له‌ لا خو‌شتره‌ تا ژیا‌نی تیر
 و ته‌سه‌لی، که‌ چه‌وساوه‌کان هه‌موو ژیا‌نیکی وایان نه‌یه‌ت
 ده‌ته‌وی که‌لیمه‌ی قانع بکړینیت که‌ هه‌رگیز نایکړینم و به‌
 قوربانی شو‌ان و گاوانی کوردم.

قانع و میوانداری

مامؤستا زور سهخی و دل ئاوه لا بووه. هیئنده ههزی له میوانداری بووه. جارێک ریکنه که وتوووه میوانی دهستکهوتبێ و به تهنیا نانی خواردبێ. مهلا عه بدولای سهی سادق گنپرایهوه و فهرمووی:

جارێکیان له تهنیشت مامؤستاوه دانیشتبوم، فهرمووی با بچینهوه بۆ مالتی ئیمه، بردمیهوه. کاتی گهیشینه مال، بانگی کرده خیزانی: (سوؤی سلیمان) چیمان ههیه؟ مامؤستاژنیش وتی: مه گهر خبۆت لیستهی خواردنت ههلههواسیهوه؟ که تماشامان کرد نووسرا بوو چوارشه مه: پهتاته. دانیشتن پهتاته کهمان خوارد.

قانع و پیرهژنیکی

کاک هه مهی قادری ئیسماعیل خه لکی سهرناو گنپرایهوه و فهرمووی: لهوکاته دا که له کهولتوس بووه. پیرهژنیکی هاوسنیان هه بووه، ناوی..... بووه، هه موو شهوی له نیوه شهو بهولاره، ههتا هیزی تیدا بووه دهستیکردوو به نه لالا نه لالا. بهیانیه کیان قانع بانگیده کا،..... دهلی: بهلی. دوباره بانگیده کا..... دوباره و سی باره و زور بانگیده کا..... وهرهز ده بی و دهلی قوزه لقورت. ده بلی، بزانه چیت دهوی. کردبووی به دارێکا بۆ قانع، قانع دهلی: ئه ری دایکم تۆ ههرچی نیوه شهوه ئه وه هه موو

بانگه له خوا ده‌که‌ی خوات وهره‌ز کردووه، ئاخ‌ر مه‌گه‌ر خوا
گوئی له من و تو سووکر نییه؟ مه‌گه‌ر ناگای له خسه‌ی مار و
میروو نییه؟ تو ئهم قیره‌قیره‌ت له چیه و بۆچی ئهم عالمه‌ت
هه‌راسانکردووه.

قانع و قسه‌ی خوش

كاك نه‌حمه‌دی سه‌ی سادقی گنپرایه‌وه و فه‌رمووی:
له‌ به‌ندلیخانه‌ی عه‌مه‌اره‌دا له‌ گه‌ل حاجی نه‌حمه‌دی مه‌حموود و
حمه‌مینی خه‌لیفه‌ ماره‌ف و مه‌لا ماره‌فی گامیش ته‌په‌ گیرابوون.
میش سه‌رباز بووم له‌وی. هه‌موو رۆژی ده‌چووم بۆ لای كاك
بوهران. بۆ هه‌واتی، پێم وایه‌ له‌ (ئاخی)دا — كه‌ رۆژنامه‌یه‌کی
ئهو سه‌رده‌مه‌ بوو — نیشیده‌کرد، رۆژیکیان چووم، دیم مامۆستا
هاتۆتوه. كه‌ چاوی پێمكه‌وت، فه‌رمووی: نه‌حمه‌د، رۆژه‌ به‌رۆ
مشکی و جامانه‌كه‌م بۆ بینه، ئه‌وه‌نده‌یان ئازار داوم سه‌رم به‌
ئه‌نازه‌ی ته‌نه‌كه‌یه‌ك ماسیوه‌ و بایکردووه. هه‌ر كه‌س له‌ سجنی
ئهم حكومه‌ته‌دا بێت سه‌ری ده‌بێته‌ ته‌نه‌كه‌. زۆر نا‌ره‌حه‌تبوو، پێم
وايه‌ زۆریان ئازار داوو، به‌لام مامۆستا زۆر به‌ تاقه‌ت و بورده‌بار
بوو. كاك بوهران هات و شه‌ته‌كانی بۆ هێنا و وتی: بابه‌ گیان
خه‌فه‌ت مه‌خۆ، ئه‌مه‌ رینگایه‌كه‌ كه‌ خۆت هه‌لتبژاردووه‌ و ئه‌مه‌
ژیانی تۆیه‌ له‌ هه‌ر كوێ بێت. پاشان بوهران وتی: مژده‌یه‌كت

بدەمى. فەرمووی: بلى. وتى: لە مەيانی گەورە، چوار کەسيان
لە گەوادەکان رەمى کردوو. وتى: كى بوون؟ وتى: يەكيان
عوقەيلى بوو، يەكى تریشيان مولازم غەزال بوو، مامۆستاش
فەرمووی: بە لاچوونى چوار کەس وەزە ناگۆریت.

مامۆستا عەلى سەعادەتى، مامۆستای زانکۆکانى

شارى سنە گىرايهوه و فەرمووی:

مامۆستا عەلى سەعادەتى

من زۆرتر لە شەش مانگ لە شارە
جووانە کەى سلیمانى لە گەل مامۆستا قانەدا
بووم، پیکهوه ئەژياین، بىر و باوەرمان لە يە کتر
نەدەشاردەوه، بە راستى مامۆستا قانع مەرۆفیکى

میللى - مەزھەبى بوو، لە پال ئەوهدا گەلە کەى زۆر
خۆشەويست، دین و دینداریشى خۆشەويست. زۆر راست و
رۆشنبیر بوو، زۆر رقى لە ستەم و ستەمکاری بوو، جەماوەرى
هەژار و چەوساوهى زۆر زۆر خۆشەويست، لە ئینسانى
مورتەج و بە کریگىراو و خۆ فرۆش خۆشى نەئەهات. شایانى
باسە لەو سەردەمەدا کە مامۆستا قانع لە مەيدانى رامياریدا شۆرە
سوارینكى زۆر چالاکبوو، لە کوردستاندا کەمتر کەسیک هەبوو
سەرى لە سیاسەت و رامیاری دەر بچوايه، لەو سەردەمەدا
سەرانی حکومەت و نوکەر و چالاکاوخۆرەکانى دوژمنى

مامۆستا قانع کوناوکون به شوینیدا نه گهران، به راستی لهو
 سهردهمهدها نه گهر مامۆستا قانع له گهل سهرانی حکومهت و
 نۆکهره کانیدا سازشی بکردایه، له گهلایندا رینککه وتایه،
 ههرچی سامان و پارهی بویستبایه پینانهدا، به لام مامۆستا قانع
 بیتجگه لهوه به هیچ قیمهتی خۆی نهدهفرۆشت، زۆر زۆر رقی له
 ئینسانی خۆفروش و ناراست بوو.

باش باش له بیرمه لهو کاتهدا عهبدو لکههریم قاسم پیروز
 بوو، شیوو عیه کانی نهو سهردهمه ههلهپههین، دوو دهستمالهیان
 نهشه کانهوه و هاوار و دروشیمان بهرز نه کردنهوه، پیمان وا بوو
 مه دینهی فازله بۆ گهلی عیراق دروسته کا، به تایهت بۆ
 گهلی چهوساوهی کورد.

لهو کاتهدا مامۆستا قانع نهیوت هیزی به سهر به کههریم قاسم
 ههلهن و ههرگیز نهمانه نههاتوون بۆ خیری گهلان و کومونیزم و
 شیوو عیه گهری پینچهوانهی فهرهنگ و کهلهپووری گهلی
 کورده. له راستیدا مامۆستا قانع شاعیر و هۆنهرتیکی زۆر
 پایه بهرز و روشنبر بوو، ههتا ههتا یه دنیای شیعر و زانیاری
 شانازی پتوه ده کا. منیش بهش به حالی خۆم پارچه شیهریکم بۆ
 نهم شاعیره پایه بهرزه نووسیوه، نهوه ئیوه و پارچه شیهره که،
 دیاری شیوان ئاله کۆ که.

قانع و بووكى ئازادى

قانع سەرھانلەي عىشق و ئازادى

خەمخۆرى مىللەت پەيامى شادى

سەرگارموانى كاروانسەراي خەم

دۆسۆزى گەل و دوژمىنى سەم

دەروازەي بەرزى قەلەكەي ھەولير

ھەلۆي بەرزەھەر شيرى بەچكەشیر

قولەي دووھاجە شاخى بالانبۇ

كىوى ئارارات سەر لوتكەي شاھۇ

شیر و ھەئبەستت يادگارپيە

جىگاي شانازى كوردەوارپيە

قانع سەردەستەي ئازادپىخووزان

بەرزى بەرزەھەر شا بازى بازان

ئوستادى حقووق ئەلئەي وپراسەت

مامۇستاي زاناي زانكۆي سىياسەت

شیر و گۆرانى و ئاھەنگ و سازە

ھەمووى مۆژگارى و راز و نيازە

بووكى ئازادپت كەوتە لەنجە و لار

پەچراندى بەند و ئەلئەي ئىستعمار

گىز و كۆپى جوان لە پاي زىربار

ھەئبەركىيانە ھەموو بە يەكجار

بارۆلە كوردى بە جەپلە و شادى

بەخۆنى بۆمان بووكى نازادى

فەرموودەكانت جەن جانا ئەيە

جەندە شيرىنە جەن پياوانەيە

فەرمووت تانك و تۆپ لام ئەفسانەيە

بەندىخانە بۆم قوتابخانەيە

ئافەرىن لە تۆ قانەى ناودار

مەردى خەبات و شيرى كارزار

قانە مامۇستاي ئامۇزگارى

شانازى مىللەت بۆ يادگارى

ئافەرىن لە تۆ ھەزار ئافەرىن

قانە زانا مەردى دنيا و دىن

گيانى شيرىنم خزمەتگوزارە

خزمەتگوزارى گەلى ھەزارە

حالى كۇتا كە ئەم دەنگ و باسە

راى سەفەر دوورە قەسر و جەم خاسە

عەلى سەعادەتى

مامۇستا وەكولە شىعەردا دەستىكى بالاي ھەبوو، لە

پەخشانىشدا زۆر بە توانا و لىھاتوو بوو نووسراوى زۆرى بوو،

بەداخسەرە من نازانم چى نووسىووه و ئايا ئىستا مابن و لە

كوئىن، ھىندە دەزانم لەمىزوى كوردەوارىدا كىتیبىكى ھەبوو،

لەو كىتەبەوہ چەند جار بۇ رۇژنامە و گۇقارەكان مەبەستى نووسىيووہ، جا لىرەدا من دوو نمونە لەو نووسراوانە بىلەر دەكەمەوہ لە رۇژنامەى كوردستاندا بىلەر كراوہتەوہ. جا لەم دوو نمونە بچووكەدا دەردەكەوى چەندە لە مېژوودا لىزانە و پەخشاننووسىكى چۇنە.

ژمارەى چوارشەمە ۴ى گولانى ۲۵۷۵ى كوردى بەرانبەر بە ۴ى نوردىبەمەشتى ۱۳۴۲ى ك.ا. ۲۴ آورىل ۱۹۶۳ى ز. ژمارە ۲۰۴ى كوردستان كەلە پوورى نەتەوايەتيمان

يادى ئە كەسراوہ

كاتى كە دەستەلاتى ئارىيەكان سەر كەوت بە سەر ھەموو ھۆزەكانى خاومەرى ميانەدا، كەسرا، مەداينى دروستكرد و وشەى مەداين، وشەيەكى تازەيە و مەداين بە زوانى تازى جەمەى مەدەينەيە؛ چونكە كەسرا، ھەوت شارى كۇچان لەو جىگەدا، كە ئىستا پىي دەلئىن (سەلمان پاك) وە كردى بە يەك شار و كردى بە پاتەختى خۇى، بە پىي نووسىنى مامۇستاي بەرزى مېژوو زانمان (مامۇستا رەشىد ياسمى) گەرەككىكى ناو نا (كوردناباد) و لەو گەرەكەدا كۆشك و تەلارى شاھانەى رازاندەوہ بۇ خۇى كە ئىستاش تاقەكەى ھەر ماوہ و لە ھەموو جىھاندا بە تاقى كەسرا بە ناوبانگە، و چەند كىلۇمەترى لە شارەكەوہ دوورە. باغىكى دروستكرد كە ناوى نا (باغ داد) و بىلەر كەردەوہ، كە ھەموو دادخوازىك لە رۇژى

تایبه‌تدا بجیته ناو نهو باغه، من خؤم دیم سکالا کهی و مر دمگرم و دادی دهرسم، نه ومکو دست و پیومند نههینن همزارمکان بینه کؤشکی شاهانه سکالای خویان بکن، بهم جؤره هموو نهو زؤزه تایبه‌تانه کهسرا ده‌چوو بؤ ناو دادخوازمکان و دادپهرستی خوی دهکرد. هه‌تا لهم دواپییه‌دا خه‌لیفه‌کانی عه‌باسی باغ‌دادیان گه‌وره کردو کردیان به‌شار و پاته‌خت بؤ خویان که نیستاش پیی ده‌لین (به‌غداد) جا لهو کاته‌دا که نهوشیروان له مه‌داین ده‌ستیگرد به دادپهرومری و ئاواگردنه‌وه و پهرمپیدان به گشتوکال، دانیش‌توانی خواری مه‌داین نه‌م دادپهرومری نهوشیروانه‌یان زؤر پیناخؤشبوو چونکه نه‌وان فیئر بوون به دزی و کوش‌تار و تالان‌کردنی یه‌کتر. نهوشیروانیش جله‌وگیری لی‌ک‌ردبوون له‌دزی درؤزنی، هه‌تا گه‌یشته نه‌ندازمه‌ک که هه‌موو زیندانه‌کانی کهسرا پر بوبوون له پیاو خراب. رؤژیک له رؤژان هیژیک بیگانه هات یه‌مهنی داگیر کرد، لهو چاخه‌دا (سه‌میضین ذی‌یهمزن) فه‌رمان‌رموای یه‌مهن بوو، هات په‌نای هی‌نا بنه نهوشیروان. نهوشیروانیش نه‌پشه‌ویست کؤمه‌کی پیبکات هه‌تا بوزرگ مهربی ومزیری، که تازییه‌کان پییان نه‌وت (نه‌بوزهرج مهر) هاته گشتوگؤ و روویکرده نهوشیروان:

وتی: شاهه‌نشاه! نیمه هموو زیندانه‌گانمان تهماشا
 بکهین چه‌نده پیاو کوژیان تیان، که خویمان هر نه‌یانکوژین،
 بیاندمین به سهیف بیانات، نه‌گهر کوژران، نه‌وا گه‌یشتوون
 به توّله‌ی کردموه‌ی خویمان، نه‌گهر نه‌کوژراشن و یه‌مه‌نیان
 رزگار کرد، له میژوودا پیاومتی و خاومن په‌نایی بو نیمه
 نه‌نووسریت.

نه‌وشیروان وتی: زور چاکه، به مهرجی یه‌مه‌ن رزگار
 بکه‌ن، لیبوردنیک‌ی گشتییان بو دمر نه‌که‌م.

کاتی که تهماشای هموو زیندانه‌گانمان کرد، نواریان
 ژماره‌ی دوانزه‌هزار پیاو کوژیان هه‌ین که دادگا فه‌رمانی
 کوشتنی هموو‌یانی دابوو. نه‌م دوانزده هزاره‌یان دا به
 سهیف بردنی، هیژی دوزمنی پی شکاندن و یه‌مه‌نی رزگار
 کرد، و که‌وته‌وه ژیر فه‌رمانی خو‌ی.

له پاش نه‌م پیروزیه، نه‌وشیروان لیبوردن‌ی گشتی بو
 دمر کردن. پادشاکانی ناری وه نه‌بی هه‌ر له
 (به‌په‌ننه‌هرمین) و نه‌رمه‌نستاندا فه‌رمان‌رواییان کرد
 بیت: له روژ هه‌لاتی ناوم‌راستدا تهماشای هر قوژینی بکه‌یت
 جیگه دهستی یه‌کی له پادشاکانی ناری نه‌که‌ویته به‌ر چاوت؛
 یا تهماشای تاریخ اجتماعی ایران (لاپه‌ره‌ی ۴۴۱) بکه، جا
 ده‌زانی‌ت که شاپووری گه‌وران‌ه. (شاپور زوالاکتاف) چی

كردوووه بە هەيسەرى رۆمى. من دەتوانم بىچەسپىنم كە
 هۆزى ئارى، يەكەم هۆز بوون لە رۆژ هەلاتى ناوهراستهوه بە
 سەر زۆرتەرى رۆژههلاتى ناوهراستدا فەرمانرەوا بوون و
 ئىستاش نەتەوهى ئارى ئەگەر هەموويان بە دلىكى پاك
 تىبكوشتين بۆ بەرز بوونەوهيان، بە سەر بىگانەدا، هىچ
 گومانى نىيە كە دەچنەوه جىگەى خۆيان، ئەو برىنە كە بە
 تىفى بىگانە لىيان كرا بوو، پارچە پارچەى كرد بوون؛ يەكئ
 كورد يەكئ فارسى، يەكئ نەقشبهندى يەكئ قادرى بوون؛
 سازىژ دەبىت و زۆر چاك فەرمانرەوايى خۆيان وەر
 دەگرنەوه لە رۆژ هەلاتى ناوهراستدا.

قانع و پىرەژنىك و پىرەپىاويك

فاتمەخانى^۱ كۆنەپۆشى خىزانى بەرپىز كاك لەتيفى شىخولئىسلامى
 سىفى گىنرايمەوه و فەرمووى:

مامۆستا قانع لەو لىقەومان و دەربەدەرييەدا كە لەو دىو
 (كوردستانى عراق) جىگەيان پى لىژ دەكرد لە سىف
 گىرسايەوه و مالى ئىمەى بە مالى خۆى دەزانى. لە كاتى قسە

۱- فاتمە خانم كچى خوالىخۆشبوو شىخ ئەحمەدى رەشە دىن هاوسەرى دلسۆز و بە وهفای شىخ
 لەتيفى شىخولئىسلاميه، ئەم فاتمە خانە بەراستى داكى هەزاران بووه، لە خزمەتى هەزار و
 نەدار و ميواندا ماندوو نەبووه و هەرگىز ناوچاوى بۆ زەحمەتى داماوان گىرز نەكردوووه. لىرەدا
 لەمە زياتر بولر لىيە باسى ئەم خاتوونە دلسۆزە بەكەين.

کردندا دهیفرمومو هاتمهوه، چورومهوه، گهیشتمهوه مال، مهبهستی
 مالی نیمه بوو. خوی له نیمه جیا نه دهزانی. نهو جاره که به
 خیزانوه هاتبووه سیف، هۆدهیهک و بهرهه یوانیکمان له
 ماله کهی خۆمان بو ترخانکرد و وه کو یهک خیزان پیکهوه
 دهزیاین، زۆر خوشمان رائه بوارد. هیچکس خهم و خفتهتی
 نه دهزانی، له هر لایهک بویه نهو خیزان و دانیشتوانه ته نیا له
 یهک شت دهترسان، گرتنی ماموستا و دوور کهوتسهوهی.
 پیاویکی زۆر دلئاوا و بهرهم و بهزهیی بوو. له بیرمه پیرهژن و
 پیره پیاویک له سیفدا بوون کهسیان نه بوو. همدوو کیشیان کویر
 بوون. ههموو نیوهرو و نیوارهیهک کاتی چیشت پنده گهیی پیش
 ههموو کس نهیوت: نهمنه کوا بهشه کهی نهوان؟ به تایهت
 کاتی برنج و گۆشتیان بویه. ههتا بهشی نهوانی نه بردایه کس
 بوی نه بوو لهو چیشته بخوا. جا سهیر نهوهیه خوی به دهستی
 خوی نهیبرد بویان. خه لکی دی هیندهیان خوشدهویست زۆربهی
 کات به دهووریدا بوون. چاکتر بلیم، قانع غورونهی بهزهیی و
 گهورهیی و لیبوردن بوو. دلنکی یه کجار ناوه لای بوو، به قسه
 خوشه کانی فرمیسکی له گۆنای خه مباران ده تارانند،
 زهرده خه نهی ده خسته سهر لیوان. قانع خوا نارد بووی بو
 رینمایی نیمه ی ههزار.

قانع و ته نه

ماموستا لهو زه مانه دا که نه باسی ژینگه بوو نه که سنی بیری گیانداري کینوی ده کرده و نه که سنی لای گبرنگبووه دارستانه کان له نیو بچن، نه وه ته دهیان نمونه و به سره مات دهگیرنه وه که نیشاندهن قانع همیشه له زه مان پنیشر بووه و بیری تیژی سالانیک له پیش زانستدا بووه، جا نازانم نه م گه و ره پیاره چون نه م هموو شته ی زانیوه که سنی نه بچیته ده و ره وه نه پیداویستی تاقیکاری هه بن، وه کو نه وه خه لکه و له ناو نه وه خه لکه دا چون بووه هینده ژیر و زانا بووه خوالیخوشبوو مه لا خه لیلی مردوخی گیرایه وه و فرموی:

ماموستا مالی له کانی سانانی مه ریوان ده بی. ماوه یه کی زور راو چیه کان تماش ده کهن داوه کانیان خراپکراون و ته له کانیان ته قینراون. نیر هرچی هه ولته ده ن «کهو» و «ده له کیان» بو ناگری. ماوه یه که ده بیته قاو، چی بکه ن و چی نه کهن، ناچار به شهودا خو یان داده گرن بزنان کییه نه م کاره ده کا، تاشه ویک کابرا ده گرن و ده بین قانعه، لی ده پرسن نه م نیسه چیه؟ ده لی برا نیوه وه ها لی براون گیان داران نه هیلن، نیوه ی راو چی زور ییره جن، به یه که و دووان تیر ناخون، نیوه ده زانن پیستی ده له که ده کری به چی؟ نه لین نا. نه لی ده کری به میوانی پالتاو و کراسی ژنه نینگلیسی، جا ره وایه گیانداري ولاتی نیمه

قانع و موسیقا

بهریز شیخ له‌تیلی شیخولئیسلا می سیفی نووسیویه:

روژنک له حوجره‌ی مزگه‌وته‌که‌ی دی‌ی سیتدا له خزمه‌تیدا بوین. به عاده‌تی نمو وه‌خته موسیقار (ده‌هولکوت و زورنا‌ژهن) که بیان ده‌گوتن (لۆتی) جار جاره مه‌یمون، یان ورچیکیان له‌گه‌ل خۆیان ده‌هینا بۆ شادکردنی خه‌لک و خه‌لکی دی‌ی پاره‌یه‌کیان بۆ کۆ ده‌کردنوه، بووبوو به‌رهم، قینخای دیکه لۆتی ده‌دی، نان و جای ده‌دانی و ده‌چووه مالی ئاغه‌ی دیکه، ده‌یوت لۆتی هاتووه، پارهم بده‌ری بیانده‌می با زورنا و ده‌هول لینه‌ده‌ن. جار جاره ئاغا، یان که‌سیک داوایده‌کرد زورنا و ده‌هولتی بۆ لیدن مامۆستای دیکه‌ش خیرا هاواری لی‌ی به‌رز ده‌بووه‌وه و ده‌یوت زورنا حه‌رامه و نابیی لیدری. ئهم کیشه‌یه هه‌ر هه‌بوو، جا بۆ ئه‌وه‌ی که مامۆستا و بری که‌سانی‌تریش هه‌رایه‌ک به‌ریا نه‌که‌ن، پاره‌یه‌ک ده‌درا به لۆتیه‌کان. ئه‌وانیش به بیته‌وه‌ی موسیقایه‌ک لیدن ده‌رۆشتن بۆ دیکه‌کی‌تر. جا قینخا هات و به‌ منی وت ئاغه لۆتی هاتووه پارهم بده‌ری، با بیانده‌می نه‌گینا فوو ده‌که‌ن به زورنا که‌یاندا. خیرا قانع وتی: ئا برۆ بیانیه‌ته بۆ ئیره. قینخا رۆشت و بانگی‌کردن، قانع وتی: ئیوه ئهم نیوه‌رۆیه میوانی منن، من له ئیوه مه‌منوونم چونکه ئهم موسیقا

ره‌سه‌نه کوردیه‌تان هیشتوره‌تموه و نه‌تان‌ه‌یشت بفرموتی، نه‌وانیش
 نه‌مه‌یان زۆر پی‌سیر بوو، که مامۆستایه‌ک به چناک و میزه‌ره‌وه
 له جیاتی نه‌وه ده‌ریانکات و لییان تووره‌ بیی، بۆ نیوه‌رۆ
 بانگیانده‌کات. جا فرمووی: بیکوتن. له حوجره‌ی مزگه‌وتدا
 ده‌ستیانکرد به زورنا لیدان و ده‌هولکوتان. نه‌م کاره‌ش بۆ نه‌وه
 سه‌رده‌مه شتیکی زۆر سیر بوو. مه‌لایه‌ک له حوجره‌ی مزگه‌وتدا
 ئیزن بدا ئیشی وا بکریت.

به راستی کوری قانع

به‌ریز شیخ له‌تینی شیخولئیسلامی نووسیویه‌تی:

لای سه‌ره‌هنگی مه‌رزبانی مه‌ریوان — سه‌ره‌هنگ
 چه‌مه‌ن‌ئارا — بووم، کابرایه‌کی چریک که ناوی (مه‌لا
 حامیدی سه‌ره‌نژماری) بوو نامه‌یه‌کی دایه‌ ده‌ست
 سه‌ره‌هنگ و سه‌ره‌هنگ وتی: با بێن. دوو کس هاتنه
 ژووره‌وه، من نه‌وانم ناسیته‌وه، سه‌لاح و بورهان (کوته‌ک
 و خه‌نجەر)، سه‌ره‌هنگ پرسیاریکرد: ئیوه کوری قانع؟
 خێرا بورهان وتی: نه‌بێ نه‌مه له دایکمان پرسی.
 سه‌ره‌هنگ که به زاراوه‌ی کرماشانی له گه‌لیان ده‌دوا
 خێرا وتی به‌راستی کوری قانع! نه‌بێ کوری قانع وابی.
 فرمانیدا به‌ره‌لایانکردن.

قانع و پارچه‌ی که‌وا و سه‌لته

بهریز شیخ له‌تیفی شیخونئیسلا می نووسیویه‌تی:

قانع ده‌چیته سه‌ر دوکانی حاجی عه‌بدولت‌لای کووت‌الفروزش، ده‌لئی: حاجی قاتیک پارچه‌م بده‌ری بؤ که‌وا و سه‌لته‌م، نیوه‌ی قهرز و نیوه‌ی حازر. به‌لام بؤ حازره‌که‌ی به‌ک سالم لی بخایه‌نه. حاجی ده‌لئی: نه‌ی بؤ نالئی قاتیکم بده‌ری به‌ قهرز و ته‌وا. ده‌لئی: ناخر نه‌ترسام نه‌گهر هه‌مووی قهرز بی نه‌مده‌یتئی.

گوئیدیرژه‌که‌ی قانع گورگ ده‌یخوا

بهریز شیخ له‌تیفی شیخونئیسلا می نووسیویه‌تی:

قانع مالی له‌ دۆله‌سورور ده‌بی. بؤ ئیش و کاری پیوست که‌ریکی نه‌بی، به‌لام له‌ به‌ر بیجلی (کۆبان) داده‌مین، قانع شتومه‌کی پیوست بؤ دروستکردنی کۆبان ریکده‌خا و ده‌چیته پینجوین بؤ لای (که‌ریم کۆبان) بؤ دروستکردنی. زیاتر له‌ حه‌فته‌به‌ک له‌ پینجوین داده‌نیشی، هه‌تا کۆبان ته‌واو ده‌بی. پاشان به‌ ماشین هه‌تا نالپاریژ ده‌یا و له‌ویوه تا دۆله‌سورور نزیک به‌ (۵) کیلومه‌تر ده‌یگری به‌ کۆله‌وه. زۆر ماندوو ده‌بی و ناره‌قده‌کا و ده‌گاته به‌ره‌وه، خاتوو نه‌منه‌ ده‌لئی: به‌دبه‌خت و هه‌زار بۆچی خۆشت ماندوو کرد، که‌ره‌که‌ گورگ خواردی.

قانع و له قلعق

ماموستا مه لانه وخالقی ریشینی گیرایه وه و فهرمووی:

قانع بیجگه له خزمهتی خه لک و مرؤفایه تی، له گهل گیانداره کیرییه کان و هر وه ها دار و گیا و «ژینگه» خوی به بهر پرس زانیوه و نه بهیشتوه مافیان پیشیلبریت. روژیک قانع که ماتی له دیتی کال ده بی ده چیه هر د بو باره داری وشک، تماشا ده کا هیلانه له قله قیک لایه کی خرابووه و به چکه گانی خه ریکه ده که ونه خواره وه. خوشتان ده زانن له قلعق هیلانه له سر داری بهرز ده کا و مرؤف ده سقی ناگاتی. ماموستا ده چیه وه بو ناوایی و دوو کس له گهل خوی دیتی و که یارمه تی بدهن، هیلانه که چاکبکاته وه. که ده رۆن یه کی له وانه ده لسی نم داره بهرزه، ناتوانین پیدایا سر کهوین، نه بی ته گیری بکهین، پاشان ده لسی دوو چل داری دریز ده برم ده یکه مه پله کانه (په یجه) و پیدایا هه لده گهرم و چاکیده که مه وه. ماموستا ده لسی: راهسته تا خرم بجه ناوایی و بیمه وه ماموستا ده روا و نه وانیش چاره وروانیده کهن تا بیته وه. پاش ماوه یه ک ماموستا ده گهریته وه په یزه یه کی به کۆله وه

گرتووه و ئاره فی کردووه تهوهو، زور ماندور بووه. نه لئین
 ماموستا بوچی نه تفرموو نیمه بیهینین، یا لیره پله کانه
 چاککمین. ماموستا نه فرمی: نیوه داری دریتز برن
 خماریکی زور له زینگه ده کوی، نه گهر نیوه شم ده نارد
 بو په یزه به کی نیر بو نه جاتی گیانداریکی همدی نیوه ی
 نه شرفی گیانله بهرم بخستایه ته زه حمت، نه م نیشه ی من
 ده بوو به چی؟ جا هیلانه کهه چاکده که نه وه و
 جووجه له کان ده خاتمه وه جینگای خوئی. ماموستا له
 مزگه وتدا لهم باره یه وه باسده کا و ده لئی: نابیی
 گیانله بهران نازار بدرین، هیلکه ی هیلانه کان هه لگرین.
 نابیی بئمه به ست و بئنیاز دار و دره خت بردریت.

باشان نه م شیره ده لئی:

جووجه له ی له قله ق له له قله قانم

بروا دهنووکم بروا پراکانم

تهقه ی دهنووکم وهك شه یپوور دمروا

فهرقی نییه بووم زهوین و ههوا

لای زربارا پیم خوشه زیان

حهز ناکه م نهزان لیم بکه ن به ژان

قانع و میوان

مامۆستا مه‌لا که‌ریمی سه‌ردۆش^١ گێپرایه‌وه و

فه‌رمووی:

چوو مه‌مالی قانع، ژوور و

نیویکیان هه‌بوو. نیوه‌ژووره‌که

مامۆستا ژن و مندال هه‌کانی تێدا

مه‌لا که‌ریمی سه‌ردۆش

ده‌نووستن و ژووره‌که‌ش گوا یا هی میوان بوو.

که‌وره‌گه‌وره‌کانیش له‌گه‌ل میوان له‌وئ

ده‌نووستن. بێرێک له‌ ژووره‌که‌ ته‌ر بوو،

بووبوو به‌ قور، به‌لمی چه‌لتووکیان هه‌تابوو خسته‌بوویانه

سه‌ر ته‌ریه‌که‌ و فه‌رشێ و اشیا نه‌بوو که‌ له‌ سه‌ر به‌لمه‌که

رایخه‌ن، گه‌ریانخواردبوو، من عه‌رز مکرد: قوربان، بۆ

نووستن ده‌چمه‌ مزگه‌وت. فه‌رمووی: ئاخه‌ر ره‌وا نییه

میوانه‌که‌م بنه‌رمه‌ مزگه‌وت. مزگه‌وتیش زۆر گه‌رم نییه،

له‌وانه‌یه‌ سه‌رماتیبێ. به‌ هه‌ر حال راما نه‌هاته‌ سه‌ر نه‌وه‌ بۆ

١ مامۆستا که‌ریمی سه‌ردۆش زانایه‌کی نایینی زۆر ژیر و خوێنده‌وار بوو. مه‌درسه‌ و فه‌قی

هه‌بوو، ئه‌ویش وه‌کو زۆریه‌ی مه‌لاکان ده‌ر به‌ده‌ری زۆری کێشابوو، له‌ زۆر جیگادا مه‌درسه‌ و

حوجره‌ی رازاندبووه‌وه و له‌ ئاکامدا له‌ دێی سه‌ردۆش زیدی خۆی په‌ره‌ی به‌ زانست و

مه‌درسه‌که‌ی دا و جگه‌ له‌ خزمه‌تی فه‌قی و مه‌درسه‌ و مزگه‌وت ئیش و کاری کۆمه‌لایه‌تی

گرته‌ ئه‌ستۆ و زه‌حمه‌تی زۆری بۆ خه‌لکی ناوچه‌که‌ کێشا و به‌ ژیانی فه‌قیرانه‌ قه‌ناعه‌تیکرد و هه‌تا

له‌ سه‌ردۆش مائاواپی له‌ خه‌لکی هه‌ژار و قوتاییه‌کانی کرد و سه‌ری نابه‌وه، خوا بیبه‌خشێ.

نورسین بچمه مزگهوت. مامؤستا لیفتهیه کی دامی، پیتم
 وایه هی خوی بوو، هلمگرت و چووم بو مزگهوت.
 مزگهوت تاریک و سارد بوو، ناچار بووم راکشام و
 لیفته کم دا به خوما. جیره‌ی دهرگای مزگهوت هات.
 مامؤستا هاته ژورره‌وه و مهوجیکی پیبوو راکشا و
 مهوجه‌کهی دا به خویدا. منیش لیفته کم بو برد و داوام
 کرد مهوجه که بدا به من. ههرچیم کرد وه‌رینه‌گرت.
 عمرزمکرد: بوچی هاتی بو مزگهوت؟ فهرمووی: کاکه،
 که تو هاتی دلم تاقهتی نه‌گرت و وتم: من له مال بنووم و
 میوانه کم له مزگهوتی تاریک و ساردا بنوی، شهرمه‌زار
 بووم و هاتم بو لات، ده‌بی منیش وهک تو نه‌مشهو
 رایبویرم. نهو شه‌وه ههر جور بوو رۆژم‌کرده‌وه و زور
 شت له دن و ده‌روونمدا بوو، هه‌مووم له بیر چووه و
 دهرسیکم لیوه‌رگرت و به هه‌موو ته‌مه‌نم هینده‌م دهرس
 نه‌خویندبوو، هینده‌م که‌سبی فه‌زیله‌ت و گه‌وره‌یی
 نه‌کردبوو. پیتم وایه له ره‌فتاری نهو گه‌وره‌پاوه وه‌ها
 دهرسیک فیر بووم، نه‌گه‌ر ئیستاش بی‌نیکم له مرؤفایه‌تی
 بردووه، هی دهرسی نهو شه‌وه‌یه. ئیستاش خوم به
 شهرمه‌زار ده‌زانم نه‌گه‌ر قانع ئیسانبوو، نیمه‌چین؟ نه‌گه‌ر

ئيمه ئينسانين، قانع چيپوو؟ ناتوانم شتېك بلېم، جگه لىموه
 كه سهرم دهخمه بهر پىي و خاكي بهر پىي ماچده كم و
 ده ليم تو فير تكردم و من كه ريمى سهر دوشى بووم.

كاك عهلى نادري گيپرايموه و فهرمووى:

مهلايهك له تاران بووته نوپهري پهر لىمان و له گهل رهزاشا
 كهوتووته مملانى و حمزبنه كردووه رهزاشا نو كه رى نينگليس
 و نامريكا بى. نهو مهلايه هينده مملانى كردووه، سهره نجام
 كوشتوويانه. قانعيش پارچه شيعريكي به زمانى فارسى بو
 نووسيوه و تاريقى ليكردووه، شيعره كه زور دريژه و چونكه
 ده مې ساله و تراوه هدر تو زيكم له بير ماوه، له پاشان فهرموويان
 نه م مهلايه پيم وايه ناوى موسه ديق بووه، منيش وتم: موسه ديق
 كه سىكى تر بووه و نه گهر موسه ديق بوايه له شيعره كه دا
 نهووسرا موسه ديق. وتى: به خوا نازانم، من هدر نهووم له بيره.

منيش نازانم خوا نهيزانى و نه مه شيعره كه:

مدرس دشمن جهل و حماقت

مدرس مظهر حسن و صداقت

مدرس پايگاه علم و دانش

مدرس ضد هر نيرنگ و سازش

سەي ئەحمەد حسەينى

ناوى سەيید ئەحمەد حسەينى كۆپى
 شىخ عەبدول دانىشتووى كانى سانان،
 لە داىكـبووى (١٣٣٨) ى كۆچى
 ھەتاويىيە، خەريكى كشتوكال و
 ئازەلداريىيە لە كانى سانان لە مووچە و سەيد ئەحمەدى حسەينى
 مەزراى باوگەورەيدا لە دەشتى
 دۆلاشى قانع. ئەم سەيید ئەحمەدە، خوشى ھۆنەرە و
 ھۆنراوھى زۆرى ھەيە، بەلام تا ئىستا ھىچى چاپنەكراوھ،
 چونكە خوى دەردى نەدارى چىشتووھ و ناسوورى و
 كۆيرەوھرى زۆرى ديوھ. دەردى چەوساوھكان دەزانى.
 جارجارى ھۆنراوھيان بو دەھۆنئىتەوھ و ئەم ھۆنەرە ناز
 ناوى ھۆنراوھىيى دلپەرە. ئەم دلپەرە خرمى نزيكى مامۇستا
 قانعە، كە بىستبووى من خەريكى كۆ كەردنەوھى بەرھەمە
 بلاو نەكراوھكانى قانعم. ھۆنراوھىيەكى ھۆنئىبووھ و
 ناردبووى، ئەوا منىش وەكو نمونە، ھۆنراوھىيەكى بلاو
 دەكەمەوھ لە ژيئر ناوئىشانى:

قانع مۆژدە بى

بىشكەش بە گيانى پاكى ھەمىشە زىندوو مامۇستا قانع

قانع تۆ مردى بەلام ھەر ماوى

بو ھەموو كوردان ھەر سوماى چاوى

لاوان نەزانين ئەوا گۆر دىمكەن

سەرى تەغزىمى زوو پى شۆر دىمكەن

ۋەتەن رازاۋوس بە بىرى خاۋىن

لە لوتكەى چيا تا دەشت و داۋىن

لە كوۋچە و كۆلان شەقام و بازار

لە تەۋاۋ ۋلات لە دىھات و شار

پۇل پۇل كچان و كورانى دىسۆز

دىسۆز بە خاك و نىشتمان و ھۆز

لە ھەموو شوپنى ئەم كوردستانە

بە فىكرەو دەرۋن بۇ ھوتابخانە

ئەنن تا دىگەين بە لوتكەى ئاۋات

ھەروا دىخوينين بۇ بەرزى ۋلات

نەمجارەش مژدە بە بىرى پاك

بە گلکۆ و مەزار بە گۆر و خاك

تا لەگەردا بى گەردشى دەوران

ناچىت لە بىرى كورد و كوردستان

دىلپىر

رۇزى ۷۹/۱۱/۱۶ نووسراۋە،

لە دەشتى دۆلەش (دۆلەشكەى تانغ).

به سه راهاتی به یازمه کی مه لا ره سوون

وه کو پیشتر رامگه یاند من له میژره خه ریکی
 کو کردنه وهی بهرهمی ماموستا قانعم. له پرس و جو و
 هاتو چووندا بووم، کاک (نومید عیزه دین) ی ناموزام
 دیوانیکی دهستووسی کۆنی دامی و فهرمووی نهمه
 شیعیری ماموستا قانعه، خوالیخوش بوو، باوه گهورهم
 (باوکی دایکم) مه لا ره سوولتی فهریقی^۱ شاعیر و نووسر
 و هاو هل و هاو فه قتی قانع، که نهویش پیاوئیکی زور
 خوینده وار و شاعیر یکی به توانا بووه نهم شیعرانهی
 کو کردونه ته وه، خوی و به هوی فه قیه کیه وه
 نووسراونه ته وه، قماشاکه بزانه کامی بلاو کراوته وه،
 کامی هیشتا بلاونه کراوته وه، به لکو بلاوی کهینه وه
 منیش خه ریکی نووسینی کتیبی ههوراماناسی بووم.
 بهرپر کاک که کیم مه لا سالتح له شاری سنه ده ژیا و
 خه ریکی کو کردنه وهی دیوان و به یازه دهستووسه کان

۱- مه لا ره سوولتی فهریقی که زیاتر له حوجره دا له گهل ماموستادا بیکه وه بوون و زور هاوهرنی
 راستی بوون، له کوتایی له م دیوانه دا کورته یه که له زبان و نمونه یه که له شیعر و
 نووسراوه کانی بلاو ده که مه وه.

بوو، له ههر جینگه يهك شتيكي كۆ كر دېووه. منيش له
 بهر نهوهی دهستووسی تری لا بوو، دهشپه رزا خهريکی
 نهه جوړه نيشانه بيت، ديوانه كهه دايه دهستی و داوام كر
 بلاو كراوه و بلاونه كراوهی جيا كاتهوه. پاش ماوه يهك ليم
 پرسي، فهرمووی خهريكم نيتر ههر مایهوه تا بهر پزيران
 گهرايهوه كوردستاني نهو ديو. من دهستم پينه گهشت
 ههتا به هوئی كاك عومرهوه ديوانیكي تازه چاپكراوم
 دهسكهوت. كه كاك وریا قانع برای دلسوز و
 زهه تكيش چاپی كر دېوو، بهلام له زماره يهكي كه مدها كه
 زوربهی ههر نهو شيعرانه بوو كه كاك نوميده دابويه من
 و من دابووم به ماموستا حه كيم مهلا سالت. نه ناويك له
 من بوو نه له نوميده و نه له ماموستای خاوهن ديوان.
 سهرم سوور ما ههتا له فستيواله كهی خوالیخوشبوو
 هزاری موكريانی كه له ههولير به ستر، منيش وه كو
 ميوانيك به شدار بووم. كاك وریا و كاك حه كيم مهلا
 سالت ههردووكيان له ههولير بوون، منيش كاك نوميدهم
 له گهمل خوم برد و وتم خوت له نزيكهوه بزانه چون
 بووه. چووينه خزمهتی ماموستا وریا قانع و مهسهله كه مان
 باس كر، ماموستا وریا له ناو كتيبخانه كه يدا

دهستنوسسه کهی دهر هیتا و فسر مووی: نهمسه
 دهستنوسسه کهیه، که مامؤستا حه کیم داویه به من. کاک
 نومید فسر مووی، خویه تی، نهمسه خمتی باوه گهوره مه، که
 دامه دست تو، پاشان چوومه خزمه تی مامؤستا حه کیم
 مهلا سالتح و نهم باسهم کرد و فسر مووی راسته هر وا
 بووه که تو ده لئی. جائیز بؤم دهر کهوت که مامؤستا
 حه کیم، من و نومید و نووسه ری به یازه کهی له بهر
 چووه ته وه له گمن کاک وریا ناماده ی چاپیان کردوه. با
 نهوش بلتین کاک حه کیم لهو کهسانه یه که رهنجیکی
 زوری داوه بؤ پسره پیدانی نه ده ب و فسر هنگی کوردی
 و هر گیز به ته مای نافهرین و ده ستخوشیش نه بووه و
 زور جازیش له وه ها رووداویکدا گل هیشی لیکراوه،
 چووه ته ژیر پرسیاریشه وه. جا من ویرای ماندوونه بوونی
 و ده ستخوشی بؤ کاک وریا و کاک حه کیم، نهم رووداوه
 هر چمند زور ناخوشه و منیش له ناسقی کاک نومیددا
 شهر مزار بووم، به له بهر چوونه وه ی کاک حه کیمی
 داده نیم، له کاک نومید و بنمه آله ی مهلا ره سوولتی
 فسر یقی داوای لی بوردن ده کسهم. نهو شعیعرا نه
 بلاوده که موه که کاک نومید رازی بی و بنمه آله ی مهلا

ره‌سوولیش حه‌قی خویشان وه‌رگرتبی. چونکه ژماره‌ی دیوانه چاپ‌کراوه‌که‌ی مامۆستا وریا که‌مه و له‌ به‌ر نه‌وه هه‌مووان بتوانن که‌لکی لی‌وه‌رگرن له‌ کۆتایی نهم بهره‌مه‌دا بلا‌ویده‌که‌مه‌وه. هه‌زار سلا‌و له‌ گیانی قانع و ئافه‌رین بۆ کاک وریا و کاک حه‌کیم. نه‌مه‌ بو‌و سه‌رگوزه‌شته‌ی به‌یازه‌که‌ی مه‌لا ره‌سووتی فه‌ریقی که‌ له‌ دیوانه‌که‌ی مامۆستا قانعیشدا شه‌یری فه‌ریقی له‌ لایه‌ن مامۆستاوه‌ کراوه‌ به‌ پینج خشته‌کی.

نه‌مه‌ش نه‌و شه‌یرانه‌ن که‌ مه‌لا ره‌سووتی فه‌ریقی له‌ به‌یازه‌که‌یدا نو‌وسیبوونی و نه‌و نو‌کتانه‌ی که‌ کاک وریا له‌ سه‌روه‌ی به‌ر به‌یاندا بلا‌ویکرده‌بو‌نسه‌وه و دا‌وا‌ی له‌ من کرد که‌ بیخه‌مه‌ نا‌و نهم بهره‌مه‌ تازه‌یه و له‌ به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی نه‌و بلا‌ویده‌که‌مه‌وه.

چهند نو‌کته‌یه‌کی قانع

جاریکیان له‌ دانیشه‌تیکدا له‌ قانع ده‌پرسن: نه‌ری مامۆستا تۆ سالی گرانییه‌که‌ت به‌ به‌ر دی؟ نه‌ویش له‌ وه‌رامدا ده‌لێت: له‌ رۆژێکه‌وه‌ من له‌ دایکه‌بووم، له‌ ماله‌که‌ی مندا گرانی بو‌وه، نازانم ئی‌وه‌ کام ساتان

مه‌به‌سته‌؟

قانع تازه له کۆماری کوردستان له مه‌هاباد گه‌راپۆوه،
 له‌ر په‌ری هه‌ژاری و ده‌ستکورتیدا بوو، سێ دانگی ناشی
 سه‌ریاوهره‌ی نیوداشتی بۆ نارد بوو، قانعیش له‌و رۆژانه‌دا
 که‌ریکی په‌یدا کردبوو، به‌لام که‌ره‌که‌ی کورتانی نه‌بوو،
 ئه‌ویش نه‌یکرده نامهردی، که‌وا و سه‌له‌ته‌که‌ی کرد به
 کورتان بۆ که‌ره‌که‌ی، وای دووریبوو ملیوانه‌ی که‌وا و
 سه‌له‌ته‌کش که‌وتبووه سه‌رملی که‌ره‌که‌ و وتی میراتی
 «که‌ر بۆ که‌متیاره».

مامۆستا شیخ محهمه‌دی ساوان گێرایه‌وه و وتی:
 حه‌مه‌نه‌مین به‌گی پشتکورو، له‌ ناوچه‌ی بانه، پساوینکی
 زۆر قسه‌خۆشبوو، رۆژێک به‌ مامۆستا قانع ده‌لێت: تو
 خوا شیعریکم پێدا بلی، ئه‌ویش ده‌لێت: ده‌ترسم زویر
 یست. نه‌مین به‌گیش ده‌لێت: هه‌ر چیم پێده‌لێت من
 رازیم. قانعیش چونکه‌ له‌ بناغه‌دا رقی له‌ ده‌ره‌به‌ گایه‌تی
 بوو، به‌ بیراوه‌ستان ئه‌م دێره‌ شیعره‌ی پێدا هه‌لده‌دات).

مه‌رحه‌با چاکی چلۆنی کۆنه‌ ناغای په‌ک بلووک
 کیسه‌نی دهره‌نگ شکاوی جووجه‌له‌ی بی‌بال و تووک

به‌ریز ماموستا شیخ محمدهدی ساوان گیرایهوه وتی:
لهو روژانه‌دا له بانه‌وه هاتم بهۆ سلیمانی. له خالی
پشکنیی قه‌راخ شار داوای شناسنامه‌یان لیکردم و منیش
هیچم پی نه‌بوو، وتیان کۆنده‌ریت؟ وتم: عیراقیم. وتیان:
نه‌خیر ئیرانیت. وتم: راسته‌که‌ن بانه‌هیم و بانه‌ش ئیران
نییه. وتیان: نه‌خیر بانه‌ ئیرانه و ده‌ییت دابه‌زیت. وتم: بابه
گیان بانه‌ ئیران نییه. به کورتی دواي مشتومرینکی زۆر،
له نه‌نجامدا وتم: من به‌لگه‌م هه‌یه که بانه‌یی ئیرانی نین.
نه‌وانیش وتیان: کامه‌یه به‌لگه‌ت؟ منیش وتم: نه‌وه نییه
قانعی شاعیر ده‌لیت:

هه‌زار رحمه‌ت له‌وه‌ی نه‌یگوت له ئیستاوه هه‌تا مردن
نه خه‌لگی بانه‌ ئیرانین، نه ساداتی نه‌سل کوردن
به خۆنده‌نه‌وه‌ی نه‌م شیعه‌ه پۆلیسه‌کان ده‌ستیان به
پتکه‌نین کرد و وازیان لیه‌یتام.

کاک نامانج ژاژله‌یی گیرایهوه، وتی:
مه‌لاحه‌سه‌نی موفقی گیرایهوه وتی: سالتی (۱۹۶۱)
مانگی خاکه‌لیوه، روژنکیان ماموستا قانع پالیداو بو به
موحاجه‌ره‌ی جهوشه‌که‌ی سه‌رای سلیمانیه‌وه، منیش

رۆژنامەيەكم كەپبوو، بە دەم رۆيە دەمخۆيەندەو، گەيشتمە
 لای مامۆستا قانع. مەلامم لێكرد وتی: كورپی خۆم
 رۆژنامەكەت چی نووسیوە؟ منیش وتم: قوربان بە
 مانشیقی گەورە لێی نووسراو (عید نوروز لیس
 عیدالاکراد فەحسب، بەل عیدالعراقین جیعا) كە بە
 تەواوی عیبارەتەكم بە خۆیندەو، لێی پرسیم: دەزانی
 ئەو (بەل) لەو رستەیدەدا چی دەگەینەیت؟ منیش وەكو
 فەقیهەکی چالاک یەكسەر وتم: قوربان ئەو (بەل) یانی
 نەورۆز هەر بە تەنها جەژنی كورد نییە، بەلكو جەژنی
 هەموو گەلی عێراقە. قانعیش بە زەردەخەنەيەكەو
 نافەربینی كردم و یەكسەر ئەم دێرە شیعرە ی وت:

بژی بەل بژی بەل   جەژنی حەلال كەرد بۆ گەل

خواناسی

ئە ی خۆت بە تاق و تەنها بێ شوبهە و میسالی
 دووری لە فیکری فیکرەت، بێبەش لە هەر خەيالی
 زەرپراتی گەوونی عەالم یەك زەرپرە سادرات
 بوون و نەبوون لە تۆیە، تۆ ساحیبی جەلالی
 بـۆ عیشقی هیج و پووچی، وەك من رەقیبی ئەمما
 بۆ عیشقی وەحدمتی خۆت، سەرمايەیی ویصالی

خاراڭ لىھە فېكرى تۇدا بېسۈودە كۆشى ئىھو
 بىھە ھانمىھە تىھجەدود (.....) كىھ مالى^۱
 پوچىھ بوو فېكرى (توسى) ..... فاعىل
 ۲ .....

ھىھوا ئىھگىر ئىھبەخشى، لوھمان و من چ تىھوفىر
 بوچ عىھقى ئىھو وىھك بەدرە يا عىھقى من ھىلالى
 بىھومزىھە، زاتى پاكىت بىھچوونە ھىھر سىھفاتى
 خارچ لىھ دىھركى ...، بىھرى لىھ رىھى سوئالى
 ھىھر كىھسى رووى لىھ تۇ كىرد، پىھى نا لىھ ئىھسلى مەھقىھەد
 ھىھر كىھس لىھ تۇبە وىھمىھە، تۇپىش بو ئىھو لائوبالى
 (قانچ) دىھرىپىھە (ئىھمە) كىھتۇتا بىھ لىھم وتارە
 نازانى وىھسقى بارى، بوچ وا لىھ قىل و قالى

لىھ بەختى من

لىھ بەختى من مەلایىھك ھاتە گوھتار
 جىھنىوى زۇرى نارد بو ساحب ئىھشعار
 وتى يا شىخ بە تۇچى زىھرب و تىھقسىم
 چ لازم، زانىنى باتمان و خىھروار

۱- لىھ دىھستىنوسىھ كىھدا نىھخوئىندراپە.
 ۲- لىھ دىھستىنوسىھ كىھدا نىھخوئىندراپە.

قىسقىسى جوگرافىيەلىك ھەر دىۋان

ئەمە سىجىرە ئەلەين پىي كەسىرى ئەشعار

ئەگەر عىلمەت ئەۋىي مردوو بشۇرە

چلۇن شۇرىنى ۋەك شۇرىنى مردار

لە سەر خىيى ئە پىشا رايىكىشە

ئەبى راست رايىكىشى مىسلى رەشمار

ئەبى (ك...)ى بە ھەر دوو دەس بىدۇشى

ۋەكو بىزنى كە بىدۇشى تەمەككار

بە ھىۋاشى دەست بىنى بە سىيا

ھەتا دەردا ئەۋى خواردوۋى پىرار

لە پاش شۇرىنى چىم ۋ (گ...) ۋ گىزى

ھەئىسنىتۇ ھەر ۋەك ، ۋرچى سەردار

لە ساحىب مردوو ئەۋ ۋەختە بىئە

لە ھەق ۋ زەھمەدا ، يەك رۇبە دىنار

ۋەھايە نانى مەردانە كە فەرموم

دەخىلە ئەم ۋەسىيەتە ، نەپخەيتە پىۋار

ۋەم ھەيۋانى لايەئەلەم بىفامە

چلۇن سونەياتى چەرخى دەۋار

لە پىشا ۋاجبە تەئەلىمى دىنى

لە قورئان ۋ ھەدىس ۋ شەرىع ۋ ئاسار

ئەھۋى ئەمىرە بە جىيىڭبىننە تەۋاۋى

ئەھۋى نەھىيەنەكەى ھەرگىزبە رەقتار

بىزانە مردن و مەيىساد ھەققن

ئەمە مەلۇومە راستە جەنەت و نار

بە پىنى ئەمەلى خۇت ، ئەدرى جەزاي تۇ

بە مىزانائەكېشەن جەمەى كىردار

لە چاكە چاك و ، بەد بەد ، دېتەۋە رېت

بەقەد يەك زەرە و نىابى لە رەقتار

لە پاش زانىنى ئەمىر و واجبات

بىزانە چۆنە ۋەزەى چەرخى دەۋۋار

لە چى پەيدا دەبىت ھەۋرى بەھارى؟

لە چى نەشەت ئەكا نىرگس لە گوئزار؟

ئەبى ئىنسان بە ئاگابىت لە عالم

لە چى تەشكىل دەبىت بەفراۋى كۇسار؟

لە بەرچى بەفر پان و تەرزە گىردە؟

چىيە نەمەرى سەۋاعىق دى لە ئەقتار

لە زستانا لە بەرچى سارد و سەختە؟

لە ھاۋىنا لە بەرچى گەرمە ۋەك نار؟

دەخت بۇ چى بەھاران بەرگى سەۋزە؟

لە پاپىزدا ئەمىنى رووت و بىتبار

(ك...) چوار پي ئهبي تو شارمزا بيت

له حالي نهمريكايي و چين و تاتار

له چييهوه وهرتهگيري گازی کاربؤن؟

چلون تهرفيع نهکات ميللمت به کردار

بهجي ناوا ئهبي خاکی و متهمان؟

بهجي ديهاات بنه خشيئين و مگو شار؟

سووتت لازمه لهم بهزمه (قانع)

نهوا دهورت بدن ياراني خوونخوار

نهم عهسره

نهم عهسره چ عهسريکه که ههر شامه بهياني

نهم قهرنه چ قهرنيکه که ههر کورده قراني

نهم شينه چ شينيکه که سهد شيني سیاوهحش

ببيزاره له ههر زهلهزه و شين و فغانی

نهم زهنگه چ زهنگيکه له مل کوردي قهقيرا

ههر له حزه به سهد رنگه نهئي دهنگي زراني

نهم بهزمه چ بهزميکه له شاران و له ديهاات

رورپويه له ههر مائي کهوا کورده زماني

(مهنسور)ه له سهر داري فهنا چهزمتي ناجي

نهم (رانه) چلون زيني ئهبي مهنه شواني

چۇن بېھونەر و سەرسەرىيە (....) وەتەنمان

بەرۋانە چلۇن گەببە جەئەب گەورە كەچانى

سەد حەيف كەوا (قانع) تەنھا و ئەسیرە

غەمخۇرى وەتەن تەنھا ئەوہ و جووتە كوورانى

گلەبى

بە دل، گوپراگرن تو خوا ئەيا ئەھلى سەيمانى

بەياناتى و لاتم كەم، لى پاش عەرزى سەنا خوانى

لە غورەى مانگى (ذېلحەججە) تەمى خەم خېوتى ھەئدا

بەسەر مەير و مەلا و شىخ و بەگ و سۆفى مەريوانى

شكا شيشە، رۇا مەى، ھەئەرى مورغى فەرەحمەندى

بە سەرچوو دەورى ئيسراحت لى سە دەس كارمەندى تارانى

خەجالەتبىن ھەموو ئىشى نىفاقى بىھىنى خۇيانبوو

كە قەسرى (جەننەتولەنوا) برا، عەھىشى بە تالانى

ئەمە مەقبولتى قانوونى تەعەصوب چۇن ئەبى ئىمە

زەلىل و ئىوہ مەشغوولتى (....) انى كانى ئاسكانى

وەرن ئەى ئەھلى تەئرىخى قەدىمى، بىر لەمەو پېش كەن

نەزادى كوردى چەن دوورە لە رشتەى كۇنى ئىرانى

ئەگەر مردىنى، با، وەك پەك، ئەگەر دەرجوونە وەك يەك بىن

مەگەر ئىمە مەسىحىن و نەزادى ئىوہ عىمرانى

دەۋاي ئەم دەردە پىر ئىشە لە پىشا كۆمەكى عامە
 لە لاي مەنمورى بىر تىز و ھەموو زانىمى سلىمانى
 لە بۇ نەشرى شكاتى مىللەت، ئىمىرۇ لىھە عالمدا
 جەنابى زىومرە بىشك و مكىلى كوردى ئىرانى
 سكووتبى چاترە (ھانغ) لە ترسى ئەجنەبى، بۇچى؟
 ھەموو ئىشى ئەبەسرېتەو بە رەحم و لوتفى يىسەزدانى

دەست پىنومگرتن

تۆكە نۆملى بزانە، خەرجى مالت چۇن ئەكەى
 دەستەلاتت نانى وشكە بۇچى مەبلى رۇن ئەكەى
 رۇزى، دەخلىت يەك ھەرانە و خەرجەكەت يەك روپىيە
 تىبىفكرى بۇچى ئىشى بىسەر و بىشۇن ئەكەى
 ھۆتۇگرافى دامەنى با لۇركە لۇركت بۇ نەكەا
 كاكى خۇم بۇ نارەزووى رادوى و گرامافۇن ئەكەى
 يا كە تۇ نەتخوئىندووہ و عالم بە ھىچ ئىشك نەبووى
 بۇچى باسى كىمىيا و گازمەكى كاربۇن ئەكەى
 تۇ بەرە كۇنت نىيە رايخەى لە ژۇر خىزانەكەت
 بۇچى سەلتەى ئال و شىن و يا كەۋاي ھاسۇن ئەكەى
 كاكى كوردم بۇ لىباسى چلكن و بەرگى دراو
 ھىندە بىمەغزى كە سەۋداى شووشە ەترى بۇن ئەكەى

تۆپش وەکو (قانع) لە ژۆر باری گەدایی لارۆ بوویت
بۆچی خەرجی کاپیتان و ژینی مینجەرسۆن ئەکەیی

هەرکەسیک

هەر کەسیک شاھی پەرست، بۆ ناخیری ریسوا دەبی
دانیم و دەرهم خەریکی مەخمەسه و غەوغا دەبی
شاھیدی ئەم ئیندیعامە هەر لە شادا دیارییه
عەدلی شاھی پەهلەوی گەیی هەر وەکو کیسرا دەبی
خەرمەن و مەحسوولی کێوی بیستوون هەر نالە بوو
هەرکی تۆی مەجنوون بکێلی فرەتی لەیلا دەبی
نەفسەگەت شەھوتپەرستە بیتو گونجکەیی لیگری
ئیش و کارت ئۆف لە چاوی سەلمەو و عوزرا دەبی
تیاترۆیە نەفسبازی، پارە بۆ چ بەر با ئەدەیی
تیاترۆ هەر کەس بچی تیایا، تەرۆ و ریسوا دەبی
مالە پیتینی منالە شەرت و بەینی عاشقان
پیاوی عاقل چۆن بە کاری هیچ و پووج شەیدا دەبی
حورمەتم نازانن ئیوہ ئەیی کورانی کوردستان
پاشی مەرگی (قانع) کەیی قانعی پەیدا دەبی

وتم ئەی دل

وتم ئەی دل تەمەللوکە بە ئەحکاماتی یەزدانی
هەتا کەیی نازمژووی بیسوود لە (دارولیمحنەتی) فانی

جوابی وا ئەداکردم وتی ئەحسەنتە نوتقت کرد
 وەلسی بئیمورشیدی قابل عیبادت سەختە ناتوانی
 لە بۆ تەعقیب، حەکیمی دڵ گەرام، خەیلن بە دنیا دا
 عێراق و شام و بەغداد و سەلاحیە و سەلیمانی
 هەتا کو خاکی عەبدالان کە جەنبی شەرقی کەرکووکە
 لەویدا عالی میکم دی (عیصامو ددین) ی نووران
 چرایە بۆ شەوی زوڵمەت، نەهەنگی بەحری تەوحیدە
 عیبادەد دینی مەحموودە و خەلیفە ی غەوسی گەیلانی
 نیشانە ی عیززەتی وایە خوا کاتی کۆری پێدا
 فەتاحی پێ عەتا فەرموو، بە سوورەت بەدەری تابانی
 کە دەستی دایە پێنج تیر و سواری رەخشی گۆلرەنگ بوو
 چ مەردی جەرگی زۆر سەختە بویری و بێتە مەیدانی
 لە دەستی نیمی تیحانا شەهسواری تاپەفە دەرچوو
 وەلی فایدە ی چییە کورده، زەلیل و مات و بوحرانی

گەلەبێنامە

کاکی شاعیر وا دیارە ئارەزووی مەیدان ئەکە ی
 هەجوی شییری بێشەلانی کۆمەڵی کوردان ئەکە ی
 چیت لە دەست دەرچوو کە نیستە وێڵ و سەرگەردانی بۆ ی
 بۆچ بە ناحەق هاوبەشیی (...) پێ پان ئەکە ی؟

سهد همزاران نهوجوانی شیرمزی میللمت کوژان
نیسته مهلی نیلتیامی (....) کوردان نهکهی؟
خوله میشی بوو له مالی نالی نه میووب وایه کرد
ناری نه مروودی له ژیر چی مه خفی و په نهان نهکهی؟
شوره سوارانی غمیوورم چاوی خویان هه لبری
کاکه گیان تو چون خهپالی سرکزی کوردان نهکهی؟
مارهکهی شیخ هومره زور چاکتر له من حالتری
دمردی دواکهوتووی ولاتم، تو به چی دهرمان نهکهی؟
مام و باپیر و برا و عهرتم کوژان و چوون
تازه سولخی حمری بهینی نادم و شهیتان نهکهی؟
بیره مهیدانی سداقت پیم بلن کویت ژان دمکات
ناویری هه لممت له کمر دهی، شهر له گهل کورتان نهکهی؟

نینقیلاب ناخ نینقیلاب

تهقه للوب چهن هه تیوت کرد به نینسان
تهقه للوب فهیله سووفت کرد به چهیوان
تهقه للوب هیت به سهر قاچاری هینا
تهقه للوب چون به بات دا نالی عوسمان

۱- له دهستوو سیکی دهکدا هم شیعره وا نوسراوه توه اتو به کام روو باسی له یلول مالی

کوردستان دهکهی

تەقەللوب تۆ نەبى لاي ئىمە جىبوون

گرۆى بەنگكېش و تىياكى خۇران

تەقەللوب ئىشى حىزى تۆپە (...)

ئەمىر فەوجن لەسەر لاوانى كوردان

تەقەللوب زولمە ، تۆ رېوى ئەنئىرى

كە ئاغا بى لە بېشەى شىرى مەردان

تەقەللوب من وھا ئىشم خىراپىن

تېرۇ ، و بەدناو ئەبىم تا خەتمى دەوران

ئەمشەو

ھەى ھەى لە ناسۇر زامانم ئەمشەو

گولگۈنە بە زووخ زامانم ئەمشەو

فەلای جوانىم خاپوورە ئەمشەو

بىنايى دىدەم بېنوورە ئەمشەو

سەداى غولفولەم چوون سوورەن ئەمشەو

ھابز ، بۇ رۇحم زەرورەن ئەمشەو

كى بو دىسۇزم ؟ كى بو غەمخوارم ؟

كى نەوى لە بال سۆتەى بىمارم ؟

كى بو ياسىنم بخوینى دەمدەم ؟

كى بو پاو و دەس ، بشىلى بە ھەم ؟

کئی بو رووم کهرو له هیللهی نیمان؟

کئی بو سهری من بنینه سهر ران؟

نموسا که قابز ببینم ودهم

کئی بو چۆرئ ئاو بتکینیته دم؟

کئی بو، بنهرو وهدیدهم دسمال؟

کئی زاری کهرو هووناو ومرووی خال؟

جه دمای کۆچم کئی نهلودا بو؟

کئی شهیدای شیومن روی کهربه لا بو؟

کئی بمنئ وعبان تهخته شۆردا؟

کئی ئاو بریزو وه کافۆردا؟

چیوهی سواریم بیگهس هوردارو

کئی بو جهنازم وه گلکۆ بارو؟

کئی بو دامبنیو نهپهردهی قهبرم؟

کئی بو واز کهرو توورمهکی سرم؟

تیکی ههلبیگه سزای گۆرموشار

کهرممدار ههر تۆی غهفوور و غهفار

پرسیاریگ

له سوختهی مهردسهی عیلمی موحهققهق

بگاته دهستی شاگردانی نهحمهق

سونالتمان لىدەكەين ئەى بىتەمىزان

لە مەسنووعاتى رەببى فەردى مۇتلەق

لە بەرچى بەينە بەينە رۇژ ئەگىرى؟

قوتب بىگرتنە و دايم مەموووق؟

فەلەك ئايابە .حرقة. التيامى؟

وديا خود جەوھەرىكە مەحكەم ورەق؟

ئەگەر فەرقى ھەيە چۇن پارە نابى؟

وہ گەرنا فەخرى عالەم چۇنى كرد شەق؟

دەسا رىكخەن لە بۇ ئىمە وەرامى

بەپاناتى جەصين و زۇر موددەققەق

بە دىنم (قانعا) خۇت مەكوتە جەوتە

دلىان ھەر بېسە لىت شىخانى مەترەق

نامەيەكى دۇستانە

كاكە دەستت ماچنەكەم گوى راگرە بۇ ەمرزى حال

تا كە تەقنىمى حوزوورت كەم تەواو حال و ھەواو

چوومە بەغدا بۇ تەداوى و زيارتى پاكانى دىن

كەوتەمە گىزى گەلبە گەلبە و شنەو شنەو، وقيل و قال

دەورەپان لىدام بە جارئ كۆمەلىكى پىپەتى

چونكە زانىم ھىچ نەزانن شەرمەسار و ئىنقىعال

غیرمتی کوردیم بزووت و یادی تۆم هیئایه دل
 کرمؤ بابی نیزاع و کهوتمه سهر جواب و سوئال
 بهحسی تهو حیدی خوات و بیعنهتی خهیرولبهشهر
 هاته بازاری تهکه لوم کهوته مهیدانی جدال
 هیچ درؤ ناکهم له سایهی هیممهتی عالیتهوه
 بووم به سولتانی کهلام و نامری مولکی مهقل
 (فانعا) سهیرو سهفای نهم مهعمرکه لهفزن بلئی
 بؤ حوزووری خو شهویست و ساحیبی عیزز و کهمال

قوری عالم

له داغی دهبدیهی خه لکی دلم پهسته و پهریشانم
 له نیستیقلالی قولرووتی (...) وا دیده گریانم
 قوری عالم بهسهر نهحوالی نهم کورده ، له بؤ عهقلی
 له ناستی گهوره مان شوانیک ئەلئیت من شاهی خاقانم
 نیر نالئیت وه فهضضه لنا عهلا بهعزئ خوا فهرمووی
 ئەلئیت من سهد نهوهندهی نهو رهئیسیم نهرچی بینانم
 (نهم مهلبسته له دیوانه که دا ناته ولو بوو)

ئینقیلاب

ئینقیلابه فاتحی همر مهخزهنی رازی نیهان
 ئینقیلابه وهک (نهرستوو) دافعی دهردی گران

گەر نەبى ئاشووبى چەرخ و ئىنقىلابى رۇزگار
 تا قىيامەت بۇ كەسىكبوو سەربەسەر مولكى جىهان
 شۆرەتسى نادر بىمىن پەھلەوى بىرەنەققە
 مىللەتى مېدىيا بە ھىزىن چۇن ئەزىن ئىرانىيان
 گەر لە ھىممەت ئىنقىلابا تۇ نەبى ئەھلى حىجاز
 چۇن ئەبوونە جوكمېرانى مەسنەدى نەوشىرەوان
 ھەر لە ساپەى ئىنقىلابە وا عەرەب سەربەست ئەزى
 (پەئىرىپ بەصطحاء) نەجاتيان بوو لە نىزەى توركەكان
 خزمى ئاسورى كە تىكەل عەشرەتى كلدانى بوون
 .....
 دەستى موسا گەر بىمىن نەفخەبى عىسا جىيە
 نەعرەتى رۇستەم بىن بۇج وا كزە مازەندەران
 ئىنقىلابە بۇ فەقىر جىگەى ئومىد و ئارەزوو
 ئىنقىلابە بوو بە باعىس ئاھ و دەردى كوردەكان
 كۇنە شارى دىنى نەوى ئەوسا كەجىبى (زوححاك) بوو
 نىش و كارى ئىنقىلابە ئىستەكەش ، چۆلە و وئىران
 جا كە وا بوو ئىنقىلابە واسىتەى گەورە و بچووك
 ھەر بڑى ئاشووبى چەرخ و ئىنقىلاباتى زەمان
 (قانغا) ئومىدى تۇ ھەر ئىنقىلابە و ھىچى تر
 بەلگوو ، كەرتى رىكەوى بەك ئىنقىلابىكى گران

ئىستىخاره

به عزمى ئىستىخاره نوڤنى له بانگى شيوان
نووستم کوتوپرى ديم پياويكى نههلى عيرفان
جوان چاك و ژير و عاقل نهلفاضى زور مورتهتب
فهصيح ورمند و زيرك نوورين و صاحيب ئيمان
پرسيم لىي ناوت جييه و كورى چ ميلله‌تيكى؟
توركى يا خو عهجه‌مى، بۇلغارى يان له كوردان؟
جوابى وهها نه‌دا كرد له خاكي پاكي كوردم
بهريم له ئهمريكايى و دوورم له قهومي نه‌ئمان
كاووم كه شورتهم بوو له سونعه‌تى زريدا
كوشتم به جارى ميلله‌ت زوحاكي دوور له ئيمان
وتم تو خوا فلانى تو شاره‌زايى حالى
بۇجى نه‌بوو له كوردان پيغه‌مبه‌رىك له بۇمان؟
ناهيكى ساردى كيشا وتى وه‌للاهي (قانع)
له كوردى قوربه‌سه‌ردا زورتر، بوون ره‌سوولان

نمه‌كى خاك

پياوي بوو سى كور سواري بوو
دهوله‌تى زور و بيژمـارى بوو

چهنده دوکان و قهيسهري و ئەملاك

كيسه پارتى دووسهد ههزارى بوو

دوو ژنى بوون كه بهك له بهك چاكر

سهد و سى هيسرى ههتارى بوو

زياد لهمه زيرى دانراوى ههيوو

سهد و پهنجا نهفهري توجارى بوو

ئهمه سى ساله خووم له بيرم دئ

كه چلۆن نهگهتتى سوارى بوو

بوو به خوونخۆر و دوژمنى و هتمنى

هم لهگهڵ دوژمنى قهرارى بوو

نمهكى خاكهكهى و مهاگرى

ههر و مكو (قانهى) فیرارى بوو

چوووه بهسره

و هتمنى كوردمگانه پىر نيعمى

و هتمنه داك و بابى پىر شهفههت

بۆ كهسيك توژى كاسبى تياكات

ميوهين زور و نانى بيمينهت

ئهنجهبى كهى لهگهڵ كورپى خهنگى

ئهنوينى موحيببتهت و رهئفهت

چوومە بەسرە بە عەزمى سەپروسەفا

كەوتمە گۆزى مېحنەت و زەحمەت

پەلى گرتەم لە بەسرە مەئموورى

وتى جاسووسى ئەى عەجەم ھەيئەت

بەردمى كۆلە خاكى پىن كىشام

سالە وەختى بەسەد غەم و مېحنەت

تاگوھاتن ھەججى كوردى عىراق

ھاجى و دىن دروست و پاك طينەت

بە نفووس و بە پوول و كۆمەك و قەول

ھاتمە دەر لە بەندەكەى زەحمەت

(قانعا) تۆبەبى كە دەققە پەتر

نەچمە (مەكە) لە بۆ ھەج و تاعەت

شىخى من

شىخى من نوقل و نەباتە، پىرى من نان و كەباب

مەپلى من ئەسپ و تەفەنگە نەك لە سەر چەنگ و روباب

مىشكى من مىشكى بە ھىزە و غىرەتم وەك رۆستەمە

ئىشى من خەزەمت بە خاكە و ھەكرى من قەھرە و عىتاب

ناوى من خەنجىرە، جەرگى دوزمنى خاكى وەتەن

دۆستى من كوردى غەپوورە و دوزمنم زومرەى غوراب

کاکى من ناوى گوتهک، مەغزى عەدوو دینیتە دەر
 بابى من رۆحى و مەقەن عالم بە ھەر چاک و خراب
 ماسى خـۆرى (....) و بـەنگفرۆشى (....)
 کەى لە خاکى کوردستانا دیتە سەر رێگەى سەھواب
 ھیندە پەیشمخواردووە وەختە بە جارى شەقەرم
 ئاھى دڵ وەك ئاگرە تا کەى نەسووتینى حەجباب
 با ھەموومان پیکووە دەستمان بە دەست پەکتر گرین
 شۆر بەخەینە مێشکى گوردان ھەر وەکو نەشەى شەراب

شاھى عەلانەدین

قانع لە مەریوان فەقێ دەبیت لە جەنگى بە کەمى
 جیھانیدا نەبیتە موحامەد و لەو کاتەدا نەم پارچە
 ھەلبەستەى بە سەر شیخ عەلانەدینى بیارەدا و تووہ.
 شیخى ئەسحابى کەرەم شاھى عەلانەدینە
 حەزرتى والى نەعم شاھى عەلانەدینە
 و مەنەخۆش و دەرەمدار و بێئومىدێ ناخى
 مەلجەئى جومەلەى ئومەم شاھى عەلانەدینە
 چ لە دنیا چ لە عوقبا ھەر ئەوہ فەریادەرسەم
 دافى دەرد و ئەلەم شاھى عەلانەدینە
 پەثریە خاکی بیارە و خەلکەکەى سەحابە پە
 فەخرى ئەعراب و عەجەم شاھى عەلانەدینە

جەيشى مەنسۈورى مەلەك بەزمگەھى عمرشى بەرىن
ساحىبى سەھىف و ەلەم شاهی ەلانەدینە
كى ئەلئى كەشىف نەماۋە با بېيىنئ زاتى شېخ
ۋاقىقى لەۋح و ەلەم شاهی ەلانەدینە
كامى مونكر نەسەفم زۆرە لە بۇبى ەققىت
مەعدەنى ەھىز و ۋەھم شاهی ەلانەدینە
(قانغا) لازىم ئىرشاد نىيە مەزھەبىسى ەقق
بىئەسى رەققى نەدەم شاهی ەلانەدینە

سەرخۇشم

سەرخۇشم بەروام نىيە بېبەك ئەلئىم با بى شەراب
سېۋى ترش و پرتەقال و ەھم ەھنار يا خۇ كەباب
بۇ مەزە مەى بېنە ساقى لازماتى نۆشى مەى
مەجلىسى كەھفم تەۋاۋ كە بېنەدى ساز و روباب
بە پەلە ، سوورئ بەدە ، با سەرگرانبن مەجلىسم
شۇرشى پەيدا بىكە دىل بېتە ھالى ئىلطيىراب
بەزمى كەھفوسرەو بىناكە تا سەبىنئ سىئاقىيا
بىرە ۋىسكى و مەزە ۋ قۇنىياخ و ئارەق ەھم شەراب
كشتم بۇ ئامادەكە تىساكو بە ۋېنەى ئەنۋەران
سەھىرى ئەم دىنبايە كەم لاجئ لە پېئش چاۋم ھىجاب

چوون مەنەوومر شارمىزى سەركەوتىن تەرفىع نەكەن
 شەرتى ئەوۋەلىيان شەرابە و كەمىف و سەيران و حىساب
 عومرى بېھوودەم بە سەربىر ئىستە بىر مەكەوتەم
 ھىچ نەزان بوون باپىرائمان مالى سووتاو و خانە خراب
 (قانعا) تۆش خۇت مەنەوومر كە بە شىعەرى فەشقىيات
 گوئ مەدە ھەرگىز بە نىيا دلفەرەح بە و كامىاب

لە دىتتى خشتىكدا

روژئ لە روژان بېكار و بەتال
 ئاسوودە و رەھمەت لە نەبوونى مالى
 بېيار و ياومر بېپروا و ھاودەم
 بېرەفىقى روژ دەروون پىر لە غەم
 پالدام وە سەرىن ھەرىرى گوئىرەنگ
 بىر دام وە كىردار چەرخى شەوە زەنگ
 نوارىم زەمەزەمەى جاران كوئايە
 بىنچىنەى شادى گەردى بەبايە
 مزگەوت بېرەمۇنەق، دىوۋەخان وئىران
 ئاوايى بېشەوق نۆكەر سەركەردان
 بېتار كەوتوون دوو تەپلە و دەھۆل
 تەنجى بىنسوار راوگە چۆلو ھۆل

عشاہر سرگز تایفه بیدنگ
میلمت میلهتان لیوزرد و بیرونک
وتم چاک وایه توشه بهیداکهم
ئیقلیم بگهریم سهیری دنیاکهم
هتا بزائم گهردوونای گهردوون
کئی کردووه بهشا، کئی خستووته توون
کئی له رحمهته و کئی له زهمهته
کئی خاوون شمن و کئی له حورمهته
نهجیب نانهجیب نانهجیب، نهجیب
توخلی خاوون ملک خاوون ملک غهریب
کمشکولم ههنگرت عمام خسته شان
زری و چوار ناپین رسمی دهروشان
دوف و قهپاره و دووحاچه و شمشیر
مهرهقی چلچیل کلاوهی دلیر
کهلپوس و عساپوس لهنگی نهکول
قاپقاپ و دانهی شاخنهفیلی چول
جامی چل کللیل پینچ پهنجهی زهرین
تختهی سهداقت سهدانهی بهردین
خهرهقی سهدپاره و تاجی گهدایی
کوولهکهی فهر و شیوهی ریسوایی

بەيداخى عەشرەت شەجەرە شىخان

دايەرە مىخنەت ھەمە پالى شان

دەلايلى خىر قورئانى نوورىن

قوتو و قەلەمدان ئەسبابى نووسىن

ھەم سەفەرنامە و بەياز و دەقتەر

بەرد و بەردنەسى ئەساسە سەفەر

بە ساعاتى خاس رۆزى موبارەك

نېۋەرۋى جومە گىرتە تەدارەك

گا بە كەيفخۇشى، گاهى بە گريان

گا بە سۆزى دل گۇرانى شىخان

گا شىعەرى شىرىن شىخى مەولەوى

گا گورىزى ھەق مەولەوى مەسنەوى

گا روو بە مەقسەد گا بۇ دواۋە

گا دەم بە خەندە دەس بە دوعاۋە

بەم نەۋە چەن سال خەرىك سەيران بووم

گاگا لە نېھات گا لە شان بووم

چەن چۆلم تەپكرد چەن دى و چەن شان

چەن مەنزىلگە شەۋ لە بەر موغاران

چەن تەماشە تاق برۋى سىۋەنگى

چەن قەرە زولفان ۋەك مارى جەنگى

چهن تاقی زه رباف چهن گیلگیلهی سوور

چهن کولمی بیفمش ساف وینهی بلوور

چهن گهوره کچان غمزالی سهرمهست

چهن ههرزمکاران دهمانچه به دهمس

چهن دینی ویرانه چهن دینی ناومدان

چهن قه لای کونی دهمسه لاتداران

ناگاه له تمقیر خوی لامهکان

ریم کهوته چۆلی دهمشت و بیابان

نه دار بوو، نه ناو نه پووش نه گییا

غمیری زاتی پاک خوم تاقی تهنیا

خهیلن تیضکرام نیگامکرد له دوور

کهوته بهر چاوم لهته خشتی سوور

له دیتن نهو خشت گه لیک عه جهب مام

خشتم بهرزو کرد به سهد نیحترام

وتم یا کهریم عه للامولفیووب

رهحمان و رهحیم غافیره ذهنووب

نهمه هی کپین و کئی دروستیکرد

کئی نایه چین مال، کئی له دوای مرد

کئی خستییه قالب کئی شیلای به ناو

کئی نایه کوورهی بلنسهی به تاو

كام بىناي ژىرى چىرخى رۇژگار
 نايە دىۋارى كام كۆشك و تىلار
 بە ھىرمانى خوا ھاتە گىتوگۇ
 وتى ئىھى قانع گىلى رىنجەرۇ
 ھىرچى ئىپرسى بىكەم و زىاد
 بۇت بەيانئىكەم زۇر بە خاترشاد
 من خاكى كەللەى دە پادشاهم
 پادشای بىباک حىشمەت نىگام
 ئەۋۋەل ئەسكەندەر شاھى ذولقەرنەين
 دوۋەم شاھى عباس سىيەم شاھى حسين
 چىۋارەم كەيقوباد پادشای كەپان
 رەشىد و سەخى خاۋەن سىفرە و خاۋان
 بىنچەم شاھى غەزىز غەزىزى مەرغۇب
 خىردارى پاك يوسىقى يەغقۇوب
 شەشم كەيۋمەرس ھەتەم نەۋشىروان
 ئىسپىياكونەندەى بىنچىنەى كوردان
 ھەشتەم نەردەشىر پادشای ساسانى
 نۆھەم ئۇردوۋان كەۋرەى ئەشكانى
 دىھەمىن نەمروود ئاسوورى نەزاد
 پادشای بىدەين دوۋر لە ھەق و داد

نۆبهیان رۆیی و دهورمیان تمواو

مهغزیان له گهڵ خاكا تیکه لآو

زهړه زهړه بوون ، بوون به غوباری

که للهی همر پاشا کهوته دیاری

به ئه مری خوا پادشای بیعهیب

شهمال هه لیکرد له کاخانهی غهیب

له خاکی همر پهک تۆزۆکی هانی

تیکه لیکردن زۆر بسه ئاسانی

له تهقدیری حهق خوی لایه نام

له و تیکه ل بوونه من دروستکرام

سه د سال له سه ر پهک من خشتی کالبوم

له خۆتهن زه مین بنه رت مالبوم

من بوومۆ به خاك همر وهك ئه وه ل جار

به ئیزنی بیچوون پادشای غه فار

له دوی ئه و ماله کرام به ئاجوور

نراره دیوار فه لای سه لم و توور

هه تا سه لم و توور ته واو بهر باد بوون

له بازبچهی چه رخ میجنه ت نازاد بوون

ئیه ته یانگار شاهانی دهورم

له م بیابانه پیر جه فا و جه ورم

زانیم نهم دنیا بیبهقا و بهینه
قاتلی هزار نیمام حسینه
کوانی دیاکوی شاری همهدان
کوانی روسته می دهشت مازندمران
کوانی نهمراسیاب کوا خاقانی چین
کوا پالنهوانان له سمر روی زمین
کوانی فهرهادی هونهمندی کورد
که له ریی عیشقا رۆحی فیدا کرد
حالی من وابوو نهمول تا نهمجام
عهرزم تهواو بوو باقی ومسهلام

میژووی کوچی نایشی خانی نه قیب

له نالی نهمحمد (عایشه) له بهك پیی نایه دنیاوه
سهدهی چوارده له حهفتا و دوو چرای نامالی کوژیاوه
بیجهمدیلا ج بیباکه له دهستی مهحشمره چونکو
سوپهه سالاره جهددی شافیعی کهونهینه لای خوارموه
۱۳۷۲ی کچی مانگی

نامهیهك بوجه نابی شیخ عوسمانی بیاره

پسهرنشانینی دلم نهمرۆ به هیوای لوتفی عوسمانه
که خاکی مهقدمی بییشك دهوای دهردی دل و گیانه

نەگەرچى ھەر دىيارنىم و بە جەشنى زەررە ناھەتتە
بەلام دەرگەوتنم قوربان بە شوعىلەى شەمسى تابانە
چ خۇشە ھەلتروشكانى لە بەر قاپىى مواردى تۇ
بە شەرتى تۇش بللى ياران ئەوہ يارۆى مەريوانە
مەلا نازى بە عىلمە، سۆنى فەخرى وىرد و ئەورادە
منىش ئومىدى دارمىنم لە لای تۇ لوتقى جارانە
مەقەرموو بۇ نەھات ئەلبەت نەماوہ شۇر و ئىخلاسى
بىزانە مانىعم پىرى و خەتای سەرماو و بارانە
لە بىرم دى كە ئىمزام (قانچ لەوسمانى) دانا بوو
بلىم چى ئىستە بەدبەختم ئەلئىن مونكىر بە شىخانە
بە چاوى باطنى بىروانە بۇ دەرروونى من
ئەزانى (قانچ) مەحكەم لە سەر ئەو شەرت و پەيمانە
مۇخلىسى قەبولنەكرالو: قانچ

قانچ لە جەشارى كەو كوشتنا كە كۆلتىشى پىدەلتىن،
بە پارچە ھەلبەستىك نامەيك بۇ شىخ عوسمان ئەنوروسىت،
بە داخەوہ ئىمە نامەكەى قانعمان لا نىيە، بەلام ئەم
شىعرانەى خوارەوہ وەلامى ئەو نامەيەى (قانچ)ن.

وہلامى شىخ عوسمانى بىيارە بۇ قانچ

ھۇشيارى جەشارى خىرەدى دەرگى نەجىران
سەھىادى كەوى زىرەكى مورغابى سەھىنان

چەند خۆشە سېھىنانه كە گوى دىگىرى لە دەنگى
 نەززارە دەكەى خالى مل و لەنجەبى جەپىران
 ئەوكـاتە كە پىنكات بە پەيكانى خەدەنگت
 يا رەب نەشكى پەنجەبى سەر ماشەى شىران
 بىكە بە كەبابى فرىسى كوورەبى سەنە
 سىنەم كە شەرارەى كوورەبە و لەھەبى نىران
 ناننى كە چەزى دېت و پەروزەى سەرى سىخى
 شىخى، بە نەزەر بىنە پەروزەى دلى بىران
 چوون شوبەھى كزەى جەرگى مەنە زوو بىكە پادەم
 پارەبى ھەموو سەھىدى تۆ بى تەپىرى مەپىوان
 پۇل پۇلى كەو و قاز و تونگ، سۆنەو و كۆتر
 گـرۆدەبى دەمداوى تۆ بى كىوى شەمىران
 ھەر چەندە كە نەپىنرى بەشى مەن نىوېبى رانى
 ھەر بەو خەبەرە قانەدەل، مەپىلى بە سەپىران
 چ بىكەم لە دل و تالىعى كە چ رەوتى زەمانە
 مەن مامەوہ كەم بەخت وەكو خانى (سەپىران)

مەلكى وىرانە

مەلكى وىرانە ئەمىزىم قەت بە كەس نادارەواج
 تۆنەبى ئەى موددەى ناحەق لە مەن ئەستىنى باج
 لىمگەرى ئەسپابى نۆمالىم لە بۇ خۆم پىكونىم
 بەم بە ساھىب ئەسكەر و قانوونەكەى كوردى مەزاج

ئەو زەمانەیی، بە بەک (پلته) جەنابت دەرنەکەم

یان بە مەیلی خۆت، ئەکیشم تەکلیدی باج و خەراج

گوینگرە با پیت بلیم زۆر چاک لە بەندە تیبگە

من کوری کوردی نەزادەم قەت بە کەس نادەم خەراج

پێغەمەر فەرموو پە بیژن کئیوی چوو بسۆ کئیوی تر

پەختەمیل ئەمما بزانی ناگۆریت خولق و مەزاج

(قانع) کوردان ئەگەر نیستا کە تیرە تیرە بسن

دینەو سەر فکری کوردی کاتی خۆی رۆژی عیلاج

ئەم میللەتی کوردە

بابی هەموو ئەوزاعی مەقالاتی خیتاب

شیرینتری سن گوشتاری سونالاتی خیتاب

پەکیەک بە هونەر خاوەنی عەقڵیکە ئەزانن

.....

سیحەر و هونەری بابلی هارووتی خرابە

تارۆزی ئەزەل وا لە مەجازاتی خیتاب

.....

.....

١- لەدەستلۆوسە کۆتەکەدا ئەخوێنراپەرە، داوای لێبوردن دەکەین.

٢- ئەمیش ئەخوێنراپەرە.

ئەم مىللەتى كوردانە كە وھما بەند و ئەسیرن
 بى عىلمى و جەھلە لە كەراماتى خىتاب
 ئەم ەسەرە كە مەشھوورە لە عام، بە وىقايە
 نەھىدوھ لە عومرى گوئى باغاتى خىتاب

مژدە

با سېيى لۆكە كۆنە چۆن ئەبى ھەرگىز بە عاج
 شىشە با پان و قەويى چۆن ئەكا فەرمانى ساج
 با، بە رىش پەرتان و پۇ بى دانىشەن بېگرنەوھ
 دەولتەمەنكەى راي ئەخا ھەرگىز لە جىي دىبا و دەواج
 دژمنىش با ئىتىفاق و تىوۇپ و تەبارەى ھەبى
 چۆن ئەچىتە رووى سوارەى كوردەمگان رۇزى عىلاج
 دوژمنان ئىوھ و خواتان مۆلتىكەم پېيەدن
 بىرە سەيرى بەزمگاہى مەعرەكەى باز و دوراج
 كەى لە ئەوھل دەفەدا وەك من كز و بىچارە بووى؟
 من نەبووم بۆيە جەنابت بووى بە خاومن تەخت و تاج
 مژدە بى ئەى ھانغا كوردان ئەگەر گشت لىنەون
 جا لە باتى سەد ھەزار بن سەھلە ئىش، ئەھلى (...)

تیکه لکیش

من له دهمتی فرقهتا بؤ عشقان

آب چشمم انور رهش کردم سبیل

بئی له خوینی عاشقانا گولگونه

آنکه گشتی راند بر خون فتیل

رئی و بسالی هر له من پهنهانه کا

ضلني فی المشق من یهدی سبیل

واعیذا ریشت برن بؤ و وعزمه کمت

راحتی فی الراح لا فی سلسبیل

یا به دل تو ناگری عیشتت نهوی

ورنه از آتش کز رکن چون خلیل

یا له گهال فیلانی عیشقا بهک مهبه

یا بنا کن خانه ای در خورد پیل

یا نمبئ نه تبئ خهیالی هاتنهوه

یا منه پا اندرین ره بی دلیل

کاکي کوردم حالتی کوردی عهجه م

همچو مور افتاده زیری پای پیل

(قانعا) مال و مندان و عزیز و جاه

باد و هر چیزی که خواهی زین قبیل

پینج خشته‌کی له سهر شهیری حافظ

زامدارم بینه لای من الغیاث

عاشقم سووتاوی جانان الغیاث

چۆن به لوقمان دپته سامان‌الغیاث

(درد ما را نیست درمان‌الغیاث)

(هجر ما را نیست پایان‌الغیاث)

تاری زولف، تهیری دلی کیشا که‌مه‌ند

له شگری خالت منی هینایه به‌ند

کی و مکو من وایه نه‌مرو موسته‌مه‌ند

(دین و دل بردند و قصد جان کنند)

(الغیاث از جور خوبان‌الغیاث)

منع و لؤمه‌ی من نه‌که‌ن گورد و عه‌رب

پیم نه‌لین نه‌م شپته بی‌مه‌قله و نه‌ده‌ب

بی‌خه‌بهر له‌م دولبه‌رانه‌ی خووش له‌قهب

(در بهای بوسه جانی طلب)

(می‌کنند این دلستانان‌الغیاث)

گوو به یالی په‌لکه شوژی چاو کلان

همه یه‌هوودی، ریشه‌کانی که‌رملان

خو گرفتارم له‌ه ناو قال و هولان

(خون ما خوردند این کافر دلان)

(ای مسلمانان چه درمان‌الغیاث)

من له داغ بیگانه‌گانی بهد نسل
به‌لکوو ته‌وقی ته‌عننه‌مان لاجی له مل
هه‌لمتی مه‌ردانه دهن نهی کوده‌گهل

(داد مسکینان بده روز وصل)

(در شب یلدای هجران الغیاث)

واعیزی ناشاره‌زای خساومن حه‌سه‌د
تیری ته‌عننه و نیچی لومه و زوانی بهد
داغ و دمردم زوره کاکه بی‌عه‌دهد

(هر زمانم دردی دیگر می‌رسد)

(زین حریفان بر دل و جان الغیاث)

کس نه‌بی وهک من زه‌لیل و دل‌ه‌زه‌ن
خوار و سووکی ناو ره‌فیقی نه‌نجومه‌ن
قانعیش سووتاووه نه‌مرو بؤ وه‌ته‌ن

(همچو حافظ روز و شب بی خویشتن)

(گشته‌ام سوزان و گریان الغیاث)

تیکه‌نگیش

گهر له لای تووه به عومرم دیم خه‌تایی ره‌فت ره‌فت

(ورز هندی شما بر ما ج‌فایی رفت رفت)

تیری برز‌انگت نه‌گمر زامی له دل کـــرد چی نه‌بیّت

(جور شاه کامران ار بر گـــدایی رفت رفت)

تاقمت و زحمه تکیشانی لازمه وه خستی مراد
 (هر کس دورت را که بینی چون صفایی رفت رفت)
 گهر بسووتیم من ومکو کوردی له شهوقی نهو دهلیم
 (گر بلای بود بود، گر خگایی رفت رفت)
 گهر، دلیم غمباری عیشقی رووته بمری لایقه
 (ور میان جان جانان ماجرابی رفت رفت)
 حاکی کوبرا بپرسی بؤ فهصاصم پئی نهلیم
 (گر میان همنشینان ناسزایی رفت رفت)
 (قانع) پش وهک حافظه مهنی له مهیخانه مهکن
 (پسای آزادی چه بندی گر به جایی رفت رفت)

شینى رهزاشا

حسرهتا بؤ مهرگی تریاکی گلاو
 مهفخهری تریاکیانى میان دووناو
 نهکبر نآباد دوور له تۆ بیپرونهفه
 رووسپی بیبهرگ ونانه و بهشپراو
 مشهرى و شاگردى ناو مهیخانهکان
 بؤت زویرن سمر به قور هیوا نهماو
 بؤت پمروشن دل به خهم شیومن نهکن
 بهنگفروش و بهنگر و دملک دراو

شىن ئەگىرپن زۇر بە كۆن بۇ مردنت

پۇخل و بېقىمەت و قىنگ ھەلچىراو

جەردە و تالانكەرانى بېرموشت

دەستە پاچە و سەر كزن ئەزىنۇ شكاو

بېشەوور و سەرسەرى و حىز و تەرس

بۇت ئەنۇشن شەربەتى مەرگ و زووخاو

رۇزى مەرگت رۇزى جەزىنە بۇ ولات

بەزم و ئاھەنگە لە ناو پىاوانى پىياو

پۇل بە پۇل گەورە كچان و شۇرە زن

وا لە سىنگ خۇيان ئەدەن عەتر و گولواو

.....

ماشەو و مەنقەل خومارىان دېت لە چاو

سالى تۇپىنتەم لە شاپوور وىست وتى

(كەر كە تۇپى راپىدەكىشن بۇ كەنداو)

۱۳۶۲، كىچى مانكى

قوتايىي زىرەك

من مندالىكى بچووكى كوردم

مىمامۇستايەكەم وا فىررىكردم

ھەموو بەھانى كە لە خەم ھەستەم

پاك ئەشۇم چاو و روومەت و دەستەم

بەفر و با، نەبىت سەرىشەم نەشۇم
 ئىنجا بەر چاۋى جى ھەبوو ئەيخۇم
 بە بەرگى مەكتەب لەشم رىكئەخەم
 كىتىب و دەفتەر لەگەن خۇم نەبەم
 بىبەك بە خۇشى بۇ مەكتەب نەپۇم
 رەوانەم كىردوۋە دەرس و دەۋرى خۇم
 ئەجمە ناو مەكتەب لەگەن رەفىقان
 گۇرانى ئەئىم پارىش ئەكەم جوان
 لە ۋەختى دەرسا ئەجمە دەرسخانە
 لە لام خۇشترە لە سەد چاۋخانە
 گوى لە دەرس ئەگرم ئەيگەمە بەرم
 ئەپەشىنوۋ سەمۋە لە ناو دەفتەرم
 جومەئەنىش سەرى خىزم و دۇست ئەدەم
 بە خۇشى و سەيران بە سەرىئەبەم
 بۇ لەش و دەست و زىبان ھەمىشە
 پاك پراگرتەم كىردوۋە بە پىشە
 حورمەتى داك و باب و كەس ئەگرم
 چاكەم كىردوۋەتە پىشە تا ئەمەرم
 لە مەكتەب فەيز بووم ئەم رەۋشانە
 مەكتەب سەرجاۋەى عىلم و عىرفانە

ئاوا بى مەكتەب جىگەى خوئىلىدە

شونى تەربىيەت چاك وەرگرتە

بۇ مامۇستام دەرسم ئەداتى

ئەو ئەمگەيەننى بە گشت ئاواتى

ئاواتى چاكە بۇ خزمەتكردن

بۇ گەل و وەتەن بەرەو پېشېردن

ئەى فىلس

ئەى فىلس رۇخى رەوانم تۇى پەنا و پەشتى ھەزار

دەستگىرى عالمى مردوويش دەخەپتە ئېش و كسار

نەك مى پەركەندە نەمزانى بە راستى ھەدرى تۇ

زاهىدېش لام واپىە بۇ تۇپە كەوا ئەخزىتە غار

ئەى فىلس لاي ھەر كەسك بى ھەر وەكو لىفەى ھەوى

داپئەپۇشى گەر بېئى عەيىبى بە خەروار و تەغار

ئەى فىلس گەر تۇش نەبى بارگىر كزو داماو ئەبىت

تېرلە كا و جۇى گەر نەكەى لۇقەيشى نابى تا بە غار

چەند كەسم دى من لەمەو بەر تۇى بوو ناوى نەبوو

بۇت حىسابكەم ئېستە ئەشراھن ھەتا دووسەد ھەزار

گۆزه‌له‌ی کوردستان

قانع به ریسواری، ده‌دا به لای پیره‌ژنیکی گۆزه‌گهردا
 گۆزه‌له‌یه‌کی نیوه وشک و نیوه تهری بهر چاو ده‌که‌ویت
 به نووکه چه‌قۆیه‌ک دوو دیره شاعر له‌سهر گۆزه‌له‌که
 هه‌لده‌که‌نیت پاش سوور کردنه‌وه‌ی گۆزه‌له‌که به دیاری
 ده‌نیتریت بو به‌ریز هادی چاوشلی که مدیر ناحیه‌ی
 پێنجوین بوو. نه‌ه‌ویش گۆزه‌له‌که‌ی نه‌ه‌نده به لاره به
 نرخ ده‌بیت له سهر میزی فه‌رمانگه‌که‌ی دایده‌نیت.

ده‌سته‌یه‌ک له نه‌ده‌به‌روه‌رانی شاری سلیمانی له‌گه‌ل مامۆستا
 پیره‌میرد ده‌چن بو هاونه‌ه‌واری چوارباخی پێنجوین، له‌ویش
 زیاره‌تی مامۆستا هادی چاوشلی ده‌که‌ن و چاربان به گۆزه‌له‌که
 ده‌که‌ویت، لێ ده‌هرمن نه‌م گۆزه‌له‌یه‌ت له کو‌ی‌بوو؟ به‌ریزیشیان
 له وه‌رامدا ده‌تیت قانع بۆی نار دووم. که گه‌راونه‌ته‌وه هه‌ر
 یه‌که‌یان به نامه‌یه‌ک داوای گۆزه‌له‌یه‌کیان له قانع کردوه
 قانعیش به سی دیره شاعر وه‌رامیان ده‌داته‌وه.

شێعری سه‌ر گۆزه‌له‌

ئاوی گۆزه‌له‌ی خاکی کوردستان

خۆشته‌ره له ئاو سه‌رچاوه‌ی لوبنان

گورده به یادی ده‌وری که‌ریم خان

بنۆشه هوم هوم به‌ه‌راوی کو‌ی‌ستان

وهرامی داواکاران

نه خاو من کارگه و نه ههورگهرم

نازانم په نا بو لای کئی بهرم

گوزله هی ناوی ئهم کوردستانه

زادمی نه هکاری پیره زئانه

ببوورن به خوا گوزله هم نییه

نهرنا بو نیوه قیمه تی چبیه

قانع دیوانیکی خوی بو گهوره پیاوینکی کوردپه روه

ده نیپریت، ئهم دوو دیره ی شیعره ی له سه زه رفه که

ده نو سیټ.

دیاری خوا پینداو زپره، یان زهوه

دیاری من شیعری خسوا بریوه

با وه جود هوربان هه زرت سولیمان

کولله ی هه بوولکورد له میرووله کان

قانع فلهقی نه بیټ له مه ریوان له گهل مامؤستا کهیدا

ده چیت بو یاره، یه که مجاری ده بیټ که یاره ده بیټیت،

که چاوی به خانسقا و مهلا و قوتابییه ناینیه کانی یاره

ده کموت ئهم پارچه هه لبه سته ی به ناوی (قانع و یاره)

داناوه.

قانع و بياره

به ريكهوت ريكهوت رۆزى له رۆزان

هاتمه بياره مهعدنى عرفان

زوو بۆم كرابوو باسى نهو صافي

سهرچاوهى فهيضى بى لهكه و سافي

نهپانوت بى شك كاني موراده

ريگهى نهجاتى رۆزى ميماده

كههفى نهمانه بۆ خمتا باران

مهزلگاي تهوحيد بۆ تههواكاران

كه نواريخم فهيزى له بهر نهبارى

عهرشبوو بۆ ليقاي جهزرتى بارى

گرۆى شهوخيزان دهروون ئاومدان

ماتم نشينان به ظاهر ويزان

روانيم خهلايق ريز ريز و هتار

نهجوولينهوه ههزار به ههزار

يهكى دلگهرمى سهداى فورئانخوين

به تيرى عهشقى يهكى دلپه خوين

يهكى موبتهدى له عيلمى فهنا

يهكى شههسهوار مهيدانى بههنا

يهكى خهريكى عيلمى ظاهر بوو

يهكى مهنظوور و يهكى ناظر بوو

رؤيم گهيمه نانمواخانه

برسيهتيم بؤ خؤم گرد به بهانه

داخلبووم به ناو ژووري نانـکردن

دانيشتم نه پتي گوليره خواردن

وتم ، نانمواخؤت و نيمانت

رؤزي جهنديکه مهسرهفي نانت؟

وتی، همر رؤزي ميوانمان گهـبي

ههشت پووت نهـشيلم خاترت جهـبي

بعزئي رؤز ميوان نايسته تهـحرير

ده تهنهکه نارد نهـکهـم به هـوير

هيشتا بهـشناکات، نهـشي دووباره

هـوير بهـشيلم، چارم ناچـاره

خؤم و چوار شاگرد هـتـانـيوهـشو

نارامان نييه به دهواني دمو

له وي تيبهريم چوومه خانـهـقا

تـهـماشـانهـکهـم وهـك (يوم البقا)

سـهـفي نويز نهـکا سهـفي مهـشغوـئه

سهـفي نه يادي شاهي رهـسوـئه

گاهي نهـعـرتهـي (يانهـلـلا) شهـيدا

نهـگـاته حـضـوـور عـهـرشـي بارهـگا

يهكئ وهك هازان به دل نهدا جوش
 يهكئ له بادهي موحيببتهت سهرخوش
 يهكئ شاگرده يهكئ نوسواده
 گشت كس له روتبهي خويا دلشاده
 نهعجا رومكرده ناو تهلهبهي دين
 (رضوان الله عليهم اجمعين)
 سوخته و موستهعيد له سهر نيچازه
 (الحمد لله) به بيئه ندادزه
 گرمه ي دهرس و دمور موتلاي تهفسير
 حوجره ي شافيمي نه خاتمه وه بير
 برسيم له مهلا كه فهقيت چهنده؟
 وهك غونچه پشكوت به ليوي خهنده
 وتي نساازانم، ههر ديت و دهرپوا
 مه پرسه له سپر كردهوي خوا
 كه ديقهتم كرد ههر يمه كه كاري
 ههر يمه كه وپردئ، ههر يهك هاواري
 شيراني رتي حهق به عيلم و عمهل
 خهيمه و خهرگايان بردومهت سهر كهل
 به سؤزي دمروون ناهي نيوشهوه
 رووبهرووي مهقهسه د بيئارام و خهوه

كاروان رىڭكەي كۆچ، ساراي موحىببەت

سەرھەلقەي ھەلقەي شۇرى تەرىقەت

ئەوسا كە زانىم بېشەي شىرانە

ئارامگاي كۆۋرى دىل بېدارانە

رومكردە مەجلىس شاي (سراجوددىن)

عوسمانى ئالت، سەرچاۋەي يەقىن

موجەددىدى دىن رەسوۋى رەھبەر

ۋەكىلى موتەلق شاي (خەپرولبەشەر)

خەرىكى ئىرشاد رىڭكەي خودا بوو

لە سەرتا بە پى غەرقى لىقا بوو

بە دەس كىتابەت بە دەم نەسىحەت

بە دىل دىلدارى يارى تەرىقەت

بە چاۋ تەۋەججۈھ بە رۇخ ھۇشيارى

لەگەن مورىدان بۇ نىگەھدارى

نرىك تا لە دوور زۇر چاك ھۇشيارە

بۇ ھەموو مورىد باش ئاگادارە

كە دىم رىسالەي نەسىحەتنامە

تۇشەي ساراي دەشت (بەمولقىامە)

ئەينووسىيەۋە بۇ (عەبدولرەھمان)

نە تەنھا بۇ ئەو بۇ ھەموو ياران

چرا ناسا بوو بؤ رئی هیدایمت
 چاواساقی کوئر بوو بؤ سهر سعادت
 به‌ئى بند ظاهر بؤم خوینرایموه
 گرئی معانیم بؤ کرایموه
 نه‌سیمى عه‌ترى دای له ده‌ماغم
 بوو به مهرهمى دلئى ناساغم
 نه‌وسا داچله‌کام بؤ پهرئشانیم
 بؤ عومرى فهوتا و له رئی نه‌زانیم
 کردم به چرای بهر پئی تاریکم
 کردم به عاسای دستى باریکم
 وتم یا کهریم (علام‌القیوب)
 (رحمان‌الرحیم غافر الذنوب)
 بمکه به خاتر شای (قاب قوسین)
 بمبه‌خشه به نوورسه‌یدی که‌ونه‌ین
 به سؤزی سینهى فاتیمهى مه‌سووم
 به فه‌تلى ناحق حوسه‌ینی مه‌زلووم
 به جیای فه‌لبى شای (سیراجوددین)
 عوسمانى سیهم موجه‌ددیدی دین
 بمخهره زومره‌ی مه‌نسووبى دهرگای
 بیب‌ه‌شم نه‌که‌ی له سایه و په‌نای

با نیتر بهسپو له سهرگردانی

فرسته (شاع) بگره دامانی

قانع هر له مریوان دهیت و نامبه کی دیکه بو شیخ
عوسمان دهنوسیت و له سهر زهره که دهنوسیت:

دلیم زهره و وه کیلم زهره بو لات
که ماجیکات له تهوی سهر هتا پات

جنابی شیخ عوسمانیش بهم چوارینه ی وهرامیده داته وه:

مهرووی نامهم همناردم بو یار پاک و جوانه خالی به له غوبار
(کانه) راس دلی دانامه بو لای نه دیبی زانا و دانامه

نامه یه ک بو شیخ محمده

نازیز زویری نازیز زویری

دوور بیت ، جه گیانت ، ماچان زویری

جه بازجهی جهرخ ، چه بگرد دلگیری

گیرودی مهینت ، بهندی زهنجیری

شنه فتم ، دوور با نیشی چه داری

(فرموفردانه) ، دهر و خهمداری

بازی بیوهفا ، چه رخی چه کردار

شانا ، مورهی نهر ، وه سهد هین و قار

ئەو نەورەس نەوھال، باغەكەي شادى

ئەو سەروى جۇبار، رەھبەي ئازادى

ئەو بازى شەشدانسگ تەپلان تەوار

ئەو قامەت عەرعەر، ئەو خەلقى چنار

ئەو غەزال وەحش، سەرعىلى جەيران

ئەو سەيدى بېخۇف، رەھبەي ھەردان

ئەو كەبكى پەرخال، قەھقەھەي كۇسار

ئەو گۈلدەستەي تەر، سەر بەزمى گۈلزار

چەر خەكەي بەدخوو، نەدەش وە ئازىز

سارد كەرو مەيلىش، چوون ساردىي پاپىز

دەش وە جەسەننام، گىرۋەدى خەسبۇ

پامالى زەھمەت، جۇشى، ھەرەسبۇ

دەك رۇحش، ھەوای گۇرې تەنگ، كەرۇ

ھۈنەش، بەردەي عەيش وەسل رەنگ كەرۇ

نەكەش وە پەنجە، نە تۇي پەخەي ناز

نەنەش وە ھەرگىز چەنىش وە دلتواز

ماچنەگا لە بان، وئەي پەردى گول

نەگىرو چەنەش مەقصووداتى دل

با و جود ئازىز، پاران بېمەيلەن

ھەر كەس مەجنوونە ئەوان ھەر لەيلەن

ويەرد بە ئەحوال ، خەرابەى ئادەم

جەزەرتى (جەوا) ، دايك ، كۆل عالم

چ ئىصرارش كەرد، پەى گەندوم خوارى

ياونائادەم وە شەرمەسارى

يا خەرمى لىووط كارش چ، تەوربى

چەنى مۇسافر ، وە جەفا و جەور بى

شېرىنى ئەرمن ، فەرھاد فەنادەر

.....

ھەر مەگەرژەن بى ، سەنەان فرېب دا

ھارووت و مارووت، جەپسكریان نەجا

ھەرمەگەرژەن بى، بەلەم و ھەستەنەخەم

ژەن بى، وە سەبەب ھابىلى ئادەم

باقى وە سەلام نىيەن مەجالەم

پەردى دەردى تۆ ، پەرىشان حالەم

بهشی فارسی

شکرایزد

شکر ایزد که دگر رحم خدا باز آمد

زغن و زاغ برفتند و هما باز آمد

کوکبی کز وسخ ظلم زمان گم شده بود

حمدالله که به بازار ضیا باز آمد

مژده به مردمی صد ساله بده باد صبا

گوفرح باد مسیحا ز سما باز آمد

بیر یعقوب دل خسته دلان شاد بکن

خبر گم شده از مصر به ما باز آمد

ای که معلول غمی گریه مکن خوشدل شو

که طیب از سر رافت به دوا باز آمد

بلبلا چهچی عشق به افلاک بزن

غنچه را خنده زد و باد صبا باز آمد

کلاسا

کلاسا کسب مکتب کن که تا گیتی به کامت باد

بخوان جغرافیای نو که تا عالی مقامت باد

وکیـل چپ شو از اول به خدمت راستی یابی
و زان پس شو معین نایب ز زحمت‌ها دوامت باد
تو از پساداش سربازی بود روزی شوی یاور
بکش تیغ از صف دشمن زهر سو صیت نامت باد
اگر بخت مدد کرد و رییس تیپ کل گشتی
ز بهر حفظ جان خود سرایی از رخامت باد
دخیل ای شیر پر غیرت جبونی پیشه خود کن
که شاید چون رفیقانت تمنا و سلامت باد
اگر گویم امیر شوق باش از لرها ترسم
خدا ناکرده در دوری زمانه اختتامت باد
وزان پس چند اوقاتی تو بر تخت شهی بنشین
در آندم بهر روسی‌ها بیانات و پیامت باد

ای میهن من

ای میهن من گلشن من کشور ایران
ای مردمک ارباب سخنان
گهواره‌ی داریوش دوصد نادر دوران
ای مسادر میدیا و نشیمنگه ساسان
ای رزمگه کشمکش پور نریمان
تو باغ پر از لاله و من بهر تو بلبل
ما باده پرستیم و تویی شیشه‌ی پر مل
تو معدن دل‌ها و منم شاعر بی‌دل

تو گلبن گلزار و منم شاخه‌ی سنبُل

من خضر ره عشقم تو چشمه‌ی حیوان

دیری است که من بی‌خبر از کار تو هستم

سودایی و سودا سر بازار تو هستم

سر تا به قدم عاشق دیدار تو هستم

جان در کف خود کرده خریدار تو هستم

برگشته و غمگین سراسیمه و حیران

آیا ز تو باقی است همان ناله و فریاد

خم کم نشده زره به صد تیشه فرهاد

مادر نتوانست دهد شیر به اولاد

می‌گفتی شب و روز دوصد وای سیصد داد

آن دوره که دیدیم چنین بود و چنان

آن چته نیلی که او را امنیه نام است

صد چته کوهی ز برش هم‌چون غلام است

گویند که فاشیستی او جمله تمام است

کام دل درویش در این دوره به کام است؟

شادان شادی ای صوفی بیچاره و عریان

ای هم‌وطنان دوری ز یاران دگر بس

محرومی از این جنت ایران دگر بس

بازمنده از این گردش دوران دگر بس

خون خوردن دل‌های جوانان دگر بس

هان ای پسر پر خرد چشمه‌ی ناموس
امریکی مشو صینی مشو دور شو از روس
اینگیزی مشو شرم کن از گنبد کاووس
برکش همه دم ناله و افغان پرافسوس
ایرانیم ایرانیم ایرانیم ایران

ای میان اولیاهان

ای میان اولیاهان ارشد و اعلاستی
وی ز علم عرف وحدت لجه و دریاستی
ای زده طبل حقیقت بر سیاحت‌گاه عرش
وی زمشرق تا به مغرب فرد و بی‌همتاستی
ساربانان محلم رخ کرد در دشت فنا
هوش دارای حافظ هر پستی و بالاستی
نقش از درها و علقم بلبل بی‌بال و پر
عدل فرما ای که عادل‌تر ز صد کسراستی
آنکه گفتا در یمن بیش من است منش نبود (!)
حمدالله شاه من تو حافظ بطحاستی
بنگر اندر حالت بی‌حالتان ای حالدان
کار تو تطبیق شرق و نایب لولاستی

نقد فکرم پر ز عشق و دل بوته‌یی پر آتش است
 آتش عشق از تو جوید ای ز دین اعلاستی
 (قانعاً) مستانه‌وار رخ بنسه اندر عدم
 عبد شاهی دینی و خود بیش از کسراستی

آن تاسف

آن تاسف بی‌وجود ما زده دیار نیست
 پیش هر کس ملتجی باشم به جز خون‌خوار نیست
 این سخن حق است جان‌اقصه و گفتار نیست
 کس در این دنیا چو من از عمر خود بیزار نیست
 چون که درد دل گران است قابل اظهار نیست

شورش دنیا

شورش دنیا ز آه و ناله و زار من است
 باده‌نوشی در خرابات مغان کار من است
 ..... رمز خوانند ابله اندر ابله‌ی
 رمز خواهی، در میان ابروی یار من است
 آن که در پیش خودم با من دم یاری زند
 در غیابت بد نهاد و دشمن کار من است
 عطر گل تزیین دل نور قمر طعم شکر
 این همه از نکته‌های رمز گفتار من است

کوزه‌ام را گر سفالین باد ای دل غم مـخـور
شربت‌ی دارم که حلواپز خـسـریدار من است
از دم عیسی‌مدان ای هوشمند، احیای موت
التیام از بوی زلف سر و جویبار من است
یا خماری نرگس از طرف چمن از خویش نیست
زره‌ای از نازشی، زون خـریـدار من است
شوردریا، نی ز آب خوش گوارا قدرتی است
قطره‌ای از آب عشق هجرت یار مـن است
(قانع) اندر بی کسی چون بلبلان نالش کند
او نمی‌داند که شاه عشق سردار من است.

خرمن غرور

ملخی بی درایت و نادان
کرد قصد غنیمت مـوـران
با سری پر غرور و مغزی تهی
بر سر راه مور گشت روان
چون نظر بر درازی خود کرد
در گمان شد که اوست شیـر ژیان
بال خود باز کرد و پی و زود
تیز می‌کرد هـر دمش دندان
گاه بگفت نهنک دریایم
که زده دست‌ها بر دامان

از قضا مورکی در این صحرا
 می‌دوید از برهی مانه و دان
 چون ملخ مور دید دشمن آمد
 روی خود راست کرد در میدان
 پای ناموس زد به قبه خاک
 چنگ‌ها تیز کرد همچونان
 يفعل‌الله مایشاء خواند
 آیه فتح کرد، ورد زبان
 مور پر غیرت و حمیت بود
 نبودش بیم اندر این میدان
 چون درون ملخ مجوف بود
 رفت دندان مور در توی آن
 جان سپردش به قابض‌الارواح
 بر ملخ خصم گشت دور چندان
 (قانعاً) خرمن غرور این است
 ثمرش نیست غیر کندن جان

اندیشه

شبی اندیشه می‌کردم ز ایام
 گهی از شعر سعدی گاه خیام
 گهی از گات‌های دین زردشت
 گهی از خارزار و باغ و گل‌گشت

کهی یاد ارسطو به افلاطون

کهی از حسن لیلی شور مجنون

درین غوغا چو ناگه رفتم از خواب

بسان مرده بی همراز و احباب

ز خواب خوش عجب خوابی بدیدم

به شهرستان گردون در رسیدم

چو دیدم خانه وقصر و نگارش

چو دیدم باغ با حوض و حارش

گذر کردم ز کوچه تا خیابان

به راست و چپ نگه کردم ز دکان

دهانم پر ز ماشاالله پی پی

کهی لاحول گویان گاهی هی هی

بدیدم پرچی شیرین و مهوش

سفید و سرخ و سبز و خیلی دلکش

ز زیر دار پرچم تابو بود

نشان جایگاهی ساخلو بود

نوشته دادگاه آسمانی

به امر ایزد هر دو جهانی

چو رفتم من ، بـه کرسی جای دادند
 لب خوش آمدی از هم گشادند
 جنا ایل و مشانا ایل و زاییل
 کشیده صف برابر امر جبرییـل
 بگفتندش کدامین آسمانی
 کدامین ایل در نام و نشانی
 بگفتم (قانع) بی ایل نامم
 ز اهل سرزمین ناتمام
 همه اهل زمین بی ایل و میلند
 از آن رو پیش یزدان بی دلیند
 بگفتند خوانده ای ای مرد میهمان
 بگفتم آری آری نصف قرآن
 کتاب ابتدایی خیلی خواندم
 بر دیوار مسجد خیلی ماندم
 ز صوفی احمد و ملا فلانی
 گرفتم علم از دنیای فانی
 پی آن که سر نویسنده جنا ایل
 بنا بر امر آقا شیخ جبرییـل

کتابی بر گرفت و داد دستم

که تا داند کدامین مرد هستم

کتابش باز کردم اندران آن

چو دیدم خط و حرف و لفظ یونان

شکایت نامه‌ای از دست زوردار

ز دور استیلای شاه خون‌خوار

مگر یک مرد مرغ دیگری خورد

شکایت‌نامه را پیش عدلیه برد

هنوز آن ادعا در آسمان است

ز عدلیه ز پرونده عیان است

مگر صاحب زمان آید ببری کار

ستاند خون مرغ از مرد خون‌خوار

ماده تاریخ‌خانده‌ی آقای محمد امین خان

(در روستای «شیره گویشان»)

پس از حمد و ثنای حی اکبر

درود مصطفی سالار محشر

منم اسم محمد هم امینم

به دل مشتاق ارکانات دینم

نژادم بانسه‌ای آل سلیمــــــــــــــــان

به بهرامی شدم مشهور دوران

شبی رفتم به خاک (شیوه گوینان)

بدیدم یادگاری از نیــــــــــــــــاکان

چو یاد آن بزرگان کردم از دل

دل از ویرانه آن جا کرد مشکل

به صرف مال کردم خانه بنیاد

که تا آباد باشد جای اجــــــــــــــــداد

خرد تاریخ او گفتا به ظــــــــــــــــاهر

(چو گل تعمیر کردم جای قادر)

بهرگی یه‌که‌می بهره‌مه‌که پیت‌چینی کرا و ته‌واوبوو،
بردمه لای مامؤستا وریا، نه‌ویش دوای تماشای و بزار
کردنی، جگه له‌وه که به ده‌ستووسی خوئی داوای‌کرد
نه‌و نوکتانه‌ی له دیوانه پیش‌وو‌که‌دا بلار کراونه‌ته‌وه
بخرینه سهر نه‌م بهره‌مه، زور ته‌نکیدیکرد که نه‌م داوایه
وه‌گرم و فهرموویان حیفه که‌سیک نه‌م بهره‌مه
ده‌خوینیت‌ه‌وه نه‌مانش نه‌بینی. منیش له سهر فهرمووده‌ی
نه‌و مامؤستا به‌ریز و پایه‌به‌رزه که چاکر له من شاره‌زایه،
نه‌وانیشم خسته سهر نه‌م بهره‌مه، به‌و جورهی که له
دیوانی قانعدا بوو له چاپی یه‌که‌می سالی ۱۹۷۹
(چاپخانه‌ی زانکوی سلیمانی) که مامؤستای
ماندوون‌ه‌ناس و شاگردی قانع کاک بوره‌انی ره‌جه‌تی
کۆیکردبووه و چاپ‌کردبوو، نووسیمه‌وه ده‌قی نه‌و
چاپ‌کراوه بلار ده‌که‌مه‌وه.

وهرگير او له ديوانی قانع

چهند سهرگورشته يه کی شاعير

قانع رووخوښ و نوکته په زير و قسه له روو بووه، له هر کور و کومل و کورونه وه يه کدا به شدار يکړ د بيت به زووی دهر که وتووه و ناسراوه، کرده وه کانی و قسه کانی سهرنجراکيشهر بوون ... نيستا لهم به شه دا هه نديک به سهرهاتی بچو وکی باسده کهين که په يوه نديان به واقعي ژيانيه وه هه يه:

— قانع مندان ده بی و بيدايک و باوک، شهوانه له سمر تهنورران روژیده کرده وه له گمل کومه تیک مندالی وهك خوی له کولانی کدا له دتی دؤلاش که نیشته جتی باب و باپری ده بی، یاریده کات ... (ناغا سهید حسهینی) خه لکی «چور» به ویدا به سواری دهروات و نه سپه که ی بی به خانو و کچه ی منداله کاندا ده نی و ده پروخیی. قانع ده سته کا به گریان. پیاویکی به سالاچوو که له بن دیواره که دا دانیشوو ده بی به ناغا سهید حسهین ده لی: نهو منداله ی نه گری کوری شیخ قادری شیخ سه عیدی دؤلاشه ... ناغا سهید حسهین داده چله کی و ده لی بوجی بهم شیوه یه وه کو بیکه سیک ده زی ... پیاوه پیره که ده لی: پاش ليقه ومانیان به ده ست دهر به گاگانه وه، رایانکرده بناری شاره زور، که شیخ قادر نهمری خوی کرد نه میس به بیکه سی

هیتایانموه بۆ دۆلاش و مامه‌کانیشی نازی ناکیشن ... نه‌ویش ده‌لتی:
بهرزیکمروهه و بیده‌ده‌ستم ... له‌کابرای وهرده‌گری و به‌سواری
ده‌بیاتموه بۆ دتی «چۆر» ههر له‌ناوچه‌ی مهربوان ... ئنجا قانع خۆی
ده‌یگێرایموه و ده‌یووت: له‌بیرم دی‌ئاغا سه‌ید حسه‌ین به‌ده‌ستی خۆی
به‌ناو و سابوون له‌ناو ته‌شتیکدا شوژدمی و ده‌ستی جلی تازه‌ی
مندالانه‌یان بۆ هیتام، کردمه‌ به‌ر و زۆری پینه‌چوو لای مه‌لای قوتابخانه
دایانام. ئهمه‌ بوو به‌ سه‌ره‌تای فه‌قییه‌تی و خوینده‌واریم و ته‌نانه‌ت له
شیریکدا وتووێه:

هه‌زار ره‌حمه‌ت له‌ ئارامگاهی به‌رزی سه‌پیدی (چۆری)

که‌ مندالابووم به‌ لوتفی خۆی مه‌ساری ژینمی گۆری
— قانع به‌ فه‌قییه‌تی سه‌رێک له‌ مهربوان ده‌داته‌وه و ده‌چیه‌ته‌ دیاری
که‌لاوه‌ رووخاوه‌کانی دیتی (دۆلاش) له‌ سه‌ر به‌ردێک داده‌نیشی و
هه‌ناسه‌یه‌کی سارد هه‌لده‌کیشی و ده‌لتی:

ئه‌گه‌رچی په‌رده‌موازه‌ی ئهم دیاره‌م

خ‌ریداری (دۆلاش)ی (مه‌ه‌روخان)م

یان ههر به‌و هه‌ناسه‌ ساردیه‌وه ده‌لتی:

ومتهن! خاکت به‌ موژگانم ئه‌کێلم

له‌ به‌ر ته‌حصیلی عیلمه‌ جیت ئه‌هێلم

۱- به‌ مانا مهربوانه‌.

۲- مه‌به‌ستی له‌ مهربوان بووه‌.

وه یان که ستایشی (گوپزه به یخان) ^۱ ده کات ده تی:

نه گمر زاهید دلی زهوقی تیا به

دهبا بیته نیساری (گوپزه به یخان)

که دؤلاشم هه موو بوو به که لاه

چ زهوقی تیا نه ما، خاکی مهربوان

له کاتیکدا له شاری (کۆیه) فهقی ده بی بیری ناوچه ی

مهربوان ده کاته وه ده تی:

(مهربوان) فیکر و هۆشم همر به تۆیه.

دهروون ریش و سهراسیمه له (کۆیه) ...

— له گه ل مامۆستا مه لا عه بدولکه ریمی موده ریسدا دۆستایه تیه کی

زۆر به تینیان ده بی، له سه ره تای شهسته کاندا ده بی، فهقی تایهر ناویکی

خزمی قانع دیت بۆ لای و داوای لیده کات نامیده ک بۆ مامۆستا مه لا

عه بدولکه ریم بنووسی به لککو له حوجره که ی مزگهوتی گهیلانی له

به غدا وه ریبگرن و بخوینی ... ئه ویش ئه م چوارینه شیعه فارسییه ی

سه عدی وه کو لای خواره وه ده گۆری و بۆ مامۆستا مه لا عه بدولکه ریمی

ده نیری:

ای کریم که از خزانه ی عیلم

گبهر و ترسا وظیفه خورداری

۲— هاوینه ههوار که به کی سروشتیه که وتوته پشت ناوایی لدؤلاش موه.

ظاهر ما کجا کنی محروم

تو که بایابه‌ها نظر‌داری

— رۆژتکیان رئی ده‌که‌وینته ته‌کیه‌ی شیخیک له ناوچه‌ی شلیر، له‌و
کاته‌دا شه‌که‌ر و چایی ده‌گه‌من ده‌بی شیخه‌که به قانع ده‌لی به زمانی
نیمه‌وه قاقه‌زیک بۆ (خان) بنووسه له دارۆخان، به‌تکوو نه‌ختیک شه‌که‌ر
و چای بۆ ته‌کیه‌ بنیری ... نه‌میش نه‌م چوارینه شیعره‌ی سه‌عدی هه‌ر
به فارسی ده‌گۆرپته سه‌ر باسه‌که‌ی خۆیان.

روی بردار و خان و می‌گویم

هر سحرگاه که باد می‌آید

ای که صندوق قند و چای داری

هیچت از بنده یاد می‌آید ...

— مائی له‌ دیتی که‌ولتوس ده‌بی، ده‌چی بۆ دیده‌نی
مه‌لایه‌کی براده‌ری بۆ هه‌وار موباره‌کی لیکردنی، ته‌نیا
سه‌گنکی ده‌بی به‌ دیاری ده‌یات بۆ مه‌لاکه‌ی هاورپئی ...
هاورپنکه‌ی زۆر سه‌ری سوورده‌میئی و لی ده‌پرسی: نه‌م
سه‌گه‌ت بۆچی هیناوه؟ نه‌ویش ده‌لی: له‌ به‌ر دوو هۆ،
به‌که‌م هیچ نه‌بوو به‌ دیاری بۆت بێنم و دووه‌میش نه‌م
سه‌گه‌ نان ده‌خوات منیش نام نییه‌ بیده‌می.

— به ریبواری ری دی که ویتسه دیته ک، زستان ده بی. شهو له مزگهوتی دیکه ده میتسه وه، گه لیک گوی له قسه ی دانیشتروانی مزگهوته که ده گری ... مه لای دیکه قسه بو خه لک ده کات و ده لی: هر کس به نانقه ست چله پرووشیک له سهر خهرمانی یه کیک تر هه لبرگی، یان به بیرسی خاوه نه که ی بیکات به ژیر دیانیا، له قیامه تدا حه فتا هزار سال له ناگردا ده سووتین ... قانعیش خوی پینا گری دیته وه لام: ماموستا له سهر چلیک پرووش حه فتا هزار سال زوره ...

— خزمیکی شاعیر کچیک خوی ده دات به مه لای دیکه یان که مه لاکه زور به ته من گه وره ده بی ... قانع به خزمه که ی ده لی: بوچی ته مه ت کرد؟ نه ویش ده لی: له بهر نه وه ی کوره کم بکات به خوی، واتا (کوره کم وه کو خوی فیری خوینده واری بکا) ... ته میش ده لی: پله ت نه کردایه هر کات کوره که ت گه وره سوو ده سوو به خوی!! واتا ده سوو به مه لاکه ... (به م مانایه گویا به جیاوازی نیوان کوره نه خوینده واره که و مه لاکه ته منیا گه وره بی ته مه نه) ...

— کۆمهلتیک له دۆست و براده‌رانی قانع پتی ده‌لین
 دوکانداربیکات نه‌ویش ده‌لتی: (نه‌گهر خوا بزانی دوکانی
 کلاق فرۆشتم هه‌یه ئاده‌میزاد به بیسه‌ر دروستده‌کات.)

— مه‌لای دینی «نه‌وی» ده‌بی له بناری شاره‌زوور، له‌و کاته‌دا
 هه‌رکس به‌رازیکی بکوشتایه‌ گوێچکه‌کانی بو به‌لگه‌ی راستی
 به‌ردایه‌ بو لای مدیری ناحیه، به‌رامبه‌ر به‌ گوێچکه‌ی هه‌ر
 به‌رازیک چاره‌که دیناریکی وه‌ر ده‌گرت ... نه‌ویش روژیکیان
 ده‌چی بو لای ناوچه‌داری (مدیری ناحیه) خورمال له‌ شاره‌زوور،
 چه‌ند گوێچکه‌ به‌رازیک له‌ ناو ده‌سه‌سپینکدا له‌ سه‌ر میزه‌که‌ی
 داده‌نی و مدیریش ته‌ماشایه‌کی سه‌ر و سیمای ده‌کات، که
 میزه‌ری سه‌ی و پشتینی سه‌وز - که‌ نیشانه‌ی شیخیه‌تیه - ده‌بینی،
 سه‌ری سوڤ ده‌میڤی که‌ چۆن نه‌م مه‌لایه‌ ده‌ست له‌ گوێچکه
 به‌رازه‌وه‌ ده‌دات، که‌ به‌ پتی فه‌رمانی شه‌ریعه‌تی ئیسلام گلاوه‌؟!
 لیتی ده‌پرسی: نه‌مه‌ چیه‌؟ نه‌ویش ده‌لتی: نه‌مانه‌ گوێچکه‌ به‌رازان،
 هیناومن بو ئیوه‌ پاره‌که‌م بده‌نی. مدیره‌که‌ پتی ده‌لتی: تو مه‌لای و
 شیخیشی چۆن راوه‌ به‌رازت کردووه‌ و به‌رازت کوشتووه‌؟
 قانعیش پتی ده‌لتی: قوربان خۆم راوم نه‌کردوون ... من مه‌لای
 دیکم خه‌لکی ناوایی راویان کردووه‌ نه‌و گوێچکه‌ گه‌وره‌یانه‌ له
 جیاتی سه‌رفیره‌ وه‌رمگرتووه‌، نه‌و ناوئنجیه‌یان له‌ جیاتی

سهر قهله مدانهی دو عا و نهو بچوو کهشیان مرهوشورانهیه ...
مدیره که دهمودس دهزانی نهمه ههبی و نهبی قانعی شاعیره.

— نهخوش دهبی له خهستهخانه، دوکتور پی دهلی: نابی به
هیچ جوړی جگهره بکیشی. چهند جار نیک دوکتور سهری
لیدهدا هموو جار دهبی هره خهریکی جگهره خوار دنه، نینجا
دوکتوره کهی پی دهلی: ماموستا نکات لی ده کم وه کو ناتوانی
جگهره نه خزیت بو نهوهی زیان به تهندروستیت نه گات که
دوو کهله که هه لده مژیته ناو ده مت، قووتی مده له ده متوه
بیکهوه دهره وه، نهویش به دوکتوره که دهلی منیش تکایه کم
ههیه جه ناپیشت که نان دهخوی دوا ی نهوهی که پارووه کهت
به تهواری جوو قووتی مده، تفیکهوه.

— بو نهوهی نهو لایه نه خورافیانهی تیکه له به نایی نیسلام
بوون که میان بکاتهوه روژنکیان له دینه کی مهربوانهوه دهچی بو
دینه کی تر و سواری گایه که دهبی، چهند جار نیک ده که ویته
خواره وه، که نزیک ناوایی ده بیتهوه دهیناسن، دهچن بهره و
پریهوه و پی دهلین: ماموستا بوچی راتنه سپارد و لاخیکت بو
بئیرین سواری بیسی و نیتر نهوهنده له سواری نهم گایه نه که ویته
خواره وه، نهویش دهلی: مهبهست نهوه نییه به سواری بییم، یان

نه! به لام ناخو نهم گايه ليم دنيايمدا و ليم نلوهي خو مانه و ليم
ريگا پان و پوره دا نهمه حالي بي. ناخو ميهي له مهر پردي
(سرات) چي بكات؟

— سالي (۱۹۵۶) ده چي بو دهر بهنديخان، لهو كاته دا چهند
كۆمپانيه ك خهريكي بهسته كهي دهر بهنديخان ده بن، ماموستا
(كهريم زهندي) هاورپي لهو كاته دا نهمه هري كارگوزار و
پهيوهندي يه كي ك له كۆمپانيا كان ده بي نهمه له پارچه
قافه زنيكي بچكوله دا ته نيا نهم رهسته يه بو دهنووسي:
(يا كهرمي كار ساز مه ده دي) ...

ماموستا زهندي ده مودس ديت بو لاي و تيده گات به شوين
نيشدا ده گهري، دهيكات به پاسه واني بلدوزه ريكي شكاو به
روژانه يه كي باش.

— قانع له ديهه ك مه لا ده بي و كۆمه ليك كۆلكه فه قتي ده بي،
روژنيكان فه قتي كاني پي ده لي ن دوعاي ده مه ستي گورگمان
في ركه. نهمه نهم دوو دي ره شيعره يان پيره وان ده كا:

ئادانه، دانه، دانه	گورگيش سه گي ههر دانه
به گالوك و به گۆچان	دهم گورگ به سين له حه يوان

فهقینکان نه مه لای خه لکی ناوایی ناشکرا ده کهن و خه لکه که
له سهر نه مه لئی زویر ده بن، گوايه گالتهی به دوعای (دهم
بهستی گورگ) کردووه.

— براده ریکی به ته لاق سویند ده خوات، پئی ده لئی: تو
هه رگیز نابيته خاوه نی دوو دینار پاره ی خوت، ماوه یه کی به
سه ردا تیده په ری رۆژنکیان له ئوتۆمۆبیلنیکا به ناو بازاره
بچکۆله که ی سهد سادقدا تیده په رن، چوار دیناری پیده بی له
ناکاو چاوی به کوری بزاده ره که ی ده که وی، به شۆفیره که
ده لئی: زه همت نه بی نه ختیک لیره دا راهه سته. بانگ له کوری
براده ره که ی ده کات، پاره که له گیر فانی ده ردیخی و ده لئی:
سلاوم به باوکت بگه یه نه و پئی بلئی ته لاقه که ی کهوت چونکه
نهم چوار دیناره هینی خۆمه.

— فهقی ده بی و سه ره تای شاعیره تی ده بی و تازه (قانع) ناو
بانگی پهیدا کردبوو، ده چیته دی (ساده وا) له مه ریوان، ته ماشا
ده کا حوجره ی فهقینکان چۆله. له یه کیک ده په رسی فهقینکانی نهم
دیه له کوین؟ کابرا پئی ده لئی قانعی شاعیر هاتوو له ماتی ناغا
میوانه و هه موو فهقینکانیش بهو بۆنه یه وه بانگکراون بۆ دیوه خان
... نه میش له دلئی خۆیدا ده لئی: ئاخۆ نهم قانعی شاعیره

کیسی؟! نه‌ویش ده‌چی بۆ دیوه‌خان بۆ بینینی (قانع‌که‌که) که ده‌چیته ژوروره‌وه سلاو ده‌کا ته‌ماشاه ده‌کا فه‌قییه‌ک لای ژوروروی هه‌مووانه‌وه له‌سه‌ر دۆشه‌کیک دانیشتوره و نه‌نیشکی له‌سه‌ر سه‌رینه‌یه‌ک داداوه و ناغای دیکه‌ش له‌ته‌نیشتیوه له‌سه‌ر چۆک دانیشتوره، فه‌قیکانی ناوایی و ده‌ست و پیوه‌نده نزیکه‌کانی ناغاش به‌ریزه دانیشتون، هه‌ر که ده‌چیته ژوروره‌وه نه‌مه ده‌به‌ینی فه‌قیی خۆ به‌قانع ناوئراو ده‌ناسیته‌وه. نه‌میش دوای سلاو کردن په‌لاماری ده‌ستی فه‌قیکه ده‌دات و ده‌ستی ده‌گوشی و پی ده‌لی: مامۆستا قانع به‌خیر بیست، زۆر تامه‌زۆی چاو پتکه‌وتت بووم. فه‌قیکه‌ش قانع ده‌ناسیته‌وه له‌هه‌وه‌ته‌وه ره‌نگی تیکه‌ده‌چی، به‌لام که قانع به‌و جوۆره ده‌ست و ماچی له‌گه‌ل ده‌کات فه‌قیکه دیته‌وه سه‌ر خۆی، له‌لاشانی خۆیه‌وه دایه‌نی و ده‌لی نه‌م فه‌قییه زۆر دۆستمه و ده‌میکه نه‌مدیوه حمز ده‌که‌م له‌لای خۆمه‌وه دابیشی... قانعیش ده‌لی: نه‌م مامۆستا قانع نیستا میوانی ئیوه‌یه ماوه‌یه‌ک مامۆستام بووه و ده‌رسی پی و تووم. خه‌لک داوا ده‌که‌ن شیعیان بۆ بخوینیته‌وه. نه‌ویش تاک و ته‌را شیعی نه‌م و نه‌و ده‌زانی و تیکه‌لیان ده‌کات ... قانعیش پی ده‌لی: مامۆستا قانع نه‌گه‌ر ئیجازه به‌هه‌رمووی شیعه‌کانی نه‌و سالتی به‌ده‌رس پیست وتم هه‌موویم له‌به‌ر

کردوون، با بیاخوینمه‌وه بو دانیشتروان. نه‌ویش ده‌لی: فرموو ... قانع چه‌ند پارچه شیعیرئک ده‌خوینتیه‌وه و کۆرپه‌که گهرمه‌کات. دواى ناخواردن ده‌یانموی برۆن، ناغا و لاخیک بو میوانه به ناو قانعه‌که زینده‌کات و خزمه‌تکارئیکیان ده‌خاته گمان که له ناوایی ده‌رچوون میوانی به ناو قانع ده‌لی: ده‌بی تو سواری نهم و لاخه بیت، چونکه بو قانع زینکراوه. نه‌ویش ده‌لی که‌وابوو با و لاخه‌که بگه‌رپتیه‌وه و همدروو کمان به پی برۆین و به سهر بهستی قسه بکه‌ین.

— رۆژئیک له گهل هاورپیه‌کیدا رییان ده‌که‌ویتیه ناوایی گوخلان له ناوچه‌ی شلیری پینجۆین، که‌وا و سه‌لته‌ی له به‌ردا ده‌بی و میزه‌ره‌ی سبی مه‌لایانه به سه‌ره‌وه ده‌بی، که ده‌چنه هه‌یوانی مزگه‌وته‌که خه‌لکی ناوایی، نه‌وه‌نده‌ی که له‌موی ده‌بن زۆریان پی ناخۆشه‌بی، وا ده‌زانن ناغای دینکه‌یان ناردوویتمی به زۆر بیی به مه‌لایان و نه‌رک بکه‌ویتیه سه‌ریان ... قانع له ساردیی خولکی خه‌لکه‌که تیده‌گات و پیان ده‌لی: براینه بو نه‌وه نه‌هاتووم که بجم به مه‌لاتان، رتجووارم، به‌لام زۆر ماندووم نه‌مه‌وی گوئدرئیزئیکم بو په‌یدا بکه‌ن. له‌و کاته‌دا خه‌لکه‌که خه‌ریکی په‌یدا کردنی گوئدرئیزه‌که بوون، نه‌ویش روو ده‌کاته هاورپیکه‌ی و نهم نیوه‌شیره ده‌لی:

(چاوهروانی لوتفی کمر کمین تا دهگهینه نارمزوو)

— له کاتی به کمین شهری جیهانیدا فهقی دهبی له ناوچهی مهریوان و خهلتکیکی زور به ناوی ناینهوه دژی لهشکری رووسیای قهیسهری چهک ههتده گرن و داکوکی له سر لهشکری عوسمانیه کان ده کهن، کو مهتی مهلا و فهقیانیش باره گایه کی تایه تییان دهبی له چیا به کدا دهبن، زستان دهبی، ناگریکی گهوره ده کهنه وه و شهو به دهوری ناگره که دا راده کشین: له نیوه شهو دا تهقهی تفهنگ و پهلامار بر دنی لهشکری روس خه لکه که به ناگا دیتته وه. قانعیش له نزیک ناگره که وه خهوتبوو، پتلاوه کانی نیوه سووتاو دهبن، که تینی ناگره که ده گاته لاقی، به ناگا دیتته وه، له بهر نازاری قاچی بیپهروا به رهو بناری چیا که — واته روو بهرووی لهشکری رووسه کان — را ده کات بهو نیازه کانی و ناویک دهبی، خوئی بخاته ناوی و قاچه کانی سارد بته وه. که خه لکه که نه مه ده بین، وا ده زانن بۆ سر لهشکری روس پهلامار ده بات ... به جاریک ده سته کهن به سه له واتلیدان و شوینی ده که ون. لهشکری روس که نه م هیر شه روو بهرووه ده بیی ناچار ده کشیتته دواوه، بۆ سه بیی سر که رده ی عوسمانیه کان ده بیستی که فهقیهک بۆ ته هوی شکاندنی لهشکری رووسه که ... بانگیده کات و گویه له سر نهو نازایه تیه خه لاتیده کا.

بدهیځی بیخهینه سهر جینی گهستی ماره که، بهلکو له بهره کهتی
 جهنابتانموه چاک بیتمهوه ... بهر لهوهی شیخ فسه بکا قانع به
 کابرا دهلی: نانت هیناوه شیخ بۆت بجوی؟! کابرا دهلی
 نهخهیر ... نه میس دهلی: سهیره، همر یه کیك مار بیخوات و
 شیخ پاروویهك نانی خوی بۆ بجوی و بیداتی چون دهریدیځی ...
 نهمه له شیخهوه دوره نانی خویست بۆ بجوی برۆ نانی خوت یینه
 ... شیخه که بهمه نهمه ندهی تر دلگیر دهبی و داوای ناشتبونوه
 له قانع دهکات.

- جارێکیان له خانهمقای شیخیک داده نیشی، کۆمه لیک سوڤی
 و مورید دوره له شیخ ددهن، شیخ روو دهکاته یه کیك له
 سوڤیه کان و دهلی: (دایکه هالیا مهنه) واته دایکه هالیا ماوه؟
 نهویش دهلی: بهلی ... خه لکه که بیده ننگه بن و شیخ دهلی
 جنۆکه یه کمان هیه میرده کهی مردوو، له ههوار گهی نهم
 سوڤیه دا که پریکی غهیی بۆ خوی دروست کردوو ... قانع
 ماوه یهك دهنگناکا، دوایی روو دهکاته هه مان سوڤی و دهلی:
 (نه جیل زاره بین مهنه) واته نه جیل زاره بین ماوه؟ کابرا دهلی:
 بهلی. ئینجا قانع به شیخ دهلی پست بلیم نه جیل زاره بین چیه؟
 شیخ دهلی: بهلی. قانع دهلی: جنۆکه یه کمان هیه ژنه کهی
 مردوو له ناو باخی نهم سوڤیه دا، روژیک خانووی غهیی بۆ

خوی کردۆتهوه... ئینجا منیش بو نهوه هاتووم بو خزمهتتان به لکورو ئیجازه بهرمووی دایکه هالیای لای جه نابتانی لی ماره بکهین و هر دوو لایان رزگاریانیت ... شیخ به شهرمهوه سهری داده خات ... دوای نهختیک ده چیته دهره وه ...

- له مالتی ناغایهك دهبی، ناغه كه تانجیه کی نازای دهبی و دهلی: قانع نهم تانجیه زۆر سهیره، له راگردندا زۆر نازایه ده گاته كه رویشك به لام نایگری ... نهوه چاری چیه؟ نه میش دهلی چاری ناسانه، داوا بکه كه رویشکیکی زیندوو بگرن و له بهر چاو تانجیه كه کولیرهیهك بههستن به ملیهوه و به ره لای کهن ... ئینجا هر کات چاوی به هر كه رویشکیك كهوت واده زانی کولیرهیه کی به گهردنهوه به ستراره ... بو کولیره كه هر دهیگری ... ناغا دهره نجی به لام نایخانه خو ...

- فهقی دهبی له مهربوان لهو سهردمه هدا په یوه ندییه کی به تین له نیوان کۆمهلتی مهلا و فهقییان و دهره به گه کاندای دهبی ... دهره به گه کان ناموشوی حوجره ی فهقیکان ده کهن و شهوانه به یاری گۆره ویازی و دامه و ریزکین و نهم جوړه شتانه شهویان دهرده سهر ... روژنکیان له سهر بانیک له گهل به کیک له ناغا کاندای داده نیشی و دامه ده کهن. له کاتی یاری کردنه کهدا

ئاغاکه وه کو بیهوی گالتسه به قانع بکات پتی دهلی: (ئو بهرده
 بچوا) واته ئو داشه ریزینه بخو ... پئده کهنی... قانع تئده گات،
 دوای یارییه که تهختهی دامه که لاده بات و پاش نهختیک دهلی:
 جهنابی (.....) خان با دامه که بکهینه وه! ئه مجاره قانع له جیاتی
 داشی چیلکه پشقله بز ن دادهنی... هر چهن ئاغا دهلی، یان
 چیلکه، یان شقارته دابئی... به قسهی ناکا. که دهسته کهن به
 یاریکردن قانع پتی دهلی: جهنابی خان زهجت نهبی ئو پشقله
 بخو... ئاغاکه دهزانی که تۆلهی خوئی لی کرده وه یارییه که
 تیکده دات.

- له دینهک ئاشهوان دهبی، دیکه دوو ئاغای دهبی، رۆژنیکیان
 لای ئاشه کهی دهبی فهرمانبهریکی گهره ی ئه و کاته له گهل
 کۆمهله سوارنیکدا بهوئیدا تئده پهرن، نایناسن ... فهرمانبهره که
 بانگیده کا و دهلی: ئا وهره ئاشهوان ... ئه مئیش دهچیته پئشه وه
 پتی دهلی: تۆ پیاوی کئی؟ — مه بهستی فهرمانبهره که ئه وه دهبی
 بزانی ره عهتی کام ئاغایه — ئه مئیش دهلی پیاوی کس نیم ...
 دهلی چۆن پیاوی کس نیت؟ دهلی باش! ته نیا پیاوی خۆم ...
 فهرمانبهره که تووره دهبی و دهلی چۆن پیاوی خۆتی؟ نهویش
 دهلی بۆچی جهنابت پیاوی خۆت نیت؟ مئیش وه کو تو پیاوی
 خۆم ... دوای چهنند جارنیک لی دووباره ده کاته وه که هر

بهم جوړه وه لأمیده داته وه، ئینجا تیده گات که نهمه قانعی
 ناشهوانه ... داوای لیپوردنی لیده کات.

- ناشیکی ده بی چه ند تابلویه کی جوړبه جوړی نووسیون،
 له شوینه جیا جیا کانی ناشه که دا هه لئو اسیون، وه کو له
 دارتوویه کی نووسیوو (جیگای کهر به ستنه وه) ... له
 داریکنی تری نووسیوو (جیگای دانیشن) ... له بهر هیوانی
 ناشه که ی نووسیوو (جیگای باراشخستن) ... بهم جوړه ...
 روژتیکان کومه لیک ناغا و به گزاده و ورده کوینخا و ... له راوه
 که رویشکه وه دینه وه، لا دده نه ناشه که و ماندوو ده بن،
 ده یانه وی نیراحه تیک بکه ن. هه مرویان به کومه ل ده چن له
 سیهری نه و داره دا داده نیشن که لئی نووسراوه (جیگای کهر
 به ستنه وه) ... قانع که نهمه ده بیی ده ستنه کا به پیکه نین و ده لئی:
 وه جا خزاده کان! ته شریف بیننه سیهری نهم داره تر، نه وه
 جیگای ئیوه و مانان نیه ... ئینجا نه وانیش تابلو که ده خویننه وه و
 به شهرمه وه ده سده که ن به پیکه نین.

- له سه ره تای سییه کاندا ده چی بۆ به غدا جل و بهر گینکی زور
 شرو لانه ی له بهر دا ده بی، سه فهری نه و کاتش به شه مه نه فهر
 ده کرا، لئی تیکده چی نازانی به یانی چهن شه مه یه ... ته ماشا ده کا

دوو سی ئەفەندی سەریانکردوو بە یە کدا و رۆژنامە یە ک
 دەخویننەو، ئەمیش بۆ ئەو هی بزانی چەن شەمە یە و چەندی
 مانگە، لیان دەچیتە پێشەو، سەربەسەر رۆژنامە کەدا شۆر
 دەکاتەو بۆ ئەو هی بزانی چ رۆژیکە... یە ک ی لە ئەفەندیە کان
 دە یەو ی گالتە ی پیکات دە ی دو ی ن ی... کە دە کەو نە گف تو گۆ،
 دە کەو نە ناو کیشە ی زمانشوناسیەو... دە کەو نە پرسیار کردن
 لە یە کز... قانع پێیان دەلی: ئە گەر ئیوە زمانی خۆتان (عەرەبی)
 دەزانن مانای ئەم چوارینە شیعەرە عەرەبیە چیە؟ لەویدا بە
 دەستو بردی ئەم چوارینە شیعەرە بە وشە ی کوردیەو لە قالبی
 عەرەبیدا دادەنی:

و کویژات کویژات بزورات شارنا

مع ازمر و مکرون و دول هئارنا

و ئاو کاوی ساردی سر چنار بهاوینن

و داس و تور، و پاچ مشارنا ...

بەلام پتە کوردی یە کانی وە کو (گ، چ، پ، ژ...) دە گۆری
 بە پتی عەرەبی ... ئەوانیش زۆر بری لیدە کەنەو ... تینا گەن،
 بەلام داوای لی دە کەن شیعریکی تری بەم جۆرە یسان بۆ
 بنووسیتەو ئەویش زۆر تەردە ستانە ئەم شیعەرە ی تریسان بۆ
 دەنووسیتەو:

مضی زستان سرد اتی الله بهارا

فنفـرح همومان من دشت ام لشارا

منا یجوت جوتا بهیستر و کاجوت

منا یکیش دارا ، بـکول ام حـمارا

پاش سهر بیکي زور هر تیناگن، نینجا داوای لیوردنی لیده کهن.
 — مهلای دی یه ک ده بی له بناری شاره زوور... خه لکی ناوایی هموو
 روژی له مزگهوت داوای لیده کهن (حدیث) یان بو بخوینیتسه وه...
 نه میش بیزار ده بی، روژیکیان ده لی: نیمای باوکی پشیله بهم جورهی
 وتووه: (واتا ابا هریره نم حه دیسه ی گپراوه ته وه)... گووژالکی کوری
 ریوی، واتا (حفظه بن ثعلب) قوراوی کوری شوروی (سیل بن حب
 حب)... بهم جوره نه وانش ده لین ماموستا نم ناوانه چین؟ نه ویش
 ناوه کانیان پیده لی، خه لکه که دلیان لی سارد ده بیته وه و ده چن
 مه لایه کی تر دینن.

— له گه ل خزمه کانی له دیی (که ولتوس) له سهر چه ند ورده
 بابه تیکی نایینی ده بیته ناخوشیان و دیی که ولتوس به جید نیلی... له پاش
 ماوه یه ک مه لایه کی براده ری دیت بو مالیان و داوای لیده کات
 قاقه زیکی بداتی بو شیخه کانی که ولتوس که بیکه ن به مه لای خوینان،
 نه میش قاقه زیکیان بو دهنووسی، له قاقه زه که دا ده لی: بهو ناو و

نیشانەى خۆمتان دەر کرد، ئەمە بکەن بە مه لای خۆتان... بە حیسابى
ئەم مامۆستایە کەرە کەى جەجان گۆنچکە کانی لیرە وە تا شام درێژن،
ئەمە بۆ ئیوه زۆر بە کەتکە.

- جارێکیان لە گەل برادەرێکیدا هەر یە کەیان باسی روژێکی رهشی
خۆیان دە کەن... برادەرە کەى دەلتی من لە سووریا بووم، تەنیا (۱۵۰)
فلس پارەم پێوو، ئەمیش دەلتی منیش لە بەغدا بووم (۱۴) فلسم
پێوو.

- سالی (۱۹۶۳) لە دینی (سیف) دەبی لە ناوچەى مەریوان. بە فیتی
ئاغایەك شەو داوەرەى سازمان دین و لە گەل وریای کوری دەیانگرن.
لەو کاتەدا دەیکەنە ناو ئۆتۆمبیلە کەووە پرسیار دە کات: بۆ کویمان
دەبەن؟ کابرای ئەفسەر دەلتی: تۆ نەخۆشى دەتەین بۆ لای دوکتۆر...
لە ئۆتۆمبیلێکی سەر گیراودا دەیەن بۆ تاران، ماوەیەك لە بەندیخانەى
(قەجەر) بە حەپسى دەیهێلنەووە. کاتێک بەریدە دەن لە بەندیخانە کەووە
سواری ئۆتۆمبیلێکی تری دە کەن بە ئەفسەرە کە دەلتی: زەحمەت دەبی بۆ
کویمان دەبەن؟ ئەفسەرە کە پێی دەلتی: بۆ میوانخانە وانا (ئوتیل) ئەمیش
دەلتی: ئەمە حالى لای دوکتۆرمان بوو، دەبی حالى ئوتیلە کەمان چۆن
بی؟

- لە ساتى (۱۹۵۴)دا، لە دەورووبەرى ھەلبژاردنە كەدا لە پىنجويىن دەبى. مدير ناحىيەك لە پىنجويىن دەبى، چەند جارنىك دەبگرى و بەرھەتلاى دەكات... رۆژنىكان دەبەوى بە سەفەر بچى بۆ ناوچەى بەرزنجە، دەچىتە لای مدير و پى دەلى: جەنابى مدير بەگ، دەمەوى بە سەفەر بچم، ھەفتەيەكم پىدەچى، ئەگەر لەم ھەفتەيەدا گرتنومرتن ھەيە ئەوا با نەپۆم...

- لە ساتى (۱۹۵۹)دا بە فىتى (...) ناوئىك تىو ەگلاو بە چەپسى برديان بۆ ەمارە، ماوھەيەك لەوى دەمىتتەوھە. مىخەكەيەك لە پى دەرھاتبوو كە چەند جار بە تايەتى چوو بۆ لای دوكتۆر چارەى بكا، چارەى نەدەكرا. لە بەندىخانە مىخەكەكە ەلدەوھەرى. كە ھاتەوھە نامەيەكى سوپاسنامەى بۆ (...) نارد، زۆر سوپاسى تيا كردبوو، نووسىبووى ئەگەر لوتفى جەنابت نەبوايە ئەو نازار و مىخەكەيەم ھەرگىز لە كۆل نەدەبوونەوھە.

- لە پىنجويىن بە كاك عومەرى حاجى ەبدوللا، كە زۆر دۆستى دەبى، وتبووى: فەردەيەك خەلتووزمان بۆ بكرە. چەند رۆژنىكى پىدەچى، كاك عومەر بۆى رىناكەوى بىكرى. رۆژنىكان پى دەلى: بۆچى خەلتووزەكەى ئىمەت لە بىر چۆتەوھە؟ ئەويش دەلى: مامۇستا خۆ ئىوھە ھەمىشە نان و ترى و تەماتەى كال دەخۆن ئەمانە خەلتووزيان بۆ چىيە؟

- که له بهندیخانه‌ی تاران له گه‌ل وریای کوری به‌رده‌بن، به‌ریکه‌وت نه‌و رۆژه‌شه‌کراوی کوری شا ده‌بی... هه‌ر یه‌ک له چه‌پسیه‌کان پاکه‌تیک شیرینیان ده‌ده‌نی، نه‌میش وه‌رینا‌گری. نه‌فسه‌ری به‌ندیخانه‌که تووره ده‌بی و ده‌لی: نه‌مه دیاری شایه له هه‌موو شتیک شیرینه‌ره... نه‌ویش ده‌لی: چه‌نده لای جه‌نابت شیرینه نه‌وه‌نده لای من تاله.

- سالی (۱۹۴۲) رنی ده‌که‌ویته دێه‌ک له ناوچه‌ی شلیر. به لای مالتیکدا ده‌روات، ته‌ماشای ده‌کا کۆمه‌لتیک خه‌ریکن گۆزه و ده‌رخۆنه دروسته‌که‌ن... نه‌ویش نه‌م دێره شیعه له ته‌نیشتی گۆزه‌له‌یه‌ک ده‌نوسی:

ئاوی گۆزه‌له‌ی خاکی کوردستان

خۆشتره له ئاو سه‌رچاوه‌ی لوبنان

- مه‌لا عه‌لی شمشیر کۆل گێڕایه‌وه، وتی: سالی (۱۹۵۴) له‌گه‌ل قانع له به‌ندیخانه‌ی سلێمانیه‌وه ناردينیان بۆ هه‌له‌بجه. قانع به‌ریکه‌وت نه‌و رۆژه له به‌ندیخانه ریشی تاشیوو... له ناو ئوتومبیله‌که‌دا دوو کابرای سوؤی ئێرانیش، که سنووریان شکاندبوو، به چه‌پسی له‌گه‌لمان بوون و که‌له‌پچه‌یان له ده‌ستدا بوو... پۆلیسه‌کان که‌له‌بچه‌کانیان له ده‌ست سوؤفیه‌کان کردنه‌وه، کردنیانه ده‌ستی من و قانع... له‌ویندا قانع ده‌لی: ریش ته‌نیا نه‌م‌رۆ به کارهات که من نیمه.

تېيىنى :

لە بەر چەند ھۆيەكى تايبەت، كە باسما نكرد، كورتەيەك لە ژيان و بەسەرھات و قسە خۆشەكانى مامۇستا شىخ ھەمە مارتى ھەسەنى، بابە تايەرى دۆلەشى و مەلا رەسولنى فەرىقى دەنوسم. داوا كارم نەلەين ئەمانە چ پەيوەندىيەكيان بە قانغەرە ھەيە.

بابە تايەر ھاورپى خۆشەويست و خزمى بە ئەمەكى مامۇستا بووہ و زۆر پىكەوہ ژيان، ھەر وەھا شىخ ھەمە مارت كە شاگردى مامۇستا بووہ.

مەلا رەسول كە لە دەورانى لاويدا لەگەل مامۇستا قانغ لە ھوجرەدا زۆر پىكەوہ ژيانيان بردۆتەسەر و خويندوويانە و ئەم پايەبەرزە ھىندى لە شىعەرەكانى مامۇستا قانغى نووسىوہتەوہ و نەيھىشتووہ بھوتەين. بۆيە جىگەي خۆيەتى باسى ئەم كەلەپياوانەش بكرىت، تا بەرھەم و ئاسەوارەكانى ئەوانىش كۆ بكرىنەوہ و پىشكەش بە بارەگەي كىتەبخانەي كوردى بكرىن.

شیخ محەممەد محەممەد حەسەنی

< شیخ حەممە مارف >

كاك مارف، لە بەر ئەوەی كە شاگردی مامۆستا بسووه،
لیژەدا كورته ژيانیكى باسده كریت.

مامۆستا شیخ محەممەدی حەسەنی (بە ناو بانگ بە شیخ حەمە
مارف) لە دینی بەر دەپره شەهی مەریوان لە دایكبووه، لە بنەمالەهی
ئایینپەرورەهی مەردۆخییە. لە منداڵیدا لە خزمەتی باوكی بەرێزیدا شیخ
فەتاحی بەر دەپره شەه، دەستیكردوو بە خویندن و پاشان بو فەقیهەتی
زۆرەهی ناوچەهی كوردستان گهراوه، تا بوو تە مەلایەکی زۆر چاك و
مودەپرسیکی لیها توو، بەلام پێی خوشبوو بە كاسبی و رەنجی شانی
خۆی بژی و چوو شاری مەریوان و بوو بە خەیات و نووسەری دایرەش
بوو. پاشان بوو بە مودەپرسی زانستی ئایینی لە مەریوان، سەرئەنجام
لە مەریواندا لە دنیا دەرچوو. ئەم پیاوه كەسیتییهکی ئازاد و
نەفسبەرز و زۆر بە قەناعەت بوو، پێی خوشنەبوو كەس یارمەتی بدات و
بە دەستگیری خەلك بژی. هەموو ژيانی پڕ بوو لە كۆنەرەورەهی و
ناسۆری. لە ژياندا رەنجیکی زۆری كیشاوه. ئەم پیاوه زۆر
قسە خوشبوو. لە هەر كۆپ و كۆمەلێكدا بوايه كۆپەكەهی دەر ازاندوو و
هەموو كەس پێی خوشبوو لە خزمەتیدا بیست. زۆر خویندەوار و
شاعیریکی چاكبووه. دیوانی شیعیری هەیه كە هیشتا چاپنەكراوه.
ئەفەش چەند نمونەیهك لە قسە خوشەكانی.

حەمە علی بەگی كەلەوینجە گێرایهوه و فرموی:

کاکه مارف منی زۆر خوژده‌ویست. له نه‌خوشیه‌که‌ی دواییدا
 عه‌رزمکرد: کاکه مارف له مه‌رگ ده‌ترسی؟ فه‌رمووی له مه‌رگ
 ناترسم، ته‌نیا له‌وه ده‌ترسم که لئی نه‌ده‌ترساین.

کالیوسف گێرایه‌وه که مه‌لا حسه‌ین «وله‌ژیری» گێرایه‌وه و
 فه‌رمووی:

له کانی‌سانان ده‌مخویند و نیازمان په‌یدا کرد به کتییی «خه‌رپووتی»
 — پێم وایه له سه‌ر قه‌سیده‌ی بو‌ردیه‌ی ده‌نووسی و خه‌رپووتیش ده‌لێن
 دێیه‌که له کوردستاندا، وتیان شیخ حه‌مه مارف له مه‌ریوان نه‌م کتییی
 هه‌یه. میان نارد بۆی چووم له مه‌ریوان له دوکانیکدا دۆزیمه‌وه و
 عه‌رزمکرد میان ناردوه بۆ کتییی خه‌رپووتی. وتی: خیرا پووتیک که
 له دوکانه‌که‌دا بوو هیتای و فه‌رمووی نه‌مه پووته‌که‌ی له سه‌ری دانیشه
 جا ئیواره گاگه‌له‌که‌ش هاته‌وه خه‌ره‌که‌ت بۆ دێم.

کاک یوسف گێرایه‌وه و فه‌رمووی:

کاکه مارف هه‌موو ژبانی ده‌ستکورتی بووه، وه‌کو زۆربه‌ی پیاوه
 گه‌وره‌کان به نه‌داری ژیاوه. له‌م ناخه‌ره‌دا ناچار بوو ده‌رس بلیتیه‌وه.
 رۆژیک ئیمام جو‌مه‌عی پێشووی مه‌ریوان، «ماموستا مه‌لا که‌رمی»
 ره‌حه‌تی که پیاوینکی چاک و قسه‌خۆشبوو، جار جاره بۆ خو‌شی
 قسه‌یده‌کرد، به نوشته نووسیک، که پێم خو‌ش نییه ناوی به‌رم، ده‌لتی:
 تۆ بۆ هه‌موو شت نوشته ده‌نووسی؟ ده‌لتی: به‌لتی. ده‌فه‌رمی: بۆ پیری و
 نه‌و شتانه‌ش ده‌نووسی؟ ده‌لتی: به‌زه‌مانه‌ت، نه‌گه‌ر وه‌ک پیاوینکی چل

سالت لی نه‌هات پاره‌کەت دەدەمه‌وه. کاک مارف گونئی لیدەبی، بۆ ئەوهی کابرای نوشتەنوووس دەمکوت بکات دەلتی: هەر بۆ ئیمام جومعه دەنوووسی، یا بۆ خەلکی تریش؟ دەلتی: بۆ هەموو کەس، بەلام گرانە. کاک مارف که دەزانئ ئەمه درۆیه و نابئ. دەلتی: به چەند؟ دەلتی: پینج هەزار تمەن. دەلتی: دەی وەللا من هەر ئیستە پینج هەزار تمەنە کەت دەدەمی، نوشتە کەم بۆ بنووسه، بەلام بە شەرتئ. دەلتی: شەرتە کەت بلئ. دەلتی: ئیمە باتریه‌ک، یا گلۆبئ (لامپ) له دوکانئ دەکرین بۆمان تاقیدە کەنەوه. ئیمەیش به باوهر پاره‌کەئ دەدەین. من پاره‌کەت دەدەمی نوشتە کەم بۆ تاقیکەرەوه، ئەگەر راستبوو پاره‌کە نۆشی گیانئئ. کابرای نوشتەنوووس هیچ قسەیه‌کی بۆ نامینئ و خیرا دەچیتە دەرەوه.

بابە تاهیر

(به هەر موودەئ سه‌ئ ره‌شیدی کوری)

بابە تاهیر یه‌کجار هاوهرئ و خزمئ نزیک و خوشه‌ویستی ماموستا بووه، هەتا له مەریواندا بووه هیچ کاتئ له یه‌کتر جیا نه‌بوونه‌ته‌وه، له بهر ئەوه زۆر به کورتی کورته‌یه‌کی ژیان و قسه‌خۆشه‌کانی دەنوووسم. له ناو هەر شار و دێیه‌کدا، له هەر ناوچه و بناریکدا، له ناو هەر کۆمه‌ل و بنه‌ماله و خیزانیکدا، کهسانیک هەلده‌کەون که له‌گەل دانیش‌توانی دیکه‌ئ ئه‌و ناوچه‌دا جیاوازییه‌کی تاییه‌تمه‌ندیان هه‌یه. بابە تاهیر یه‌کینه‌ له‌و که‌سیتیانیانە بووه، که له ناو خەلکی شار و دێهاته‌کانی مەریواندا ریزیک تاییه‌تی هه‌بووه. بابە تاهیر کورپی شیخ عارف کورپی شیخ عەلی سه‌رگه‌ت

و له بنه مالهی بابه نوسی سرگه ته. دایکی شیخ عارف خاتوون
 خه جیج کچی شیخ عوسمان سیراجوددینی ته ویله یه، دایکی
 بابه تاهیر خاتوون ره عنا کچی شیخ سه عیدی دۆلّاش و له
 بنه مالهی کابلی مهربوانه. «کابل» یا «کاک ئیبراهیم» یه کی بووه
 له قوتابییه نایینییه کانی مهلا نه بووبه کری چۆری، که له
 مزگه وته سوورهی ئیمام، خویندوویه تی و دهگه پرتوره بو دهوری
 مه لو خان بهگی نه رده لان. بابه تاهیر جگه له وهش، له گه ل قانع
 شاعیردا پوورزار بوون، واته دایکی بابه تاهیر خووشکی باوکی
 قانع بووه. هر له مندالیه وه پیکه وه ژباون و په یوه نندییه کی
 زوریان له به یندا بووه. بابه تاهیر هر چهند پینجه مین کوپ بووه
 له بنه ماله که ی خویندا، به لام له پاش مردنی شیخ عارف هموو
 کاروباری بنه ماله که ی خوینانی ده که ویتته دست و له زه مان
 بابه تاهیردا دۆلّاش ده بی به مه لبه ندی ناشتیخوازی له ناوچه ی
 مهربواندا. عه شیره کانی مهربوان له ناو یه کتردا ده بوو به شه پریان
 و له یه کتریان ده کوشت. دیهاتی یه کتریان تسالانده کرد. کاتی
 ده هاته وه خستی ناشتی، هر دوو لایه ن ده چوونه دۆلّاش و له
 دۆلّاش ناشتده بوونه وه. تا سالی (۱۳۱۰) که به گزاده کانی
 مهربوان له لایه ن ره زاشا ده گیرین، ده یاننیرن بو قه سری قاجار.
 بابه تاهیر و قانع را ده کن بو عیراق. بابه تاهیر له گه ل هموو
 تایفه کانی عیراقدا، به تایبته شیخه کانی کۆنه پوشی،
 شیخه کانی به رزنجه و به گزاده جافه کانی مه له بجه
 په یوه ندی باشی مه بووه. بابه تاهیر و قانع، هر دوو کیان ناودار

بوون به قسه خوشی. هر دوو له هر کۆپنکدا بوونایه دیار بوون. قانع هر قسهی خوشی بگردایه دهیوت وهکو بابه تاهیر وتی ئه ویش هر وهما دهیوت ... بۆ نمونه باسی چهند قسهیهک له قسه خوشهکانی بابه تاهیر دهکهین:

مهلا محهممهدی حافز له زمانی حاجی مامۆستای «ولهژیر» وهه گێپرایه وه و فهرمووی:

بابه تایهر نه خوشبوو، چووین بۆ ههوالپرسی. دهستکرا به قسه و مامۆستا سهی عهلی «نی» فهرمووی: بابه تایهر، یاخوا قهزاتکهوی له کوره کام. بابه تایهریش سهری بهرز کرده وه، به دهنگیکی نزمه وه وتی: خوا قهزام نه خاله کوره کانت. قهزام بخاله فروو جینکتان که بۆم سهر برن.

مامۆستا یوسف دیسان له بابه تایهر گێپرایه وه فهرمووی:

له لیه ممانیکدا که چوو بووینه «بناوه سووته» بۆ زانیی دهنگوباسی مهریوان، ره شهی کورپی ناردبوو بۆ مهریوان بۆ زانیی دهنگ و باس (سهی ره شهید بابا تایهر که ئیستا له مهریوان داده نیشی و خهریکی کاسیییه) دایکی چوو ده ره وه، که دی بۆراند ه کا و زۆر سارده وتی: رۆلهرۆ، به خوا ئیستا ره شه ره قبوره ته وه و لئی قهوما وه، من چی بکه م؟ که ده هاته زووره وه ده هاته بهر سوپاکه و دۆلمه له سهر سوپاکه دانرا بوو، دانهیهکی دهر ده هینا و ده یخسته ده میه وه، ده یوت شو کور ههوا که ی شکاند.

مهلا محمهدهی حافظ گنپرایهوه و فرمووی:

«ماموستا مهلا موحهده نه مینی کانی سانان» له بهر نهوهی
تهنیا هۆده به کیان گهرمهدهیی، جارنیکیان «ره عناخازی» دهتوری و
دهچیتته مالیان، له بهر نهوه ماموستا دیتته حوجره دهخهوی.

رهمهزان دهیی ماموستا دهلی بابته تایهر بۆچی نایه بۆ تهراویح؟

بابته تایهریش دهلی: بیقه زایی، تو رهزا حوجیم بۆ دینی بۆ
تهراویح، بۆی نارهقی رۆژه ریهک دهروا. تو ره عناخازی بیتته بۆ
تهراویح، من له جیاتی ۲۳ رکات ۳۳ رکات بۆ دهکم.

کاکه رهشه، کوپی بابته تایهر گنپرایهوه و فرمووی:

کاتیک مالی له «بناوه سووته» دهیی، دهچیت بۆ بیاره. بۆ خزمهتی
شیخ عهلا دین، چهند رۆژی لهوی ده بیت، پاشان دهچیتته خزمهتی شیخ،
خواحافیزی بکات و بگهریتتهوه. شیخ دهفرمی بابته تایهر حهوالتهیه کم بۆ
نووسیوی برۆ له نهحه موئاوا سی تهنه که گهنم وهر بگهره و دوعای
خیریشته بۆ دهکم. بابته تایهر دهلی: قوربان حهوالتهیه که بکه به چل
تهنه که و کاتی قونروت دهخوینی دوعای شهرم لیکه!

دیسان کاکه رهشه، کوپی بابته تایهر گنپرایهوه و فرمووی:

حکوومهتی عیراق بابته تایهر دوور دهخاتمهوه بۆ کهرکووک. لهوی
مهزلتی ده بیتته مال «سهید نهحه دهی خانهقا» که پیاوینکی زۆر ناوداری
خواهونی تهریقتهت بروه، جارنیکیان نان ده بهن بۆ بابته تایهر، بۆ نان
خواردن پیاوینکی عهره ب ده بیتته رهقیقی. عادهتی پیاوه عهره به که وابروه

خۆرشته كه بكا به سەر برنجه كهدا و تيكه تلی بكا به یه كدا، ئه ویش دهستی ده گریت و ده تلی: نه كهی. ده تلی: من و تو شه ریکین یه کیکیان هه لگره. سهید نه حمدو كه نهم باسه ده بیستی و ده تلی نانی تایه تی بو بهن.

كاكه ره شه كوپى بابه تاهیر گنپرایمه و فه رمووی:
بابه تاهیر ده چی بو به غا بو خزمه تی شیخ مه حوودی نهمر، له گه ل شیخ له تیف و شیخ جه لال ده چن بو بازار كاتی دینه وه بو مال، شیخ مه حوو ده فه رمی بابه تاهیر ده توانی عه ره بی قسه بكه ی؟ ئه ویش ده تلی: قوربان عه ره بی زور ناسانه، هه ر وهك قسه ی خۆمانه ته نیا به زیاد كردنی الف و لام دروسته بی.

كاكه ره شه كوپى بابه تاهیر گنپرایمه و فه رمووی:
بابه تاهیر له پیتجوین باشچاوه شی پۆلیسه ده بی، له گه ل كۆمه لێکی سه ده كه سیدا. ئه فسه رێکی گه وره به رپرسی ئامووزشی نیزامییان ده بی. له كاتی كدا كه ئه فسه ره كه ده تلی: استعد (خه به ردار)، كه له خه به ردارى ئامووزشی سه ربازیدا نای هیه چكس جمو جوو بكا ت. به لام له عهینی خه به رداردا بابه تاهیر قوتووی سیگاره كه ی ده ردیتیت و جگه ره كه داده گرسیتیت. ئه فسه ره كه ده تیت: بابه تاهیر نه وه چی ده كه ی؟ ئه ویش ده تلی: به گم، نه گه ر من لهم گو شه وه نه فه سی لهم جگه ره یه به ده م، چ زه ره ی له سیاسه تی حكوومه ت ده كه ویت؟

مه‌لا ره‌سوولی فه‌ریقی

«مه‌لا ره‌سوولی»ی فه‌ریقی سالی (۱۳۲۲) هزار و سیّ سه‌د و بیست و دووی کۆچی له دایک بووه، له دینی «کۆخه‌مامۆی» پشت ئه‌ربه‌با، که ده‌که‌ویته سهر سنووری نیوان عیراق و ئیران له دایک‌بووه. له تمه‌نی ده‌ سالی‌دا نێردراوه بۆ قوتابخانه. له‌و زه‌مانه‌دا که ده‌ستی به‌ خویندن کردووه سنووربه‌ری رووس و تورک هاتۆته پێشه‌وه. باوکی له‌و سه‌فه‌ربه‌ره‌دا بۆ خاکی عیراق، له‌ پاش چوونه‌ دواوه‌ی رووس و تورک چوووته‌ ده‌رخویندن، له‌ حوجره‌کاندا ده‌رسی ئایینی خویندووه. چوارده‌ سال له‌ فه‌قیه‌تی بووه، زانسته‌ ئاینیه‌کانی ته‌واو کردوون و زۆرتر خویندنی له‌ مه‌ریوان بووه، له‌ هه‌ورامان، کوردستان (سه‌نه)، قه‌ره‌داغ، سه‌قز، بانه و سلیمانیش خویندوویه‌تی. له‌ زانستی فارسی‌دا خۆی ماندوو کردووه، هاوڕیتی کاکه‌ جه‌مه‌ی بیلوو بووه و زۆر له‌ گه‌ل مامۆستا قانعه‌دا بووه، زیاتر له‌ سالتیک له‌ یه‌ک حوجره‌دا پێکه‌وه بوون.

خوایخو‌شبوو مه‌لا ره‌سوول (فه‌ریقی) یه‌کیک‌بووه له‌ هاوڕی خۆشه‌ویسته‌کانی مامۆستا قانع و زۆر پێکه‌وه بوون، شیعری زۆریان وتوووه، ئه‌و شیعرا‌نه‌ی مامۆستا، واته به‌یاز، کاک ئومیدی کچه‌زای دای به‌ من تا شیعره‌کانی مامۆستا قانع جیا که‌مه‌وه و بلاونه‌کراوه‌کانیان بلاو بکه‌مه‌وه، هه‌ر وه‌ها ئه‌م مه‌لا ره‌سووله به‌یاز و کتیی زۆری مامۆستا قانعی نووسیونه‌ته‌وه، یه‌کی له‌ کوره‌کانی بر دوویه‌تی بۆ

(موزەخانەى) مووسل، لە گەل چەند كەتەب و نووسراوه و شەئرى مەلارەسوولتدا، بەخشىويە بە موزە و موزەهەش (۷۵) دىيارى بەخشىوه بەو، گوايا بۆ ئەوهى نەفەوتەين!! من داوام لە كچەزاكانى كرد، كە كاك هيو و كاك ئومەيدن و ناموزاى خۆمن، كەسەك بێرن بۆ مووسل، بەلكو هەر جۆرى بووه، بىانەينەوه تاكو بەرھەمەكانى ماموستا قانع نەفەوتەين. بەلام لەبەر سەرقاتى نەيانپەرژا وەلام بەدەنەوه. زۆر هاوارمكرد ئەم شاعىرە دلتسۆزە كەتەبى زۆرى هەيه، بە تايەت لە مێژوودا نووسراوى زۆرە، هەر لە مندالىيەوه تا ماوهيەك پيش مردنى باسى جۆرى ژيانى ئەو سەردەمە و سالى گرانى، هاتنى رووس، باسى ئىنگلىس، شەيخ مەحمودى نەمر، سەروك عەشیرەتەكان، مەحمووخانى دزلى و مەريوان و شەئرى عەشائىرى دەكا و زۆر نوكتە و قسەى سەئرى تايە. بە يارمەتى خوا، پاش كۆكردنەوه و نامادە كردنى چاپىدە كەم.

هەر وەها كەتەبە شەئرىكى مێژووى جوان و زۆر رەتكۆپەتەبە هەيه. شەئرى زۆرى لە گەل ماموستادا هەبوون. بېرەكەيان ماون و زۆرەشيان لە ناو چوون، ئومونەيەك لەو دەرۆكەى كە بە شەئىر نووسىويە ئەمەيه:

لە پاش گرانى و رووس هەتائەمەرۆ

ئەتر كوشتنە و گرتنە و بېرۆ

لە دواى تەهواو بوون رووس و گرانى

ئىنگلىس قەدوومى بۆ عراق هانى

تورگی نه‌سته‌موون له‌گه‌ل عه‌نه‌دۆن

ههرچی دهرچوو بوون رۆبیین کۆل به کۆل

که نینگیلیس هات بۆ خاکی عراق

هینای بۆ میله‌ت کووتان و ئه‌رزاق

ههم شه‌کر و چای هینا به ته‌لیس

دای به مه‌خلووقات به مه‌کر و ته‌لبیس

که‌م که‌م مه‌خلووه‌ی زین‌دوو کرده‌وه

ئه‌وه‌ی بلاو بوون گردیک—رده‌وه

ولات که چۆلبوو ته‌عمیر ک—راوه

چار مال و پینچ مال له هه‌موو لاره

مالیان کرده‌وه هۆخ هۆخ و مال مال

دیی سه‌د مالی گه‌یشت بووه به ده مال

به‌عزێ دپهاتیش ههر چۆلبوو ویران

که‌سی تیا نه‌ما بیکا ئاومدان

پیم باومر بکه‌ن نه‌مه په‌قینه

.....

ئه‌مه‌جار که عراق پر بوو له ئینگیلیس

که‌وته‌ عه‌داله‌ت به فیل و ته‌لبیس

له‌گه‌ل شیخ مه‌حمود که‌وته گه‌توگۆ

وتی ولاتی کوردم دابه‌تۆ

تۆم كورد بە مەلىك لە بۇ كوردستان
كوردى عىراق و ھەم كوردى ئىران
كە بووى بە مەلىك بۇ ئەو كوردانە
نەقىسى مەملەكەت لە من بزانە
لە جادە و مەكتەب لە خەستەخانە
ھەمووى ساز ئەكەم بۇ ئەم كوردانە
ھەرچى تەلەبكەى من پەكت ناخەم
تەفەنگ و سلاح لە زۆر و لە كەم
لە گاجووتى جووت لە تۆو لە پارە
لە بۇ مىللەتى رووت و ھەزارە
فەيسەلى ئەو دەل بە خوۋشى و تەرب
ئەيكەم بە مەلىك (سیدالعرب)
ئەبى مەلىكى بۇ عەرەبستان
ئەتۋش مەلىكە لە بۇ كوردستان
لە ھەموو دىنيا بە ئەمرى مەعبود
ناوى مەشھور بوو بە مەلىك مەحمود
سلىمانى بوو پاي تەختى كوردان
ھوكمرانى كورد مەلىك مەحمود گيان
□

ئىرەدا باسەكە دريژە و بوار نىيە بلاوكرتەرە، تا دەگاتە ئىرە:

ئەمجارە ئىنگلىس كەوتە فر و فىل
بە حوققەبازى و ھەزار مەكر و فىل

که زانی کوردی عراق و ئیران
 لهو کۆ بوونهوه به دل و به گیان
 فریای خۆی کهوت و کهوته سیاست
 له بۆ کهوتنی له سهر ریاست
 چند مهکر و حیلە ی بۆ به کار هیئا
 ناخری کردی به شه و دعهوا
 چند شه و ههراى مهلیک له گهه کرد
 به هی چ بابهتی زهفهری نه برد
 شهری ناوباریک، هم شهری دهر بهند
 له گهه ئینگلیسی شوومی نابهسهند
 چند شه پشی کرد له بیرمه گروون
 چند کس له ئینگلیس کوژران له ناو چوون
 له هۆردووی مهلیک چند شه هید کرا
 به عزئی له دهر بهند به نه سیر برا
 به نه سیر گرا نه وهی شیخ مهحمود
 بردیان به ره و خوار به نه مری مه عبود
 ئیتر نازانم له کوئی دانرا
 له چ شاریکا دهست به سهر کرا
 ههردوو مهحمود خان دزلی و مهریوان
 زۆری پینه چوو نه وانیش گران
 له گهه شیخ مهحمود دهر چوون له سه ره حد
 ناگادار یانبوو حاجی کاک نه حمهد

لیره‌دا باسه‌که دریژه و پاشان زۆرتەر باسی شیخ هاتووہ که له خهباتدا نهره‌وتووہ و شهرێ زۆری کردووہ، له نالپاریژ و له ... پاشان نیوانی له گه‌ل مه‌جورخانه‌کان و چووته پیران و زۆر به دریژی باسیده‌کا و پاشان به ته‌نیا مایه‌وه و مه‌لیک فه‌یسه‌لی ئه‌وه‌ن گرتی و تا کۆتایی زۆر باسی شتی تر ده‌کا، دیاره کوردیکی به داخه و ئهم کتیبه میژویی به بایه‌خداره حه‌یفه بفه‌وتی. مه‌لاره‌سوول ژیانیکی مه‌لایانه‌ی بووه. دێ و شار زۆر گه‌راوه. ره‌نجی زۆری دیوه، سه‌رئه‌نجام له مانگی شه‌شی سالی (۱۹۶۹) ی عه‌سایی مالاوای له گه‌ل و نیشتمانه‌که‌ی کردو له دینی (گۆلی) به خاك سپێردرا.

ئه‌مه‌ش نمونه‌یه‌ك كتیبه میژویییه‌که‌ی

له ئه‌وه‌لی گرانێ که روس گه‌راوه، مالمان له تازه‌وتنه‌ی شلیز بوو، رۆژیک باوكم دوو شه‌فازله‌ی لیدام، بازی گریام، نه‌ه‌جار کتیبیکی گولستانم هه‌بوو هه‌لمگرت و رۆیشتم روو به پینچوین - مه‌ریوان. دوو گه‌ز که‌تانم هه‌بوو بۆ که‌وا، سی قه‌ران پاره‌م پینبوو له گه‌ل قوتووہ جگه‌ره‌یه‌ك، گه‌یشتمه ده‌شتی وریاوا، نیێ نازانم بۆ کوی نه‌چم و نازانم نه‌و ده‌شته کویه، کتوپر دوچارێ دوو عه‌سکه‌ر بووم، یه‌کیکیان تورکبوو، نه‌وی تریان کورد بوو. رووتیانکردمه‌وه و که‌تانه‌که و پاره‌که و قوتووہ جگه‌ره‌که‌یان لێسه‌ندم و رۆیشتم. منیش دانیشتم و ده‌ستمکرد

به گریان، پیاویک هاته لام و تهماشایکرد کتیجم پیسه. وتی:
 کوره که له بهرچی ده گری؟ وتم: دوو نیرام رووتیانکردوومهوه،
 بۆ مهریوان دهجم، نازانم بۆ کوی بجم و له کوپوه برۆم. وتی:
 بچۆ بۆ لای نهو قه لایه، نهوه قزلجهیه، گهورهی نیرامه کان
 لهویه شکایه تیان لی بکه نه سابه کانت بۆ نه سیننهوه، نیر لهویوه
 بچۆ بۆ پینجوتین، هر لهویوه پینجوتینی نیشاندام. چورومه لای
 قوماندار له قزلجه. تور کبورو، پیش خزمهتیک به تفهنگهوه له
 دهر گای خپوه ته کهیدا وه ستابوو، دهریکردم، گریام، چوروه
 ژووری و دوو سی قسهی له گهن قوماندار کرد، هاته دهرهوه و
 نیرامیه کی کوردی بانگکرد، نیرامه که هات و وتی: بۆچی
 نه گریتم؟ وتم: فهقیم، دوو نیرام رووتیانکردووم. چوروه به
 قومانداری وت و هاتهوه دهر و وتی: نه گهر چاوت پینان
 بکمویتسهوه نه یاننا سیتسهوه؟ وتم: بهلی. چوروه ژوررهوه و هاتهوه
 دهری، وتی: دانیشه تا دینسهوه. به قه دهر سه عاتیکی پینچوو ...
 تهماشامکرد نیرامیه کانن، جا دوای سهندنهوهی شته کان و چند
 باسی تر، تا ده گاته ریگا نیشانندان. مام نه چه دی ناو بوو، ناشتایه
 ریگهیان پی نیشاندام چورومه ناسناوا، چۆلبوو، بهک دوو مالتیک
 بوون، نه وانیش کلاودۆلی بوون، (مام قایهر و مام پیره)، شم
 له مالتی مام قایهر بووم ناشتایه ریسی سهر دوشیان نیشاندام،

چوومه سردوش و لهویوه چوومه مزگهوت. تهسادوف ماموستا
 و سئ چوار پیاوی گهروهی لیبون قسهیان نه کرد. چووم
 دهستی ماموستام ماچکرد، به فهقیری له خزمهتیا دانیشتم.
 ماموستا مهلا سلیمان فهرمووی: رۆله کهم له چی نه گهریت؟
 عمرزمکرد: قوربان له خویندن نه گهریم، کهسی به خیری خوی
 دهرسم پی بلی. فهرمووی: رۆله گیان لیره جینگه نیه چونکه
 هیشتا دینه کهمان ناوه دان نه بۆتهوه و نان دهستناکهویت. لهو
 پیاوانهی که دانیشتیوون، فهره ج بهگ بوو، یهکی تریان
 بارام بهگ بوو، حاجی کاکه حمههی بانهیی و نهوی تریان سوئی
 فهره ج ناویک بوو رهحمهت له جهماعهتیا و خوای تهعالا
 هموویان عهفو کات له بهر خاتری پیغه مبههر (ص). ناغا وتی:
 رۆله یاسینت له بهره؟ وتم: بهلی که به دهرس خویندوومه
 هاتۆته بهرم له فکرم نه چۆتهوه. فهرمووی: ماموستا نه م کوره
 راگره له بهر دهستدا بیت، گرانییه مردن زۆر نه بیت، مه علووم
 شهوی وانه بیت له چوار، پینج مال بانگته کهن بو یاسین. توش
 بیتاههت نه بی و ناتوانی، بهلام نه م کوره سوو که نه یه توانی.
 ماموستا فهرمووی: نان نیه، فهرمووی من سئ نانی پاکی
 نه ده می، بارام بهگ وتی: منیش نانیک. حاجی کاکه حمههیش
 وتی: منیش نانیک. نهجا ماموستا فهرمووی: منیش دهرسی پی

ئەلتیم. دووبارە فەرەج بەگ فەرمووی: ھەموو ئیوارە و بەیانیکە
 بۆ مالتی ئیمە، چیشت وەر بگرە، بە خەمی تریشت دەگەم.
 حاجی فەرمووی: خەتکی کوپیی؟ ەمرز مکرد: کوخە ماموویی
 بانەسیم. فەرمووی: دانیشە ئینشانەتلا پەکنناکەوی، دانیشتم.
 قورئانم باش ئەزانی و زۆرم ئەخویند ئەمجار زستان ھاتە پێشموە.
 شەو ھەبوو چوار مان تا شەش مان ئەھاتن بە شوینمدا بۆ
 یاسینخویندن، ئەچووم یاسینم ئەخویند، تا بەھار زۆر بە خۆشی
 رامبوارد. چونکە برسیم نەدەھبوو و سەردۆشی زۆریان
 خۆشەوێستم، فەرەج بەگ خوا لە گوناھی خۆشیت ھەموو
 رۆژی قەرائیکی سەبی دەدامی، منیش ئەمدا بە یەک کەباب و یەک
 چا، چونکە کەبابخانە و چایخانە لە ھەمیوانی مزگەوتە کەدا
 ھەبوون. مەرحوومی کاکە ھەمە و میرزا ەبدووللاش، خوا
 ەفوویانکات خزمەتیان ئەکردم، ھەتا بەھار بەم نەوعە رامبوارد.
 زۆرتەر عومری خۆم لە قورئان خویندندا سەرفکرد، بەرە کەتی
 قورئان و ھا تیری کردبووم ئەگەر سەبی رۆژ ھیچم نەخواردایە
 برسیم نەدەھبوو. رۆژیک ماموستا، رەحمتی خوا ی لیبی، ناردمی
 بۆ (موسک)، دینە کە لە پشت قەلای مەریوان، بۆ لای
 مەھوودناغا ناویک، بزنیکی دابوو یە کە دۆی بخوات، بەشکو
 بۆی بنیری تەوہ. منیشی نارد کە بۆی بێنمەوہ، تەسادوف کە

چووم له مان نه‌بوو له بهر نه‌وهی که مامۆستام نه‌میری
 پینکرده‌بووم که تا نه‌یهینمه‌وه نه‌یه‌مه‌وه، سی شهو و سی رۆژ
 له‌وی دانیشتم نه‌هاته‌وه. نه‌و سی شهو و رۆژه هیچم نه‌خوارد.
 وه‌ختی نیوه‌پۆ هاته‌وه پیم وت بۆ بزنه‌که. وتی: هه‌تیو مامۆستات
 بزنی له من نه‌وی، برسیمبووه بزنه‌که‌م خواردوو، مامۆستات
 چیمان لیده‌کات، هه‌تسه برۆره‌وه. ئیراده‌ی خوا وها بوو نه‌و
 سی شهو و سی رۆژه که هیچ نه‌بوو بیخۆم برسیم نه‌بوو له
 به‌ره‌که‌ت قورئانه‌وه. نه‌جا هه‌تسام هاته‌وه روو به سه‌ردۆش،
 گه‌یشتمه خوار قه‌لاوه تهماشامکرد کاکه‌ه‌عزیزم په‌یدا بوو، خوا
 لێ خۆشییت ده‌ستیکرده مله‌م، ده‌ستیکرد به گریان، منیش
 ده‌ستمکرد به گریان، وتی: باوکم و هه‌مه‌ره‌شیدی برامان و
 حسین و ره‌حمانی برامان هیچیان نه‌ماون. هه‌ر دوو به گریان
 به‌رپیدا رۆشتین. شهو چووینه کانی‌سانان، چووینه مزگه‌وت دوو
 که‌ره‌ت چوومه مالی مه‌هوودخانی خوالیخۆشبوو بۆ نان. یه‌ک
 نایان پیدام نه‌ویشم‌دا به کاکه‌م، ئیتر نه‌و شه‌وه‌ش هیچم
 نه‌خوارد، نه‌مه چوار شه‌و. به‌یانی چووینه‌وه سه‌ردۆش، دوو سی
 رۆژ کاکه‌م له‌وی مایه‌وه و هیچی نه‌وت، پاش دوو سی رۆژ
 وتی: من بۆیه هاتووم که تۆ به‌رمه‌وه بۆ کۆخه‌مامۆ. وتم: بۆچی
 بێمه‌وه؟ وتی: خه‌تک چوونه‌وه بۆ سه‌ر موله‌که‌کانیان، ئیتمه‌ش

برۆینه وه با مولکه کهمان خه لک نه یاغوات. وتم: کاکه من
 نایمه وه، نه گهر بیمه وه له برسان ده مرم، لیره نه خوینم و نام
 ده ستده کهویت، لهوی نان نیسه. وتی: نان نیسه گیا زوره،
 برسیمان نابی، نه مزانی به گیای ههردی نه لیت. وتم: ماموستا
 مه ره خسم ناکات. وتی: نه بی هه ره بیته وه. وتم: من نه خوینم
 نایمه وه. ده ستیکرد به گریان منیش له گهل نهودا نه گریام، من
 له بهر نه مه که هۆکی لیگرتبووم که بچمه وه، نهویش بو نه وه
 نه گریام، له گه لیدا ناچمه وه ناخری زور گریا و پارایه وه، منیش
 به دلگه رمی چوومه خزمهت ماموستا، نه م حکایه تمه عمرز کرد،
 فهرمووی: رۆله له بانه نان ده ستناکهویت، مه چۆره وه، چوومه
 لای کاکه م. وتم: کاکه م خورا حافیزت بیت نایمه وه، دیسان
 ده ستیکرد به گریان. چوومه خزمهت ماموستام نیزم لی
 ته له بکرد، نیزنی دام، فهرمووی: رۆله نه رۆیت، به لام نه مریت،
 نیمه زورمان خوشه ویستی حه یفی نه مریت، بو نیمه سوو که له
 بووی، نیسته ش نه گهر هاتیه وه جیگای خۆته. ماموستا
 نه ملاوئه ولای ماچکردم، خوا حافیزیم لیکرد، شوین کاکه م
 که وتم، چووین بو خان. هه مینه ی خوشکم، کاکه م، لهوی
 به جیه یشتبوو. نهویشی له گهل خوی هتا، روشتین بو ره شه دی،
 هه چمان پی نه بوو بیخوین. شهو چووه مالتیک، ته قریه ن مستیک

بهره‌ووی هینا. به‌یانی زوو له ترسان رویشتین بۆ باوه‌میر، له پشتی گۆخلان له ساوجی، به دیوی شلیردا، شیوینکی قوون، به‌لام مالتی کویخا فه‌تاحتی باوکی مه‌لاع‌به‌دولک‌هریمی کۆخ‌همامۆیی له گم‌ل یه‌ک دوو مالتی تری لی‌بوو، شه‌و له‌وئی بووین، رویشتین به دوو شه‌وی‌تر، هاتین بۆ کانی شیخی پشتی ولتاوا، شه‌و له ژیر بانیره‌یه‌کی روو‌خاودا تا به‌یانی رامانبو‌وارد. پیره‌ژنیکی پیر، باران نه‌باری، من له سه‌ر نه‌و هه‌موو داماوای خو‌مانه به‌زه‌یمیم به‌و پیره‌ژنه فه‌قیره‌دا نه‌هات، ناشتایه وه‌کو حیوان چووین بۆ گی‌اخواردن تا تیرمان خوارد. کاکه‌م خوا عه‌فوویکات، وتی: ره‌سول نه‌خۆشم. پێشمان که‌وت، هاتینه سه‌ر.

بهم جو‌ره‌ نه‌م بیره‌وه‌ریه‌ ته‌مار ده‌کا و شتی زۆر باسه‌ده‌کا، جا دیته سه‌ر باسی کۆمه‌لایه‌تی و نابوو‌ری و شه‌ری نیوان عه‌شایر و ده‌وله‌ته‌کان و زۆر شتی‌تر که به‌ درێژی باسیانده‌کا. نیشه‌للا نه‌م کتیبه‌ به‌ ته‌واوی له چاپده‌دریت.

ناگاداری و بانگه‌واز:

۱- به‌شی دووه‌می لهم بهره‌مه که زیاتر له -۱ لاپه‌ریه، به یارمه‌تی خوا دهرده‌چی و داوا لهو به‌ریزانه ده‌کم که ههر شتیک له ماموستا قانع دهمانن بینیرن بۆ نووسهر، تا به‌ناوی خۆپانه‌وه بلأو بکریتموه. نه‌گهر کرا وینه‌یه‌کی خوشیان له‌گه‌ل باه‌ته‌که‌دا بنیرن، یا په‌پوه‌ندی به نووسه‌روه بگهن تا بچیته خزمه‌تیان و تۆماری بکا.

۲- سپاس بۆ له‌و که‌سانه‌ی که هاوکاریمان ده‌گهن به ناردنی ره‌خنه و تییینی و پیشنیاره‌کانی خۆیان و ناماده‌ین بۆ وه‌لام دانه‌وه.

۳- ههر ناویک و... و باسیکی نات‌ه‌واو یا له‌و نه‌پینانه‌ی به‌ هوک‌سه‌لیکی تایبه‌ته‌وه بلأو نه‌کراوه‌نه‌ته‌وه، ههر جۆره زانیاره‌که سه‌بارت به ماموستا قانع پیویست بۆ، بۆ له‌وانه‌ی که خهریکی توئیزنه‌وه و لیکۆلینه‌وه‌ی ژبانی که‌وره‌پیاوانی کوردن، ناماده‌ی روونکردنه‌وه‌ی باه‌ته‌کانین تا جیگابه‌که که پیویست بۆ.

۴- بهره‌مه بلأونه‌کراوه‌کانی ماموستا قانع و چۆنیه‌تی ژبانی، خهریکه ناماده ده‌کریت بۆ فلیمیکی دریز له ژیر ناوی «میژروی ژبانی قانع» دا، که پاش ته‌واو بوون و په‌سه‌ند کردنی له لایهن بنه‌ماله‌ی به‌ریزه‌وه، داوا ده‌کهن له‌و به‌ریزانه که توانایی دروستکردنی فلیمیکی دریزیان هه‌یه، په‌پوه‌ندیمان له‌گه‌ل بگرن.

۵- «هوراماناسی» له هه‌شت به‌رگدا به ده‌سته‌وه‌یه، که شاعیر و میژروونووس و نووسهر و نه‌دیبه‌کانی هه‌ورامانیش ده‌گریته خۆ، له‌وانه دیوانی شیعیر و نووسه‌راوه‌کانی [«قازی عه‌بدوللای شه‌یدا»، «دیوانی شیعیری موحرق»، «مه‌لا سالتی له‌سپه‌ری»، «بهره‌مه بلأونه‌کراوه‌کانی مه‌لا خزری روار»، «دیوانی شیعیری فهریقی مه‌لا ره‌سوول»]. داوا ده‌کهن له‌و لایه‌زانه‌ی که بهره‌می ههرکام له‌و به‌ریزانه‌یان لایه، یان له کۆنینه‌ی هه‌ورامان دهمانن، بۆ له‌وه‌ی که لهم بهره‌مانه نه‌له‌وتین و بخرینه ناو کتیبخانه‌ی کوردیه‌وه، بۆمانی بنیرن تا به ناوی خۆپانه‌وه بلأو بکریتموه.

سهر چاوه:

- ۱- فهره‌نگستانی سینه به سینه.
- ۲- به‌یازه ده‌ستنوسه‌کانی مه‌لا عه‌بدوللای خاتوو له‌سما و چهند به‌یازی‌تر.
- ۳- فهره‌نگه به پیت و بهره‌که‌ته‌که‌ی له‌هخدا.
- ۴- میژروی واقدی.
- ۵- یادداشت و ده‌ستنوسه جۆراوجۆره‌کان.
- ۶- دیوانی قانع.
- ۷- سروه‌ی به‌ریه‌یان.

ZAYELLAY ZEREBAR

Section One

That contains poetries, contentions, nice stories,
a section of his life and his finality.

Compilation, investigation, estimation and preparation by:

Mr. Ahmad Naziry

Summer 2703 - 1382-2003 (A.D)

قائمه

نه و ميژوهي
که گوته ئه ئه ئه
ليني نه خوات و
که جي خوئي
به ده جي تال
عائله وای له ميژوه
له نيته کردا

سید احمد نازی

بیان / ۳ / ۳ / ۲۰۰۳